

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

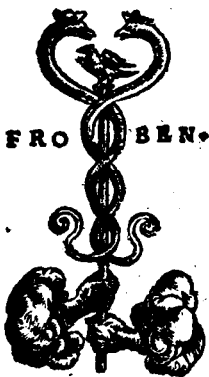
SOURCE DES IMAGES
Google Livres

DL. 9108 (2) 9108 (text) 2
9108 (3)

LVCIANI SAMOSA=

TENSIS DIALOGI ALIQVOT

Des. Erasmo Roter. & Thoma Moro in
terpretibus. Quorum elenchum se/
quens pagella complectitur.

BASILEAE IN OFFICINA FROBE/
RIANA AN. M D XXXIIII

ELENCHVS OPVSCVLORVM

Luciani, Interprete Erasmo.

Saturnalia,	pagina 4
Cronosolon, id est, Saturnalium legum lator,	11
Epistolæ Saturnales,	17
De luctu,	30
Abdicatus,	32
Icaromenippus seu Hypernephelus,	62
Toxaris siue amicitia,	89
Alexander seu Pseudomantis,	158
Gallus seu Somnium,	178
Timon seu Misantropus,	210
Pro tyrannicida declamatio,	241
ERASMI declamatio, Lucianicæ respondens,	256
De ijs qui mercede conducti degunt,	335
Dialogi XVIII.	375
Hercules Gallicus,	404
Eunuchus seu Pamphilus,	408
De sacrificijs,	415
Conuiuium seu Lapithæ,	426
De Astrologia,	452
Aliquot item ex eodem commentarij, Thoma Moro interprete,	456
Oratio Luciani, Calumnie non esse temerè credendū, interprete Philip. Mel.	559
Erasmus	

ERASMVVS ROTE

RODAMVS REVERENDISSI

mo In Christo patri, D. Guilielmo ar

chiepiscopo Cantuariensi, to

tius Angliæ primati,

S. D.

I T T O ad te Dialogos aliquot Luciani,
M partim nuper à me traductos, partim re/
cognitos. Nugas, inquis, mittis. Nugas sa/
nè, sed literatæ, nimirum ut rideas, si tamen unquam ri/
dère potes, homo tot curis districtus, tot negotiorum
fluctibus obrutus. Sed cui potius mittam, quicquid fuer/
rit illud, seu ludicrum, seu serium, quod meæ Camœnæ
produxerint, quàm tibi unico meo Mecœnati? qui so/
lus & addis animum Erasmo, & alis ingenium, &
ocium suppeditas, & ornas studia. Bene
uale. Londini, tertio Calen/
das Maias. Anno
M. D. XII.

4 2 Saturnalia

SATVRNALIA LVCIA=

NI, DES. ERASMO RO/

terodamo interprete

PERSONAE

SACERDOS ET SATVRNVS

SACERDOS

IC mihi Saturne, quando tu quidē
 hoc tempore regnare uideris, tibiq;
 D & sacrificatum, & litatum est à no-
 bis, quid potissimum abs te pro im-
 molatis hostijs postulare debeam,
 quod postulatum feram? S A T. Istud quidem teipsum
 perpendere oportuit, quid tibi foret optandum, nisi qui
 princeps sit, eundē & uatem esse uis, ut norit, quid ma-
 ximē collubitum sit animo tuo petere. Ceterum ego,
 quantum facultas feret, non abnuam uotis tuis. S A C.
 Quin istud iam olim mihi perpēsū est: desidero enim
 uulgaria ista, ac passim obuia, uidelicet opes, multam
 auri uim, utq; uiris imperē, utq; multa possideam man-
 cipia, uestes splendidas ac delicatas, tum argentum &
 ebur, breuiter, si quid est praeterea rerum preciosarū.
 Haec igitur mihi da optime Saturne, ut & ipse nōnihil
 emolumenti ex tuo sentiam imperio, neue solus per om-
 nem uitam earum rerum sim expers. S A T. Illud uide.
 Iam postulas, quod non est meae potestatis, neque enim
 mearum partiū est ista distribuere. Quare ne grauitus
 feras

feras, si que petis, non assequeris. Quin magis ista à Io-
ue postulato, quum ad eum imperij uices redierint, id
quod breui futurum est. Nam ipse præscriptis conditio-
nibus, rerum administrationem ab illo suscipio. Est autē
uniuersum imperium meum, septem duntaxat dierum,
quorum si ius excesserit, illicò priuatus reddor, ac ue-
lut unusquibet de plebeia multitudine. Nec tamen in
his ipsis septem diebus seruum quippiam, aut publicum
tractare mihi permissum est. Verum potare, inebriari,
uociferari, ludere, certare tesseriis, creare reges, famu-
los in conuiuium adhibere, ~~ad nōre nudum, lasciuia cor-~~
~~pore manu fectore~~, nōnunquā & in gelidam aquam
dare præcipitem, facie fuligine oblita. Hæc uti faciam
permissum est. Ceterū magna illa, puta diuitias & au-
rum, Iuppiter ipse dilargitur, quibus illi uisum fuerit.
S A C. Imò ne ille quidem Saturne admodum facile, ac
lubens id facit, adeo ut me iam uox defecerit, magno
clamore hæc ab illo flagitantem. At is nihil prorsus au-
dit, uerum ægidem obuibrans, ac fulmen intentans, tor-
uumq; obtuens, pauē facit instantes. Quod si quando eti-
am annuerit alicui, diuitemq; reddiderit, mirum quàm
id nullo delectu facit, ut aliquoties præteritis probis,
ac sapiētibus uiris, sceleratis ac stultis hominibus opes
offundat, uerberonibus atque effœminatis, cuiusmodi
sunt isti pleriq;. Quanquam equidem cupio cognosce-
re, quenā sint ista tue potestati permissa. S A T. Haud-
quaquam parua, neq; omninò contemnenda, si quis uni-

uersi imperij uim expendat, nisi fortè tibi paruum esse uidetur, ut in tesserarũ ludo uincas, cumq; cæteris alea in unionem uoluatur, tibi senionem semper in summo latere ostendat. Nam hinc sibi pleriq; uictum parant, uel ad saturitatem usque, quibus propitia ac secunda aspirarit tessera. Rursum alij nudi enatarunt, naue elissa, fracta ad tam minutum scopulum, puta aleam. Adde his, potædo quàm maxime hilarescere, ac modulatius alio uidèri canere in conuiuio. Præterea reliquis ministris in aquam præcipitatis (nam ea poena est parum dextre ministranti) te et uictorem pronunciari, atque ei quem uiceris, præmia præcipere. Vides nimirum quàm ingens sit bonum. Quemadmodum et illud, quæ talo uictor solus omnibus rex præficeris, ut non solum ipse non seras ulla ridicula imperata, uerumetiam ipse possis alijs imperare: hinc ut turpe quiddam de seipso iactaretur, illi ut faret uictor, utq; sublata in humeros tibicina, ter domum obambulet. An non hæc quoque munificentia meæ non exiguae sunt argumenta? Quod si causaberis regnum hoc nec uerum esse, nec stabile, inscitè feceris, quum uideas me ipsum, qui ista dilargior, exigui temporis imperium tenere. Ex his igitur quæ meæ facultatis est præstare, Nempè de taxillis, de regnando, de canendo, deq; reliquis, quæ modo recensui, audacter quæ uoles petito, nihil ueritus, ne te ægide aut fulmine teritem. S A C. Atqui istis nihil mihi est opus Titanum optime. Tu tamè illud mihi respondeas
uelim

uelim, quod maximè cupiebã cognoscere. Quod si mihi dixeris, satis magnam gratiam pro sacro persolueris, quin & reliquum tempus quæ debueris, condono.

S A T. Roga modo, equidem respondebo, si fortè quod rogaris sciero. S A C. Illud in primis. Num uera sunt ista, quæ de te audimus? Quemadmodum deuoraris liberos tibi ex Rhea natos, utq; clam illa, subducto Ioue, saxum infantis loco suppositum, tibi deuorandum tradiderit. Deindè puër adultus, te regno expulerit, bello superatũ, mox arreptũ in tartarũ præcipitarit, uinculis iniectis, tum tibi, tum omnibus copijs auxiliaribus, quæ tecũ in acie steterant. S A T. Quid dixisti? Nisi festum celebraremus, essetq; licitum inebriari, atque in dominos impunè conuitia iacere, intelligeres profectò mihi permissum esse irasci, qui quidẽ istiusmodi roges, nihil reueritus adeo canum ac senem deum. S A C. At ego hæc Saturne, non ex meipso dico, Quin & Hesiodus & Homèrus, nolo enim dicere reliqui propè mortales omnes, eadẽ de te credunt. S A T. An tu putas uel pastorem illũ, uel hunc ampullosum, uerè quippiam de me scisse? Rem ad hunc cõsidera modũ. Est ne quisq; homo, nõ dicam deus, adeo durus, ut possit ipse uolēs suos deuorare liberos? nisi si quis esset Thyestes, q ab impio circũuētus fratre comederet. Sed finge esse q possit, qui fiat, ut ignorèt sese saxum edere uice pueri? nisi fortè detib. sit huiusmodi, ut dolere nõ queat. Imò neq; bello cõfluximus, neq; Iupiter p uim imperiũ occupauit, sed

ego illi uolens & ultro rerum administrationem tradidi, cessiq; : Porro neq; uinctum esse me, neq; in tartaro esse, uel ipse uides opinor, nisi prorsus oculis captus es, quemadmodum Homérus. S A C. Sed quid tibi accidit Saturne, ut imperium deponeres? S A T. Ego tibi dicam. In summa, senex iam & podagrosus quum essem ob etatem (unde etiam factum est, ut pleriq; mihi compedes esse finxerint) impar erā uiribus ad tam multa huius etatis facinora punienda: nam erat assidue mihi sursum ac deorsum cursitandum obarmato fulmine, quo sacrilegos, periūros, ac raptōres exurerem. Erātque negotium plenum labōris, quodq; iuuenem desideraret. Itaque mihi consulens, Ioui locum dedi. Quamquam & alióqui rectè facturus mihi uidebar, si partitus filijs (nam erant) imperium, ipse pleramque uitam conuiuijs p̄r ocium traducerem, nihil necesse habens, neque uota facientibus operam dare, nec ab ijs qui contraria petunt, molestia affici, neque tonare, neque fulminare, neque grandinem aliquoties immittere. Sed senilem hanc, ac iucundissimam dego uitam, meracius bibens nect̄ar, atque interim cum Iapeto, reliquisq; & qualibus dijs confabulans. At regnat quidem ille mille districtus negocijs, nisi quod hos pauculos quos dixi, dies mihi uisum est excipere, in quibus recipio principatum, ut mortalibus in memoriam reducā, cuiusmodi fuerit me regnante uita, quū citra sementem, citraq; arationem cuncta illis prouenirent. Haud tum quidem
aristae

aristæ, sed panis paratus, carnes apparatus, ac uinum
fluminum instar fluebat, tum fontes mellis, lactisq; pro-
pterea quod mortales omnes probi essent, & aurei.
Hæc, inquam, mihi causa fuit, cur exigui temporis im-
perium geram, atque ob id undique plausus, cantio-
nes, lusus, æqualitas omnibus seruis æque ac liberis, ne-
que enim me regnante quisquam erat seruus. S A C.
At ego Saturne coniecturam istam ad seruos, & eos
qui boiæ terunt, referebam, quasi ob eam causam tibi
fabula tribueret erga hos humanitatem, quod memor
teipsum aliquando seruitutem seruasse, ac gestasse com-
pedes, eos magnificeres, qui simili essent fortuna. S A-
T V R. Num tu desines istiusmodi nugari nugæ? S A
C E R. Bene mones, itaq; desino. Quin illud etiam mi-
hi responde, talis ludere, in usu fuit tui quoque seculi
mortalibus? S A T. Erat sanè. At non depositis talen-
tis, ac decem nummum milibus, quemadmodum uos fa-
citis, uerum ut plurimo nucibus, ne uidelicet discrucia-
retur qui uictus esset, nèue semper ploraret sese unum
omnium non habere quod ederet. S A C. Et rectè qui-
dem illi. Nam quo tandem premio certassent ipsi ta-
lis, quum ipsi toti essent aurei? Itaque te loquente, ta-
le quiddam mihi uenit in mentem, si quis unum aliquem
ex aureis illis uiris, in hanc nostram etatē adductum
uulgo ostenderet, quid illi tandem eueniret? Nempe
miserum (sat scio) discerpere, haud aliter incursan-
tes, quàm in Pentheum Menades, aut in Orpheum scæ-

mine Thraciæ, aut in Actæonē canes, interq; sese de-
certarent, quantam quisq; maximā posset portionem
auferre, ut qui ne in festo celebrādo, à lucri studio tem-
perent, quin ipso etiam festo ad lucri abutuntur incre-
mentum. Itaq; alij quidem tibi primitias immolāt, amis-
cos in conuiuio deprædantes. Alij uerò tibi conuitian-
tur, cum nihil ad rem pertineant, tum ipsas comminu-
unt tesseras, perindè quasi illis sit imputandum, quod
illi suapte spontè faciūt. Sed dic mihi & illud, quid tan-
dem causæ fuit, ut deus usq; adeo imbecillis, ac senex,
tempus inamoenissimum delégèris, cum iam nix om-
nia occupat, plurimus sœuit Boreas, cumq; nihil non ge-
lu concretum est, arent arbores nudæ decussis frondi-
bus, squalent, horrentq; uacua floribus prata, cum in-
curui, cōtractiq; mortales, perindè quasi extremo con-
fecti senio, ad focum fermè desident, interea tu festum
diem agis? neq; enim accommodum seni tempus, neq;
satis idoneum genio indulgentibus. S A T. Sed heus
tu permulta quidem à me sciscitaris, cum potare iam
oporteat. Itaq; non exiguam temporis portionem tu-
is rogationibus mihi de festo perdidisti, dum ista me-
cum philosophāris, non admodum ad rem pertinentia.
quare nunc istis tandem omiſsis, conuiuium agitemus,
plaudamus, ac liberam agamus uitam. Deindè prisco
more depositis nucibus, ludamus tesseras, ac reges sus-
fragijs creēmus, ipsiq; ultro pareamus. Siquidem ad
eum modū effecerimus, ut uerum uideatur prouerbiū,
quod

quod dicunt: senes repuerascere. SAC. Imò cui ista quæ dicis, non probatur Saturne, precor ut ei nec tum bibere liceat, cum sitit. Itaq; bibamus, quandoquidem ut primo colloquio satis à te responsum est. Proinde uideor mihi rectè facturus, si nostram hanc confabulationem, & quæ ipse interrogarim, & quæ tu propitius responderis, literis prodita, tradam amicis legenda, si qui sunt digni, qui tua dicta accipiant.

CRONOSOLON, id est, SATURNALI-
um Legum lator, Erasmo interprete.

AEC ait Cronosolon sacrificus, & idem
H uates Saturni, earumq; legum conditor,
quæ quidem ad festum pertinent. Quid
pauperes sacre oporteat, id alio misso libro illis ipsis
prescripsi, Neque dubito quin eas leges seruent, alio
qui obnoxij futuri poenis, quæ grauissimæ decretae sunt
in eos, qui minus paruerint. Vos autem diuites, uidete
ne hæc mandata prætergrediāmini, neque negligatis.
Nam si quis secus fecerit, is sciat se non me neglectu-
rum legis latorem, sed ipsum potius Saturnum, qui me
condendis festi sui legibus delégit. Haud ille quidem
in somnis uisus, sed nuper cum uigilante palam con-
gressus. Erat autem neq; compedibus uinctus, neq; situ
obstitus, qualè eum pictores fingunt, exemplar à deliris
poëtis mutuati, uerū falcem quidē tenebat præacutā.
Cætera uerò & hilaris erat, & ualidus, regioq; appar-
ratu. Atq; hac quidē specie mihi uisus est. Caterū quæ
locutus

locutus est, planè diuina sunt, & in his hæc digna, quæ uobis prius exponā. Nam ubi me uidit animo moestum inambulantem, mox intellexit, quippè deus, quenam esset molestiæ causa, uidelicet grauitèr me ferre paupertatem, ut qui non pro temporis ratione unicam uestem habèrem, cum iam esset gelu, multusq; flaret Boreas, glacies ac nix, aduersus quæ ego minimè commutatus eram. Multo magis autem, quod cum festum instaret iam proximè, reliquos uiderem apparâtes, quæ ad uictimas, quæq; ad conuiuia requirerantur, mihi uerò ipsi res nō admodum ad festum instructas esse. Iam à tergo accedens, aureq; prehensa, ac uellicata (Nam hac specie sese mihi consuevit ostendere) Quid istud sibi uult (inquit) Cronosolon? uidere mihi sollicitus. An non æquum inquam bere? cum impios ac scelestos homines opibus superfluere, & solos delitijs frui uideam, ipse uerò, neccumq; complures alij docti, cum inopia, summaq; rerum penuria uitā degimus? Ne tu quidem here, curas his rebus finem imponere, & ad equalitatem reuocare. Tum ille. Cætera quidem, inquit, haud facile fuerit innouare, quæ uobis à Clotone, reliquisq; Parcis accidunt. Porro paupertatis malum uobis corrigam, quatenus ad festum attinet. Sit autem hæc corrigendi ratio. Abi Cronosolon, ac mihi leges aliquot conscribito, ostendens quid obseruandum sit in festo, uti ne diuites inter sese festum celebrent, sed uobis sua bona impertiant. At non noui, inquam, leges conscribere

bere. Quin ego, inquit, docebo te. Moxq; ingressus, ordine me docuit. Deindè cum cuncta perdidicissem: Ee illud, inquit, illis dicito, nisi seruarint hæc, tum ego profectò sine causa falcem hanc acutam circumfero. Alior qui ridiculus sim, si cum patrem Cælum execuerim, non item castraro diuites istos, quicunque leges meas uiolauerint, ut iam euirati, Cybeli matri sese adiungāt cum tibijs ac cymbalis. Hæc ille minabatur. Quare re-
 ctè facietis, si leges non prætergrediāmini. Lex prima. Ne quis quid intra festi tempus agito, neq; publicum, neq; priuatum, nisi quæ ad lusum, ad uoluptatem, animiq; oblectationem pertinebunt. Opsoniorum & bel-
 latorum artifices soli in opere sunt. Aequalitas om-
 nibus esto, seruis, liberis, pauperibus, diuitibus. Irasci, indignari, minariue ne cui liceat. Rationem exigere ab ijs, qui res curant Saturnalitijs, ne id quidē fas esto. Ne quis argentum, uestemue expendito, neue inscribi-
 to solennitatis tempore, ne quis exerceatur, neue lite-
 ris operam dato, aut recitato, nisi si quæ sint urbana
 lepidaq; quæ dicacitatem respiciant, ac iocum. Lex se-
 cunda. Multo ante festum diuites singulorum amico-
 rum nomina in tabella scribunto. Porro pecuniam pa-
 ratam habento, ad decimam partem annuorum fructu-
 um. Præterea quicquid illis superest uestium, & quic-
 quid est cultus pinguioris, quàm ut ipsis cōueniat. Ad
 hæc argenteorum uim non modicā. Atq; hæc quidem
 in promptu sunt. Caterum ante solennitatē porcellus
 circum-

circumagitor, atq; ex ædibus eijciuntor sordes, auaritia & questus, & si quæ id genus alia sunt plerisque diuitum domestica. Deindè ubi domum perpurgarint, tum rem diuinam faciunt Ioui diuitiarum largitori, ac Mercurio munifico, atq; Apollini magna donanti. Deindè circa uesteram tabulam illam, amicorum nomina tenentem relegunt. Distributis autem pro cuiusq; dignitate muneribus, ante solis occasum amicis mittunt. Porro qui deferant, ne plures tribus, quatuorue sunt, atq; hi certissima ex famulis fide iamq; natu grandes. Ascribatur autem in literis, & quid mittatur, & quantum, ut ne utriq; suspectos habere possint eos, qui perferunt. Atq; ipsi ministri unico quisq; calice epoto, domum recurrunt, neq; præterea quicquam ab eis postulato. Doctis omnia dupla mittuntur. Nam hos æquum est geminam accipere portionem. De muneribus quàm modestissimè simul, & quàm paucissima uerba fiunt, neq; graue quicquam in literis quisquam ascribit, nec odiosè laudato quæ mittuntur. Diuiti diues ne quid mittito. Neq; locuples Saturnalibus æquali sorte quempiã conuiuio accipito. Ne quid eorū quæ in hoc deprompta fuerint, ut mittantur, seruant. Nèue cui muneris poenitentia subito. Quod si quis anno superiore peregre fuit, eaq; causa munerum expers fuit, & illa accipito. Quinetiam pro tenuibus amicis æs aliènum diuites soluunt, atq; etiam conductarum ædium precium, si qui fortè & hoc debent, neq; sunt soluendo

soluendo. In summa uerò, multo ante illud illis esto cura, ut cognoscant, quare maximè sit opus. Rursum qui accipiunt, ne de missis donis ut exiguis queruntor, et quicquid mittetur, qualecunq; fuerit, id magni ducunt. Vini cadus, aut lepus, aut pinguis auis, inter munerum Saturnalia ne habentor. Neue Saturnalia dona in risum uertuntor. Remittito uicissim diuiti pauper. Si doctus est, libellum aliquem ueterem, aut si quid ipse conscripsit, quod fausti sit ominis, et conuiujs accommodum, qualecunq; potuerit. Atq; id diues leto admodum, hilariq; uultu accipito. Acceptum protinus perlegito. Quod si recusarit, reieceritue, sciat sese ijs quæ de falce minatus sum, obnoxium esse, etiam si miserit, quicquid alioqui mittendum erat. Porro reliqui, coronas alij, alij turis frustula mittunt. Quod si pauper, aut uestem, aut argentum, aut aurum, supra facultatè diuiti miserit, id quidem, quod missum fuerit, publicum esto, cõflatumq; in Saturni thesaurum infertor. Ipse uerò pauper postridie plagas à diuite, manibus ferule superpositis accipito, non pauciores quinquaginta supra duascentas. Leges cõuiuiales. Lanadum est, ubi linea sex erit pedum. Ante lauandum, nucibus ac talis lusitandum. Vbi cunq; casus cuiq; locum dederit, ibi accumbito. Dignitas aut genus, aut diuitie, parum momenti habeto, ut prius alicui ministretur. Eodè de uino oēs bibunt. Neq; pro sit diuiti, si causetur uel stomachi, uel capitis dolor, ut ideo bibat de meliore. Carnium omnibus æqua portio.

Ministri

Ministri ne cui quid fauore danto, neq; cōtantor, neq;
 prætermittunt, donec ipsis uisum fuerit, quæ tollenda
 erunt. Neque huic quidem magna, illi uerò perexigua
 apponunt. Nèue huic coxa suis, illi maxilla apponi-
 tor, sed in omnibus æqualitas esto. Pocillator, acutis o-
 culis unumquemq; obseruato, minus tamen herū. Acu-
 tius etiam exaudito. Calices omnis generis sunt. Ad
 potandum inuitare si quis uoluerit, ius esto. Omnes om-
 nibus præbunt, si libeat, ubi præbuerit diues. Neq;
 quisquam bibere compellitor, qui non ualeat ad com-
 potationem. Ne liceat ipsis, neq; saltatorem, neq; citha-
 roedū inducere, nisi qui nup̄ discere cœperit. Quod si
 cui libeat disterijs uti, liceat, sed hætenus adhibeatur
 modus, ut ne sint molesta. Super omnia, pro nucibus
 ludunt talis. Si quis deposita pecunia talis luserit, in
 posterum usq; diem ieiunato. Et maneto quisq; et abi-
 to cum uoluerit. Porro cum diues famulos suos cōiuiuo
 accipiet, tum amici quoq; unā cum ipso ministrant.
 Leges hæc singuli diuites, æræ columna inscriptæ,
 in aula meditullio habent, ac legunt. Atque id quis-
 dem sciendum est, quo ad ea columna manebit, neq; fa-
 mes, neque pestilentia, neque incendium, neq; quicquā
 alióqui molestum, in illorum domum subibit. Quod
 si quando (id quod dii prohibeant) tollatur,
 abominanda sunt, quæ illis
 tum euentura.

EPISTOLAR SATVRNALES.

Ego Saturno salutem.

QVIDEM & antea tibi scripsi, significans quonam in statu essem, & quemadmodum ob inopiam mihi periculum esset, ne solus omnium, expers relinquerer solennitatis, quam indixisti. Addidi & illud (nam memini) iniquissimum esse, si nostrum alij opibus ac delicijs superfluerent, nihil ex suis facultatibus impertientes pauperioribus, alij rursum fame contabescerent, atque id quidem instantibus Saturnalibus. Verum quoniam tum ad meas literas nihil respondisti, opere precium existimaui, te de nunc iisdem de rebus commonescere. Tuum erat optime Saturne, sublata hac rerum inaequalitate, bonisq; in medio depositis, postea celebrandum festum edicere. Nam uti nunc res habent, formica camelus, quemadmodum aiunt proverbio. Quin magis tragœdiæ histriônem animo concipe, qui altero pede præ altis cothurnis sublimis insistat, cuiusmodi sunt Tragica calceamenta, altero uero sit incalceatus. Is si ad hunc modum instructus ingrediatur, uides necessario futurum, ut nunc excelsus sit, nunc humilis, prout hunc aut illum pedem uicissim promouerit. Nec minor est in uita nostra inaequalitas, dum illi cothurnis fulti, adornante fortuna, Tragœdias in nos agunt. Contra magna pars pedibus, atq; hu-

L V G.

b

mi in/

mi ingredimur, quum & ipsi, scias uelim, nihil deter-
 rius illis fabulam agere possimus, atq; ingredi, si quis
 nos quoq; ad eundem istum modum adornarit. Atqui
 ex poetis audio, nihil harum rerum inter homines fuisse
 se olim, quū tu solus adhuc imperium tenēres. Verum
 tellus illis citra ferendi, arandiq; laborem bona progi-
 gnebat, coenam, unicuiq; paratam, uel ad satietatem usq;
 que. Porro flumina partim uinum, partim lac, erant au-
 tem & quæ mel manabant. Quodq; est omnium maxi-
 mum, aiunt illos ipsos homines aureos fuisse. Ceterum
 paupertatem omninò procul ab illis abfuisse. Nos con-
 tra non satis idonei sumus, qui uel plumbū uideri pos-
 simus, aut si quid etiam plumbo uilius, ut quorum ple-
 risq; uictus labore queritur, ac passim paupertas, ege-
 stas, ac desperatio, et illud: Hei mihi, & unde inueniam,
 & ô fortunam, atq; id genus alia permulta, apud nos
 nempe pauperes abundant: quanquam his de rebus le-
 uius discruciareremur, nisi diuites conspiceremus tanta
 fruētes felicitate. Qui quidem quum tantum auri, tan-
 tum argenti conditum habeant, tantum uestium possi-
 deant, tot mancipia, tot currus, familias, agros, atq; har-
 um rerum omnium magnam uim teneant, tamē adeo
 nobis nihil unquam de eis impertiunt, ut plebeios ho-
 mines ne aspectu quidem dignentur. Hæc inquam, sunt
 Saturne, quæ nos enecant maximè, planèq; rem intor-
 lerandam arbitramur, hunc in purpura accumbentē,
 tantis opū delicijs affluere, ructantem interim, & ap-
 plaudentibus

plaudentibus amicis, perpetuò festū diem agere: mouerò, meiq; similes, somniorū coniecturas interpretari, si eunde fortè quatuor oboli contingant, quo uidelicet pane polentæue expleti dormire queamus, nasturtiū, aut porrū, cepāsue alliūmue opsonij uice arrodentes. Aut hæc igitur Saturne ad æquabilitatem uitæ mutes corrigaq; necesse est, aut quod est postremum, illis ipsis interdicis diuitibus, ne soli bonis fruantur, uerū ē modijs auri tam multis uel heminam in omneis nos dispergāt. Porro ex uestibus, si quas iam à tinceis exēsas, citrà suū incommodum dare possint, malintq; hæc prorsus uetustate situq; peritura, nobis dare qui induamur, quàm sinere ut in cubilibus ac scrinijs multa carie computrescant. Præterea ut coenant singuli, nunc quaternis, nunc quinis pauperibus ad conuiuium adhibitis. Haud isto quidem pacto, quo his temporibus conuiuia peraguntur, uerum popularius, ut æqua sit omnium portio, neque ut hic opsonijs ingurgitet sese, famulo interīm adstante atque operiente, donec herus uorando præfocetur. Cæterum ubi ad nos uenerit, quum uix etiam apparaucrimus ad mouere manū, protinūs ad alios transferatur, patina tantum ostēsa, uel si quid de placenta reliquum est. Neq; illatum aprum ita partiatur, ut domino totum dimidium appōnat, unā cum capite, reliquis autē ossa tecta appōnat. Utq; præmoneantur pinæ cerne, ne contentur donec unusquisq; nostrum septies possat bibere, sed semel iussi protinūs infundant, et ina-

gentem calicem impletū tradant æque atq; ipsi domo,
no, utq; unum & idem uinum conuiuis sit omnibus.
Alioqui ubi nam ista lex scripta fuit, aut receptus mos,
ut hic uino odorato generosoq; temulentus sit, mihi cō-
tra musto disrumpatur aluus? Hæc si correxeris noua
risq; Saturne, tū demū effeceris, ut uita uerè uita sit, fer-
stū uerè festū, sin minus, illi quidē epulētur, nos aut in-
terim sedentes precabimur, ut simul atq; loti uenerint,
puer subuersam amphoram rumpat, utq; coquus ius
adurat, ac per obliuionem muriam piscium in lentem
infundat, utq; canis in domum irruens, opsoniorum ar-
tificibus alibi intentis, exta deuoret uniuersa, præterea
placenta dimidium: utq; sus ac ceruus, neq; non sucula
inter assandū idem faciant, quod Homērus de solis bo-
bus commemorat: imò uti non serpent solum, uerum eti-
am unā cum ipsis uerubus in montem abripiant sese su-
glantq;: utq; ipsæ etiā aues pingues, iam ademptis plu-
mis, & ad coquendum apparatus, uolatu aufugiant, ne
soli illis fruantur: quodq; futurum est illis grauissimū,
ut formicæ tales, quales feruntur Indicæ, aurum è the-
sauris effossū, noctu in publicū efferant: utq; uestis cui-
ratorum indiligentia ita ab optimis muribus perforē-
tur, ut cribrum uideri possit, nihilq; differat à casse ue-
natorio: utq; formosi illorū comatq; puelli (quos Hyas-
einthos, aut Achilles, aut Narcissos appellare solent)
dum ipsis poculam porrigunt, subito defluente coma
calui fiant, & acutam edant barbam, cuiusmodi in cor-
mædijs

mœdijs induci solēt Sphenopogones, quibus à cuneata, barba nomen inuentum est: utq; uertex illis asperis ac pungētib; pilis sit hirtus, reliqua capitis parte nuda. Hæc atq; his etiam plura illis imprecabimur, nisi desinant usque adeo suis priuatim studere commodis, uel lintq; in commune diuites esse, nobis quoque quantum æquum est impartientes.

SATVRNVS MIHI CHARIS-
SIMO SALVTEM.

VID tu, obsecro, nugæ istas ad me, ac de rebus huiusmodi scribis. iubesq; ut de integro bonorum faciam partitionem? quod quidem alterius munus fuerit, penes quem nunc est imperiū. Etenim demiror te, si solus omnium ignoras, quemadmodum iam pridē regnare destiterim, ac priuatus esse coeperim, liberis partitus imperium: quanquam Iupiter præcipuè rerum istiusmodi curam agit. Porro meæ potestas non nisi ad taxillos usque, saltationes, cantiones, et ebrietatem ualet, idq; septem non amplius diebus. Itaq; grauioribus in causis, de quibus scribis, uidelicet de tollenda rerum inæqualitate, utq; ex æquo omnes aut opibus abundant aut egeant, Iupiter uobis operam dabit. Quod si quid in hijs quæ ad festum pertinent, uel fraude detractum est alicui, uel additum, id erit meorum partium iudicare. Iamq; scribo diuitibus

b 3 de cœ

de coenis, deq; auri bemia, neq; non de uestibus, ut uobis quoque ad celebrandum festum nonnihil mittant. Quandoquidē aequa sunt ista, decetq; illos facere quemadmodum praedicatis, nisi fortē habent isti, quod probabiliter ad haec respondeant. In summa tamē illud scitote pauperes, uos longē falli, neq; rectē iudicare de diuitibus. Siquidem illos felices arbitramini, solosq; suauem uitam uiuere, propterea quod illis liceat opipare coenare, uino suauī inebriari, formosis frui mulieribus, uestibus uti delicatis, uerum istam felicitatem cuiusmodi sit ignoratis: siquidem haec res non mediocribus curis eos distorquent, sed singulis inuigilare coguntur, ne quid rerum domesticarū dispensator fraudet, aut clauculum suffuretur, ne uinum acefcat, ne frumentum uermibus corrumpatur, ne latro tollat pocula, ne populus credat calumniatoribus, si illum dixerint affectare regnum. Atqui haec quidē quota pars est eorū, quae istos discruciant? Quod si nossetis metus et curas, quibus obnoxij sunt, planē fugiendas uobis esse diuitias existimaretis. Alioqui creditis uel meipsum usq; adeo insanum, ut si praecleara res esset opulentia, aut regnū, depositurus haec, alijsq; ea cessurus fuerim, patererq; ut nūc priuatus alieno parerem imperio? Quinpotius quum non essem ignarus huiusmodi malorum quae plurima diuitibus ac regibus adsint necesse est, imperiū deposui, idq; sapienter. Nam quod tu nunc apud me deōs obtestans deplorabas, illos apris ac placentis expleri, uos cōtra-

nasturtium

nasturtium, porrūmue aut cepe per festi tempus, opso-
 nij loco arrōdere, cuiusmodi sit considera. Etenim in
 præsens quidem utrunq; dulce est illis, minimeq; mole-
 stum. At postea res inuertitur. Quandoquidem uobis
 deinde non accidit, ut postridie surgatis, capitis dolore
 grauati ob temulentiam, quemadmodū illi, neq; ob im-
 modicam ingurgitationem graue olentem, & acrem
 spiritū ructatis. At illi hoc quoq; fructus ferunt, ut quo-
 niam magnam noctis partem uario coitu pro libidinis
 arbitrio transigunt, facili sibi, uel tabem, uel tuſim, uel
 morbum intercutē, ex intemperato uoluptatū usu col-
 ligant. Alioqui quotumquenq; potes ostendere, qui nō
 planē palleat, ac faciē cadauerosam præ se ferat? Quo-
 tumquenq; autem, qui cum ad senectutem peruenerit,
 suis ipsius pedibus ingrediatur, ac nō potius à quatuor
 baiulis gestetur? foris quidē totus aureus, intūs putris,
 ac pannosus, cuiusmodi sunt Tragica indumenta, ex
 pannis admodum uilibus cōsarcinata. Vos autem quā
 molestum est, quod de piscibus gustare non liceat, quod
 inedia laboratis, nō illud item cogitatis, eosdem & po-
 dagra, & tuſis expertes esse, aut si quid aliud aliam
 ob causam illis incommodi contingit. Quanquam nec
 illis ipsis equē dulce est, quotidie supraq; satietatē istis
 uesci. Quin potius uideas eos nōnunquam ita holus ac
 lupinum appetere, ut tu nō equē lepōrem appetas, aut
 aprum. Vt de reliquis interim sileam, quæ illos dis-
 cruciant, puta si filius sit luxuriosus, si uxor uel amās,

uel amata à famulo, coacta magis quàm ex animo cū illo dormiat. In summa multa alia sunt, quæ uos ignorant, tantum aurum illorum ac purpuram uidetis. Tum si quando uidetis eos albo prouehi curru, inhiatis & adoratis. Quod si illos contemneretis, negligeretisq; neq; ad argenteū currum oculos haberetis intentos, neq; inter colloquendum, smaragdum annulo inclusum respectaretis, neq; uestes obiter contrectantes molliciē admirarēmini, sed sineretis eos ipsos sibi diuites esse, haud dubiè futurum sit, ut ipsi uos ultro adirent, ad cœnam rogarent, nimirum ut uobis ostendere possint lectos, mensas, ac pocula. Quarum rerum nulla sit utilitas, si sine teste possideantur. Certè reperirētis pleraq; hæc illos uestra causa parare, non quo utantur ipsi, sed uti uos admirēmini. Hæc ad consolandos uos scribo, utranq; uitam cognitam habens. Conuenitq; ita festum agere, ut cogitetis omnibus breui decedendum ē uitæ, & illis, depositis opibus, et uobis, relicta paupertate. Quanquàm & illis scribam, sicuti sum pollicitus, certum scio eos non neglecturos literas meas.

SATVRNVS DIVITIBVS, S.

AVPERES nuper ad me datis literis incusarūt uos, qui nihil ipsis ex facultatibus quas possidetis, impertimini: atq; omnino postularunt, ut omnia bona facerem omnibus cōmunia,
ut ad

ut ad singulos illorum sua pars rediret. Aequum enim
 esse, ut rerū equalitas constituatur, neq; decēre, ut bu-
 ic supersit, ille nullo modo sit particeps voluptatum.
 Ego uerò respondi, hisce de rebus rectius Iouem con-
 sideraturum. Ceterum de presenti negotio, deq; miue-
 rijs, quibus sese per festos dies affici putant, uidebam
 mei officij esse sententiam ferre. Sumq; pollicitus me uo-
 bis scripturum. Sunt autem quæ postulant hæc, ut mihi
 quidem uidetur, equa. Nam quo pacto, inquit, tanto
 frigore horrētes, tantæq; obnoxij esuritioni, postea di-
 em etiam festum celebrare possimus? Quare si uellem
 & illos festi participes esse, postularunt ut cogerem
 uos, ut & de uestibus illis impertiamini, si quæ super-
 sunt pinguiore, quàm quæ uobis conueniant, utq; de
 auro nonnullas guttulas in illos destillētis. Quod si ista
 feceritis, inquit, nō erit amplius disceptatio inter uos
 de bonis apud Iouem. Sin minus, minitantur sese ad no-
 uam rerum partitionem prouocatuos, ut primū Iu-
 piter pro tribunali sedere cœperit. Atq; hæc quidem
 facere uobis nequaquā graue fuerit, impertiri nonni-
 hil de tantis opibus, quas possidētis, & rectē posside-
 tis. Quin de cœnis quoq; ut uobiscū cœnarent, & hoc
 literis addendum putarunt, quemadmodum uos in præ-
 sentia foribus oclusis, soli delicijs frueremini. Quod si
 quando uobis uisum fuerit, & illorum quempiam post
 longum tempus conuiuio adhibere, plus esse molestie
 in cœna, quàm uoluptatis, multaq; illis in pauperum

contumeliam fieri: uelut illud, cum non eodem de uino bibant, Dij boni, quàm illiberale: planè dignum, in quo & illi debeant accusari, qui non surgant potius, aberantq; toto conuiuio uobis solis relicto. Quauquam negant sese etiam ad satietatē ex illo qualicunq; uino bibere. Propterea quod uestri pincernæ, aures habeant: cera obturatas, quemadmodū olīm Vlyssis socij. Porro reliqua usq; adeo sunt turpia ut pigeat commemorare, quæ de carnum partitione criminantur, deq; ministris, qui cum uobis assistant, donec plasquam ad plenum expleamini, ipsos prætercurrunt, aliaq; huius generis permulta sordida, minimeq; digna uiris ingenuis. Proinde æqualitas, res est omnium iucundissima, maximeq; conuiujs congruens. Atq; hac de causa, uobis æquus ille partitor in conuiujs præficatur, ut æquam omnes habeant portionem. Videte igitur ne post hac uos iterū accusare possint. Quam potius honorabunt uos, & amabūt, si paucula ista à uobis acceperint, quorum impendiū à uobis nec sentiretur quidē, penes illos muneris in tēpore dati memoria semper mansura est. Præterea nec Remp. administrare possitis, ni pauperes unā uobiscum in ea uersentur, milleq; modis felicitatem uestram adiuuent, Neq; enim habituri estis, qui diuitias uestras suspiciant, si soli atq; apud uos ipsos in tenebris eas possideatis. Videat igitur uulgus, mireturq; uestrum argentū, mensas, & quemadmodū præbentes ad potandū inuitētis. Dein illi inter bibēdum
. poculum

poculum undiq; cōtemplentur, ac pondus expendant,
 manu libantes. Tum argumenti absolutā celaturam.
 Tum auri uim, uicissim artem condecorantis. Nam in
 istum modum, non solū illi uos probos uiros & humas
 nos prędicabunt, uerum etiam inuidiam illorū effugie-
 tis. Quis enim inuideat impertiēti, dantiq; quod æquū
 est? Quis non potius optet, ut quā diutissimē uiuens,
 bonis suis fruatur? Verū ut nunc res uobis habent, &
 felicitas uestra teste caret, & diuitiæ inuidiosę, & in-
 suaui uita. Neq; enim perindē iuuat, opinor, si quis so-
 lus expleatur, quemadmodum aiunt leōnes facere, &
 ex luporū genere, quos solitarios uocant, quā si cum
 lepidis hominibus, ac per omnia gratificari paratis,
 conuiuatis. Qui primū non sinent conuiuium surdum
 aut mutum esse, uerum consuetudine sua fabulas conui-
 uijs aptas, dicteriaq; minimē molesta, uariasq; uolupta-
 tes adferent. Quibus rebus tempus iucūdisimē transi-
 gitur. Idq; gratum est Baccho, gratū Veneri, gratum
 etiam Gratijs. Deindē postero die, dum comitatem uest-
 ram referunt, beneuolentiam uobis conciliant. Hęc
 etiam magno fuerāt emenda. Nam illud à uobis scisci-
 tabor, si pauperes abeāt taciti, sic enim fingamus, nō-
 ne uos ea res ureret, cum non haberetis, quibus ostē-
 taretis purpureas uestes, comitum multitudinem, anu-
 lorum magnitudinem? Neque iam libet referre, neces-
 sario futurum ut pauperum insidię atque odia in uos
 oriantur, si soli delicijs frui uelitis. Nam quę minantur
 uobis

uobis imprecaturos sese, prorsus abominanda sunt. Ad
 dij prohibeant, ne unquam ad eiusmodi imprecationes
 venire cogantur. Quandoquidem si id fiat, neq; intesti-
 na posthac gustabitis, neq; placentam, nisi si quid ca-
 nis reliquum fecerit. Præterea lenticula saper de liqua-
 men uobis habebit. Porro sus aut ceruus interim dum
 affantur, è uerū in mōtes aufugere parabūt. Tum aues
 quoq; pingues absq; alis fugam molientes, ad paupes
 res auolabunt. Deniq; quod est omnium grauissimum,
 pocillatores formosissimi repētē uobis calui fient, idq;
 etiam fracta amphora. Super his rebus consulite, qua
 & festo sint digna, & uobis quāmaximē tuta, atq;
 illis paupertatis onus subleuate, exiguo uestigali illos
 amicos habituri, neutiquam malos.

DIVITES SATVRNO. S.

VM putas Saturne, de rebus istis ad
 te solū scripsisse pauperes? Quin por-
 tius Iouis ipsius aures iam obsurduer-
 runt illorū querēlis, dum hæc eadem
 uociferantur, ac nouam rerum parti-
 tionem flagitant, ac simul & fatum incusant, quod non
 æqualiter distribuerit, & nos, quod nihil ipsis uelimus
 impertiri. Verum nouit ille, quippè cum sit Iupiter, pe-
 nes quos sit culpa, eoq; illos plerunq; obaudit. Nihil o-
 minus tamen purgabimus nos tibi, quādoquidem hoc
 certè tempore princeps noster es. Nos enim omnia ista
 que

*quæ scribis, ob oculos habentes quàm sit honestum de
 magna rerû copia opitulari ijs, qui indigent, quantoq;
 sit iucundius, simul cum pauperibus uersari, & conui-
 uium agitare, ad eum modum assidue facimus, adeoq;
 in ratione uitæ nos æquamus, ut nihil possit inuolare
 is, quem ad cõuictum admittimus. Verum illi primum
 aiunt sibi paucis opus esse. Deindè ubi semel illis fores
 aperuerimus, nunquam desinunt alia super alia postu-
 lare. Quod nisi protinus omnia, simulq; cum dicto ac-
 ceperint, mox paratum odium, in promptu conuitia,
 etiam si quid de nobis sit mentiendum. Porro qui audi-
 unt, fidem illis habent, rati uidelicet illos probè scire
 quæ dicunt, propterea quod nobiscum consuetudinem
 habuerint. Ita fit, ut in alterutrum incidamus, ut aut si
 nihil demus, illos prorsus habeamus hostes, aut profu-
 sis omnibus, ipsi protinus egeamus, iamq; in pauperû
 gregem ueniamus. At cætera quidem utcunq; ferenda
 sunt, uerum inter cœnas ipsas non satis habent ingur-
 gitari cibis, atq; aluum explere, sed ijdem ubi plus sa-
 tis adbiberint, tum uel puellæ formosæ cyathum porri-
 gentis manum uellunt, aut cõcubinam, uxoremue sol-
 licitant. Postremò conuomito conuiuio, postero die no-
 bis obtrestant, narrantes quemadmodum sitierint, esu-
 rierintq; . Quod si hæc aduersus illos mētiri uideamur,
 uester ille parasitus Ixion in memoriam redeat, qui ad
 communis mensæ honorem admissus, ac uobis dignita-
 te equiparatus, iam ebrius uir ille egregius, lunonem
 adortus*

adortus est. Hæc atq; huiusmodi sunt, propter quæ in posterũ statuimus, quo res nostræ sint in tuto, ne post hæc illis in domum aditum præbeamus. Quod si te auctore, pacto recipiant, sese moderatè petituros, quemadmodum nunc aiunt, neq; quicquam flagitiosè in com/ potationibus admissuros, age, conuiuant nobiscum, si mulq; coenent bonis auibus. Ac de tunicis, sicuti iubet, mittemus, & de auro, quantũ facultas patietur, ac sumptus augēbimus: in summa, nihil omitemus officij nostri, modo uicissim desinant ipsi arte nobiscum uiuere, sintq; pro parasitis & adulatorib. amici. Ita nihil erit, quod in nobis de sideres, si ipsi quoq; suo fungi uolent officio.

Luciani Saturnalium Finis.

LVCIANVS DE LVCTV,

ERASMO INTERP.

PERAEPRECIVM sanè fuerit obseruare ea, quæ in luctu uulgo tum dicantur, tum fiant, item quæ dicantur ab ijs, qui eos cōsolantur scilicet, quamq; non ferenda putent lugentes ea quæ sibi acciderunt, & sibiipsis, & ijs quos flent: cum baud quaquam pernouerint mala ne sint ista, ac dolenda, an cōtra iucundiora melioraq; ijs quibus accidunt. sed ex more & consuetudine dolorem accersunt. Itaq; cum mortuus fuerit aliquis, faciunt ad hunc modum. Quin prius uolo tibi narrare, quas habeāt de morte

morte ipsa opiniones. Sic enim palàm fiet, quæ gratia
 superuacanea ista moliantur. Vulgi quidem hominum
 multitudo, quos sapientes isti uocant idiotas, Homero,
 Hesiodo, reliquisq; fabularum autoribus, super his fi-
 dem habentes, & illorum pœsim pro lege ducentes,
 locum quendam subter terram profundū esse putant,
 quem tartarum uocant. Eum existimant magnum &
 spaciosum esse, caliginosum atq; opacū, qui tamen istis
 haud scio quo pacto illustrari uidetur, quo singula
 quæ illic sunt, introspiciant. Tum regnare in hoc specu
 Iouis fratrem, cui nomen Plutóni, ut mihi retulit qui-
 dam harum rerum mirè peritus, ob id eo uocabulo bo-
 nestatum, quod mortuorū copia diues esset. Porro Plu-
 tónem hunc inferorū rempublicam, & manium uitam
 constituisse in hanc formam. Nam sorte obtigisse huic,
 ut uita defunctis imperaret. Quos ubi demissos rece-
 perit, arreptos uinculis ineffugilibus coercet, nulli
 prorsus permittens, ut ad superos redeat, præterquã
 admodum paucis ex uniuerso æuo, idq; grauissimis de
 causis. Interluitur autē regio illius, fluuijs & magnis
 & horrendis, uel solo nomine. Siquidem Cocyti, Phle-
 getōtes atq; huiusmodi uocabulis appellatur. Quodq;
 est grauissimum, præiacet Acherontica palus, quæ pri-
 ma excipit obuios, quam nō possis neq; transmittere,
 neq; transire sine uectōre. Nā & profundior est, quàm
 ut pedibus transiri possit, & spaciosior, quàm ut tra-
 nari queat. In summa huiusmodi est, ut nec animus ma-
 nes

nes possent eam trāsuolare. In ipso uerò descensu, portāq; quæ quidem est adamantina, Acacus est, regis patruelis, cui mandata est custodia, iuxtaq; hunc canis triceps, seuus admodum. Is aduenientes satis amicè, pæcateq; intuétur. Ceterum si quis conetur aufugere, latrat, terribitosq; in specum redigit. Iam qui transmissa palūde ingressi sunt, eos excipit pratū ingens, Asphodelo confitum, ac fluius memoriæ hostis, eoq; Lethe nomen est inditum. Nam hæc uidelicet priscis illis mortalibus narrarunt, qui illinc redierāt. Nempè Alcestis & Protesilaus, Thessalus uterq;, neque non Theseus Aegéo prognatus, & Homericus Vlysses, testes admodum graues, digniq; quibus habeatur fides, qui mihi non uidétur è fonte illo bibisse, alióqui nō meminissent horum. Itaq; Pluto & Proserpina, ut aiebant illi, rempublicam administrant, rerumq; omnium dominatum obtinent. Sed inferuiunt his, & in administrando principatu adiuant ingens turba, Furia, Pœna, Terróres, ac Mercurius, quanquam is sanè non adest perpetuò. Praefecti autem & satrapæ & iudices sedent duo, Minos & Rhadamanthus, uterq; Cretensis, uterq; Iouis filius. Atq; hi quidem bonos ac iustos uiros, qui cū uirtute uitam peregissent, ubi iam multi collecti fuerint, uelut in coloniam quandam emittunt in campum Elysium, uitam optimā inibi uicturos. Quod si malos aliquos ceperint, hos Furijs traditos, in impiorū locum eijciunt, pro ratione malefactorum puniendos. Quo quidem

quidem in loco, quid tandem mali non patiuntur? tor-
 ti, exusti, à uulturibus arrosi, rota circumacti, saxa sur-
 sum uoluentes. Nam Tantalus ipse ad paludem stat in
 periculum adductus, ne siti moriatur infelix. Rursum
 alij mediocris uitæ, sunt autem hi complures, uagantur
 in prato sine corporibus iam umbræ facti, & ad tactū
 ceu fumus euanescentes, Aluntur autem uidelicet no-
 stris libationibus inferijsq; quæ sepulchris inferuntur.
 Adeo ut si cui nullus sit in terra reliquus amicus aut
 cognatus, hic mortuus, ieiunus ac famelicus inter illos
 uersetur. Hæc usq; adeo ualide uulgi animos peruasce-
 runt, ut simulatq; familiaris quispiam mortuus fuerit,
 primum obolum illi in os impōnant, traiectionis mer-
 cēdem, quam uetōri daturus sit, nec illud prius expen-
 dunt, cuiusmodi nomisma legitimū sit: ambuletq; apud
 inferos, et apud illos ualeat, Atticus, an Macedonicus,
 an Aeginensis obolus. At ne id quidem cogitant, mul-
 to satius esse non posse naulum reddere. Sic enim fiet,
 ut non recipiente portitōre, postliminio redeant in ui-
 tam. Post hæc lotos eos, perindè quasi tartarea palus
 non satis sit idonea lauandis his, qui illic degūt, & un-
 guentis optimis uncto corpore, iamq; uicta graueolen-
 tia, tum coronatos pulcherrimis floribus propōnunt
 splendide uestitos: ne uidelicet algeant per uiam, nè ue-
 nudi conspiciantur à Cerbero. Accedunt ad hæc muli-
 erum ciulatus, omnium certè lachrymæ, pectorū plan-
 ctus, come dilaniatio, genarum cruentatio. Alijs au-

tem & uestis discerpitur, & puluis capiti inspergitur,
adeo ut uiuentes miserabiliores sint mortuo. Nam illi
humi uolutantur sæpè numero, capita solo allidunt. Hic
uerò decorus ac formosus, ac diligētissimè coronatus,
sublimis propositus est, & excelsus, uelut ad pompam
adornatus. Deindè mater, atq; adeo pater quoq; ex me-
dijs cognatis progressus, ac mortuo circumfusus (Nam
finge iuuenem aliquem, ac formosum propositum esse,
quo magis in hunc competat actio fabulæ) absurdas ac
stultas uoces emittit. Ad quas mortuus ipse responsus
rus sit, si contingat uocem recipere. Ait enim pater,
flebili quadam uoce uerbū unumquodq; producens in
longum: Fili iucūdisime, peristi mihi, mortuus es, ante
diem præreptus es, me super hæc misero solo relicto.
Non duxisti uxorem, non parasti liberos, nō militasti,
non coluisti agros, non ad senectam peruenisti, non co-
messaberis posthac, non amabis fili, neq; cum equali-
bus in computatione inebriaberis. Porro hæc atque id
genus alia dicet, quasi putet filium adhuc rebus his
egere post obitum, ac desiderare quidem, uerum poti-
ri non posse. Sed quid hæc loquor? Quot enim sunt qui
equos ac concubinas, rursus alij, qui pincernas etiam
in funere mactarunt, qui uestem, reliquumq; mundum
pariter in rogam iniectum exusserunt, aut unā cum
cadauere sepelierunt, perindè quasi illic sit usurus,
& apud inferos fruiturus? At senex iste luctum agens,
hæc omnia atque his etiam plura, quæ dicit, neque filij
causa

causa iactare uidetur, ut quem sciat non auditurum, etiam si Stentorem clamore uincat, neque rursus sua ipsius gratia. Satis enim erat illi, cogitare & cognoscere, uel sine uoce. Nihil enim opus est, ut quis apud sese clamet. Superest igitur, ut ad hunc modum deliraret ob eos qui adsunt, cum nesciat neque quid acciderit ipsi filio, neque quò concesserit: imò cum ne suam quidem ipsius uitam, cuiusmodi sit perpenderit. Neque enim aliqui teu rem acerbam grauitè ferret, illum ex hac demigrasse. Filius igitur huic ita responderit, exordito Aeaco atque Orco, quo liceat tantisper è specu proferre caput, dum patrem insanientem compescat. *Homo infelix quid clamas? Quid mihi molestus es? Desine uellicare comam, ac uultus etiam cutem lacerare. Cur mihi conuiuium facis, ac miserum appellas, & infortunatum, qui iam sim te multo tum melior, tum felicior? Aut quid acerbi mihi putas accidisse? An quia non sim factus senex talis, qualis es tu, capite caluo, facie rugosa, incuruus genibus, segnis, in summa, totus ætate putris, multis expletis Triacadibus & Olympiadibus, denique ad istum modum delirans apud te stes tam multos? O demens, quid tibi uidetur in uita boni, quo post hac non simus potituri? Nimirum comæ potationes dicis, ac cœnas, uestemque & concubitus, eoque metuis, ne rerum harum inopia peream. Non cogitas autem, longe bellius esse, non sitire, quàm bibere, non esurire, quàm edere, non algere, quàm uestibus abundare.*

Age igitur, quandoquidem ignarus uideris, docebo te lugere uerius. Iamq; denuò incepto luctu, clama. Fili miser, non amplius sities, non amplius esurtes, non amplius algēbis. Peristi mihi infelix, quod morbos effugeris, qui febrem iam non timeas, non hostem, non tyrannum: non amor discruciat te, nō auocabit coitus, neq; huius rei causa bis aut ter quotidie perdes impensam. Heu calamitatem. Neq; cōtemnēris factus senex, neq; molestus eris iuuenibus, si quando conspiciāris. Hæc si dixeris pater, an non putas te multo ueriora, magisq; ridicula dicturum, quàm ista quæ modo? At uide ne illud te malè habeat, dum noctē, quæ apud nos est, magnamq; cogitas caliginem: proinde metuis, ne tibi præfocer, conclusus in monumento. Verū in his illud oportebat perpēdere, oculis putrefactis, atq; adeo exustis (siquidem paulopost exūrere me decreuistis) nihil opus erit, nec ad tenebras, nec ad lumen inspiciendum. Atq; ista fortassis utcunq; ferenda. Verum eiulatus iste uester quid mihi confert? aut quid ista pectorum ad tibie modos percussio? aut quid mulierum immodica lamentatio? Quid autem saxum, quod sepulchro imponitur, coronis ornatū? Aut quid ualet, quod merum infunditis? Num putatis illud ad nos destillaturum, & ad Orcum usq; permeaturum? Nam de parentalibus ipsi quoq; ni fallor, uidetis, quod ex apparatu potissimum ad nos redire debuerat, id fumo correptū, sursum in cælum abire, neq; quicquam iuuare nos, qui inferne.

inferne agimus. Porro quod super est, pulvis est inutilis, nisi creditis nos cinere uesci. Non est usq; adeo sterile, neq; infrugiferum Plutónis regnum, neq; nos destituit Asphodelus, ut à nobis cibos huc deportemus. Itaque iuro per Tisiphonem, iam pridem mihi libebat uebementer exclamare super his, quæ & faciebatis, & dicebatis, sed uetabat linteum ac lanæ, quibus mihi fauces obligastis.

Atq; ita profato, mors ultima lumina clausit. Sed dicito per Iouem, si conuersus ad eos mortuus ille loquatur hæc, cubito innitens, an non uidebitur rectissimè dicturus? Attamen uecordes isti uociferantur, & accersito quopiam lamentorū artifice, qui multas antiquas calamitates in unum congerat, certaminis adiutore, & amentie chorago abutuntur, ubicunq; cæperit ille, ipsi ad melos ciulatu respondentes. Verum quantum ad lamentationes attinet, omnibus eadem est ineptiendi consuetudo. At deinceps sepulture rationem in uarios diuidunt modos. Nam Græcus exurit, Persa defodit, Indus adipe suillo oblinit, Scythæ deuorat, muria condit Aegyptius. Atq; hic quidem (rem à me uisam narro) deficcatum cadauer, conuiuâ & compotorem adhibet: sit autem frequenter, ut Aegyptium aliquem indigentem pecuniæ, leuet egestate pignus frater aut pater in tempore factus. Nam libationes, pyramides, columnæ, tituli, ad breue tempus duratura, an non superuacanea, & ludicris simillima? Sunt uerò

qui ludos quoq; constituent ad sepulchrum, ac funebres orationes habeant, perinde quasi patrocinentur, ac testimonium perhibeant defuncto apud inferos iudices. Post hæc omnia, superest exequialis cœna. Iamq; adsunt necessarij, ut defuncti parentes consolentur, suadentq; uti cibum capiant, quanquam illi per Iouem non illibentes ad id compelluntur, quippè perpetuum iam triduum enecti fame. Et quoûsq; quæso flebimus? Sine quiescant Plutónis manes. Quod si tibi deliberatum est omninò flere, uel ob hoc ipsum cibus est capiendus, quo tãto luctui par esse possis. Tum deniq; tum ex omnibus contexuntur duo uersus Homèrici.

Nam cœpit meminisse cibi Niobe auricapilla.

Tum illud.

Vita defunctos flere baud finit alium Achinos. At capiunt quidem illi, sed initio pudibundi, uerentesq; ne post charissimorum obitum uideantur adhuc affectibus humanis commouèri. Hæc atq; his longè magis ridicula reperiet, quisquis obseruarit ea, quæ sunt in luctu, propterea quod uulgo existiment mortem summum esse malum.

Abdicatus

ABDICATVS LVCI

ANI, DES. ERASMO ROTERO/
DAMO INTERPRETE.

Quidam abdicatus artem medicinæ didicit. Patrem insania laborantem, reliquis medicis desperantibus, dato pharmaco cum sanasset, denuð receptus est in familiam. Post hæc nouer-
cam insania correptam sanare iussus, abdicatur.

A V D quaquam noua sunt hæc iudic-
tes, neq; miranda, quæ in præsentia fa-
cit pater, neq; nunc primum ad hunc
irascitur modum, uerum hæc lex illi
facilis est, & assuetus ad hæc causam
accedit. Verũ illud mihi nouo calamitatis genere ac-
cidit, quod cum nullum proprium sit crimen, quod mi-
hi possit imponi, tamen in periculum uocor, ne poenæ
dem artis nomine, nisi huic iubenti per omnia parere
possit. Qua quidem re quid fieri possit absurdius? uti
curem ex præscripto, nõ iam quatenus ars ualeat, sed
patris arbitratu. Quare optarim equidem ut medicor-
um ars, eiusmodi quoq; remedium aliquod haberet,
quod non modo laborantes insania, uerum etiam præ-
ter æquum irascentes liberare possit, nimirum quo li-
ceat & patris iracundiæ mederi. Nunc autẽ ipsa qui-
dem insania leuatus est, cæterum iracundia magis eti-
am exasperatur. Quodq; est omnium grauissimũ, erga
ceteros omneis sanus est, in me unũ insanit, a quo mor-
bo fuit

c 4

bo fuit liberatus . Videtis igitur cuiusmodi mercedem curationis feram, cum rursum ab illo abdicor , iterum alienor à familia, ceu ob id ipsum ad breue tempus receptus , ut maiore infamia sepius eijcerer domo . At ego quidē in his quæ præstare queam, ne expecto quidem patris iussu, ut qui pridem nō accersitus ad opitulandum accesserim . Verum ubi res est eiusmodi, ut nulla omninō spes sit, tum nec aggredi uelim. Porro in hac muliere multo etiam minus ausim, neq; id témère. Siquidē reputo quæ in me factururus sit pater, si res non successerit, cum iam abdicet nondum aggressum curationem. Quare doleo Iudices, noueræ uicem, grauius laborantis. Erat enim proba. Deindē patris nomine, quem huius morbus excruciat. Maximē tamē mea ipsius causa, qui uidear immorigerus patri, cum non possim quæ iubeor præstare. partim ob morbi magnitudinem, partim ob artis imbecillitatem . At sanē non arbitror æquum esse ut abdicer, si quod efficere non queam, id ne recipiam quidem . Itaq; quibus de causis prius abdicarit me, facili fuerit ex hoc negotio conijcere. Quamq; ad illas, opinor, satis respondi, ipsa post acta uita. Ad hæc autē quæ nunc obijcit, pro uirili sum responsurus, si prius de statu meo pauca uobis exposuero. Ego intrastrabilis ille, & immorigerus, patrem dedecorans, & indigna genere meo patrans, id quidē temporis multa id genus uociferanti, ac sine fine occlamanti, paucis contradicendū esse duxi . Verum domo
cedens

sedens, existimaui mihi grauissimi iudicij instar fore,
uerumq; calculū, ita actam deinde uitam, ut appareret
me à paternis illis criminibus quàm longissimè abesse,
sed potius honestissimis studijs dedisse operam, cumq;
optimis uiris habuisse consuetudinē. Iam uerò & eius
modi quiddam prospiciebam, ac suspicabar fore, ut ali
quando pater, qui non admodum animo constaret, mi
bi sine causa succenscret, falsaq; in filium crimina strua
ret. Neque decērant qui ista morbi initium interpreta
rentur, minasq; ac tela paulo post irruituri mali. Nem
pè odium absq; causa, mores asperos, conuitia parata,
censuram seueram, clamorem, iracundiam, in summa,
omnia plena bilis, unde usu uenturum credebam, ut mi
bi aliquando arte medicine foret opus. Proinde foras
profectus, ac probatissimorum, quos in peregrinis re
gionibus nancisci potui, medicorum usus doctrina, plus
rimo labore, uehementiq; animi studio artem perdidit
ci. Porro domum reuersus, offendo patrem manifesta
iam insania laborantem, & ab huius loci medicis despe
rantibus destitutum, qui non altius introspiciunt, nec
admodum exactè morbos dijudicant. At ego sanè sicut
ti par erat facere frugi filium, neq; superioris abdic
tionis iniuriam recordabar, neq; ut accerserer operier
bar. Neq; enim erat quicquam, quod illi propriè impu
tare possem. Verū peccata illa omnia fuerant aliēna.
Nempè quemadmodum modo dicebam, ipsius morbi.
Ergo cum inuocatus accessissem, nō sum equidem pro
c 5 tinus

tinus medicatus, neque enim hic nobis mos est, neque id precipit ars, uerum illud omnium primū iubemur obseruare, sanabilis ne sit morbus, an insanabilis, atq; artis terminos prætergressus. Ac tum si eiusmodi fuerit malum, ut commodè possimus aggredi, aggredimur, totoq; adnitimur studio, ut agrotum seruemus. Quod si uiderimus iam inualuisse, superasseq; nec manum aduolimus omnino, idq; uetustam quandam legem eorū, qui primi medicinæ prodiderunt artem, secuti: qui negant tentandos esse morbos, qui iam inualuerunt. Itaq; cum patrem adhuc intra spem esse perspicerem, neque malum supra artis uires esse, diu obseruatis ac pensatis singulis, ita demum aggrediebar, ac pharmacum fidenti animo porrexi. Multi sanè eorum qui tum aderant, suspectam habebant administrationem pharmaceuti, calumniantes curationem meam: iamq; parabant inuis uocare me. Aderat autem et nouerca pauida atq; diffidens, non id quidem odio mei, sed quod metueret, utpote probè sciens illum grauitè laborare. Nam sola nouerat omnia, quippè familiaris et assidue conuiuens agrotanti. Attamen ego nihil his rebus deterritus, sciebam enim futurū ut mihi signa nō mentirentur, neq; falleret ars, adhibui curam, obseruato tempore idoneo. Quanquam erant amici nonnulli, qui mihi consilium darent, ne fiderem, ne fortè si res malè successisset, maiorem aliquam calumniam mihi accerferem, quasi patrem ueneno ultus essem, memor iniuriarū, quibus me affecerat

affecerat. In summa, ille protinus conualuit, pristinae redditus sanitati, cognouitq; omnia. Familiares admirabantur: deniq; laudabat & nouerca, ac palàm omnibus utriusq; nomine gaudebat, tum mihi laudem affectu, tum illi ad sanam mentem reuerso. Atque hic quidem, nam illud de eo testari possum, neq; cōtatus, neq; quopiam his de rebus in consilium adhibito, simulata, que rem omnem ē familiaribus cognouit, irritam fecit: abdicationem, ac denuò me filium fecit, seruatore[m] ac beneficū appellans, confitens sese certum experimentum mei cepisse, deq; illis ante factis semet excusans. Id factum compluribus attulit uoluptatem, nimirum quotquot aderant probi. Ceterum urebat eos, quibus abdicationis filij incundior fuerat reuocatione. Proinde uidebam tum non eodem modo eare gaudentes omnes, sed erat cuius & colorem illicò uerti sensi, & oculos turbári, & uultum iracundum, quemadmodum ex inuidia, odioq; solet accidere. Nos igitur ut est consentaneum, in complexibus & animi gaudijs uersabamur, utpote utroq; alteri reddito. Ceterum nouerca paulo post egrotare protinus coepit, morbo, iudices, graui, et impotenti. Nam statim obseruabam, ut nascebatur malum. Neq; enim simplex erat, aut leuis insaniae species, quin potius uetus quidam morbus, qui iam pridem delēuerat in animi domicilio, erupit, uictorq; in apertum prodijt. Sunt autē nobis cum alia multa signa, insanabili laborantis insania, tñ illud cōmune in hac obseruauit muliere

muliere. In ceteros placatior est, ac mitis, atq; illis præsenti-
bus conquiescit morbus. Quod si quem conspexerit medicum, imò si uel audierit tantum de medico, in
hunc supra modum incenditur. Quod & ipsum argu-
mento est, illam graui & insanabili teneri malo. Hæc
cum perspicere, equidem acerbè ferebam, miserebàre
que mulieris, ut debui, præter meritum tanto laboran-
tis infortunio. Pater uerò ob imperitiam, neq; enim no-
uit, uel originem mali, quo tenetur, uel causam, uel mor-
bi magnitudinem, iussit uti medicarer, ac simile phar-
macum exhiberem: arbitratus idem esse insanie ge-
nus, eundem morbum, eandem egrotationem, que simi-
lem curandi rationem admitteret. Verum ubi id quod
erat uerissimum dico, fieri nullo pacto posse, ut mulier
seruetur, fateorq; me morbo imparem esse, indignatur,
ac succenset, aitq; me studio detrectare, ac mulierem de-
stituere, mihi crimini uertens artis imbecillitatem. At-
que huic quidem accidit, quod solet ijs qui dolent. Sue-
censent enim omnes ijs, qui liberè uerum loquuntur.
Tamen ego sanè pro uiribus illi respondebo, tum meo
ipsius nomine, tum artis. Ac primum quidem à lege su-
mam initiū, per quam hic me parat abdicare, ut intel-
ligat sibi non esse posthac eandem abdicandi facultate-
tem, que prius fuit. Neq; enim legislator omnibus, ô pa-
ter, istam potestatem permittit, neq; uti quoslibet fi-
lios, neq; quoties libuerit, abdicet, neq; quibuslibet de
causis: Verum quemadmodum patribus concessit, ceteris de

tis de causis irasci, ita prospexit & liberis, ne id im-
 merentibus accidat. Eaq; gratia iussit, ne libera esset, ac ci-
 tra iudicium uindicta: sed ad iudices uocat, estimator
 res constituit, qui neq; per iracundiam, neq; per calum-
 niam, quod iustum sit iudicent. Non erat enim frequen-
 ter accidere multis, ut ob causas iniquas ad iram com-
 mouerentur: hic quidem alicui falsæ calumniæ credens:
 ille famulo fidem habens, aut uxori cuiuspiam inimicæ.
 Quare noluit rem iniudicatam agi, neq; indefensa cau-
 sa liberos statim capi, uinciq;: uerum & aquam infund-
 dit, & ratio redditur, & nihil inexcussum relinquitur.
 Quandoquidem solum hoc autoritatis datur patri, ut
 ad iudices uocet: uerum iudicandi autoritas, an merito
 accuset, id penes uos, qui iudicio præsidetis, ac nondum
 spectate crimen, quod mihi imponit, cuiusq; gratia nunc
 indignatur: uerum illud prius expendite, num posthac
 illi ius sit abdicandi, qui semel abdicauerit, iamq; sit usus
 facultate, quam lex concédit, atq; hanc paternam pote-
 statem expleuerit, deinde rursum in familiam receper-
 rit, ac superiorem abdicationem irritam fecerit. Nam
 ego certè iniquissimum istud esse dico, ut liberorū quo-
 que sint infinitæ poenæ, ut multæ condemnationes, ac
 metus perpetuus: utq; lex nunc irato inferuiat, max de-
 inde faciat irritum, quod actum est: rursum ut eodem
 modo ualeat: in summa, ut ius sursum ac deorsum tor-
 queatur, utcunq; patribus pro tempore uisum fuerit.
 Verum initio quidem equū erat uti concederet, cumq;

indis

indignante pariter indignaretur, ac puniendi ius faceret ei, qui genuisset. Porro ubi semel potestatem absumpserit, ac lege sit abusus, iracundiam expleuerit, post hæc rursus in familiam receperit, & in hanc opinionem discesserit, ut frugi putet, in his perscueret necessum est, neq; postea resiliendum, aut retractanda sententia, neq; rescindendum iudicium. Neq; enim scire poterat, opinor, is qui natus fuerat frugi ne, an contra esset eursurus. Atq; hanc ob causam permissum est, ut genere indignos abdicent, quos cum educabant, cuiusmodi essent futuri nesciebant. Cæterum ubi non coactus, sed suapte sponte atq; autoritate ex sese comprobatus recipit, quæ deinde ratione possit mutare factum aut quis legis usus superest? Etenim ipse legislator hunc ad modum tecum egerit. Hic si improbus erat, dignusq; quem abdicares, quid accidit uti reuocares? Cur denuò in familiam reuoxisti? Cur legem irritam fecisti? Nam liber eras, tibiq; in manu erat ista non facere. Neq; enim tibi concedendum est, ut legibus tuo arbitrato abutaris, utq; iudicia utcūq; mutatus sit animus tuus, eò trahantur. Neq; ut nunc irritentur leges, nunc rursus ualeant, iudices interim testes sedeant, uel ut rectius dicam, ministri tuæ uoluntatis, modo punientes, modo absoluentes, quando-cunq; tibi uisum fuerit. Semel genuisti, semel educaisti, pro his semel ite abdicare potes, atq; ita potes, si istud meritò facere uidearis: uerum ut hoc fiat sine fine, ut perpetuò, ut frequenter, ut faciliè, id uerò supra patris ius est.

est. Quare per Iouem iudices, ne permittatis huic, ut qui sua sponte receperit, superioris iudicii sententiam irritarit, iram damnarit, rursus ad eandem prouocet potnam, & ad patriam recurrat potestatem, cuius tempus iam excessit, cuanuitq; priuilegium, nec huic unicquam ualens, quippè antehac consumpta. Etenim illud considerate, quemadmodū in reliquis iudijs, ubi iudices sortibus ferunt sententiam, si quis perperam pronunciatū existimat, permittitur alios adire iudices. Porro si qui ipsi suapte sponte iudices constituerint, delectisq; arbitris causam commiserint, posthac nō idem licet. Etenim si quis, quorum sententijs initio stare non cogebatur, hos spontē delegerit, iam equum est bonū consulere quæ statuerint. Itidem sanè tu quoque, quem antea liberum erat non recipere, nisi dignus maioribus uideretur, hunc si probum arbitratus esse, denuò recepisti, iam deindè non erit abdicandi ius. Siquidem indignum esse in quem ista denuò fiant, ipse testatus es, iam de integro frugi filiū esse confessus. Itaq; non conuenit pœnitēre receptionis, sed firma reconciliatio sit oportet, nimirū post toties pronunciatā sententiam, ac reuocatis iudicatis, primū cum abdicāres, iterum, cum ipse mutasti consiliū, meq; in familiā reuocasti, rescisis decretis superioribus, cōfirmans illa quæ postea sunt placita. Proindè perseuēra in his quæ proximè statuisti, tuumq; ipsius iudiciū serua. Pater sis oportet, quandoquidem id abs te decretum, id probasti, id ratum fecisti.

Ego

Ego quidem si natura non essem filius, sed adoptatum
abdicare uelles, ne tum quidem existimarim tibi licé-
re. Quod enim initio liberum erat non facere, id semel
factum, iniquum est rescindere. Porro cum qui primū
natura sit filius, postea iudicio, sententiāq; accersitus,
quæso num par est rursus expellere, & eādē fami-
liaritate priuare sæpius? Age quid si fortē seruus es-
sem, ac tu quidem primum improbum esse ratus, in uin-
cula coniecisses, deindē ubi cognitum est me nihil pecc-
uasse, manumisisses, num tibi liceret, ut cunq; contingerit
irasci, rursus in eandem reuocare seruitutem? Minimē
liceret. Istiusmodi igitur acta, leges firma uolunt esse,
ac perpetuò ualére. Ego cū pluribus etiam argumētis
docere possim, non esse ius huic abdicare denuò, quē se-
mel abdicatum, sponte sua receperit, tamen finem fa-
ciam. Nunc spectate cuiusmodi filium parat abdicare.
Atq; illud nondum dicam, me tum imperitum abdicat-
um fuisse, nūc abdicari medicū (nihil enim mihi in hac
causa suffragetur ars) tum iuuenem, nunc ætate proue-
ctum, ut ætas etiam ipsa fidem faciat, me nihil peccassi
se. Nam leue fortassis hoc quoque: uerum tum quidem,
etiam si nullo commissso peccato, ut ego quidem dixer-
im, sed nec benemeritus, alienabar à familia. Nūc por-
rò cum nuper salutē dederim, ac beneficus extiterim,
exigor. Quare quid fieri potest ingratius? ut mea ser-
uatus opera, tantoq; elapsus à discrimine, protinus ser-
uationem illam huiusmodi factis penset, nulla meritorū
habita

habita ratione, sed usque adeo facile mandarit obliuioni, atque in solitudinem abigat eum, qui iure sit obsecutus, cum præter ius eijceretur, neque solum non meminerit iniuriæ, uerum etiam et salutem attulerit, et sanæ menti restituerit? Neque enim exiguo iudices, neque uulgari in hunc collato beneficio, tamen huiusmodi malis nunc uideor dignus. Porro quanquam hic ignorat, quo in statu tunc fuerit, uos tamen omnes nostis, quid facientem hunc, simul et patientem, et quibus affectum morbis, ego curandum susceperim, ac medicis reliquis desperantibus, fugientibus familiaribus, nec propius accedere audentibus, talem reddidi, ut etiam accusare possit, ut de legibus disserere. Quin magis si exemplum queris pater, cum propemodum talis esses, qualis nunc est uxor, ad pristinam sanitatem reuocaui. Quare non est æquum, ut pro his officiis, huiusmodi mihi gratia reponatur, utque in me unum tantummodo sanus sis. Etenim te non mediocribus à me beneficiis affectum esse, uel ex his ipsis liquet, quibus me criminaris. Nam quæ ob hoc odio persequeris, quod uxorem extremo laborantem periculo, grauissimeque affectam non sanæ, qui fit, ut eundem non multo potius charissimum habeas, quum simili morbo liberarim? non gratias agas, tam acerbis ereptus malis? At tu, quod quidem est ingratißimū, simul atque ad te redisti, protinus in ius trahis: salute donatus, punis, et ad uetus recurris odium, eandem recitas legem. Egregiam igitur mercedem persoluis arti, dignam

que pro remedijs refers gratiam, qui quidem aduersus
medicum tantum sanus es. Vos autem iudices, huic con-
cedētis, ut de benemerito poenas sumat, ut salutis auto-
rem expellat, ut cum qui sanitati restituerit, oderit, ut
per quem reuixit, ulciscatur. Haud profectò concedē-
tis, si quidem quod æquum est, faciētis. Etenim si maxi-
mum aliquod flagitium in præsentia cōmissem, tamen
superioris beneficij nomine non mediocriter mihi de-
bebat: cuius respectu, memoriaq; conueniebat hunc præs-
entem iniuriam negligere, & ob illa priora facillè ig-
noscere: maximè si tam ingens sit beneficium, ut omnia
superet, quæ postea possint accidere. Quod equidem
mihi in hunc competere puto, quæ seruauī, qui mihi to-
tius uitæ debitor est: cui præstiti ut sit, ut sapiat, ut in-
telligat: præsertim cū cæteri omnes iam desperarent,
seq; morbo impares esse faterentur. Nam & illud, opi-
nor ad meriti mei cumulum accedit, quod cum id tem-
poris filius nō essem, cū nihil esset causæ, quæ me coge-
ret curationem suscipere, uerum cum liber essem, atq;
aliénus, à naturali causa solutus, tamen haud dissimula-
ui, sed ultróneus, inuocatus, iniussus adiij, succurri, adni-
sus sum, sanaui, restitui, meum ipsius patrem seruauī, de
abdicatione me purgaui, iram beneuolentia sedauī, le-
gem pietate sustuli, magnoq; beneficio redditū in famili-
am emi, atq; in tempore adeo periculoso fidē erga pa-
trem demonstraui, meq; ipsum artis auxilio insinuaui,
ac tristibus in rebus legitimus filius apparui. Quam
multa

multa enim me fuisse passum arbitramini, quantum
 exhausisse laborū? dum adsideo, dum obseruo, dum op-
 portunitates capto, nūc cedens patris uehementiæ, nūc
 artem admouens ad breue tempus concedente morbo.
 Est autem hoc omnium quæ sunt in arte medicorū pe-
 riculosissimum, huiusmodi medicari, ac propius accede-
 re ad hos, qui ad eum sunt affecti modum. Fit enim non
 raro, ut exæstuante malo, rabiem in proximos exercer-
 ant. Me tamen nihil horum piguit, neq; grauatus sum,
 uerum aderam, modis omnibus cum morbo luctans, por-
 stremo superauī pharmaco. Ne uerò quisquā hoc au-
 dito, protinus apud se cogitet. Quis aut quantus labor
 miscere pharmacū. Etenim multa prius sunt facienda,
 præstruenda uia dando pharmaco, præparandū cor-
 pus, quo facilius recipiat medicationē, deq; omni corpo-
 ris habitu sollicitus sit medicus oportet, inaniens, exte-
 nuans, cibis idoneis alens, mouens ad omne quod cōdu-
 cit, Somnos ac terfendi rationes excogitās, solitudines
 arte reperiēs. Quibus in rebus egroti ceteri faciliē pa-
 reant. At qui laborāt insania, ob animi libertatē intra-
 stabiles sunt, ac gubernatū difficiles, ipsiq; medico peri-
 culosi, neq; qui faciliē cura expugnentur. Proindē sæpe
 numero cū effecerimus, ut iam speremus proximē ad-
 esse morbi finem, leue aliquod erratū incidens, renoua-
 to malo, cūcta illa superiora faciliē subuertit, curationē
 impedit, artē fallit. Eū igitur q hæc omnia sustinuerit,
 q cū morbo tā graui sit luctatus, q malū malorū omniū
 d 2 expugnatu

expugnatum difficillimum uicerit, huic ut iterum abdicet
 permittetis, utque leges in benemeritum interpretetur
 suo arbitratu concedetis, atque eum cum ipsa natura bel-
 lum gerere sinetis? Ego naturæ parēs iudices, patrem
 mihi ipsi seruo, custodioque, etiam si hic quidem iniuria
 me afficiat. Quod si filium benemeritum, leges, ut ait, ser-
 cutus, perdit, et à familia alienat: hic nimirum liberorum
 osor erit: ego pius in patrem. Ego naturam amplector.
 Iste, naturam contemnit, fasque et ius uiolat. O patrem
 iniuste prosequentem odio. O filium iniustius amantem.
 Nam mihi ipsi uitio uerto, patre compellente, quod odio
 habitus, eum præter causam amo, et magis amo quam
 oporteat. Atqui natura comparatum est, ut patres liber-
 ros ament magis, quam liberi parentes. Verum hic stu-
 dio tum leges contemnit, quæ filios nihil comeritos fa-
 miliae seruant, tum naturam, quæ parentes ad uehemēs
 natorum desiderium incitat. Non solum enim cum plures
 habeat in me beneuolentiae causas, maiorem, uti debebat,
 beneuolentiam non adiungit atque addit, aut quod est mi-
 nus, me saltem imitatur, meumque emulatur amor: sed
 et calamitatem, quin insuper odit amantem, charitate pro-
 sequentem expellit, benemerentem lædit, complecten-
 tem abdicat, legesque liberis fauentes, cum liberis infen-
 sas, in me torquere conatur. O bellum, quod contra na-
 turam legibus moues pater. Non sunt ista, non sunt in-
 quam, quemadmodum tu uis: leges bene conditas, male
 interpretaris pater. Non pugnat natura cum lege, in his
 que

quæ ad benevolentiam pertinent. Hic inter sese consen-
 tiunt, & altera utriq; auxilio est ad delendas iniurias.
 Cõtumelia afficis benemeritũ. Offendis naturam. Cur
 legibus quoq; simul cum natura facis iniuriam? Quæ
 cum honestæ, iustæ, liberorũ amantes esse cupiant, non
 pateris esse: quippè quas aduersus unum filiũ, tanq̃ ad-
 uersus multos sæpius tētes. Nec finis in supplicijs quies-
 cem inuenire, quæ uelint in beneuolētia liberorũ erga
 parentes conuiuiscere: quanq̃ alióqui ne positas qui-
 dem aduersus eos, qui nihil peccarint. At sanè leges in-
 gratitudinis actionem cōcedunt in eos, qui benemer-
 tis nō retulerint gratiam. At qui nō solũ nō refert gra-
 tiam, uerumetiam punire conatur ob ea ipsa, quibus ad-
 iutus est beneficio, considerate num quicq̃ facere possit
 iniquius? Itaq; nō posse hunc iam abdicare denuò, qui
 paternam potestatē semel explauerit, ac lege sit usus:
 præterea nō esse equũ, cum qui tanta præstiterit bene-
 ficia, expellere, familiãq; exigere, satis opĩnor demon-
 stratum. Nunc aut̃ ad ipsam abdicationis causam uenia-
 mus, & crimen cuiusmodi sit expendamus. At rursus
 ad mentē eius qui legem condidit, recurramus necesse
 est. Etenim ut istud tibi donemus ad breue tempus, licē-
 re quotiescũq; uelis abdicare, utq; præterea potestatē
 istam tibi largiamur, etiam aduersus benemeritũ, haud
 tamē simpliciter, opĩnor, neq; quibuslibet de causis ab-
 dicabis. Neq; hoc dicit legis conditor: Quicquid utcun-
 que criminatus fuerit pater abdicato, ut satis sit tantũ
 d 3 uoluisse

uoluisset queri. Nam si id esset, quid opus erat iudicio? Verum uos istud expendere iubet iudices, num grauius ac iustis de causis irascatur pater, nec ne. Hoc igitur in presentia considerate. Exordiar autem ab ijs, quæ protinus huius insaniam sunt consecuta. Iam primum omnium quod fecit sane menti redditus, illud erat: Rescidiit abdicationem. Ego seruator, beneficus, breuiter omnia eram. In his nisi fallor, nihil adhuc esse poterat, quod cum crimine uideretur esse coniunctum. Deinde quid est omnium quod accusat? Quod obsequium, quam curam filio dignam prætermisi? Quando foris cubui? quas intempestiuas potationes, quas comessationes obijcis? Qui luxus? Quis lena pulsatus est? Quis accusauit? Nemo profecto. Atqui hæc sunt, ob quæ præcipue lex permittit abdicare. Ceterum coepit egrotare nouerca. Quid istud mihi uertis crimini? morbiq; poenâ à me reposcis? Nō reposco, inquit. Sed quid? Quod eam curare iussus recusas, ob hoc dignus fueris qui abdiceris, quippè immorigerus patri. Ast ego quidem cuiusmodi sint ista quæ iubet, in quibus quia nō possim obsequi, uideor immorigerus, paulisper differam. Sed illud prius in totum dico. Neq; lex huic concedit, ut quiduis imperet, neque mihi necesse est in omnibus omnino parere. Quædā enim mandata sunt huiusmodi, ut si nō paruera, nō sis obnoxius poenæ. Quædam id genus, ut nisi obtemperaris, ira, supplicioq; sis dignus: ueluti si egrotos ipse, & ego nō curem. Si quid rerū domesticarū curan-

dum

dum sit, & ego negligā. Si quid rem rusticam curandā mandes, atq; ego recusem. Hæc omnia atq; id genus alia, probabiles adferūt causas paternæ querelæ. Porro cetera nostri sunt arbitrij, nempè quæ ad artes, & artium usum pertinent: Maxime si nulla in re fiat iniuria patri. Iam si cui pictori præcipiat pater. Hæc pinge fili, illa nequaquã. Rursum musico, hanc pulsa harmoniã illam ne pulsa: Tum fabro ærario. Ista cude, illa ne cude: num quisq; hunc patietur abdicare filium propterea, qd nō ex ipsius arbitrio artē exerceat? Nemo opinor. At qui medendi ars, quanto est honoratior, uitæq; cōducibilior, tanto cōuenit esse liberiores qui hac utuntur ac iustum est, ut ars aliquo gaudeat priuilegio in exercendi facultate, ut neq; cogatur usq; neq; ferat imperium, res sacra, deorū doctrina, uirorū eruditorū cura: neq; in seruitutem trahatur legis: neq; timōri, pœnisq; tribunalium, neq; calculis, ac patris minis, & indocti hominis iræ sit obnoxia. Proindē si tibi palam ac simpliciter ad hunc modū respondissem: Nolo curare cum possem, sed artem soli mihi didici, ac patri, ceteris omnibus imperitus esse uolo: quis est tyrannus usque adeo ferox, ut cogat etiam nolentem uti arte? Siquidē istiusmodi officia blanditijs, precibusq; ni fallor, nō legibus, ira, iudicijs, conuenit elicere: persuadere medico oportet, non iubere, ut uelit, non ut metuat: neque ad sanandum adigendus est, sed ultrò ac lubens accedat oportet, immunis à cōpulsione patris. Immunis est ars ipsa,

d 4 quandoqui-

quandoquidē ciuitates quoq; publicitū honores, præminētiās, immunitates, priuilegia medicis tribuunt. Hæc igitur in genere poteram artis nomine respondēre, etiam si tu me illam docuisses, si multū studiū, multū pecuniarū insumpsisses, ut discerem, et unam hanc curationē, etiam si eiusmodi esset, ut præstare possem, recusassem. Nunc illud cogita, quā rem modis omnibus ingratam et iniquam facias, qui nō sinas me, à meipso mihi partis liberē uti. Hæc ego artem tum cū nō essem filius tuus, perdidici, neq; tuis subiectus legibus. Atque hanc tamē tibi didici. Huius fructū primus sensisti, cum nihil adiumenti cōtuleris ad eius cognitionem. Quem præceptorem mercēde conduxisti? Quem pharmacōrum apparatus comparasti? Nullū omninō. Verū inops, ac rerū necessariarū indigēs, à præceptorib. meī misertis sum edoctus. Nam abs te patre huiusmodi mihi dabatur ad discēdum uiaticū, molestia, solitudo, egestas, familiarium odium, cognatorū auersatio. Pro istis itaq; factis postulas uti arte mea, uisq; earū rerum esse dominus, quas mihi paraui tum cum mihi nō esses dominus. Boni consule, siquid antehac ultrò, nullo provocatus officio, benè de te sum meritus, cum nullo nomine ullam abste gratiam possem repossere. Ceterum nō conuenit sanè, ut meum beneficium mihi in reliquum tempus pariat necessitatem: ut quod uolens beneficio iuuī, uertatur in occasionem, ut postea nolenti præcipias: iamq; in consuetudinē trabatur, ut qui semel sanauerit aliquem

aliquē, semper deinde curet omnes quoscunq; noluerit
 is, qui sanatus est. Etenim ad istū modū fieret, ut quos
 curaremus, eos dominos nobis creauerimus, nōsque
 metip̄sos illis tradiderimus, mercēdis loco seruitutem
 accepturi, & ad omnia quæ iusserint obtemperaturi,
 Qua re quid esse potest iniquius? Quoniam te grani-
 ter adeo laborantē restitui, ob id existimas tibi ius esse
 arte utendi mea? Atq; hæc quidem dicere poteram: si
 mihi hic imperasset ea, quæ meæ sint facultatis, atque
 ego non omnino modis omnibus, uel inuitus obtempe-
 rassem. At nunc tandem perpendite, cuiusmodi sint hu-
 ius imperata. Quandoquidem, inquit, me laborantem
 insania sanasti: insanit autem & uxor, eodemq; tenet-
 tur morbo (sic enim opinatur) & à cæteris medicis ad
 eundem modū destituta est: tuq; potes omnia, id quod
 re demonstrasti: sanato hanc quoq; , ac morbo leuato.
 Id si quis simpliciter ad hunc audiat modum, uehemen-
 ter æquum uideatur, præsertim illiterato, artisq; medi-
 cinæ imperito. Sin autem me auscultētis artis nomine
 respondentem, intelligetis nimirum nec omnia esse nos-
 træ facultatis, neq; consimiles morborum naturæ, nec
 eandem medendi rationem, nec eādem remedia in om-
 nibus efficacia. Ac tum palàm fiet, quantum intersit,
 uolis quippiam, an non possis. Vos interim patienter
 auscultate me, hisce de rebus philosophantem: existi-
 mantes nec inelegantem fore, nec extra causam, nec
 alienam à re, nec intempestiuā de his disputationem.

Idem primum naturæ corporū, ac temperaturæ, haud
quaquam eadem sunt: tametsi maximè in confesso est,
iisdem ex elementis constare. Verum alia de his, alia
de illis magis aut minus participāt: idq; loquor adhuc
de corporibus uirorū, quæ neq; similia sunt omnibus,
neq; eadem temperatura, neq; eadem constitutione.
Vnde necessariò consequitur, ut morbi quoq; tum ma-
gnitudine, tum specie differentes, his accendant: utq; alia
sanatu sint facilia, atq; ad curationem spontè propen-
sa: alia rursus prorsus desperata: ut quæ & facillimè
corripiantur; & grauissimè à morbis prehendantur.
Proindè si quis existimet, quālibet febrim, aut quam-
uis tabem, aut peripneumoniam, aut insaniam, quolibet
in corpore unam atq; eandem esse genere: is non uidea-
tur ponendus inter sobrios: neq; doctos: neq; inter eos,
qui in rebus huiusmodi exquirendis elaborarūt. Quin
idem malum in hoc corpore facillè sanabitur, in hoc mi-
nimè. Quemadmodum uidelicet triticum, si idem in di-
uersos eijcias agros: aliter pueniet in plano solo, pro-
fundo, irriguo, aprico, uentis salubribus exposito, ex-
calto, nimirū ubere, leto, copiosoq; fructu: Rursus alie-
ter in montuosa, petricosaq; terra, aliter in opāca, alie-
ter in subiecta montibus. In summa: pro cuiusq; loci di-
uersa natura, uariè proueniet. Itidem & morbi, pro ra-
tione corporū, in quæ inciderint, aut maiores & ube-
riores, aut minores eueniunt. Verū his omīssis pater,
nec omninò discussa re, nult quāuis insaniam in quouis
corpore

corpore consimilem esse, similemque desiderare curationem. Super hæc tam multa, muliebria corpora plurimum differre à uirorum corporibus, uel ad morbi corruptionem, uel ad sanandi spem, aut desperationem, facile fuerit cognoscere. Siquidem uirorum corpora bene compacta sunt, neruosa: laboribus, agitationibus, uita sub dio acta, exercitata. Cōtrā fœminarū, flaccida, male compacta, in umbra alita: Candida ob sanguinis inopiam, calorisque penuriam, et humoris superuacanei abundantiam. Quare facilius corripuntur, quam uirorum: utpote morbis exposita, nec ferentia curationem: præcipue uerò ad insaniam procliuiora. Nam cum multum habeant iracundie ac leuitatis, facileque commouentur: porro corporis exigue sint uires: facile in hoc malum prolabuntur. Proinde non conuenit, in utrisque eandem à medicis sanandi rationem requirere. Cum intelligatis, hæc ab illis longissimo distare intervallo: iam ab ipso protinus ortu discretā: tum tota uite ratione, tum actionibus omnibus, tum studijs atque exercitijs uniuersis. Quare cum dicis, Insania laborat: adde hoc quoque, laborat mulier. Neque confundas hic omnia sub unā et eandē insanie reserens appellationem. Verū discretis ijs, quemadmodū et natura discreuit, quid in quoque præstari possit considera. Nam nos, quemadmodū initio dixisse memini, illud in primis spectamus: egrōti corporis naturā, ac tēperaturā: et cuius qualitatis magis sit particeps, calidius an frigidius, nigens an etate deficiens

deficiens, magnū an pusillum, crassum an macilentum; reliquaq; id genus omnia. Quæ si quis penitus expendit: is demum erit idoneus cui fides habeatur, uel desperanti, uel recipienti. Quādoquidem & insanie innumerabilia sunt genera, & causæ complures: nec uocabula quidē eādē. Neq; enim idem, desipere ac delirare, rabire, & insanire. Verum hæc omnia nomina significant magis aut minus obnoxium esse morbo. Porro causæ aliæ sunt uiris, aliæ foeminis. Rursum inter ipsos uiros, aliæ iuuenibus, aliæ senibus: puta iuuenibus immodica sermē repletio: senibus autem importuna calumnia, ira impotēs, quæ sæpē numero incidit aduersus domesticos. Hæc initio perturbant animum: deinde paulatim uergit in insaniam. Porro mulierum corpora & multæ res infestant, & facili in morbum adducunt: præcipuē uerō si quem oderint uehementius, aut si inuideant inimico, secundis rerum successibus utenti: aut si quid molestum sit: aut si cui succenseant. Hæc paulatim subgliscentia, multoq; alita tempore, tandem in insaniam euadunt. Eiusmodi rerum aliquid uxori quoq; usu uenit pater: & haud scio, an nuper aliquid illi egritudinem aliquam attulerit. Nihil enim illa odebat, quanquam morbo sanē tenetur, neq; his malis ullius medici cura poterit eripi. Quod si quis alius se facturū receperit, aut si quis eam liberarit: tum me oderis licet, uelut iniurium. Tametsi ne illud quidem uerebor dicere pater: Etiam si non prorsus esset, ut est, desperans

sperandum: sed adhuc aliqua salutis spes levis ostende-
 retur, nec sic quidem facile manum admouerem: neq;
 statim auderem ministrare potionem: uidelicet ueritus
 fortunam, ac multorum hominum obtreffationem. Vi-
 des, ut omnes arbitratur, priuignos inuisos esse noueri-
 cis omnibus, etiã si probæ fuerint: easq; hanc ceu com-
 munem quandam mulierum insaniam insanire. Quare
 facile suspicatus fuisset aliquis, si malum hoc secus eue-
 nisset, neq; profuissent remedia, perfidam ac dolosam
 fuisse curationem. Atque uxoris quidem res pater ad
 hunc sese habent modũ: idq; loquor, quod prorsus ex-
 ploratum habeo: nunquam melius est habitura, etiam
 si milies biberit pharmácum: eoq; non operæ precium
 conari, nisi me in hoc solum urges ut frustrer: idq; uis
 ut scdam mihi famam accersam. Patere, ut mihi eius-
 dem artis professores inuideant. Quod si me rursum
 abdicaris, ego quidem etiam si ab omnibus deferar, ta-
 men tibi nihil imprecabor graue. Sed quid si (quod
 avertat deus) redeat morbus: (solent istiusmodi sermẽ
 mala irritata recurrere) quid erit mihi faciundũ? Cu-
 rabo, ut nosti, tum quoq;: neq; unquam defuturus sum
 officio, quod liberis natura præscripsit: neq; generis,
 quodd in me fuerit, obliuiscar. Deinde si resipueris,
 num credere debeo futurum, ut me denuò recipias, il-
 lud uide. Iam ista quũ facis, accersis morbũ, pestemq;
 refricas: heri ac nudius tertius ẽ tantis elapsus malis,
 contendis, uociferaris: quodq; grauissimum est, irasce-
 ris

ris: ad odium propensus es: leges reuocas. Hei mihi pater, istiusmodi fuerāt superioris insaniae tuae praecordia.

LVCIANI ICARO=

MENIPPVS. SIVE HYPERNE/

PHELVS, DES. ERAS. RO/

TEROD. INTERPRETE.

ER mille igitur erant stadia à terra
usque ad lunam, ubi prima nobis fuit
mansio. Porro hinc sursum ad solem

T

chura arate 30 stadia 102:

parasangæ ferme quingēta. Rursum
ab hoc usq; ad ipsum deniq; cœlū, atq;

semq; Iouis in ædito sitam, tantum ferè spaciū fuerit,
quantum aquila probè succincta, atq; expedita queat
uno die peragere. A M I C. Dic mihi per gratias Me-
nippe: quæ sunt ista quæ de astris loqueris, ac tacitus
tecum supputas? Etenim iamdudum te affectans, audio
soles & lunas: præterea autem & magnifica ista, man-
siones ac parasangas, peregrina quedam commemo-
rantem. M E N I P. Ne mireris amice, si sublimia, ær-
reaq; tibi uideor loqui, nam summam apud me reputo
nuper actæ peregrinationis. A M I C. Nimirum Phœ-
nicum exēplo uiam stellis notaras. M E N I P. Haud
quaquam per Iouem: quin magis ipsis in stellis sum pe-
regrinatus. A M I C. Pape, longū profectò somnium
mihi narras. Siquidem totas edormisti parasangas in-
sciens

Sciens. MENIP. Quid ais? Somniū tibi referre uide-
 or q̄ modo ab ipso Ioue ipse reuersus adsum? AMIC.
 Quid audio? Itāne Menippus nobis à Ioue delapsus
 adest è coelo? MENIP. Ita sanè. Ego tibi ab ipso illo
 summo Ioue hodie uenio, rebus interim dictū miris, &
 auditis, & cōspectis. Quod si non credis, equidem hoc
 ipso nomine supra modum gaudeo, cum supra fidem
 esse uideo, meam felicitatem. AMIC. Et quo pacto
 diuine atque Olympie Menippe, mortalis cum sim, ac
 terrestri, queam non credere uiro, qui nubes supera-
 rit: quiq; ut Homericis dicam uerbis, Iam sit cœlitum
 è numero unus? Verum illud mihi dicito, si molestum
 non est, quibus modis in altum subuectus es, aut unde
 nactus scalas tanta magnitudine? Nam quantū ad facie-
 m ac formam attinet, non es admodū similis illi Phry-
 gio: ut coniectare possimus, te quoq; ab aquila raptum
 fuisse, quo pocillatoris alicubi muncre fungereris. *Pincerna*
 MENIP. Non me clām est te iamdudum irridere.
 Neq; uerò id omninò mirum, si narrationis nouitas ti-
 bi fabule uidetur adsimilis. Cæterum ad conscensum
 nihil mihi erat opus, neq; scalis, neq; uti pueri illius in
 morem ab aquila raperer: propterea quod alæ mihi
 essent propriæ. AMIC. Iam uerò istud quod narras,
 uel ipsum Dædali factum superat. Siquidē præter alia,
 nobis inscientibus, miluius quispiam aut graculus ex
 homine factus es. MENIP. Rectè amice: neque
 procul à scopo coniecisti. Etenim illud Dædali de alis
 inuentū

inuentū ipse quoq; sum machinatus. A M I C. At interim omnium audacissime, non ueritus es, ne tu quoq; alicubi in mare delapsus, Menippeū aliquod pelagus tibi cognomine redderes: quemadmodū ille Icarium? M E N I P. Nequaquam: Siquidē Icarus cum alas haberet cera adglutinatas, eaq; quamprimum ad solem esset liquefacta, defluxis alis, non mirum si decedit. At nobis citra ullam ceram erant pennæ. A M I C. Istud qui fieri potuit? Iam enim haud scio quo pacto paulatim me adducis, ut uera uideantur quæ narras. M E N I P. Ad hunc fermè modum. Aquilam egregie magnam, tum autem & uulturem ualidum arripui. His cum alas unā cum ipsis brachijs præsecuissem. Quin potius si uacat totius commenti rationem ordine tibi percensebo. A M I C. Mihi quidē uel maxime uacat. Adeo sublimis à sermone tuo pendeo: iamq; ad narrationis finem inhio. Ne uerò me negligas, per Iouē amicitiae præsidem, auribus in aëre suspensum ob tuā narrationem. M E N I P. Ausculta igitur. Neq; enim ciuile fuerit, si spectem amicum ore hiantē relictū: eumq; quemadmodum tu ais, ab auribus suspensum. Ego igitur cum expendens ea quæ sunt in uita mortaliū, protinus omnes res humanas repperissem ridiculas, humiles, instabiles: nempe opes, imperia, magistratus: contemptis his, atq; horū studio, adiectoq; animo ad ea, quæ uerè sunt bona: conatus sum ab his tenebris emicare, & ad uniuersi naturā suspicere. Atq; hic mihi multam attulit

attulit *hesitationem* : primū hic ipse, qui à sapientibus
 appellatur *mundus*. Neq; enim inuenire poteram, neq;
 quo pacto factus fuisset, neq; quo opifice: neq; quid es-
 set illius uel initium, uel finis. Deinde cum particulatim
 contemplarer, multo etiam magis ambigere sum co-
 actus. Quippè qui uiderem *stellas* temerè per coelū disa-
 iectas. Tum *solem* ipsum, quid tandē esset, scire gesti-
 bam. Super omnia uerò quæ *Lunæ* accidebant, mihi
 uidebantur absurda ac planè mira: putabamq; causam
 aliquam arcanam & inexplicabilem esse, cur illa sub
 indè speciem formamq; uariāret. Quinetiam *fulgur*
emicans, *tonitru erumpens*, tum *pluuia*, *nix*, *grando* è
sublimi demissa: uidebantur hæc quoq; omnia cōiectū
difficilia: quæq; nullis notis deprehendi possent. Itaque
 cum ad eum modum essem affectus: optimum factu rati-
 tus sum, ut horum unumquodq; à philosophis istis per-
 discerem. Siquidem existimabam illos ueritatem om-
 nem docere posse. Quare cum ex illis præstantissimos
 delegissem, quantum mihi coniectare licebat, è uultus
 austeritate, eq; coloris pallore, ac barbae profunditate.
 Mirum enim ut mihi ex ipso protinus aspectu sublimis
 loquos quosdam, & celestium rerum peritos uiros præ-
 se ferebant: His ubi memet docendum tradidissem ma-
 gna pecunia: quam partim euestigio præsentem nume-
 rau: partim tum me persoluturum sum pollicitus, ubi
 ad philosophiæ summam peruentum esset: non grauabar
 erectus ad nugæ doceri, & uniuersi dispositionē

de philoso
 phi

discere. At illi tantum aberant, ut me pristina libera-
rent inscitia, ut in maiores etiam dubitationes coniece-
rint: principia nescio quæ, ac fines, tum infecabilia, in-
ania, sylvas, ideas, atq; id genus alia, mihi quotidie of-
fundentes. Verum illud interim mihi uidebatur omni-
um esse grauissimum: quod cum nihil inter illos conue-
niret, uerum pugnantia, diuersaq; inter se omnia loque-
rentur: tamen postulabāt, ut sibi fidem haberem, ac ad
suā quisq; rationē me conabatur adducere. AMIC.
Rem absurdam narras, si uiri cum essent sapientes, in-
ter sese de rebus factiosè dissidebant: neq; de iisdem ea-
dem probabant. MENIP. Atqui ridēres Amice, si
audieris illorum arrogantiam, & in differendo prodigiosam confidentiam. Qui quidem cum humi ingrede-
rentur, nihiloq; præstantiores essent nobis, qui super
terram ambulamus, ne cernentes quidē acutius quā
quis alius astans, nonnulli cecutientes etiam senio
atque inertia: tamen & cœli terminos perspicere se
se profitebātur: solem quoq; ipsum dimetientes, & ea
quæ supra lunam sunt, aggredientes: Ac perindē quāsi
ex ipsis delapsi stellis, ita & magnitudinem illarū, &
figurā explicabant. Ac sæpè numero cū sortē ne illud
quidem certò scirent, quot stadijs à Megara abessent
Athenæ: tamen spaciū, quod interest inter solem & lu-
nam, quot esset cubitorum, audebant pronunciare: tum
aëris altitudinē, maris profunditatē, terræ ambitū di-
metientes. Ad hæc, circulos depingebant, ac triangulorum

lorum figuras super quadrāgulos inducētes, neq; non
 sphaeras quasdam picturatas, coelum scilicet ipsum me-
 tientes. Iam uerò illud an non insulsum, & insignis ar-
 rogantie? quod cū de rebus usq; adeo incertis loquan-
 tur, nihil tamen ita propōnūt, quasi coniecturis ducan-
 tur: uerum supra modum contendunt: neq; ullum uin-
 cendi locum alijs relinquunt: tantum non iureiuran-
 do cōfirmantes Solem massam esse candefactam, incolī
 Lunam, stellas aquā potare, idq; Sole ueluti situla quae-
 dam per funem demissa, uapōrem ē mari attrahente,
 atq; illis omnibus ordine potū distribuyente. Nam quan-
 ta sit in dictis pugnantia, id haud difficilē fuerit cognō-
 scere. Iam mihi spectā per Iouem, num illorum decreta
 inter se consentiāt, ac non magis longissimis dista in-
 teruallis, quandoquidem primū de ipso mundo uaria
 est sententia, cum alijs & ingenitus, & nunq̃ interitu-
 rus esse uideatur. Rursum alijs, & opificem illius, & fa-
 bricandi modū elōqui sint ausi. Quos equidē cum pri-
 mis admirabar, propterea quod cum deū quendā res-
 rum omniū opificem praeposuissent, non illud etiā ade-
 derent, uel unde is esset profectus, aut ubi loci consiste-
 ret cū omnia fabricaretur. Nam ante uniuersi exortū, N
 nō possis uel tēpus, uel locū imagināri. A M I C. Pror-
 sus audaces quosdā Menippe homines, ac prodigiorū
 autores mihi narras. M E N I P. Quid aut, si iam aus-
 dias uir optime, quae differant & de Idēis, & de incor-
 pōreis: tum quae de finito & infinito nugātur? Nā &

his de rebus acriter inter se digladiantur, dum alij sine circumscribunt uniuersum: alij contra, finem illud nescire existimant. Quin insuper quidam ex istis complures esse mundos demonstrabāt, damnantes eos, quib de hoc uelut uno quopiam illorum disputarent. Rursum alius, nescio quis uir, haud quaquam amicus paci, bellum rerum omnium parētem esse censebat. Nam de dijs, quid iam attinet loqui? Cum his deus esset numerus: illi rursus, per canes & anseres ac platanos deiecerent. Deinde alij, reliquis omnibus dijs expulsis, uni soli rerum omnium imperiū tribuebant: ita ut mecum etiam animo discruciarer, cum tantā audirem deorum inopiam. E diuerso alij liberaliores, multos deos faciebant: ac dissectis illis hunc aliquem primum deum appellabant: his secundas aut tertias diuinitatis partes tribuebant. Ad hec alij incorporeum quiddam & informe putabant esse numen. Alij corpus esse imaginabantur. Deinde non omnes erant in hac opinione, ut putarent dijs esse curae res mortalium: uerum erant nonnulli, qui eos omni cura liberantes, haud aliter atque nos consueuimus etate defectos, à ministerijs dimittere: nichilo aliusmodi eos inducunt, quàm cuiusmodi in comœdijs induci solent satellitia. Iam alij superantes hæc omnia, ne esse quidem ullos omninò deos credebant, sed mundum nullo domino, nulloq; duce temerè ferri sinebant. Atqui cum hæc audiebam, uerebar non habere fidem uiris altifrentis ac probè barbatis. Neq; tamen inueniebam

ueniebam, ad cuius dicta me uerterem, ut aliquam illorum sententiam nanciscerer irreprebensam, ac nequam ab alio subuersam. Itaque planè tandem Homericum illud mihi usu ueniebat. Nam sæpenumero animus incitabat, ut huic alicui illorum crederem:

Sed me mens diuersa uetabat.

In quibus omnibus cum perplexus hesitarem, desperabam futurum, ut super his uerum aliquid in terris audirem: ceterum unica tantum uia, uniuersa dubitatione liberari posse, si ipse alis aliqua ratione additis, in cælum ascenderẽ. Eius rei conficiendæ spem mihi præbuit primum ipsa cupiditas, deinde fabularum scriptor Aescópus, qui aquilis ac scarabæis, interdum et camellis cælum adiri potuisse demonstrat. uerũ ut mihi ipsi alæ prouenirent aliquando, id nulla ratione fieri posse uidebatur. Ceterum si uulturis, aut aquilæ alas induissem, nam has solas sufficere ad humani corporis modũ, futurum forsitan, ut mihi succederet experientia. Itaque correptis auibus, alteri dextram alam, porro uulturi sinistram amputaui, idque admodum scitè. Deinde quum obligassem, humerisque loris ualidis accommodassem: tum summis pennis ansas quasdam manibus inferendis addidissem, mei ipsius periculũ faciebam: primum subsiliens, ac manibus interim subseruiens, et anserum exemplo paulũ adhuc à terra uolatu me sustolens, inter uolandum summis interim pedibus ingrediens. Postea quũ res ex animi sententia succederet, iam

audacius etiam experimentum aggrediebar: conscen-
 saq; arce demisi meipsum per præceps, atque inde in
 ipsum ferebar theatrum. Mox ubi nullo periculo deuo-
 lassẽm, sublimia iam & ardua cogitare cœpi: ac tol-
 lens me à Parnetho siue Hymetto, ad Geraneam usq;
 uolabam: Rursum inde ad Acrocorinthum subuolavi:
 deinde supra Pholoen & Erymanthum ad Tayge-
 tum usq;. Ergo quũ tandem audax facinus satis essem
 meditatus, iamq; perfectus & altiuolus euasissẽm, non
 amplius de pullis imitandis cogitabam, uerũ conscen-
 so Olympo, quàm leuissimò comœatu onustus, inde
 rectà in cœlũ tendere cœpi: initio quidem oborta ocu-
 lorum uertigine ob profunditatẽ: & postea ferebam,
 & hoc quoq; facile. Verum ubi iam ipsi luna uicinus
 essem, plurimumq; nubũ essem emensus, sentiebam me
 defatigatũ, maximè in ala sinistra, nempè uulturina.
 Huc igitur diuerti, ac super eam insidens quiesceba, in
 terrã interim è sublimi respiciens, neq; secus q̃ Ho-
 mericus ille Iuppiter, nũc bellacium Thracũ regionẽ
 despiciebat, nũc Mysorũ, mox (si libuisset) Graciã, Per-
 sidem, Indiamq;: ex quibus omnibus uaria quadã uolu-
 ptate perfundebar. A M I C. Ergo ista quoq; narrabis
 Menippe, ne ulla prorsus peregrinationis parte frau-
 demur: quin potius si quid obiter in itinere cõspexisti,
 fac ut hoc quoq; sciamus. Nam ego sanè haud medio-
 cria dicturum te exspecto, de terræ forma, deq; omni-
 bus quæ in terra sunt, cuiusmodi tibi uisa sunt ex alto

contena-

contemplanti. MENIP. At tu quidem rectè conie-
ctas Amice. Quamobrem quatenus licet, cōscensā lu-
na inter narrandum peregrinanti comes esto, simulq;
mecum contemplare totam terræ speciem, habitumq;. Atq;
initio quidem admodum pusillam quandam ter-
ram mihi uidere uidebar, multo inquā, luna minorem:
ita ut ego repentè intentis oculis diu dubitarem, ubi
nam essent tanti illi montes, ac tantum mare: quod nē
Rhodiorū Colossū cōspexissem, tum Phariā turrim,
haud dubie prorsus ubinam esset terra, me prorsus la-
tuisset: uerū ista quod sint sublimia, præq; ceteris emi-
nentia, præterea occānus paulatim ad solē resplendes-
cens, indicabāt terrā esse id quod uidebā. Mox ubi fixi-
us intenderem oculos, iam mihi omnis mortaliū uita
cœpit esse cōspicua: non solū singulæ nationes atq; ur-
bes: sed planè uidebā nauigantes, bellantes, agricolan-
tes, litigantes, mulieres, feras: & ut summatim dicam:

Quicquid tellus educat alma.

AMIC. Ista quæ nunc dicis, haud quāq; sunt uerisi-
milia, ac secum pugnantia. Etenim quum paulo ante
Menippe terram requireres, propter ingens in medio
interuallum in arctū contractā, adeo ut nisi Colossus
tibi fecisset indicatiū, forsitan aliud quiddā uidere te cre-
didisses, qui repētē factus Lynceus, cuncta quæ sunt in
terra, dignoscis: homines, feras, ac propemodū etiā cu-
licum nidos. MENIP. Rectè tu quidem admones:
nam quod maximè dictū oportuit, id nescio. quomodo

præterij: Siquidem quum ipsam quidem terram conspiciam agnoscerem: ceterū reliqua non possem perspicere propter altitudinem, nimirum iam non pertingente oculorum acie, grauiter ea res me discruciat, ac uehementer perplexum habebat. Ego quū ad hunc modum essem sollicitus, ac propemodū etiā lachrymarrer: adest à tergo sapiens ille Empedocles, ea specie ut carbonariū quempiā esse diceres, cinere oppletus, atq; exustus. Hunc ego quū uidissem (dicendum est enim) nōnihil perturbabar, ratus demonem aliquē lunarem uidere me. At ille: Bono, inquit, es animo Menippe:

Nullū ego sum numē, quid me immortalibus æquas? Sum Empédocles ille physicus: etenim ubi me præcipientem in crateras iniiecissem, fumus ab Actna raptū huc subuexit. Itaq; nunc lunam incolo, aeriuagus plerunq; ac rore uictito. Adsum autē hesitantia istam tibi adempturus: nam illud (ni fallor) malè te habet, torquetq;, quod non liceat tibi perspicuè terram cernere. Benè abs te factū est, inquā, optime Empédocles: ubi primū deuolaro rursus in Græciā, tui memor sacrificabo tibi in fumario: atq; in Nouilunijs ter ad lunam inbians, uota faciam. Imò per Endymionem, inquit ille, haud huc acceſsi præmij gratia, sed affectio quædam mouit animum meum, quū te uiderem affectum molestia: uerum scis quid facies, quo perspicax fias? Nō per Iouem, inquam, nisi tu mihi forsitan caliginem amoueas ab oculis: nam in præsentia uideor non mediocriter lippire.

Atqui

Atqui me, inquit ille, nihil erit opus. Etenim ut acutè uideas, id ipse tecum è terra allatū habes penes te. Quid igitur est istud, inquam, neq; enim noui? An ignoras, inquit, te dextram aquilæ alam indutum esse? Scio, inquam, maximè, sed quid alæ cum oculo? Quoniam, inquit, aquila inter animātia cætera acutissimi uisus est, unde sola solem aduersum obtuetur: atq; ita demum est rex & ingenua aquila, si non conuiuentibus oculis aduersus radios aspiciat. Ita quidem aiunt, inquam. Quare iam me poenitet qui non meis exemptis oculis aquilinos inferuerim, cum hac ascenderem. Nam nunc sanè dimidiatus aduenio, neq; omni ex parte satis regaliter adornatus, quin magis adsimilis uideor nothis istis & abdicatis. Attamen in te est, inquit, ut protinùs alterum oculum regalem habeas. Etenim si assurges, uelisq; cohibita uulturis alæ, alteram solam mouere, iuxta proportionem alæ, dextro oculo cernes acutè, quominus altero cecutias nulla ratione succurri potest, propterea quod ad partem pertineat deteriorem. Mibi, inquam, satis est, si uel dextra ex parte aquilino more cernam. Nihilò enim fuerit deterius, cum mihi non raro uidisse uidear, fabros altero oculo melius etiam ad regulam exequantes ligna. Hæc locutus, simul ea faciebam, quæ præceperat Empédocles, ille interim paulatim subducens sese, sensim in fumum euannit. At simulatq; mouissem alam, ingens lumen mihi circumfulsit, adeo ut cuncta fierent in conspicio, quæ hætenus

e 5 latuer

latuerant. Deflexis igitur in terram oculis, clarè uidebam, & urbes, & homines, & quæ fiebant: neq; solum ea quæ sub dio, uerum etiam quæ domi faciebant, rati sese à nemine uidèri. Ptolemæum uidi cum sorore rem habentē: Lysimacho struentē insidias filiū: Antiochum Seleuci filiū, nouerca Stratonice clanculū innuentem: Thessalum Alexandrum ab uxore tolli è medio: Antigōnum filij uxorem adulterio stuprantē: Attalo uenenum porrigentem filium. Rursum ex altera parte Arfacen interficientem muliereculam: & Arbacen eunuchum gladium educentem in Arfacem. Porro Spartianus Medus è conuiuio foras protrahebatur à satellitibus, calice aureo in frontem impacto. Atq; his fermè cōsimilia tum in Libya, tum apud Scythas ac Thraces, in regijs geri licebat cernere. Nempè adulterantes, occidentes, insidiantes, rapientes, peierantes, trepidantes, nonnullos ab intimis amicis prodi. Ac regum quidem negocia huiusmodi mihi spectaculum exhibebant. Cæterum quæ factitabant plebei, longè magis erant ridicula. Siquidem & inter hos uidebam Hermodorum Epicurē ob mille nummū peierantē: Agathoclem Stoicum de mercede discipulū in ius uocantē: Cliniā rhēto-rem ex Aesculapij sano phialā aureā suffurantē: Herophilum Cynicū in fornice dormientē. Quid enim alios cōmemorē, qui parietes perfoderēt, qui lites agitabāt, qui foenerabant, qui reposcere? Nam uariū quoddā & undiq; mixtum erat spectaculū. A M I C. Atqui res

Te facies Menippe, si ista quoque retuleris. Consentaneum est enim te ex his non vulgarem cepisse voluptatem.
MENIP. Ne fieri quidem potest Amice, ut cuncta ordine recenseam, quum spectare modo ista fuerit difficilimum: uerum rerum fastigia eiusmodi ferme uidebantur, qualia refert Homerus in clypeo, ubi erant conuiuia, nuptiaeque. Altera ex parte iudicia et cōtiones. Rursum alia ex parte sacrificabat quispiam. In proximo uerò conspiciabatur aliquis luctum agens. Porro quum ad Geticam respicerem, uidebam belligerantes Getas. Rursum ubi ad Scythas deflecterem, cernere erat errantes in plaustris. Mox ubi paululum in diuersam partem deflexissem oculum, spectabam agricolantes Aegyptios. Phoenix scortabatur, Cilix latrocinabatur, Lacon loris cedebatur, Atheniensis causas agebat. Haec omnia quum eodem tempore gererentur: cogita nunc cuiusmodi uisa fuerit rerum confusio. Non aliter, quam si quis producat multos saltatores, uel potius multas choreas: deinde precipiat, ut omisso concentu propriam quisque cantionem canat. Deinde si certatim canat unusquisque, et peculiarem suum cantum absoluerestudeat, uocisque magnitudine uicinum superare contendat: cogita tecum per Iouem, cuiusmodi futurus sit eiusmodi cantus. **AMIC.** Modis omnibus Menippe ridiculus ac confusaneus. **MENIPPVS** Atqui Amice, hoc genus sunt omnes qui in terris choreas agunt, omnisque mortalium uita ex huiusmodi constat discrepentia:

quippe

quippè qui non modo sonent absòna, uerum & quatuor
 sint dissimili, diuersaq; moueant, neq; quicquàm idem
 cogitent, donec choragus omnes è scena exigat, negàs
 diutius chorèas ducere oportère. Id ubi factum est, iam
 omnes sunt inter se similes, taciti, nec amplius confu-
 sum illam, & incompositam canentes cantionem. Ver-
 rum in uario ipso ac multiformi theatro, uidelicet ridi-
 cula erant quæ gerebantur omnia: præcipuè uerò mi-
 hi risum mouebant ij, qui de agrorum finibus contem-
 debant, quiq; sibi placèrèt hoc nomine, quod Sicyoniu
 agrum colerent, aut quod Marathonis eam partem ha-
 berent, quæ est iuxta Oenoën, aut quod in Acarnania
 iugerum mille possidèrèt. Cum uniuersa Græcia, quem
 admodum id temporis mihi è sublimi despicienti uide-
 batur, quatuor digitorum spaciū habere uideretur.
 Attica (ni fallor) proportionè minima pars erat. Itaq;
 perspexi quid esset reliquum, quod diuitibus istis ani-
 mos tolleret. Etenim is qui inter hos quàm plurimum
 agri possidebat, uix unam ex Epicureis atòmis colere
 mihi uidebatur. Cæterum ubi ad Peloponnèsū flexis-
 sem oculos: deindè terram Cynosuræ subiectam asper-
 xissem, ueniebat in mentem pro quantula regione, quæ
 nihilo esset latior lente Aegyptia, tam ingens Argiuo-
 rum ac Lacedæmoniòrū multitudo cecidisset uno die.
 Porro si quem conspexissem auro superbientem, quod
 anulos haberet octo, phialas quatuor, magnopere ride-
 bam & hunc. Nam Pangeū uniuersum, unà cum ipsis
 metallis

metallis, uix erat magnitudine milij. A M I C. O te felicem Menippe, qui tam nouū spectaris spectaculum. Sed age dic mihi per Iouem, ciuitates atq; homines ipsi, quanti uidebantur ex alto cōtemplanti? N E N I P. Equidem arbitror te sepè numero formicarum concionem uidisse: aliquas in orbem obambulantes, nonnullas exeuntes, rursus in ciuitatem redeuntes. Atq; hæc quidem simum exportat: hæc alicundè raptam fabæ tunicam, aut dimidiatum frumenti granū currens apportat, Consentaneum est autem pro ratione uitæ formicarum, esse apud illas & ædium fabros, & cōcionatores, & magistratus, & musicos, & philosophos. Sed urbes sanè cum ipsis uiris, formicarū nidis maximè uidebantur adsimiles. Quod si tibi uidetur humiliter exemplū, uiros cū formicarū re publica cōferre, uetustas Thesallorum fabulas specta. Reperies enim Myrmidonas, gentem bellicosissimam, ē formicis uiros natos esse. Iam posteaquā satis spectassem omnia, satisq; risissem, excussi me ipsum, subuolauī

Ad reliquos diuos Iouis altitonantis in ædes.

Nondum stadium ascenderam, cum Luna, scæminea sonans uoce: Menippe, inquit, ita tibi cōtingant quæ optas, Inferui mihi in re quapiā apud Iouē. Dic, inquam, neq; enim erit molestum, nisi si quid oneris sit portandum. Nunciū, inquit, quendā haud grauē, ac petitionē meo nomine Ioui perferes. Enecor Menippe, & multa & intoleranda ab istis philosophis audiens. Quibus
præterea

præterea nihil est negocij, nisi ut curiosi res meas exquirant, quæ sim, quanta sim, & quam ob causam dissecer, dimidiataq; fiam, curq; utrinq; gibbosa uidear. Tū hi me dicunt inhabitari: illi speculi ritu supra mare suspensam esse. Alij rursus, quod quisq; secum excogitarint, hoc mihi tribuunt. Postremò ipsum quoque lumen aiunt mihi & furtiuum esse, & adulterinum: quodq; supernè à sole proficiscatur, neq; finem faciunt, etiam cū hoc qui mihi frater est, committere me, & factionem inter nos serere conantes. Neq; satis erat illis, quæ de ipso dixerūt sole, saxū esse illum, & massam candentem. Et tamen quàm multarū rerum illis sum conscia, quas noctu patrant, turpissimas & execrandas, cum interdiu tetrici sint, & aspectu uirili, habituq; graues, et imperitorum oculos in se coniectos habentes. Atque ego cum ista uideam, sileo tamen. Neq; enim decórum arbitror, retégere atq; in lucem efferre nocturnas illas diatribas: & quam quisq; in operto uiuat uitam. Quinetiam si quem conspicerem adulterantem, aut furantem, aut aliud facinus quàm maxime nocturnum audentem, continuo contracta nube tegebam, ne uulgo ostenderē uiros senes, & a gerentes, quæ neq; barbæ prolixæ, neq; uirtutis professione essent decóra. At istis pro nihilo est oratione me discerpere, modisq; omnibus contumelia afficere. Adeo ut, testis est mihi nox ipsa, sæpius in animo habuerim, quàm possem hinc longissime demigrare quópiam, ubi liceret curiosam istorum linguam esse fugere

fugere. Hec igitur meminervis, ut Ioui renuncies: simulque illud addas, ne fieri quidem posse, ut hoc in loco durerem, nisi phyzicos illos cōminuat, dialecticis os occludat, Stoam demoliat, Academiam exurat, quæ in Peripato habentur, diatribis finem imponat. Siquidẽ ad hunc deniq; modũ fiet, ut mihi paretur quies, desinãtque me quotidie commetiri. Fient inquam, quæ mandas, simulq; rectã ad ipsum cœlum tendebam,

Nulli ubi comparent hominũmue boumque labores. Etenim paulo post ipsa etiam Luna mihi perpusilla uidebatur è sublimi. Tandem & terram obtexerat. Porro relicto ad dextram sole, per ipsas uolans stellas, tertio die ad cœlum peruēni. Ac primum quidem mihi uisum est, protinus ita ut eram, introire: ratus facillẽ fieri posse ut fallerẽ: quippẽ dimidia mei parte aquila. Porro aquilam sciebam iam olim esse Ioui familiarẽ. Post apud me perpendebam illos quã primum deprehensuros esse me, qui alteram alam uulturinam indutus essem. Quapropter optimũ factũ ratus, nõ temerẽ uenire in periculũ, adiens pulsaui fores. At Mercurius audito pulsu, ac nomẽ percontatus meũ, festinato abiit, Ioui renũciaturus. Nec multo post, intro sum accersitus, magnopere pauitans ac tremens. Offendoq; deos omnes pariter confidentes, nec hos absq; sollicitudine. Nonnihil enim animos illorum turbabat nouus & inopinatus aduentus meus. Et quantum antea nunq̃ expectabant, futurum, ut mortales omnes mox aduenirẽt, ad eundẽ modum

modum alati. Porro Iuppiter, admodum terribili uultu, toruq; & Titanico me obtuens, inquit:

Quisnam es, & unde uenis: ubi nam urbs tibi, quino
Hoc ubi audissem propemodum metu (parentes s
sum, exanimatus. Attamen constiti stupidus, preq; uocis
magnitudine attonitus. Aliquanto post ad me reuersus,
omnia dilucide exposui, ab ipso exorsus capite. Quem
admodum concupissem sublimia illa cognoscere: Quem
admodum accessissem ad philosophos: Quemadmodum
pugnantia loquentes audissem: Quemadmodum despe
rassem, distractus illorum dictis. Deinde meum inueni
tum, tum alas reliquaq; omnia, usque ad ipsum coelum.
Post omnia addidi que Luna mandarat. Itaque ridens
Iuppiter exporrectis aliquantum supercilijs: Quid di
cas, inquit, de Oto & Epbialto, cu ausus sit & Menipe
pus in coelum ascendere? At in presentia quidem te ad
hospitij consuetudinem inuitamus. Cras, inquit, super
bis quorum gratia huc aduenisti, dato responso dimit
temus: simulq; cum dicto surgens, ibat ad eam coeli par
tem, unde maxime omnia poterant exaudiri. Iam enim
tempus erat, ut uotis audiendis consideret. Atq; interim
inter eundem, percontabatur me super his negocijs, que
essent in terra, ac primum quidem illa: Quanti nunc ue
nit triticum in Græcia: Et num superior hyems graui
ter uos tetigit: Et num holera egent hymbre copiosior
re. Sub hac rogabat: num quis adhuc superesset è Phi
die genere: Et quam ob causam Athenienses tot annos
Iouialia

Iouialia intermisissent: & nū in animo haberent Olympium suum absoluerē: Et num essent comprehensi, qui templum Dodonaeum sacrilegio spoliassent, Ad ea cum respondissem: Dic mihi (inquit) Menippe, de me uerò quam habent homines opinionem? Quam (inquam) obere, nisi maximè piam? nimirum omnium deorum regem esse te. Ludis tu quidem, inquit. Ceterum ego contentionem illorum probè noui, etiam si nihil fateáre. Si quidem fuit olim tempus, cū illis & uates esse uiderer, & medicus. In summa, unus eram omnia. Tū Iouis plenae erant, & uiae omnes, simul & mortalium cōciónes. Pisa ac Dodona splendidae erant, ac conspiciendae omnibus. Porro praesumo sacrorum, nec attollere oculos mihi licebat. Verū posteaquàm Apollo apud Delphos constituit oraculum: Aesculapius medicinae officinam Pergami, simulatq; Bendidium natum est in Thracia: Anubis templum in Aegypto: Dianae apud Ephésios, ad ista quidem concurrunt omnes, solennes conuentus celebrant: Hecatombas offerūt, mihi uerò tanquàm etate defecto, abundè magnum honorem habuisse se putant, si solido quinquennio sacrificarint in Olympia. Proindè uideas aras meas frigidiores, quàm sint uel Platonis leges, uel Chrysippi syllogismi. Huiusmodi quae piam confabulati, in eum peruenimus locum, ubi confessus erat ad exaudienda uota. Erant autem ordine sitae fenestrae, cuiusmodi sunt ora puteorum, habentes opercula, iuxta unam quaque sella posita erat aurea.

Itaq; Iuppiter cum ad primam assedisset detracto operculo, præbuit sese petentibus. Optabant autem ex omni undiq; terra, diuersa, uariaq;. Nam ipse quoq; admotis pariter auribus simul audiebam uota. Erant autem huiusmodi. O Iuppiter, contingat mihi regnum. O Iuppiter, contingat cepas & allia mihi prouenire. O Iuppiter utinam pater mihi breui moriatur. Rursum alius aliquis dicit: Utinam existam hæres uxoris: Utinam nemo resciscat me struxisse insidias fratri: Contingat mihi uincere litem: Coronari Olympia. Porro ex his qui nauigabant, hic optabat ut spiraret Boreas: ille ut Notus: Agricola optabat pluuiam: contra fullo solem. At Iuppiter audiens, & singula uota diligenter expendens, non omnibus pollicebatur.

Verum hoc concessit Saturnius, abnuit illud. Nam iusta uota per os fenestræ sursum admittebat, admissa ad dextram statuens. Rursus iniqua remittebat irrita, flatu deorsum redigens, ne possint ad cælum accedere. Super uno quodam uoto uidebam illum etiam ambigentem. Etenim cum essent duo, qui diuersa peterent, æquales uictimas pollicitantes: non inueniebat utri potius annueret. Itaq; iam Académicon illud illi accidebat, ut nihil statuere posset. Verum exemplo Pyrrhonis suspensus hærebat etiam, ac considerabat. Porro cum iam satis uota proponentibus dedisset operam, ad proximam digressus sellam, & ad secundam fenestram, prono capite fœdera stridentibus, ac iurantibus dabat

dabat operam. Vbi his quoq; responsum esset, ac Hermodorum Epicureum fulmine comminuisset: ad proximam deinde sellā sese trāstulit, de diuinationibus, omnibus & augurijs auditurus. Hinc ad sacrificiorum festā transiit, per quam fumus ascendens, denunciabat Ioni nomen uniuscuiusq;, qui rem diuinam faceret. Rursum omisis his, uentis & horis mandabat, quæ facere deberēt. Hodie apud Scythas pluito, apud Libyes fulgurato, apud Græcos ningito. At tu Borea spirā in Lycia, Tu Note quiesce, Zephyrus Adriani undas concitet. Tum in Cappadociam grandinis mille modi dispergantur. Tandem omnibus firmē ordinatis, discedebamus in eum locū ubi compotant dii. Iam enim cœne tempus erat. Meq; Mercurius arreptum iussit accumbere iuxta Panē, & Corybantes, & Attim, ac Sabazium, inquilinos istos & ancipites deos. Interea panem exhibebat Ceres, Bacchus uinū, Hercules carnes, myrta Venus, Neptunus Mænides: simul interim & ambrosiam & nectar furtim degustabam. Nam optimus ille Ganymēdes, ut est hominum amans, si quando conspexisset Iouem auertere oculos, nectaris cyathum unum, nonnunquam etiam duos mihi infundebat. Diij uerò quemadmodum alicubi dixit Homērus, & ipse, opinor, ut ego illic conspicatus, neque frumentum edunt, neque potant nigrantia uina, uerum ambrosiam apponunt, & nectare inebriantur: præcipuè uerò gaudent uesci sacrificiorum fumo, una cum ipso

nidore, subuolante: ad hæc sanguine uictimarum, quæ sacrificantes aris infundunt. Ceterum inter cœnandū, & Apollo cithara canebat, & Silēnus Cordacem saltabat, & Musæ surgentes in mediū, tum Hesiodi Theogonias nobis canebat, tum primam ex Pindaricis hynnis odam: deindē omniū saturi requieuius, quo quisque sederamus loco, satis uidi potu.

At reliqui noctem diuīq; hominesq; per omnem Dormibant, me nequaquā sopor altus habebat: Verum mecū animo uersabam, cū alia permulta, tum illa præcipuē, qui fieret, ut Apollini tanto iam tempore nō proveniret barba, aut quo pacto nasceretur nox in celo, quum sol semper adesset, unāq; conuiuium agitaret. Ac tum quidē pusillū obdormij. Mane uerò surgens Iuppiter, iussit indicī concionem: mox cum adessent omnes, sic farier insit: Vt uos conuocarem, in causa fuit hospes hic, qui heri aduenit: uerū quum alióquā iam olim mihi fuerit animus cōmunicare uobiscum de philosophis, maxime uerò à luna, hisq; de quibus illa queritur, cōmotus, statui baud quaquā diutius prorogare consultationē. Est enim hominū genus, quod non ita pridem in uita fluitare cœpit, iners, contentiosum, gloriæ auidum, iracundū, gulæ studiosum, stultū, fastuosum, contumeliosum: & ut uerbis Homéricis dicam,

Telluris inutile pondus.

Isti igitur in sectas diuisi, ac uarijs rationū labyrinthis excogitatis, alij sese Stoicos appellant, Academicos
alij

alij, alij Epicurēos, alij Peripateticos: alijs item uocabulis, his multo magis ridiculis. Deindē ubi uenerandū illud uirtutis nomē induerint: tum adductis in altū supercilijs, promissaq; barba, fucato habitu obambulant, detestandos mores secum circumferentes, simillimi nimirum istis Tragœdiarū histriōnibus, quibus si personas, stolamq; illam auro sparsam detraxeris, quod superest, id ridiculū est: nempe homunculus septem denarijs ad agōnem conductus. Atqui huiusmodi quum sint, mortales quidem uniuerfos aspernantur, de dijs uerò absurda prædicant, contractisq; cœtibus adolescentulorum, quos nihil negocij sit fallere, nobilē illam uirtutē ostentant, & uerborū ambiguitates docent, atq; apud discipulos temperantiam semper ac modestiam laudant, orpes ac uoluptatē execrantur: ceterū ubi soli, & apud sese esse cœperint, quid attinet dicere, quantopere sese ingurgitent, quā immodici sint ad Venerem, quem admodum autem etiam asium sordes oblingāt? Iam illud est omnium grauissimū, quod cum ipsi nihil agant, neq; publicum, neq; priuatum, sed inutiles ac superuacanei desideant:

Nusquā in cōsilijs, nusquā numerentur in armis. Tamen reliquos accusant, ac uirulentis quibusdā dictis congerentes, neq; non maledicta quædam meditati, obiurgāt, proximisq; conuiuantur. Adeo ut is inter eos primas tenēre uideatur, qui clamosissimus sit, & impudentissimus, & ad maledicendū audacissimus. At

sanè si quis istum sine fine ista facientē, uociferantem,
 & ceteros incusantem percontetur ad hunc modum:
 Tu uerò quid tandē facis? Aut quid per deos dicemus
 te ad uitā conferre? Nimirū respondebit, si modo recta
 ueraq; fatēri uolet, hoc modo: Nauigare quidem, aut a/
 gros colere, aut militare, aut artem aliquam aggredi,
 superuacaneum mihi uidetur. Ceterum clamo, squar/
 leo, frigida lauo, incalceatus per hyemem obambulo,
 ac ueluti Momus ille, quæ ab alijs geruntur, calumni/
 or. Ac si quis diuitum sumptuosius opsonarit, aut ami/
 cam habeat: id exquiro atq; indignor. Quod si amico/
 rum, quispiam aut sodalium, morbo decumbat, curaq;
 & obsequio egeat, id ignoro. Hoc genus sunt nobis ô
 dij hæc pecudes. Iam uerò qui ex his uocātur Epicurēi,
 uēhementer sunt etiam contumeliosi, neq; mediocriter
 nos mordent, affirmantes neq; dijs esse curæ res morta-
 lium, neq; omninò considerari à nobis quid apud illos
 agatur. Quas ob res tempus est, ut de his consultemus:
 propterea quod si semel ualeant hæc persuadere ijs,
 qui sunt in uita, non mediocriter esurietis. Quis enim
 post uobis rem diuinam faciat, cum nihil inde expectet
 emolumenti? Nam de quibus luna hos accusat, omnes
 audistis heri narrantem hospitem. Super his consulta/
 te, quæ pariter & hominibus sint quàm utilissima, &
 nobis quàm minimè periculosa. Hæc locuto Ioue, fre/
 quens adfremebat concio: mox clamatum est ab omni/
 bus, æfulmina, exure, comminue, in barathrum, in tar/
 tarum

taram, ut gigantes. At Iuppiter rursus indicto silentio, fient ista, inquit, quemadmodum uultis. Omnes cōminuentur cum ipsa sua dialectica. Quanquam in presentia sanē fas non est punire quenquā. Est enim Hieromenia, sicuti nostis, quatuor hos menses. Iamq; induciā promulgauit. Itaq; proximo anno, ineunte uere, malialē perdentur formidando fulmine:

Sic ait. atq; supercilijs pater annuit atris.

Porro de Menippo hæc mihi uidentur, inquit, ut adeptis illi alis, nequādo denuò redeat, à Mercurio deferatur hodie in terram. Hæc loquutus dimisit cœtum. Me uerò Cylleuius dextra aure suspensum, heri circiter uesperam deposuit in Ceramico. Audisti omnia, omnia inquam Amice, quæ è cœlo mecū adfero. Quare ab eo iam eādē hæc renunciaturus philosophis in Pœcila inambulantibus.

REVERENDO PATRI

AC DOMINO D. RICARDO

episcopo Vintoniensi, Erasmus

Roterodamus S. P. D.

PRISCORVM usq; seculis mos hic in
 E hæc nostra tempora deductus est, amplis-
 sime pater: ut Calendis Ianuarijs princi-
 pe ineuntis anni die, munuscula quæpiam missitentur:
 f 4 quo

quæ nescio quid letioris ominis afferre creduntur: tum
 ijs ad quos abeunt: tum illis ad quos redeunt. Itaq; quū
 ego despicerem ecquid tandē muneris à nobis iret ad
 tantum patronum, ad tam potentem amicū: neq; quic-
 quā in mea reperirem suppellectile, præter meras
 chartulas, profectò chartaccam strenam mittere sum
 coactus: quamquā quid aliud potius mitti conuenie-
 bat ab homine studioso ad præfulem, omnibus quidem
 fortunæ muneribus magnificentissimè cumulatum: sed
 qui uirtutem uirtutisq; comites, honestas literas infini-
 tis calculis anteponat: quiq; tanquam contemptū, pe-
 neq; dixerim inuitus fortunæ dona admittat: cōtra ani-
 mi bonis quū sit opulētissimus, tamē semper magis ac
 magis cupiat ditescere? Porro nostrū hoc munusculū,
 si nulla alia licet, saltem Terentiani Parmenōnis exem-
 plo, hoc nomine cōmendabimus: q; non ex Aethiopia,
 uerum è Samosata usq; Commagenōrum urbe sit pro-
 fectum. Est autem dialogus Luciani, cui titulus Toxa-
 ris, siue de amicitia, quem nos paucis hisce diebus lati-
 num fecimus. Qui quidem (uti spero) non omninò futu-
 rus est ingratus tuæ excellentiæ: uel ob id quod amici-
 tiam prædicat, rem adeo sanctam, ut barbarissimis eti-
 am nationibus olīm fuerit ueneranda: Nunc Christia-
 nis usque adeo in desuetudinē abiit, ut nō dicam uesti-
 gia, sed ne nomen quidē ipsum extet: quū nihil aliud sit
 Christianismus, quā uera perfectaq; amicitia, q̄ cōmō-
 ri Christo, quā uiuere in Christo, quā unū corpore,

*una anima esse cum Christo: hominum inter ipsos talis
 quedam communio, qualis est membrorum inter se cor/
 poris. Neq; minus tamen iucundus, quàm frugifer futu-
 rus est, si quis modo decòrum obseruet, quod in perso-
 nis situm est. Nam Mnesippi Græci sermo, quàm totus
 Græcanicum quiddam sapit: comis, sacétus, festinus:
 contra Toxaridis Scythæ oratio, quàm tota Scythi/
 cum quiddam spirat, simplex, incondita, aspera, sedu-
 la, seria, fortis. Quin etiam dictionis discriminẽ, quasiq;
 diuersum filum à Luciano de industria affectatũ, pro
 nostra uirili referre curauimus. Hanc igitur qualem/
 cunq; clientuli tui strenulam ampliissime Præsul, felici-
 bus auspicijs accipe. Et Erasmus sicuti iam pridem fa-
 cis, amare, ornare, iuuare perge. Vale Londini, Cal-
 lendis Ianuarijs. M. D. VI.*

● TOXARIS SIVE

AMICITIA, DIALOGVS LVCI

ani Des. Erasmo Roterodamo interprete.

INTERLOCVTORES, MNESIPPVS

Græcus, TOXARIS Scythæ.

MNESIPPVS.

VID ais Toxaris? Sacrificatis Orestæ

Q ac Pyladi uos Scythæ, deosq; esse illos

creditis? TOXARIS. Sacrificamus

Mnesippe, sacrificamus inquam: haud tamen deos esse

f s arbitrati

arbitrati, sed uiros bonos. MNE. An uero mos apud uos, etiam bonis uiris posteaquam uita defuncti sint, perinde ut dijs sacra facere? TOXA. Non istuc mor- do: uerum eosdem festis diebus ac celebribus conuen- tibus honoramus. MNE S. Quid captantes aut spe- rantes ab illis? Neq; enim quo beneuolentiam illorum concilietis, ob id rem diuinam illis facitis, quã iam sint mortui. TOXA. Nihil officiat fortassis, si & eos qui mortui sunt, propitios haberemus: quanquam non ob id tantum hæc facimus: quin magis existimamus nos rem uehementer conducibilem & his, qui in uita sunt, esse facturos, si præstantium uirorum memoriã cele- bremus, honorẽq; habeamus ijs, qui uita defuncti sunt. Siquidem hac ratione futurum arbitramur, ut multi apud nos illorum similes euadere cupiant. MNE S. Ista quidem rectè iudicatis: at Pyladem atq; Orestem quo nomine potissimum suspexistis, ut dijs eos equaue- ritis: idq; adeo quã hospites uobis essent: uel, quod gra- uius, hostes? Quippè posteaquam naufragio eiekti ab ijs, qui tum Scythiam incolebant, essent comprehensi, abductiq; ut Dianæ immolarẽtur: adorti carcerarios, neq; non oppressis excubijs, & regem trucidarunt, & assumpta sacerdote, quin ipsa quoq; Diana sublata, na- uigio sese proripuerunt, irrita publica Scytharũ lege. Quod si ob istiusmodi facta honorem habetis uiris: fa- cile assecuti fueritis, ut multos illorum similes redda- tis. Iamq; ipsi ab hoc die usq; ad prisca illa respicite:

tum uobis expedierit multos in Scythiam Orestes ac
 Pylades appellere. Nam mihi quidem isto pacto mox
 futurum uidetur, ut religionis ac deorū expertes red-
 damini: dijs qui reliqui sunt, ad eundem modum è regi-
 one uestra in exiliū ablegatis: postea, opinor, deorum
 omnium uice, uiros, qui illos eiec tum uenerant, diuini-
 tate donabitis: & qui sacrilegi in uos fuerunt, ijs tan-
 quam dijs sacrificabitis. Quod si nequaquam horum
 gratia Orestem ac Pyladem colitis, sed aliud quippiā
 Toxaris in uos beneficij cōtulerunt: qua gratia quum
 olim non esse deos iudicaueritis, nunc è regione, sacra
 illis facientes, deos esse decreuistis: Et qui tum parum
 aberant ut uictimæ fierent, ijs nunc uictimas offertis:
 Enimvero ridicula uideātur ista, & quū his quæ quon-
 dam statueratis pugnantia. **TOXA.** Et ista quidem
 Mnesippe præclara sunt uirorū illorum facinora, quæ
 commemorasti: uidelicet duo cum essent, tam ingentē
 ausum audere, ut tā procul à sua patria profecti, mare
 transmitterēt, Græcis ad id usq; temporis intactū, nisi
 solis his, qui Argo in Colchidem traiecerūt exercitū:
 nihil expauesacti, neq; fabulas, quæ de illo feruntur, ne-
 que appellationē ueriti, quod inhospitum uocaretur,
 uidelicet, opinor, quod feræ undiq; gentes accolerent.
 deindē quū iam capti essent, usq; adeo strenuē sese ges-
 serint, neq; sat habuerint, si tantum incolumes euade-
 rent, nisi & à rege acceptam contumeliā ulti, & Dia-
 na sublata ab nauigaissent. Quid? an non admiranda
 hæc

hec, & quæ diuino quodam honore digna iudicent,
 quicquid est hominum, qui uirtutem suspiciunt? Quan-
 quam non ista spectantes in Oreste ac Pylade, pro he-
 roibus illos habemus. M N E S . Atqui iam dices, quid
 nam præter ista suspiciendum patrarint atq; diuinum.
 Nam quantum ad nauigationem & peregrinationem
 attinet, non paucos profectò diuiniore istis ostendero
 negotiatores, atq; inter hos præcipuos Phœnices, qui
 non in Pontū, neq; ad Mæotidem usq;, aut Bosphorum
 tantum enauigant, uerum quaqua uersus, Græcum ac
 Barbarum mare permetiuntur. Hi siquidem omnem
 oram, & omne littus (ut ita dixerim) perscrutati in
 annos singulos, extremo demum autumno in suam pa-
 triam reuertuntur: quos scilicet ad eandem rationem
 pro dijs habeto, idq; etiamsi complures illorum caupo-
 nes ac falsamentarios esse reperies. T O X A . Audi
 nunc, o uir admirande, cōsideraq; quanto nos, qui bar-
 bari uocamur, rectius uobis de bonis uiris sentiamus.
 Si quidē in Argo atq; Mycenis ne sepulchrū quidem
 ullum insigne uidere est Orestis ac Pyladis, apud nos
 uerò & templum ostenditur, ambobus illis communi-
 ter sacrum (ita ut par erat amicis) & hostiæ offerun-
 tur, reliquisq; omnis bonos. Porro quod hospites erāt,
 non Scythæ, id uerò nihil obstat, quo minus boni uiri
 iudicētur: neq; enim perpendimus cuiates sint uiri bo-
 nesti ac probi: neq; inuidemus, si cum amici non fue-
 rint, res egregias gesserunt. Quin magis admirantes
 ea quæ

ea quæ patrarunt, ab ipsis factis domesticos ac nostrates illos ducimus. Quod autem potissimum stupentes in illis uiris efferimus, illud est, quod nobis uisi sunt amici inter sese longè optimi extitisse, atq; alijs exemplo fuisse, quasiq; legem statuisset, quemadmodum oportet amicos omnem inter se communicare fortunam, Simulq; promeruisse, ut à Scythis, qui in amicitie laude primas tenèrent, colerentur. Itaq; quæcunq; alter cum altero, uel alter pro altero tulit, ea maiores nostri descripta in columna ærea reposuerunt in templo Orestis: ac leges statuerunt, ut ea columna prima esset institutio disciplinaq; liberis suis, si meminissent, quæ in illa essent adscripta. Itaq; penè patris quisq; sui nomen citius obliuisceretur, quàm res gestas Orestis ac Pyladis ignoraret. Quin & in porticu templi eadè quæcunq; in columna notantur, priscorum picturis adumbrata uisuntur. Nempè Orestes unà cum amico nauigans, deindè fracta inter abruptas cautes ipsorum nauis comprehensus, & ad uictimam adornatus, iamq; Iphigenia initiat eos. Ex aduerso uerò in altero pariete idem iam uinculis exutus depictus est, ac Thoantè occidens, multosq; ex Scythis alios. Postremò soluentes, abducta Iphigenia ac dea. Porro Scythæ frustra scapham adoriuntur iam nantem, hærentes gubernaculis, ac conscendere conantes. Deindè re frustra tentata, alij quidè ex eis saucij, alij uerò eius rei metu compulsi, natatu semet in solum recipiunt, ubi uel maxime liceat

liceat perspicere, quantam alter in alterū beneuolentiam præstiterit in conflictu cum Scythis. Fecit enim pictor utrūq; de hostibus in semet ruentibus securum, propellentem autem eos qui in alterū ferūtur, ac præ illo iaculis occurrere conantē, pro nihiloq; ducentem, si intereat ipse, modo seruet amicum, uel suo ipsius corpore præueniens, excipiensq; ictus in illum intentos. Iam uerò tantam illorū beneuolentiam, atq; in rebus tristibus communionem, fidem, humanitatem, ueritatem, deniq; constantiam alterius in alterum amoris, hæc haud quaquā humana putauimus esse, uerum animi cuiusdam præstantioris, quàm pro more uulgaris istorum mortalium, qui donec secundis uentis nauigatur, amicis indignantur, nisi ex æquo participes fiant rerum letarum: quod si uel paululum eis uenti resflare cœperint, aufugiūt, solos in periculis deserentes. Enim uero ut & illud noueris, nihil amicitia melius arbitrantur Scythæ, neq; est in quo Scythæ magis gloriatur, quàm in adiutandis amicis, cōmunicandisq; rebus acerbis: quemadmodum neq; probrū apud nos maius ullum, quàm amicitie desertorem. uideri. Hæc ob res Orestem ac Pyladem ueneramur, quod præstātes extiterint in Scytharum uirtutibus, atq; in amicitia præcellentes, id quod nos omnium maxime admiramur. Appellationem quoque ex his illorum factis imposuimus, ut Coraci uocentur, quod quidem nostra in lingua perinde sonat, ac si quis dicat: diu amicitie præfides

des. MNES. Hui Toxaris, profectò non arcu modo ualuerunt Scythæ, bellicisq; in rebus cæteris antecel-
luerunt, uerum uidentur et ad orandum persuaden-
dumq; omniũ aptissimi: unde mihi quũ dudum secus ui-
deretur, nunc eidẽ meritò fecisse uidemini, qui sic Ore-
stem, ac Pyladem in deorũ numerũ retuleritis: Verum
illud me fugerat uir optime, quod pictor quoq; bonus
esses. Admodum enim euidenter ostendisti nobis, quæ
sunt in Orestis templo, picturas, pugnamq; uirorum,
alteriq; pro altero suscepta uulnera. Tametsi non pu-
taram amicitiam usq; adeo cultam fuisse quondã apud
Scythas, magis autem quod barbari essent, atq; agre-
stes, simultate quidẽ, ira, rabieq; perpetuò cõmitti: ami-
citiam uerò, ne in familiarissimos quidẽ exercere solis-
tos: idq; coniiciens, quum ex alijs quæ de illis audimus,
tum ex hoc, q; progenitores suos uita defunctos deuo-
rant. TOXA. An nos Græcis quũ alijs in rebus, tum
in his quæ ad parentum attinent cultũ, sanctiores, ma-
gisq; pijsimus, in præsentiarum haud quaquã contem-
derim. Quod autem nostrates amici longè fideliores
sint amicis Græcis: quodq; amicitia ratio maior apud
nos, q̃ apud uos, haud difficile fuerit docere. Ac per de-
os Græcorum, ne tibi molestum sit audire, si quæ per-
spexi, dixero, multũ iam temporis apud uos uersatus:
uos enim mihi uidemini præclarius cæteris de amici-
tia uerba posse facere, uim uerò factaq; illius, adeo nõ
solũ p̃ sermonũ dignitate nõ exercere, ut sat uobis sit
prædica-

predicare eam, & quantum sit bonum, ostendere. At ubi usu uenit, deficientes à sermonibus, nescio quomodo, è medio negotio aufugitis. Ceterum quum Tragœdi in scenam progressi, istiusmodi amicitias uobis representant, pleriq; laudatis atq; applauditis, ac pro se mutuo periclitantibus illis lachrymatis, ipsi uerò nihil dignum laude pro amicis præstare audetis. Quin si quâdo fortè accidat, ut egeat amicus, ibi protinùs non secus atq; insomnia, procul auolantes euanescent uobis multæ illæ tragœdiæ, uosq; similes relinquunt in anibus istis, ac mutis personis, quæ diducto ritu, atq; immane hiantes ne minimum quidem loquuntur. At nos ediuerso, quo sumus in dicèdo de amicitia posteriores, hoc in præstanda ea præcedimus. Quare si uidetur, ita in præsentiarum agamus, priscos illos amicos ualère sinamus, si quos uel nos, uel uos ex his, qui olim fuere, recensere ualemus, quando ista quidem parte uos nimirum superaueritis, compluribus ac grauibus adductis testibus, nempe Poëtis, qui Achillis & Patroclî amicitiam, tum Thesei Perithoiq; neq; non aliorû necessitudinem, pulcherrimis uersibus carminibusq; contextuerunt. Quin paucos quosdam in medium adferamus ex his, qui nostra ipsorum memoria fuerint, atq; eorum res gestas exponamus: Ego quidem Scythicas, tu uerò Græcanicas. Et in his uter superarit, melioraq; produxerit amicorum exempla, is & uictor esto, ac suam ipsius uictoriam promulgato, tanquam qui pulcher

pulcherrimum honestissimumq; certamen decertarit:
adeo ut ego quidem non paulo malim mihi in singula-
ri uicto certamine dextrā amputari (nam ea est apud
Scythas uicto poena) quā in amicitia quopiam infer-
rior iudicari, praesertim Græco, ipse Scytha quum sim.
M N E S. *Quanquā est haud mediocris negocij, cum*
airo, ita ut tu es, bellatore, singulari certamine cōgre-
di, tum admodum instructo missilibus ac penetralibus
narrationibus, haud tamen usq; adeo ignauiter, tam ci-
tō uniuersam deferens Græciam, tibi cessero. Etenim
uehementer absurdum fuerit, quum duo illi tantū uice-
rint Scytharum, quantum fuisse declarāt tum fabulae,
tum uetustæ uestrae picturae, quas paulo ante scitē ad-
modum representabas, Græcos omneis, tot nationes,
tot ciuitates, nullo defendente uinci abs te. Nam istuc si
fiat, non dextram, quemadmodum apud uos solet, sed
linguam execari conueniat. Sed utrum spectare nos
oportet, numerum ne eorum, quæ amicē quis gesserit,
an magis quo plures alteruter amicos referre poter
rit, hoc uictoria dignior uidebitur? **T O X A.** *Nequā-*
quam, imò non multitudine uis horum spectetur, uerū
si quæ tu narrabis facta, his quæ narrabo, uideantur
praestantiora, magisq; penetrantia, tum nimirum etis-
am si numero paria sint, opportuniora magisq; letas-
lia mihi facient uulnera: Ac penè memet ad ictus ac-
commodabo. **M N E S.** *Probè loqueris. Statuamus*
igitur quot erunt satis. **T O X A.** *Mihi quidem satis*

L V C.
g
fore

fore uidetur, si uterq; quinq; narret exēpla. M N E S.
 Ididem mihi uidetur, ac prior dicito, uerum adiuratus,
 nimirum non nisi uera dicturum, alióqui fingere eius/
 modi, nō admodum fuerit difficile, palām autem re fellē
 non queant. Porro si iuraris, nefās sit non habere fidē.
 T O X A . Iurabimus, si quid etiam iureiurando opor/
 esse censes. M N E S . At quis tibi ē dijs nostratibus,
 num satisfaciāt Iupiter Philius? T O X A . Et maximē.
 Ego quoque tibi nostratem iurabo, meapte in linguā.
 M N E S . Testis igitur esto Iupiter Philius, quacūq;
 dicturus sum apud te, ea nimirū uel quæ uiderim ipse,
 uel quæ ab alijs, quōad fieri potuit, diligentissimē per/
 ceperim, narraturum, nihil ex meipso cōminiscentem,
 alleuantēq;. Ac primo quidē loco, Agathocles Diniaēq;
 amicitiam referam, quæ apud Ionas est celebratissima.
 Nam Agathocles hic, qui Samius fuit, non ita prudē/
 uixit, uir in amicitia quidē precipuus, ita ut re declar/
 rauit: ceterum reliquis in rebus uulgo Samiorū nibi/
 lo præstantior, neq; genere, neq; ceteris item opibus.
 Huic cum Dinia Ephesio, Lysionis filio, amicitia à pu/
 ero intercesserat. Porro Dinias suprà modum ditatus
 est, & quemadmodū solēt ij, qui nuper opes nacti sunt,
 cōplures & alios secum habebat, satis quidem idoneos
 illos, & ad compotandū, & ad uoluptariā consuetudi/
 nem, ab amicitia uerò lōgē alienissimos. Atq; inter hos
 interim habebatur Agathocles, cōuiuebatq; & cōpo/
 tabat illis, nō admodū approbans eam uinēdi rationē.

Dinias

Dinias autem nihilo hunc potio- rem habebat, quam cæ-
teros adulatores. Tandē etiā offendere cœpit, crebri-
us obiurgans, molestusq; uidebatur, quippè qui admo-
neret eum maiorū, præciperetq; ut seruaret, quæ mul-
tò labore parta, pater illi reliquisset, adeo ut ob hæc
ne ad comessationes quidem illum deinceps adhiberet;
sed solus cum illis comessaretur, celare cupiens Aga-
thoclem. Demum ab assentatoribus illis misero persua-
sum est, quod adamaretur à Chariclea Demonactis
uxore, uiri illustris, atque inter Ephesios in honoribus
civilibus primarij. Iam & literulæ à muliere ad illum
uentitabāt, & sarta semimarcida, & mala quædā ad-
morsa: deniq; quicquid ad hæc lenæ machinātur in ado-
lescentes, quo paulatim illis amorem artibus quibus-
dam inferant, primumq; hac incendunt opinione, quod
se se credāt amari. Nam plurimū illicit & hoc, præser-
tim eos, qui sibi formosi uidentur, donec imprudentes
in casses inciderint. Erat autē Chariclea urbana quiddē
& elegans muliercula, at suprà modum meretricia,
semperq; illius, quicūq; fortè adiisset, etiam si quis ad-
modum leuiter concupiuiisset: quin si uel aspexisses dun-
taxat, protinus adnuebat, nec ullo pacto metuendum
erat, ne quando recusaret Chariclea: admirabilis autē
alioqui artifex, quauisq; meretrice doctior allicere a-
matorem, & ambiguus quū adhuc esset, totū subige-
re: at quū iam teneretur, incitare, ac magis magisq; ac-
cendere, nunc ira, nunc blandimentis: ac mox fastidio:

deinde iniecta suspitione, quasi ad alium sese deflexurus
esset: postremò omni ex parte egregiè docta erat mul-
lier, & absoluta, artibusq; omnigenis in amantes in-
structa. Hanc igiur tum Dinia adulatores accersive-
rant in adolescentulum: multaq; adsimulabāt, quo cum
in amorem Charicleæ impellerēt. Illa porrò quæ con-
plureis iam adolescentes iugularat, & innumerabiles
amores fuerat mentita, domosq; opulentas euerterat:
uarium quoddam, atq; inexpugnabile malum: ubi na-
sta manibus est simplicem, & huiusmodi artium impe-
ritum adolescentulum, haud quaquā amittebat ex uno
quibus: sed undiq; oppugnans tentansq;, ubi iam ome-
nium esset compos, tum ipsa dum captat capta perijt,
tum infelici Dinia innumerabilium malorum extitit
causa. Nam primum quidem statim literulas illa ad il-
lum dat: ac subindè misit ancillulam, quæ renuncia-
ret ut fleret, ut uigilaret: postremò ut misera præ amo-
re suffocatura esset sese: donec iam beatus ille persuas-
sus, sibi formosus esse uideretur, atq; Ephesiorum uxor-
ibus præter ceteros adamabilis. Ac tandem in con-
gressum adductus est multis precibus exoratus. Et ex
eo quidem tempore facilis iam erat cōiectura, fore ut
caperetur à muliere formosa: ad uoluptatem congre-
di docta: & in loco flere: & inter loquendum miseræ-
biliter suspirare: & iam abeuntem amplecti: & adven-
ti obuiam occurrere: & formam colere, sic ut maximè
placitura esset: interdum uel uoce, uel cithara canere:
quibus

quibus omnibus in Diniā usa est. At ubi sensit excruciarī, iamq; amore illaqueatū, ac subiugū esse factum: aliud ad hæc excogitat, quo miserum subuertat: gaudiam se ex eo simulat (nam hoc quoq; efficax ad magis ac magis inflammandum stultum amantem) Neq; postea commeabat ad illum, affirmans à uiro obseruari sese, qui iam amorē persensisset. Hic uerò rem iam non ultra ferre potis erat: neq; durare quibat, quum illam non aspiceret: sed lachrymabatur, adulatoresq; ad sese accersebat, ac Chariclæ nomen inclamabat: imaginemq; illius amplexus (candido enim lapide fecerat) eiulabat. Demum in solū abijciens sese iactabatur: plañeq; res extremæ dementiæ speciem obtinebat. Siquidem munera reddita sunt mulieri, non pro malorū aut corollarum precio: sed solidæ domus, agri, famulæ, uerstes florulentæ, auri quantū optaret. Quid multa? Breuī Lysionis domus antea inter Iones nobilissima, exhausta est, atq; exinanita. Deindè ubi iam exuccus esset, eo relicto, alium quempiam adolescentulū Cretensem, benè nummatū uenata est, atq; ad illum desciiuit. Iam uidelicet illū adamabat: atq; is quidem credebat. Itaq; Diniās neglectus nō à Chariclæ modo, uerū etiam ab assentatoribus (nā isti quoq; ad Cretensem amatorem iam desciiuerāt) abit ad Agathoclem, iam pridē non inscium, q̃ illi res miserè haberent. Ac pudescens quidē initio, tamen exposuit omnia, amorē, egestatem, arrogantiam mulieris, riualem Cretensem: in summa,

non uicturum sese, nisi cum Chalcilea consuetudinem haberet. Ille uerò intempestiuum esse ratus id temporis exprobrare Diniae, quapropter ex amicis unū sese non admisisset, sed tum quidem assentatores suos sibi anteposuisse: diuendita, quam unā habebat in Samo, domo paterna, preciū illi attulit talenta tria. Quae simulatq; recepisset Dinias, haud clām erat Charicleae: rursus subitō formosus factus: rursus ancilla & literule, & expostulatio, quod iam diu sese non adisset: concurrerunt item adulescentes applaudentes, ut uiderunt Diniae adhuc esse quod daret. Cum autē pollicitus esset sese uenturum ad illam, uenissetq; primo serē somno, essetq; intus Demonax Charicleae maritus: siue quod alioqui praesenserat: siue de composito, proditioneq; uxoris (nam utrunq; fertur) exiliens uelut ex insidijs, & atrium iubet occludere, & Diniam comprehendere, ignem ac flamma minitans: neq; non gladium tanquam in moechum educens. Ille porro reputans quibus in malis esset: uecte quopiā de proximo, ut iacebat, arrepto, tum ipsum occidit Demonactem, in tempus adigens: tum Charicleam: atq; hanc quidem non ictu uno, uerumetiam & uecte sapius, & postea Demonactis gladio, feriens. At famuli interea muti stabant, rei nouitate attoniti. Deindē cōprehendere conati, quum in hos quoq; ferro insiliret, ipsi quidē aufugerunt. Dinias autem clām sese subduxit, tanto patrato facinore. Et ad aurorā usq; apud Agathoclem diuersabatur: pariterq; & quae

& que facta essent reputabant, & quid in posterum
 esset euenturum, considerabant. Vt autem diluxit, mi-
 lites aderant, (iam enim res erat diuulgata) comprea-
 hensumq; Diniam, nec hūc inficiantem homicidiū, ada-
 ducunt ad præfectum. qui per id tempus Asiam mode-
 rabatur. Hic cum ad Persarū regem remittit. Nec ita
 multo post relegatus est Dinias in Gyaron insulam ex
 Cycladibus unam, damnatus à rege, ut in ea, quoad ui-
 ueret, exularet. Agathocles autem cum reliquis in rea-
 bus nunquam absuerat, tum pariter soluit in Italiam,
 & amicorum solus unā est in iudicium comitatus, ne
 que usquam defuit officio. Porro ubi iam in exiliū pro-
 fectus est Dinias ne tum quidem desertus est ab amico.
 Quin potius ipse suapte spontē damnatus uersabatur
 in Gyaro simulq; cum illo exulem agebat. At quū iam
 rerum necessariarum omnium inopia laborarent, lor-
 eās scipsum purpurarijs, unā cū alijs urinabat, quodq;
 hinc partū est referens, Diniam alebat. Quin & egro-
 tanti diutissimē inferuiuit: & ubi uita defunctus est, no-
 luit unquam in patriam reuerti, uerū mihi perseueras-
 sit in insula, pudori sibi fore ratus, si uel mortuū amicus
 cum deseruisset: Hoc tibi Græci factū amici retulerim,
 quod quidem non ita pridē accidit, haud enim scio an-
 ni quinque præterierint, quod Agathocles in Gyaro
 mortē obiit. T O X A. At utinā iniuratus ista Mne-
 sippe dixisses, uidelicet quo mihi fas esset, eis nō habere
 fidem. Adeo Scythicū quendā amicū Agathoclem

istum descripsisti, quin uereor ne quem & alium istum similem narres. M N E S. Audi iam & alium Toxari, Euthydicum Chalcidensem. Retulit autem mihi de hoc Simylus nauclerus Megarensis, adiurans profecto se teste rem factam esse. Aiebat enim nauigauisse sese ex Italia Athenas, circiter Pleiadum occasum, collecticios quosdam homines uehementem, in his fuisse Euthydicum, unaque cum hoc Damonem Chalcidensem eiusdem amicum. Ac natu quidem eos equales fuisse: uerum Euthydicum ualentem, robustumque, Damonem contra, suppallidum atque ualetudinarium, quasi qui nuper (ut apparebat) ex diuturno morbo reualuisset. Itaque ad Siciliam usque feliciter aiebat Simylus nauigasse ipsos. Ceterum ubi transmissos freta, in ipso iam Ionio mari nauigarent, tempestatem maximam eis incubuisse. Quid autem attinet multa referre: immanis quasdam procellas ac sinuosas, tum grandines, & si quae alia tempestatis mala? Ut uero iam haud procul abessent à Zacyntho, nuda nauigantes antenna: praeterea & funes quosdam trabentes, quo nimirum uim, impetumque fluctus exciperent: circiter noctis medium, Damonem, qui in tanta iactatione nausearet, uomuisse in mare propendentem. Deinde, ut coniicio naue uehementius in eam partem, in quam ille propendebat, inclinata, simulque propellente fluctu, excidisse eum prono capite in pelagus: neque nudum tamen, uidelicet ut misero uel natare commodè liceret. Mox itaque succlamasse

quum

quum præsocaretur, uixq; sese ab undis sustolleret. Por-
 rō Euthydiciū simulatq; audisset (nam fortè fortuna ma-
 dus in strato tum erat) abiecisse semet in mare, arreptō
 que Damone, qui iam deficiebat (diutius enim ista uide-
 ri poterāt, luna scilicet relucente) unā iuxta illum nas-
 se, ac subleuasse. Ac uoluisse quidem illis opitulari sese
 miseratos uirorum calamitatem, uerum nequisse, quod
 uento praeualido raperentur. Illud tamen fecisse, suber-
 ra complura ad illos proiecisse, tum ex contis aliquot,
 ut ab his suspensi natarent, si quem fortè ex eis nancisci
 oerentur, postremò scansoria quoq; tabulata, quæ qui-
 dem erant neutiquā exigua. Cogita iam per deos,
 quod aliud grauius beneuolentiæ documentum quis-
 quā edere queat in hominem amicum, qui noctu de-
 cidisset in mare, usque adeo scæuens, quā communicar-
 ta morte? Iamq; adeo mihi ante oculos pone imminen-
 tes procellas, fragorem aquæ sese adglomerantis, spumam
 undiq; effruescentem, noctem, ac desperationem.
 Ad hæc illum iam præsocari incipientem, uixq; undis
 extantem, manusq; porrigentem amico: hunc autē in-
 contentanter insilientem simulq; nantem, prorsusq; sollici-
 tum, ne se prior Damon interiret. Sic enim profectō co-
 gnoscēs, quod haud ingenerosum hunc quoq; amicum,
 uidelicet Euthydicum, retulerim. TOXARIS. Vtrū
 perierunt uiri Mnesippe, an salus quæpiam ex inspera-
 to illis contigit? Adeo ego illis non mediocriter timui.
 MNES. Bono animo es Toxaris, seruati sunt, quib;

hodieq; Athenis agunt, ambo philosophiæ dantes operam. Nam Simylus ea demum narrare poterat, quæ non esse uideri licuit, hunc delapsum, illum desilientem, simulq; nantes, quatenus per noctem dabatur aspicere. Porro quæ post hæc acciderint, Euthydicus ipse narrat. Primum quidem, subera quædam forte nactos, suspendisse de his sese, atque ita hærentes fluitasse, sanè quàm incommode. Deinde ubi tabulata conspexissent, iam sub auroram annasse, conscensisq; illis commode deinde nantes appulisse Zacynthum. Post hos autem, qui neutiq; mali sunt, ut ego quidē autumo, accipe iam tertium, nihilo istis inferiorem. Eudamida Corinthius Arctæo Corinthio, & Charixeno Sicyonio amicis utabatur, et ijs quidem opulentis, quum ipse pauperrimus esset. Hic uita decedens, testamentum reliquit, alijs quidem fortasse deridiculum, tibi uero, haud scio, an tale sit appariturum, uiro probo, & apud quem amicitia in precio sit, quiq; uel cum præcipuis in ea certare queat. Sic enim in eo scriptum erat: Lego Arctæo quidem matrem meam alendam, atq; in senectâ fouendam: Charixeno uero filiam meam elocandam cum dote, quanta ab illo maxima dari poterit. Erat autē illi mater anus, ac filiola iam matura nuptijs. Si quid autem interim acciderit alterutri, huius quoq; partem inquit alter habeto. Huiusmodi lecto testamento, ij qui tenuitatem quidem Eudamida nouerant: at amicitiam, quæ illi cū his uiris intercesserat, ignorabant, rem pro ludo iocoq; ducebant

cebant. Nemo certe aderat, qui nō cum risu discederet, quod eiusmodi hereditatem Areteus & Charixenus essent accepturi, felices uidelicet, atque ita aiebant: Si quidem persoluēt Eudamide, superstites etiam ipsi hereditatem tradent mortuo. At heredes, quibus ista erant legata, ut audierunt, uenerunt illico, agnoscentes rataq; facientes ea, quæ erant testamento mandata, itaque Charixenus quinque duntaxat dies superstes, diem obiit. Areteus autem optimus successor factus, tum illius, tum suo ipsius suscepto onere, & matrem alit Eudamide, & filiam non ita pridem elocauit, ex quinque talentis quæ possidebat, duobus in propriæ filię dotē, duobus in amici filiam erogatis: Ac nuptias ambarum eodē die fieri uoluit. Quid tibi Toxaris, Areteus iste uidetur, numnam leue amicitie argumentum exhibuisse, adita huiusmodi hereditate, neq; deserto amici sui testamento? an hunc quoque in perfectis idoneisq; calceulis ponimus, ut sit unus ē quinque? **TOXA.** Et iste quidem egregius, quamquam equidem Eudamidam multo magis ob fiduciam admiratus sum, quæ fuit erga amicos: declarauit enim, quod & ipse eadem fuisset futurus erga illos, tametsi non essent ea scripta in testamento, uerum ante alios uenisset non scriptus talium heres. **MNES.** Probe dicis. Sed quartum iam tibi narrabo: Zenothemim Charmolēi, Massilia oriundū. Commonstrabatur autem mihi in Italia, patriæ nomine legatum agenti, uir decōrus, procērus, ac diues, ut apparebat

apparebat. Aſidebat illi uxor in rheda iter facienti, quū alioqui deformis, tum dimidia nempe dextra corporis parte manca, alteroq; capta oculo, tetrerrimum quoddam & refugiendum terriculum. Deinde quum demirarer, ſi decorus ille quum eſſet, ac uenustus, ſuſtineret eiſmodi mulierem ſibi adiunctam: is qui mihi eum commonſtrabat, cauſam exponit, quare in id matrimonium incidiſſet: nouerat enim compertè omnia, nam ipſe quoq; Maſilienſis erat. Menecrati (inquit) huius ſœdæ patri, amicus erat Zenothemis, uiro diuiti ac honorato, ipſe iſdem rebus par. Deindè aliquanto poſt, facultatibus exutus eſt ex condemnatione Menecrates, quo tempore pariter infamis, et ad capeſſendos magiſtratus inidoneus eſt iudicatus à ſexcentum uiris, tanquàm qui ſententiam iniquam pronunciaviſſet. Ad hunc autè modum, inquit, nos Maſilienſes mulctamus, ſi quis corruptè iudicet. Grauiſſe itaq; ſerebat Menecrates: primum, quod eſſet condemnatus: deindè, quod eſt diuite pauper: poſtremò, quod ex nobili repète factus eſſet infamis, ac reiectitiuſ. At præter cætera cum ipſa diſcruciabat filia iam nubilis, utpote annos nata decem & octo, quam ne cum omni quidem patris ſubſtantia, quam ante condemnationem poſſederat, dignatus fuiſſet quiſquàm ingenuus ac pauper facile accipere, quæ tam infelici fuerit forma. Quin & cōcidere dicebatur, idq; circa lunam creſcentem. Hæc ubi apud Zenothemin deploraret, bono, inquit, animo es Menecrates, Neq;

Atq; enim ipse egebis necessarijs, & filia tua dignum aliquem suo genere sponsum inuenerit. Atq; hæc eloquutus, statim apprehensa illius dextra, deduxit domũ. Ibiq; opes, quæ illi multæ erāt, partitus est cum illo, ac coena parari iussa, conuiuium accepit amicos, & in his Menecratem, ueluti iam ē necessarijs cuiuspiam persuassisset, ut puellam in matrimonium acciperet. Postea quàm autem conuiuium peregerant, libassentq; dijs, sũ uero plenum illi calicem porrigens: accipe, inquit, Menecrates, à genero symbolum affinitatis poculum, nam hodie ducturus sum ego filiam tuam Cydimacham, dotem autem iam olim accepi, talenta quinq; & uiginti. Illo uerò respondente, absit ne feceris, ô Zenothemis, nẽue ipse usque adeo insaniam, ut te neglectum, qui & iuuenis es, & formosus, conspiciam cum deformi puella, ac debilitata coniugatum. Hæc, inquam, illo loquente, hic sponsam adiunctam tollens, abduxit in thalamũ: ac paulo post prodiit, ea de uirginata, atq; ex eo tempore cum illa uiuit, suprâ modum diligens, & quemadmodum uides, circumferens eam. Et non solum non pudet matrimonij, uerum etiam perinde atq; glorians de eo, sic ostentat, propterea quod negligit corporis formam ac sœditatem, ad hæc opes & famam, tantum amici rationem habet Menecratis, neq; arbitratur eum sexcentum uirum sententia deteriore esse factum, quantum ad necessitudinem. Quanquàm pro his iam illi gratis am retulit fortuna, ad hunc modum. Puellus enim ei formosissimus

mosissimus ex illa deformissima susceptus est. Neq; dñs
 est, quod tollens hunc pater intulit in curiam, frondi-
 bus oleaginis coronatū, ac pullis amictū, quo plus mi-
 ferationis auo conciliaret. At infans arridebat iudici-
 bus, manibus complodebat. Itaque curia commota su-
 per illo, remisit multam Menecrati, atq; ille iam rei,
 fameq; restitutus est, eiusmodi patrono usus apud iadi-
 ces. Hæc affirmabat Massiliensis Zenothemim amici
 gratia fecisse, haud mediocria, sicuti uides, neq; qualis
 passim Scythæ faciunt, qui concubinas formosissimas
 summa cura deligere dicuntur, Restat nobis quintus.
 Neque uerò mihi uideor alium quempiam debere dice-
 re, Demetrio Suniensi præcrito. Nauigarat in Aegy-
 ptum Demetrius, unà cum Antiphilo Alopecensi, qui
 cum illi iam inde à teneris annis fuerat amicitia, atque
 ephebus ephebo conuixerat, pariterq; fuerat eruditus,
 ipse quidem Cynicam disciplinam sequutus, sub Rho-
 dio illo sophista, Antiphilus uerò medendi scientiam
 exercuerat. At hoc temporis fortè profectus fuerat in
 Aegyptum, ad spectaculum Pyramidum, Memmo-
 nisq;. Nam audiuerat illas, quum essent sublimes, uno
 bram non iacere: Memnonem autem uocem edere, ex
 oriente sole. Harum igitur rerum cupiditate addu-
 ctus Demetrius: uidelicet ut Pyramidas intueretur,
 ne Memnonem audiret: sextum iam mensem aduerso
 Nilo nauigabat, relicto Antiphilo, quod is itinere at-
 que aestu defessus esset. Huic autem interea calamitas
 incidit

incidit, quæ singularem quempiam amicum postula-
ret. Nam puer eius ut nomine, ita & patria Syrus, ini-
ta societate cum sacrilegis aliquot, unâ cum illis in A-
nubis templum irrupit: sublatoque deo, ad hoc phialis
aureis duabus, tum caduceo, aureo & hoc, neque non
cynocephalis argenteis, atque id genus alijs: omnia apud
Syrum deposuerant. Deindè fortè comprehensi,
(capti enim fuerant, diuidentes nescio quid) rem om-
nem protinùs confessi sunt, districti in rota: deporta-
tiq; uenerunt in ædes Antiphili: ibi res furto sublata
depromebant, sub lectica quadam in abdito condita.
Syrus itaque illicò uinctus, unâque herus huius Anti-
philus: atque is quidem interea dum præceptorem au-
dit, auulsus. Nec opitulabatur quispiam: quin magis hi
qui fuerant hætenus amici, auersabantur hominē tan-
quam qui templū Anubis sacrilegio compilasset: seseq;
impiari credebant, si cū illo bibissent, aut edissent. Por-
rò duo qui reliqui erant pueri, quicquid erat in domo,
conuasantes, fuga discesserūt. In uinculis igitur erat mi-
ser Antiphilus multum iam temporis: habitus interim
omnium, quantū in carcere erat, sordidissimus.
Porrò præfectus carceris Aegyptius, homo superstitio-
sus, ratus sese gratum facere deo, atque illius ulcisci ui-
ces, grauis Antiphilo imminebat. Quod siquādo defen-
deret, affirmans se nihil eiusmodi patrasse, impudēs ha-
tebatur: atq; hoc nomine multo etiam magis erat inui-
sus. Subegrotabat itaq; iam, maleq; habebat: nec mirū
quippe

quippe qui humi cubaret, idq; etiam noctu: neq; crura
sineretur protendere, ligno inclusa: nam per diem cata-
sta stringebatur, altera manu uincta ferro: at noctu cor-
gebatur totus in uinculis esse. Ad hec insuper domici-
lij pædor ac præfocatio, multis ibidem uinctis, locumq;
angustū prementibus: adeo ut uix respirarent: tum fer-
ri stridor, ac somnus exiguus: hæc omnia molesta erāt,
atq; intoleranda: nimirum homini eiusmodi rerum in-
suetō, minimèq; ad tam durum uitæ genus exercitato.
Quum uerò iam deficeret, ac ne cibum quidem capere
posset, reuersus est tandem et Demetrius, nihil dum sci-
ens eorum quæ acciderant. Vt autem cognouerat quo
in loco res esset, statimq; curriculo ad carcerem uenir-
set: tum quidem admissus nō est, propterea quod uespe-
ra iam esset: et carceris custos iam dudum oclusis for-
ribus dormiebat, ministris excubias agere iussis. At ma-
nè quum esset ingressus, multis uidelicet precibus ad-
missus, accedēs multo tempore quærebat Antiphilum:
quippe malorum multitudine sic immutatum, ut cogno-
sci non quiret. Circumiens igitur, è uinctis unumquem-
que contemplantatur: eorum more qui familiariū cada-
uera iam marcida facta, requirunt in stragibus. Quod
ni nomen fuisset eloquutus, Antiphilum Denomenis fi-
lium: ne longo quidem tempore potuisset agnosci quis-
nam esset, usque adeo præ malis erat transfiguratus.
Vt uerò ad uocem agnitam respondiisset, atq; aduente
illo comam diduxisset: eam à uultu abigens sordidam
atq;

atq; impexam, ostendit sese quis esset, Hic ambo collapsi sunt, oculis oborta caligine, in tam inopinato spectaculo. Verū aliquanto post, posteaquam & ipse sibi reditus, & Antiphilum recipiens Demetrius, de singulis esset illum diligenter percontatus, bono animo esse iubet. Tum dissecto pallio, dimidiato quidem induitur ipse: reliquum autem illi donat, detractis illi putribus atq; detritis, quibus erat opertus panniculis, atque ex eo die modis omnibus illi aderat: curam eius agens, inscruensq;. Locans enim sese ijs, qui uersabantur in portu mercatoribus, à mane ad medium usq; diem, oneribus gestandis non parū lucri faciebat. Deindē ab opere reuersus, mercedis partem carcerario in manum dabat, quo illi mansuetum hunc, ac pacatum redderet. De reliquo autē, in amici curam assatim suppeditabat. Atque interdiu quidem aderat Antiphilo, quo illum consolaretur: ubi uerō nox occupasset, pro carceris foribus facto ex herbis thorulo, substratisq; frondibus, acquiescebat. Et in hūc quidem modum aliquandiu debebant: ut Demetrius nullo uetante ingrederetur, atque ob id mitius ferret calamitatem Antiphilus: donec extincto in carcere latrone quopiam, idq; ut putabatur uenēno, & custodia exactissimē obseruata, neque deindē quisq; admissus in domicilium uinculis liber. Quas ob res dubius atq; anxius, quum alia uia nō patēret, qua liceret amico adesse: adito præfecti collega, seipsum desert, tamquā in irruptione templi Anubis cōmunem operam

addidisset. Id simulatq; confessus est, abductus est illicò
in carcerē, ac ductus ad Antiphilū. Nam hoc magnis
precibus uix obtinuerat à carcerario, ut proximè An-
tiphilo, atq; eadem in trabe uinciretur. Hic igitur uel
maximè declarauit, quanto in illum fuerit amore, quā
sua ipsius incommoda negligeret, cum & ipse interim
egrotaret: illud autē curā haberet, quo pacto fieri pos-
set, ut ille & quamplurimū dormiret, & minimum au-
geretur. Atq; ita cōmodè tolerabant, cōmunicatis inter
ipsos malis: donec aliquanto post, tale quiddā accidit,
quod finē fermè eorū imposeret calamitati. Siquidē ē
uinctis quispiam, haud scio unde nactus limam: adiun-
ctis cōiuratis captiuorū plerisq;, catēnam infecit, qua
seriatim erant astricti, cyphonibus in hanc infertis, solu-
itq; omnes. Qui quidē facillè trucidatis, quippè paucis
custodibus, conglobati profilière. Atq; hi quidem illicò
quò quisq; poterat, dissipati: postea pleriq; sunt cōpres-
hensi. Porro Demetrius & Antiphilus inibi remanse-
runt: Syro quoque retento, qui iam aufugere parabat.
Vt autē diluxisset: Aegypti præsēs, cognito quod acci-
derat, emisit quidem qui illos insequerentur: accersitis
autē ijs, qui erant cū Demetrio, soluit à uinculis collan-
datos, quod soli nō aufugissent. At illis haud quaquā
sat erat, ut hoc titulo dimitterentur. Clamabat autē De-
metrius, sibiq; non mediocribus in rebus iniuriam fieri
prætendebat, si pro maleficis habiti, uiderentur uel cō-
miseratione, uel ob id laudis, quod nō aufugissent, dimit-
ti. Id

ti. In summa, compulere iudicē, ut causam exactius excuteret. At hic ubi repperit, nihil eos cōmeritos, collaudatos illos, Demetriū autē seorsum quoq; admiratus, liberos esse iussit, consolatus super pœna quam tulerant, praterius in uincula coniecti. Quinetiam ambos munere prosecutus est, idq; de suo: Antiphilum drachmarum decem milibus: bis tanto Demetrium. Ac Antiphilus etiam nunc quidem in Aegypto est. Demetrius aut sua quoq; uiginti milia relinquens amico, concessit in Indiam: profectus ad Brachmanas, tantū hoc loquutus Antiphilo, meritō sibi iam ignoscendum uideri, quod tum ab eo discederet. Neq; enim sibi opus fore pecunia, quoad is perseueraret esse, qui erat, uidelicet qui possit paucis esse contentus: neq; illum amplius egere amico, quippē cui res iam feliciter haberent. Huiusmodi sunt Toxaris amici Græci. Quod ni initio notasses nos, tantū qui uerbis nos iactaremus: idem profectō relaturus eram tibi complures orationes, atque eas egregias, quas Demetrius habuerit in iudicio: quum interim pro seipso nihil responderet: Pro Antiphilo uerō lachrymas funderet, atq; etiam supplex esset: totamq; causam in se reciperet, donec Syrus flagris cæsus, ambos eos liberos fecit. Hos igitur paucos ē plurimis, quos mihi primum memoria suggerit, tibi narrauerim præclaros ac firmos amicos. Quod reliquū est, iam decedens à narratione, tibi dicēdi partes trado. Tu porro uti Scythas bis nō inferiores referas, sed lōgē præstātiore, tibi ipsi

cure fuerit, si quid de dextra sollicitus es, ne ea tibi præcidatur. Verū oportet strenuū præstare aīrū. Etenim res quedam uehementer ridicula tibi contigerit, si cū Orestem ac Pyladem admodū sophisticè laudaris, pro Scythia dicēs, orator ignauus appareas. **TOXA.** Rectè tu quidē Mnesippe: qui quidē ad dicendū etiam exhortaris: perindē quasi nihil sollicitus sis, ne tibi lingua execetur, uicta in narrationibus. Sed iam exordiar nihil quidē quemadmodū tu, uerbis phalerans atq; exornans (neq; enim is Scytharū mos) præsertim quum res ipsæ longē magis loquantur, q̄ uerba. Nihil autē eiusmodi expectaueris à nobis cuiusmodi in cōmemorando laudibus extulisti: puta si quis sine dote duxerit deformem mulierē: aut si quis amici filiæ nubenti pecuniolā donauerit, duo talenta: ac per Iouē, si quis spontē eat in uincula, quū certò sciat se paulopost esse soluendum. Admodū enim leuia ista: neq; quicq; inest in his, uel magni negocij, nel uirile quod sit. Ceterū ego tibi referā multas cedes, bellaq; & mortes, amicorū causa susceptas, ut intelligas uestra ista lulum esse, si cū Scythicis cōferantur. Neq; tamen istuc sine causa facitis, sed meritò parua ista miramini: propterea quod nō sunt uobis admodum graues occasiones declarandæ amicitie, quip̄ in alta pace uiuentibus. Quemadmodū nec in tranquillitate queas scire, bonus sit gubernator, nec ne. Tēpestas enim tibi opus fuerit, ad hoc ut dignoscas. At apud nos bella perpetua, & aut inuadimus alios, aut cedimus

dimus inuadentibus, aut ubi forte cōcurrimus, pro pas-
 cuis prædaq; pugnamus. Hic potissimū opus est bonis
 amicis, eoq; quā firmissimè constituimus amicitias, so-
 la hæc arma inuicta atq; inexpugnabilia esse iudican-
 tes. Prius autem uolo tibi cōmemorare, quo ritu facia-
 mus amicos, non ex poculis, quemadmodū uos, neq; si-
 quis equalis sit, aut uicinus: uerum ubi strenuum quem-
 piam uirū conspexerimus, quiq; præclara facinora pa-
 trare possit, in hūc omnes studio incumbimus, & quod
 uos in ambiendis coniugijs, id nos in amicis nō grauamur,
 diu quasi procos agentes, nihilq; non facientes, ne
 uidelicet frustremur amicitia, nèue reiecti esse uideamur.
 At ubi iam in amicitias ceteris repulsis, delectus
 est quispiam, protinūs fœdus initur, ac iusiurandū, qd
 sit maximū: nimirum & uicturos eos pariter, & mor-
 tem oppetiturum, si sit opus, alterum pro altero. Atq;
 ita facimus. Etenim simulatq; incisis digitis, sanguinem
 in calicem destillauerimus, summisq; intinctis gladijs,
 ambo pariter admouentes biberimus, nō est quicquam
 quod deindè nos queat dirimere. Admittuntur autem
 ad huiusmodi fœdera, ad summū tres. Nam qui multis
 sit amicus, is eo loco habetur apud nos, quo communes
 iste atq; adulteræ uxores: arbitramurq; iam non perin-
 de firmam illius amicitiam fore, posteaquā est in plu-
 res partes dissecta. Exordiar autem ab his, quæ nus-
 per Dandamis fecit. Dandamis enim hic in conflictu cū
 Sauromatis, quum esset captiuus abductus eius amicus

Amizocas. Quin potius ante tibi iurabo nostrum iusiurandum, quandoquidē isthuc initio sum pollicitus. Non enim per Ventū & Acinacem, quicquam mentiturus sum apud te de Scythicis amicis. M E N I P. Equidem tuum iusiurandum haud magnopere desiderabam: proinde rectē facis, qui nullū deorū iures. T O X A. Quid tu narras? An nō tibi uidentur esse dij, Ventus & Acinacis? Adeo ne te fugit, quod nihil sit maius mortalib. uita ac morte? Per hæc utiq; iuramus, quoties per Ventum & Acinacem iuramus: uidelicet per Ventum, tantum qui uitæ sit causa: per Acinacē uerò, ut qui mortis sit autor. M N E S I P. Atqui si ista idonea causa est: profectò multos alios quoq; deos estis habituri tales, qualis est Acinaces: puta iaculū, lanceam, uenenū, funem, atq; his consimilia. Quandoquidē uariius est iste deus interitus, atq; innumerabiles aperit uias, quibus ad illum sit aditus. T O X A. Vide quā contentiosē nunc, quamq; litigiosē isthuc facis: dum medio sermone interpellas me, excutisq; ac disturbas orationē meam. At ipse loquente te, silentium agebam. M N E S I P. Age, non sum isthuc posthac facturus Toxaris. Et optimo iure obiurgas: quare perge cōfidenter quod restat dicere: perinde quasi nec adsim dum loqueris, adeo tibi silebo. T O X A. Quartus igitur agebatur dies Damididi & Amizocæ, ex quo amicitiam inicrant, ac mutuum sanguinem pariter biberant. Venerant interea in regionem nostram Sauromatæ, cum equitum de-

cem milibus: peditum autem ter tantum aduenisse ferebatur. li nimirum quum in nos irruissent imparatos, neque expectantes illorum insultum, omnes quidem cedere cogunt, complures autem repugnantes occidunt, nonnullos & uiuos abducunt, nisi si quis effugerat transiens in ulteriorem fluminis ripam, ubi nobis dimidium copiarum, & pars curruum erat. Sic enim id temporis castra fueramus metati, haud scio quo consilio Archiplanorum, id est, ducum nostrorum, ad utranq; Tanaïdis ripam. Protinus itaq; & prædas abigebant, & captiuos abducebant, & tentoria diripiebant, & curribus potiebantur, atque ijs plerisq; cum uiris captis, & sub oculis nostris concubinas, uxoresq; nostras constuprabant. Nos porro rem indignè tulimus. At Amizoca quū duceretur (erat enim captus) nominatim inclamauit amicū, misere uinctus, simulq; calicis & sanguinis cōmonefecit. Quod simulatq; exaudierat Dandamis, nihil etiam contatus, spectantibus omnibus, transiit ad hostes. Ibi Sauromatæ densatis telis irruerūt in illum: iam confixuri, nisi succlamasset: Zirim. Hoc uerbi si quis sonuerit, postea nō interimūt, sed recipiūt, tanquā dedentem sese precip redimendum. Moxq; ad illorum ducem adductus, repositabat amicū: Ille redemptionis precium postulabat. Neq; enim prius dimissurum sese, nisi maximum pro illo recepisset. Tum Dandamis: quæ possidebam, inquit, ea omnia à uobis direpta sunt: quod siquid est quod nudus præstare queā, id

sum paratus polliceri uobis: & imperato quicquid uo-
les. Et si ita uis, me ipsum huius in locum recipe, & abe-
utere ad quodcumq; tibi lubitum erit. Ad hec Sauroma-
ta: Nihil, inquit, opus retinere te: præsertim quū temet
dedideris. Quin tu parte eorum quæ possides tradita
amicū abducito. Rogat illicò Dandamis, quidnam uel-
let accipere. Ille oculos postulat. Atq; hic protinus ex-
bibuit eruendos. Deindè ubi essent execti, iamq; precitū
persolutum esset Sauromatis, recepto Amizoca, reuer-
sus est innitēs illi: unaq; tranantes, incolumes ad nos re-
dierunt. Id factum animum reddebat Scythis omnibus,
neq; iam uictos esse rebantur sese, quum uiderent, quod
apud nos esset bonorum maximum, id nondum esse ab-
ductum ab hostibus: uerum superesse egregiam mentē,
& in amicos fidem. At idem Sauromatis formidinem
non mediocrem incutiebat: reputantibus eum cuiusmo-
di uiris, si se preparassent, essent pugnaturi: tametsi tū
quidem ex improviso superassent: proindè sub noctem
relictis maxima ex parte pecoribus, incensisq; curri-
bus, fuga sese subduxerunt. Porro Amizoca nō tulit di-
utius, ut uideret ipse, amico cæco Dandamide, sed ipsius
semet ex oculauit. Atq; ita sedēt ambo, omniq; honore
à populo Scytharū publicitūs aluntur. Quid tale Mne-
sippe uos referre possetis? Etiam si quis tibi donet, ut
possis uel decem alios ad istos quinq; adiungere: etiam
citra iusiurandum, si ita uis, ut & multa liceat affinge-
re? At ego tibi rem nudam exposui. Tu uerò si quem
talem

talem narrasses, non sum nescius, quantas adornande
 rei gratia phaleras narrationi fueris admixturus: quæ
 admodum supplicarit Dandamis: & quomodo sit ex-
 cecatus, & quæ dixerit, & quo pacto redierit, &
 quemadmodum exceperint eum Scythæ, adgratulan-
 tes, beneq; ominâtes, atq; id genus alia: cuiusmodi uos
 ad demulcendas aures soletis artificio quodam adde-
 re. Audi igitur & alium huic parem Belittam, huius
 Amizocæ consobrinum. Is ut detractum ex equo à le-
 ne Basthen amicum conspexisset; nam fortè simul erât
 in uenatu: iamq; leo circumplexus illum, iugulo admo-
 tus esset, atq; unguibus laniaret, defiliens & ipse, inuo-
 lapit in tergum beluæ, reflexitq; in sese prouocans,
 auertensq; atq; inter dentes digitos inferens, conatus
 quoad licuit, Basthen è rictu leonis eximere, donec leo
 omisso illo iam semimortuo, ad Belittam sese conuer-
 tit, atq; ipsum quoq; circumplexus occidit. At ille mor-
 riens (nam tanto anteuertit) acinacem in leonis pectus
 defixit. Itaq; pariter exanimati sunt omnes: nos autem
 sepeliuimus eos, duobus aggestis tumulis inter se uici-
 nis: altero amicorū, altero è regione leonis. Iam ter-
 tio loco tibi referam Mnesippe, Macentæ, Lonchatae,
 & Arfacomæ amicitiam. Hic enim Arfacomas depe-
 ribat Mazæam Leucanoris filiâ, qui regnabat in Bos-
 poro: tum quum legatione fungeretur super tributo,
 quod Bosporini semper nobis pendere soliti, id tempo-
 ris tertium iam mensem ultra diem legitimum distule-

rant. In conuiuio igitur quum Mazeam uidisset proceram atq; decoram uirginem, amore captus est, grauiusq; discruciabatur. Iam itaq; quæ de tributis agerantur, crant transacta: responderatq; illi Rex, conuiuioq; accipiebat, mox illum dimissurus. Est autem mos in Bosporo, uti proci in conuiuio petant puellas, narrantes quinam sint, quibusq; rebus fræti, decreuerint eas in matrimonium accipere. Atq; id temporis fortè fortuna multi aderant in conuiuio proci, reges, ac regum filij, in his erat & Tigrapates Lazorum princeps, & Adyrmachus Machlynæ dux, aliq; cum his permulti. Oportet autem unūquenq; procum, posteaquam exposuit quis sit, & qua fiducia ad ambiendas nuptias accesserit, cōuiuari cum reliquis, tacitumq; ac cumbere. Deindè peracto conuiuio, postulata phiala, uinum in mensam effundere, atq; ita sponsam ambire, multum interea collaudantem sese, quo genere, quibus opibus, qua sit potentia. Ad hunc igitur modum cum multi iam libassent, postulassentq;, regna & opes commemorātes: tandem Arfacomas, postulata phiala, non libauit (neq; enim mos apud nos uinum effundere, quin magis contumelia ista esse iudicatur in deum) sed haustum bibens: Da mihi rex, inquit, filiam tuam Mazeam uxorem, qui multo sum potior istis, quantum ad opes ac possessiones attinet. Leucanore uerò admirante (sciebat enim rex pauperem Arfacomā, ac de plebe Scytharum esse) percontanteq; quantū pecorū, aut quantū

tum habes plaustrorum Arfacoma: nam ijs rebus uos diuites estis. Imò nec plaustra, inquit, possideo, nec arma: uerũ sunt mihi duo amici, honesti, probiq; quales alij Scytharum nemini. Actum quidẽ ista dicens, risus est, contemptuq; habitus, uisusq; temulentus. Mane uerò reliquis prælatus est Adyrmachus, iamq; spon-
sam abdukturus erat in Mæotidem ad Machlyenses. Porro Arfacomas domum reuersus, amicis indicat, quemadmodũ reiectus esset à Rege, risuiq; habitus in conuiuio, quũ pauper esse putaretur. Atqui dixeram, inquit, illi quãtas haberem opes: nempè uos, ó Lonchata atq; Macenta, uestramq; beneuolentiã longè præstare, multoq; firmiorẽ esse Bosporanorũ opibus. Verum hæc dicentem, me subsannauit, contempsitq;: & Adyrmacho scilicet Machlyensi tradidit asportandã spon-
sam, quod aureas phialas se diceret habere decem, præterea currus quaternis sedilibus octoginta: ad hæc ouium boumq; multam copiam. Sic uidelicet antetulit fortibus uiris pecorum multitudinem, operosa pocula, & currus graues. Proindè, ó amici, dupliciter excrucior: nam & Mææam amo, & iniuria mihi inter tantũ hominum illata, nõ mediocriter mordet animum meum. Arbitror autem & uos ex æquo iniuria affectos esse. Etenim ad unumquemq; è nobis tertiã cõtumeliæ pars pertinebat: si modo ita uiuimus, quẽadmodũ cœpimus quũ coniungeremur: nimirũ ut unus homo simus, iisdẽ dolentes, iisdemq; gaudentes. Imò, inquit Lonchates,
unusquis

unusquilibet è nobis totus iniuria afficiebatur, tum quæ
 in te ista fierent. Quomodo igitur (inquit Macentes)
 his in rebus agemus? Per partes, inquit Lonchates, ne
 gocium suscipiamus. Atque ego quidem recipio Arsa-
 comæ me caput apportaturum Leucanoris. Tu uerò
 sponsam creptâ huic adducas oportet. Ita fiat, inquit.
 At tu Arfacoma, inter hæc (nam his peractis uerissimi-
 le est exercitu ac bello fore opus) hic mane, quo con-
 trabas & appares arma, equos, atq; aliarû rerû uim,
 quantam potes maximam. Facillimè autem plurimos
 adiunxeris: partim quod ipse strenuus, partim quod
 nobis non pauci sunt familiares: Maximè uerò si dese-
 deris in tergore bouis. Hæc ubi placuissent, hic quidæ
 quantum potuit, rectè profectus est in Bosporum, pu-
 ta Lonchates: alter, id est, Macentes ad Machlyenses,
 eques uterque. At Arfacomas domi manens, & cum
 equalibus contulit, & ex familiaribus uim hominû ar-
 manit, Demum & in tergore bouis desedit. Consuetu-
 do autem de sedendo in tergore bubulo huiusmodi est
 apud nos. Vbi quis ab alio lesus est, cupitq; ulcisci, ne-
 que par esse pugne uidetur: tum boue immolato, car-
 nes frustulatim cõcisas, igni torret. Dehinc ipse porre-
 cto humi corio, sedet in eo: in tergum reductis mani-
 bus, more eorum, qui à cubitis uincti sunt. Et hoc qui-
 dem apud nos maximum est supplicandi genus. Appo-
 sitis autem bouis carnibus, aduentibus domesticis: præ-
 terea si quis alius uelit, quisq; partem sibi sumit, ac de-
 xtro

Extro pede tergum bouis calcans, pro facultate polli-
 cetur: hic quidem equites præbiturū se quinq; suopte
 cibo, suoq; stipendio: ille decem: alius plures: alius arma-
 tos pedites quot possit: atq; qui pauperrimus, se ipsum
 duntaxat. Colligitur itaq; in tergo bouis, ingens non
 nunquam multitudo. Et huiusmodi quidem exercitus,
 & certissima fide coheret, & hostibus expugnatum dis-
 ficillimus est: non aliter, quàm si iureiurando esset ad-
 actus. Nam in tergū ascendisse, instar iurisiurandi est.
 Arfacomas igitur his in rebus procurandis satagebat:
 coieruntq; illi equites quidē circiter quinquies mille:
 tum armati ac pedites promiscuē, uicies mille. At Lon-
 ebates ubi ignotus peruenit in Bosporū, Regem adit,
 tractantem quiddā de regni negocijs, aitq; uenire qui-
 dem sese publico Scytharum nomine, sed priuatim res
 maximas apportare. Ille ubi dicere iussisset: De publi-
 cis, inquit, negocijs, hæc in præsentiarum denunciant
 Scythæ: ne uestri pastores in planiciem usq; transgre-
 diantur, sed intra Trachonem pascant. Caterum latro-
 nes de quibus expostulatis quod regionem uestrā in-
 cursent: negant eos publico consilio emitti, sed priua-
 tim sui quenq; lucri causa prædari. Quod si quis illo-
 rum deprehendatur: tui arbitrij esse, ut in eos animad-
 uertas. Hæc quidem illi denunciāt. At ego tibi indico,
 grauem in uos insultum futurum ab Arfacoma Mari-
 antæ filio, qui nuper legatū egit apud te, idq; opinor
 quum filiam tuā postularit, non assequutus sit abs te
 ob id

ob id indignatur, sedetq; in tergore taurino septimum iam diem, cōtractusq; illi est exercitus haud exiguus. Audiui (inquit Leucanor) & ipse, cogi uim copiarum in tergum bouis. Quod autem aduersum nos cogere n̄ tur, quodq; Arfacomas huius rei dux esset, id uerò me fugerat. Atqui in te, inquit Lonchates, hic apparatus constituitur. Mihi autem inimicus est Arfacomas, grauiusq; fert, quod sibi praeferar à natu maioribus, & quod in omnibus illo uidear esse praestantior. Quod si mihi spononderis alteram filiam tuam Barcetim, alioqui nec indigno uestra affinitate, breui tibi reuersus caput eius apportauero. Spondeo Rex inquit, uidelicet supra modum formidine correptus, propterea quod non ignoraret, quā ob causam iratus esset Arfacomas: nimirū ob nuptias, tum aliās quoq; metuerat semper Scythas. At Lonchates: Iurato, inq̄, te praestiturū p̄cta, neq; inficiaturum. Id quū fieret, iamq; resupinatus in coelum iurare uellet: Absit, inquit, ut hic, ne quis praestantium conijciat, qua gratia iuremus. Quin potius hoc templum Martis ingressi, occlusis foribus iusiurandum edamus, ubi nullus exaudiat. Nam si quid horum inaudierit Arfacomas, uereor ne me ante bellum immolet, manu iam nunc non parua cinctus. Introeamus, inquit Rex. Vos autem absistite quā longissime. Neq; quisquam ad templum adeat, quem ego non accersiuero. Posteaquam igitur ipsi quidē introgressi sunt, satellites autem procul abstiterunt, uibrato gladio

dio, simulq; altera manu obturato ore, ne uociferaretur, ictum in pectus adegit. Deindè caput defectum, sub chlamyde tenens prodibat, quasi confabulans interim cum illo, breuiq; sese dicēs adfuturum, tanquam ad negotij quippiam emitteretur ab illo. Atq; ita reuersus eò, ubi equum uinctum reliquerat, conscenso illo, redemitauit in Scythiam. Porro nemo est cum insequutus: quippè diu ignorantibus Bosporinis, quod acciderat, tum ubi rescissent, factiosè de regno decertantibus. Hæc itaque gessit Lonchates, præstititq; promissum allato Leucanoris capite. Porro Macentes in uia factus certior super his, quæ in Bosporo acciderant, peruenit ad Machlyenses: primusq; illis nunciū attulit de Rege trucidato. At populus, inquit, te Adymache, gener cum sis, ad regnū uocat. Proindè fac ut ipse prior occupās, imperium arripias, in rebus perturbatis obortus, puella uerò te sequatur à tergo in curribus. Facile enim isthoc pacto tibi conciliaueris multitudinem Bosporanorum, ubi Leucanoris filiam conspexerint. Ego porro non solum Alanus sum, uerum etiam sponse tuæ cognatus maternus: siquidem nostra è gente Masteram Leucanor asciiuit uxorem. Et nunc tibi adsum, missus à Masteræ fratribus, qui sunt in Alania: denunciantibus ut quàm potes ocysime, te recipias in Bosporum, neque per negligentiam committas, ut imperium ad Eubiotum deueniat, qui tametsi frater nothus est Leucanoris, tamē Scytharū partibus semper fauit,

cum Alanis similitates gerit. Hæc quidem dicebat Mæ-
oentes . Erat autem eodem cultu, eademq; lingua cum
Alanis. Commune enim horū utrunq; Alanis cum Scy-
this, nisi quod nō magnopere comati sunt Alani quæ-
admodum Scythæ. At Macētes in hoc quoq; illis erat
assimilis, uidelicet detonsa coma: quatinus conuenie-
bat Alanum minus esse comatū, quàm Scytham . Itaq;
his rebus factū est, ut illi fides haberetur, putareturq;
Mastere ac Mazææ cognatus esse . Et nunc, inquit, o
Adyrmache, ad utrūuis paratus sum: uel proficisci ter-
cum in Bosporū, si uelis: uel manere, si sit opus, ac spon-
sam adducere . Istiuc equidem, inquit Adyrmachus,
longè malim, quandoquidem cognatus es, te puellam
adducere. Nam si nobiscum unā proficiscaris in Bospo-
rum, unum duntaxat equitē numero addideris. Quod
si mihi uxorem aduexeris, multorū instar fueris. Atq;
ita factum est, & hic quidem iter ingressus est, Macen-
te tradens ducendā Mazæam, quæ uirgo etiam dum
erat. At ille per diem quidem illam curru uehebat: ue-
rum ubi nox incubuisset, imposita equo (nam id cura-
rat, ut alius quidam eques sese consequeretur) tum in-
siliens & ipse, nequaquam deinceps ad Mæotim iter
faciebat, sed deflectens ad mediterraneam, relictis ad
dextram Mitræorum montibus, quum uirginem inter-
rim aliquoties interquiescere iussam refocillasset, intra
triduum à Machlyensibus in Scythiam usq; permen-
sus est uiam: statimq; equus eius ubi destitisset à cursu
paulisper

paulisper astant exanimatus est. Porro Macentes Ar-
 sacomæ Mazæam in manū dans: Accipe, inquit, à me
 quoq; id quod sum pollicitus. At illo ad insperatū spe-
 ctaculum stupefacto, gratiasq; agente: Desine, inquit,
 Macentes: ac noli me alium à teipso putare: nam mihi
 profectò gratias agere ob hæc quæ feci, perinde est,
 ac si sinistra mea gratias agat dextræ, quod uulnera
 te sibi subministravit, atq; officiosè curam egit egro-
 tantis. Ridicula nimirum & nos fecerimus, si iam du-
 dam commissi, & quatenus licet in unum conflati, ma-
 gnum adhuc esse credamus, si qua pars nostri officiosè
 quid egerit pro toto corpore. Etenim pro seipso fecit,
 quum pars sit totius beneficio adiuti. Atq; ad hunc qui-
 dem modum Arfacomæ gratias agenti, Macentes re-
 spondit. Cæterum Adyrmachus ubi sensit insidias, non
 perrexit ire in Bosporum: iam enim Eubiotus rerum
 potiebatur accersitus à Sauromatis, apud quos fuerat
 diuersatus: uerum in patriam reuersus, contractis in-
 gentibus copijs, per montuosa irrupit in Scythiâ: pau-
 loq; post irruit & Eubiotus, cum Græcos undecunq;
 poterat secum ducens, tum Alanos & Sauromatas ac-
 cersitos, utrinq; uicies millenos. Coniunctis autem co-
 pijs, Eubiotus atq; Adyrmachus nonaginta milia con-
 fecerunt, atq; ex his tertia pars equites sagittarij. Nos
 autem (nam & ipse ad hanc expeditionē contuleram,
 addens ijs, qui in tergum taurinum conuenerant, equi-
 tes ad plenū instructos centum) cōtractis haud multo

minus triginta milibus, unâ cum equitibus operiebamur insultum, ductore Arfacoma. Vt autem admoventes illos cōspeximus, contraduximus agmen praemissis in hostem equitibus. Atq; ubi iam diu acriter esset pugnatum, tandem cessere nostri, interrupta phalange. Postremo in duo dissectū est uniuersum agmen Scythicum: pars subduxit sese, non omninò palàm uicta, uerum ita fugiebat, ut locum dare uideretur: adeo ut Alani ad multum tempus insequi non auderent: partem alteram, quæ eadem erat imbecillior, cingentes Alani ac Machlyenses, undequaq; cædebant, confertim iaculis emissis, atq; sagittis, sic ut uehementer laboraretur à nostris, qui tenebātur obfessi. Et iam pleriq; arma proiecerant, quorum in numero fortè erat Lonchates & Macentes: iamq; ambo uulnus acceperant, dum ante alios sese periculis obijciunt. Hic quidem adusto femore, puta Lonchates: Porro Macentes securi sauciato capite, tum conto in humerum impacto. Quod simul, atq; sensit Arfacomas, quum in altero agmine esset nobiscum: turpe ratus, si desertis amicis non adesset, subditis equo calcaribus, cum clamore in hostes tendere coepit, sublato gladio adeo, ut Machlyenses uim animi non sustinuerint, sed uiam illi fecerint, ut transiret. At ille receptis amicis, tum aduocatis & alijs, impertum fecit in Adyrmachum, impactoq; in ceruicem gladio, ad zonam usque dissecuit. Quo fuso, dissipata est omnis acies Machlyensium, paulopost & Alanorum:

Denique

Denique cum his Græci quoq; . Atq; ita redintegrato
 prælio, nos superiores extitimus, diuq; sumus insequu-
 ti trucidantes, donec nox finem imposuit . Postero die
 ab hostibus uenerunt legati , qui supplices pacem atq;
 amicitiam orarent . Bosphorani duplicatum tributum
 pensuros sese pollicebantur : Machlyenses obsides da-
 turos se confirmabant . Alani ita eam inuasionem com-
 pensaturos sese spondebant, ut Sindianos nostro nomi-
 ne uellent aggredi, quibuscum multo iam tempore no-
 bis fuerat similtas . His de rebus auditis suffragijs , in
 primis autem Arfacome & Lonchate: pax inita, dolo-
 bus illis cuncta pro arbitratu suo moderantibus . Hu-
 iusmodi Mnesippe, audent Scythæ amicorum causa fa-
 cere . M N E S . Tragica prorsus, o Toxari, fabulâq;
 similia . Et propitius sit Acinaces & Ventus, per quos
 iurasti : si quis ista non credat , non admodum repræ-
 bendendus esse uideatur . T O X A . At uide, uir egre-
 gie , ne incredulitas ista ab inuidia uestra proficisca-
 tur . Quanquam non me deterrebis non habendo fi-
 dem , quo minus & alia his consimilia referam , quæ
 nouerim à Scythis esse gesta . M N E S . Tantum ne
 longum facias, uir optime, neque usq; adeo admissis, ua-
 giq; utare sermonibus: ut nunc sursum ac deorsum Scy-
 thiam, Machlyanamq; percurrentes: deinde in Bosphorū
 discedens : postremo rediens prorsus abutare silentio
 meo . T O X A . Parendū tibi & hāc præscribēti legē,
 dicendumq; paucis, ne fatigeris unā nobiscū, audiendo

circūcursitans. Quin magis ausculta, quæ in meipsum
amicus Sifinnes nomine præstiterit. Quum enim Athe-
nas relictâ patria proficiscerer, idq; cupiditate Græca-
nicarum literarum, appuleram Amastrim Ponticam.
Ea est urbs haud procul à Carambe disita in promon-
torio, obuia ijs, qui à Scythia nauigant. Comitabatur
autē Sifinnes, mihi à puero amicus. Nos igitur ubi res
quasdam importatas in portu spectassemus, in eumq;
ē naui subduxissemus, emimus, nihil suspicantes malis
interea fures quidam effracta sera, sustulerunt uniuersa,
adeo ut non reliquerint, quod uel in eum diem suffi-
cere posset. Ergo quum domum essemus reuersi, cogni-
to quod acciderat, non uisum est in ius uocare uel uici-
nos, qui plures erant, uel hospitem, ueriti ne plerisque
sycophantæ uideremur, si dixissemus nobis ab aliquo
sublatos esse Daricos quadringētos, tum uestium per-
multum, ad hæc tapetia quædam, deniq; quicquid hâ-
bueramus. Consultabamus igitur hisce de rebus, quid
esset faciundum, omniū rerum egenis, idq; in urbe pe-
regrina. Ac mihi quidem ita uisum est tum temporis,
statim demerso in ilia acinace, uitam fugere, priusquā
ignauum quippiam, aut indignum esset ferendum, uel
fame, uel siti enecto. Contrâ Sifinnes consolabatur, ob-
secrans ne quid tale facerem. Aiebat enim excogitas-
se sese, unde nobis uictus suppeteret. Et eo quidem die
baiulandis ē portu lignis allata mercede uictum suppe-
ditauit: manē autem obambulans in foro, pompā quan-
dans

dam aspexit iuenum (quemadmodum aiebat) elegantium ac strenuorum. Hi nimirum uirum lecti, uti mercede proposita singulare certamen inirent, in tertium diem erant decertaturi. Ergo quum omnes huius negotij conditiones audisset, accedens ad me: Caue post hac inquit, Toxari, ne te ipsum pauperem dixeris. Si quidem tertio abhinc die diuitem te reddidero. Hæc ait, atq; interea egrè parato uictu, quum iam spectaculum esset institutum, spectabamus & ipsi: etenim assumptum me duxit in theatrum, tanquā ad iucundum aliquod, nouumq; spectaculum Græcorum. Ergo ubi consedissemus, spectabamus. Ac primo quidē fere partim iaculis confixæ, atq; à canibus agitatæ, partim in homines quosdam uinctos emissæ, nocentes quosdam, ita ut coniecebamus. Vt autem prodierant, qui erant ad singulare certamen conducti, ac producto iuvene quodam prægrandi, dixisset præco: Si quisquam uelit cum hoc singulari certamine congregi, prodeat in medium, præmium pugne accepturus drachmarum decem milia, Ibi protinùs assurrexit Sisinnes desiliens, polliceturq; se dimicaturū, simulq; poscit arma. Tum acceptam mercedem, decem milia mihi deferens, in manum dat: Si uicero, inquit, Toxaris, unā proficiscemur, suppetetq; commeatus: sin cecidero, sepulto me, redi rursus in Scythiam. Ego quidem his auditis singultiebam. At ille sumptis armis, reliquum quidem corpus muniuit: At galeam nequaquā imposuit, sed nudo consistens

sistens capite pugnabat. Et initio quidem ipse uulnus
 accepit, recto gladio, succiso poplite, ita ut multum
 sanguinis deflueret. Ego interim iam metu premortu-
 us eram. At ille confidentius inuadentem aduersarium
 obseruans, ferit in pectore, transfigitq; ita ut protinus
 ad pedes illius procumberet. Ille fessus & ipse uulne-
 re, mortuo incumbibat: parumq; aberat, quin ipse quo-
 que efflaret animā, At ego accurrens erexi, animumq;
 reddidi. Porro ubi dimissus est, iam uictor declaratus:
 sublatus illum, domum deportaui: multumq; temporis
 curatus à medicis, superuixit quidē, hodieq; agit apud
 Scythas, ducta in matrimonium sorore mea, & laudus ta-
 men adhuc est ex uulnere. Hæc res Mnesippe nō apud
 Maehlyenses, neq; in Alania gesta est: ut testibus care-
 at, & ficta credi queat: uerum complures extant. Ama-
 striani, qui de pugna Sissinæ memorant. Finem iam fac-
 ciam: si tibi quinto loco factū Abauchæ retulero. Ap-
 pulit aliquando Abauchas hic in Borystenensium cini-
 tatem secum adducens & uxorem, quam unicē dilige-
 bat, liberos duos, alterū quidem masculū lactentem, al-
 tera uerò erat puella septem annos nata. Erat autem
 peregrinatiōis comes & huius amicus Gyndanes, at-
 que is quidem è uulnere laborans, quod in uia acceper-
 rat à latronibus, qui eos fuerant adorti: cū quibus dum
 pugnaret, ictus est in femore: ita ut ne stare quidē pos-
 set præ cruciatu. Itaq; noctu dormiētibus illis (nam for-
 tē in coenaculo quodā diuersabātur) ingens ortum est
 incendi

incendium, omniaq; circunclufit, iamq; flamma undiq;
domum circūdedit. Ibi experrectus Abauchas, relictis
liberis plorantibus, repulsa uxore, quæ inhærebat, ius-
ſaq; ut ipſa ſeſe ſeruaret, amico in humeris ſublato deſ-
cendit, perſumpſitq; euafit, ita ut nequaquam incen-
dio lederetur. Vxor infantem baiulans conſecuta eſt,
monens puellulam, ut ſeſe conſequeretur. Ea uerò ſe-
miuſta, abiecto ex ulnis infante, uix exiliit e flamma.
Deinde puella unà cum illa ueniens, penè & ipſa extin-
cta eſt. Poſt hæc quū probro obieſtaret quiſpiam Ab-
auchas, quod deſertis liberis, atque uxore, Gyndanem
extuliffet: Imò liberos, inquit, denuò parare haudqua-
quam difficile: tum incertum, an hi boni ſint futuri: por-
rò amicum diu fuerit, priuſquam inueniam talem, qua-
lis eſt Gyndanes: cuius amor mihi multis argumentis
eſt exploratus. Dixi Mneſippe, e pluribus his quinque
propoſitis: iam tempus eſt pronunciari, utri noſtrum,
aut linguam, aut dexteram oporteat amputari. Quis
igitur futurus eſt iudex? M N E S. Nemo. Neq; enim
conſtitueramus narrationis arbitrum. Sed ſciſ quid
agemus? Quandoquidem in præſentiarum, nullo pro-
poſito ſcopo, ſumus iaculati: de integro delecto arbi-
tro, alia amicorū paria apud illum referamus: deinde
uter ſuccubuerit, ei tum quidē amputetur, uel mihi lin-
gua, uel tibi dextera. Aut ſi hoc crudele, quādo tu ami-
citiam admirari uiſus es: ego nihilo ſecius puto, nullam
eſſe mortalibus poſſeſſionem hac præſtantiorem neq;

pulchriorem; quin ipsi quoque in unum copulati, illud approbamus: ut ex hoc die in totam usque uitam simus amici, utrique uictores, utrique maximis potiti præmijs: uidelicet pro unica lingua, unaque dextra, binas uterque habituri atque insuper oculos quoque quaternos, pedesque quaternos: in summa, duplicia omnia. Eiusmodi namque quiddam est, cum duo tresque copulatur amici, qualem Geryonem scriptores depingunt, senis manibus, ternisque capitibus hominem. Siquidem (ut mea fert opinio) tres illi fuerunt, qui communiter omnia gererent: ut dignum est his, qui amicitia coniuncti sunt. TOXA. Probe dicis, atque ita faciamus. MNES. Verum neque sanguine opus est Toxaris, neque Acinace, qui nobis amicitiam confirmet. Hæc enim confabulatio, et quod eadem amamus, id multo certius est calice illo quem bibitis: propterea quod huiusmodi non obligationem, sed animum postulare mihi uidentur. TOXA. Placent ista, iamque amici atque hospites simus: tu mihi hic in Græcia: ego tibi, si quando in Scythiam perueneris. MNES. Nimirum ut sis sciens, nequaquam me pigeat uel longius etiam proficisci, si tales amicos nancisci liceat, qualem esse te Toxari ex tua oratione coniicio.

Reueren

REVERENDO IN

CHRISTO PATRI AC DOMI

no, D. Renato episcopo Carnu

tensi, Erasmus Roterodamus

S. D.

C V M multis modis compertum haberem, ornatissime pater, quàm candide de meo ingeniolo, meisq; nugis tum sentias, tum predices, uir alióqui naris emunctissimæ: lamq; ad Italicum iter accincto, per itineris comites, nō liceret celsitudinem tuā interuifere: ut esset tamen interim quod te tui Erasmi cōmonefaceret, Luciani pseudomantem nisi sceleratissimum quidem illum, sed quo nō alijs sit utilior ad deprehendendas coarguendaq; quorundam istorū imposturas, qui hisce quoq; temporibus uel magicis miraculis, uel ficta religione, uel adsimulatis con-donationibus, alijsq; id genus prestigijs, uulgo succum facere solent. Eum igitur leges, uti spero, nō modo cum fructu aliquo, uerum etiam summa cum uoluptate, propterea quod intelligam te, licet præter generis claritatem, fortunæ splendorem, muneris auctoritatem, serijs illis ac tetricis studijs absolutum, non solere tamen admodum ab his etiam elegantioribus Musis abhorrere: & huiusmodi lusus nec inamœnos nec infrugiferos arduis negocijs libenter intermiscere. Porro quicquid
i s est, uel

est, uel nigri salis, quem Momo tribuunt, uel candidi, quem Mercurio ascribunt, id omne in uno Luciano copiosissimè reperias licebit. Carnutēsis oppidi, tam splēdidum profectò, tamq; celebre phanum, fulmine conflasse, dici non potest quàm feram acerbe. Bene uale in reditum ex Italia nostrū. Lutetia, Anno M D V.

LUCIANI ALEXAN

DER SEV PSEVDOMANTIS,

Des. Erasmo Roterodamo interprete.

T V quidem charissime Celse, leuē forte quandam ac facilem prouinciam tibi mandare uideris, cum iniungis ut Alexandri Abonotichitæ impostoris uitam, cōmenta, neq; nō audaciam prestigiasq; libro complexus, uolumen ad te transmittam. Verū si quis ea conetur omnia ad plēnū enarrare, id profectò non minoris sit negocij quàm Alexandri eius, cui Philippus fuit pater, res gestas literis proderet: tantus fuit scelere, quantus ille uirtute. At tamen si candide ignoscenterq; legere uoles, & quod narrationi decrit, id ex te imputare atq; addere: consum hunc te autorem capesson, & Augie bubile si non omne, at certe pro mea uirili repurgare nitar, paucis aliquot elatis cophinis: nimirum ut ex his coniecturam facias

faciat, quantus, quamq; immensus fuerit finis uniuersus, quem ter mille boues multis annis reddere potuerint. Sed amborum interim nomine calumniam uereor, tuo pariter ac meo: tuo, qui iubeas memorie litterarumque monumentis tradi uirum longe sceleratissimum meo, qui sumam operam in huiusmodi narratione, rebusq; gestis hominis, quem nequaquam oportebat ab eruditis legi, sed in frequentissimo quopiam et amplissimo theatro spectari à simijs aut uulpibus discerptum: quanquam si quis hoc crimen nobis impegerit, poterimus et ipsi nos exemplo quodam simili tueri. Etenim Arrianus ille discipulus Episteti, uir inter Romanos cum primis laudatus, ac per omnem uibam in literarum studio uersatus, cum simile quiddam fecerit, pro nobis quoq; responsurus est. Nam is quidem Tillibori latronis uitam describere non est grauatus, Nos uero multum crudeliorem latronem memorie prademus, quippe qui non in syluis ac montibus sed ipsis in urbibus sit latrocinatus: neq; qui Minyam tantum, aut Idam sit peragrassatus, neq; paucas quasdam Asiae partes, uidelicet desertiores depopulatus, sed qui uniuersam (ut ita dixerim) Romanorum ditionem suo complerit latrocinio. Ac primum tibi depingam hominem, effigiem eius quoad potero proxime uerbis adumbrans: tametsi non sum admodum pingendi peritus. Corpore igitur, ut interim et hoc tibi representem, procerus erat, et aspectus decorus, planaque specie diuina quadam ac maiestatis plena

plena, colore candido, barba non admodum hirsuta, coma partim nativa tectus, partim appositicia: sed hac adeo scienter efficta, ut uulgi ferè nō sentisceret imitam ascticiamq; esse. Oculi uehementer acres ac uersatiles, tum diuinum quiddam relucens. Vox dulcissima pariterq; clarissima. In summa quo ad has res, nulla ex parte poterat improbari: ac figura quidem hominis erat huiusmodi. Ceterum mens atq; animus, ô malorum depulsor Hercules, & auersor tristium Iuppiter, seruatoresq; Dioscuri, in hostes potius contingat incidere, quam cum eiusmodi quopiam habere cōmerciū. Siquidē ingenio, solertia, acumine longe præstabat ceteris mortalibus. Tum curiositas, docilitas, memoria, & ad disciplinas ingenij felicitas, horū unūquodq; supra quam dici possit, illi suppetebat, quibus tamē pessimam in partem est usus. Et quū haberet arma tam egregia sibi suppeditata, illico nimirū omnium qui essent sceleribus nobilitati, facile summus euasit, uel superior Cericopibus, Eurybato, Phrynonda, Aristodemo, Sostrato. Nam ipse cum aliquando Rutiliano scriberet genero, modestissimeq; de se loqueretur, Pythagoræ semet adsimilabat. Atqui ueniā mihi dabit Pythagoras, uir ille quidem sapiens, ac mente diuina: ceterū si huius ætate uixisset, puer (sat scio) præ hoc uisus fuisset. Sed heu tu per Gratias, caue putes hæc in Pythagoræ contumeliā me dicere, quasi uelim eos similitudine rerum gestarum committere. Verum si quis deterrima queque

et probrosissima, quæ de Pythagora per calumnias
feruntur (quibus equidem haudquaquam fidem perin-
de ut ueris habuerim) si quis tamen conserat in unum,
ea nimirum omnia, uix etiam minimam particulam ad-
equent Alexandrinæ uersutiae. Prorsum enim imagi-
nare mihi, et cogitatione finge, quàm maxime uarians
ingenij temperaturam, indolemque ex mendacio, dolis,
periurijs, maleficijs confusam, promptam, audacem, uer-
satilem, et ad efficiendum quæ cogitasset nullum resur-
gentem laborem, appositam ad persuadendum, cuiusque
facile fides habenda uideretur: tum quæ mire simulas-
ret optima quæque, ea quæ à mente essent diuersissima,
præ se ferret. Primum igitur nemo cum illo congressus
est, qui non hac cum opinione discesserit, ut cum morta-
lium omnium optimum exquisitumque: præterea simpli-
cissimum minimeque fallacem iudicaret. Accedebat ad
hæc omnia grandium rerum conatus, quum nihil pusilla-
lum cogitaret, sed ad maxima semper appelleret an-
imum. Ita quum esset adolescentulus adhuc, formosus ad-
modum, et ætate uidelicet tenera, ac uelut herbescens: id
quod licebat partim è stipula conijcere, partim audire
ex his qui ita prædicabant: passim sese prostituere, ac
mercede sui copiam faciebat ijs quibus lubitum fuisset.
Inter multos autem incidit in hunc amans quidam præ-
stigiator, ex eorum numero, qui magiam et diuinas in-
cantationes profitentur, tum ille tamenta ad concili-
andam in amoribus gratiam, malorum immisiones in
hostes

hostes, rationem erudiendi reperiendiq; thesauros, hereditatum successiones. Hic ubi conspiceret bene ingenium puerum, atq; ad subministrandum arti negotioq; suo propensissimum: utpote qui nō minus illius admaueret maleficium, quā ipse huius formam: erudit cum, semperq; deinceps pro adiutore ministroq; est usus. At is publicitus quidē & apud uulgus medicū scilicet agebat: didicerat autē apud Thoonis Aegyptij coniugē.

Pharmaca mixta, salubria multa, at noxia multa. Quorum omniū successor hic atq; heres factus est. Porro doctor ille & idem amator natione Tyaneus erat, uidelicet ex eorum numero, qui cum egregio Apollonio Tyaneo illo erant uersati, totamq; illius tragicordiā pernouerant. Vides quam ē schola tibi hominem refero? Verū ubi iam barba plenus esset Alexander, Tyaneo illo uita defuncto, in egestatem redactus, deflorescente simul & forma, unde uictum parare licuisset, nihil postea paruum agitabat animo. Sed inito commercio cum Byzantino quopiam, annaliū scriptore uira, qui in certamina descendunt, omniū ingenij longe sceleratissimi: Cocconas, opinor, erat cognomen: circumibant, imposturis ludificantes, ac pingues homines (sic enim illi peculiari magorum lingua uulgus appellant) detondentes. In his Macetim mulierem opulentam nati sunt, natu quidem grauiorem illam, quā ut amoribus esset idonea, sed quæ studeret etiam dum amabilis haberi. Ab hac uictus copia suppetitabatur, atq; hanc

ex Bithynia in Macedoniam usq; sunt cōsequuti. Nam illi patria erat Pella, qui locus olim floruit sub Macedonicis regibus: nunc à paucis, ijsq; obscuris & humilibus incolitur. Ibi quum conspicerent immani magnitudine dracones placidos admodū ac mansuetos, adeo ut à mulieribus alerentur, & cum pueris unā cubarēt, & calcantes ferrent, neq; cōmouerentur, si quis stringeret premeretq;: deniq; perinde atq; infantes lac ē papilla sugerent (nam sunt id genus apud illos permulti, unde uerisimile est, olim illam de Olympiade fabulam increbuisse: quum Alexandrum conciperet, huiusmodi dracone quopiam opinor, cum ea concumbente) mercati sunt ex his serpentibus unum, qui esset pulcherrimus, obolis sanē paucis. Atq; (ut Thucydidis utar uerbis) hinc iam bellum oritur: nimirum quum duo facinorosissimi, & immani audacia præditi, neq; non ad maleficia promptissimi, societatem inijsset, facile perpenderunt hæc duo potissimum in hominum uita tyrannidem obtinere, spem ac metum: quorū utroq; si quis ad commoditatem uteretur, fore ut is illico ditesceret. Si quidem utriq; iuxta, uel ei qui metu laboraret, uel huic qui spe teneretur, uidebant præscientiam quā maxime necessariam esse, summeq; desiderari: atque hac uia Delphos olim fuisse ditatos, factosq; celebres: præterea Delum, Clarum, & Branchydas: nimirum hominibus per hos quos modo dixi tyrannos, nempe spem ac metum, ad sacra confluentibus, ac futura prædiscere cupientibus

cupientibus, atq; huius rei gratia hecatombas immolantibus, aurcosq; dedicantibus lateres. Hæc ubi inter sese uersassent, ultroq; ac citro agitassent, uisum est uaticinium oraculumq; constituere: etenim si res ea processisset, sperabant se protinus diuites atque felices fore. Quod quidem negociū magnificentius etiam illis successit, quàm expectauerāt initio, & uel spe melius euenit. Hinc iam spectare cœperunt: primum quidem de loco, deinde quonam exordio, quâue ratione negocium oporteret auspiciari. Cocconas igitur Chalcedonem opportunam esse censuit, utpote regionem à negociatoribus frequentatā, tum Thraciæ Bithyniæq; cōfinem, neque longe disitam ab Asia Galatiæq; cunctis item imminuentibus populis. At è diuerso patriam suam prætulit Alexander: nam aiebat, id quod erat res, ad huiusmodi negociorum auspicationem aggressionemq; hominibus opus esse crassus & stolidis, & qui uiderentur admissuri: cuiusmodi Paphlagones affirmabat esse hos, qui supra Aboni murum incolūt, nempe superstitiosos plerosq; ac stolidos: qui si quis tantum apparuisset, tibi cinem aut tympanistam, aut qui cymbala pulsaret secum adducens, cribro (quod aiunt) uaticinans, illico uehementer omnes in illum inbient, & perinde ut cœlitū quempiam intueantur. Hac de re quum controuersia nonnihil inter illos fuisset, tandē cessit Alexander. Itaque profecti Chalcedonem (nam id oppidum uisum est hac parte habere nonnihil ipsis conducibile) in Apollinis tem-

in templo, quod est apud Chalcedonios vetustissimum, eras defodiunt tabellulas, quæ dicerent, breui admodum Aesculapium unâ cum patre Apolline in Pontum aduenturum, atq; Aboni murum inhabitaturum. Eæ tabellæ quum essent de industria repertæ, facile effecerunt ut hic rumor in omnem usq; Bithyniam ac Pontum dimanaret, multo autem ante alios in Aboni murum: nam hi protinus statuerant etiam templum erigere, iamque fundamentis locum effoderant. Hic igitur in Chalcedone relictus, Cocconas ancipitia quædam, atq; ambigua obliquaq; cōscripsit responsa. Deinde paulo post diem obit, à uipera (sicut opinor) ictus: in huius demortui locum accersitur Alexander, ac succedit iam comatus, cesariæq; promissa, tunicam indutus purpuream albo intermixtam, supra eam ueste amictus candida, falcem tenens exemplo Persei, à quo se maternum genus duce re prædicabat. At perditissimi illi Paphlagones quum ambos illius nossent parentes obscuros atq; humiles, tamen oraculo crediderunt ita canenti:

Persides genere gratus Phœbo iste uidetur:

Dius Alexander Podaliri sanguine cretus.

Hic nimirum Podalirius libidinosus erat, ac natura mulierosus, adeo ut à Tricca ad Paphlagoniam usq; in Alexandri matrem sit incitatus illectusq;. Repertum est aliud oraculum, quasi Sibyllæ prædiuinantis.

Ad maris Euxini littus, iuxtaq; Sinopam

Tirside erit quidam Ausonia de gente sacerdos:

L V C. k Qui

Qui prima ex monade, tribus ac decadis, reserabit
 Quinq; alias monades, uicenaq; ter repetita
 Quadrorbem numerum, referentem nomina diui,
 Qui ueniet laturus opem mortalibus agris.

Alexander itaque multo post in patriam irruens cum
 cuiusmodi Tragœdia, cōspicius erat ac splendidus: quā
 interim furore afflatum sese nōnunquā adsimulabat,
 ore spuma completo: id quod ille facile efficiebat, radice
 cule (ea est herba lauandis lanis idonea) radice com-
 manducata. Ceterum illis diuinum quiddam, ac formi-
 dandum spuma uidebatur. At multo antea sibi finxe-
 rant, parauerantq; ē linteis confectum draconis caput,
 quod speciem quandam humanam præse ferret, color-
 um fucis mire adsimulatū, quodq; pilis equinis os ex-
 aperiret, & clauderet. Tum lingua (sicut est draconū)
 bisulca atra prominebat, quæ & ipsa pilis agebatur.
 Porro Pellæus ille draco iam pridem erat in promptis
 domiq; alebatur: quum res postularet, tum ab illis pro-
 ferendus, unaq; in partē Tragœdiam acturus, uel prin-
 ceps potius huius futurus fabulæ. Iam uero ut erat ma-
 turum aggredi, tale quiddam machinatur, noctu ueni-
 ens ad templi fundamēta nuper effossa. Constiterat au-
 tem in eis aqua, siue quod ea indidem alicunde destilla-
 uerat, siue quod ex æthere deciderat: illic ouum antea
 excauatum deponit, quod quidem intus occultabat foe-
 tum recens editum serpentis. Id quum alte demersisset
 in abditas luti cauernas, rursum illinc discessit. At ma-

Ne quum in forum profiliisset nudus, nisi quod subligari
 circum pudenda tectus erat, eoque inaurato: tum
 falcem illam gestans, simulq; solutam uentilans, iactans
 que comam, eorum more, qui à Cybele deorum matre
 afflati conueniunt, ac numine rapiuntur: conscensa su-
 blimi quapiam ara concionabatur, ciuitatem eam be-
 tam esse predicans, quæ mox deum propalam esset
 ostensura mortalibus. Porro qui aderant (nam concu-
 rerat uniuersa prope ciuitas) unà cum mulieribus, for-
 nibus, pueris, admirabantur, ac uota facientes adora-
 bant. At ille uoces quasdam sonans incognitas, nihilq;
 significantes, cuiusmodi sint Hebræorum aut Phoeni-
 cum, attonitos eos reddebat, ut qui nihil intelligerent
 eorum quæ dicebat nisi solum hoc, quod Apollinem
 Aesculapiumque passim admiscebat, Sub hac ad insti-
 tutum templum curriculo fugiebat, accedensq; ad fons-
 sam ac fontem illum quem iam ante conditum oracu-
 lum prestruxerant: ingressus aquam, magna uoce ca-
 nebat laudes Apollinis & Aesculapij, inuitabátque
 deum, uti dexter ac felix in ciuitatem adueniret. Deinde
 de phialam postulat, eam porrectam à quopiam, facile
 immergens, unà cum aqua lutoque haurit & ouum il-
 lud in quo nimirum ille, deum concluserat, candida cer-
 ra, ceruicisq; commissuram operculi ferruminans. Id
 quum manu cepisset, affirmabat iam Aesculapium te-
 nere sese. Interim illi stupidis, defixisq; intuebantur
 oculis, expectantes quidnam esset futurum postea,

iamdudū admirantes ouum in aqua repertum. Porro
postequā fregisset idem caua uola cōpressum, ac scrip-
pentis illius fœtum exclusum excepisset, simulatq; mor-
uentem hunc sese conspicerent ij qui aderant, ac digi-
tis circunuoluentem, protinus uocem tollebant, deū
que cōsalutabant, ac ciuitatem eam fortunatam esse di-
ctabant. singuliq; affatim uotis implebantur, thesau-
ros, opes, prosperam ualetudinem, aliāq; id genus ab il-
lo flagitantes bona. Hic ille rursus cursim sese domum
abripuit, unā secum asportans, modo editum in lucem
Aesculapium, bis natū scilicet, cum semel duntaxat na-
scantur homines: atq; eum nō ex Coronide per Iouem,
id est, cornicula (nam id matris nomen fertur) neq; ex
cornice, uerum ex anseris progenitum. Populus autem
uniuersus cōsequebatur, omnes afflati deo, atq; ob spes
animo conceptas furore correpti. Interdū igitur se do-
mi continebat, sperans fore, id quod et euenit, ut fama
permoti, Paphlagonum pars maxima concurreret. Er-
go posteaquā urbs ita esset hominibus referta, ut iam
redundaret: sed quibus omnibus iam tum cerebrū, tum
cor esset exemptum, nec ulla parte similes uiderentur
uiris pane uictitantibus (ut loquuntur poëtae) uerū qui
præter solam figuram nihil à pecudibus distarent: in
ædiculis quibusdam, in lecto residens, eo uidelicet orna-
tu, qui uatem mire deceret: imponit in sinum Pelleum
illum Aesculapium, qui quidem erat, ut dictum est, ma-
ximus pulcherrimusq;. Hunc totum ubi collo circum-
dedit

dedisset, caudā foras prominere sinens (Erat autem im-
gens adeo, ut cum per pectus illius effunderetur, pars
tamen humi traheretur) solum autem caput sub alis
abditum teneret, illo nimirum omnia ferente: linteaccū
illud draconis caput, altera in amictus parte contextū
ostendebat, quod prorsum illius esse draconis uide-
retur, qui à pectore prominebat scilicet. Iam uero mihi
cogita, ediculas non admodum illustres, nec ad satieta-
tem usq; luminis capaces: tum turbam hominum conue-
narum, quiq; alijs ex locis alijs concurrissent, tumultus
antes: ac prius etiam quā mīsta uiderent, mente attoni-
ti stupefactiq; deniq; spebus illis sublatis: quibus ingres-
sis, nō mirum si res uisa est portentosa, uidelicet ex mo-
do pusillo serpente, intra pauculos dies tam immanem
extitisse draconem humana specie, atque eum insuper
mansuetum tractabilemq;. Protinus autem ad exitum
properabant, & priusquā exactius essent contempla-
ti, protrudebantur ab ijs, qui noui semper ingrediebantur.
Porro ē regione ianue, per quam intrabatur, par-
te factum erat & aliud ostium, per quod exiretur. Cur
iusmodi quiddam & Macedonas in Babylone fecisse se-
runt in Alexandri morbo, quum ille grauiter iam egro-
taret: illi obsessa regia desiderarent eum intueri, ac sus-
premum alloqui. Atq; hoc spectaculi scelestus hic non
semel, uerū crebrius exhibuisse dicitur, maxime si qui
diuites aduenissent recentiores ac nouitij. Hoc loco, ni-
charissime Celse si uera fateri uolumus, æquum est ue-

niam dare Paphlagonibus ac Ponticis illis hominibus, tumirum crassis & ineruditis, si delusi sunt, quum draconem manu contingerent: nam hoc quoque largiebatur Alexander ijs qui uoluissent: quumq; conspicerent in dubia malignaque luce imitatum illud illius caput, os scilicet nunc aperiens, nunc claudens, tanto artificio, ut res planè Democritum aliquem requireret, aut certe Epicurum Metrodorumue, aut alium huiusmodi quempiam, qui prorsus adamantinam aduersus hæc, atque id genus alia, mentem obtineret: qui nullo pacto crederet, quiq; uel quid esset rei coniecturis colligeret: uel si uiam etiam modumq; præuestigare non quiret, illud tamen antea sibi persuasum haberet, fugere quidem sese modum rationemq; præstigiaturæ: ceterum quicquid esset negotij, prorsus simulatum fucatumq; esse, ac ne fieri quidem ulla ratione potuisse. Paucis ergo diebus confluxit tum Bithynia, tum Galatia Thraciaq;: eorum qui renunciabant, unoquoque ut sit, affirmante sese primum nascentem uidisse deum, deinde paulo post eundem contrēctasse iam grandem admodum factum, uultu etiam homini adsimilem. Accedebant ad hæc picturæ, imagines, signa deum referentia, partim ex ære, partim argento efficta. Postremo nomen etiam auditum: nam Glycon appellatus est, idq; iussu diuino carmine prodito. Ad hunc enim modum eloquutus est Alexander:

Sum ille Glycon: hominū lux, ex Ioue tertia proles.

Ast

Ast ubi iam maturum esset, ut cuius rei gratia hæte-
 nus omnia fuerant excogitata, responsa quoque redde-
 ret ijs, qui requisivissent; diuinaretq; accepta uidelicet
 ansa ab Antilocho, qui apud Cilices uatē egerat. Nam
 is quoque post patris Amphiarei interitum, posteaque
 quam ille inter Thebanos extare desisset, patria pul-
 sus, atque in Ciliciam profectus, haud incommode rem-
 gessit, quum Cilicibus euentura prædiccret, binos obo-
 los pro singulis accipiens responsis. Ab hoc, inquam,
 arrepta ansa, prædicit Alexander omnibus qui aduer-
 nerant, fore ut deus ipse responsa daret, eiusq; rei diem
 quendam certum præloquutus est. Iussit autem ut quis-
 que quod uideretur, quodq; maxime discere uellet, id
 in libello conscriberet, eumq; funiculus obuinctum, ce-
 ra argillæue, aut simili re quapiam obsignaret. Se ue-
 ro receptis libellis, cum subisset adyta iam enim oracu-
 lum erat extructum, & apparatus cortinæ) ordine per
 preconem ac theologum euocaturum eos qui tradidisse-
 rent: dehinc ubi de singulis esset edoctus à deo, libellos
 redditurum, ita ut traditi fuerant obsignatos subscrip-
 to illis responso pro cuiusq; argumento, deo nimirum
 respondente, quacunq; de re quis esset sciscitatus. Erat
 autem hic dolus, homini cuiusmodi tu es, aut etiam (si
 modo dictu non est inuidiosum) cuiusmodi sum ego,
 manifestarius, neque difficilis animaduersu, uerum
 idiotis, quibusque nares essent mucco obsite, mini-
 meque emunctæ, prodigiosum, planèque incredibile

quiddam esse uidebatur. Etenim quum uarias esset commentus artes, quibus signa tollerentur, quæ quisque scire scitabatur, ea legebat: atque ita quæ uiderentur, ad interrogata responderebat. Deinde rursum obuincta obsignataque reddebat, non sine summa admiratione eorum qui recipiebant. Plurimus enim hic inter illos erat sermo, qui tandem scire potuisset iste, quæ ego illi tradidi, sanè quæ diligenter obsignata signis, imitatu neutiquam facilibus, nisi reuera deus esset quispiam, cui cuncta sint perspicua. Sed iam quibus artibus id effecerit, forsitan à me requires. Accipe, quo uidelicet imposturas eiusmodi deprehendere queas, et coarguere. Prima ratio sic habebat Celse charissime. Eam ceræ partem quæ post signum hærebat, acu candefacta liquefactam diducebat: tum ubi legisset rursum calefactam acu ceram, eam quæ à tergo funiculi fuerat, signo eodem manente, facile coagmentabat. Porro secundus modus constat per id, quod collyrium uocant. Id conficitur ex pice Beryticia, bitumine, ac lapide perspicuo trito, cum cerâ et mastiche. Confectum igitur ex his omnibus collyrium igni calfactum, inuncto prius suillo pingui, signo applicabat, ac symboli figuram excipiebat. Id simulatque siccum esset factum (siccabatur autem protinus) commodè resignabat libellos: quibus prælectis, impostæ ceræ denuo, perinde atque è lapide signum idem imprimebat, ad archetypi similitudinem mire effectum. Post hæc iam tertiam accipe rationem: Calce

In gluten iniecta, quo vulgo codicillos adglutinant, atque ex his confecta ceu cera, mollem adhuc eam admovebat signo, statimq; detrahebat. Nam illico siccescit, adeo ut cornu uel ferro potius reddatur solidius. Hac ad imprimendum signum uti consueuerat. Sunt præter hæc & alie complures uie, quas omnes referre nihil necesse est, ne parum uidear modestus, maxime quum tu in his quos de magorum artibus conscripsisti commentarijs tum pulcherrimis, tum utilissimis, quiq; modestos reddere queat, si quis in eis euoluendis uersetur, abunde multa retuleris, longeq; his nostris copiosiora. Reddebat igitur oracula, diuinabatq;, non mediocri ad eam rem utens ingenio, arteq; negotium reddens probabilius, dum alijs obliqua quedam & ambigua respondet ad ea quæ proponebatur, alijs penitus obscura. Quandoquidem & hoc oraculis ille conuenire iudicabat. Alios item deterrebat, alios adhortabatur, prout sibi magis conducere coniectasset. Nonnullis remedia morborum, uitæq; rationes præscribebat, cum sciret (ut initio diximus) complura atq; efficacia pharmaca. Maiorem autem in modum Cytmides ab illo probabantur, id est nomen confectum emplastri, ursino adipe confecti. Porro spes, rerumq; successus & incrementa, neq; non hereditatum obuentus semper in aliud tempus reijciebat, illud interim addens: Cuncta hæc tum obtingent, cum ipse uolam, quumq; uates meus Alexander me rogabit, proq; uobis uota faciet.

k 5 Deniq;

Deniq; merces erat unicuiq; responso præstituta, nempe drachma cum obulis duobus. Ne uero pusillum aut exiguum fuisse putes amice hunc quæstum, quû in annos singulos ad septuaginta aut octoginta milia redierit, usq; adeo auidis & insatiabilibus hominibus, ut singuli supra decem aut quindecim rogationes traderet. Cæterum ea quæ capiebat, non ipse solus solitus est insumere, nec rursus ad congerēdas opes in thesaurum reponere, uerum complureis & alios habebat secum adiutores & ministros, tum qui scitarentur, qui uersibus oracula conderent, qui responsa seruarēt, qui subscriberent, qui obsignarent, qui interpretarentur, quorum unicuiq; pro dignitate meritoq; lucrum impartiebat. Ad hæc nōnullos foras & in longinquas regiones emendarat, qui famam eius oraculi inter gentes dissiparent, affirmātes ipsum etiam prædicere reuocareq; fugitiuos, fures ac prædones indicare, thesauros effodiendos ostendere, morbo laborantibus mederi, quosdā etiam uita defunctos in uitam reuocare. Concurreretur igitur undiquaq; magnoq; tumultu concitati adproperabant, sacrificabatur, dicabantur munera, eaq; duplicata, propheta discipuloq; dei. Iam enim & tale quoddam oraculum exierat,

Muneribus decorare meum uatem atq; ministrū.

Præcipio: nec opum mihi cura, at maxima uatis.

Verum ubi iam pleriq; quibus mentis plusculum inerat, non secus atq; ex alta ebrietate resipiscences, conaspirassent

spirassent in illum, præsertim ex his, qui studebant Epicuro: iamq; paulatim in oppidis deprehenderetur uersa præstigiatura, fictusq; fabulæ apparatus: horrendum quiddam in eos ædedit, dicens impijs & Christianis impleri Pontum, qui non uererentur in sese turpissime maledicere: eos iussit lapidibus pellerent, si modo uellēt propiciū habere deum. Porro super Epicuro huiusmodi quoddam oraculū prodidit: Sciscitanti cuiuspiam, quid ageret apud inferos Epicurus: plumbeis, inquit, compedibus uinctus in cæno desidet. Et adhuc miraris, si magnopere creuit eius celebritas oraculi, cum uideas interrogationes adeuntium, q̃ sint prudentes, quamq; eruditæ? Modis aut̃ omnibus bellum erat illi cum Epicuro sæuū & irreconciliabile, idq; iure optimo. Nam cum quo tandem iustius bellū gerat, homo præstigiator, & monstris ac portentis amicus, ueris inimicissimus, quàm cum Epicuro, uiro uidelicet qui rerum naturam perspectam haberet, quiq; unus quid in his esset uerum uideret? Nam Platoni, Chrysippo, aut Pythagoræ erat amicus, atq; alta cum illis pax intercedebat: At intractabilis ille Epicurus (sic enim appellat eum) erat illi plurimum inuisus, atq; id merito: quippe qui hæc omnia ridicula ac ludicra duceret. Quā ob causam inter urbes Ponticas Amastrin in primis habebat exosam, eo quod acceperat eos, qui cū Lepido erant, alios item horū consimiles q̃ plurimos ea in ciuitate uersari. Neq; unquam Amastrino cuiquam oraculū

oraculū reddidit: quū ubi conaretur etiam fratri pro-
 consulis respondere, deridicule profecto discessit, cum
 nec ipse quemadmodum idoneum oraculum fingeret
 inueniret, nec haberet qui sibi in tempore posset com-
 ponere. Nam cum illi de stomachi dolore cōquerenti,
 uellet præscribere, uti suillum pedem cum malua præ-
 paratum ederet, hunc in modum ait:

Maluaca porcorum sacra cunimato Sipydno.
 Crebrius autem (uti iam diximus) draconem ostende-
 bat ijs qui uellent, haud totum tamen, sed caudam por-
 tiſimum, ac reliquum corpus oculis exponens: caput
 nero ne uideri posset, abditum in sinu seruabat. Verum
 quo magis etiam redderet attonitam multitudinem,
 pollicitus est sese exhibiturum ipsum deum loquētem,
 citraq; interpretem adentem oracula. Deinde non ma-
 gno negotio, gruum arterijs contextis, ac per lineum
 illud draconis caput, quod erat arte adſimulatum, in-
 sertis, alio quopiam per has foris insonante, rei-
 sponſitabat ad ea quæ proponebantur, uoce nimirum
 per linteaceum illum Aesculapium ad aures proman-
 nante. Huiusmodi responsa αὐτόφωνα dicebantur, id
 est, ipsius uoce reddita: neq; quibuslibet, neque paſſim
 dabantur, uerū splendidis modo atq; opulentis, et qui
 grandia largirentur. Itaq; quod Seueriano redditū est
 super expeditione in Armeniam suscipienda, ex Auto-
 phonis erat. Adhortans enim illum ad incursum eius
 regionis, sic ait:

Parthis

Parthis Armenijsq; citatq; Marte subactis,
 Romā urbem repetes, & claras Tybridis undas:
 Verticeserta gerens radijs distincta serenis.
 Deinde posteaq; uecors ille Gallus persuasus, incurfio-
 nem fecisset, euenissetq; ut unā cum exercitu caderetur
 ab Othryade, hoc oraculum à monumentis sustu-
 lit, atq; aliud in eius locum substituit huiusmodi.

Agmē in Armenios ne duc: neq; enī expedit isthuc:
 Ne tibi scæmineis uir amictus uestibus, arcu
 Exitium immittat, uitaq; ac lumine priuet.

Siquidē & hoc interim callidissime fuerat cōmentus,
 ut posterioribus substitutitijsq; respōsis, ea quæ perpe-
 ram maleq; euenissent, sarciret ac mederetur. Sæpius
 enim ægrotis priusq; morerentur, prædixerat fore ut
 reualefcerent: quibus morientibus, alterū oraculū illis
 eo paratum erat, quod superiori diuersa caneret.

Posthac desine opem morbo petere exitiali:

Mors etenim manifesta, nec euitare licebit.

Porro cū nō ignoraret, qui in Claro ac Didymis, Mal-
 loq; responsa ferebāt, ipsos quoq; huiusmodi quadā ar-
 te diuinādi celebres haberi, eos sibi reddebat amicos,
 plerosq; consultores ad illos remittens, his uerbis:

Nunc Claron ito, mei uocem patris auditurus.

Et rursus.

Branchydica accedas adyta, atq; oracula quæras.

Et iterum.

Mallon abi, Amphiloichi quærens oracula uatis.

Et hæc

Et hæcenus quidem de ijs, quæ intra patriæ fines usq; ad Ioniam, Ciliciam, Paphlagoniam, Galatiamq; descenderat. Vt uero & in Italiâ oraculi fama permanauit, inq; ipsam Romanorû urbem: iam nemo omnium erat, qui non alius alium anteuertere studeret, dum hi quidem eo proficiscuntur ipsi, illi uero mittunt, potissimum hi, qui potentia atq; autoritate plurimum in Rep. pollebant: quibus princeps quasiq; signifer extitit Rutilianus, uir aliâs quidem honestus ac probus, tum cõpluribus in prælijs Romanorum spectatæ uirtutis: sed qui in his quæ ad deos pertinent, parû sanè saperet, ut cû prodigiosa quædâ de illis essent persuasa, adeo ut sicubi lapidem uel inunctû, uel coronatû conspexisset, continuo procideret atque adoraret, ac diutius aduolutus uota faceret, bonaq; ac leta ab illo postularet. Hic igitur simulatq; de oraculo inaudisset, parum aberat quin omisso quem tenebat exercitu, in Aboni murû auolarit: alios autem post alios eò legabat. Porro qui mittebantur, seruuli nimirum idiotæ quidam facile decepti, domum redibant, referentes partim quæ uiderant, partim tanq; uidissent, audissentq;: permulta insuper accumulantes illis, quo domino fieret cõmendatiores. Ille flammamurunt itaque senem infelicem, & in uehementem insaniam impulerunt. At ille passim ad omnes amicos accedens, quos habebat quum plurimos, tum potentissimos, enarrabat, partim ea, quæ ab ijs quos miserat, accepisset, partim quæ ex sese effinxerat. Et ad

CUM

cum modum iste compleuit urbem, concitauitq; quàm
 plurimis item aulicis expauescētis atq; attonitis. Qui
 protinus & ipsi cupiditate flagrare cœperunt, ut ali
 quid suis de rebus audirent. Porro Alexander adueni
 entes comiter excipiebat, ac xenijs, alijsq; magnificis
 donatos muneribus, ad eum remittebat: hoc agens, uti
 non solum renunciarent oracula, uerum etiam dei lau
 des canerent, ac portentosa quædam de oraculo, deq;
 ipso mentirentur. Excogitarat autem ter scelestus ille
 quiddam neutiq; inscitum, & ingeniosius, quàm ut in
 uulgarem cōpetat latronē. Etenim resignatis libellis,
 ac perlectis: si quid offendisset in ijs, quæ proponeban
 tur, ita scriptū: ut cum periculo ac discrimine eius qui
 scripsisset, si proferretur, coniunctum uideretur, apud
 se detinebat: neq; remittebat, quo uidelicet obnoxios,
 ac propemodum seruos ob metum sibi redderet eos,
 qui miserant: quum in mentem illis ueniret, cuiusmodi
 de rebus consulissent. Intelligebat autem esse consens
 taneum, ut qui opibus ac potentia præcellerent, eius
 modi rogationes essent proposituri. Ab his munera
 quàm plurima ferebat: quippe qui non ignorarēt sese
 intra casses eius teneri. Libet autem aliquot ex his res
 sponsis commemorare, quæ Rutiliano reddidit. Huic
 sciscitanti de filio, ex uxore priore suscepto, qui iam
 per ætatem maturus esset, ut disciplinis erudiretur,
 quem instituendo in literis illi præceptorem deberet
 adhibere, ita respondit:

Pythas

Pythagoram, egregièq; canentem prælia uatens.
 Deinde paucis post diebus, extincto puero, ipse quidē
 habebat: nec habebat quod incusantibus responderet:
 oraculo uidelicet ita re præsentī cōfutato. At Rutilia
 nus optimus ultro occupans, defendebat oraculū, affir
 mans hoc ipsum portendisse deum, qui iussisset nemī
 nem quidem ē uiuis adolescentulo deligi præceptorē,
 sed Pythagoram potius, atq; Homerum iam olim de
 functos, quibus cum credibile esset eum iam uersari.
 Quid igitur Alexandro uitio uertere conuenit, si isti
 usmodi homunculos dignos habuit, quibus fūcum facer
 ret? Rursum eidem percontanti, cuius tandē animam
 esset sortitus, ait:

Principio fueras Pelides, deinde Menander,

Deinde is qui nunc es: post fax phœbea futurus.

Octoginta æuum ac centum produxeris annos.

At hic septuagenarius interiit, in insaniā uersus, haud
 expectato dei promisso, quanq̃ hoc quoq; oraculū ex
 Autophonis erat. Eidem item de uxore ducenda per
 contanti, aliquando incunctanter ac palām respondit:

Ducito Alexandro natam, Lunaq; puellam.

Siquidem iam olim rumorem dissiparat, filiam quam
 habebat, ē Luna sibi susceptam fuisse. Lunam enim ipsi
 us amore captam fuisse, quum dormientem aliquando
 conspexisset: nam id illi familiare est, & formosos som
 no sopitos adamare. Porro Rutilianus uir prudentissi
 mus, nihil cunctatus, protinus accersit uirginem, nup
 tias

tias conficit, sponsus iam sexagenarius, concumbitq;
sorum suam Lunam solidis Hecatombis placāsciamq;
sibi unus ē cœlitum numero uidebatur. At hic ubi se/
mel in Italia rem esset aggressus, maiora indies ad hæc
excogitabat, & in omnes Romanæ ditionis partes,
qui perferrent oracula, dimittebat, prædicens ciuita/
tibus cauendam esse pestilentiam, incendia, terremo/
tus, se certa remedia traditurum, ne quid horum acci/
deret, pollicebatur. Iamq; quum pestilentia increbuis/
set, unum quoddam tale oraculū, Autophonon & hoc
quoquò uersum gentium prodiderat, unico carmine
comprehensum.

Intonsus nubem pestis depellit Apollo.

Atq; hunc uersiculum uidere erat passim pro fori/
bus descriptum tanquam aduersus pestilentiam reme/
dio futurum. Verum ea res plurimis diuersam in par/
tem euenit, propterea quod fortuna quadam sic acci/
dit, ut eæ domus, quibus hic uersus esset inscriptus, por/
tissimum desolarentur. Neq; uero me putes illud dice/
re, carmen in causa fuisse ut interierint, uerū casu quo/
dam ad hunc modum accidit. Et haud scio, an pleriq;
freti carmine, negligentius ac securius uixerint, nihil
aduersus pestem præter oraculum adhibentes: perim/
de quasi syllabas pro sese pugnantibus haberent, & in/
tonsum Apollinem telis pestem propellentem. Explo/
ratores item ex sua coniuratione quàm plurimos Ro/
mæ constituerat, qui sibi qua quisq; mente esset, indica-

rent: ac priusquam oraculum adissent, illi significarēt quid nam essent percōtaturi, quidq; potissimum cupe-
re uiderentur, ut etiam priusquam aduenissent ij, qui
mittebantur, ille iam ad respondendum instructus ac
paratus esset. Atq; hæc quidem & id genus alia ma-
chinamēta, aduersus Italicas urbes præstruxerat. Nā
præter hæc & initiationes quasdam instituerat, & ada-
rum per manus tradendarum gestationes, & sacro-
rum ceremonias, quæ quidem tribus ex ordine diebus
continenter peragerentur. Ac primo quidē die Athe-
nienfium ritu, denunciatio fiebat huiusmodi. Si quis im-
pius, aut Christianus, aut Epicureus mysteriorum ex-
plorator accessit, discedat. Cæterum qui deo credunt
& parent, sacris feliciter initientur. Sub hæc protinus
exigebantur, illo præeunte, dicenteq;: Foras pellantur
Christiani. Tum multitudo acclamabat uniuersa: For-
as pellātur Epicurei. Dehinc Latonæ puerperū age-
batur, & Apollinis natiuitas: tum Coronidis nuptiæ:
demū nascebatur Aesculapius. Altero die Glycon in
lucem emergens, deiq; exortus. Porro tertio die Poda-
liry cū Alexandri matre cōingiū agebatur. Dadis autē
is appellabatur, idq; ex re, propterea quod faces quæ-
dam incenderentur. Postremo loco, Lunæ atq; Alexan-
dri amores, ac nascens Rutiliani coniunx. At uero facē
gestabat, mysteriaq; agebat Endymion Alexander,
cum hic dormiens scilicet, in medio iaceret: descende-
ret autē in eum è tecti fastigio, tanq̃ è cælo, Lunæ uicem
agens

agens, Rutilia quedam formosissima cuiusdam è Cæsareæ domus præfectis uxor, quæ nimirum ut amabat Alexandrũ, ita uicissim ab illo amabatur. Ac sub oculis perditissimi illius mariti, tum complexus agebatur, tum oscula, idq; in propatulo. Quod nisi complures fuissent tædæ, forsan nonnihil & eorum quæ fieri solent infra sinum, patratum fuisset. Paulopost rursus introibat ornatu sacerdotali, multo cum silëtio. Deinde ipse primus clara uoce sonabat, Io Glycon. Assonabant autem bene canori scilicet homines: nempe præcones aliquot Paphlagones, Carbatinis calceati, plurimũ alij nidorem ructantes, Io Alexãder. Porro subinde inter gestandas tædas, atq; inter mysticas saltationes, femur illius de industria renudatum, aureum apparebat: pelle, sicuti coniçio, inaurata circumdata, atq; hac ad tædarum fulgorem relucente. Itaque quũ duobus quibusdam ex eorum numero, qui desipienter sapientes sunt, super hac re uerteretur altercatio: utrum Pythagoræ animum possideret, uidelicet ob femur aureum, an alium Pythagorico illi consimilem, atque eam controuersiam ad ipsum Alexandrum retulissent: rex Glycon oraculo litem dissoluit.

Pythagoræ mens emoriturq; , oriturq; uicissim.

Vatis at est animus diuina è mente profectus.

Hunc pater auxilio misit iustisq; pijsq;.

Et rursus:

Tecta Iouis repetet, Iouiali fulmine tactus.

1 2 Porro

Porro quum cunctis alijs denuncaret, ut à puerili concubitu temperarèt, ceu re nefaria, uir ille egregius tale quiddam ipse machinatus est. Ponticis ac Paphlagonicis urbibus imperabat, ut tertio quoq; anno mitterent, qui deo dicarètur, eiusq; laudes apud se canerèt. Verum mitti oportere spectatos ac selectos: nempe nobilissimos & atate florentissimos, formaq; eximios. Quibus inclusis perinde ut emptitijs ad libidinem abutebatur, modis omnib. in eos debacchari solitus. Præterea legē quoq; cōdiderat, ne quis maior annis octo & decim sese admoto ore complecteretur, nèue cum basio salutaret, sed reliquis manum duntaxat osculandā porrigens, solis atate, formaq; floridis osculum dabat: atq; his quidem inde cognomen inditum, ut intra osculum constituti dicerentur. Atq; in hunc modum uecordibus ac stupidis mortalibus illudens, perpetuo deinceps suas nequitias exercebat, passim constuprans uxores, passim liberis abutens. Quin magnum quiddam, cunctisq; optandū uidebatur, si cuius uxorem uel aspersisset modo. Porro si quam etiam osculo dignatus fuisset, nemo non ita putabat, quicquid esset bonarum felicitatum, id omne semel in eam domū influxurū esse. Erant insuper, atq; eæ non paucae, quæ sese etiam peperisse ex illo iactarent, quod ita esse mariti suo testimonio confirmabant. Lubet etiam dialogum tibi referre Glyconis & sacerdotis, uiri cuiusdam Tyanei, cuius sapientiam ex his quæ sciscitatus est, conijcias licebit.

Hunc

Hunc equidem legi pridem aureis descriptum literis, Tii, in ipsis sacerdotis edibus. Dic, inquit, mihi rex Glycon, quisnam es? Sum ille, inquit, minor Aesculapius. Num alius ab illo priore? quid ais: Haud fas est ut istuc audias. Sed quot annos apud nos mansurus, atque oracula redditurus? Ad millesimū tertium. Deinde quò demigraturus? Ad Bactra, atque in eas regiones. Si quidē oportet et barbaros meo cōiūctu, meaq; præsencia frui. At reliquæ sortes, puta quæ in Dydimis, Claro, Delphisq; reddūtur: utrū ab autore profisciscuntur Apolline, an uana sunt quæ illic eduntur oracula? Ne isthuc quidē scire quæsieris, nefas enim. Ceterum ego quis tandē post hanc uitā futurus sum? Camelus, deinde equus, post hæc uir sapiēs, ac uates nō inferior Alexandro. Atque hæc Glyconis cū sacerdote confabulatio. Postremo et oraculū carmine cōprehensum edidit, quum non ignoraret illum amicum esse Lepido:

Ne pare Lepido, namq; huic fatū instat acerbum. Mirum etenim in modum metuebat Epicurum, sicuti superius dictum est, nimirū ut artificem ac sapientem, suis artibus atque imposturis hostē, atque insensum. Itaque ex epicureis quempiam, ausum se multis præsentibus coarguere, propemodū in uitæ discrimen adduxerat. Siquidem adiens ille, clara uoce dicebat: Tu nimirum Alexander Paphlagoni cuidam persuasisti, ut seruos suos apud Galatiæ præfectum capitis accerferet, hoc nomine, quasi filium ipsius, qui tum Alexandriae erudit

l 3 diebatur

diebatur, occidissent : Atqui uiuit adolescens , incolus
 misq; reuersus est , famulis iam supplicio affectis , qui
 tua opera bestijs traditi perierunt . Porro huiusmodi
 quiddam acciderat . Cum adolescentulus amne aduer/
 so in Aegyptum nauigasset , ad inundationem usq; sub/
 ducto nauigio : persuasus est , uti pariter in Indiam nauigaret . Itaq; dum diutius abesset , infelices illi eius mini/
 stri rati uidelicet , uel in Nilo nauigantem interisse pu/
 erum , uel à latronibus (nam id tēporis permulti gras/
 sabantur) esse peremptum , reuersi sunt domum , renun/
 ciantes quemadmodum è medio sublatus esset : Deinde
 proditum oraculum , damnati serui , sub hac adest ado/
 lescentulus , peregrinationē suam enarrans . Atq; hæc
 quidē ille . At Alexander indignatione percitus , quod
 coargueretur , neq; ferens approbatā sibi uanitatem ,
 iussit ut qui adessent , lapidibus illum impeterent : alio/
 qui & ipsos impios futuros , atq; Epicureos appellan/
 dos . Dumq; illi iam lapidare cœpissent : Demonstratus
 quidam , qui diuersabatur in Ponto : primus hominem
 sui corporis obtegens obiectu , morti subduxit : alioqui
 lapidibus obruendū , idq; iure optimo . Quid enim opor/
 tebat unum inter tam multos insanientes , sanum esse ,
 atq; à Paphlagonum stulticia malum sibi accersere ?
 Et illi quidem hæc euenerunt . Ceterum aduocatis iu/
 xta oraculorū ordinem ijs qui proposuerant (nam id
 fiebat pridie q̄ responsa redderet) præcone rogante ,
 an uaticinari uellet , si cuipiam illorū ex adyto respon/
 disse

disset, in malam rem, huiusmodi hominem neque testis
quisquam excipiebat, neque igni, aquaue impertiebat:
uerum erat illi solum aliud aliò uertendum, tanquam
impio, deorumque contemptori, atque Epicureo: quod qui
dem probrum omnium erat grauissimum. Quapropter
unum etiam Alexander quiddam designauit ridi-
culum. Nactus peculiare Epicuri sententias, librum
(ut scis) longe pulcherrimum, summam Epicureæ dis-
ciplinæ decreta complectentem, medium in forum de-
portauit, ac lignis ficulis exussit, tanquam autorem
ipsum exureret scilicet, ac cinerem abiecit in mare,
oraculo insuper eam in rem edito.

Edico decreta senis comburere cæci.

Haud perpendit scelestus ille, quantum adferret is li-
ber commodatum ijs, qui in eo legendo uersarentur,
quantamque illis quietem, tranquillitatem, libertatemque
pareret: propterea quod à pauoribus, spectris, ac pro-
digijs liberaret: tum spes inanes, atque immodicas adime-
ret cupiditates, mentem sanam ac ueritatem infereret,
plane lustraret animum, non tædæ quidem, aut squilla,
aut alijs id genus nugamētis: imò recta ratione, uero,
ac libertate. Accipe iam facinus quoddam hominis sce-
leratissimi, unum inter omnia multo impudentissimū.
Quum iam non mediocrē in Regiam aditum sibi patefe-
cisset, inque aulam Cæsareā, præsertim Rutiliano rem
adiuuante, atque approbante: quum bellum quod in
Germania gerebatur, maxime flageret, diuo Marco

cum Marcomannis & Quadis conferente, oraculum diuulgauit, quo iubebat, uti duos leones uiuos in Danubium immitterent, uarijs cum odoribus, ac sacris quibusdā magnificis, sed præstat ipsum oraculū referre:

Gurgitibus fluuij turgentis ab imbribus Istri

Immisisse duos Cybeles edico ministros:

Monte ferat alitas: tum quantū alit Indicus aer

Florū atq; herbarū bene olentum, moxq; futura est

Et uictoria, pax & amabilis, & decus ingens.

Ea quum essent facta, quemadmodum ille prescripserat: leones quidem simulatq; in hostium regionem enataissent, Barbari canes quospiam aut lupos esse rati, fustibus arcebant. At nostrorum protinus maxima strages est consequuta, uiginti ferme milibus simul extinctis. His consimilia sunt ea, quæ in Aquileia contigerunt, quum parum absuerat, ut urbs ea caperetur. At is ad id quod euenerat Delphicā illam responsionem, Cræsoq; redditū oraculū, frigide sanè detorsit: dicens deū quidē prædixisse uictoriā, haud tamē explicuisse, utrum Romanorū esset futura, an hostiū. Tandē quum plurimi iam eam in urbem confluerent: premereturq; Abonotichitarū ciuitas multitudine eorū, qui ad oraculum uentitabāt, neq; sufficeret suppeditandis ijs, quæ ad uictū erant necessaria, cōminiscitur oraculorū genus quoddam id, quod nocturnum appellabatur. Sic quidem libellis indormire solet, ut aiebat ipse, dein, de, tanquam in somnio diuinitus edoctus respondebat:

nihil

nihil certi tamen. Sed ambigue plerunq; ac confusim:
maxime si quos libellos conspexisset, accuratius atque
observantius obsignatos. Ad hunc enim modum citra
ullum resignandi periculum, quicquid temere in men-
tem uenisset, subscribebat: ratus & hoc ipsum oraculis
conuenire. Erant autem ad id nonnulli constituti inter-
pretes, qui mercedem non exiguam colligebant ab ijs,
qui eiusmodi capiebant oracula, ut enarrarent ea, ex-
plicarentq; atq; hoc illorum munus cōductitium erat.
Nam interpretum quisq; talentum Atticum pendebat
Alexandro. Nonnunq; quū neq; consuleret quisquam,
neq; missus esset aliquis: imò quū ne esset quidem huius-
modi quippiam: tamen oraculū edebat, uti stultos mor-
tales redderet attonitos. Quod genus illud erat.

Hunc age quere tuam qui testus in aedibus, ac te
Clam prorsum, uxorem uultuq; oculisq; decoram
Stuprat adulterio, seruorum ex agmine primus.
Ipse cui solus suasisti hæc omnia demens.
Eius enim florem libasti, hoc dedecus ille
Nunc tibi compensans, cum coniuge dormit herili.
Quin iidem tibi iam pridem letale uenenum
(Vt neq; quæ faciant, possis audire, nec unquam
Cernere luminibus) teste furtimq; pararunt.
Inueniesq; tuo sub lecto pharmaca, iuxta
Parietem, sub cervicali condita, porro
Istis conscia criminibus tua serua Calypso est.

Quis Democritus principio non commoneretur, ubi

nominatim & autores, et loca palàm audisset designa-
ri: Verum illico despuisset, simulatq; cognouisset, quo
hac artificio gererentur. Insuper & Barbaris non ra-
ro respondit, si quis patria lingua sciscitaretur, puta
Syriace aut Gallice, quoties difficile erat inuenire con-
terraneos eorum, qui rogationem proposuissent: proin-
de receptis libellis, multum intercedere solet interval-
li, priusquàm oraculū redderet, quo uidelicet interim
per ocium posset & soluere tuto libellos, & nancisci,
qui cuncta possent interpretari. Quod genus erat &
illud Scythæ cuiusdam redditum oraculum:

Morphi ebargulis in umbram chnenchicranc, relin-
quet lucem. Aliàs rursum, quum nec adesset item
quispiam, neq; tale quicquam omnino contigisset, citra
carmen eloquutus est: Redito unde uenisti. Siquidem is
qui te misit hodie, periit, interemptus à Diole uicino,
accedētib; latronibus, Magno, Celere, ac Bubalo, qui
nunc etiam comprehensi tenentur in uinculis. Ceter-
um pauca nunc accipe ex his quæ mihi ipsi respon-
dit. Sciscitato an caluus esset Alexander, quum libellos
palàm atq; accurate obsignassem, responsum noctur-
nam subscribitur: Sabar Dalachi Malach Attis alter
erat: Rursum quum diuersis libellis eandem rogatio-
nem proposuissem, puta cuiatis esset uates Homerus,
idq; alio atq; alio nomine: alteri subscripsit, uidelicet
deceptus à puero: qui rogatus qua gratia uenit: ut re-
medium, inquit, peterem aduersus laterum dolorem:
Cytmidē

Cytmide te iubeo, ac Latone rore perungi.

Alteri uero ubi sciscitanti ei dictū esset, utrum mihi satius esset in Italiā nauigio, an pedestri itinere proficisci, respondit: nihil quidem quod ad Homerū attineret:

Carpe uiam pedibus, rate ne sulcaueris undas.

Multa id genus aduersus illum sum machinatus, quorum de numero fuit & illud: unica rogatione proposita libello pro more inscripto talis cuiusdam rogationes octo, nomen aliquod e mentitis, missis drachmis item octo: præterea quod fieri solitum esset adiungens. At ille persuasus, partim missa mercede, partim inscriptione libelli, ad unicam rogationem: ea erat huiusmodi, quando deprehendendus esset impostor Alexander, octo misit oracula: sed quæ neque cœlum (quod aiunt) neque terram attingerent, uerum absurda & intellectu difficilia omnia. Quod ille ubi in posterum persensisset, præterea quod Rutilianum à matrimonio conatus essem auertere, suasissemq; ne prorsus in diuinatione spes reponeret suas: oderat me uidelicet, ita uti par erat, sibiq; acerrimum hostem iudicabat. Quodam itaque tempore percontanti de me, Rutiliano ita respondit,

Noctiuagus gaudet scortis, spurcoq; cubili.

In summa, iure optimo me inuisissimum habebat. Proinde quum me in oppidum aduenisse sensisset, meq; Lucianum esse illum cognouisset: adduxeram autem milites duos, alterū lancea, alterū conto armatū, quos quidē à

Cappado

Cappadociae praefide mihi tum amico acceperam, quo me ad mare usq; deducerent: accersit illico, sanè quàm comiter multaq; cum humanitate. Ego quum aduenissem, complures apud illū reperio: porrò bona quadam fortuna & milites unà mecum adduxeram. Tum ille manum mihi porrigit osculandam, quemadmodum vulgo facere consueuerat: ego admotus, perinde atq; osculū daturus acri morfu corripio, ita ut parū absuerit, quominus illi manum mancā reddiderim. Itaq; qui praesentes erant, praefocare me accedere conati sunt tanq; hominem sacrilegū: quippe qui iam inde ab initio grauius tulerant, quod Alexandrum illum, nō autem prophetam compellassem. At ille oppido quàm generose obnitens cōpescuit illos, pollicitusq; est se facile me placidum redditurum, declaraturumq; quantū posset Glycon, qui nimirum & hos qui maxime seuirent ferociterq; sibi redderet amicos. Moxq; ablegatis omnibus, mecum expostulauit, negans se clam esse quē suasissem Rutiliano. Ecquid me lesisset ut ista in sese facerē, quū possem illius operā apud illum magnas ad res promoueri? Equidem hanc hominis humanitatem commoditatemq; libenter accipio, perpendēs nimirum, quo forens in periculo constitutus: pauloq; post prodibam, iam illi factus amicus. Ea res profecto ijs qui uidebant, uehementer erat stupenda, quod tam facile fuisset cōmutatus. Posthac quum iam nauigare statuissē, missis Xenij ac muneribus permultis (eram autē forte solus cum Xenophonte

Xenophonte, patre cū reliquis meis in Amastrim praemisso) pollicetur & nauim praebiturum sese, & remiges qui nos aucherent. Etenim arbitrabar hac animo simplici, atq; officiose fieri: uerum ubi iam in medio essemus mari, uideremq; gubernatorem lachrymantem, & nescio quid reliquis nautis contradicentem, non optime de euentu spes me ceperūt. Erat autem illis ab Alexandro mandatum, ut tollentes nos in mare precipites darent. Quod si contigisset, facile quod mecum gerebat bellum, illi debellatum fuisset: sed is qui lachrymabatur, effecit ne quid in nos grauius patrarent. Ac mihi quidem ita loquutus est: Annos natus, uti uides, sexaginta, quum antehac pie atq; inculpate uixerim, haudquaquam uelim in hac tam grandi etate, praesertim quū uxore et liberos babeā, homicidio manus impiare: indicās uidelicet, cuius rei gratia nos suscepisset, quaeq; sibi mandasset Alexander. Expositis autē nobis in Aegialos, quorum etiam egregius meminit Homerus, retro legit cursum: ibi forte nactus praeternauigantes leuatos quosdam Bosporanos Eupatoris regis nomine in Bithyniā proficiscentes, deportandi uestigalis gratia, quod in singulos pendebatur annos: cum exposuissem illis, quod me periculum circunualaret, atq; illi se mihi commodos facilesq; praebere, receptus in nauigium, incolumis in Amastrim perueni: tantillum absueerat ut perierim. Ex hoc nimirum tempore & ipse aduersus illum arma capiebam, omnemq; (quod aiunt) mouebam

mouebam funem, quo hominem ulciscerer, quem iam-
 tum ante mihi structas insidias oderam, proq; summo
 ducebam hoste, propter morum impietatem. Iamq; ad
 accusationem intenderam animum, non paucis mecum
 facientibus, maximeq; qui erant ex Timocratis Hera-
 cleotæ schola philosophi. Verū qui tum Bithyniæ Pon-
 toq; præsidebat nos cohibuit, penè supplicans & obse-
 crans uti desisteremus. Etenim ob necessitudinem quæ
 sibi cum Rutiliano intercederet, nequaquam posse sup-
 plicio afficere: nec si manifesto in crimine deprehendisset.
 Atq; ita quidem ab iracundia destiti, meq; repressi:
 non in tempore rem aggressurus, cū iudicem haberem
 ad eum modum affectum. Sed quid? an nō & hoc inter
 alia facinus audax Alexandri: à principe Romano pos-
 tulare ut Aboni murus, commutato uocabulo, Ionopo-
 lis appellaretur? utq; nomisma nouum signaret, altera
 quidem parte Glyconis obtinens imaginem, altera ue-
 ro Alexandri, qui insignia aui Aesculapij, ac falcem il-
 lam Persei, unde maternū ducebat genus, teneret. Por-
 rò cū esset de sese uaticinatus, oraculo prodito, satis de-
 cretum esse, ut annos uiucret centū & quinquaginta,
 dehinc fulmine ictum, interitu maxime miserando peri-
 turum: nondum septuaginta natus annos interijt, uide-
 licet (uti conueniebat Podalirij filio) pede ad inguen-
 usq; putrefacto, & uermibus scatens. Quo tempore si-
 mul & illud deprehensum est, quod caluus esset: quum
 medicis caput humectandum præberet, ad mitigandū
 cruciatum

cruciatū, id quod haudquaquā facere potuissent, nisi detractō galericulo. Hunc habuit exitū Alexandri traegodia, atq; hæc fuit totius fabulæ catastrophæ, ut res uideri possit prouidentia quadam esse gesta, quū casu nimis mirum ad hunc modum euenerit. Restabat illud, ut *Epitaphium* uita acta dignū ei constitueretur: neq; non certamina quædam agerentur ab ijs, qui in uaticinium cōiurauerāt, uidelicet impostoribus insignibus ac precipuis ad Rutilianum arbitrū sese conferentibus, ut is pronuncicaret, quē ex ipsis oporteret in oraculi successione capeffendā eligi, atq; sacerdotali propheticaq; corona redimiri. Erat aut in hoc numero simul *Pætus*, quī artis professione medicus, tum canus quū esset, ista faciebat, neq; medico neq; homini cano decora. At Rutilianus certaminis arbiter, incoronatos eos remittebat, ipsi sibi diuinandi auctoritatem seruans, postea quā inde iam demigrauerat. Hæc amice ex plurimis pauca, quo degustamentum hominis præberem, scribenda putauī, cum uti tibi gratificarer, homini familiari atque amico, quemq; ego unum omnium maxime suspicio: idq; pluribus nominibus, uel propter sapientiam singularem, uel ob amorem ueri, uel ob morum mansuetudinem ac moderationē, uel ob uitæ tranquillitatem, postremo comitatem atque humanitatem erga hos, qui cum uiuis. Tum uero (quod quidem tibi fuerit etiam iucundius) ut Epicurum ulciscerer, uirum uere sacrum, ingenioq; diuino, quiq; solus quæ uere sunt bonest

nesta et nouerit, et tradiderit: quiq; solus extiterit, qui liberos reddere solitus sit eos, qui secum haberent consuetudinē. Deniq; arbitror fore, ut ijs qui in hanc lectionem inciderint, liber hic nōnihil utilitatis asferre uideatur, dum quaedam redarguit, quaedam in opinionibus horum, qui & recte sentiunt, confirmat ac stabilit.

ORNATISSIMO VIRO

D. CHRISTOPHORO VRSEVVI
co, Erasmus Roterodamus. S. D.

QUIDEM hac mente semper fui ornatissime idemq; humanissime Christophore, ut à nullo prorsum uitio perinde abhorruerim atq; ab ingratitudine, nec unquam istos hominis uocabulo dignos iudicārim, qui alieni in se meriti tempore ullo possent obliuisci. Rursus eos existimauerim beatos, quibus tantum facultatis fortunæ commoditas suppeditasset, ut bene de se meritis, possent parem remetiri gratiam: beatissimos autē quibus licuisset acceptum beneficium aliquo cum scōnore rependere. Proinde cum antehac saepenumero mecū repeterem, quantum in me nihil promeritum tua benignitas contulisset (nam collatū arbitror, quicquid ita delatū est, ut haud scio utrum per fortunam, an per meipsum: certe per te non steterit quo minus acceperim) circumspectaremq;
quoniam

quonam argumento possem aliquam saltem erga te memoris gratiâ; animi significationem dare: neque in tanta fortune mee tenuitate quicquam occurreret, quod ulla ex parte, non dicam tuis meritis responderet, sed quod uel animo satisfaceret meo: illud denique mihi uenit in mentem, ut saltem istos quosdam non inurbanos homines imitarer, qui flosculo quopiam insigui, aut alio simili symbolo misso, uoluntatis propensionem, promptiâ; animi studium testificari solent: præsertim ipsi tenuēs erga eos, quibus neq; res, neque animus sit alienorum egens munerū. Ergo Græcanica ingredienti *μῦσῶν* (nam musarum horti uel medijs ueruant brumis) statim inter multos uaria adblandientes gratia, hic Luciani flosculus præter ceteros arrisit. Eum non ungue, sed calamo decerptum ad te mitto, nō solum nouitate gratum, colore uarium, specie uenustū, nec odore modo fragrantem, uerum etiam succo præsentaneo salubrem & efficacem. Omne tulit punctum (ut scripsit Flaccus) qui miscuit utile dulci. Quod quidem aut nemo, mea sententia, aut noster hic Lucianus est assequutus, qui priscae comœdiæ dicacitatem, sed citra petulantiam referens: deū immortalē, qua uasfricē, quo lepore perstringit omnia, quo naso cuncta suspendit, quā omnia miro sale perfricat, nihil uel obiter attingens, quod nō aliquo feriat scommate, præcipue philosophis infestus, atq; inter hos Pythagoricis potissimum, ac Platoniciis ob præstigias: Stoicis item propter

intolerandum supercilium, hos punctim ac caesim, hos omni telorū genere petit: idq; iure optimo. Quid enim odiosius, quid minus ferendum, quā improbitas uirtutis professiōe personata? Hinc illi blasphemī, hoc est, maledici uocabulum addidere, sed hi nimirum, quorum ulcera tetigerat. Pari libertate deos quoq; passim & ridet & lacerat, unde cognomen inditum ælæ speciosum profecto, uel hoc nomine, quod ab impijs ac superstitiosis attributum. Floruit (uti putant) Traiani ferme temporibus, indignus ita me deus amet, qui inter sophistas annumeretur. Tantum obtinet in dicendo gratia, tantū in inueniendo felicitatis, tantum in iocando lepōris, in mordendo aceti, sic titillat allusio nibus: sic seria nugis, nugæ serijs miscet: sic ridens uera dicit, uera dicendo ridet: sic hominum mores, affectus, studia, quasi penicillo depingit: neq; legēda, sed planē spectāda oculis exponit, ut nulla Comœdia, nulla Satyra cum huius dialogis conferri debeat, seu uoluptatem spectes, seu spectes utilitatem. Ceterum si nominatim queras huius argumentum dialogi, facit id quod semper facit. Pythagoram uelut impostorem ac præstigiato rem taxat: Stoicorum fastum & sapientem barbā ridet: diuitum ac regum uita quantis sit erumnis obnoxia docet: contra quā expedita res paupertas hilaris, suāq; contenta sorte. Quem uti legas attentius, te maiorem in modum rogo, si quando tibi per tua licebit negocia frontem exporrigere. Audies enim Gallum cum hero suto

re confabulantem, magis ridicule quàm ullus possit γα
 λωτοποιος, sed rursus sapientius quàm theologorum
 ac philosophorum uulgus nonnunquam in scholis ma-
 gno supercilio, magnis de nugis disputat. Vale opti-
 me atq; humanissime Christophore, & Erasmus inter
 tuos ascribito clientulos, amore, studio, officio cessurū
 nemini. Ex arce Hammensi. Anno. M. D. III.

LVCIANI SOMNIVM

SIVE GALLVS, DES. ERAS-

mo Roterodamo Interprete.

Interloquutores, GALLVS MICYLLVS.

MICYLLVS

A T te scelestissime Galle, cum ista
 tanta inuidia, uoceq; tam acuta
 ipse perdat Iuppiter, qui quidem
 opibus affluentem me, ac dulcissimo
 in somnio uersantem, & admirabi-
 li felicitate fruente, penetrabile quiddam & clamo-
 rum resonans expergesceris, adeo ut ne noctu quidem
 effugere liceat paupertatem, uel te ipso longe nocen-
 tiorcm. Atqui si coniectandum est, tum è silentio quod
 etiamdum ingens est, tum è rigore frigoreq; quod non
 duci me quemadmodum assolet, antelucano morsicat
 m 2 titillatq;

titillatq; (nam hic mihi certissimus gnomon aduentus
 eis diei) ne mediū quidē adhuc noctis est. Sed iste per-
 uigil, perinde quasi uellus illud aureum seruet, ab ipsa
 protinus uespera uociferari cœpit. Verum haudqua-
 quam impune: siquidē mox poenas de te sumam, fusteq;
 comminuam, si diluxerit modo. Nam nunc negocium
 mihi faceres, subfiliens in tenebris. G A L. Here Mi-
 cyle, equidem arbitrabar me tibi gratum esse facturū,
 si quoad possem, alta nocte lucem anteuertissem, quo
 posses antelucano surgens, quā plurimum operis cō-
 ficere. Etenim si priusquā sol exoriatur, uel unicam
 feceris crepidam, isthuc laboris lucro tibi accesserit ad
 parandum uictum. Quod si tibi magis libet dormire,
 equidem tuo arbitratu quietem egero, longeq; magis
 mutus fuero piscibus. Ceterum tute uideto, ne per som-
 nium diues, esurias experrectus. M I C Y L. O prodii-
 giorum auersor Iuppiter, ô malorum depulsor Hercu-
 les: Quid hoc mali est? uocem humanam sonuit Gal-
 lus. G A L. Hoccine tandem tibi prodigium uidetur, si
 eadem qua uos lingua loquor? M I C Y L. Quid? an
 non hoc portentum? sed auertite dii malum à nobis.
 G A L. At tu mihi uideris admodū illiteratus esse Mi-
 cyle, nec euoluisse Homeri poëmata, in quibus equus
 Achilles, cui nomen Xantus, posteaquā hinnitus lon-
 gum ualere iussisset, medio in prælio constitit, differēs,
 totosq; uersus ordine recitans: nō quemadmodū nunc
 ego prosa oratione loquens: quin etiam uaticinabatur
 ille

ille, deq; futuris edebat oracula, neq; quicquam prodigioſum facere uidebatur: neq; is qui tum audiebat, malorum auerſorem, ita uti tu facis, implorabat, quaſi rem abominandā & auertendam audiſſe ſeſe iudicaret. At quid tandem facturus eras, ſi tibi nauis cui nomē apud Homerum eſt Argo, carina fuiſſet eloquuta, ita ut olim in Dodonea ſylua phagus per ſe loquens oraculū edidit? Aut ſi tergora direpta ſerpere uidiſſes, ſi carnes bonum mugire ſemiaſſas, coctasq; uerubus tranſfixas? Ego uero quū Mercurij ſim aſſeſſor loquaciſſimi, deorumq; omnium ſacundiſſimi: præterea cōtubernalis uobis & cōiuctor, haud mirū uideri debet, ſi ſermonē humanū edidici. Quod ſi mihi recipias taciturū te haud quaquā grauabor ueriores tibi cauſam aperire, unde factum ſit, ut eadem qua uos lingua loquar, & unde mihi ſuppetat huius orationis facultas. MICYL.

Modo ne iſthuc ipſum ſit ſomniū Galle, quod ita meū loqueris, Sed dicito per Mercurium, ō præclare: quid etiam aliud rei tibi ſit in cauſa, ut iſtam linguā ſones? Nam ut taceam, neq; cuiquam proſeram, quid attinet te ſollicitum eſſe? Quis enim fidem mihi ſit habiturus: ſi cui narrem, me Gallū hæc loquentē audiſſe? GAL. Auſculta igitur, nam orationem ex me audies, omniū (ſat ſcio) maxime nouam atq; incredibilem. Siquidem hic qui nunc tibi Gallus appareo, nō ita pridem homo ſui. MICYL. Proſecto & olim iſtiusmodi quiddam de uobis inaudieram: Adoleſcentulum quempiam fuiſſe

Gallum, Marti adamatum, atq; hunc deo compotasse, collusitasseq; & in voluptatibus gessisse morem. Itaq; cum Venerem adiret Mars cū ea cubiturus: hunc quoque Gallum unā secum adduxisse. Quoniam autem Solem potissimum metueret, ne si è sublimi conspexisset, Vulcano se proderet, foris ad ostium adolescentulū semper relinquere solitū, cuius indicio certior fieret, quando sol emergeret. Deinde Gallū aliquando somno correptum, excubias deseruisse inscientem, Solemq; nullo presentiente imminuisse Veneri ac Marti secure dormienti, propterea quod consideret Gallum indicaturū fuisse, si quis interuenisset. Itaq; Vulcanum à Sole edoctum, eos deprehendisse implicitos atq; irretitos ijs uinculis, quæ iam olim in illos fuerat fabricatus. Porro Martem simulatque dimissus est, indignatum aduersus Gallum fuisse, atq; eum in auem transmūtasse, ijsdem armis, ut in capite pro galea cristam obtineret. Hanc ob causam quo uos Marti purgetis, quum iam nihil opus, simulatq; Solem exorientem sensistis, multo ante uociferari, atq; illius exortum prænunciare. G A L. Feruntur quidem & illa Micylle, At quod ego sum narraturus, multo aliud quiddam fuit, atq; adeo nuper admodum in Gallum transformatus sum. M I C Y L. Quo nam modo? Nam isthuc maximopere cupio cognoscere. G A L. Audisti de Pythagora quodam Mnesarchida Samio? M I C Y L. Num sophistam illū dicis & gloriosum: qui instituit, ne quis uel carnes gustaret, uel fabas

fabas ederet, suauissimum mihi edulium, salubre & parabile à mensa submouens? Præterea autem qui mortali-
bus suaserit, ne intra quinquenniū loquerentur? G A L .
Scis nimirum & illud, quemadmodum priusquam Py-
thagoras esset, Euphorb. fuerit? M I C Y L . Præstigia-
torem & prodigiorum artificem hominem aiunt fuisse,
ò Galle. G A L . Ille ipse ego tibi sum Pythagoras.
Quare parce, queso, mihi conuitiari, præsertim quum
ignores, quibus sim moribus. M I C Y L . At hoc rur-
sum multo etiam quàm illud portentosius: Gallus philo-
sophus? Attamē expone Mnesarchi gnate, qui factum
sit, ut ex homine auis, ex Samio Tanagraeus repēte no-
bis prodieris. Neq; enim ista uerisimilia, neque omnino
facilia creditu. Quandoquidem duas quasdam res iam
mihi uideor in te animaduertisse, nimirū alienas à Py-
thagora. G A L . Quas? M I C Y L . Alterum quidem,
quod garrulus es, & obstreperus, quum ille silere in so-
lidos quinq; annos (si memini) præceperit. Alterum ue-
ro planē cum illius legibus pugnat. Etenim cum nō ha-
berem, quod tibi obijcerem, fabas heri (sicut nosti) ad te
attuli. At tu nihil cunctatus protinus eas sublegebas:
unde fit ut necesse sit, aut e mentitum esse te Pythagor-
am esse, quum aliud quiddam sis: aut si Pythagoras
es, legem prætergressum esse te, iūsque uiolasse, quum
fabas ederis, perinde ac si caput patris comederis.
G A L L V S . Non cognouisti Micylle, quæ sit harum
rerum causa, neque quæ ad unumquodque uitæ genus
m 4 conducant

conducant. Ego tum quidem non esitabam scire, propter
 tercia quod philosophus essem. Nunc contra comesurus
 sim, quippe auicio congruas, neque nobis repudiandum pa-
 bulum. Verum si molestum non est, audi quemadmodum
 est Pythagora coeperim esse id, quod sum in presentia,
 quamque in multis uitae generibus ante bac uixerim. Et
 quid ex unaquaque transformatione sim consequutus.
 MICYL. Narra queso: nam mihi quidem auditu iu-
 cundissimum fuerit. Adeo ut si quis mihi deferat opti-
 onem, utrum te ista narrantem audire malim, an rur-
 sum felicissimum illud somnium, quod paulo ante uidi,
 uidere, haud sciam utrum electurus sim, usque adeo co-
 gnata germanaque uidentur esse ista tua cum suauissimis
 illis uisis, et ex equo uos aestimo, te pariter ac praeclar-
 um illud insomnium. GAL. Etiamnum tu somnium
 illud quod dudum tibi uisum est, in animum reuocas, et
 inania quaedam obseruans simulacra, atque (uti loquun-
 tur poëtae) euanidam quandam felicitatem memoria com-
 sectaris? MICYL. Imò illud scias Galle, ne ullo qui-
 dem tempore unquam uisi illius mihi uenturam obli-
 uionem. Tantum mellis somnium aufugiens in oculis mi-
 hi reliquit, ut praeter illo uix queam palpebras attollere,
 rursus in somnum coeuntes. Itaque qualem uoluptatem
 mouent pennae in auribus uersatae, talem titillationem
 mihi praebent ea quae uidi. GAL. Nouum quendam
 Hercule mihi narraui amorem insomnij, siquidem alatum
 quum sit (sicut aiunt) metaque uolandi praescriptas ha-
 beat

beat somnium iamq; septa transilit, in oculis etiam uigilantis obuersans, adeoq; mellitum & euidentis apparet. Quare peruelim audire, cuiusmodi nam sit istud, quod te supra modum delectat. MICYL. Gestio narrare. Nam dulce est hoc ipsum meminisse, & commorare de illo quippiam. Verū heus Pythagora: quando tu narrabis de tuis trāsformationibus? GAL. Vbi tu Micylle desieris somniare, melq; illud ab oculis absterferis. Interim prior dicito, uti intelligam, utrumne per portas eburneas, an per corneas tibi somnium aduolarit. MICYL. Neq; per has, neq; per illas, o Pythagora. GAL. Atqui duas has tantum cōmemorat Homerus. MICYL. Valere finas nugatorem illum Poetam, qui nihil de somnijs intellexit. Paupertina fortassis somnia per istas commeant portas, qualia uidebat ille: neq; id admodū perspicue, quippe captus oculis. Mihi uero per aureas quasdam portas dulcissimum hoc aduenit somnium, & ipsum aureum, & aureis undiq; circumamictum, & auri plurimum secum adducens. GAL. Desine optime Mida de auro fabulari. Nam dubio procul ex illius uoto, istud tibi accidit in somnium, & solidas auri uenas mihi duxisse uideris. MICYL. Multā auri uim uidi Pythagora, multam, quā putas pulchri: quo fulgore coruscantis? Quid tandem Pindarus in illius laudem dicit? nam in memoriam redige, siquidem meministi, quum aquā præstantissimam dicens, postea aurum admiratur, idq; iure,

m s statim

statim in initio carminis unius omniū bellissimi. C A L .

Num illud queris?

Aqua est illa quidem optima:

Ceterum aurum, uti candens

Ignis, ita enitens, noctibus eminet eximie unum

Ceteras supra opes: quæ

Gloriam ac decus addunt.

MICYL. Per Iouem, isthuc ipsum: perinde enim ac si insomnium meum uideat Pindarus, ita prædicat aurum. sed ut tandē cognoscas quale fuerit, ausculta iam sapientissime Galle. Meministi ut heri nullum domi cibum acceperim: siquidem Eucrates diues ille forte mihi in foro factus obuiant, lotum me in tempore ad cœnam uenire iusserat. G A L . Isthuc equidē planē meministi. Nam totum esuriebam diem, donec mihi profunda tandem uespera domum reuersus, subuuidus, uinoq; madens, quinq; illas fabas proferres, non admodū operam cœnam Gallo, qui quondam fuerit athleta, quiq; olympia nō segniter olim decertarit. MICYL. Ast ubi reuersus à cœna fabas tibi obiecissē, obdormij protinus. Tum mihi, iuxta Homerum, ambrosia sub nocte diuinum quoddam baud dubie somnium assistens. G A L . Sed prius quæ tibi apud Eucratem acciderint Micylle narra: et cuiusmodi fuerit cœna, quaq; super cœnam acta sunt omnia. Nihil enim prohibet te denuo cœnare, si ueluti somnium quoddam eius cœnæ reducas, et quæ tum ederis, rursum commemoratio

moratione quasi rumines. MICYL. Credebamur/
 lestum futurum me, si hæc quoq; retulissem: uerum po/
 steaquam tu desideras, en id quoq; narrabo. quū nun/
 quam antehac in uita cœnasssem apud ullum diuitem,
 ô Pythagora, heri bona quapiam fortuna in Eucra/
 tem incidi. atq; ego quidem simul atq; dominum illum
 salutasssem, ita uti consueueram, subducebam me, ne pu/
 dori illi essem, si lacera in ueste fuisset affectatus. At
 ille: Micylle, inquit, hodie natalicia filiae celebro, pluri/
 mosq; ad conuiuium amicos inuitaui, uerum quoniam
 aiunt quendam ex his incommoda esse ualitudine, ne/
 que posse pariter ad conuiuium nostrum accedere: tu
 eius loco uenito lotus, nisi ipse forte qui uocatus est se
 met adfuturū renunciarit. Nam nunc quidē ambigit.
 Hoc ubi audissem, adorato diuīte discedebam: omnes
 obsecrās deos, ut algidam febrem aliquā, aut laterum
 dolorē, aut podagrā morbi auctariū immitterent uale/
 tudinārio illi, cuius ego sella occupator, cœnæq; uicar/
 rius, & heres eram uocatus. Interim hoc spaciū, quod
 usq; ad balnei tempus intercessit, longissimū secutū esse
 iudicabam: dum subinde respicio, quotquot pedū esset
 litera, & quando illos iam lauisset consentaneum esset.
 Hic ubi tempus tandē aduenisset, ocyus me corripio,
 atq; ab eo, nitide amodū cultus: sic obuerso palliolo, ut
 qua esset parte purissimū, ea uideretur. Offendo autē
 ad fores, & alios cōplures, in quibus etiā illū (gestaba/
 tur autē à uiris quatuor) cuius erā subcōiuius uocatus:
 qui male

qui male habere dictus erat, atq; id etiam præ se ferebat, quod afflicta esset valetudine: nam ex alto gemebat, tussiebatq; , ac screabat , uelut ex abdito: quodq; egre graderetur totus pallidus ac tumens, annos natus circiter sexaginta. Ferebatur autem philosophus quispiam esse, ex his, qui apud adolescentulos nugæ deblaterāt. At barba mire erat tragica, id est hircina, supra quam credi posset tonsoris egens. Porro increpante Archibio medico, quamobrem quum ita esset affectus, aduenisset: non oportet, inquit, promissa deferre, præsertim hominem philosophum, etiam si mille urgeant & instent morbi. Putabit enim Eucrates sese à nobis haberi ludibrio. Haud quaquam, inquam ego: imò collaudabit te, si domi potius apud te uelis emori, quam in conuiuium animam unā cum phlegmate exereans. Atq; ille quidē præ arrogantia dissimulabat sese dictum audisse. Haud multo post accessit & Eucrates iam lotus: conspectoq; Thesmopolide (nam id erat philosopho nomen) Præceptor, inquit, probè quidem factum abs te, qui ipse ad nos ueneris. Tametsi nihila deterius tibi fuerat futurum, Siquidem etiam absenti omnia ordine missa fuissent, Hæc simulatq; dixerat introgreditur, manus illi porrigens pariter & famulis inuitenti. Ego igitur iam abire parabam: uerū ille conuersus ubi diu secum hesitasset, posteaq; me tristē admodum uideret: ades, inquit, tu quoq; Micylle, ac nobiscum coena. Nam filium in mulierū cōclauī unā cum

matre

matre conuiuium agere iubebo, quo tibi sit locus. In-
 grediebar itaq; quum parum abfuerit, ut lupus frustra
 hians discederem, uerū ingrediebar pudefactus, quod
 Eucratis filiolum è cōuiuiο uiderer expulisse. Ast ubi
 iam tempus esset ut discumberemus, primum tollentes
 Thesmopolim composuerunt, haud sine negotio per
 louē, quinq; (si dijs placet) proceri iuuenes, ceruicalia
 illi supponentes undiquaq; quo nimirum in eodem ha-
 bitu permanere ac longum etiam tempus durare pos-
 set. Deinde ubi nemo iam tolerare posset, ut iuxta illū
 accumberet, me adductum reclinant, ut eadem in men-
 sa essemus. Deinceps cœnabamur, ó Pythagora, opipa-
 ram quandā & uariam cœnam, multoq; in auro, mul-
 to item argento. Pocula erant aurea, ministri formo-
 situm cantores, & concitandi risus artifices. In sum-
 ma; iucundissima quæpiam erat uita: nisi quod unum
 quiddam me uerbementē male habebat: Thesmopolis
 obstrepens atq; obturbans, uirtutē nescio quam mihi
 commemorās, docensq; quod due negationes unicam
 efficierent affirmationem: quodq; si dies sit, nox nō sit.
 Nonnunquam & cornua mihi distitabat esse, atque id
 genus multa philosophabatur erga me, quibus eiusmo-
 di nihil opus: planeq; uoluptatē interpellatione minus
 ebat, quū non sineret exaudiri eos, qui cithara, uocēq;
 canebant. Habes Galle de cœna. G A L. Non admo-
 dum suauī Micylle: maxime posteaquam cum illo de-
 liro senē sortitus eras accubitu. M I C Y L. Audi nūc
 & insom

Et insomnium: Visus enim mihi Eucrates ipse, quæ or-
 bus esset liberis, nescio quomodo è uita decedere. De-
 hinc ubi me accersisset, ac testamentum condidisset, quo
 main solidum heredem omnium scripserat, paulo tem-
 pore superstes emori. Porro ipse uidebar adire facul-
 tates: et tum aurum, argentumque; ingentibus quibusdam
 scaphis exhaurire, perpetuo subscaturiens et affatim
 affluens: tum autem uestes, mensas, pocula, ministros,
 omnia mea, ut par erat, esse. Postea candido uehiculo
 uestabar resupinus, cunctis qui intuebantur, conspicien-
 dus et admirandus. Accurrebant permulti, ac cir-
 cumequitabant: complures sequebantur. Ego interim
 illius indutus uestitum, et annulos gerens circiter ses-
 decim digitis insertos: epulum quoddam splendidum in-
 bebam adornare, quo amicos acciperem. Iamque illi, ita
 ut in somnio fieri consentaneum est, aderant: iam epu-
 le erant cõportatæ, iam potus ex animi sententia mi-
 nistratus. In his quum uersarer, et aureis phialis præ-
 biberẽ omnibus qui aderant amicis: quum iam inferen-
 tur bellaria, intempestiuo tuo clamore perturbasti no-
 bia conuiuium, mersasque; subuertisti, ac diuitias illas ita
 dissipasti, ut in auras euanescerent. Num tibi uideor
 iniuria stomachatus in te? nam uel tris noctes perpetu-
 as libenter adhuc somnium illud quod mihi accidit, uide-
 re cupiam. G A L. Adeone es auri cupidus, et opum auis-
 dus Micylle: idque ex omnibus unum admiraris, ac felici-
 tatem unicam esse iudicas, si plurimum possideas auris

MICYL.

MICYL, Equidē haud solus ita cogito Pythagoras: quin ipse quoq; tum quum Euphorbus esses, auro atq; argēto comis intexto, prodibas pugnaturus cū Achivis: idq; in bello, ubi ferrū quāam aurum gestare satius fuerat. At tu etiā tum uoluisti calamistris auro inter-
 nexis in periculum descendere. Atq; ob eam (opinor) causam, Homerus comas tuas Gratijs similes dixit, quod auro argentoq; reuincirentur. Etenim longe nimis meliores atq; amabiliore uidebātur, quod essent auro religatae, unaq; cum eo relucerēt. Neq; isthuc nouū est Auricome. si tu Pantho patre prognatus, aurum in precio habuisti: quin & ipse deorū omniū, hominumq; pater ille Saturno, Rheaq; progenitus, quum Argolicā illam puellam adamaret: ubi nihil inueniret amabilius in quod sese transformaret, neq; quo Acrisij custodias posset corrūpere: audisti uidelicet, ut aurum sit factus: atq; ita per tegulas illapsus, potitus est ea quam deperibat. Iam uero quid tibi cōmemorem, q̄ multos usus praebeat aurū? Et ut eos quibus adsuerit, formosos, & sapientes, & potentes reddat, decus & gloriā illis cōcilians? utq; nōnunq̄ ex obscuris & infamibus, claros ac celebres repēte efficiat? Nam nosti uicinum mihi & eiusdē artificij Simonē: qui paucis ante diebus apud me coenauit, quū legumen coquerem Saturnalibus, duasq; extorū caesuras immittens? G A L. Noui Simonē illū breuem: qui fictilē ollulā, quae nobis erat unica, suffuratus, pacta coena abiit, sub ala gestās.

Nam

Nam ipse uidi Micylle. MICYL. Atqui quum eam sustulerit, tam multos ille deos postea iurabat. Sed quur non prodebas, ac uociferabare tum, ó Galle, quur nos furto spoliari conspiceres? GAL. Coccizabam, quod mihi solum licebat id temporis: uerur quid Simon ille? Nam uidebare de illo dicturus, nescio quid. MICYL. Ei consobrinus erat uir supra modum diues, nomine Drimylus: is quoad uinebat, ne obulum quidem donauerat Simoni: nam qui daret, quur ne ipse quidem pecunias attingeret? At simulatq; mortuus est nuper: uniuersis illis opibus iuxta leges Simon ille, qui coria putria, qui patellam circumlingebat, gaudens potitur: purpura ostroq; circumtectus: famulosq; & currus, & aurea pocula, & mensas eburnis innixas pedibus possidet: ab omnibus adoratur: iamq; nos ne aspicit quidem. Etenim nuper quum illum procedentem conspexissem: Salue, inquam, Simon. At ille indigne ferens: Edicite, inquit, mendico isti, ne uocabulum meum diminuat: neq; enim Simon, sed Simonides appellor. Porro (quod est omnium maximum) mulieres etiam illius amore capiuntur. Atq; is quidem eludit eas, ac fastidit: & alias quidẽ admittit, comemq; sese præbet: aliæ porro quæ negliguntur, necem conscituras sibi minitatur. Vides quantas commoditates pariat aurum: quando quidẽ eos qui sunt deformissimi, transfigurat, & amabiles reddit, non secus atq; cestus ille poeticus. Audis insuper & à Poetis dictum.

O aurum

Aurum auspiciata res, & ostentum optimum.

Et rursus.

Aurum est quod opibus imperat mortalium.

Sed quid interim risisti Galle? G A L. Quoniã tu quæ per inscitiam Micylle simili modo falleris opinione de diuitibus, quemadmodum uulgus: uerum (crede mihi) longe etiam erumniosiores uitam uiuunt, quàm uos. Hæc autem loquor, qui ipse & pauper, & diues aliquando fuerim, atq; omne uitæ genus sim expertus. Porro paulo post ipse quoque hæc omnia cognosces.

M I C Y L. Per Iouem tempestiuum iam est, ut & tu referas quemadmodum sis transfiguratus: & quid in unoquoq; uitæ genere perspexeris. G A L. Ausculta, hæc tantum præmonitus, me neminem feliciorem uitæ, quàm tu sis, unquam uidisse. M I C Y L. Quàm ego sim o Galle? Hanc felicitatem tibi ipsi imprecor. Nam ridere me tibi ridendum proponere. Verum age, narra, exordiens ab Euphorbo, quo pacto fueris in Pythagoram transformatus: Deinceps ordine ad Gallũ usque. Consentaneum enim est, te uarias res tum uidisse, tum tulisse: nimirum tam diuersis uitæ formis. G A L.

Quemadmodum initio ab Apolline profecta anima in terram deuolarit, & corpus humanũ subierit, ut illi poenam quandam dependeret, id longum dictu futurum sit. Præterea neq; mihi referre fas est, neque tibi eiusmodi audire. Verum ubi Euphorbus factus essem.

M I C Y L. Sed ego priusquam essem is, qui nũc sum,

n o præcla

ó præclare quisnam eram? hoc mihi prius dicito, num
 quid & ego uersus fuerim itidem ut tu? G A L. Ma-
 xime. M I C Y L. Quis igitur eram? si quo modo por-
 tes dicere, peruelim enim isthuc cognoscere. G A L.
 Tu formica fueras Indica, ex earum genere, quæ aurum
 effodiunt. M I C Y L. Et postea neglexi infelix, uel
 paucula frustra in uitâ importare: quum illo essem alitus?
 Sed age quid post hæc futurus sim dicito: quandoqui-
 dem consentaneum est scire te. Etenim si quid bonæ sit
 rei, iam nunc suspendero me ab ista pertica, in qua nunc
 stas. G A L. Istuc profecto nulla ratione possis cogno-
 scere. Ceterum quum Euphorbus essem (nam ad illa re-
 deo) in Troia pugnabam: atq; à Menelao necatus, alio
 quanto post tempore in Pythagoram perueni. Porro
 eousq; absq; tecto perdurabam, donec Mnesarchus alio
 quando mihi domum ædificaret. M I C Y L. Obsecro
 te, num absq; cibo potuq;? G A L. Maxime. Nihil enim
 istis rebus opus, nisi corpori duntaxat. M I C Y L. Il-
 lud igitur prius dicito, ea quæ ad Troiam gesta sunt,
 num ita se habent, qualia fuisse dixit Homerus? G A L.
 Quinam ille scire potuisset Micylle: qui quidem dum
 ista gerebantur, ipse Camelus erat in Bactris? Ceterum
 ego tibi tantum effabor diuinitus, nihil id temporis
 eximium fuisse: neq; Aiaceum usq; adeo magnum, neq;
 Helenam adeo formosam, quemadmodum arbitran-
 tur: siquidem uidi candida quandam & procera cer-
 uice, ut hinc cygno progeneratam esse adsimularent. Cæ-
 terum

terum uehementer anum, æqualem propemodum Hercubæ. Hanc Theseus primū raptam in Aphidnis possedit. Is uixit Hercules ferme etate. Porro Hercules prius Troiam ceperat, patrum nostrorum memoria, qui per id temporis maxime florebant. Nam hæc mihi Panthus narrauit, se cum esset admodū adolescens, uidisse Herculem. MICYL. Quid autem Achilles? Nam talis erat, nempe quauis in re prestantissimus? An & istæc fabulamenta sunt. GAL. Cum illo quidem congressus non sum: neque queam adeo comperite de rebus Græcorum dicere. Etenim qui scire potui, quum hostis essem? Certe Patroclum illius amicum, haud ita magno negotio peremi lancea dissectum. MICYL. Deinde te Menelaus multo minore negotio: uerū istis de rebus satis: Nunc res Pythagoricas refer. GAL. Illud in summa Micylle: sophista quispiam eram (oportet enim uidelicet fateri uerum) alioqui nō imperitus, neq; inexercitatus in honestissimis disciplinis. Profectus sum autem in Aegyptum: quo cum prophetis congregarer, de sapientia cōmunicaturus. Hic adyta subij, atq; ibi Ori & Isidis libros perdidici. Post rursus in Italiā renauigabā, ac Græcos iuxta ea quæ in Aegypto didicērā, ita institui, ut me perinde ac deum suspicerent. MICYL. Equidē inaudieram istæc: præterea quæadmodū creditus fueris, defunctus in uiam rediisse, utq; aureū femur illis subinde ostenderis. Verum illud mihi dicito, quid tibi uenit in mentem,

ut legem statueres: uti neq; carnibus, neq; fabis uesterentur homines? G A L. Ne perconteris ista Micylle.

M I C Y L. Quam ob rem o Galle? G A L. Nam pudet hisce de rebus uerum sateri. M I C Y L. Atqui nõ

conuenit, uti id facere graueris apud hominem contubernalem & amicum: nam herum posthac, absit ut dixerim.

G A L. Nihil sanè, neq; præclari quicquã erat: uerum animaduvertebam, si cõsuetam modo, atq; eadem

que uulgo traduntur à multis præcepissem: non fore, ut mortales in admirationem adducerem, sed quo per

regriniora, magisq; aliena proposuissem, futurum, ut hoc magis nouus, magisq; uiderer admirandus. Proinde

de institueram in animo, nouæ quiddam rei designare, eiusmodi proposito decreto, cuius causa esset inexpli-

cabilis, quo uidelicet alijs aliud coniectantibus, omnes redderentur attoniti: quemadmodum in obscuris oraculis solent usu uenire.

M I C Y L. Illud uide ut rides me tu quoq;: non minus atq; Crotoniatas, ac Metaponticos, & Tarentinos: cumq; his alios, qui muti sequuntur,

tuaq; adorant uestigia, que tu calcata reliquisti. Verum ubi Pythagoram exueras, quem post eum induisti?

G A L. Aspasiam Miletensem illam meretricem. M I C Y L. Papæ, quid ego audio? Siquidem inter alia mulier quoq; fuit Pythagoras? Itane fiat ali-

quando tempus, quo tu Galle generosissime oua pariebas, cumq; Pericle rem habebas, iam Aspasia uideli-

cet: atq; ex illo grauida facta es? Præterea lanam tondebas

debas

debas, tramamq; deducebas? Postremo meretricum in morem gestiebas, uultumq; componebas? G A L. Ista quidem omnia feci, tametsi non ego solus: uerū & ante me, tum Tiresias, tum Elati proles Caneus. Proinde quicquid in me conuitij dixeris, tantundē & in illos dixeris, M I C Y L. Age igitur, utra tibi uita erat suauior, quum uir esses, an quū Pericles tecum haberet consuetudinem. G A L. Vides cuiusmodi istuc est quod percontaris? nempe cui ne Tiresia quidem expedierit respondere. M I C Y L. Atqui si minus fateare tu: tamen istuc Euripides satis explicuit, quū ait: se malle ter sub clypeo consistere, quā parere semel. G A L. Imō præmoneo te paulo post puerperā fore: siquidem & tu mulier es olim futurus, idq; sepius longo nimirū seculorum orbe atq; recursu. M I C Y L. Non tu penes debis, o Galle, qui quidem omneis mortales Milesios aut Samios esse ducas? Nam aiunt te etiam tum quum Pythagoras esses, uenusta forma decorū, sepius Aspasiā fuisse tyranno. Verum age secundum Aspasiā, in quem uirum aut mulierū denuo renatus es? G A L. In Cratem Cynicum. M I C Y L. O Castor, & o Polylux, quā dissimile, ex scorto philosophus? G A L. Deinde rex: deinde pauper: paulo post satrapes: deinde equus, graculus, rana, aliāq; innumerabilia: per longum enim fuerit singula recensere. Postremo Gallus, atq; id sepius, nam hoc uitæ genere sum delectatus. Interea & alijs diuersis mortalibus seruiui, regi-

bus, pauperibus, diuitibus: postremo nunc tecum uiuo, rideoq; quotidie, quū uideo te paupertatis tædio complorantem, ciulantemq; , ac diuitum admirantem fortunas, propterea quod ignores quantum illis adsit malorum: alioqui si curas noris, quibus illi distringuntur, te ipsum profecto riseris, qui antea credideris eum, qui sit opulentus, statim felicissimū esse omnium. MICYL. Ergo Pythagora, aut quid maxime gaudeas appellari, ne confundam orationem, si te nunc hoc, nunc illo nomine cōpellem. GAL. Nihil intererit, siue Euphorbum, siue Pythagorā, siue uocaris Aspasiā, siue Cratem: quandoquidem ista omnia sum unus, nisi quod reatius feceris, si (id quod in præsentiā esse uideor). Gallum me uoces, ne auem hanc parui ducere, contemnereq; uideare: præsertim quum tam multas contineat animas. MICYL. Ergo Galle, quandoquidem omnia penē uiuendi genera iam expertus es, atq; omnia cognita habes, age dilucide mihi narrato, quæ sint peculiaris diuitum ad uitæ rationem, quæ pauperū propria: quo uidelicet cognoscā, uere ne isthuc affirmes, me diuitibus esse feliciorē. GAL. En hunc admodum interim perpende Micylle. Te quidē non magno pere tangit cura belli, si quando rumor sit aduentare hostes: neq; sollicitus es, ne in agros incursantes populentur, neue hortū proculcent, proterantq; , aut uineas uastent: sed simulatq; tubā audieris, si tamen audieris, de teipso uno circūspectas, quo deflexus seruari queas, ac disci

ac discrimen effugere. Contra illi tum de sese solliciti sunt, tum animo discruciantur, quum de moenibus quicquid opum possidebant in agris, id omne tolli, deportariq; conspiciunt. Ac siue inscendum est aliquid in erarium, soli accersuntur: siue in praelium exeundum, periclitantur: aut peditum turmis, aut equitum alis praefecti. Tu interim uimineum gerens clypeum, expeditus ac leuis, ad salutem consulendum, paratus uictoriale conuiuium agere, si quando uictor exercitus sacra fecerit. Rursum pacis tempore, tu quidem quum de plebe sis, ingressus in concionem, tyrannidem in diuites obtines: illi uero trepidant, pauitantq; , ac largitionibus, choragijsq; te placant: siquidem quod tibi balnea, ludi, spectacula, reliquaq; id genus abunde suppeditent, ea omnia curant illi. At tu, censor & acerbus expensor perinde quasi dominus, ne alloquio quidem interdum dignaris illos: quod si tibi collubitum sit, ingentibus saxis in illos de grandina, uel facultates eorum publicas facis: ipse neq; calumniatorem metuis, neq; latronem, ne tollat aurum, uel adium conscenso fastigio, uel pariete perfosso: neque necesse habes rationibus occupari, neque exactiōibus: neq; tibi cum sceleratis dispendatoribus conflictandum est, neque tantas in sollicitudines distraberis: uerum simulatq; crepidam unam persfeceris, mercedemq; retuleris septem obolos, sero surgis crepusculo: & si libuerit, lauaris, tum empto saperda quopia, aut maenide piscicula, aut paucis cepearum

capitulis, temetipſe oblectas, canens plerūq; optimāq;
 cum paupertate philoſophans, adeo ut eas ob res ſalutari
 ſiſ, ualentiq; corpore, obduruerisq; aduerſus gelu:
 ſiquidem labores, qui te exacuunt, muniuntq;, certato-
 rem haud quaquam contemnendum reddunt aduerſum
 eas res, quæ compluribus inexpugnabiles eſſe uidentur.
 Atque hinc nullus ex morbis illis grauioribus impetit te.
 Quod ſi quando leuis cœperit febricula: paulo negotio eam medicatus, protinus exilis, inedia
 temet inde excutiens. Illa porro fugit illico: quippe metuens
 te, quem uideat etiam frigore ali, ſaturumq; fieri, ac medicorum
 certis illis recurſibus longum plorare renunciantem. At illi ex
 aduerſo propter intemperantiam uitæ, quid tandem mali non habent infelices?
 podagras, phthiſes, pulmonum exulcerationes, aquas intercuties.
 Nam hæc omnia à ſumptuoſis illis cōuiuijs naſcuntur.
 Proinde quicunq; ex his Icarum in in morem (ut ſerè faciunt)
 ſeſe attollunt, propiusq; ſe ſoli admovent, haud cogitantes,
 quod alas habeant cæra adglutinatæ, ingentem nonnunquam
 ſtrepitum mouent. Cæterum qui Dædali exemplo non admodum
 ſublimia, neq; excelsa appetunt: uerum humilia, terræq; uicina,
 adeo ut cæra nonnunquam ſalis aſpergine madefceret,
 ij tutò plerunq; ac citra diſcrimen tranſuolarūt. M I
 C Y L. Moderatos iſtos et cordatos narras. G A L.
 Verū aliorū Micyle naufragia fœdiſſima conſpicias:
 nēpe ubi Cræſus reuulſis alis riſum exhiberet Perſis,
 conſcendit

conscenso rogo: aut Dionysius quum abdicatus tyrannide, Corinthiorum in urbe ludi literarij magistrū ageret, post gestum tantum imperium, puellōs compellens ut syllabas connecterent. MICYL. Dic mihi Galle: tu quum rex esses (nam ais te regem quoq; fuisse) cuiusmodi tandem id uitæ genus experiebaris? Mirum ni tum felix eras, quandoquidem id quod est bonorum omnium caput possidebas. GAL. Ne mihi in memoriam regeras, ô Micylle, usque adeo supra modum infelix tum eram. Nam quo ad res externas, quemadmodum dixisti, planè fortunatus esse uidebar: at intus innumerabilibus curis distringebar. MICYL. Quibus tandem curis? Nam rem prorsus absurdam neque credibilem narras. GAL. Equidem imperabam regioni neutiquam exigue Micylle, omniugarum rerum seraci, tum incolarum frequentia, neq; nō urbium pulchritudine cum primis admirandæ: præterea fluminibus nauigabilibus, ac mari portuoso cōmodæ. Ad hæc exercitus ingēs, equitatus spectatissimus atq; excellens, satellitiū haud exiguum, triremes, pecuniarum uis maior quàm ut posset numerari, uasorum argenteorum plurima copia, reliquaq; omnis illa principatus tragœdia, strepitusq; apparatus supra quàm credi queat, extructus atq; accumulatus. Itaq; quum prodirem, pleriq; adorabant, deum quempiam intueri sese rati, aliq; trudentes alios concurrebant, quo me conspicerent, nonnulli conscensis tectis, magni estimabant, si plene contemplari licuisset

isset quadrigam, stragulam, diadema, tum anteambulo-
 nes, & eos qui à tergo comitabantur. Ego inter hæc
 mihi conscius, quantæ merces discruciarët, uersarentq;
 illos quidē propter inscitiam uenia dignos iudicabam:
 at mei ipsius miserescebat, qui prægrandibus illis Co-
 lossis uiderer persimilis: quales uel Phidias, uel Myrō,
 uel Praxiteles fabricatus est. Etenim illorum quisque
 quo ad ea, quæ foris apparent, Neptunus ipse est, aut
 Iupiter, mirifice decorus auro, eboreq; compactus: &
 aut fulmen, aut fulgur, aut tridentem fuscina dextra
 sustinet. Ceterum si immisso capite quæ sunt intus inspi-
 cias, uidebis uestes quosdam, paxillos, & clauos intror-
 sum prominentes, neq; non uimina, cuneosq;, & picem
 sublitam, & aliam item id genus deformitatem intrin-
 secus inhabitantē. Omitto recensere muscarum, muste-
 larumq; uim, quæ nōnunquam in eis mansitant. Huius-
 modi quedam res nimirum regnū quoq; uidetur. M I-
 C Y L. Nondum explicuisti, lutū, & clauos, & uestes,
 quinam fuerint in imperio, neq; foeditatem illam pluri-
 mam quenam sit: nam istum ad modū uestari, tam mul-
 tis imperare mortalibus, ac numinis instar adorari hæ-
 ctenus quidem cum Colossi exemplo quadrat. Siqui-
 dem hoc quoq; diuinum quiddam & admirandū: nunc
 autē quæ sint intra Colossū exponito. C A L. Quid
 primo loco tibi referā Micylle: utrū metus, curas mor-
 daces, suspiciones, odium, quo regem persequuntur ij,
 qui cum illo uiuunt: insidias, atq; eas ob res somnum ra-
 rum,

illa, & hunc ipsum pertenuem, ac plena tumultus in-
 somnia, cogitationes perplexas. spes semper improba:
 anocij penuriam, & occupationes, iudicia, expeditio-
 nes, edicta, foedera, consultationes? quibus rebus sit, ut
 ne per somnium quidem aliqua re suaui frui liceat, uer-
 rum ut omnibus de rebus solus difficiat necesse est, mil-
 leq; negocia sustineat.

Quippe nec Atriden Agamēnona dulcis habebat
 Somnus, multigenas uersantem pectore curas.
 Idq; quū reliqui omnes Achiui sternerent. Adde quod
 Eydum illum discruciat filius mutus: Persam uero, Cle-
 archus ad Cyrum desciscens. Atque alium quempiam,
 Dion cum Syraensanis nonnullis ad aurem communi-
 cans. Rursum alium quendam urit Parmenion collau-
 datus. Item Perdiccam Ptolemæus. Ptolemæum Seleu-
 cus: Quin illa quoque molestiam adferunt: amasius per-
 uim non sponte conuiuens, cōcubina alio gaudens, tum
 si qui defectionem parare dicantur: aut duo, quatuorue
 satellites inter sese confusurrantes. Porro (quod est om-
 nium grauissimum) amici, simi quiq; uel maxime sunt
 formidandi, semperq; metucndū, ne quid magni mali ab
 illis exoriat. Nā alius à filio ueneno necatus est: alius
 itē ab amasio. Aliū simile quoddam fortassis mortis ger-
 mis eripuit. MICVL. Apagesis. Atrocia, miraq; sunt
 ista quæ narras ô Galle. Mihi igitur multo sit tutius
 opera cerdonicæ pronum incumbere, quàm ex aurea
 bibere phiala comiter delatū haustum: ceterū cicuta,
 aconitoq;

aconitoq; temperatum. Nam mihi quidem hoc unū est periculi: ut si paulum aberret smilion, defflectatq; à recta incisione, summū secantis digitum exiguo sanguine tingat. At isti quemadmodum narras, letifera agunt conuiuia, atque id innumerabilibus in malis constituti. Deinde ubi conciderint, persimiles esse uidentur tragœdiarum histrionibus. Nam multi sicut uidere licet, quoad Cecropes sunt scilicet, aut Sisyphei, aut Telephi diademata gestant, argenteisq; capulis gladios, comamq; uentilantem, & auro intertextam clam ydem: quod si quis (qualia nimirum permulta solent accidere) impulsos illos media in scena præcipites det, risum profecto moueant spectatoribus: uidelicet persona unā cum ipso diademate contrita, uero autem actoris capite luxato, cruribusq; maxima ex parte renudatis: ut iam interioris amictus, quā miser sint panni fiat perspicuū: ac cothurnorum quos pedibus induxerunt, appareat deformitas, haudquaquam ad pedis modum respondētium. Vide ut me iam similitudines conferre docueris optime Galle. Ceterum tyrannis talis quædam res tibi uisa est esse: uerum ubi equus esses, aut canis, aut piscis, aut rana, quomodo eam uitæ rationem ferebas? G A L. Istum quem nunc suscitās sermonem & longior sit, neque huius temporis. Illud autem unum in genere dixerim: nullam ex omnibus uitam mihi non uisam tranquillio rem uita humana, naturalibus duntaxat cupiditatibus & usibus circumscriptam. Siquidem publicanum
equum

equum, aut sycophantam ranam, aut sophistam graculam, aut popinatorem culicem, aut cinedum gallum, atque id genus alia, quæ uos studio cōminiscimini, haudquaquam inter illos uidebis. MICYL. Quæ dicis, ô Galle, fortassis uera sunt: uerum non me pudebit apud te fateri, quod mihi accidit. Haud unquam, quiui dediscere cupiditatem illam, à puero mihi insitam, uidelicet ut diues euadam. Quin nunc quoque somnium illud ob oculos uersatur, anrum ostentans: potissimum autem scelustus ille Simon excruciat, qui quidē tantis inter opes delicietur. GAL. At ego te isto leuabo morbo Micylle, tametsi nox etiamdū est. Surge modo, ac sequere me. Siquidem ad ipsum te Simonem adducam, atque in aliorum diuitum ædes, quo nimirum uideas, quomodo res habeant apud illos MICYL. Istuc quo pacto, clausis foribus? Nam me parietes transfodere cōpelles? GAL. Nequaquam, uerum Mercurius, cui sum sacer, hoc optanti mihi largitus est, ut si quis longissimā caudæ plumam, quæ ob molliciem inflectitur. MICYL. Atqui duas habes eiusmodi. GAL. At dextram ex his auulsam cuiusque ego gestandam dederò, is quoad uoluerò, fores omnes poterit aperire, cunctaque uidere, ipse inuisibilis. MICYL. Equidem ignorabam, ô Galle, te præstigiarum quoque peritum esse. Porro si mihi isthuc semel præstiteris, uidebis illico Simonis uniuersas opes huc deportatas, nam eas huc rediens transferam. At ille rursum circumrodet, ebibetque putria coria, quibus consueuit.

sneuit soleas compingere. G A L. Atqui nefas fit istud
 facere. Siquidem Mercurius illud mihi mandauit, ut si
 quis pennam tenens, istiusmodi quippiam patrarit, uo-
 ciferans furē proderem. M I C Y L. Rem neutiq̃ ueris-
 milem narras, nempe Mercurium quū ipse sit fur, nō si-
 nere alios, ut idem faciant. Sed tamē abeamus. Nam au-
 rum auferam, si modo posim. G A L. Pennam prius re-
 uellito. Quid hoc rei? ambas reuulisti. M I C Y L. Tur-
 tius hoc quidē ō Galle, tum tibi minus fœdū sit futurū,
 ne altera caudæ parte mutilatus claudices. G A L. A-
 ge sanē: sed utrum Simonē prius adimus, an aliū quem-
 piam diuitum? M I C Y L. Haud aliō, imō ad Simonē,
 qui uidelicet pro dissyllabo, tetrasyllabus esse affectet,
 posteaquam diues euasit. Sed iam ad fōres accessimus.
 Quid igitur deinceps facio? G A L. Pennā serā admo-
 ue. M I C Y L. Ecce autē, dii boni, ostium perinde atq̃
 clauis resiliit. G A L. Perge porrō præcedens, Vides il-
 lum uigilantem ac supputantē? M I C Y L. Video per
 Iouem & quidē ad obscuram siticulosamq̃ lucernam.
 Præterea pallet, haud scio unde Galle, totusq̃ exaruit,
 atq̃ extenuatus est, mirum, ni curis. Neq̃ enim auditū
 est illum alioqui male habere. G A L. Ausculta quid di-
 cat siquidem intelliges, quibus de causis ad eum modū
 sit affectus. S I M O N. Nimirum septuaginta illa talen-
 ta tuto admodū sub lectica deffossa sunt, neq̃ quisquam
 alius omnino uidit. At uero, sedecim illa Sossylus equi-
 so uidit me sub præsepi occultantem: Itaq̃ de curando
 stabulo

Tabulo non est admodū sollicitus, quanquam nec aliās
 admodum laboris appetens, uerisimile est autem illum
 multo etiam his plura sustulisse. Nam unde alioqui Ti-
 bius heri tam ingens falsamentum illi opsonio propos-
 uisset? Tum autē aiunt, illum monile emisse uxori dra-
 cbmis quinq;. Heu misero mihi. Hi omnia mea dissipas-
 bunt bona. Quid quod ne pocula quidē sat in tuto mi-
 bi recondita sunt, quū sint multa. Vereor enim, ne quis
 ea suffosso pariete tollat. Complures mihi inuident, at-
 que insidias parant, Præter ceteros autem Micyllus
 iste uicinus. MICYL. Ita per Iouem. Nam tibi sum, si
 milis, ac patellas sub ala gesto. GAL. Tace Micylle,
 ne protinus ipso in furto nos prodas. SIMON. Opti-
 mum igitur fuerit, ut ipse insomnis seruem. Omnē obi-
 bo domum in orbem obambulans. Quis iste? uideo te
 per Iouem. O parietum perfossor, posteaquam es co-
 lumna, bene res se habet. Pernumerabo denuo resos-
 sum argentum, ne quid forte dudum me fugerit. En rur-
 sum, obstrepuit mihi nescio quis. Nimirum obsideor, at-
 que insidijs appetor ab omnibus, ubi mihi gladius? Si
 quemquam deprehendero, rursum aurum defodiamus.
 GAL. Sic tibi habent o Micylle, res Simonis, Sed ab-
 eamus ad alium quempiam, donec noctis adhuc ali-
 quantulum superest. MICYL. O miser, cuiusmodi
 uiuit uitam? hostibus eueniat ad hunc modum diuis-
 tem esse. Itaque pugno illi in maxillam illiso, uolo dis-
 cedere. SIMON. Quis me pulsauit? Latrocinio
 despolior

despolior miser. MICYL. Plora ac uigila auriq; si-
 milis corpore reddaris, quandoquidem illi affixus, dedisti
 tues. Nos autē, si uidetur, Gniphonem foeneratorem
 uisamus. Nam nec is procul hinc habitat. ipse nobis su-
 apte sponte fores patuerunt. GAL. Vides hunc quoq;
 curis inuigilantem, & usurarum rationes iterantem di-
 gitis contortis? cui propemodum relictis his omnibus
 sit in silpham, aut culicem, aut muscam abundū. MI-
 CYL. Equidem uideo miserum ac uecordem hominē,
 ne nunc quidem multo meliorem uiuere uitam, quā
 silphæ aut culicis. Adeo totus & hic à curis & rationi-
 bus est extenuatus. Nunc ad alium eamus. GAL. Ad
 tuum, si uidetur, Eucratem. En tibi fores per se patue-
 re. Quin introimus? MICYL. Paulo ante hæc omnia
 mea erant. GAL. At etiam nunc tu diuitias somnias?
 uides igitur Eucratem ipsum quidem à famulo, uirum
 natu grandem. MICYL. Video profecto quiddam
 haudquaquam uirile. Porro altera ex parte ipsam itē
 uxorē à coquo constuprari. GAL. Quid ergo? Num
 optaris et horū hæres existere Micylle, cunctaq; posse
 dere, quæ sunt Eucratis? MICYL. Haudquaquam
 Galle. Imò fame citius interierim, quā id genus quip-
 piam patrarem. Valeat aurum & conuiuia. Duo oboli
 mihi potiores diuitie sunt, quā si à domesticis mihi
 domus perfodiatur. GAL. Sed iam nunc quandoqui-
 dem dies fermè diluxit, domum ad nos redeamus. Reli-
 qua rursus aliās uidebis Micylle.

ORNATISSIMO IVRIS

VTRIVSQUE DOCTORI THO-

mæ Ruthallo Secretario regio, post epi

scopo Dunelmensi, Erasmus

Roterodamus,

S. P. D.

IDE quantum audaciæ mihi suppeditet
 V singularis quædam ingenij tui, morumq;
 facilitas, humanissime Ruthalle: qui cū neu-
 tiquam ignorem te inter Aulicos primores, uel autori-
 tate, uel gratia, uel splendore, uel eruditione præcipuū
 esse: tamen non uerear meas nugæ rudes adhuc, uixq; e
 prima scheda repurgatas ad tuam excellentiam mitte-
 re. Sed quid facerē? Iam urgebat nauita, uentos et æstū
 nulli seruire clamitans. Itaq; ne nihil mei apud homi-
 nem tam nostri studiosum relinquere, id quod tum for-
 te erat in manibus: Misanthropū misi, nimirum ad ui-
 rum unum omnium Philanthropotaton. Is est Luciani
 dialogus: quo uix alius lectu, uel utilior, uel iucundior,
 uersus quidem ille iam pridem ab alio nescio quo: sed
 ita uersus, ut interpres hoc modo demonstrare uoluis-
 se uideatur, sese neq; Græce scire, neq; Latine: nec teme-
 re adeo quis suspicetur eum interpretem subornatum
 esse ab ijs, qui Luciano male uolunt. Tu nostram banc
 audaciam boni consules: & Erasmus in eorum nume-
 ro pones, qui tui sunt amantißimi. Vale, Londini. An.
 M D IIII O Luciani

LVCIANI TIMON

SIVE MISANTHROPVS, DES.

Erasmo Roterodamo Interprete.

I V P I T E R Philie, hospitalis, so-
 dalitie, domestice, fulgurator, iusiu-
 randice, nubicoge, grandistrepe: &
 si quod aliud tibi cognomen attoni-
 ti Poetæ tribuunt, maxime quū hæ-
 rent in uersu. Nam tū illis tu multinominis factus, care-
 minis ruinam fulcis, metriq; explēs hiatum. Vbi tibi
 nunc magnicrepum fulgur, grauifremum tonitru? ubi
 ardens, candens, ac terrificum fulmen? Nam hæc om-
 nia iam palam apparet, nugæ esse, fumumq; poeticū,
 nec omnino quicquam præter nominum strepitū. Sed
 decantata illa tua arma eminus ferientia expromptæ-
 que, nescio quomodo penitus extincta sunt, frigentq;
 adeo, ut ne minimam quidem scintillulam iracundiæ
 aduersus nocentes reliquam obtineant. Itaq; citius qui-
 uis ex his, qui peieraturi sunt, extinctū ellichnium mer-
 tuerit, quàm flammam fulminis cuncta necantis: usque
 adeo titionem quempiā in sese uibrare te putant, ut in-
 cendium aut fumū ab illo proficiscens, nihil quicquam
 formident: uerum hoc solū uulneris inferri posse iudi-
 cent, ut fuligine compleantur. Quibus rebus factū est,
 ut iam Salmoneus tibi sit ausus etiam obtonare: neq; id
 admodum

admodum abre:quippe aduersus Iouem usque adeo ita frigidum,uir ad facinora feruidus, audaciaq; tumidus. Quid ni enim faciat, ubi tu perinde ac sub mandragora stertis: qui neq; peierantes exaudias, neq; eorum qui flagitia committunt, respectum agas? Cæcutis autem lipitudine, & hallucinaris ad ea quæ fiunt: auresq; iam tibi obsurduerunt, instar horum, qui ætate defecti sunt. Quandoquidem quum iuuenis adhuc esses, acriq; animo, uehemensq; ad iracundiam: permulta in homines maleficos ac uiolentos faciebas. Neq; tum unquam tibi cum illis erant induciæ. Sed perpetuo fulmẽ erat in negotio: perpetuo obuibrabatur Aegis, obstridebat tonitru: fulgur continenter iaculorũ in morem, densissime ex ædito loco deuolantium torquebatur. Terræ quasi sationes, cribri instar frequẽtes: ad hæc nix cumulatum, neq; nõ grando saxorum in morem: atq; ut tecũ grandius loquar, imbresq; rapidi & uiolenti, ac flumen quotidie exundans. Hinc tantum repente Deucalionis ætate naufragiũ ortum est: ut omnibus sub aqua demersis, uix unica scaphula seruaretur: quæ in montẽ Lycorẽ appulit, humani generis quasi scintillulas quasdam seruans, unde sceleratius etiam genus in posterum propagaretur. Nimirum igitur dignũ secordia præmium ab illis reportas: quum iam nec sacra faciat tibi quisquam, nec coronas offerat: nisi si quis obiter in Olympicis: ac ita ne is quidem rem admodum frugiferam facere uideatur: sed priscum quendam ritum magis referre. ac

penè Saturnū, ô deorum generosissime, te reddunt, magistratu abdicantes. Omitto loqui, quoties iam templū tuum sacrilegio compilarint: quū tibi etiam ipsi in Olympiacis manus admoliti sunt. Atq; interea tu altifremus ille pigritabaris, uel excitare canes, uel uicinos aduocare: ut auxilio accurrentes illos comprehenderent, quum etiam dū ad fugam adornarentur. Sed egregius ille, gigantumq; extinctor & Titanum uictor sedebas: quum tibi casaries ab illis circumtonderetur, decemcubitale fulmen dextera tenens. Horum igitur, ô præclare, quis tandem erit finis, quæ tu adeo secure despicis? aut quando de tantis maleficijs poenas sumes? Quot Phaetontes, aut Deucaliones, satis idonei sint ad expiandum tam inexhaustam morum iniquitatem? Et tenim ut de communibus silcam: de ijs quæ mihi acciderunt dicam: quum tam multos Athenienses in sublime euexerim: ex pauperimis diuites reddiderim: cūctisq; quotquot opus haberent, suppeditarim, imò semel uniuersas opes in amicos iuuandos effuderim: simulatque his rebus ad inopiā deueni, iam ne agnoscor quidē ab illis, nec aspicere dignantur me, qui dudum reuerebantur, adorabāt, meoq; de nutu pendeabant. Quod si quando per uiam ingrediens, forte fortuna in eorū quenpiam incidero, perinde ut euersam hominis iam olim defuncti statuam, ac temporis longitudine collapsam prætercunt, quasi ne norint quidem. Porro alij procul conspecto me aliò sese detorquēt: existimantes sese in
auspicatum

auspicatum, abominandumq; uisuros spectaculum, quē non ita pridem seruatorem & adiutorem suū esse predicabāt. Itaq; prementibus malis ad extrema redactus consilia, renone arrepto, terram exerceo, quaternis cōductus obolis: atq; hic cum solitudine, cumq; ligone philosophor. Hoc interim lucri mihi uideor facturus, quod posthac non intuebor plerosq; prater meritum secundis fortunæ successibus utentes. Nam illud uel maxime urit. Iam igitur tandē aliquando Saturni Rheæq; proles excusso profundo isto, grauiq; somno (nam Epimeridem quoq; dormiēdo uicisti) denuo iactato fulmine, aut ex Oeta redaccenso, ingenti reddita flamma iram aliquā strenui illius ac iuuenilis Iouis ostēde, nisi uera sint quæ à Cretensibus de te, tuāq; sepultura feruntur.

IVP. Quis hic est Mercuri, quem audio sic uociferantem ex Attica, ad radicem montis Hymetti, horridus totus, ac squalidus, pelleq; hircina amictus? sōdit autē ut arbitror, nam pronus incumbit homo loquax & cōfidens, mirū nī philosophus est, neq; enim alioqui adeo impia, nefariaq; in nos fuerat dicturus. MERC. Quid ais pater, an non nosti Timonem Echecratidis filium Colyttensem? Hic nimirum est, qui nos sepe nūmero in sacris legitimis conuiuio accepit, ille repente diues factus, ille qui totas Hecatombas, apud quem splendide Iouialia festa consueuimus agitare. IVP.

Hem quanam ista rerum commutatio? hiccine honestus ille? diues, quem tam frequentes cingebant amici?

Quid igitur accidit ut hoc sit habitus? squalidus, erum-
 nosus, fossor conductitius, uti conijcio, quum tam gra-
 uem ligonem gerat? M E R C. Ad hunc modum illum
 quodammodo probitas euerit, atque humanitas, & in
 omnes quicumq; egerent misericordia. At re uera ue-
 cordia potius facilitasq;, nullusq; in suscipiendis ami-
 cis delectus, quippe qui neuiquam intellexcrit, sese
 coruis lupisq; largiri. Quin magis quum à uulturibus
 tam multis misero iecur eroderetur, ob id amicos eos
 necessariosq; iudicabat, quasi beneuolentia erga sese
 afficerentur, quum illos epulæ magis caperent. Ergo
 posteaquam ossa penitus nudassent, circumrosissentq;,
 deinde si qua medulla suberat, hanc quoq; admodum di-
 ligenter exuxissent, aufugerūt, exuccum & radicitus
 defectū destituentes; adeo ut postea ne agnoscant qui-
 dem, aut aspiciant, tantum abest ut sint qui suppedi-
 tent, impartiantq;. Has ob res fossor, & sago, ut uides,
 opertus pelliceo urbem præ pudore fugiens, mercede
 terram exercet, aduersus ingratos atra bile stomacha-
 tur, qui quidem sua benignitate ditati, admodum fas-
 tuose nunc prætereant, ac ne nomen quidē an Timon
 uocetur, nouerint. I V P. Atq; profecto uir neuiquam
 fastidiendus, neq; negligendus, & iure optimo indigna-
 tur, qui ijs tantis in malis agat. Quare sceleratos istos
 adulatores ipsi quoq; fuerimus imitati, si cum uirū ne-
 glexerimus, qui tantum taurorū & caprarū pinguis-
 mas quasq; nobis in aris adoleuerit. Quarum nidor etā
 am dūm

am dūm mihi in naribus residet. Tametsi propter nego-
 cia maximamq; turbam peierantium, tum ui, non iure
 agentium, neq; nō aliena rapientium, præterea ob for-
 midinem, quam mihi pariunt sacrilegi, qui quidē tum
 multi sunt, tum obseruatu difficiles, adeo ut ne minimū
 quidē nos conuiuere sinant. Iam pridē profecto ad Atti-
 cam regionē oculos detorsissem, maxime posteaquam
 philosophia & de uerbis digladiationes apud istos in-
 crebuerunt, ita ut pugnātibus inter se istis uociferanti-
 busq; ne exaudire quidem mortaliū uota liceat. Vnde
 mihi necessum est, aut auribus obturatis sedere, aut di-
 rumpi ab eis, conficiq; qui uirtutē quandam, & incor-
 poreā quaedam, merasq; nugas ingenti uociferatione cō-
 nectunt: hæc in causa fuerunt, ut hunc quoq; neglexe-
 rim, quū haud mediocriter de nobis sit meritis. Quod
 reliquum est Mercuri, tu Plutum adducens, quantū po-
 tes ad istum abeas. Porro Plutus unā secum ducat &
 thesaurum, & utriq; apud Timonem perseuerent. Ne-
 que usq; adeo facile demigrent, etiam si quā maxime
 rursum illos per bonitatem ex adibus exegerit. Cæter-
 rum de palponibus illis, atq; ingratitude qua in hunc
 sunt usi, in posterum consultabo: pœnasq; daturi sunt, si-
 mulatq; fulmen instaurauero. Nam fracti sunt in eo re-
 tusa cuspide duo ē radijs maximi: quum nuper auidius
 in sophistam Anaxagoram iacularer, qui suis familia-
 ribus suadebat, nullo pacto esse ullos nos, q̄ dii uocare-
 mur. Ac illū quidē errore nō seriebā, propterea quod

Pericles obtenta manu cum protexerit. Ceterum fulmen in Castoris ac Pollucis templū detortum, tum illud exussit, tum ipsum parum absuit, quin ad saxum cōminueretur. Quanq̃ interim uel id supplicij satis magnum in istos fuerit, si Timonem cōspexerint egregie locupletem factum. M E R C. Quantum habet momenti altum uociferari, & obstreperum audacemq; esse? Idq; non ijs modo qui causas agunt, uerum etiam qui uota faciunt cōducibile. En mox ē pauperrimo diues euaserit Timon, qui se in precando clamosum & improbum præstiterit, louemq; reddiderit attentum. Quod si silentio fodisset incuruus: etiam nunc foderet neglectus. P L V T V S. At ego Iupiter haudquaq̃ ad istum rediturus sum. I V P. Quid ita non rediturus optime Plute, præsertim à me iussus? P L V. Quoniam per Iouem iniuria me affecit eiciens, & in multa fragmenta diffecans: idq; quum illi paternus essem amicus, ac me, penè dixerim, fuscinis ex ædibus extrusit, nec aliter q̃ ij, qui è manibus ignem abijciunt Num rursus ad istum ibo, parasitis, adulatoribus & scortis donādus? Ad eos me mitte ô Iupiter, qui munus intellecturi sint, q̃ ample xuri: quibus equidē in precio sim, & maiorem in modū exoptatus. At hi stupidi cū inopia cōmerciū habeant, quam nobis anteponūt, ut ab ea accepto sago pelliceo, ligoneq; sat habeant, quū quatuor lucrantur obolos, decem talenta contemptim dono dare soliti. I V P. Nihil istiusmodi posthac in te facturus est Timon, quippe quem

quem ligo abunde satis corripuerit, nisi prorsus nullū dolorē sentiunt illius ilia, te uidelicet potius, quā in opiam esse præoptandam. At tu mihi querulus admodum uideris esse, qui nunc Timonem incuses, quod tibi patefactis foribus libere permiserit uagari, neq; includens, neq; zelotypus in te. Porro aliās diuersa de causa in diuites stomachabare, quū diceres te ab illis repagulis, clauibus, ac signorum obiectaculis impressis ita fuisse conclusum, ut ne prospicere quidem in lucem tibi liceret. Id igitur apud me deplorabas, affirmās præfocari te nimis tenebris: eoq; pallidus nobis occurrebas, & curis confectus, digitis etiānum ex assiduo colligendi, coaceruandiq; usu contractis, cōtortisq;: quod si quando daretur opportunitas, aufugiturū quoq; ab illis te minitabare. In summa rem supra modum acerbam iudicabas in arce ferreōue thalamo, Danaes exemplo, uirginem asseruari, atq; à scelestissimis educari pedagogis, scēnore & computo. proinde absurde facere aiebas hos, quod te præter modum adamarent: neq; (quum liceret) frui auderent, neq; quū ipsis esset in manu, amore suo secure uterentur: sed uigiles obseruaret, ad signum ac seram oculis nunquā conuiuentibus, neq; usquam dimotis, semper intuentes, abunde magnū fructum arbitantes: non quod ipsis fruendi facultas adesset, sed quod nemini fruendi copiam facerēt, non aliter quā in præsepi canis, nec ipsa uescens hordeis, nec equum famelicum id facere sinens. Quinetiam ridebas

istos, qui parcerent, asseruarentq; , & (quod esset absurdissimum) ipsi quidem sibi subtraherent, uererenturq; contingere, non intelligerent autem fore, ut aut sceleratissimus famulus, aut dispensator, aut liberorum pedagogus furtim subiret, ludibrio habiturus infelicē & inamabilem herum, quem postea sinat ad fuliginosam, & oris angusti lucernulam, ac siticulsum scirpulum usuris inuigilare. Quid itaq; an non iniquum, quū hęc quondam incusaueris, nunc in Timone diuersa his criminari? P L V. Atqui si rem uere perpēderis, utrūq; me iure facere iudicabis. Nam & Timonis ista nimia lenitas, negligentia potius, haud beneuolentia, studiumq; , quod ad me pertinet, merito uideatur. At ē diuerso, qui me ostijs ac tenebris inclusum seruabāt, id agentes, quo scilicet crassior, saginatiorq; , ac uehementer corpulentia onustus euaderem: quum interim neq; ipsi contingerent, neq; in lucem producerent, ne uel aspicerer à quopiam, hos dementes & contumeliosos in me iudicabam, quippe qui me nihil cōmeritum tot in uinculis cogerent situ carieq; putrescere, haud intelligentes, quo mox demigrent, me alij cuipiam, cui fortuna fauerit, relicturi. Nec hos igitur probo, sed ne illos qui dem, qui nimium facile mihi manus admovent. Sed qui (quod est optimū) mediocritate utantur, uti nec prorsus abstineant, neq; penitus profundant. Etenim illud per Iouem considera Iupiter: Si quis ubi puellulā & formosam lege duxisset uxore, postea neq; obseruet, nec

nec ulla omnino zelotypia prosequatur, uidelicet si/
 nens illam noctu atq; interdium quocūq; libitum sit ire,
 & quicumq; uoluissent cum his habere rem, uel produ/
 cat potius ultro ut adulteretur, fores aperiens, prosti/
 turusq; & quoslibet ad illam inuitans, num hic amare
 uidebitur? profecto hoc tu nequaquā dices Iupiter, qui
 sæpenumero amorē senseris. Rursum si ingenuā lege
 domū deducat, uti liberos legitimos progeneret, cete/
 rum nec ipse cōtingat florentē etate, decoramq; uirgi/
 nem, nec aliū sinat aspicere: sed inclusam, orbam, steri/
 lemq; in perpetua uirginitate cōtineat, idq; præ amor/
 re se facere prædicet, & hūc quidē præferat, pallore,
 corpore exhausto, oculis refugis, num fieri potis est ut
 huiusmodi non desipere uideatur? quippe qui quā libe/
 ris oportuerit operā dare, fruiq; cōiugio, puellā adeo
 formosam atq; amabilem sinat emareescere, per omnem
 uitam tanq̃ Cereri sacerdotē alens. Huiusmodi & ipse
 indigne fero: quū à nōnullis ignominiose cedor calci/
 bus, laniorq; atq; exaurior: à nōnullis cōtra perinde
 ut stigmaticus fugitiuus compedibus uincior. I V P.
 Quid est aut̃ quod aduersus illos indigneris, quādoqui/
 dem utriq; pœnas egregias luunt? Alteri quidem dum
 Tantali in morem, neq; bibere sinuntur, neq; edere: sed
 ore sicco duntaxat inbiant auro. Alteri uero dum his
 ceu Phryneo cibos Harpyiæ ipsis ē faucib. eripiūt. Sed
 abi iā, Timone multo post hac usurus cordatiore P L.
 An ille aliquādo desinet me ceu foraminoso cophino,
 priusquā

priusquam omnino influxerim, data opera exhaurire,
 quasi conetur occupare, quo minus influam: ueritus, ne
 si copiosius infundar, ipsum undis obruam? Quo fit, ut
 in Danaidum dolium aquam mihi uidear allaturus, fru-
 straq; infusus, uase non continente liquorem: imò pri-
 us propemodum effuso quod influit, quàm influxerit.
 Adeo latus dolij hiatus ad effusionem ac liber exitus.
 I V P. Proinde ni hiatum istum obturauerit, perpetua
 amq; perstillationem sistere studuerit, te propediem
 effuso, facile rursum sagum, & ligonem in dolij fece re-
 periet: sed interim abite, atq; illum diuitem reddite. At
 tu Mercuri fac memineris, ut rediēs Cyclopes ex Aet/
 na tecum adducas, quo fulmen cuspide restituta resar-
 ciant. Nam eo nobis acuminato opus fuerit. M E R.
 Eamus Plute. Quid hoc? Num claudicas? Equidē igno-
 rabam ó præclare: te non cecum modo, uerumetiam
 claudum esse. P L V. Atqui non hoc mihi perpetuum
 Mercuri: uerum si quādo proficiscor à Ioue missus ad
 quempiam, tum nescio quo pacto tardus sum, & utro-
 que claudus pede, ita ut ægre ad metam pertingere
 queam: sene nonnunquam interim facto, qui me operie-
 batur. Porro quum discedendū est, alatū uidebis mul-
 to auibus celeriores. Vnde fit, ut uix iam amoto repa-
 gulo, ego iam præconis uoce uictor pronuncier, saltu
 stadium transmensus, ne uidentibus quidem aliquoties
 spectatoribus. M E R. At ista quidem haud uera nar-
 ras: imò ego tibi permultos commemorare queam, qui
 bus

bus heri ne obulus quidem erat, quo restim emerent: qui hodie repente diuites facti, splendide uiuant: albis quadrigis uebantur, quibus ante ne asellus quidē suppeditarit. Ii tamē purpurati, aurumq; manibus gestantes obambulant. Qui ne ipsi quidem opinor, credere possunt, quin p somniū diuites sint. P L V. Isthaec alia res est Mercuri: neq; enim tum meis ipsius ingredior pedibus: nec à Ioue, sed à Dite ad istos transmittor: qui & ipse nimirum opum largitor est, ac magna donans: id quod ipso etiam nomine declarat. Itaq; quoties est mihi ab alio ad alium demigrandum: in tabellas iniiciunt me: ac diligenter obsignantes sarcinae in morem sublatum transportāt. Interea defunctus ille alicubi in aedium tenebricosa parte iacet, uetere linteo in genua iniecto testus, de quo feles digladiantur. Porro qui me sperauerant obtinere, in foro operiuntur hiantes: non aliter, quā hirundinem aduolantem stridentes pulli. Deinde ubi signum detractum est, & lineus ille funiculus incisus, apertæq; tabellæ, iamq; nouus dominus pronunciatus est, siue cognatus quispiam, siue adulator, siue seruulus obscenus, qui puerili obsequio fauorē emeruerit, etiam tum mento subraſo, pro uarijs & opiparris uoluptatibus, quas illi iam exoletus suppeditaue rat, ingens scilicet præmium serēs generosus quisquis ille tandem fuerit, nonnunquam me ipsis cum tabellis arreptum, fugiēs adportat commutato nomine: ut qui modo Pyrrhias, aut Dromo, aut Tibius: iam Megacles
aut

aut Megabizus, aut Protarchus appelletur. Cateram illos nequicquam hiantes, seq; mutuū intuentes relinquit: ac uerum luctum agentes, quod eiusmodi Thynnus ex intimo sagenæ sinu sit elapsus, qui non parū magnam escam deuorarit. At hic repente totus in me irruens, homo uitæ mundioris atq; elegātioris rudis, pingui, illotaq; cute, qui cōpedes etiamdum horrescit: & si quis præteriens loro increpet, arrectis stet auribus: quiq; pistrinum, perinde uti templum adoret: non est deinceps tolerandus ijs, quibuscum uiuit: uerum & ingenuos afficit contumelia, & conseruos flagris cedit: experiens, num sibi quoq; similia liceāt, donec aut scortulo cuipiam irrelitus, aut equorū alendorum studio captus, aut adulatoribus sese permittens, deierantibus Nireo formosiorē esse, Cecrope Codrōue generosiorē, callidiore Vlysse, unum autē uel sedecim pariter Cræsis opulentiorē, momēto temporis semel profundat infelix, quæ minutatim multis ex periurijs, rapinis, flagitijs, fuerant collecta. M E R. Ista sēme sic habent uti narras: uerum ubi tuis ipsius ingrederis pedibus, qui tandem cæcus quum sis uiam inuenire soles? Aut qui dignoscis ad quosnam Iupiter te miserit, dignos illi uīfos qui diuitijs abundant? P L V. Enim uero, credis me reperire istos ad quos mittor? M E R. Per Iouem haudquaquam. Neque enim alioqui Aristide præterito, ad Hipponicum & Calliam accessissem, tum ad alios Athenienses, homines ne obulo qui
dem

dem æstimandos. Cæterum quid facis quandoquidem es emissus? P L V. Sursum ac deorsum circumcursans oberro, donec imprudens in quempiam incurrero: hic autem quisquis ille sit, qui forte primus me nactus sit, abducit ac possidet, te Mercuri pro lucro præter spem obiecto uenerans atq; adorās. M E R. Num ergo fallitur Iupiter: qui quidem credat ex ipsius animi sententia, ditari abs te hos, quos ille dignos existimarit qui ditescerent? P L V. Et iure quidem optimo fallitur ô bone: quippe qui quum me cæcum esse non ignoret emittat uestigatū rem usq; adeo repertu difficilem, & iam olim è uita sublatam, quam ne Lynceus quidem facile inueniret, quæ nimirum adeo obscura sit, ac minuta. Itaq; quum rari sint boni, improbi porro in ciuitatibus omnia obtineant, oberrans facile in huiusmodi mortales incurro, ac retibus illorum illigor. M E R. At qui fit, ut quoties eos deseris, celeriter aufugias quomodo uis sis ignarus? P L V. Tum demum acutum cerno, pedibusq; ualco, ubi ad fugam tempus inuitat. M E R. Iam illud quoq; mihi responde, qui fit, ut quum sis oculis captus (dicendum enim est) præterea pallidus, postremo claudus, tam multos habeas amantes, adeo ut omnes in te defigant oculos? & si potiantur, felices uiuantur, sin frustrentur, non sustineant uiuere? Ex his equidem non paucos noui, qui sic perditæ te amarint, ut se aereo è scopulo piscosi in æquoris alta, præcipites abiecerint, rati fastidiri sese abs te, propterea quod illos

illos nullo pacto respexisses. Quamq̃ sat scio, tu quoq̃ fateberis, si quo modo tibi ipsi notus es, furere istos, qui eiusmodi amore sunt dementati. P L V. At enim credis me, qualis sum, talem istis uideri, nempe claudum, aut cecum, aut si quid aliud adest mihi uitij. M E R. Quid ni ó Plute? nisi forte & ipsi omnes cæci sunt. P L V. Haud cæci quidem, ó optime, uerum inscitia, errorq̃ quæ nunc occupant omnia, illis offundunt tenebras: ad hæc ipse quoq̃ ne per omnia deformis sim, persona uehementer amabili tectus inaurata, gemmisq̃ picturata, ac uersicoloribus amictus eis occurro: at illi rati sese natiui uultus uenustatem aspicere, amore capiuntur, differeuntq̃ nisi potiantur. Quod si quis me toto corpore renudatum illis ostenderit, dubio procul futurum sit ut se ipsi damnent, qui tantopere cæcutierint, ad amantes res neutiq̃ amandas ac fœdas. M E R. Quid ergo posteaquam eò peruentum est ut iam diuites euaserint, iamq̃ personam sibi circumposuerint, rursum falluntur? Adeo ut si quis illis detrahere conetur, penè caput potius, quàm personam abiiciat? Neq̃ enim uerisimile est etiam tum illos ignorare, auro bracteata esse formam, quum intus cuncta inspexerint. P L V. Ad id non parum multæ res, ó Mercuri, mihi sunt adiumentò. M E R. Quæ nam? P L V. Simulatq̃ qui me primum nactus est, apertis foribus exceperit, clanculum unà mecum introit elatio, uerecordia, iactantia, mollities, uolentia, dolus, atq̃ alia item innumeraabilia

bilia: à quibus omnibus posteaquam est animus occu-
 patus, iam admiratur quæ neutiquam sunt admiranda,
 & appetit ea quæ sunt fugienda, meq; cunctorum illo-
 rum quæ introierant, malorum patrem stupet, illorum
 satellitio uallatum, quiduis potius passurus, quàm uti
 me compellatur reiicere. M E R. Ut leuis ac lubricus
 es Plute, retentu difficilis, ac fugax, neq; ullâ præbens
 ansam certam quo prensus tenere: sed nescio quomo-
 do anguillarum ac serpentum in morem inter digitos
 elaberis. At è diuerso paupertas, uiscosa, prensu facilis,
 totoq; corpore mille uncus gerit hamos, ut qui tetige-
 rint, illico hæcant, nec facile queant auelli. Verum in-
 terea dū nugamur, rem haud parua omisimus. P L V.
 Quam? M E R. Nempe quia thesaurum non adduxer-
 imus, quo uel in primis erat opus. P L V. Ist hac qui-
 dem ex parte bono sis animo. Nam non nisi in terra re-
 licto illo ad uos ascendere soleo: iussuq; intus manere so-
 ribus occlusis, neq; cuiquam aperire, nisi me uociferan-
 tem audierit. M F R. Iam igitur Atticam adeamus.
 Tu me consequitor chlamydi adherens, donec extre-
 mam uiam attigerimus. P L V. Recte facis Mercuri,
 quū me per uiam ducis. Etenim si me desereres, forsan
 oberrans in Hyperbolū aut Cleonem inciderem. Sed
 quis hic stridor ceu ferri saxo impacti? M E R. Timon
 hic est, qui proxime montanum & petricosum fodit
 solū? Pape: adest & Paupertas, & Labor ille, tum Ro-
 bur, Sapientia, Fortitudo, atq; id genus aliorū turba:

L V C. p quorum

quorum omnium agmen Fames cogit, longe præstan-
 tius quàm tui sint satellites. P L V. Quin igitur quàm
 ocysime discedimus Mercuri? Neq; enim ullum ope-
 rapreciũ fecerimus cum homine eiusmodi uallato ex-
 ercitu. M E R. Secus uisum est Ioui: quare ne metu de-
 terreamur. P A V P E R T A S. Quo hunc nunc Ar-
 gicida manu abducis? M E R. Ad hunc Timonem, ad
 quem à Ioue sumus ire iussi. P A V. Ita ne rursus Plu-
 tus ad Timonem? posteaquam ego hunc antea delitijs
 male corruptũ suscepì: cõmendansq; Sapientiæ & La-
 bori, strenuũ, multiq; precij uirũ reddidi? Adeo ne de-
 spicienda, iniuriæq; idonea uobis Paupertas iudicor: ut
 hunc, quæ mihi unica erat possessio, eripiat, iam exa-
 ctissima cura ad uirtutem excultum? ut Plutus hic ubi
 denuo suscepit, per contumeliã & arrogantiam illi
 manu inicta, talem reddiderit, qualis erat dudũ, mol-
 lem & ignauum, ac uecordem: rursus mihi restituat,
 ubi iam nibili factus erit, & reijculus? M E R. Sic ó
 Paupertas, Ioui placitũ est. P A V. Equidem ab eo. At
 uos Labor & Sapientia, reliquiq; consequimini me.
 Porro hic breui cognoscet, qualis in se fuerim, quam
 nunc relinquet: nempe adiutrix bona, & rerũ optima-
 rum doctrix. Qui cum donec habuit cõmercium, sano
 corpore, ualentiq; animo perseverauit: uirilẽ exigens
 uitã, & ad sese respiciẽs: superuacua autẽ & uulgaria
 ista aliena, ita ut sunt, existimans. M E R. Discedunt
 illi: nos ad eum adeamus. T I M. Quinam estis, ó scete-
 sti

ſti? aut qua gratia huc adueniſtis homini operario mer-
cenarioq; negociũ exhibitori? uerum haudquaquã læ-
ti abibitis. ſceleſti ut eſtis omnes: nam ego uos illico gle-
bis & ſaxis petitos cõminuam. M E R. Nequaquam
ò Timon, ne ferito, neq; enim ſeries mortales: uerũ ego
ſum Mercurius, hic Plutus. Miſit nos Iupiter, uotis tu-
is exauditis. Quare, quod bene uertat, opes accipe, de-
ſiſtens à laboribus. T I M. Atqui uos iam ploraueritis,
etiam ſi dij ſitis ut dicitis. Siquidẽ odi pariter omnes,
tum deos, tum homines. Sed hunc cecũ quiſquis hic fu-
erit, mihi certũ eſt ligone impacto cõminuere. P L V.
Abeamus per Iouem Mercuri: quandoquidẽ hic homo
mihi uidetur non mediocriter inſanire, ne malo quopi-
am accepto diſcedam. M E R. Ne quid ſerociter Ti-
mon: quin exue potius penitus iſtam ſerocitatẽ, aſperi-
tatemq; ac manibus obujs excipe bonã fortunã: rur-
ſum diues eſto: rurſum Athenienſiũ princeps, & ingra-
tos illos deſpicito, quũ ſolus florebis. T I M. Nihil mi-
hi uobis eſt opus, ne obturbate. Sat opũ mihi ligo: præ-
terea fortunatiſſimus ſum, ſi nemo propius ad me ac-
ceſſerit. M E R. Ad cõne quæſo inhumaniter?

Hæc ego ſæua Ioui reſero atq; immania dicta?
Atqui par erat forſitan homines tibi haberi inuiſos, ut
qui tam multa indigna in te cõmiſſent: deos odio te
proſequi nequaquã erat conſentaneũ, quũ illi tantopere
tui curam agant. T I M. At tibi Mercuri, Iouiq; quod
me reſpicitis, plurimam equidem habeo gratiam: cæter

ceterum hunc Plutum nequaquam recepero. MER.
 Quid ita? TIM. Quoniam pridem innumerabilium
 malorum hic mihi fuit autor, quum me assentatoribus
 proderet, insidiatores in me inuitaret, cōflaret odium,
 illecebris corrumpere, inuidiæ obnoxium redderet:
 deniq; quū repente me adeo perfide ac proditorie de/
 stituerit. Contra, paupertas optima, me laboribus uiro
 dignissimis exercens, mecumq; uere & libere conui/
 uens, & quibus opus erat suppeditauit laboranti, &
 uulgaria ista docuit contemnere, effecitq; ut mihi uitæ
 spes omnis ex me ipso penderet, demōstrans quanam
 essent opes uere meæ: nempe quas neq; adulator assen/
 tans, neq; sycophanta minitās, neq; plebes irritata, ne/
 que concionator suffragiorū autor, neq; tyrannus in/
 tentus insidijs queat eripere. Itaq; iam ualidus effectus
 ob laborem, dum hunc agellum gnauiter exerceo, ne/
 que quicquam eorum quæ sunt in ciuitate malorū aspi/
 cio, abunde magnum & sufficientem uictum mihi ligo
 suppeditat. Quare tu Mercuri, quā uenisti uiam reme/
 tiens, recurre, unā tecū Plutū adducens ad Iouē. Illud
 mihi sat fuerit, si effecerit ut omnes mortales per om/
 nem ætatem ciulent. MER. Nequaquam ó bone, neq;
 enim omnes ad ciulandum sunt accommodi. Quin tu
 iracunda pueriliaq; ista missa face, ac Plutum excipe:
 non sunt reiiciēda munera, quæ à Ioue proficiuntur.
 PLV. Vin' Timon ut contra te partes defendam me/
 as, an grauitè feres si quid dixero? TIM. Dicitò, ne
 multis

multis tamen, neq; cum procemijs, quemadmodū per
ditissimi isti solēt Oratores. Nam huius Mercurij gra
tia te feram paucis dicentem. P L V T. Atqui multis
mihi potius erat dicendum, tot nominibus abs te accu
sato. Attamen uide, num qua in re te quemadmodum
ais laeserim: qui quidem dulcissimarū quarumq; rerum
tibi extiterim autor, opifexq; autoritatis, præsidentiae,
coronarum, aliarum item uoluptatum: mea opera con
spicius eras, celebris & obseruandus. Caterum si quid
molesti ab adulatoribus accidit, non mihi potes impu
tare: quin ipse magis abs te sum affectus contumelia,
propterea quod me tam ignominiose uiris illis execra
tis suppeditaris: qui te mirabātur, ac præsigijs demen
tabant, mihiq; modis omnibus insidias struebant. Por
rò quod extremo loco dixisti, te à me proditum, deser
tumq; fuisse: istud criminis in te possum retorquere,
quum ipse sim modis omnibus à te reiectus, præceptsq;
exactus ex ædibus. Vnde pro molli chlamyde, sagum
istud charissima tibi paupertas circumposuit. Itaq; te
stis est mihi hic Mercurius, quantopere louem orauer
im ne ad te uenirem, qui tam hostiliter esses in me de
bacchatus. M E R. At nunc uides Plute, in cuiusmodi
hominem sit commutatus. Proinde audacter cum illo
consuetudinem age. Tu uero fode ita ut facis. Tu inter
rim thesaurum sub ligonem adducito. Audiet enim si
tu accersiueris. T I M. Parendū est Mercuri, rursusq;
ditescendum. Quid enim facias quum dii compellant?

tamen uide, in quas turbas me miserum conijcies: qui quidem quum ad hunc usque diem felicissime uixerim, tantum auri repete sum accepturus, nihil comeritus mali, tantumque curarum suscepturus. M E R. Sustine Timon mea gratia. tametsi graue est isthuc, atque intolerandum: quo uidelicet palpones illi praee inuidia rupantur. Ego porro superata Aetna in caelum reuolauero. P L V. Abijt ille quidem sicut apparet. Nam ex alarum remigio facio coniecturam. Tu uero hic operire, siquidem digressus Thesaurum ad te transmittam, sed feri fortius: tibi loquor auri Thesauri, Timoni huic audiens esto, offerque temet eruendum. Fodi Timon altius impingens. Ceterum ego a uobis digredior. 71 M. Age iam o ligo, nunc mihi tuas uires explica, neque defatigare, dum ex abdito Thesaurum in apertum euocaris. Huiusmodi prodigiorum autor Iupiter, amici Corybantes, ac lucifer Mercuri, unde nam auri tantum? Num somnium hoc est? Metuo ne carbones reperturus sim experrectus. Atqui aurum profecto est insigne, fuluum, graue, et aspectu multo iucundissimum.

Pulcherrima Aurum faustitas mortalibus.

Quippe quod ignis in more ardes, noctesque et dies renides. Ades o mihi charissimum desideratissimumque, nunc demum credo uel Iouem ipsum olim aurum esse factum. Etenim quae tandem uirgo non exporrecto sinu usque adeo formosum amatorem excipiat, per tegulas illapsam? O Mida Cræseque, ac munera Delphica in templo dicas
ta:ut

ta: ut nihil eratis si cum Timone, cumq; Timonis opibus conferamini: cui ne Persarum quidem rex par est. O ligo, sagum charissimū, uos huic Pani suspendi commodum est. At ego q̄maxime semotū mercatus agrū, turriculaq; seruandi auri gratia constructa, uni mihi affatim uixero: sepulchrū item inibi mihi defuncto parare est sententia. Hæc igitur decreta sunt, placitaq; in reliquum uitæ: seiunctio, ignorantia, fastidium erga mortales omneis. Porro amicus, hospes, sodalis, aut ara misericordiæ, meræ nugæ. Tum commiserari lachrymantem, suppeditare egētibus, iniquitas, ac morū subuersio: at uita solitaria, qualis est lupis: unus sibi amicus Timon: ceteri omnes hostes, & insidiarum machinatores. Cum horum quopiam congregi, piaculū: adeo ut si quem aspexero dūtaxat, inauspicatus sit ille dies. In summa: non alio nobis habentur loco, quàm signa sæxæ, arcæue: neq; sociālem ab illis missum recipiamus, neq; fœdera feriamus. Solitudo terminus esto. Cæterū tribules, cognati, populares: postremo patria ipsa, frigida quedam & sterilia nomina, stultorumq; mortaliū gloriæ: solus Timon diues esto: despiciat omnes: solus ipse secū oblectetur, liber ab assentationibus, & onerosis laudibus dijs sacra faciat: epuletur solus, sibi ipsi uicinus, sibi particeps, excutiens sese ab alijs. Ac semel decretum esto: ut unus se ipsum comiter accipiat, si moriendū sit, aut necesse habeat sibi ipsi coronā ad mouere. Nullumq; nomen sit dulcius, q̄ Misanthropi,

id est, hominum osoris. Morum autem notæ, difficultas asperitas, feritas, iracūdia, inhumanitas : quod si quem conspexero incendio conflagrante, obtestantemq; quod restinguam, pice oleoq; restinguere : rursum si quem flumen undis abstulerit, isq; manus porrigens, imploret ut retineatur: hunc quoq; demerso capite propellere, ne possit emicare: hunc ad modum par pari relaturus est. Hanc legem Timon tulit Echecratides Colytensis: & concionis subscripsit suffragijs idem ille Timon. Age hac decreta sunt: hæc fortiter tueamur. Cæterum magno emerim ut id omnibus innotescat, quod opibus abūdo: nam illa res illos præfocauerit: sed quid illud? Hem quæ trepidatio? undiq; concurrunt, puluerulenti atq; anhelī, haud scio unde aurū odorati. Vtrū igitur hoc cōsenso colle saxi eos abigo, ē sublimi deiaculans: an hac tantum in re legem uiolabimus, ut semel cum illis congregiamur: ut magis angantur, fastiditi, repulsiq; ? Ita satius esse duco. Itaq; restemus quo illos iam excipiamus. Age prospiciam: primus eorum iste quis est? Nempe Gnatonides adulator, qui mihi nuper cœnam petenti, funem porrexit, quum apud me sæpenumero solida dolia uomuerit. Sed bene est quod ad me uenit: nam primus omnium uapulabit. G N A T O . An non dixi Timonem uirum bonum non neglecturos esse deos? Salue Timon formosissime, iucundissime, conuiuator bellissime. T I M . Scilicet & tu Gnatonides, uulturum omnium edacissime atq; hominum perditissime

*sim e. G N A. Semper tibi grata dicacitas. Sed ubi com
potamus? Nam nouam tibi adfero cantilenam, ex his
quos nuper didici dithyrambis. T I M. Atqui elegos
canes, admodum miserrabiles, ab hoc doctus ligone.*

*G N A. Quid istuc? Feris ó Timon? Attestor. ó Her/
cules: hei hei in ius te uoco apud Areopagitas, qui uul/
nus dederis. T I M. Atqui si cunctere paulisper, mox
cedis me reum ages. G N A. Nequaquã, quin tu plas/
ne uulneri medere, paululo auri inuncto. Mirum enim
in modum presentaneũ id est remediũ. T I M. Etiam
manes? G N A. Abeo. At tibi male sit, qui quidem ex
uiro commodo tam seuus factus sis. T I M. Quis hic
est qui accedit recaluafter ille? Philiades, assentatorũ
omnium execratissimus. Hic quum à me solidum acce/
perit fundum, tum filie in dotem talenta duo, laudati/
onis præmium, quum me canentem reliquis silentibus
omnibus solus maiorem in modum extulisset, deierans
me uel oloribus magis canorum, ubi me pridem egro/
tum conspexisset: nam adieram oraturus ut mei curam
ageret: plagas etiam egregius ille uir impegit. P H I /
L I A D E S. O impudentiam, nunc demum Timonem
agnoscitis: nunc Gnatonides amicus & conuiua: enim
uero habet ille digna se, quando quidem immemor est
atq; ingratus. At nos qui iam olim conuictiores sumus
equales ac populares: tamen modeste agimus, ne infa/
lire uideamur. Salue here, fac ut istos adulatores sacri
legos obserues, qui nusq̃ adsunt nisi in mēsa: præterea à*

coruis nihil differunt. Neq; post hac huius ætatis mortali-
 um ulli fidendū est. Omnes ingrati, & scelesti. At ego
 quum tibi talentum adducerem, quo posses ad ea quæ
 uelles uti, in uia accepi, te summas quasdam opes esse
 nactum. Proinde accessi his de rebus admoniturus te.
 quanquam tibi forsitan me monitore nihil erat opus, ui-
 ro nimirum adeo prudenti, ut uel Nestori ipsi, si neces-
 se est, consilium dare queas. TIM. Ita fiet Philiades,
 sed age, accede quo te ligone comiter accipiam. PHI.
 Viri, caput mihi comminutum est ab hoc ingrato, pro-
 pterea quod eum ea quæ in rem illius erant, aduocauit.
 TIM. Ecce tertius huc orator Demetrius se recepit, tar-
 bulas dextra gestans, aitq; se mihi cognatum esse. Hic
 una die de meo sedecim talenta ciuitati dependit: nam
 damnatus erat, ac uinctus. At quum soluendo nō esset,
 ego misertus illum redemi. Porro quum illi sorte ob-
 uenisset, ut Erechtheidi tribui distribueret ærariū, atq;
 ego adiens, id quod ad me redibat poscerem, negabat
 se ciuem nosse me. DEM. Salue Timon: præcipuū ge-
 neris tui præsidium, fulcimentum Atheniensium, defen-
 saculum Græciæ. Profecto iamdudum te populus fre-
 quens, & utraq; curia operitur. Sed prius decretū au-
 di, quod de te conscripsi. Quandoquidem Timon Eche-
 crates filius, Colyttensis, uir nō modo probus & inte-
 ger, uerum etiam sapiens, quantum alius in Græcia ne-
 mo, nunquam per omnē uitam destitit optime de Rep-
 mere ri: Tum autem in olympicis uicit pugil, & lucta
 cursuq;

cursuq; die eodem, ad hæc solenni quadriga, equestriq;
 certamine. TIM. At ego ne spectator quidem unquã
 in olympicis sedi. DEM. Quid tũ? spectabis posthac,
 sed ista communia addi satius est. Tum anno superior
 re apud Acharnenses pro Rep. fortissime se gessit, &
 Peloponensium duas acies concidit. TIM. Quæ ratio
 ne? Quippe qui nec unquam arma gesserim, neq; un-
 quam militiæ dederim nomen. DEM. Modeste tu qui
 dem de teipso loqueris, nos tamẽ ingrati futuri sumus,
 nisi meminerimus. Præterea scribendis plebiscitis, &
 in consultationibus, & in administrandis bellis non me-
 diocrem utilitatem attulit Reipub. His de causis om-
 nibus uisum est, curiæ, plebi, magi; ratibus tributim, ple-
 beijs singulatim, communiter uniuersis, aureum statue-
 re Timonem iuxta Palladem in arce: fulmen dextera
 tenentem: radijs tempora ambientibus, utq; septem au-
 reis coronis coronetur, hæq; coronæ hodie in Diony-
 sijs per Tragædos novos promulgentur. Siquidem ho-
 die, illi Dionysia sunt agenda. Dixit hoc suffragium
 Demeas orator, propterea quod cognatus illius pro-
 pinquus, ac discipulus eius sit. Nam & orator opti-
 mus Timon: præterea quicquid uoluerit. Hoc igi-
 tur tibi suffragium, sed utinam & filium meum ad te
 pariter adduxissem, quem tuo nomine Timonem ap-
 pellauit. TIM. Qui potes Demea, quum ne uxorem
 quidem duxeris unquam, quantum nobis scire licuit?
 TIM. At ducã, nouo ineunte anno, si deus permiserit,
 liberisq;

liberisq; operam dabo. Tum quod erit natum (erit autem masculus) Timonem nuncupabo. TIM. An uxorem tu sis ducturus, equidem haud scio, tanta à me plaga accepta. DEM. Hei mihi. Quid hoc est rei? Tyrannidem Timon occipias? pulsasq; eos qui sunt ingenui, ipse nec ingenuus planè, nec ciuis: uerum propediè poenas daturus, quàm alijs nominibus, tum quod arcem incenderis? TIM. Atqui non conflagrauit arx scelestæ. Proinde palàm est, te calumniatorè agere. DEM. Verum effosso arario diues effectus es. TIM. Atqui non effossum isthuc, unde ne hæc quidem probabiliter abs te dicuntur. DEM. Verum effodietur posthac, sed tu interim omnia quæ in eo condita, possides. TIM.

Alteram itaq; plagam accipe. DEM. Hei scapulis meis. TIM. Ne uociferare, alioqui & tertiam tibi illidam. Etenim res planè ridicula mihi acciderit, si quum inermis duas Lacedæmoniorum acies fuderim, unum scelestum hominem non protriuerò. Tum frustra uicerim in olympijs, & pugil et palestrites. Sed quid hoc? An non philosophus Thrasycles hic est? profecto ipse est, promissa barba, subductisq; supercilijs, & magnum quiddam secum murmurans accedit, Titanicum obtusens, cæsariem per scapulas fluentem uentilās, alter quidam Boreas, aut Triton, quales eos Zeussis depinxit. Hic habitu frugalis, incesu moderatus, amictu modestus, mane mirum quàm multa de uirtute differit, damans eos, qui uoluptate capiuntur, frugalitatem lau-

dans

*dans, at ubi lotus ad cœnam uenit, puerq; ingentem illi
calicem porrexit, meraciore autem maxime gaudet.
perinde ut Lethes aquam ebibens, à dilucularijs illis
disputationibus diuersissima quæ sint exhibet, dum mi
lui instar præripit obsonia, & proximum cubito op
posito arcens, mento interim cōdimentis oppleto, dum
canum ritu ingurgitat, prono incumbens corpore: per
inde atq; in patinis uirtutem inuenturum sese speret,
dumq; usque adeo diligenter catinos extergit indice di
gito, ut ne paululum quidem reliquiarum sinat adhæ
rere, nunquam non querulus, tanquam deteriorem par
tem acceperit, uel si totam placentam, aut suam solus
omnium accipiat, qui quidem edacitatis & insatiabili
tatis est fructus, temulētus, uinoq; bacchatus, nō ad can
tum modo, saltationemq; uerum ad conuicium usq; &
iracundiam. Ad hæc multus inter pocula sermo (tum
enim uel maxime) de temperantia, sobrietateq; atque
ista quidem loquitur, quum iam à mero male affectus
ridicule balbutit. Accedit his deinde uomitus. Postre
mo sublatum eum de conuiuio efferunt aliqui, ambabus
manibus tibicinæ inherentē. Quanquam alioqui ne so
brius quidem ulli primariorum cesserit, uel mendacio,
uel confidentia, uel auaricia. Quin & inter assentato
res primas tenet, peierat promptissime, anteit impostu
ra, comitatur impudentia. In summa prorsus admiran
dum quoddam spectaculum est, omni ex parte exactū,
uarietq; absolutū: proinde nō ciulabit clarius uidelicet
quum*

quum sit modestus. Quid hoc? papa, tandē nobis Thra-
 sycles? T H R. Non hoc animo ad te uenio Timon, quo
 pleriq; isti, qui nimirū opes admirati tuas, argenti, au-
 ri, opiparorum conuiuiorum adducti spe concurrunt,
 multaq; assentatione deliniunt te, hominē uidelicet sim-
 plicem, facileq; impartientem id quod adest. Siquidem
 haud ignoras offam mihi in cœnam sat esse, tum opso-
 nium suauissimum cæpe aut nasturcium, aut si quando
 lubeat lautius epulari, pusillum salis. Porro potū fons
 Athenis nouem saliens uenis suppeditat. Tum pallium
 hoc quauis purpura potius. Nam aurum nihilo magis
 apud me in precio est quàm calculi qui sunt in littori-
 bus. Sed tua ipsius gratia huc me contuli, ut ne te sub-
 uerterit pessima ista, atq; insidiosissima res opulentia:
 quippe quæ multis sæpenumero immedicabilium malo-
 rum extiterit causa. Etenim si me audies, potissimum
 opes uniuersas in mare præcipitabis, utpote quibus ni-
 hil sit opus bono uiro, quiq; philosophiæ possit opes p-
 spicere. Ne tamen in altum d bone, sed fermè ad pubem
 usq; ingressus, paulo ultra solum fluctibus opertū, me
 quidem uno spectante. Quod si hoc non uis, tute igitur
 eas potiore uia ex ædibus eijcito, ac ne obolum quidem
 tibi facias reliquū, uidelicet largiens ijs, quicunq; opus
 habent, huic quinq; drachmas, illi minam, alij talentū.
 Porro si qui erit philosophus, hunc æquum est duplam
 aut triplam ferre portionem: quanquam hoc quidē mi-
 hi non mea ipsius gratia postulo, sed quo amicis, si qui
 egebunt

egebunt, donem: sat est si modo peram hanc largitione tua expleueris, ne duos quidem modios Aeginíticos capientem. Nam paucis contentū, modestumq; conuenit esse eū qui philosophatur, neq; quicquam ultra peram cogitare. T I M. Equidem ista quæ dicis probo Thrasycles: ergo si uidetur, priusquam peram expleam, age tibi caput opplebo tuberibus, posteaquam ligone sum mensus. T H R. O libertas, ô leges, pulsamur ab impurissimo libera in ciuitate? T I M. Quid stomacharis ô bone Thrasycles? num te defraudauit? Atqui adijciam ultra mensuram Choenices quatuor: sed quid hoc negocij? Complures simul adueniūt. Blepsias ille, et Laches, & Gniphon, breuiter agmen eorum qui uapulabunt. Itaq; quin ego in rupem hanc conscendo, ac ligonē quidem iam dudum fatigatum, paulisper interquiescere sino? At ipse plurimis congestis saxis, procul eos lapidū grandine peto. B L E P S I A S. Ne iace Timon, abimus enim. T I M. At nos quidem nec citra sanguinem, nec absq; uulneribus.

ERASMVS ROTERO=

DAMVS RICHARDO VVIT/

fordo Britanno, docto & cum primis

iucundo amico, S P D

V M annis iam aliquot totus Græcicis
 C in literis fuerim Richarde charissime, nus-
 per quo cū literis Latinis redirem in gra-
 tiam

tiam, Latine declamare cœpi, idq; impulsore Thoma
 Moro, cuius (uti scis) tanta est facundia, ut nihil nō pos-
 sit persuadere uel hosti: tanta autem hominem charita-
 te complector, ut etiam si saltare me, restimq; ductare
 iubeat, sim non grauatim obtemperaturus. Tractat il-
 le idem argumentum, & ita tractat, ut nullus sit omni-
 no locus, quem non excutiat eruatq;. Neq; enim arbi-
 tror (nisi me uehemens in illum fallit amor) unquam na-
 turam finxisse ingenium hoc uno præsentius, prompti-
 us, oculatius, argutius, breuiterq; dotibus omnigenis
 absolutius. Accedit lingua ingenio par, tum morum mi-
 ra festiuitas, salis plurimum, sed candidi duntaxat, ut ni-
 hil in eo desideres quod ad absolutum pertineat patro-
 num. Quare non hoc animo laborem hunc suscepi, ut
 tantum artificem uel æquarem, uel uincerem, sed uti-
 cum amico omnium dulcissimo, qui cum libenter soleo
 seria ludicraq; miscere, in hac ingeniorū palestra qua
 si colluctarer: idq; feci eo libentius, quod magnopere
 cupiam hoc exercicij genus, quo nullū aliud æque fru-
 giferum, in ludis nostris aliquando instaurari. Neque
 enim aliud esse in causa puto, quod hac nostra temper-
 state quum tam multi sint, qui scriptores eloquentissi-
 mos euoluant, tam pauci tamen existant, qui non infan-
 tissimi uideantur, si quando res oratorem poposcerit.
 Quod si tum Ciceronis Fabijq; autoritatem, tum ueter-
 rum exemplum sequuti, ὅν τοιαῦτα μελέταε diligē-
 genter à pueris exerceremur, non esset (opinor) tanta
 dicendi

dicendi inopia, tam miserranda infantia, tam pudenda balbuties etiam in his qui literas oratorias publice profitentur. Nostram declamationem ita leges, ut eam me pauculis diebus lusisse cogites, non scripsisse. Hortor autem ut et Moricam conferas, itaq; iudic. s. num quid in stilo sit discriminis inter hos, quos tu ingenio, moribus, affectibus, studijs usque adeo similes esse dicere solebas, ut negares ullos gemellos magis inter se similes reperiri posse. Vtrunq; certe ex æquo amas, utriq; uicissim ex æquo charus. Vale meum delictum Richarde festiuissime. Ruri, ad Calendas Maias, M D VI

LVCIANI TYRANNICIDA, DES. ERASMO ROTTERODAMO interprete.

ARGVMENTVM DECLAMATIONIS

Quidam in arcem ascendit, uti tyrannum occideret, atque ipsum quidem non reperit, uerum filium eius interemit, gladiumque in uulnere reliquit. Adueniens tyrannus, ubi filium extinctum conspexit, eodem ense necem sibi consciscit. Is qui ascenderat, tyrannique filium peremerat, præmium tanquam tyrannicida petit.

DECLAMATIO

VVM duos eodem die tyrannos occiderim iudices, alterū quidem ætate iam æstetis, alterum æuo florentem, & ad scelus

LVC. q runt

ram successionem capeffendam paratum,unicum tamē
 pro ambobus prēmium petitū uenio,qui quidem unus
 omnium quotquot unquam tyrannicidæ fuerunt,unico
 uulnere duos maleficos fuerim amolitus,neciq; dede-
 rim,filiū uidelicet ense,patrem indulgenti charitate
 qua filiū adamabat. Itaq; tyrannus pro his quæ com-
 misit,abunde magnas pœnas nobis depēdit: quippe qui
 & uiuus affpexerit,filiū prius morte sublatū,et quod
 est omnium maxime nouum,compulsus sit deniq; ipse
 sui tyrannicida fieri. At filius illius mea quidem manu
 peremptus est,ceterū occisus alteram ad cadem ope-
 ram mihi suam commodauit,dum qui uiuo patri sceles-
 rum socius fuerat,eiusdem post mortem (quatenus li-
 cuit) extitit parricida. Ego itaq; sum is qui tyrannidē
 sustuli,pariterq; mecum gladius,quo cuncta confecta
 sunt,meus:tametsi cedis ordinem commutarim,ac mo-
 rem modumq; nouarim conficiendi sceleratos: nempa
 hunc qui ualentior erat,ac sese defendere poterat,ipse
 perimens,porrò senem soli gladio reseruās. His igitur
 de causis & amplius quiddam à uobis me consequutur-
 um arbitrabar,præmiaq; laturum,quæ numero equa-
 rent eos qui essent interempti:utpote qui non præsentī
 bus modo malis uos leuarim,uerumetiam futurorum
 formidine,quiq; stabilem pepererim libertatem,nullo
 relicto qui scelerum capeffat successionem. Verum in-
 terita tantis rebus strenue peractis,in discrimen adduc-
 cor,ne præmio fraudatus à uobis discedam,ac ne solus
 non

non feram mercedem, quam leges à me seruata præstè-
 tuunt. At qui contradicit, is mihi uidetur nō Reipub-
 studio (quemadmodum ait) hoc facere, sed quod extinx-
 tos esse illos grauitè ferat, atque cum qui illis mortis
 autor extitit, ulcisci conetur. Vos igitur iudices mihi
 paulisper attendite, dum tyrannidis mala tametsi ipsi
 optime nostis, commemoro. Siquidem hoc pacto futu-
 rum est, ut & beneficij mei magnitudinem intelligar-
 tis, & ipsi plus capiat is uoluptatis, reputantes nimi-
 rum quibus sitis leuati malis. Neq; enim quemadmodū
 alijs quibusdam sæpenumero accidit, itidem & nos sim-
 plicem tyrannidem atq; unicam seruitutem sustineba-
 mus, nec unius domini uolentiam tolerabamus: uerum
 soli omnium quos similis habuit calamitas, duos pro-
 pino tyrannos habebamus, & in geminas contumelias
 distrahebamur infelices. Porro senex multo erat mode-
 ratior, quippe ad iras lentior, ad supplicia segnior, &
 ad cupiditates tardior: utpote cui iam etas uehemen-
 tiam impetus cohiberet, uoluptatumq; cupiditates res-
 frenaret. Quin ad suscipienda maleficia filij instinctu
 nolens impelli ferebatur, ipse alioqui non admodum
 tyrannicus, nisi quod illi morem gerebat. Siquidem
 indulgens in filium supra quàm credi queat erat, id
 quod re declarauit, ita ut filius illi esset omnia. Illi
 parebat, per uim faciebat quicquid ille iusserat: sup-
 plicio afficiebat quoscunque præceperat, ac prorr-
 sus in omnibus illi obsequundabat. In summa, filius in

patrem tyrannum quendam agebat, pater filij cupiditatum satellites erat. Tametsi huic propter ætatem honorem cedebat adolescens, soloq; imperij nomine temperabat, tamen res & caput tyrannidis erat ipse. Et quanquam tutamentum præsidiumq; principatui ab illo mutuaretur, scelerum tamen emolumentis solus fruebatur. Ille erat qui satellites continebat, qui custodias obtinebat, qui tyrannidem affectantes e medio tollebat, qui insidias formidabat, ille qui castrabat ephēbos, qui cōiugia uiolabat, illi uirgines producebantur. Tum si quæ cedes, si quæ exilia, si quæ pecuniarum exspilationes, delationes, contumeliæ, ea omnia iuuenis temeritate gerebantur. Porro senex illi obsequebatur, comitemq; scelerū sese præbebat, ac cōprobabat duntaxat filij sui flagitia. Itaq; quū ea res nobis erat intoleranda, propterea quod quū animi cupiditatibus ex imperio potestas accedit, nullum flagitijs modum imponunt: tum illud in primis discruciabatur, quod prospicere mus diuturnam, uel æternam potius seruitutem eam futuram, & per successionem alij post alium domino tradendam Remp. populūq; homini scelesto hereditatis instar obuenturum. Nam id alijs spem nō exiguam facit, quod apud sese reputant, q̄ inter se dicunt: at mox coercebitur, at mox demorietur, paulo post liberi sumus futuri. Verū de his nihil eiusmodi sperabatur, quin potius iam intuebamur paratū tyrannidis heredem. Vnde factum est, ut ne aggredi quidē quisquam fortissimū

civium

ciuiū, & qui eadem quæ ego animo statuisſet, auderet.
 Sed deſperabatur ab uniuerſis libertas, atq; in expug-
 nabilis tyrannis uidebatur: quippe quum eſſet cum tam
 multis conſligendum ac dimicandū. At me nihil iſta de-
 terruerunt, neq; perpenſa negocij difficultate refu-
 gi, neq; ad ſuſcipiendum diſcrimen trepidauī: uerum ſolus,
 ſolus inquam aduerſus adeo ualidam uariamq; tyran-
 nidem: uel non ſolus potius, ſed gladio comite conſcen-
 di: quippe qui mihi ſit auxiliatus, mecumq; ex parte ty-
 rannum interemerit, quum mors mihi interim ob oculos
 obueraſſetur: at ē diuerſo perpendenti, quod pub-
 licam libertatem mea cæde redempturus eſſem. Ergo
 ubi in primam iruiſſem cuſtodiam, neq; mediocri ne-
 gocio ſatellites ſubmouiſſem: occidēs interim, in quem
 incurriſſem, & quicquid obſiſteret amolienſ, ad ipſum
 negocij caput ſerebar, ad unicum tyrannidis robur, ad
 noſtrarum calamitatum fontem. atq; irrupto arcis pro-
 pugnaculo, quum uiderem illum fortiter tuentem ſeſe,
 multisq; uulneribus reſiſtentem, tamen occidi. Et iam
 tum erat ſublata tyrannis, iam tum mihi conſectum ſar-
 cinus. Ex eo tempore liberi omnes, niſi quod reliquus
 adhuc erat ſenex ſolus, inermis, nudatus cuſtodijs: iam
 quæ amiſſo magno illo ſuo ſatellite deſertus, neq; deinceps
 dignus forti dextra. Ibi nimirum mecum ipſe iudices,
 hæc animo reputabam. Cuncta mihi pulchre habent,
 cuncta conſecta ſunt, cuncta eò quò deſtinaram. perdur-
 ſta. At cum qui reliquus eſt, quo tandem modo poenas

dare cōuenit? Me quidem meaq; dextera nequaquam est dignus, præsertim si post splendidum facinus iuuentur atq; magnificum interimatur, priorem illam cædem de decoraturus. Carnifex aliquis quærendus est illo dignus, uerum post calamitatē, ne uel hanc ipsam lucrifaciat: uideat, dis crucietur, appositū habeat ensē, huic reliqua mando. Hæc ubi mecum statuissē, ipse quidē illinc discedo: at ille peregit id quod ego prædiuinaueram, tyrannum occidit, summamq; meæ imposuit fabule. Adsum igitur, popularem administrationem uobis adportans, cunctisq; bono iam ut animo sint edicēs, ac libertatem annunciās. Iam meis fruimini factis: uacua, sicut uidetis, sceleratis hominibus arx: imperat nemo, quin & magistratus creare liberum est, & causas agere, & ex legibus contradicere. Atq; hæc omnia uobis mea contigerunt opera, meaq; fortitudine, uidelicet ex una illa cæde, postquam pater iam uiuere non quibat. Aequum itaq; censeo, ut his pro meritis debitum mihi à uobis præmiū donetur, nō quod lucri auidus, aut sordidus quispiam sim, nec is qui mercedis gratia de patria benemereri statuerim: uerū quod præmio cupiam officia mea comprobari, neq; repudiari, aut inglorios fieri conatus meos, si uelut irriti præmioq; indigni iudicentur. At hic contradicit, negatq; æquum facere me, qui decorari munere, præmiūq; ferre cupiam. Neq; enim tyrannucidam esse me, neq; quicquam à me pro legis sententia cōfectum esse, ucrum facinori meo deesse.

quiddam

quiddam, ad hoc ut præmium postulem. Percontor igitur illū, quid præterea requiris à me? nōne uolui? nōne ascendi? nōne occidi? nōne libertatē peperī? num quis imperat? num quis iubet? nū quis minitatur dominus? num quis nocentium manus effugit meas? haudquaquā dixeris, sed omnia plena pacis, omnes restitutæ leges, libertas manifesta, Democratia stabilis, inuiolata connubia, pueri tuti, uirgines absq; periculo, publicamq; felicitatem solennibus feriis celebrat ciuitas. Quis igitur horum omnium autor? quis est qui illa sustulit? hæc peperit? Etenim si quisquam præ me dignus honore sit, cedam præmium, desistam à petendo munere. Quod si solus omnia peregi, audens, periclitans, ascendēs, interimens, excrucians, alterum ultus in altero, quid mea calumniaris officia? quur facis ut populus parū erga me gratus existat? At enim num occidisti tyrannum? Porro lex tyrannicide præmium decernit. Verum dic mihi, nunquid interest utrū ipse interimas, an mortis causam ministres? Mea profecto sententia, nihil. uerū hoc solum spectauit legis cōditor, libertatē, Democratiam, sceleratorū sublationē. Huic honorē decreuit, hoc præmio dignum iudicauit, quod quidē inficiari non potes, quin mea contigerit opera. Etenim si occidi eū, quo occiso, ille nō poterat uiuere, nimirū ipse eadē perigi, ego occidi, sed illius manu. Itaque ne discepta de cedis modo, neq; illud expende quemadmodum interierit, uerum an iam perierit, & an qđ perijt, id à me sit profecto

etum. Quandoquidem & illud excussurus mihi uide-
 ris, atq; his aduersus bene de Rep. meritos calumnijs
 usus, Si quis non gladio, uerum lapide lignoue, aut
 alio quouis pacto premerit. Quid porro si fame tyrā-
 num obsedissem, ad mortis necessitatē compellens: num
 ibi quoq; requisitus eras à me cēdem, mea ipsius ma-
 nu peractam? aut desiderari adhuc quiddam diceres,
 ad id ut legi factum à me satis uideatur: atq; id quū sce-
 lestum acerbius etiā atq; atrociorē mortis genere truci-
 cidassem? Vnum hoc duntaxat specta, hoc require, hoc
 excute. Quis nocentium reliquus? aut quæ metus ex-
 pectatio? aut quod calamitatū uestigium? Quod si pur-
 gata omnia, si pacata, profecto sycophanticum est, mor-
 dum rei gestæ calumniāntem prēmio frustrari uelle,
 quod ijs quæ uirtute confecta sunt debeatur. Equidem
 & illud memini dissertum in legibus, nisi forte propter
 diutinam seruitutem oblitus sum eorum quæ ab illis di-
 cuntur. Causam mortis esse duplicem: puta, si quis ipse
 occidat: aut si non ipse quidem occidit, neq; manu facis-
 nus peregit, uerum compulit, præbuitq; mortis occasio-
 nem. Ex equo & hunc quoq; lex censet supplicio affi-
 ci oportere, idq; iure optimo. Neq; enim statuit minus
 ualere oportere audaciam quā facinus: ac postea sus-
 peruacaneum est cedis rationem uiamq; spectare. De-
 inde hunc qui sic occiderit, tanquam homicidam pœ-
 nas oportere dare censebis, ac nequaquā absolundū es-
 se. At me qui per omnia consimili modo Remp. iniui, nō
 censēs

senses ea capere oportere, quæ ijs debentur qui benefi-
 cio iuuerunt. Neq; enim illud dicere possis, me quidem
 imprudentem fecisse, sed exitū quendam cōmodum for-
 tuito fuisse consequutū præter animi sententiam. Nam
 quid præterea iam formidassē, eo qui ualidior erat in-
 terempto? Quur autem gladiū in uulnere reliquissē,
 nisi planē quod erat euenturum, id ipsum prædiuinassē?
 Nisi forsan illud dices, hūc qui extinctus est, tyran-
 num non esse, neq; hanc appellationem in illum compe-
 tere: neq; uos multum præmij hoc nomine, si ille fuisset
 occisus, decreturos fuisse. Atqui istud dicere non queas:
 an tyranno interempto, ei qui cedis causam ministras-
 uit, præmium negabis? O curiositatem, de illo laboras
 quo pacto interierit, quum interim libertate fruaris?
 Aut ab eo qui Democratiam restituit, nescio quid su-
 peruacaneū præterea requiris? Atqui lex (uti fateris)
 caput rei geste spectat. Quæ uero ad id conducunt, ea
 omnia missa facit, neque iam ultra curiosius excutit.
 Quid enim, an si tyrannum exegerit quispiam, non is
 iam tyrannicide præmiū cepisset? cepisset opinor, idq;
 iure optimo: siquidem & hic pro seruitute libertatem
 peperisset. At id quod à me patratum est, non exilium
 habet, nō in posterum instaurandæ tyrannidis metum:
 uerum absolutam sublationem, totiusq; generis inter-
 nationem, omneq; malū radicitus excisum. Et mihi per
 deos, iam ab initio ad finem usq; (si uidetur) rem totam
 perpendite, num quid eorum quæ ad leges pertinet sit
 q 5 prætermis-

prætermiſſum, & num quid in me deſideretur ex hiſ,
 quæ Tyrānicidæ oportebat adēſſe. Principio mentem
 prius oportet ſuppere ſortē, & amantē Reip. quæq;
 pro communibus commodis periculum adire non re-
 cuſet, quæq; priuato ſuo interitu multitudinis incolu-
 mitatem auſit redimere. Num hac parte quicquā mihi
 deſuit? Num frangebar animo? Num quum præſcirem
 per quæ pericula mihi perrumpendū eſſet, per ignaui-
 am refugi? Proſecto non potes dicere. In hac interim
 parte tantum cōmorare, atq; eſtima, an non uel uoluer-
 iſſe tantū iſta, ac ſtauiſſe, præclarum facinus futurum
 fuiſſe uideatur. Ac putato me ſolius animi, uolūtatiſq;
 argumento præmium poſtulare, tanquam qui benefi-
 cio iuuerit. Tum ſi uoluntati meæ facultas deſuiſſet: ue-
 rum alius poſt me Tyrannum occidiſſet, dic mihi: num
 abſurdum aut præter æquum fuerat dare præmiū? Mi-
 ni me. Si dicerem, ciues, uolui, ſtaui, aggreſſus ſum: uo-
 luntatis experimentum dedi, ſolus dignus ſum qui præ-
 mium feram, Quid tum reſponſurus fueras? Nunc por-
 rō non hoc dico, ſed inſuper aſcendi, periclitatus ſum,
 atq; innumerabilia priuſquam iuuenem occiderem, pa-
 trauī. Neq; enim uſq; adeo ſacilem, ſactūq; procliuem
 eſſe rem exiſtimetis, cuſtodias perrumpere, ſatellites
 opprimere, unumq; hominē tam multos amoliri. Qu in
 iſtuc penē maximum eſt omnium quæ ſunt in Tyranni-
 cidio, totiuſq; negocij caput. Nam ipſe iam Tyrannus
 non magna res eſt, neq; expugnatu, neq; conſectu
 difficilis

difficilis:uerum ea quæ tuentur continentq; Tyranni-
 dem, quæ quidem si quis superarit, is nimirum cuncta
 quæ destinauit, peregerit, & perpussillum est, id quod
 superest. Sed ad Tyrānos peruenire nunquā mihi con-
 tigisset, ni prius qui illum cingunt custodes oppressis-
 sem, omnesq; satellites ante debellassem. Nihil adhuc
 addo:uerum in his rursus immoror. Custodiā apressi,
 satellites superauit: Tyrannum incustoditum, inermem,
 nudum reddidi. Vtrum his rebus confectis, non tibi uti-
 deor honore dignus? an adhuc cædem ipsam à me re-
 quires? Quimetiam si cædem quæris, ne ea quidem des-
 siderabitur. Non sum incruentus: uerum cædem pere-
 gi, magnam ac strenuam: nempe iuuenis ætate ac uiri-
 bus florentis, atq; omnibus formidandi, per quem ille
 ab insidijs erat tutus, cui uni fidebat, qui complurium
 satellitum instar erat. An non igitur, queso te, præmia
 dignus uideor, sed tantis rebus gestis honore fraudar-
 bor? Quid enim si satellitem unū, atq; adeo quid si Ty-
 ranni ministrum quempiā interemissem? Quid si ser-
 uum aliquem charū? an non hoc quoq; magnum uisum
 fuisset, cōscendisse, mediāq; in arce, medijs in armis, ali-
 quem è Tyranni familiaribus iugulare? Nunc & hunc
 ipsum qui occisus est, cuiusmodi sit cōsidera. Filius erat
 Tyranni, uel Tyrannus potius crudelior, dominus in-
 tolerabilior, ad supplicia dirior, ad contumelias uiolen-
 tior, quodq; est maximum, hæres ac successor omnium,
 quiq; in longū nostras calamitates posset prorogare.

Vin' hoc solum mihi confectum esse? Ipsum uero Ty-
 rannum uiuere adhuc, fuga creptū? Iam horum nomis-
 ne premium postulo. Quid dicitis? Non dabitis? An
 non & illum uerebamini? An non dominus, an nō gra-
 uis, an non intolerandus erat? Porro nunc negocij car-
 put deniq; ipsum perpendite. Etenim quod hic à me re-
 quirat, hoc quàm fieri potuit, pulcherrime confeci: Ty-
 rannumq; aliena cede occidi, non simpliciter, nec uul-
 nere uno, id quod fuerat optatissimū illi, uidelicet tan-
 torum facinorū sibi conscio, sed posteaq; illū prius mul-
 to dolore excarnificassem, tum quo nihil habebat cha-
 rius, miserabiliter prostratū coram oculis ostendens:
 puta filiū in ipso æui flore, tametsi scelestū quidē illum,
 attamen & ætate uigentē, & patri similē, sanguine ta-
 boq; oppletum. Hæc nimirū sunt parentū uulnera, hij
 gladij uerorum Tyrannicidarū, hæc mors digna cru-
 delibus Tyrannis, hæc ultio tantis sceleribus cōgruit.
 Ceterū protinus interire, protinus excidere sibi, neq;
 huiusmodi ullum spectare spectaculū, profecto nihil ha-
 bet Tyrannico supplicio dignū. Neq; enim ignorabam
 uir egregie, non ignorabam, inquā, neq; quenq; alium
 latuit, quanta ille charitate filiū sit prosequutus, adeo
 ut illo extincto, ne paululū quidem temporis sibi in uir-
 ta morandum esse fuerit ducturus. Atqui haud scio, an
 omnes patres hunc ad modū affecti sint erga liberos:
 uerū hic etiam ultra reliquos habebat quiddā, idq; me-
 rito, quippe qui conspiceret illum unicū esse qui curar-
 ret

ret, seruaretq; Tyrannidē, quiq; solus pro patre pericula susciperet, & tutamen imperio adderet. Itaq; si non ob charitatē, certe ob rerum desperationem sciebam illum prolinus exiturū ē uita: perpensurū enim, iam nihil esse quur uelit uiuere, adēpto tutamine, quod illi filius ministrauerat. Nimirū effeci, ut hæc omnia illum agminatim circumsisterent, forma, dolor, desperatio, formido, quiq; in posterū imminebant metus: his aduersus illum auxilijs sum usus, atq; ad id extremū illum consiliū adegi. Interijt itaq; uobis orbus, excruciat, plorans, lachrymans. Luxit luctū, non illū quidem diuturnū, uerū qui satis magnus esset patri. Postremo quod est omnū acerbissimū, ipse sibi necem consciuit, quod quidē mortis genus, præ cæteris miserrimū, multoq; atrocius, q̄ si per aliū inferatur. Vbi mihi gladius? Num quis alius eum agnoscit? Num cuius alterius hoc gestamen erat? Quis eum in arcem adduxit? Ante tyrannū quis eo est usus? Quis eum ad illū misit? Oensis particeps, successorq; meorū egregie factorum, post tanta pericula, post tantas cædes cōtemnimur, & indigni præmio iudicamur. Nam si huius tantū nomine præmiū à uobis postulare: si sic dicerem iudices: Tyrannū quū mori uellet, quū id temporis inermem se deprehēdisset, meus hic illi gladius inseruiuit, & ad consequendā libertatē auxilio fuit uniuerfis, hunc quoque laude, præmioq; dignū iudicassetis. Porro domino tam popularis rei non gratiā retulissetis? Nonne inter.

eos qui de Rep. benemeriti sunt, scripsissetis? Nonne
 gladium inter sacra monumenta consecrassetis? Non
 illum secundū deos ueneraremini? Nunc mihi conside-
 rate, quæ uerisimile est fecisse Tyrannū, quæ dixisse,
 priusquā sibi mortem conscisceret. Quū iuuenis a me
 trucidaretur, ac multis etiā uulneribus confoderetur,
 idq; in his corporis partibus, quæ conspicuæ magis, ma-
 gisq; sint oculis obuiæ, uidelicet ut q̄maxime discrucia-
 ret eum, qui genuerat, quoq; primo statim conspectus
 perturbaret, miserabiliter inclamabat, parentem im-
 plorans non adiutorem, nec opitulatorem: quippe qui
 senex iam esset, atq; inualidus: uerum domesticarū cla-
 dium spectatorē. Nam ego interim discesseram, autor
 qui fueram totius tragœdiæ, relinquēs auctori cadauer,
 scenam, gladiū, reliqua quæ ad actum fabulæ pertine-
 bant. At ille astans, ubi filiū conspexit, quem habebat
 unicū: semiuiuum, sanguinolentū, cæde cōspersum, tum
 uulnera perpetua, plurima ac letalia, hunc ad modum
 exclamauit: O nate extincti sumus, interempti sumus,
 tanq̄ Tyranni iugulati sumus. Vbi mactator? Cui me
 seruat? Cui me relinquit? qui quidē iam dudū propter
 accisum te fili sum extinctus, nisi forte me tanq̄ senem
 contemnit, ac lento supplicio me conficit: producitq;
 mihi mortē, redditq; mihi cædem longiorē. Atq; hæc
 loquutus, ensē querebat. Nam ipse inermis erat, pro-
 pterea quod per omnia filio fideret: uerū ne is quidem
 decrat, ut qui iam dudū fuerit a me paratus, atq; ad su-
 cinus

einus futurū relictus. Euulso igitur ē cede gladio, atq;
 ē uulnere exempto, ait: Dudū me occidisti, nunc finem
 malis impone gladii. Ades patri lugenti solamen, seni/
 lemq; manū & infelicem adiuua, iugula. Tyrannū oc/
 cide, luctu libera: utinam prior in te incidissem, utinam
 in cede priorē occupassem locū. Occidissem quidem,
 sed tanq̃ Tyrānus duntaxat, sed qui crederem mihi su/
 peresse ultorem: nunc autē tanq̃ orbis occumbo, nunc
 tanq̃ cui desit etiā mactator. Atq; hæc ubi dicget, gla/
 dium adegit, tremens neq; sat potens. Cupiebat quidē,
 uerū non suppetebāt uires ad facinus exigendū. Quot
 hic supplicia? Quot uulnera? Quot mortes? Quot ty/
 rannicidia? Quot præmia? Postremo spectastis omnes
 iuuenem dudum prostratū, nec exiguū profecto, neq;
 mediocriam uirium opus, ac senem huic circumfusus,
 atq; amborum sanguinem commixtū, libertatis illam
 & uictorialē uictimam, mei q; gladij facinora. At gla/
 dius ipse in medio amborum: declarans quā non in/
 dignum se domino prestitit: testansq; quod mihi fidam
 nauasset operam. Id si à me ipso fuisset patratū, minus
 fuerat futurum. Nunc autem illustrius est ipsa nouitas
 te. Atq; ego quidem sum is, qui tyrannidem sustuli. Cæ/
 terum actio in multos est distributa, quemadmodum
 in fabulis fieri consuevit. Ac primas quidē partes egit
 ipse. Secundas autē filius. Porro tertias Tyrannus ipse.
 Nam gladius omnibus inferuiuit.

DECLA/

DECLAMATIO D

ERASMI ROTERODAMI, NON

*illa quidem uersa, sed quæ superiori de-
clamationi è Luciano uersæ.*

respondeat.

I MIHI causa hæc iudices, apud
concionem popularem, quæ studijs
S potius, quàm exacto rerum iudicio,
duci consuevit, esset agenda, ac non
magis apud iudices ex honestissi-
mis ordinibus delectos, nimirum grauissimos sapientis-
simosq; nonnihil profecto uererer, ne omnium animis
noua hac & insperata lætitia gestientibus, atq; (ut ita
dixerim) exultantibus, nec satis attentos, nec dociles
essem auditores habiturus. Porro scruentes, beneuolosq;
multo minus: quippe qui frontem modo, quasiq; persor-
nam huius negocij intuentibus, non faciem ipsam pro-
pius cõtemplantibus uideri fortasse possim, in commu-
ni totius ciuitatis gaudio, tum autem in causa tam po-
pulari, uelut importunius obstrepere atq; obturbare.
Enimvero quum omnis affectus inutilis est ad recte iu-
dicandum, tum ingens, intemperans, atq; exundans læ-
titia, non solum iudicium omne funditus tollere solet,
uerum etiam nostri sensus non raro nobis eripere: præ-
sertim (si quemadmodum hæc nostra) post graues diuer-
turnasq; calamitates, ac ueluti tempestatē seuissimam
repente

repente præterq; spem (quasi portus quidā) fuerit obiecta. Quid autē tam acerbū liberae multitudini, quā seruitus? Quid tam dulce, quid tam exoptatum, quā libertas? Itaq; nō rebus modo ipsis, sed uel manibus harum rerum uocabulis, plebis animus queat ad quidlibet impelli: maxime primis his aliquot diebus, dū gaudio-
 diorum adhuc uelut æstus quidam impotēs, omnia sursum ac deorsum miscet, dum lætitiæ temulentia, dum gratulandi dulcis quædam ebrietas pectus occupans, animum ad cogitandū instituere non sinit. Verum uestra iudices singularis sapientia, perspicacitasq;, non hoc tantum scrupulo me leuat, uerum & hanc mihi si duciam suppeditat, uti sperem futurum, ut hoc contradicendi munus, quod equidem nec inuidia, nec fauore in Tyrannidem (sicut iste calumniabatur) sed solita mea, & (ut opinor) nota Reip. charitate suscepi, uobis non modo non inuidiosum, sed fauorabile, plausibileq; uideatur. Etenim postquam uiderem manifesta quadā deorum beneuolentia, post diuturnam ac miserrimam illam seruitutem, toties Reip. uotis expetitam libertatem aliquando contigisse, nihil prius curandum nobis esse iudicaui, quā ut gratos nos exhiberemus in eos, à quibus nobis tam egregia felicitas esset profecta, quo uidelicet munus suum huic urbi propriū, perpetuumq; facere uellēt, & constabilire, tueriq; quod largiri non essent grauati, meminissimusq; ipsdem in manu esse, ut eriperent ingratiss, quod optatibus dedissent. Sunt au-

tem uel primæ gratitudinis partes, intelligere uidelicet, cui beneficium acceptum ferre debeas. Et hac una ratione mortales diuinæ beneficentiæ gratiam referre possumus: si beneficium acceptum agnoscamus: si celebremus, si ad illos autores referamus. Neq; mihi committendum putauī, ut dum nimiū candidi in ciuem esse uolumus, in deos ingrati, impij; reperiamur. Neque enim isthoc nomine nūc perinde laboratur, ne hoc præmij pereat ærario, et huius lucris accrescat (quanquā id quoq; longa iam Tyrānide exhaustius est, quā ut inde temere dari præmia conueniat immerentibus) Illud agitur, ne dii immortales qui huius male consulta, nobis uertetunt bene, hoc tantum munus à nobis tanq̃ ingratis reposcant, si quod ipsis solis debetur honoris, laudis, gratiæ, id illis fraudatis, in hominē cōtulerimus. At quem hominem obsecro? Nempe qui quum priuatus contra leges iuuenē occiderit, atq; hac temeritate sua restitutæ libertatis periculosam occasionem modo præbuerit, idq; adeo imprudens (uti mox docebimus) non ueretur pulcherrimū Tyrannicidæ titulū dijs eripere, sibi arrogare: Reip. diem dicere, ac leges ipsas in ius uocare: ciuitatē ingratitudinis ream agere, nisi sibi totam hanc felicitatem ferat acceptā. Nullum quidem iudices facinus speciosius Tyrannicidio, nullum dijs dignius: uerum hoc impudentior, qui sibi laudē tam eximiam usurpat immeritus. Nullum præmium honestius illustriusq; quā quod Tyrānicidæ debetur. Sed hoc
impens

impensius accuratiusq; spectandum, ne temere decernatur indigno. Per multa siquidem, permulta ad id requiruntur, ut hoc tam egregio titulo, ut hoc tam diuino præmio dignus quis esse uideatur: quorum nihil in hūc cōpetere, paulo post euincemus. Proinde quū non tolerāde improbitatis mihi uideatur, qui legibus tum homicidij, tum temeritatis pœnas debeat, eum à legibus præmium omniū maximū petere: petere dixi, imò flagitare: & ita flagitare, ut etiam si unū ex huius arbitrio dependerint, tamen multa insuper isti creditori sunt debiturae, Quæ cuncta quum postulare iure potuisset: maluit tamen homo uerecundus, unico persoluto, reliqua sibi deberi: ut haberet nimirū, quod obnoxie Reip. quoties libido sit, possit impropere. Tum illud utrum risu potius, an odio dignum existimem: quod in tribunalibus, quod apud ornatissimum seuerissimorum iudicum confessum, Thrasonem quendā nobis è comœdia retulit? Sensistis iudices, ut è corona pleriq; risum tenere nequierint, dum personatus iste Hercules tragœdiam illam suam nobis recitabat: de sese terq; quaterq; Tyrannicida, de sapiente illo gladio commilitone suo, qui per se prudens senem interemit: digno uidelicet, qui inter sydera collocetur, domino in deorum numerū relato. Dij boni, quibus pbaleris, quibus fucis, quibus ampullis facinus illud nobis suum ornauit, iactauit, exaggerauit? quàm militari iactantia, quàm Stentorea uoce, quàm fastuoso uultu, quàm arrogantibus

supercilijs, quàm stupidis oculis, suum ipse uobis eneo-
mum detonabat? Quæso iudices, ut etiam nunc homi-
nis uultum diligenter attendatis: nōne uobis minitari
uidetur? nōne dicere? ni mihi præmium decreueritis,
haud feretis impune, incolumi diuino illo meo, ac for-
tissimo gladio, qui uel sine me, meas uices ubi lubebit,
acturus est. Quis tandem istam ferat iactantiam, uel in
eo, qui uere Tyrannum occidisset? Hæc quoq; me cau-
sa iudices (neq; enim inficiandum est) commouit, ut hu-
ius obsisterem petitioni, uel magis, ut immoderatā ar-
rogantiam, ut odiosam huius imputationem retunde-
rem. Videbam iam inde ab initio, quum certatim uni-
uersa ciuitas dijs libertatis autoribus grataretur, ut
hic sese ira tumens in mediū ingesserit, quàm indigne
tulerit uictimas dijs seruatoribus immolatas. Sibi hunc
honorem eripi, sese unicum esse restitute libertatis au-
torem proclamabat, leges, aras, focos, omnia publica,
priuataq; sue dextre, suo magnifico gladio deberi.
Agite quid futurum deniq; iudices auguramini, si ad
huius intolerabilem iactantiam, uestra autoritas, ue-
stra comprobatio, si præmium quasi pignus accesserit?
Quid, nisi ut Tyranno submoto, alter quidam huic ci-
uitati paretur, qui uentose lingue, gloriæq; quasi Ty-
rannidem quandam exerceat? Qui quotidie nobis odi-
osam istam suā Tragœdiā ingerat, quotidie dextram
istam Herculanam, et gladium prodigiosum miniter-
tur? Vtrum est hoc iudices Tyrannide liberari, an mu-
tare

tare Tyrannum? Videtis ipsi quàm minaci fronte me iam obtueatur. Quid mihi succenses? Quid minitaris oculis? Quid terres supercilio? An mihi non licebit libertate in cōtradicens (tuo scilicet munere) uti, quū tu sic abutare? qui liberum tibi putaris (id quod etiam in proscenio leges fieri uetant) crimen tam atrox, tam capitale in ciuem impingere, tantum quia libuit, idq; apud iudices iratos, in tam frequenti ciuium corona, quod nequeas uel leuissimo confirmare argumento. Si quidem quàm reliqua gloriose, tam illud impudenter dicebas, mihi nullam fuisse causam, quare tibi contradicendi partes susciperem, nisi quo Tyranni necem, quae me discruciet scilicet, ulciscerer. Quo quidem tuo exemplo si uicissim in te liberet uti, mox intelligeres quàm atrocia, quanto probabilius in te possint retorqueri. Nam tuū istud tam inuidiosum (quemadmodum tu quidem existimabas) conuicium, me longe minus etiam territabat, quàm (quod uulgo dicunt) ex pelui redditum fulgur. Etenim praeferquam quod neq; affinitas, neq; cognatio, neq; necessitudo, neq; emolumentum, neq; prorsus alia res ulla mihi cum Tyranno intercessit, quur mea referret illum uiuere, sine quibus rebus nullam in quenq; criminis habere suspicionem tu quoq; scires, nisi nunquā tribunalia uidisses, ac nisi bodie deuiū te lucelli spes fecisset iureconsultū: equidem arbitror, meā fidem, integritatē, pietatē, totamq; meā uitā sic huic Reip. spectatā esse, ut isto crimine tibi

potius improbitatis odiū, quā mihi suspiciōē ullam conciliaris. Vides quā multis adductus sim causis, ut tibi obfisterem. Denique (si scire uis) bona ciuium pars id à me enixissime flagitauit, ut sui patrociniū aduersum te capefferem, negantes sibi uideri Tyrannide liberos sese, nisi te à Tyrānicidæ præmio deijcerem. Nō quod pudeat homini debere hanc felicitatem: tametsi id quoque durum, ei debere qui sic imputet. Sed debere arrogantī, sanè quā molestum est: at debere, cui non debetis, isthuc uerò non grauissimū modo, uerum etiam stultissimum. Equidem ne lenoni quidem, uel uerbo refrager, si modo is promeretur: sed obnoxiiū esse tam importuno imputatori, tum qui nihil iuuerit, id uerò bis miserum est, bis stultum est. Nullus enim insolentius exprobrat beneficium, quā qui quod nō dedit, id uult dedisse uideri. Sed finge mihi nullam esse causam quur tibi me opponerem, nisi quia sic animo lubitum sit meo, profecto nihil habes quod mihi iure succenseas. Etenim quū apud iudices tam sanctos agatur: si uere præmium meruisti, non tibi honorem eripio, uerum etiam uehementer illustro, quando non paulo magnificentius est tyrannicidæ præmium euicisse, quā tulisse. Sin minus, æquus ueniam dabis, si boni ciuis fungor officio, si nullo meo emolumento Remp. debiti præmij ream defendo, si stultitiæ crimen, si imprudentiæ infamiam à ciuitate depello, si non sino, ut nostro omnium periculo hæc urbs in deos existat ingrata. Postremo si deo

rursus

rum immortalis causam ago, quibus honorē debitum tu conaris internvertere, ut uel hinc sat liqueat, quanta religione reliquam causam egeris, qui statim ingrediens tam impudenter sis calumniatus. Contradicit, igitur contra Remp. fauet Tyranno. Quanquam ego illud quoque liberae ciuitatis esse iudico, hoc loco uel Tyrannorum causas citra fraudem agere licere. Neque tamen à uobis postulo iudices, ut uel mihi prosit in causa hoc meum erga Remp. studium, uel huic obsit tam insolens arrogantia: imò non deprecor inuidentiæ suspicionem, non refugio uel atrocissimam illam, quam iste mihi conabatur impingere, inuidiam, ut Tyranno fauisse uidear, nisi certioribus, quam ut à quoquam reselli possint, argumentis euinco, nisi demum & aduersario persuadeo, modo ne tergiuersetur, ut quæ maxime ciuilitèr quis agat, nullum ei deberi præmium: Sin exactius, seueriusque, poenam etiam ab ipso deberi. Quæ quidem dum quam potest breuissime facio, quæso iudices, ut me attentis animis atque auribus audiatis. Meministis iudices, ut iste inter dicendum subinde nobis conatus sit ob oculos ponere, id unum spectare iusserit, quantis malis Tyrannide simus leuati. Hoc passim inculcabat, hac re bonam orationis partem occupabat, nihil nos aliud perpendere uoluit, nisi quod grauè scrupulū tolerassemus, nunc optata libertate frueremur. Nimirum id tantum uos spectare uoluit, quod ab hoc iudicium nihil attinebat. Neque enim hoc in questionem uenit,

quàm misera sit Tyrannis, quàm optāda libertas. Sed de illo cognoscitis iudices, quū libertas huic urbi sit restituta, quanta hinc laudis portio huius uirtuti debeatur, et an id quod euentu cū huius facto cōiunctum est, idem cum eius merito coniunctum uideri oporteat. Relegam autē eadem uestigia, quibus ipse in causam ingressus est, quod equidem refellendi genus simplicissimum esse puto: sequarq; partes illas, quibus iste rem secuit, id nimirū agens, ut quemadmodū ingeniosi conuiuatores iisdem carnibus alio atq; alio modo coquendis, condiendisq; efficiūt, ut multa opsoniorum genera uideantur, itidem iste nobis ex unico homicidio multa faciat tyrānicidia. Repetā igitur ordine gradus illos, quibus iste facinus suū sibi uisus est mirifice attollere, & in quibus identidem restitabat. Quod si me deturbante, uel in uno quolibet consistere poterit: tum ipse sese uictorē pronunciet licebit. Quot tyrannicidia, inquit, quot prēmia? Primū quod uolui, deinde quod conatus sum. Tum autem quod filium occidi plusquam tyrannum. Postremo, quod pater ob mortem huius sibi necem consciuit. Principio quod uoluit iudices, quis nō leuius esse uideat, quàm ut sit refellendū? nisi quod iste tanta uoce intonabat, toties inculcabat, quod Tyrannū uoluisset occidere, atq; id (ut nihil iā accideret) tamē prēmio dignū asseuerabat. Quid autē tā ridiculum, q̄ nude uolūtatis prēmii à lege flagitare? q̄ adeo nihil ad se p̄tinere putat, quid uelint, aut in animo statu

ant.

ant homines, ut neq; poenā irrogent, si quid uelis modo perperam: neq; premiū ostendāt, si quid officiose uelis: uerū id unūquēq; uoluisse interpretatur, quod nulla ui coactus effecerit. Ergone, inquires, nō magna facti pars est uoluisse, quod quidē arduis in rebus uel solū suffice re solet? Recte sanē. Sed apud deos modo: quippe quibus solis perspicuum est quid nolis aut uelis, ab his præmium expectandum, si quid præclarum animo conceperis. Lex hominum uices agit, & quid in obscuris illis sinuosi cordis specubus mortales agitent, adeo sua referre nihil putat: ut non dicam abdita aut suspiciosa, sed ne ea quidem admittat, quæ populari sunt opinione famāq; iactata. Postremo ut non nisi comperta recipiat, non audiat nisi quæ sunt certissimis argumentis deprehensa, probata, euicta. Cedo, quod est facinus tam nefarium, cuius simplex uoluntas in crimen unquam est uocata? Ista iudicia Aeaci, Rhadamantiq; tribunalibus seruantur. Hic mihi non quid uolueris, sed quid feceris adfero. Quod si nulla lex ulli flagitio supplicium minatur, quod in animo statueris, quæ tandem est impudentia, pro merito quod præstare uolueris duntaxat, perinde quasi præstiteris, à lege quasi præmium postulare? Quæ quidem quum ad id unum sit comparata, ut maleficia uel deterreat, uel coerceat, multoq; magis ad eius partes pertineat, nocentibus erogare poenam, quàm bene merentibus largiri præmia (id quod mox copiosius demonstrabimus) posteaquam in criminibus

non accipit infimulationē meræ uoluntatis, quæso te, in
petendis præmijs ostentationem uoluntatis admittet?
Quis autem est ciuium uel quantumlibet ignauus, qui
non uelit Tyrannum occidere, si tuto liceat? Quis non
uel leno, saltē emolumentī causa uelit? Deniq; quis non
facile simulare possit uoluissē se: uidelicet quo præ-
mium gratis auferat? Vis itaq; dicam, quantum hoc to-
tum habeat momenti, uoluissē occidere? Nempe perin-
de est, quasi te somniaris occidissē. Par pari pensari
conuenit. Qui præstitit beneficium, ei lex beneficium
rependit: at qui bene uoluit tantum, ei quid debetur, ni-
si ut uicissim bene uelit Resp. I nunc, & hoc in gradu
nos iube consistere. Rem tam eximiam, inquis, animo
uersaui, statui, decreui: an præmiū negabitis? Non fran-
daberis præmio, si isthoc nomine postules: uerum illud
interim præmiij feres, uelut homo nimīū perfrictæ fron-
tis, irrisus, explosus, exhibilatus discedes, quē nō pudue-
rit id à lege postulare, quod ne leno quidē ausit à quo-
quam petere, ut rem pro uoluntate auferat, nemo tam
uecors qui concedat, ut uoluntatē nescio quam, hoc est
minus quàm uerba precio redimat. At nō uolui tantū,
inquis: uerum & periclitatus sum, ascendi, submoui sa-
tellites. Primū isthuc tu quidem consulte facis, quod de
gradu illo deflisti, in quo nimis profecto incōmode sta-
bas, quanquam ne in hoc quidem multo cōmodius con-
sisteris. Nam etiam si paulo minus absurdū uideatur,
haud ita multo minus impudens tamen est, quā lex pa-
lām

lam præmiū decernat ei, qui factū præstiterit, te quod
 conatus modo sis, præmiū poscere. Ergo ne hoc quidē
 iuris erit apud te legibus, quod per illas est ciui priuar
 to cum ciue priuato? Age quid si quis ciuium tecum in
 iisset contractū, ita ut ille pecuniam stipulatus, tu con
 ditionem pactus esses, mirū ni suo uterq; periculo, atq;
 is nondum præstita conditione, nummos his uerbis abs
 te petat: Cedo mercedem, conatus sum, tentavi, admissus
 sum: an non protinus impudenti homini respondebis?
 Cedo conditionē? Nam de tuo conatu quid mea refert?
 quandoquidem effectum abs te pactus sum, non cona
 tum. Puta totidem uerbis tibi nunc respondere legem:
 Agnosco contractum, non muto pacta: debeo præmiū,
 sed si tu conditionem prestitisti, si tyrannum occidisti.
 Verbis aut obligantur, aut absoluuntur homines. Si co
 nato pollicita sum præmium, non grauabor dare. sin ei
 qui facinus peregisset, quod tandē ius est te ferre quod
 es stipulatus, me non ferre quod sum pacta. In priuatis
 ac minutis cōtractibus nemo tam improbus inuenitur,
 ut lucrum conditione promissum postulet, non præsti
 ta conditione, nemo tam stultus ut det, si quis postulet:
 & tu à Rep. maximum omnium præmium postulas, &
 conatus modo sis? Nihil mihi nisi nugas adfers, donec
 illud unum audiam, quod te præstare oportebat. Vo
 lui, inquis, ascendi, perrupi custodias, submoui satellit
 es, quantulum iam est illud quod superest? Quid ad
 huc desideras? Nempe nihil in te desidero præter illud,
 cui

cui soli debebatur præmium. An non intellexisti in istis
 modi contractibus duplex esse periculum: quorum al-
 terum ad hunc tantum, alterum ad illum proprie perti-
 neat: uidelicet persoluendæ mercedis, et præstandæ cõ-
 ditionis. Ego meo periculo præmij dependendi onus
 recipio, neq; tua referre putes, neq; refert quàm angus-
 ta mihi res, unde corradendum quod debeam præciũ.
 Tu itidem conditionem tuo suscipis periculo, neq; mea
 quicquam interest, quo sudore, quo periculo sit ea tibi
 præstanda. Totam istam curam, totum hoc negocium
 tibi relinquo. Quod si ego iam præstita abs te cõditio-
 ne, cõmemorem tibi in agris meis male prouenisse sege-
 tes, merces naufragio periisse, nihil auelli à malis debi-
 toribus, non sine graui dispendio conflare posse pecuni-
 am, quam tibi debeam, dic obsecro, nõne nugæ agere
 me dices, negans horũ quicquam ad te pertinere? Hoc
 uno modo posse satisfieri tibi, si pecunia numeretur. Ne-
 que quisquam est iudex tam iniquus, quin te tuo uti iu-
 re fateatur. Et mihi pulchre satisfactum existimas, si tu
 mihi tragœdiam adferas, quantũ adieris periculi, quan-
 tum sudorum, quantum uigiliarum exhausseris, dum stu-
 des præstare conditionem? Res est (mihi crede) calum-
 niosior, scrupulosiorq; , q̃ ut legibus tam occupatis con-
 ueniat, alienam expendere uoluntatem, alienos pen-
 sulari conatus: quorum suos quisq; nimio solet estima-
 re, non suos difficile est adamusim perpendere. At fas-
 ti, facilis est estimatio. Proinde ea in legis cognitionẽ
 cadit:

cadit: hinc reliqua omnia cōsuevit metiri. Tametsi nō
 piget interdum æqui boniq; rationem habere. Verum
 in his litibus, quæ de uetere illa formula pendent, inter
 bonos bene agier oportet: at in contractibus, quæ neq;
 ui, neq; dolo coierunt, quid est quod à præscripto rece-
 datur, nisi quis uelit omnino à pactis discedere? Quid
 uis? Circumspice, & si potes usquam inuenire exem-
 plum, non nego præmium. Sæpenumero in pugilum O-
 lympicis, sæpe in certamine spectator (opinor) sedisti.
 Cedo, num quando uidisti quenquam tam impudentē,
 qui palmam sibi hoc nomine uendicaret, quod strenue
 certasset? Non arbitror, atq; id in re penē ludicra, cer-
 te ad uoluptatē cōparata. Et tu in tam serio, omniumq;
 splendidissimo negotio, id tibi postulas, quod in scenicis
 illis pudeat uel impudentissimū tentare? Age quoties
 & illud uidisti euenire, ut qui sese fortissime, doctissime
 que gessisset in cursu, is à præmio longissime abesset, et
 ignauissimo faueret euentus? Habeat ille sanē, quod cau-
 setur, excidisse habenas, consternatum equum, fractam
 rotam, iactet se uel arte, uel uiribus tanto præcellen-
 tiorem, quanto Thersitæ præstitit Achilles, nisi metans
 prior attigerit, profecto postulandi præmij ius nullum
 habebit, fortunam suam incusare licebit. Cæterum Ago-
 nothetæ non indignabitur: propterea quod hoc animo
 in certamen descenderit, ut eius uteretur conditione,
 id est, ita demum præmium ferret, si uirtuti fortuna fa-
 uente uicisset. Alioqui si conatui, nō tantū effectui præ-
 mium

mpium deberetur, tot palmis esset opus, quot in Olympice
 picum certamē uenissent. Quanquam in huiusmodi ludis,
 qui solennitatis, uoluptatisq; gratia proponuntur,
 sit interdum, ut uictis quoq; præmia statuuntur, nō ho-
 noris, sed solatiij gratia: uerum serijs in rebus atq; adeo
 periculosis, quenam obsecro lex unquam mercedem
 statuit, nisi si quis facinus peregisset: et ita peregisset, ut
 omnibus numeros implerit? A quo tu quantū absis, mox
 audies: nam nunc de conatu tantū agimus. Lex igitur
 ciuicam promittit coronam ei, qui ciuem in bello ser-
 uarit. Quis unquam adhunc honorem uel aspirauit,
 quod se telis obiecerit, quod nō sine multis uulneribus
 discesserit? Profecto nisi ciue seruato, nemo ciuicam pe-
 tit. Quis unquam his uerbis muralem petijt. Acriter
 contendendi iudices, ut mœnia superarem. Omnia feci, sed
 depulsus sum. Quantumlibet enisus sit, nisi consensu
 muro, nemo tam inuerecundus, ut muralem coronam
 sibi deberi dicat. Obsidionalē nemo flagitat, nisi depul-
 sa obsidione. Postremo nullus honos petitur, nisi ab eo,
 qui id effecerit, ad quod honor inuitat. Qui nauim in
 tempestate desertam, ad littus perduxerit, huic ex le-
 ge uendicatio est earum rerum, quæ naui uehebantur.
 Quorsum attinet hic tuam iactare peritiam, sudores,
 pericula, conatus? Nihil non feceris, quo nauem in tue-
 tum reduceres, sed uictus tempestate deseruisti, aude-
 bis quicquam ex his quæ sunt in naui, tibi uendicare?
 Aut si ausis, futurum speras, ut quisquam te uel pilum sa-
 nat

nat attingere? Non opinor. Siquis unquam ouationem,
 supplicationem, triumphum obtinuit, quod ad uictori-
 am omnibus neruis esset enisus, quod gnauius se gesser-
 rit in bello, nisi superior discesserit, nisi praescriptum à
 lege numerum hostium fuderit, ande & tu tibi praemium
 promittere, quod tyrannicidium sis aggressus. Quod
 si nemini hominum memoria contigit, desine tibi noua
 spe blandiri, desine inaudito exemplo postulare, quod
 sperare sit improbißimum, dare postulanti stultißimū.
 Noli nobis cōmemorare, quanto capitis periculo mu-
 rum arcis conscenderis, qua uirtute satellitum Tyran-
 nicum perruperis, alios depuleris, alios occideris: quo-
 rum maximam partem tibi liberum est fingere. Ad ob-
 tinendum tyrannicidae praemium, duobus duntaxat uer-
 bis est opus, Tyrannum occidi. Quantumuis conatum
 exaggeres, alleues, attollas, non nisi tyrannicidae debe-
 tur praemium. Alioqui quid dices si eodem illo die, quo
 tu arcem conscendisti, permulti pariter aggressi, sua
 quisque uirtute freti: quorum nemo tamen tyrannū inter-
 remisset: utrum omnes tyrannicidae premio potentur
 ex aequo, nempe quia conati? Age quid si multis stre-
 nue rem aggressis, uni cuiquam, qui sit omnium ignauissi-
 mus (ut nō semp uirtuti respondet fortuna) eū cōtingat
 interficere, an non praeteritis reliquis hic unus honorē
 auferet? Quamobrē tandē? Non quia plus adierit peri-
 culi, sed quoniā id cōfecit, cui lex honorē decreuit. Hic
 tu fortasse rursus incipies deplorare, frustra sumptam
 operam

operam, negabis equum esse uirtutis egregios. conatus merito fraudari premio, nisi fortuna suffragio adiuuentur. Sed quæ tandem potest esse iniqua conditio, quam nemo compellitur accipere, nisi cui cordi sit? Quantumlibet iniqua conditio proponitur, eam nimis facit æquissimam, quisquis suapte sponte recipit. In aleæ ludo (si fas est hoc exemplū conferre) quid iniquius, quàm uel summū artificem ab imperitissimo superari, si modo iactus commode cadat. Atq; id adeo ne mo tanquam iniquum causatur: propterea quod cui lus huius lex non probatur, ei liberum erat non suscipere. Itaq; lex quid præstari uelit, id palàm atq; in medio proponit. Quid abs te præstari possit, id tibi relinquit expendendum. Illa nihil mauult, quàm ut res quàm optime cadat: quod si posteaquam nihil iam intentatū reliqueris, quo minus effeceris, per fortunam stetit, intelligis (opinor) nihil habere te, quod legi succenseas. Fortunam, si ita lubet, in ius uoca, cum lege nihil tibi rei: quæ ut nihil promittit, ita nihil debet, nisi præstanti. Neque uero existimemus iudices, istud à maioribus qui hanc legem tulerunt, sine summa ratione fuisse factum, ut conato præmium non esse statuendū putarint: uidelicet illud cauerunt, non tantum ne ancipites istas & inexplicabiles huiusmodi de conatu lites inuitarēt, uerumetiam quod intelligerent tyrannicidij conatum nō posse, nisi summo ciuitatis periculo suscipi. Vnde futurum prospiciebant, ut si conatui præmiū statuissent, temeritate

temeritate conantiū Resp. subuerteretur potius quàm restitueretur. Etenim tyrānis quid aliud est quàm graue capitaleq; ciuitatis hucus? huic si quis medeatur, ei merces digna proposita est, quam ita demū ferat, si res medium praesentaneum attulerit. Verum huic malo ne minem oportet admoliri manum, nisi certū artificem, qui sua diligentia peritiāq; fretus, non sinat hoc licere fortune, ut dum ipse salutē dare conatur, illa uitam pernitus eripiat. Quid? utrum tu igitur in eiusmodi discrimine conatum praemio iudicas inuitandum esse: an potius poena deterrendū, nisi quod conatus est quispiam, idem praestiterit? Nec illud te subleuat, quod mihi uidebare ratiocinando colligere, quū lex in maleficijs poenam irroget simplici sceleris molitioni, par esse ut malo magis in benefactis conatus habeat rationem: nam oportere legem multo propensiorē uideri ad compensandam uirtutē, quàm ad retaliandam culpam. Atq; uide quàm hic tota erras uia. Principio non animaduertis hoc tyrannicidij facinus toto genere à reliquis discedere, propterea quod aliorum molitio cum priuato molientis periculo modo coniuncta est: huius cum publico Reip. discrimine copulata, ut temere moliri tyrānicidium nihil aliud sit quàm temeritate priuata rem omnium prodere. Deinde lex nec in quouis crimine, nec qualemcumq; conatū in questionem uenire sinit, uerū in paucis duntaxat, quae uel propter insignem atrocitatem hoc odij merentur, uel eiusmodi sunt, ut prius

LVC. s exitium

exitium adferant, quàm conatus dent significationem: quod genus parricidiũ, ueneficium, proditio. Postremo nõ uides nihil esse simile, totaq; natura rationeq; discrepare, pœne legitimam irrogationẽ, & honoris largitionem. Nam alterũ quidem proprie legũ munus, alterum quasi quædam de iure cõcessio, legisq; candor (ut ita dixerim) quidam est. Hoc ita habere sic demũ intelliges, si reputes quàm multa sint quæ lex iubeat, addita pœna ni pareas: quàm multa item uetet, nisi obtemperaris suppliciũ minitans: contra, uix unum atq; alterum esse, ad quæ præmio sollicitet. Quædam enim eius modi sunt, ut durũ ac seruile uideatur ad ea metu mali adigi: quo de genere sunt, uxorem ducere, operam dare liberis. Hic lex nimirũ urbanus ac uerecundius tecum agit, patris, nõ magistratus sumit habitum, precio ad id inuitat, quod alioqui gratuito te prestare decebat. Rursus alia tametsi id genus sunt, ut à quouis non improbo ciue prestari uelle oporteat, tamen & fortiora uidentur, quàm ut à multis prestari queant: & periculosiora, quàm ut multi uelint suscipere: nam inhumanum uidetur cuiquam uitæ suæ contemptũ imperare: ad hæc igitur præmio animat, quasiq; calcar addit uirtuti. Proinde nõ oportet hanc legum indulgentiam longius trahere, quàm ad quæ semel ipsa astringit. Nec mirandum est si attentior, si uigilantior, si exactior est in proprio naturaliq; munere suo, quàm in eo in quo pro temporis ratione in alienas partes descendit. Huic

astipulatus

stipulatur illud, q̄ nouis etiam criminibus exemplū,
 aut nouū noua lege solet institui, aut à simili lege mu-
 tuo sumi. Neq; tamen idem fieri consuevit, si quis quid
 noui facinoris cū laude patrauit, ut præmiū à simili cō-
 stitutiōe decernatur, nisi lex extet, quæ nominatim hor-
 norem statuatur eius factio, quod roget, uix habebit: quod
 postulet, haudquaquam. Quur enim legi necesse sit pas-
 sim ciuiū suorū officiū mercede redimere? quandoqui-
 dem ne sit impunita improbitas, id publicitus omniū re-
 fert: at probus esse nemo gratis potest. Quid aut̄ est qd'
 nō uel gratus patriæ debeat ciuis? cui si uel animā im-
 penderis, quid mirandū, si quod acceperas, id restituis?
 Vt supplicio dignus sis, nisi parenti pietatis officiū per-
 soluas, nō præmiū illico tibi debeatur, si psoluas, Itidē,
 si quid in leges cōmittas, non potes effugere suppliciū:
 at nō statim illæ tibi præmiū debituræ sint, si quid cum
 officio feceris. Nam si ciues omnes sese in officio cōtine-
 rent, ne opus quidē esset ullis legibus: q̄ppe quæ non ad
 bonos mores cōparatæ, sed malis è moribus natæ sunt,
 id qd' uere uulgo dictitāt, ac pharmaci uice fungātur.
 Finge itaq; nullas esse leges, quemadmodū de aureo Sa-
 turni seculo fabulantur poetæ, suo quenq; sponte fungi
 officio: an tu hic clamabis perire benefacta, q̄ nulla lex
 præmium decernat? Vti lex nō minatur nisi improbis,
 ita nō pollicetur optimis ciuibus. Quorsum enim opus
 promisso, quum uirtus absoluta abunde seipsa cōtentā
 sit? Proinde petere qd' illa nō sit pollicita, p̄fecto plus
 3 2 quā

quàm impudentissimum est: improbe flagitare quod ea
candide ciuilitérq; promiserit, ciuis est probitatis nõ sa-
tis spectare. Tu quid merueris, paulo post excutietur:
interim finge sanè præcipuam quandam utilitatem at-
tulisse, cui tamen ex lege præmium nõ debeat. Vtrũ
protinus clamitabis infrugiferum fuisse officium, ciuita-
tem in ius uocabis, plebem ingratam uociferabere, mi-
nitabere iudicibus, nisi tibi mercedem ex animi tui sen-
tentia decernant? An potius ipsam uirtutẽ abunde ma-
gnum sui præmiũ iudicabis? Oblectabis te conscientia
recti. Hunc esse maximum fructũ officij duces, quod de
alijs citra tuum emolumentum benemerendo ad deorũ
benignitatem uidearis accedere? Nimirũ hæc tibi futu-
ra sunt satis, si modo ciuis sis optimus. Quod si nõ con-
tentus istis, aliud adhuc nescio quod præmium deside-
res, certe maximo proximũ est gloria: hoc tu iam pro-
pemodum tulisti. Quanto metiris precio, uolitare per
ora mortalium, celebrari, laudari, digitis notari mille,
oculos omniũ in te coniectos circumferre? Ista, inquam,
uel maxima præmij pars: nam pecunia sanè quàm exi-
guum momentum adfert. Tu conatus duntaxat es, per
magna portio, uel caput potius ipsum tuo deest facinos-
ri. At quum interim his rebus frueris, dum non occiso
tyranno, tamen uelut tyrannicida celebraris, queso te,
quantula pars abest à tuo præmio quod laturus eras,
etiam si tyrannum occidisses? Postremo isthuc ipsum
præmium, penè dixerim, inuidendũ mihi uidetur, quod
iam

iam tibi licuit toties Reipub. tyrannicidium imputare, quod in celebri iudicio tibi contigit honestissimū præmium flagitare, & in tam frequenti theatro spectante Rep. magnificam istam tuam tragœdiam peragere. Mihi uidetur iudices, beneficij tulisse gratiam, quisquis exprobrare beneficium potuit. Tu fortune, tu deorum munus imputas ciuitati, & sunt fortassis qui tibi libertatem acceptam ferant. An hæc tanta præmia contemnis? quæ uel uero tyrannicide sufficere debuerant, nisi lex maluisset præmio conatum ab effectu distinguere. Quanquam nullam me hercle præmiū magis cōgruit ei, qui tyrannum conatus sit occidere, nec occiderit, q̃ ut illi contingat tyrannicide præmium sperare, nec ferre tamen. Hiccine erat ille gradus, in quo nos tecū cōmorari iubebas? Quanquam hoc nomine tuus conatus minus promeretur præmium, quod aliorum proposito fortuna modo defuit, tibi uoluntas, ut ais. Effecisti quod uoluisti: id qđ erat necesse, nec fecisti, nec uoluisti. Sed iam dudum alium gradum (ut uideo) circumspectas, in quem te recipias: nam in hoc quàm citra omnem præmij spem consistas, intelligis. Age sequemur te per omnia, & aliunde aliò fugitantem persequemur, nec usq̃ sinemus consistere. At qui non tantum aggressus sum inquis, uerumetiam occidi, nempe filiū: atq; id facinus in duo secas tyrannicidia, & quod filiū sustuleris plusquam tyrannum, tum tyrannidis successorem: & quod parenti, necato filio, mortis causam ministraris. De illo

mox, nunc hoc cuiusmodi sit inspiciamus. Parentem aut
 abs te, iugulato filio, eadem occisum opera: negas enim
 referre, qua uia peremeris, modo sustuleris: imò splendi
 dius istuc uideri uis, quod tuo quidem ense, uerum ipsi
 us dextera sit interemptus. Hæc tam honesta iudices
 oratio possit parum attentū fallere, præsertim hoc rem
 fucis illis suis et phaleris uenditante, dū nobis ob oculo
 s ponit ualidum illum florentemq; iuuenem, sic patri
 adamatum, crebris uulneribus confossum: parentem se
 nem miserum, illi circumfusum, eodem exanimatum en
 se, sanguinem utriusq; inter se confusum. Ista quidem di
 ctu splendida, sed quid ad tuam causam attinent? Ne
 mo tam cæcus qui non uideat, nemo tam effrons qui ne
 get, spectaculum illud multo omnium iucundissimū ex
 titisse ciuitati, quum senem tyrannum iuueni uideret in
 cumbentem, exanimem exanimi, et in altero gauderet
 sese leuatum malis præteritis, in altero futurorum me
 tu. Hæc quum per se maxima, quum Reip. sint gratissi
 ma, quid attinet uerbis exaggerare? Illud unum in hoc
 iudicio uertitur, utrum tibi acceptum ferri oporteat,
 quod pater sine controuersia tyrannus occisus est, an
 fortune superūmq; dexteritati. Quod enim tuo gladio
 peremptus est, id utro quàm est futile nihilq;. Quid si
 tuo gladio ab eo qui eum utendū abs te rogasset, tyran
 nus esset necatus, nū tu protinus tyrannicide præmiū
 petiit uenires? Lex occisori pollicetur honorem, tu
 eum iugulasti, de quo certe controuersum esse poterat,
 tyranni

tyranni nomine censendus esset necne, cum de quo nihil erat dubitationis reliquisti. Si prudens, prudens excidisti à premio: sin metu, multo minus etiam causæ est postulandi muneris. Verum illud tute uehementer urgebas, uti prudens uolensq; reliquisse uiderere. Sed qd tandem erat istud tuum consilium, quum tibi sic in manu esset, nō toto metu liberare Remp. sed ultorem tui facinoris, & uerum certumq; tyrannum reliquere? intellegebas (ut ais) omne negotium confectum extincto iuue, propterea quod modis omnibus futurum præscires, ut senex illico sibimet eodem gladio necem cōscisceret. Videte iudices, in manifestissimū mendacio quarrima conatur elabi: nisi diuinandi scire: iam cōmentus fuisset, non poterat hinc explicare sese. Siquidē hæc uel augur, uel haruspex, uel uates diceret, fortasse nonnullos inuenires qui ista prædicanti fidem essent habituri. Nunc quid impudentius? quid uanius? quid ueri dissimilius? quàm asseuerare, id certum præscisse te, quod tale sit ut quiuis alius exitus potius fuerit expectandus? An coniecturis es assequutus id euenturum quod euenit? At quid aliud effici coniecturis poterat, nisi ut uel sperares, uel suspicarerere? Porro in re tam ancipiti, quæ dementia erat spem incertam sequi, discrimen certum negligere? Sed audiamus obsecro certas illas coniecturas, quibus hic noster uates præsensit inopinatum omnibus exitum. Iam etate fessus erat, inquis, iam uiribus defectus, nec obtineri iam autumabat posse

tyrannidem adempto filio. Tum indulgentius amabat,
quàm ut filio uellet esse superstes. Nónne sentis hæc a/
deo non esse naturæ rerû consentanea, ut iam omnibus
uideantur esse confutata, uel priusq̃ refellantur? Vtrû
seni mentē ullam fuisse putas, an nō putas? Si non putas,
fieri potuit ut illi tutum uideretur, qd' neutiquam erat
tutum, atq; ita protinus toto falleris augurio: sin putas
sapuisse, quur erat quod usque adeo diffideret? Quasi
uero tyrannis uiribus duntaxat unius hominis, ac non
multo magis ingenio, uersutia, calliditate, largitione,
crudelitateq; cōtineatur: quæ omnia si magis in senem
quàm in adolescentem competūt, quur tu in diuersum
torques augurium? An non illa ætas usu rerum callen-
tior est? an non altius dissimulat? an non cauet diligen-
tius? an non prospicit oculatius? irascitur implacabili-
us? tenacius iniuriæ meminit? meliusq; in longinquum
consulit? His solis rebus imperium tyrannicum admini-
stratur. In militiæ duce quantulum est illud momentū,
quod corporis uires adferunt? at in tyrannide profecto
multo minus. Cur magis illū terreret ademptus filius,
quàm extinctus satellites quispiam audacior? quum arx
superesset approbe munita, superessent opes, arma, sa-
tellitū ingens agmen, tot in ciuitate factiosi potentesq;,
qui nō solum tyranni partes adiuuabant, uerumetiam
tyrannos agebant: quos equidem spero nunc nobis non
esse metuendos (nolim enim infausta ominari) at ita ta-
men, ne nimīū secure negligantur. Vsq; adeo senem
cruda

cruda uiridiq; (quod omnes norunt) senecta callidum, animosum, ambitiosum, non stultum, una filij mors consternauit, ut rebus desperatis protinus è uita sibi migrandum duxerit? praesertim quum ille patris domi natum nihilo reddiderit tutiorem, sed multo inuidiosiorum, idq; ob libidinem, atq; aetatis insolentiam temeritatemq;, adeo ut expedierit propemodum illi ad stabilendam tyrānidem filium è medio tolli. Etenim quo propius ad iusti regni speciem accesserit tyrannis, hoc minus est inuidiae obnoxia, magisq; tuta. Iuuenis ille solum hoc augebat, quod maxime tyrannos solet euertere. Vera illa tyrannidis munimenta in callidi senis pectore erant collocata. Sed tenerius adamabat filium, q̃ ut defuncto posset superesse. De matercula quapiam priuata loqueris, an de uiro sene, callido, crudeli, denique tyranno? Quid ego iudices in eo sermone argumentis coarguēdo sumam operam, quem ipsa natura, quem mos, quem communis omnium sensus repudiat? Quis unquam isthuc audiuit? tyrannum usq; adeo pio in liberos fuisse animo, ut non dicam commori uoluerit, sed conuiuere cōmode quiuērit? Credite mihi, priuatorum isti sunt affectus, Tyrānus neq; quid natura, neq; quid pietas, neq; omnino quid sit officium nouit. Exiit hæc omnia, simulatq; tyrannum induit. Omnia commodis, omnia metu, omnia necessitate metitur. Solos hos amat (si quos tamen ille amat, qui uel deos ipsos odit) quos aut metuit, & tollere nondum expedit,

aut quorum opera ministerioq; ad fulciendum imperi-
um indiget. Quod si ullos ille posset amare, similes cer-
te sui diligeret, impios, uiolentos, rapaces, scelestos,
quando nihil ad conciliandā charitatem efficacius mo-
rum similitudine. Atqui ne improbi quidem illi chari
sunt, nisi quatenus adiuuant, adeo ut preposterum, uel
peruersum potius quendam Stoicum tyrannus expri-
mat. Neq; enim quisquā tam Stoicus fuit, ut æque uaca-
rit omnibus affectibus atque tyrannus: hoc modo illos
discernit, quod philosophus honesto metitur sua con-
silia, hic commodo. An ille ullum pietatis igniculū in-
quenquam mortalium sentire potuit, qui in patriam ui-
tæ parentem altricemq;, qui in cœlites omnium bono-
rum autores tam sit impius, ut illā crudelissima oppri-
mat seruitute, horū phana despoliet, iura contemnat?
Verum ut largiamur tibi nonnihil, sinamusq; te priua-
tos affectus in tyrannicum pectus, hoc est, ignem in flu-
men transferre, an tandem persuadebis illud, usq; adeo
indulgēter illum adamasse filium, usq; adeo in eum om-
nes uitæ suæ spes, uoluptates, opesq; semel contulisse,
ut illo sublato, ne minimam quidē uitæ causam sibi re-
liquam esse putaret? Repete, non dicam ex hac ciuita-
te, uerum ex uniuerso mortaliū genere: non ex hoc se-
culo, sed ab orbe condito, & ab ipso (si uis) Promethei
simulacro. Quisquis fuit pater, quota quaq; ma-
tercula, quæ ob liberorū necem sibi fatū accersauerit?
Naturalis hic dolor, & quæ nemo ferē non modeste fe-
rat

rat. Priuatis parentibus uel indulgentissimis, muliercularum intemperatissimis affectibus mediocris luctus sufficit, tyranni in filium charitati non nisi solam mortem satisfacturam esse tu Lynceus prouidebas? Age, hoc quoq; tibi donamus, uicerit homo tyrannus priuatorum in liberos pietatē, uicerit indulgentia materculas omneis, qui tibi compertū esse potuit, utrō se dolor paternus inclinaret? In rabiem, an in desperationem? Quo diligebat impotentius, hoc erat probabilius, ut senex natura ferus, ciuibas insensus, uel maxime uellet esse superstes, uel ob id deniq; , quo ueterē illam iram, nūc filij nece acerrime exasperatā irritatamq; Reip. supplicijs saturaret. Quod si aliās uitae pertesum fuisset, haec nimirū una causa poterat illū in uita retinere. Quid autē senili animo uindictae cupidius? An nescis q̄ impotentes aetas illa concipiat impetus, quo rapiatur aestu, quo flagrare solet incendio, si quādo atroci insigniq; cōtumelia laceffatur? Quae uero potuit esse atrocior, q̄ filij caedes sic amati, ut tu quidem ais? Haec nimirum quicquid in illo fuerit unquam crudelitatis, quicquid seuitiae, quicquid immanitatis: si qua sanguinis sitis, si qua suppliciorū fames, deniq; si quid tyrannicū, id omne semel de integro poterat excitare quasiq; renouare. Mitiora etiā animalia, datae orbitatis iniuria, in rabiē solet agere, & tu in tyrāno (quo nullū animal immitius) nihil tale metuendū esse certissimus augur existimasti, quod in Tigribus uidemus euenire? Quod
 si tibi

si tibi uni compertum erat tyranno sic in delicijs esse
 filium, quid igitur aliud tua fiebat opera, nisi ut scuis-
 ma illa Tigris, raptο catulo, in rabiem uersa, in mise-
 ram hanc ciuitatem dilaniandam discerpendamq; insi-
 liret? Id si non euenit magna dijs gratia, tibi magnum
 debetur malum: qui quantum ad te pertinet, tam di-
 ram betuam in nostra capita fortunāsq; immiseris. Eli-
 ge nunc utrum malis, an uerum fateri, nihil fuisse ty-
 ranno cum nostris affectibus commune, an consingere
 sic adamasse, ut matercularum quoq; uicerit delicias.
 Certe neutro modo tua constabit diuinatio: quæ nisi
 constiterit, non est quod ad eius rei laudē aspires, quæ
 fortune commoditate te imprudente euenierit. Postres-
 mo donemus & hoc tibi, ut præsciueris, & certū præ-
 sciueris, deo uidelicet quopiam te certiore faciente
 (nam alioqui fieri nequaquam potuit) perinde est ac
 si non præscieris, quum præscientiæ tuæ fidem legi fa-
 cere non possis. Profer quibus prædixeris id euenturū
 quod euenit: doce quis deorum quando isthuc tibi præ-
 nunciarit, nihil habes quod dicas. Verum posteaquam
 rem feliciter euenisse uideres, tum demum post factum
 uates esse cœpisti, quemadmodum uulgo tum fieri, tum
 dici consuevit, post euentum stultos etiam sapere: &
 quo fortune beneficiū uerbis in te trans moueres, tra-
 goediam istam nobis comminisci cœpisti, causas reper-
 risti, quibus præscisse uideare. Sed dii boni, quàm non
 bonum poetam te præstitisti, qui tam inconsistentia,
 tam

tam cum natura pugnantia finxeris, scruisimum tyrannum ob pietatem erga filium ultro uitam fugisse: ob unius capitis necem tutū sibi non putasse in uita commorari, quum omnia superessent quibus tyrannis comparatur & obtinetur, sublato eo in quo omne tyrannidis praesidiū collocarat, repente rebus suis diffusum ad inferos abiisse. Age, mitto nunc argumēta, haec omnia uera, non ficta credemus esse, tametsi ne fucum quidem ullum habent ueri, si mihi ex omni hominum memoria uel unum tyrannum potes nominare, qui liberos suos sic adamarit, ut non spadones ac pallacas longe pretulerit: qui sic illis indulserit, ut nō suspectos haberet obseruaretq;: qui sic illis sit fesus, ut non in barbaris quibusdam latronibus, ac seruis stigmaticis plus q̃ in illis fiducia posuerit. Ego tibi pmultos referre possum, qui filios sic oderint, ut uiuos esse pati nō possent: adeo metuerint, ut ne cibum quidem unā capere uelissent: adeo diffiderent, ut tum demum se tutos esse putarent, si quis illos è medio submouisset. Nullus inutilior tyranni satelles quā filius. Ex extrema barbarie conductitios mauult ille sicarios, fugitiuos, homicidas, sacrilegos: his uitam suam mauult committere, qui sua patria frui non possint, & alienam euertere gaudeāt, qui barbaricis ferinisq; uiribus antecellant, & gigantes illos impios referant, qui propter animi cupiditatem non difficile ad quiduis periculi suscipiendum perducuntur, & propter ingenij feritatē à nullo facinore abhorret

abhorrent. Hi sunt idonei tyrannorum ministri, hi fiducia, munimentum, praesidiumque tyrannidis multo tutissimum: hos si quis ademerit, causam uideatur dedisse, quare rebus tyrannus diffidat. Nam filius qua tandem ratione dominatum sustinebat: Actate sat utilior et aetate grandior. Robore? unus erat. Prudentia? magis sapit senectus. Custodijs quas obtinebat? at si aduersus patrem obtinebat, mors illius seni etiam optanda. Si patris nomine, quid nisi unus satellites adeptus erat? Nam custodie quò deficeret, nisi ad eum cui alebatur? Tutior igitur erat futurus tyrannus amoto filio. Res enim tyranno suspecta, filius uiolentus et insolens, propterea quod reliqui illi Barbari solo lucro contenti sunt. Filius illud premium spectat, tyrannidis successionem. Nec ullus pietati locus, ubi mentem possidet dira regnandi libido. Ibi contemptis naturae legibus, et filium horret pater, et patris interitum optat filius. Sed dicturis iam dudum nescio quid: mane, praesens, nihil inexpugnatum omitte. urges, Nisi praeter modum adamauit filium, nisi dissensus est, quare sibi mortem conscivit? Istud uero merito demirandum, quippe quod praeter omnium, ac tuam etiam spem euenit. Verum ego nihil ad me pertinere puto, ut tibi rationem reddam, quid illi dii in mentem immiserint, ut sibi uim adferret: hoc tantum euincere sat est, te nullis coecluris hunc exitum certo praescire potuisse, quantumlibet amarit filium: tametsi causa non admodum obscura. Iam deorum si qui fuerunt huic insensui Reip. iras diuturna

diuturna nostra calamitas satiauerat. Iam propitios
 nostra uota, nostra sacra commouerant: aderat illud fa-
 tale tempus, quum impius ille senex dijs atq; homini-
 bus dignas admissorum pœnas daturus erat. Iam ade-
 rant ultrices Erynnes, aderant Furie, facibus & hy-
 dris omnibus armatæ: hæ illi mentem ademunt, hæ ua-
 nam formidinem incusserunt, hæ attonitum ad sponta-
 neam sui cadem impulerunt. Nihil minus arbitratur
 quàm fugisse, qui filiū peremerat, quàm una cade con-
 tentum fore, qua quidem una in re iure potes gloriari,
 quod tyrannum uehementer sefellis. Virum esse pu-
 tabat, qui hoc facinus peregisset. Credebat esse talem,
 quales audierat esse solere tyrannus, qui magno sue ui-
 tæ contemptu, tyranni caput impeterent: qui non ado-
 rarentur facinus, nisi ratione probe perspecta, qua pos-
 sent perficere. Hanc suspensionē Pan ille, aut si quis ali-
 us est deus, nouis terriculis exagitabat. Arbitratur
 instare sibi carnificem, sensit adesse necessitatem illam
 fatalem, quam nemini nocentium uitare licuit. Itaque
 quod huius urbis pietati, quod decorum bonitati debe-
 tur, quur tu id phaleratis dictis in te transferre cona-
 ris? Vbi discrimen erat subeundum, ibi fugitabas: nunc
 ubi res præter spem pulchre cecidit, tutumq; putas,
 fortunæ laudem in te deriuas. Sed finge diuersum exi-
 tum fuisse consequutum, pone tyrannum ira percitum,
 passim ciues ad exquisita supplicia rapere, proscribere
 re, iugulare, in exilium agere, possessionibus exuere.

Quid

Quid hic dices? non fines, opinor, eorum malorū cau-
 sam in te tanquam in autorem referri, & fortunæ ar-
 gumento culpam deprecaberis. Negabis tibi imputan-
 dum esse, si quid fortuito præter propositum euenit.
 At nunc nonne iniurium est, quod boni, fortunæ com-
 moditate præter spem euenit, id totum in te uelut auto-
 rem uelle traducere? Etenim te nihil expectasse mi-
 nus, quàm id quod euenit, uel ipsa res clamat. Si hoc
 animo conscendisses arcem, ut filium, non patrem occi-
 disses, credi poterat te talem quandā spem animo con-
 cepisse: nunc casu nescio an metu potius in iuuenem in-
 cidisti, & tum deniq; diuina ista mens & futurorum
 præsaga, sed quæ non nisi post euentū sua prodat ora-
 cula, te corripuit. Quum esset fugiendum, ibi demum
 iudices in re tam tumultuosa, secum uelut ociosus con-
 sultare cœpit, utrum senem sua dextra dignum existi-
 maret, ibi demum præuidere cœpit, fore ut pater ipse
 sibi manus adferret. Et quo commentū tam impudens
 iudices efficiat paulo probabilius, quæ nec uidit, nec
 uidere potuit, ea perinde descripsit, nimirū (ut iactat)
 poeta, quasi spectator astiterit, quid in mentem uene-
 rit tyranno, quid dixerit, quid fecerit, quomodo ferrū
 strinxerit. Eiusdem profecto impudentiæ, fingere præ-
 scisse se, quod esset euentu consequuturū, & quod non
 uideris, id ita narrare quasi uideris. Quāto melius tuo
 commento, id est, fabulæ suæ fides constitisset, si ita sine
 æsses: te quū perempto iuuenē, stricto gladio ad senem
 ire

*te destinasses, repete à tergo adfuisse Palladem illam
 Homericam, & iam euntem capillis reuocasse te: ue/
 tuisse ne tam luculentum facinus senili cæde obscura/
 res, sese citra tuam operam curaturam, ut ille suapte
 manu, sed tuo gladio peremptus, gloriæ tuæ nihil tene/
 brarum offunderet, sed multum etiam adderet lucis:
 dehinc abditum te per rimam contemplatū, uel (quod
 est te dignius) repente deam sepsisse te nebula, ut ty/
 rannica necis tutus & ociosus spectator asisteres, nec
 prius illinc discessisse, quàm negocium omne cōfectum
 uidisses. Hæc si confinxisses, paulo minus malum poe/
 tam te prestitisses. Sed ociū, opinor, nō suppetebat ad
 omnes fabulæ partis commodè tractandas, uidelicet
 lucri cupiditate te protinus ad præmiū postulandum
 rapiente. Nunc uel ipsa te prodit inconstantia, figmen/
 tiq; coarguit. In arcem ascendisti, quo tyrannum occi/
 deres, neq; tum præuidebas, quod sole ipso clarius ui/
 deri uis. In medio negotio subito nescio quis deus ocu/
 los tibi restituit, ut uideres futurum id quod accidit.
 Porro si ueris fidem facere uoluisses, narrare debuer/
 ras quemadmodū nocturnus explorator furtim arcem
 conscenderis, in ædes clanculum irrepseris, forte fortu/
 na obuio nemine, non dicam ut tolleres aliquid, sed ut
 experireris, si quod tuto facinus posses designare: hæc
 molienti commodum fauisse fortunam: itaq; quum ado/
 lescentem solum atq; incustoditum offendisses (ut est ea
 nimirum ætas securior, periculiq; minus cogitans: præ*

Interea diuturnatyrannis iam magnam metus partem
 exuerat. Tum haud scio (ut mores illius erant) multo ui-
 no sepultum, atq; immodica libidine defessum, fortiter
 iugulasse scilicet, & somnū illi cum morte, id est, ger-
 manum (ut ait Homerus) cum germano coniunxisse:
 deinde ubi iam cardines procul stridere cœpissent, ex-
 audito uidelicet moriētis gemitu, ibi te metu exanima-
 tum ita fugisse, ut non uacaret gladium ē uulnere tolle-
 re, quem nec parricidæ, nec sicarij solent relinquere
 ne deprehendātur: Interea domi latitasse te, iam dudū
 de fuga cogitantem, & longinquas aliquas, semotasq;
 mundi latebras animo circumspectantē, in quibus ab-
 ditus posses irritati patris seuitiam fallere: Iamq; te ad
 spontaneum exilium accincto, repēte in uulgus exiisse.
 famam, liberam esse ciuitatem, tyrannum unā cum fi-
 lio iugulatum, reliquos metu fugisse, autorem ignorari
 facinoris: Ibi repente ad nouam tuæ fabulae catastro-
 phen, immutasse te animum, & qui prius de salute fue-
 ras sollicitus, protinus ad præmij spem arrectū fuisse,
 lucriq; auaritia, priusq; tibi satis esset excogitata ra-
 tio, qua totā huius inopinati euentus laudē in te tradu-
 ceres, profilisse in medium: id quod uidimus, clamitasse
 tuū illum esse ense, tuū facinus, non unū præmiū tuæ
 uirtuti fore satis. Hæc nemo non credidisset, sunt enim
 rerū naturæ cōsentanea, usu cōprobata, omnium opinio-
 ne recepta. At tu dum sedulo quidē, sed tamen parum
 ex arte, tuam nobis præscientiam niteris persuadere,

quāto

quàm multa comminisceris, non dicam tota facie à uero distantia, uerum etiam cum sensu communi, cum more, cum natura penitus pugnantia? primum tyrannum tam matris filium adamasse, ut sine eo uiuere noluerit: sic ob unius mortem metu fuisse consternatum, ut in uita manere non sit ausus: sic illi toto pectore fisum, ut ipse nullas circum se custodias haberet: adeo fracti animi fuisse, ut tam chari pignoris truculenta cæde nō potuerit ad ultionem inflammari: tam inualidum, ut tua dextra fuerit indignus: tam inermem, ut nī tu illi gladium reliquisses tuum, defuturum fuisset, quo se iugularet. Non uides quàm non competat tam insignis in tyrannum pietas, tam secuta in eam ætatem fiducia, tantus metus in hominem, excepto filio, reliquis omnibus præsidijs munitum, tanta consternatio in hominem tot periculis exercitatisimū, tanta imbecillitas in iratum? Quid igitur erat, quur tu senem illum tantopere contempseris, ut indignum habueris, qui tua ista magnifica dextera iugularetur? Tūc indignū iudicabis quem occideres, quum eum Resp. non putarit indignū quem formidaret, quem maximo suo cum dolore ferret. Non talem illum iudices, non talem sensimus, ut cuiquā contemnendus uideri debuerit. Neq; tu eum unquam contempsisti, nisi forte contemnere est, misere formidare. Sciebas arcē armis refertā, sciebas superesse satellites, quorū uel unus (si seni uires decrant) sufficiebat iugulando tibi. Nō ignorabas (id quod nemo nostrū nescit)

quantum uirum illi partim exercitatio, partim inger-
 nij feritas etiam in illa senectâ reliquerat. Tum non te
 fugiebat, frigidum illud senium sic interdum acri dolo-
 re inflammari, ut iuuenibus etiam ualidissimis sæpeni-
 mero fuerit intolerandum, si quando solitum illud ro-
 bur quod ætatis gelu uelut obtorpuerat, magno ali-
 quo animi motu reccanduit. Quis autem tam inualidus
 est, ut non illi pudor, ira, dolor ingēs uires suppeditet?
 Hoc erat uidelicet, quur tu filium quàm patrem malus
 eris occidere, quod illum inopinantem, intermem, dor-
 mientem fortuna obiecit. Cum hoc pugnandum erat,
 armato, uallato, irato deniq;. Hoc erat quur gladium
 relinqueres, ratus ne tantisper quidem morari tutum
 dum reciperes, metuens uidelicet ne tantillum sarcinæ
 te redderet in fuga tardiores. Reliquisti inuitus, quo
 tyranno prodi posses: sed prodi maluisti quàm depre-
 bendi. Neq; ego nunc formidinē tuam accuso, imò mi-
 ror magis quod pedibus consistere, quod fugere potu-
 eris, quum audires moueri tyrannicam familiam, stri-
 dere arma: intelligeres tibi non cum puero, sed cum ui-
 gilantibus uiris, accinctis, armatis, sobrijs, irritatis, de-
 nique cum rabioso patre dimicandum esse: non quod
 illum usq; adeo filij mors commoueret, sed quod arbi-
 traretur, & haud scio an uere se petatum fuisse, dexter-
 ram tuam errasse tantum in filio. I nunc & spera, non
 dicam hos iudices uiros omnium perspicientissimos,
 sed uel è media plebe quenquam esse tam muccosis na-
 ribus

ribus, cui non suboleat, imò qui non planè odoretur, perſentiatq; totam hanc fabulam abs te conſiſtam. Et quod poete ſolent, quum haerent in explicando tragœdie argumento, hanc ueluti deam diuinationem arte quadam induxiſti, quo præſenſionem tuam iudicibus probares, ſine qua uidebas præmiũ obtineri nō poſſe. Sed occaſionem, inquit, miniſtraui paternæ mortis, qui gladium quo ſe feriret reliquerim: atq; id ſolũ non modo ſatis eſſe putat ad petẽdum præmium, uerum etiam meritum eſſe, ut ipſe enſis inter arma deorũ conſecratur, dominus pro deo præſenti colatur. O hominẽ ſua uem, ſi has ſpes uere concepit: impudentem, ſi quũ non ſperet, poſtulat. Itane tyranno gladius erat deſuturus, niſi tuum illum reliquiſſes? Tu in arcem arma, hoc eſt, in ſyluam ligna portanda putaſti? Niſi forte tuum illud ferrum magicis precaminibus erat imbutum, ut altro ad mortis adegerit neceſſitatẽ: an uero nihil reſſerre putas, quam præbeas occaſionẽ, quomodo, quo animo? Primum, gladiũ reliquiſti, quo nihil minus de eſt tyranno: nunquam ferrum abeſt, non in cubili, non in triclinio, non in ſacris: reliquiſti metu trepidus. Tua quidem in re illud interim demiror, qua fronte cũ gladium tuum auſis appellare, quem habueris pro dereliẽto. Metu, inquam, exanimatus reliquiſti, quem poſtea receptum optabas: reliquiſti rem ancipitem. Quid ſi tyrannus illum eundem enſem in ciuiũ iugulos diſtrinxiſſet? quid ſi eodẽ lectos aliquot ex huius urbis iuuen-

tute adolescentes filio suo inferias mactasset? Si tyrannum occidisti, quia tuo occisus est gladio, & horum omnium indigna cedes ad te pertinebit: quippe cuius ense peracta est. Id si non euenit, nihil ad te pertinet, nam anceps occasio quam in partem cadat, id dijs in manu est: si bene uerterit, nihil gratiae debetur ei qui dedit imprudens: si male, temeritas imputatur. Neque enim culpa uacat, qui periculosam ministrat occasionem: quae si feliciter, mirentur omnes: si infeliciter, merito accidisse dicant. At quanto probabilius erat, futurum ut tyrannus tuo ense alios in usus abuteretur. Scio me iudices haec pluribus refellere uerbis, quam necesse uideatur, quippe tam friuola: uerum id mihi propositum est, nullum illius argumentum non excussum, non exagitatum, non reuictum praetermittere. Quare quaeso ne pigeat ita ut antehac fecistis, patienter atque attente cognoscere, dum hunc ab gradu firmissimo deijcio. Hic sibi uehementer fidebat, hunc acriter urgebat locum. Negabat uitari posse, quin praemium deberetur quod patri necis causam ministrasset, si non relicto gladio (nam hoc opinor argumentum iam habet pro derelicto) certe necato filio. Nam ita in legibus disertum aiebat, nihil interesse utrum manu sua quis occidat, an mortis causam praebet. Addebat, equum esse, ut qui in maleficijs causam datam imputarent leges ad supplicium, multo magis idem obseruarent in benefactis ad premium. Haec aiebat meminisse sese in legibus esse disputata, illud

addens

addens Thraſonicum, niſi ſibi diuturna ſeruitus legum
 memoriam oblitteraſſet. Non tu legum oblitus propter
 diutinam deſuetudinem, ſed nunquam quid ſibi uelint
 leges inquiſiſſe uideris. Bis enim hic erras, qui neq; cau-
 ſe data rationem, neq; dantis animū diſcernas, id quod
 legibus traditū eſt, nec animaduertis longe diuerſam
 eſſe rationem maleficij & beneficij imputandi. Quid
 ais noue iuris interpres? Itāne ſatis eſſe iudicas uel ad
 pœnam, uel ad præmium, qualemcunq; quomocunq;
 cauſam dediſſe? Nihil igitur reſert, Hector an Aiaceſ
 occiderit manu, an gladiū illum dederit, quo ſe poſtea
 confodit? Atqui hanc laudem nunquam ille ſibi uindix-
 iſſet: tametiſi probabile uideri poterat, in eum uſum
 hoſti ab hoſte datum fuiſſe ferrum. Quin ergo fabros
 ærarios omnes uel ad pœnam uocamus, uel ad præmi-
 um, quoties armis in eorum officina perfectis, aut iugu-
 lantur ciues, aut ſeruantur? Poſtremo quur hoc quod
 tu petis præmium, non enſis iſtius tui opifex petit por-
 tius? Tyrannus gladium erat habiturus, te non porri-
 gente: tu porrigere nō poteras, niſi huius industria tibi
 miniſtraſſet. Age ſi telo inter uenandū temere miſſo,
 forte tyrannum uicinum interfeciſſes, clamares tibi ty-
 rannicide deberi præmium, an potius nihil tibi debere
 tur laudis, quod imprudēs & inſcius iaculū torſiſſes?
 Imō in ius potius uocāduſ eſes, qui miſſi teli temerita-
 te ciuē (quod in te fuit) occideris: nā quod in tyrannū
 incidit, id nihil ad te. Quid ſi caupo uinū lene ac ſuauē,

quale Polyphemo dedit Vlyſſes, tyranno uendidifſes, atq; ille eius dulcedine captus, auidius ſeſe ingurgitaſſet, eaq; re cōcepta febri deceſiſſet, auderes ne caupo, uini titulo tyrannicide præmiū ſlagitare? At quis non te cum tua ſlagitatione, ut temulentū, uinoq; madidum exploderet? Ceterum quanto frigidiore titulo nunc idem poſtulas? Vt cunq; coniecturis præcipi poterat: ut etas uiuofa tam illicibili uino auidius, intemperantiusq; frueretur, crapulam cōſequeretur morbus, præſertim in ſene: morbum mors: Vulgo hæc eueniunt. Tu eam tyranno mortis cauſam dediſti, cuius nullum exiſtat in hominum memoria exemplum. Quis enim ante hæc ob filij necem ſibi manus intulit? Accedam propius. Finge te tyranni coquum eſſe: probe callere palatum domini, medicos interdicare cibum, quo tamē ille oppido quā lubens uſcatur: interminari morbū capitalem, ni temperet: id te non fugere, cum cibū tu arte tua, cupedijsq; & condimentis magis ac magis illecebroſum reddis. conſequitur edentem morbus, quem prædixerant medici: moritur tyrannus, liberatur ciuitas. Hiccine coquus è culina in forum proſiliens, & adhuc iure madens, fuligine niger, tyrannicide præmiū poſtulabis? Mortarium, tonſillum, & ollas oſtentabis, arma ſcilicet quibus tyrānidem expugnaris? Non eris (opinor) tam impudens in ea cauſa, qua tamē iſta tua multo eſt abſurdior. Nam illi uoluntas occidendi nō deſuit, probabilem præbuit cauſam. Tu nec in hoc
ingur

iugulaſti filium, quo pater ultro uitam relinqueret, &
 cauſam dedifti, ad quiduis potius quàm ad iſtud idonee
 am. Accipe exemplū tuo ſimilius, quàm ouum ſit ouo
 (quod aiunt) ſimile. Quid ſi tyranni amicam, quam ille
 miſere ac perditè deperiſſet, occidiſſes: eaq; cognita
 re tyrannus ſibi uitam abrumperet, auderes ad præ
 mium aſpirare: auderes dicere, te certum præciſſe, for
 re, ut tyrannus ſponte fugeret è uita? Certe quanquam
 plures amicas extinctas ſequuti ſunt, quàm filios, nemo
 tamen tibi crederet, nemo tibi præmium decerneret,
 tuum factum periculofum & anceps dicerent: omnes
 fortune gratias haberent, cuius commoditate res ea ſe
 liciter ceſſiſſet. Tibi abunde magnum præmium exiſti
 marent, ſi commiſſi uenia donatus diſcederes. Primum
 igitur diuerſam imputandī maleficij, & aſcribendi be
 neficij rationem conueniet diſtinguere, deinde cauſe
 æqualitatem, poſtremo animum: atq; ita demum lique
 bit, quid tibi lex debeat. Nam quod aiebas legem proli
 xiorē eſſe oportere ad reddendum præmium, quàm
 ad infligendam pœnam, id in priuilegijs, quæ in exem
 plum nō uocantur, fortasſe locum habet. In iure commu
 ni longe ſecus eſt. Si quidem (uti ſuperius demonſtrauimus)
 nulli nocenti lex nō minatur pœnam: paucis bene
 factis præmium oſtendit. Tum in maleficijs etiam cona
 tum ſimplicem ſupplicio proſequitur, in benefactis ſem
 per exitum requirit. Nec mirum, nec iniquū, ſi lex eſt
 diligentior in eo negotio, ad quod unum eſt nata, atq;

t 5 instituta

instituta, quàm in eo, in quo temporis ratione tanquã
 alienas sibi sumit partes. Ergo in utroq; cõmuniter spe
 ctat, ut causa sit idonea: deinde ut animus adsit, nõ tan
 tum casus. Hoc rursus interest, quod in benefactis nec
 causa idonea, nec animus idoneus satisfacit legi, nisi his
 accesserit euentus itẽ idoneus. In malefactis, si quid no
 cendi animo tentes, nõ expenditur nec euentus, nec cau
 sa: sed ex animo factum tuum lex metitur. Sic enim iudi
 cat, tibi nihil ad scelus defuisse præter fortunam: qua te
 subleuari, quod tandem ius sit? In euentu simul & cau
 sam datam & animum expendit. Si animum uitiosum
 cõperit, nihil moratur causam, quàm sit idonea, putat
 animum & euentum ad pœnam commerendam suffice
 re. Sin animo simplici data est causa mali idonea, &
 non consequitur euentus: lex quasi conuiuet ad id, &
 non putat ad suam cognitionem magnopere pertine
 re. Sin euentus est consequutus, etiam si de animi uitio
 doceri non potest, tamen temeritatis & negligentie
 nomine pœnam irrogat: partim propter suspectã dan
 tis uoluntatem, partim ut hæc latebra peccantibus eri
 piatur, imprudens feci, discantq; homines uel suo peri
 culo cauere, quod alieno faciãt periculo. Ergo qui pru
 dens & sciens, certam atq; euidentẽ noxæ causam de
 derit: cum perinde lex censet, quasi facinus manu pere
 gerit. Veluti si quis hostẽ opibus, copijsq; iuuerit, per
 inde est ac si ipse arma contra ferat. Siquidem id sup
 peditauit, sine quo bellum geri nõ poterat. Aut si quis
 inimicum

inimicum suum per dolum nauigio solutili imponendū
curet, ut naufragio intereat: aut in conclaue pensili tes-
titudine inducat, ut ruina opprimatur: aut iuxta lectu-
lum egroti, loco pharmaci uenenum ponat, futurū spe-
rans ut eo hausto pereat, tametsi non bibit egrotus, ta-
men ueneficij postulari potest qui posuit, propter uitio-
sam animi uoluntatem. Nam uehementer erat probabi-
le id euenturum, quod ille moliebatur. Huic si detrahas
nocendi uoluntatem, nihil illi cum lege rei futurum est.
Si detrahta nocendi uoluntate, apponas euentū: non ef-
fugiet temeritatis crimen, nisi illum inculpata ignoran-
tia absoluerit. Porro si in loco non ad id destinato, puta
in uia publica, aut in fundo alieno, arcu temet exerce-
as: lex tecum non agit, nisi si quem occideris, aut uulne-
raris, aut si cui damnum dederis. Ceterum quod facis,
tuo facis periculo. Quod si quid horum consequutum
est, cum lege tibi res est. Neque tibi tua patrocinabitur
imprudencia: quippe quæ culpa temeritatis non ua-
cet. Siquidem in te fuerat præcauere, quod probabili-
ter poterat prætimeri. Vides quanto discrimine dissi-
ta sint, inter quæ tu nihil interesse dicebas. Primū non
statim imputatur ad præmium, quod ad poenam, idq;
non à malignitate legum latoris, sed partim ex ipsa
rei natura proficiscitur, partim à legum officio. Dein-
de discernitur animus, causa data dijudicatur: specta-
tur euentus. Age nunc si libet, tuam causam, qua tuum
facinus æstimari uis, expendamus. Finge te certam,
ineuitabilem

ineuitabilem mortis causam tyranno dedisse, sed imprudentem, nulla tibi sit præmij petitio. Quis enim insciens benemereri dicitur? Fortibus uiris præmia dantur, non fortunatis tantum. Nam euicimus iam dudum opinor, ne posthac affirmes te in hoc iugulasse filium, ut pater sibi necem conscisceret: quod euenturum ne uates quidem quisquam præscire poterat, tu nec suspicari. Imò postea quàm rem plenam discriminis, fortune arbitrio cōmisisti, quia bene successit, hoc nomine lex te non postulat: at idem si male euenisset, temeritatis poenas eras debiturus. Neq; enim tibi succurreret inculcata ignorantia. Quid enim æque formidandū erat, quàm ne tyrannus, simulatq; occiso filio se peti insidijs persensisset, omnia tyrannidis mala in nos conduplicaret? Iam ut de animo res tibi constet, causam dedisti non solum non idoneam, uerum etiam periculosissimam Reipub. Vin hoc tibi argumento euidentissimo demonstrari? Finge te quempiam è ciuibus uitio occidisse: tum extincti patrem id facere, quod modo fecit tyrannus. Vtrum tu duplici cedis crimine teneberis, an simplici: Simpliciter opinor. At uxor & mariti mortem imputabit, qui necato filio, seni causam mortis dederis: atq; his ferme tuis argumentis utetur. Indulgentissime filium ad amabat, in illum omnem familiæ curam reclinauerat, illo se oblectabat. atq; hæc de priuato sene cum fide dicet, quæ tu de tyranno nimis dure (ne dicam ridicule) dicebas. Addet ea te scisse, præuidisse futurū, ut ille uitam sequeretur

geret orbatus filio, in quo uno omnia uite oblectamēta collocarat. Non tibi defuisse iugulandi senis uoluntatē, sed hoc tantum egisse, ut miserabilius sua dextra periremeretur, ut odium tuū plenius miseri patris malis exturares. Ideo iuuenem necasse, in hunc usum gladium in uulnere reliquisse. Vides quanto sunt hæc probabiliora in hoc, quàm in tuo negocio: & tamē negabis paternam necem ad te pertinere: atq; animi suspicionem, causæ qualitate purgabis. Negabis causam idoneam fuisse, quur ille sibi met manus adferret. Te nec præscire, nec timere potuisse id, quod sit consequutum: quod rarum extet exemplum patris, ob filij necem sponte fugientis è uita. Alioqui futurum fuisse, ut & mater sibi factum accerferet: quippe quā impotentius amare sit cōsentaneum, ac minus aduersum dolorem animi uiribus ualere. Hæc non dubitares tibi profutura, ad alterum crimen depellendum, & prodesse dubio procul. At qui quod in maleficijs ualet, ne quid imputetur, id multo magis in hac causa ualet, ne quid acceptum feratur. Ibi te liberaret à uoluntatis suspicionem, quod causas parum idoneas dederis: hic ex causis multo minus idoneis propter personam tyranni, uideri uis non modo quod euenit, fuisse suspicatus, uerumetiam certum præscisse. Ibi temeritatis postulari non poteras, propterea quod tametsi uitio abs te data est causa, tamen idonea non sit ad id quod euenit. Imò ipsi tota res imputabitur, & legibus pœnas dabit, sepultura prohibitus, quod ciuitati

citra

citra causam idoneam, ciuem unum ademerit. Tibi nā
 nisi unius filij mors imputabitur, etiam si mater quoq;
 & filia, & sorores, & tota tribus huius necem fuerit
 imitata. Hic poterat, nisi feliciter euenisset: quippe ubi
 summum Reip. periculum & uerteretur, & prætime-
 ri probabiliter posset. Venio nunc ad quartū illud præ-
 sidium iudices, quod iste tutissimum, ac penē inexpu-
 gnable iudicabat: unde ego illum ita deturbabo, ut non
 solū sit nō habiturus, quo tyrannicidij & huius laudis
 arcem obtineat: uerū uix etiam latebram inuenturus,
 ubi temeritatis ac maleficij pœnam effugiat, quo nimis
 intelligat, quā non inimice, non curiose (ut aie-
 bat) secum agam: ut quum possim in crimen ac pœnam
 uocare, sat habeam ab honore non promerito seclude-
 re. Ait sibi deberi præmium, uel hoc uno nomine, quod
 iuuenem occiderit, iam plusquam tyrannum, tum ty-
 rannidis paratum hærcdem, etiamsi hunc euentum dij
 nō dedissent, ut senex ipse uitam abrumperet. O deplor-
 ratam impudentiam. Tu tibi præmiū peteres, si tyrannum
 suæ furie non essent ultæ? Dij quid uis potius dede-
 rint, quā istuc quod tu fingis. Sed tamen fingamus in-
 terim oratione, quandoquidem id tuto licet: tametsi ad
 solam mentionē inhorrescit animus. Tūne, inquam, occi-
 ciso filio, relicto sene uiuo, tyrannicidæ præmium peter-
 res? An potius nec ipse superesses, qui possis petere: nec
 esset resp. quæ dare posset? Nam tu aut exquisitis sup-
 plicijs exanimareris, aut in extremis Orcadis exul de-
 litesceres

*litesceres: nos pro tyranno iam immanissimum carnificem pateremur: & tuum caput ubicunq; terrarū latitares, diris imprecationibus deuoueremus, qui nos tua incogitantia, uel præcipiti magis lucri cupiditate in tantam malorum tempestatem coniecisses. Sed re filius erat tyrannus (inquis) patri præter inane nomen nihil erat reliquū. Quid ego audio? duos igitur hæc ciuitas tyrannos alebat? Nam de patre nemo unquam dubitauit, quin tyranni uocabulum mereretur. Quando autē antehac unquam fando auditum est, duos una in ciuitate sedisse tyrannos? id quod magis etiam natura repudiatur, quàm eodem in corpore gemina capita. In ijsdem aluearibus duo se reges pariter nō ferunt. In armentis taurus tauro cedere cogitur. In ijsdem lustris nō conuenit duobus inter se leonibus: & tyrannus (quo nullum animal efferatius) parem in eadem urbe patitur? Non uides necessario fieri, ut è duobus, aut alter alterum oppugnet, aut alter alteri cedat? Vtrum tu fuisse manis in patre, an in filio? Si iuuenis aduersus senē obtinebat tyrannidem, quid à Repub. præmium postulas? Tyranni partes adiuuisti, non Reip. Sin patri cessit: quid tandem illum uocare potes, nisi tyranni uel præfectum, aut satellitem? Quandoquidem seniori tyrannicam appellationem ne tu quidem audes detrahere. Verū ut quoquo modo tyrannidem omnē in adolescentē oratione deriuares, quàm multa tu quidē non ex re, sed pro causa tue cōmoditate cōminiscebaris? Ceterum quàm in
his*

his confingendis decori, quod in personis situm est, nullam habuisti rationem? Sic enim (ut memini) inducebas in fabulam senem iam etate mitem, & qui omnem tyrannidis acerbicatem ob senectam exuisset: non secus atq; mala, quæ natura acerba, tempore mitescunt, & in alium abeunt succum. Porro iuuenem ferocem, illo incolumi gerentem tyrannidem, iamq; patri uiuo succedentem. Priuatus paterfamilias non fert filium se uiuo successorem: & tu uis istuc credi in tyranno? Ille nō finit ullum ē liberis rem domesticam ex animi sui libidine moderari: & tyrannus sese ueluti abdicans imperio, negociū omne in adolescentem reiecerat? Non dubito, quin & ipse uideris, quàm dura sint ista, & quàm à communi sensu abhorrentia. Verum quid faceres, nisi tales personas induxisses, exitū inuenire tragœdia tua non poterat? Quæso te, an unquam auditum est tyrannum etate mitescere? Quando tu desines ea quæ sunt priuatorum, quæ bonorum principum, tyrannis tribuere? Vt eodē igni cera mollescit, limus durefcit: ita etate pleriq; redduntur mitiores ac temperantiores, tyrannus magis exasperatur. Vt tempus nonnullis pomis amaritudinem adimit, ut uinis nonnullis acorem conciliat: itidem tyrannis non adimit sauitiam etas, sed exaggerat. Vis ipsissimam tyrannici ingenij tibi demonstrarem imaginem? Spinam cogita, quæ quo magis senescit, eo pungit acrius. Echinos cogita, qui quo plus habent etatis, hoc testa sunt asperiore. Vulgaribus in-

genijs

genijs fortasse nonnulla uitia senectæ uel detrahit, uel certe mitigat, etiam si plura irritat, nonnulla parit. At tyrannorū mentibus ad scelus, ad crudelitatem natis, scelere & immanitate imbutis atq; educatis, præter uitiorum omnium incrementum adferre senectæ quid potest? Nisi forte libidinē adimit? Quæquam ista tyrannidis quantula tandem est portio? Sed esto fuerit sanè propter ætatem ad uoluptates segnior, uerum erat fastidiosior: unde sit, ut imbecillior sit ad coitum, ad raptum audior. Fortasse pauciores huic execabātur ephebi, sed insigniores. Pauciores producebantur uirgines, sed exquisitiores. Quur nō autem & plures? uidelicet quo senile fastidiū optione, & uarietate uinceret. Hoc ita esse, quot ego tibi testes citare possem, qui quo nobiliores sunt, quo fortuna præstatiores habēt liberos, hoc magis eis à flagitiosissimi senis cupiditate metuebant. An tu putas unā cū uiribus senescere libidinem? Multo secus habet. Imò quantum ætas improborum hominum facultati detrahit, tantū adijcit cupiditati. Quæquam tyrannicum animum his in rebus non tam uoluptatis usus capit, quàm nostra delectat contumelia. Vt frigeat in sene tyranno Venus, certe seruet uigetq; malitia, seuitia, nocendi libido. Postremo totum illud uitiorum agmen, quæ propria tyrannorum sunt, cupiditas, rapacitas, improbitas, impudentia, impietas, iracundia, uolentia, impotentia, suspicio, fraus, perfidia, crudelitas, implacabilitas, immanitas, periurium, (Quid aut

tem oportet omnia commemorare nobis omnibus huiusmodi nota? horum inquam nullū non etate fit acerbius, propterea quod iuuenta nonnunquam natura bonitate vincitur: præterea quædam mala nondum didicit: at senectū, si quid pudoris, si quid humanitatis, si quid melioris ingenij à natura insitū est, id omne subito ac diuturno flagitiorum usu penitus exuit, & prorsum in immanissimam quandam feram abiit. Id ita cernisse, iudices, in execratissimo illo senē, quid ego coner argumentis docere, quum sua cuiq; memoria abunde satis exemplum suppeditet? Quod si iuuenis sese gerebat insolentius, uidelicet patris abutens imperio: num tu hunc continuo tyranni nomine donabis? Ergo ex eadem tyrannide sexcentos tyrannos facile reddideris. Nam quis est omnino in tyranni familia, uel extremum mancipium, qui non ipse penē tyranno sit ferocior, uiolentior, sceleratior? Filius, inquit, emolumentis imperij potiebatur: patri præter nomen nihil cessit. Quasi uero non sit istuc omni tyrannidi commune. Longe minima fructuum pars, qui solent ex tyrannide capi, ad ipsam redeunt tyrannum. Quemadmodum in latrocinio fieri consuevit: prædæ cōmuniter in omnes distribuuntur, uel in eos potius quorū opera capiuntur. Alioquin non cohærebit cohors illa scelerata: nisi dux ille, quisquis fuerit, plus etiam permittat suis, quàm sibi ipsi. Solum nomē sibi propriè uendicat. Et in nullos est tyrannus indulgentior, quàm in scelerum ministros: quippe quorum

quorum opera sentiat suum imperiū cōtineri. Proinde sub unius umbra satellites omnis, omnis minister, familiaris, leno, Tyrannidem quandam in ciues exercet. Ridicule fecero, si hoc quoq; coner argumentatione probare, iudices. Vidimus, sensimus, experti sumus, nisi forte tam diutina calamitatis memoriam, tam pauculi dies oblitterauerunt. Neq; enim esset res usque adeo misera tyrannis, si unius modo foret tolerāda uiolentia, Quot ferendi latrones, quot sacrilegi, quot ex extrema barbarie aduenae, feris quā hominibus similiores? Neq; defunt, qui se simulcent apud tyrannum sceleribus suis gratiam promeritos esse, quo nimirum hoc nomine metuuntur à ciuibus. Horū igitur unumquemlibet tyrannum appellabis, & pro quolibet occiso tyrannicidæ præmium petes? Non in tantum omnem exues pudorē opinor. Sed pater etate fessus, omnem dominatum in filium transtulerat, quicquid tyrannicum in urbe gerebatur, id iuuenis uiolentia cōmittebatur. Sed istuc quantum absit ab imagine ueri, quis tam cæcus, ut non uideat? quis tam obliuiosus, ut non possit experimento refellere? Ego tibi complures nominare satellites possum filio insolentiores. Ad hæc, uerissimillimum est nullius insolentiam minus approbasse senem quā filij, uel quod odit omnem tyrannidis affectatorem omnis tyrannus, uel q; intelligit ex illius facinoribus longe plus inuidiæ, odijq; sibi conflari (Callidissimi autem tyranni est, eatenus legitimum imitari regnum, quatenus

u 2 obtineri

obtineri tyrannis possit) uel quod pater etiam pessi-
 mus, tamen liberorum nonnihil offenditur uitis, & ad
 crudelitatis ministeria alienis quàm suis uti mauult.
 Quod si clam patre rapinas, raptus, atq; id genus faci-
 nora designabat filius, profecto non tyrannū agebat,
 sed insolentem satellitem. Sin approbante patre, qua-
 siq; per illum exercente tyrannidem, utri tandem par-
 erat imputari commissā, huic per quem gerebantur, an
 ei cuius autoritate arbitrioq; fiebant? Nō arbitror ob-
 scurum, quin huic cui in manu erat nutu ne fierent ue-
 tare. Quid autem non agunt per alios tyranni? Nam
 ipsi quidem neq; pueros emasculant, neq; uirgines ab-
 ripiunt, neq; proscribunt, neq; bona diripiunt, neq; pha-
 na dissipant, neq; hereditatibus manum iniiciunt, neq;
 compilant erarium, neq; tormentis excruciant, neque
 quenquam iugulant, neq; armis uicos expugnant: neq;
 incendunt uillas. Totum hunc tyrannicum ludum per
 ministros exercent. In unum tamen tyrannici nominis
 inuidia competit, in unum occidendum lex prēmium
 instituit, in unum stringendi ferri ius facit, illos sue co-
 gnitioni reseruat. Quorum ut quisq; sua opera tyran-
 no profuit, ita aliud atq; aliud uocabulum imponi po-
 test, certe tyranni uocabulum nemini congruit, nisi uni
 illi, sub cuius ueluti clypeo, tota illa perniciosissimorū
 hominum colluies latitat. Arbitror uobis, iudices, se-
 penumero auditū esse, id quod eleganter à doctissimis
 uiris est scriptum, tyrannis nō longas modo, uerum etiam

am plurimas esse manus plurimos oculos, eosq; acerrimos: plurimas aures, easq; longissimas. Omnino prodigiosum quoddam est animal tyrannus, multoq; Tytarnibus illis Briarco et Encelado portentosius, centenis capitibus, centenis linguis, centenis manibus, pedibusque. Quot enim habet scelerum ministros, totidem habere membra uidetur. Atq; ut ex membris corpus, ita tyrannis ex huiusmodi constat ministris. Verum ut illud quod corpus appellatur nihil est aliud, quam quiddam omnibus ex membris aggregatum, ita in tyranni de unum quippiam est, quod neq; pes sit, neque manus, nec ullum aliud membrum, contineat autem uniuersa: et ita contineat, ut ab ijs possit separari, idq; tyrannus uocatur. Proinde exaggera quantumlibet iuuenis insolentiam, uolentiamq;, praefectum arcis uoces licebit, oculum nomines licebit, aut si mauis dextram: aut si ne id quidem satis, praecipuum tyranni caput dicas licebit: Tyrannum certe uocare nequaquam potes. Vnum enim illud portentum tyranni nomine censet, cuius auctoritate tituloq; cuncta haec membra uelut animantur: idq; unum forti ciui permittit occidere. Non uult te in oculū aliquem inuolare: non sinit ut caput aliquod amputes, ne tale quiddam eueniat, quod de Lerna hydra fabulantur poetae, ut pro uno capite resecto, duo pestilentiora subnascantur: pro uno excusso otulo, plures acriores succedāt: pro una rescissa dextera, multae robustiores subpullulēt: unius uite te dominū, arbitriumque

que constituit, qui sibi sit ausus tyranni uindicare nomen: quo sublato futurum sit ut membra reliqua quasi destituta spiritu, emoriantur, aut certe sanentur. At quid ego tecum iam accuratis argumentationibus ago? Possum illico tuis te uerbis renuncere, ac ueluti tuo te laqueo capere. Iuuenem paulo ante magnum patris satellitem nominabas. Non inficiabere. Rursum alio loco dicebas omnem tyrannidem occupasse filium: solius appellationis honorem cessisse. Qui conuenit eundem et satellitem, et tyrannum appellari? Tum si cessit, non igitur usurpauit tyranni nomen. Contractus autem uerbis aut rati sunt, aut rescinduntur. Lex hac tecum formula contraxit: si quis tyrannum occiderit, primum ferat. Quid tu mihi iuuenis flagitia commemoras? Id te lex uoluit occidere, quodcumque illud esset animal, quod tyrannus diceretur. Magnum (ut ipse fateris) satellitem occidisti, non tyrannum: quid tibi cum lege rei est? At rem, inquis, legis sequutus sum, non syllabas: cum interfeci, qui caput erat tyrannidis, paratus heres paterni dominatus: libertatem peperit, seruitutem sustuli: hoc lex sensit, huius rei auctori primum prestituit. Satellitem, inquam, occidisti, nihil moror quantum, quam grauem, quam ferocem, quam scelestum: satellitem tamen occidisti tyrannidis, non caput: aut si caput, unum est pluribus. Sed haec omnia tibi ex animi sententia largiamur: fuerit sane res tota tyrannidis filius: pater nihil nisi uocabulum quoddam inane tyranni: quemadmodum in fabulis

bulis habetur, Echo nymphā, nihil aliud quàm meram
quandam fuisse uocem sine corpore. Qui tibi licuit in
re tanta, à uerbis legis discedere? præsertim ita diluci-
dis, ut perspicuum magis nihil esse possit, & commen-
titiam interpretationem domi tuæ natam in iudicium
adferre? Ego iudices, nullum in Rempublicam exem-
plum perniciosius induci posse iudico, quàm si consue-
scant homines calumniosi à præscripto legum recede-
re: & interpretamento, quod ad prætexendam facinus
quisq; suum maxime idoneum comminisci queat, id iu-
dicibus obijcere. Quis autem unquam meminit de le-
gis sententia quæri solere, nisi quum in scripto quid-
dam apparet ambigue, obscureue dictum: aut quum
ex uerbis & euentu absurditas quæpiam extitit, eaq;
manifesta? In priore non cuiusuis commentum, sed iu-
ris prudentium responsa, sed iudicum sententia recipi
solet. In hoc posteriore, necessitas ipsa compellit ali-
quantisper à legis uocibus deflectere: & equitatem
iuris potius, quàm uerba spectare. Duplex itaque peri-
culum uidetis iudices: alterum ne superstitiosa cauilla-
tione literarum legis ab eo quod lex spectauit abducas-
mur: alterum ne passim à præscripto discedendo, leges
omnes & iudiciorum religionem subuertamus. Quo-
rum illud quidem multo leuius est: propterea quod uix
unquam accidat, ut legislator obscure quid uoluerit,
explicuerit: aut absurdum quiddam exoriat. Hoc
multo periculosissimum, perniciosissimūq;. Etenim

que tandem lex futura est, quā uersutus calumniator, quo poenam effugiat, non facile possit aliquo commento subuertere? Neq; quisq; nō elabatur ē iudicio uestro nocens, nisi qui sit usqueadeo nullius ingenij, ut ne friuolam quidem aliquam commentatiunculam queat inuenire. Atq; ut cuiq; commodum erit, aut animi libido ferret: ita pro senē iuuenem, pro Tyranno satellitem, pro homicidio Tyrannicidium: & passim aliud pro alio interpretabitur. Vestra interim iudices religio, uestrum iusiurandum, qua tandem ratione seruabitur: quibus nihil futurū est certi, quod in cognoscendo sequamini: uerum ambiguas, diuersasq; litigatorū cōiecturas spectare necessum erit? Ergo quū in omni causa maximopere cauendū est, ne sine grauissima ratione à legis præscripto discedatur: tū in hac non periculosum modo, uerum etiā absurdissimū: quū legis uerbis nihil possit esse dilucidius: sentētia nihil æquius: interpretamēto quod præter legis mentē inducitur, nihil pestilentius. An credimus legis huius autorē usqueadeo infantem, & uerborum inopem fuisse, ut dicere nō potuerit: qui quouis modo Tyrannidem sustulerit, huic præmiū est. si modo isthuc sensisset? Neq; uero fugit illum, totam tyrannidē per satellites & præfectos exerceri solere, permultosque in his esse uel Tyrannis ipsis sceleratiores: atq; ut ita dixerim, Tyrannicos magis, & omnino supplicio digniores: nisi & omnium omnia ministrorum scelera Tyranno imputarentur. In unum tamen illum, qui hoc nomine

nomine censetur, tibi ferro grassandi facultas data est. In reliquos non tibi permittitur idem: nō quod illos uita dignos iudicet lex, sed quod unius cæde totā tyrannidem tolli uelit, non multorum cæde reddi duriores. Tuū erat legi simpliciter parere: neq; eius uerba quasi plumbeam quandam regulam ad tuum facinus accommodare, uerum ad illius præscriptum factorū tuorum rationem instituere. Præsertim in hoc exemplo, quo non aliud potest admitti pestilentius, ut ex legis arbitraria interpretatione, quē uelis interficiendi tibi pro tua libidine licentiā sumas. Non illud hic spectandum, iudices, quā inuisus Reipub. sit, qui occisus est, quā maiore etiam supplicio dignus: uerum id etiam atq; etiam perpendere oportet, exemplum præter leges iugulandi homines, semel in ciuitatem receptum, semel uestris sententijs approbatū, deniq; premio compensatum, quo tandē licentiæ sit processurum. Quod est tibi in tyranni filiū licere uoluit, hoc alius tibi uolet in ditissimum quenq; ciuium licere. Quisquis pauper à locuplete contumelia afficietur, protinus tyrannum eum appellabit, & ueneno aut ferro adorietur. Postremo si cui magistratus non placebit, si cui iudex erit inuisus, non dubitabit e medio tollere. Porro ad facinoris defensionem, Sophistam quempiam aut sycophantam consulat (si ipse ingenio stupidiore fuerit) & nouam legis interpretationem uobis adducet: dicet nil aliud sensisse legislatorem, quā ut huiusmodi ciuium

genus non nomine, sed re tyrannidem agentium, ferro, igni, ueneno tollatur e medio. Atque ita breui futurum est, ut quod in uno factum semel et probauimus, et gauisi sumus, id in multis sepius et doleamus, et improbemus. Credite mihi, non mediocre discrimen, neque conuenienter accipiendum, ut titulo reperto, priuatus hominem indemnatum interficiat. Id ita esse facile liquet, siquidem animaduertimus, nihil omnium esse, quod lex parcius, circumspectiusque permiserit. Etenim (si memini) tribus duntaxat temporibus lex indulgit, ut quis citra iudicium hominem occidat. Primum adulterum, sed in uxore deprehensum: id quod intemperanti et insuperabili mariti dolori donatum est. At ita si corpus utrumque pariter interimat, si argumentis idoneis deprehensum fuisse doceat. Deinde in ui depellenda. At ita si demonstres te mortem effugere nequisse, nisi mortem intulisses: id lex ita interpretatur, quasi sese tueri potius sit isthuc, quam alium occidere. Vterque tamen facti sui rationem reddere compellitur, statim sese prodere, nec expectare donec in ius trahatur: atque (ut ita dicam) ultro semet reum facere cogitur. Quod si omnia constabunt argumenta: ita demum a lege dimittitur, ut uenia, non laude dignus esse uideatur. Postremo in tyrannicidio: ubi propter periculi suscepti magnitudinem lex premium quoque proponit: at ita si eum quem tibi lex isto uelut insigni tyrannici nominis denotauit, fortiter occideris: non si scelestum alio scelere sustuleris:

neque

neq; patietur te ius occidendi permissum, latius q̄ ad
 unicū tyranni caput trahere, nisi si quis obsistat, ut per
 illius necē tibi necesse sit ad illū penetrare. Iamq; hoc
 factū tuū secunda illa ratione defenditur. Huic tertio
 generi fortasse proxima uideatur hostē in bello frien-
 di facultas: quā tuæ tamen libidini lex nō permisit. Ni-
 si palām hostis sit declaratus, nisi in imperatoris uer-
 ba iuraris, nisi ille aciē eduxerit, nisi signa canere ius-
 serit, tibi fraudi futurū est, hostē interfecisse. Tu dictu-
 rus es: Hostem occidi, nam plus q̄ hostilia faciebat, no-
 men hostis tantū aberat, re hostē agebat. Lex respon-
 debit, suarū partiū fuisse, hostē declarare, ac tuo for-
 tasse scelere fruetur: uerū ne serpat exemplū, poenas de-
 te sumet. Quid aut̄ aliud abs te factū est? Vnū tibi lex
 nominatim designauerat: tu illius uocabulū tuapte au-
 toritate in aliū transfers, qđ nisi in unū nō potest com-
 petere: neq; traduci debet ab eo cui lex attribuerit, ne
 tibi fas sit aliquādo quē uoles magistratū, quē uoles in-
 dicem, quē uoles ciuem, tyrannū appellare. Neq; uero
 sine grauissimis causis lex tot uinculis astrinxit hanc
 in uitam alterius licentiam. Perpendit nihil maius erip-
 pi cuiquam posse, quā uitam: uidit in extinctū facile
 uarias causas confingi etiā impune posse, quandoquidē
 ille non sit refutaturus, qui iacet. Vidit q̄ multis titu-
 lis suū quisq; dolorē posset pretextere, si post occisum
 hominem ulla causa recipiatur, preter eas quæ legi-
 bus sint expresse. Quid quod grauatim sibi quoq; lex
 permi-

permisisse uidetur, ut homini uitam eripiat: quàm con-
 perta, quàm multa requirit argumenta, quàm multa
 concedit reo, quàm maligne agit cum actore, què non
 nisi suo periculo uult accusare: quantum spacijs largi-
 tur ei qui defertur: quàm liberam iudiciũ reiectionem.
 Quantũ igitur à mente legis abesse putas, ut cuiuslibet
 permittat, uel pro suo priuato dolore, uel domestica
 iuris interpretatione, hoc est, subuersione, in cuiusquã
 uitam grassari? Neque ad rem pertinet, quantum cri-
 minum acerrimum exaggeres, quantum uis etiam uero-
 rum, addo notorum: dicas parricidam, sacrilegum,
 incestum, proditorem, peculatorem, ueneficum inter-
 feci. Tyrannũ lex iubet occidi. Atqui hic unus multis
 tyrannis erat sceleratior, pestilentiorq; ciuitati. Ad
 ista tam multa crimina lex tibi uerbo respondebit. Ni-
 hil moror quàm fuerit scelerosus, qui periit; in unum
 tyrannum tibi ius feceram occidendi, in reliquos in ius
 trabendi. Si detulisses: auditus, reuictus, damnatus à me
 palàm poenae dedisset, omniq; Reip. salubri exemplo
 fuisses. Nunc tu priuata libidine interficiens, pro salu-
 berrimo exemplo, perniciosissimum in ciuitatem indu-
 xisti, & legum instaurationem, à legis uiolatione au-
 spicaris: hoc est, malis malo mederi studes. An me clàm
 esse putas, quàm multi sint in hac turba uita indigni,
 morte dignissimi? At eos meae cognitioni, non tuis ma-
 nibus seruo: sunt fora, sunt tribunalia, sunt iudices, sunt
 carceres, secures, carnifices. Quir tu mihi praere cor-
 naris

naris? quur nullo mandante magistratum occupas? Et
 dum tyrannicida uideri uis, tyrannum imitaris? Nam
 quo alio nomine tantopere mihi est inuisus ille, nisi
 quod mihi parere recusat, Et praere conatur? Ei des
 mum ferrum tractare licebit, cuius manibus ego per
 misero. Si inuenem occidisses, quod non alia patuisset
 ad tyrannum uia, darem ueniam necessitati: nunc occi
 disti, non obsistentem, non auxilium ferentem patri,
 sed patris opem implorantem. Huius unius cede con
 tentus discessisti, tyrannū nec impetisti, in quem unum
 tibi ius feceram. Meum erat expendere, utrum ex usu
 Reip. fuerit, an iuuenis occideretur: malueram illū ex
 quisitoribus excruciatum supplicijs, exemplum omni
 bus edere. Neq; haec dico iudices, quasi parum gauder
 am pariter cum patre sublatum filium: utinam eadem
 opera simul omnes sint oppressi, quibuscunq; tyrānus
 placet. Sed quis prohibet, simul Et gaudere, quod deo
 rum bonitas nobis hanc rem bene uerterit, Et tamen
 non committere, ut huius temeritas, si iudicio compro
 betur, in legem atq; in exemplum trabatur? Nec de in
 uenīs iniuria uindicanda nunc agitur, sed de legis uio
 late maiestate. Non enim par est, ut cuiquam personae
 praeter ius extincti odium in scelere suffragetur. Neq;
 tam spectandum in quem commissum sit facinus, quam
 quo exemplo commissum. Alioqui quur non eadē ope
 ra fas sit in tyranni nepotes, pallacas, pueros, uxores,
 liberos, lenones grafari? Bonam tyrannidis partem

uxor sepenumero suggerit. Ad summā immanitatem
 nonnunquā libertus aliquis, aut uernula instigat: quus
 non & hos iugulas, si tibi ius est estimatione priuata
 meritorum ciuem iugulare? Quid quod est aliquid ty-
 ranno nocentius, in quod tamen haudquaquam tibi in-
 sit occidendi. Finge esse qui totam hāc urbem, templa,
 domos, curiam conatus sit incendere, imō qui iam cons-
 pluribus locis ignē subiecerit, sed incendiū subito ex-
 orto imbri restinctum: autorem non obscurum, uerum
 abditum latitare. Eum sorte fortuna repertum, manus
 tua trucidas. Nam lex tuū factū approbabit? Non opi-
 nor. Atqui tyranno ille quanto erat nocentior? Tanto
 nimirum, quanto est atrocius ciuitatem semel funditus
 euertere, quā expilare: ciues uniuersos uno igni fini-
 re, q̄ in pauca quēdā seuire capita. Et tamen in unum
 tyrannū stringendi ferri potestas priuatim permitti-
 tur. Illū deferendi modo ius habes. Hic in re tam aper-
 ta legis mentē calūniari, & nouo interpretamento tur-
 um facinus palliare: quid tandē aliud est, quā legum
 auctoritatem euertere, atq; id per cuniculos quosdam
 agere, quod tyrannus palām ac ui facere consueuit? In
 recipienda lege fas est populo causam, & equitatemq; le-
 gis excutere. Ceterum recepta, & longo iam usu com-
 probata, simpliciter oportet obtemperare. Neq; enim
 existimandum est maiores illos nostros, uiros sine con-
 trouersia sapientissimos, ita sine grauissimis rationē-
 bus instituisse, ut priuatim interficiendi tyranni fas
 cultas

cultas unico capite finiretur. Primum ad iugulandi licentiam, fenestram aperiendam ciuibus non putauerunt: deinde perspiciebant Tyrannidem fatale quoddam esse Reip. malū, quod minore noxa toleraretur, quā male exagitaretur: neque posse semel tolli, nisi Tyranni ipsius cede. Quo submoto, uidelicet qui legibus imperabat, non parebat, iam nihil opus esse priuata audacia, nimirum illis in Reipub. administrationem uindicatis. Quod si Tyrannus in ius uocari potuisset, ne hunc quidem tuæ dextræ arbitrio permisisset. Videbant & illud: Tyrannidem nonnullam habere monarchiæ legitimæ speciem: hoc tantum interesse, quod in monarchia populus regi paret, rex legibus: in Tyrannide omnia unius libidini subiecta sunt. Rex publicam spectat utilitatem, Tyrannus priuatim suam: unde publicitus expedit, ut Tyranno ueluti principi legitimo ciuitas pareat, donec idoneus aliquis uindex extiterit, qui legum auctoritatem in pristinum statum restituat, atq; id unius (si fieri potest) capitis iactura. Nam hac moderatione in fatalibus illis pestibus, quæ totum Reip. quasi corpus corripunt, legum prudentia consuevit uti: ut exemplo magis, quā admisso talione morbo medeatur: ne dum ciuitatem sanare studet, magnā ciuitatis partē interimat. Hinc est quod in seditionibus publicis nō nisi in ipsos autores cōsuevit animaduerti, reliquis quos tempestas illa cōmouerat, dari uenia: aut uix etiā dari uenia, qui in publico Reip.

Reip. tumultu quietem egissent. Quæ potest autem pe-
 stis esse fatalior, quàm Tyrannis? Quæ sese latius in
 ciuitatis membra diffundit? Quota quæq; urbis pars
 ab hoc uicio syncera potest esse? Omitto iam quicquid
 est ambitiosorum, ære alieno obstrictorum, scelere con-
 taminatorum, barbarorum (nam hæc tota sentina ho-
 minum Tyrannide gaudet, ut in qua nullis maiora, q̃
 sceleratis sint præmia) bonos etiam ciues hoc malum
 inuoluit, dum uel timent fortunis suis, uel rectum iudi-
 cant seruire tempori. In hoc itaque rerum statu leges
 non extinctæ, sed oppressæ modo, cautim & circum-
 spicienter agunt, intelligunt hoc bulcus citra summam
 ciuitatis perniciem exasperari non posse, unius capitis
 dispendio commode sanari posse. Quare docto cuipi-
 am medico præmium ostendunt, digito demonstrant,
 quod membrum secari uelint, quibus abstineri. Caput
 indicarunt illæ, tu dextram secuisti. Illæ Tyrannum,
 tu tyranni satellitem occidisti. Quo præmio dignus?
 Nempe eo, quo qui morbo inscite exagitato, totum ho-
 minem in extremum uitæ discrimen adducat, quo qui
 hominem legibus uetantibus occidat. Neq; ego nunc
 te cædis reum ago, aget alius fortassis, cuicunq; lubitū
 erit: uerum illud modo consilium fuit, ostendere tibi q̃
 insignitæ sit impudentiæ in ea causa, tam eximiam tibi
 uendicare laudē, tam egregia poscere præmia, in quæ
 nequeas obtinere, si modo tecum exactius ac seuerius
 agatur, ut grauis penas effugias. Inunc & curiosum
 me uocat

me uoca: qui tam cādide, tamq; ciuilit̃er tecum agam: ut quum te poſſim in graue diſcrimen uocare, ſat habeam legis & Reip. cauſam defendere, ne circumuenta premium dare cogatur ei, qui nihil boni ſit promeritus. Id quod non iudicibus modo (quibus iſthuc iam dudum liquere puto) uerum tibi etiam ipſi cupio perſuadere: & facturū me conſido, ſi modo tantisper animū poſſis attendere. Vin' igitur, ut quemadmodum tu faciebas, itidem & nos ſummatim totam cauſam ob oculos reuocemus: diſpiciamusq; quā multa tuo in facto deſiderentur ad id, ut legi ſatiſfeceris: & quantum tu ſis hallucinatus, quum multa diceres etiam ſuperceſſe. Tria quædam requirit lex, & ita requirit, ut ſi quodlibet horum deſit, aut pœnam te, aut certe nihil gratiæ debere ſe credat, Quorum ego non unum aliquod, ſed unumquodq; deeſſe docebo. Quod ſi facio, utrum æquo animo cedes premio, an impudenter petere perſiſtes? Ergo rem accipe. Niſi tria hæc tibi conſtiterint, non eſt quod Tyrannicide premium petas: Animus, uia, & effectus. Animus duo quædam cōplectitur, uel quid ſperariſ, uel quid propoſueriſ. Nam ſi Tyrannum per imprudentiam occidiſſes, ſi præter propoſitū, non magis proſecto premium tibi debeat, quā ſi quis Tyranno amiçiſſimus idem feciſſet, nam idem potuit accidere. Tu porrò quid propoſiti in arcem attuleriſ, ipſe uideriſ: ita demum legi perſuaſum erit, te uoluiffe occidere tyrannum, ſi occideriſ. Non occidiſti, atq; id eti-

am quum tibi in manu fuerit (ut ais) si libuisset interficere. Lex negat sua referre, utrum tyrannicidij propositum in arcem non attuleris, an allatum repente mutaris. Iam quid speraris excutiamus. Quanquam isthuc leges non ita ualde curiosè pensculantur: sed tamen in tam absoluto facinore partes omneis cōstare oportet. Quid enim si Tyrannū interfecisses, quo Tyrannidem ipse occupares, utrum præmium sperares? an supplicium metueres? Quid si quo priuatū animi tui dolorem ulcisceretur, Tyrannum occidisses, atq; id esset palam, num præmium auderes poscere? Quid, si latrones Tyrannum forte fortuna obuium obtruncassent, num adhuc honorē aspirarent? Quid si quis Tyranno priuatim insensus, magna te pecunia conduxisset, quo ei Tyranno uenenum dares, dedissesq; num quæso, tyrannicide præmium postulares? Ego hic tecū non ago coniecturis: nihil dico in uitam tuam, quæ quidem obscurior est, quàm ut tu alioqui tam gloriosus quicquam de ea ausus fueris dicere: illud unum affirmare non dubitem, qui Tyrannū quum tuto licuerit, non occidit, planè noluit occidere. Qui eum occiderit, cuius mors extremum exitiū Reip. uideretur allatura, potius quàm ullam commoditatem: is aut priuatum dolorem ulcisci uoluit, non libertatem publicam uindicare, aut emolumentum suum sequutus est Reip. periculo, non suo periculo Reip. studuit prodesse. Postremo non potest nisi gloriæ ieiunio adductus uideri, qui tam insolèter se iactat

stat. Non potest non uideri lucrū sequutus, qui tam im-
 probe premium flagitat. An non uides igitur quantor-
 pere hac parte à tota legis mente dissentias? quem illa
 tue uitæ periculo sua causa uoluit occidere, cum tu nō
 solū uolens præteristi, uerumetiā periculose in Remp.
 irritasti: quem sua causa noluit occidi, cum tu maximo
 nostro periculo tui compendij, aut animi fortasse gra-
 tia iugulasti. Sed finge te animū Tyrannicida dignum
 ad facinus attulisse, lucri perinde ut uitæ contemptor-
 rem, magni tamen refert, qua ratione Tyrannidē tol-
 lere aggrediaris. Iam enim omnia tibi ex animi tui li-
 bidine largior, quæ tamen nemo alius tibi cōcessurus
 est. Te in filio iugulasse patrē, in non tyranno Tyrannu-
 num. Largior isthuc Delium aliquem tibi prædixisse,
 ut certum præscire potueris, quod ipse etiam uix diui-
 nare Delius potuerit. Licuisse tibi patrem occidere, si
 libuisset, uerum hoc pœnæ genus tibi magis placuisse.
 Sustuleris sanè Tyrannidem, idq; noua quadam & in-
 usitata ratione. Vides quàm multa tibi dono. Tamen
 obsistam tibi, nec sinam ferre premiū, propterea quod
 ea uia sustuleris, quæ legi non probatur, quæ non ex-
 pediat moribus ciuitatis, quæ non sit forti uiro digna.
 Age quid si Tyranni filium infantem in cunis iugu-
 lasses, & rursum adfuisse Delius ille, per quē certum
 præscire posses, fore ut necato puero pater sibi mor-
 tem accerseret, atq; id euenisset, utrum te tanquam Ty-
 rannicidā suspiceret Resp. an potius tanquā immanem

Et ferum hominem execraretur, qui in eam senieris
 etatem, cui etiam ab hoste armato parcitur, quæ leonibus
 etiam miseranda uideatur? Quid ergo? Utetur tuo
 maleficio Resp. ceterum exemplum bandquaquā pro
 babit. Quid sit tyranni uxorem, quam ille misere dea/
 maret, per uim constuprasset, atq; ille eius impatiens
 contumeliæ, fugerit è uita: utrum Tyrānicidij laudem
 flagitabis, an raptus et adulterij suppliciū potius for/
 midabis? Res obscura non est, Conseram tuo facto pro
 piora. Quid si Tyrāni medicus quū esses, ueneno ego
 tanti dato, illum sustulisses, utrum ut ueneficum oderit
 te Resp. an ut uirum fortem admirabitur? Tyrannum
 sublatum gaudebit, facti rationem, modumq; detestabi/
 tur. Quid si quum te Tyrannus familiariter uteretur,
 tu in conuiuio pretextu necessitudinis uenenum porri
 geres? Deniq; si per magicas imagines, ac maleficas
 quasdam deuotiones Tyrāno uitam ademisses: utrum
 à lege præmium, an poenā expectares? Atqui Tyrannus
 idem utcunq; sustulisti. Euentu gaudet lex. Verū ex/
 emplum tam perniciosum in Remp. non recipit: ut con/
 suecant ciues scelus ulcisci scelere, patrē in filio iugu/
 lare. Vides quantum momenti sit in modo, uiaq; ut fas/
 ctum tuum approbetur? Quod lex permittit ut fiat,
 non statim permittit, ut id uia qualibet efficias. Adulte/
 rum ferro occidere licet: ueneno aut incantamētis non
 licet. Quur ita? Quia pestilens exemplū omnino tras/
 ctare uenena. Nec id ulla causa quantumuis honesta,
 finit

finit in ciuitatem irrepere. Quid quod ne hostem quidem ueneno, aut malis artibus interficere fas est? Nam nusquam nō improbat maleficia lex: & ueneno tincta tela etiam in bellis interdicta sunt. Quod si modus facti spectatur in his, in quibus nullū petitur præmiū, quanto magis id fiet in his, in quibus summum petitur. Lex triumphum statuit ei, qui certum hostium numerum fuderit. Fuderit aliquis non acie, sed aquis & pabulo ueneno tinctis. Vtrum ciues hunc æquis oculis spectare poterūt triumphantem, an potius sicuti ueneficum, oderint, auersabuntur, execrabuntur? Quid quod priuatis etiam in rebus uia, modusq; perpenditur: quo magis idem oportebit, tum in publico, tum in splendidissimo facinore, ut à quo conueniat omnem sceleris suspicionem abesse? Age illud tecum reputa, si medico mercedem pactus esses, quo te morbo leuaret, atq; ille non pharmacis, sed maleficijs & incantamentis morbum exemisset, utrum præmium dabis, an magis hominem in ius trahes? iniuriæ malis artibus data reum ages? Clamabit ille, morbo te leuauit, qua uia quid isthuc tua refert? Hoc tantū spectabas, ut morbo liber esses, ei rei merces est promissa. Ingratum te uocabit, qui nisi sua opera, ne esses quidem, qui præmiū negare posses. Tu protinus respondebis, opinor, medico te præmium esse pollicitum, non mago, neq; debere quicquam, nisi rem malam ei, qui beneficium male dederit. Quanquā ne dedisse quidem uidetur, qui malum malo tollit. Id enim

mutare est incommodū, non amouere. Dices enim animo nocitum, dum corpori subuenitur. Atq; istam licentiam uincas, etiam iniquo iudice. Atqui eadē, aut melior etiam, & uincibilior est tecum causa legi, quā qua tibi futura fuerat cum medico. Nam ibi de priuata mercede disceptaretur, hic de publico honore. Ibi falsus est unus, hic legi fraus facta, per quam cautū oportuit, ne quisquam ciuium circumueniatur. Ibi salus data, certa quidem & efficaci, sed suspecta & improbata uia: hic nefario scelere (quorū enim non sic appellatur homicidium, quod in ciuem cōtra legem admissum sit?) nō libertas restituta, sed in extremū discrimē adducta Resp. quandoquidē tuum factū perinde habet, ac si medicus quispiam ad curam mercede conductus, uenenum pro remedio ministret: quod tamen egrotanti (ita ut non raro cōsueuit accidere) per occasionem morbum adiuvat. Qui reualuit, suis fatis acceptū feret quod uiuat, tibi mortem, tametsi uitarit, imputabit. Neq; sua reserre putabit, utrum imperitia, an perperam, ac studiose pro pharmaco uenenum porrexeris: propterea quod tui fuerat officij, aut nō suscipere negocium, aut fidem simul, & artem, & industriam, ac diligentia, & quicquid à probato artifice solet requiri, ad curam adferre. Sed age sinimus adhuc possidere te, quod dudū sumus largiti: ut planē ista uia Tyrannū occideris, citra ullum Reip. discrimen. Lex non approbabit facinus tuum: nisi non tantū à crimine, uerum etiam ab omni crimine

minis specie procul abfuerit: ne uidelicet ea quæ in hoc potissimum adhibita est in ciuitatem, ut maleficiū omne secludat, incolumitatem suam quam conueniebat, aut Deo cuiuspiam, aut certe Dijs simillimo homini acceptam referri, sceleri debere dicatur. Non approbat inquam, nisi Tyrannū ipsum quem nominatim indicauit ipsa, quaq; permittit uia sustuleris: ne per rimā istam periculosum exemplū in Remp. irrepāt. Postremo nisi ferro, non clancularijs ac maleficis artibus: nisi uirtute, nisi manu, nisi uite tuæ manifesto contemptu Tyrannum trucidaris. Neq; enim hoc tantum spectat lex, ut Tyrannus in præsens submoueatur: uerum illud multo magis respicit: ut omnes mortales intelligant in ea ciuitate uiros esse fortes, qui non uereantur uitæ suæ dispendio patriæ cōmodis consulere: ac præclari exemplo facinoris, omnes etiam in posterum ab affectatione Tyrannidis deterreantur: cum uideant in ea ciuitate nullum esse Tyrannis satis tutum præsidium: quandoquidem illud nemo nescit, quī uitæ suæ sit contemptor, cum esse aliene uitæ dominū. Nam quod omnino satellitium, quæ excubiæ, quī parietes, quæ arx, quæ arma aduersus huiusmodi animū Tyranni caput defendant: qui patriæ libertatem sua uita bene credat emi? Postremo autem: ut maxime tibi constet animus, ut cōstet uia, id quod est totius negotij caput, non esse cisti. Tantū enim abes ut Tyrannū occideris: ut quantum in te fuit, Tyrannidē maiorem in modū auxeris,

*interfecto tyranni filio. Quid autē refert, malitia, an
 stultitia Remp. in discrimē adduxeris? Nam illo quod
 uulgo dicunt nihil uerius, Intempestiuam bencuolentiam
 nihil à similitate differre. Tantum abest ut occide-
 ris Tyrannum: ut ne suspicari quidē potueris id euen-
 turum, ut ipse semet occideret. Sed iuuenem occidisti
 patre insolentio rem: quid tum postea? si patri & hu-
 ius scelera lex imputat? Magnū proinde Tyranni sa-
 tellitem, non Tyrannum occidisti. Sed paratum Ty-
 rannidis heredem occidisti: in Tyrannidem succedit,
 qui prior, qui potior est in occupando. Verum cēto sa-
 nē, certū heredem sustuleris: igitur qui Tyrannus erat
 futurus, interemisti. Atqui quod futurum est, id nondū
 est. Porro lex eum qui iam Tyrannus sit, tolli iubet:
 non quem aliquando futurum diuines. An qui statuam
 ex pacto debeat, & rudem truncum præstiterit, fidem
 persoluisse uideatur? Non arbitrabor. Vbi nunc igitur
 sunt illa tam multa, quæ tibi ad præmiū postulandum
 supererant? Vides quā ne unum quidem omnium ti-
 bi constet, quorū nihil oportebat deesse. Volui, inquis:
 id demum uoluisse te lex credit, quod effeceris. Postea
 è re nata propositum est cōmutatum. Hoc igitur præ-
 mij tibi debetur, quod ei, qui in Olympijs medio è cur-
 su, relicta meta, ad carceres reflectit habenas. At peri-
 clitatus es. Proinde id laudis auferes, quod is qui suda-
 uit in Olympijs, nec uicit. Sed occidisti deniq;: uerum
 cum, quem neq; lex permittebat arbitrio tuo, neq; ex
 usu*

usu publico fuerat occidi. At bene uertit ciuitati quod fecisti. Numini igitur gratia debetur, tali, qualem Pal-
ladem Atticis fuisse ferunt: de qua prouerbiū extat,
quod Atheniensium male consulta, in bonum exitum
uertere consueuit. Non tu leges seruasti, sed sustulisti:
non libertatem restituiſti, sed numen aliquod huic ur-
bi propitium, quod euentum tuæ temeritati debitum,
sua commoditate à nobis auertit, quod tuam stultitiam
nobis uertit in occasionem restituendæ libertatis. Non
ego ingratum erga te populum constituo, imò tu popu-
lum ingratum in Deos reddere laboras: quem quum se-
mel in periculum uocaris, ne pro simplici Tyrannide
duplicatam pateretur, nunc rursus in discrimen tra-
here conaris, ne ab iratis superis in pristinam seruitur-
tem, aut grauius aliquod infortunium retrudatur. Quid
tu te fucis & phaleratis dictis in alium meritum inſi-
nuas? Quid tibi in eo negocio laudem uniuersam uen-
dicas, ex quo præter pœnam temeritatis, nihil ad te re-
dire merito possit? Si Reip. si iudicibus probare potes
animum tuum tyrannicida dignum, qui nullum pericu-
lum uitæ Reip. causa recusarit: si facinus non scelere,
non pernicioso exemplo, sed legitima uia peregisti, si
fortuna tuis egregijs conatibus bene expeditum dedit
euentum: aude tyrannicidam te uocare: aude pulcherr-
imum, ac penè diuinum munus à Repub. poscere: aude
nobis seruatas leges, restitutam ciuitatem: aude tem-
pla, aras, focos, fortunas omnes, tutos pueros, inuio-
la-

tas uirgines, impolluta matrimonia, deniq; hoc ipsum quod hic lege & apud iudices agimus, exprobrare: aude mihi minari, quod obstiterim aude ciuitatem ingratitudinis insimulare, nisi laudem promeritam persoluerit: aude iudices, uel iniquos, uel corruptos clamitare, nisi suis sententijs præmium tibi decreuerint. Cōtra: si suspectum quid uolueris, si periculosum, si cōtra leges, si cum scelere coniunctum quod feceris: sit pudor, ac de sine tandem improbe præmiū flagitare, quod nulla ratione promerueris: pœnam, si sapis, incipe deprecari. Istbuc fortassis ab æquitate iudicum, à ciuitate decoris munere lata, quæ impetrare. Neq; enim putes unum me te à præmio deterrere. Imaginare isthac in causa pariter & leges, & Remp. & Deos tibi aduersari. Puta leges his tecum uerbis agere: Si nos uere restitutas uideri uis, sine nostram auctoritatem primū in hac tua causa ualere. Longe plus laudis ex hoc iudicio refres: si nobis cesseris: si parueris: si tuam cupiditatem nostro submiseris arbitrio: si primum exemplum in te ciuibz edideris, reuixisse nos: si monstraris ciuitati iam nō ex sceleratorum libidine, sed ex nostro præscripto cuique uiuendum esse. Atq; altera ex parte Remp. hac tecum oratione uti puta. Si ciuem bonū mihi præstare studes, noli hanc stultitiæ notam mihi inurere: ut in posterum re cognita, dicar ebrietate quadam gaudiorum ei præmium decreuisse, cui pœna magis deberetur: noli mihi Deos, quos nix deniq; tam diutinis uotis, tot sacris, tot precibus

precibus tot meis malis placui, cōmoui, propitios red-
didi, denuo per ingratitudinē iratos atq; insensos red-
dere. Sine ut mihi per te liceat, saltem illorū beneficiū
frui. Quod si te neq; leges, neq; Resp. commouet: certe
Deorū orationē uereri debes, quos ita tecū agere pur-
tato. Quid tu te in nostræ laudis possessionem ingeris?
Quid honori nostro inuides? Quur nō sinis nos in hāc
ciuitatē perpetuō benignos esse? Quur tu ipse tam in-
gratus existis? Ciuitas hāc semel mihi restitutam liber-
tatem debet, tu bis debes, cōmoditati nostræ: & quod
Remp. seruauimus, cuius tu pars es, & quod cōmodita-
te nostra tuam periculosam stultitiā, uel scelus potius
in maximam felicitatē uerterimus. Etenim nisi nos dex-
tri, propitiq; adfuissemus, quid aliud tu quā perier-
ras, & per te Resp. Quod si planē cōtendis, ut præmiū
aliquod feras, abunde magnum. præmiū à nobis persolu-
tum est, quod per nos res à te male instituta, bene uer-
terit. A legibus merito maior relata gratia, si nostræ
prosperitatis respectu, temeritatis simul & sceleris ue-
niam cōdonarint. A ciuitate satis amplā laudē feres, si
ea patiatur, ut in restitutæ libertatis historia tuū quoq;
nomē admisceatur. Hac laudis parte cōtētus desine no-
bis debitū uelle præripere, ciuitati munus nostrū eripe-
re, legibus autoritatē adimere. Sed finem facio, nimirū
extillata iam aqua. Quod superest, nūc uestre partes
sunt iudices statuere, utrum secundum leges, secundum
Deos, secundum Remp. sententiam dicere, an secundū
bunc

hunc gloriosum ostentatorē pronunciare uelitis. Vtrū
hanc urbis felicitatē huius temeritati, huius sceleri ac/
ceptam ferre malitis, sepius exprobrandam, & breuī
fortassis à superis iratis (id quod abominor) auferen/
dam: an in Deos quibus sine cōtrouersia tota debetur,
referre, eorundem pietate seruandam, augendam, be/
neq; fortunandam. Vtrū magis ex usu sit, ut primo hoc
iudicio statim leges circumuente dicantur, an ut appa/
reat legum reſtitutarum ſeueritatem, & iudicum ſapi/
entiam aduerſus unius iniquam poſtulationē ualuiffe.

ERASMVS ROTERO-

DAMVS M. IOANNI PALV-

dano rhetori Louaniensis Acad-

emie, S. P. D.

¶ intelligas humanissime Paludane, Eras/
mum illum tuū tametsi per omnes terras
V mariaq; uolitantem, tamen tui memoriam
perpetuò ſecum circumferre: mitto quaſi ſymboli uice
Luciani dialogum: cui titulus, *ωπει δὴ ἐπὶ μὲν οὐ
νόντων*. Quem in Italiam proſecturus, in ipſo penē
procinctu Latinum ſeci. In eo non ſine uoluptate tan/
quam in ſpeculo, uidebis aulicæ uitæ incommoda: quæ
tu mihi ſepenumero commemorare ſolebas, nimirum
expertus, & ueluti naufragio eiectus, ac nix iſti liber

re, literariaeq; uitæ redditus. Idq; feci eo studiosius: ut meo exemplo te prouocarem, quo iam diu Grecanicis in literis uersatus, incipias et ipse aliquando audere aliquid. Quur enim non dicam audere? Quum nullum sit mea sententia facinus audacius, quàm si coneris ex bene Græcis, bene Latina facere. Vale, meq; tui amantissimum mutuum ama.

LVCIANI LIBELLVS

DE IIS QVI MERCEDE CON/

ducti, in diuitum familijs uiuant, Des.

Erasmo Roterodamo interprete

E C Q V I D tibi primum amice, aut quid postremum, quemadmodũ uulgo dici consuevit, recenseam, ex his quæ tum facere, tũ pati coguntur, qui mercedis gratia sese in alienas domos, conuictumq; tradunt alienum, quiq; in locupletum istorum amicitiam accensentur, si modo eiusmodi illorum seruitutem conuenit amicitiam appellare? No ui enim permulta, atque adeo pleraq; omnia, quæ illis ibi soleant accidere, non per Iouem quod ipse ea experimento cognorim (neq; enim mihi unquam experiri di incidunt necessitas, ac ne quando incidat Di probibent) sed quod complures qui in hoc uitæ genus inciderant

rant, apud me soliti sint commemorare : partim qui in
 ipsis etiam dum malis constituti, quæ & quanta ferrent
 deplorabant : partim qui tanquam è carcere quodam
 profugi, non absq; uoluptate recordabantur comme/
 morabantq; ea quæ fuerant perpeffi, Imò iuuabat reuo/
 care ob oculos, quas erumnas effugissent. Atq; hi quidē
 digniores mihi uisi sunt, quibus fides haberetur, ut qui
 eius sacri ritus (ut ita dixerim) omnis omniaq; myster/
 ria perdidicissent, cunctaq; ab initio ad finem usq; per/
 spexissent. Hos igitur haud quaquam indiligenter, nec
 oscitanter audire soleo, ueluti naufragiū quoddam, ac
 præter spem obiectam salutem enarrantes. Cuiusmodi
 sunt isti, qui in templis derafo capite, complures simul
 obambulantes, immanes undas, procellas, sublato in
 cœlum fluctus, iactus, malos fractos, gubernacula reuul/
 sa narrant. In primis autem geminos Castorem &
 Pollucē apparentes (nam hi peculiariter ad hanc Tra/
 gœdiam pertinent) aut alium deum quempiam repen/
 te, quemadmodū in fabulis fieri conueuit, exortū: sum/
 misq; antennis insidentem, aut iuxta clauum adsistentē
 tem : qui nauim ad littus aliquod molle dirigeret : ad
 quod appellens futurū esset, ut & ipsa paulatim ac len/
 te solueretur: & ipsi tutò in solū descenderēt, idq; ope/
 fauoreq; diuino. Atq; isti igitur permulta id genus ad
 præsentem commoditatem exaggerantes, commemo/
 rant: quo uidelicet à pluribus stipem accipiant: si non
 calamitosi modo, uerum etiā Djs chari esse uideantur.

Porro

Porro ij dum eas quas in tectis tulerunt tempestates referrent, atq; immanes illas undas, quin etiam decumas nos fluctus, si fas est dicere: & quemadmodum primum à littore soluerint mari tranquillo: quantūq; molestiarum perpetua navigatione sint perpeſſi: dum ſitiunt, dum naſcant, dum ſalo perſunduntur. Deniq; quemadmodum infelici nauigio in cauem quampiam ſub undis latentem, aut in ſcopulum aliquem præruptum, & aſperum illiſo, fractoq; miſeri egre enatarint, nudi, cunctarumq; rerum inopes. Hæc inquam quum referrent, mihi quidem uifi ſunt permulta præ pudore ſubticere, uolentesq; ac ſcientes obliuiſci. At ego etiam illa, præterea autem & alia nōnulla ex illorum narrationibus comiectans deprehendi quicquid erumnarū cum eiufmodi conuiſtibus coniunctum eſt. Quæ quidem omnia haud grauabor optime Timocles tibi per cenſere. Iam pridem enim mihi uideor animaduertiſſe, te de capeſſenda hac uitæ ratione cogitare. Nam olim quū his de rebus ſermo incidiffet: mox ex his qui præſentes erant, quiſpiam mercenarium hoc uitæ genus laudare cœpit: fortunatiſſimos eos affirmans, quibus contigiffet horum uti familiaritate, qui apud Romanos eſſent optimates: tum conuiuijs adeſſe opiparis, idq; immunes: præterea ſplendidis in ædibus diuerſari: tum peregrinari omnigena cum commoditate, uoluptatēque, alba interim in rheda (ſi forte libeat) reſupinatos. Insuper ob hanc amicitiam, obq; commoditates quibus afficiuntur

afficiuntur, etiam mercedem capere: id uero nō medio-
cre uideri. Istis enim haud dubie citra sementem ac cul-
turam (quod aiunt) cuncta prouenire. Hæc igitur atq;
id genus alia quum audires, animaduerti quemadmo-
dum ad ea inhiaueris, quamq; auide ad escam os aper-
tū porrexeris. Proinde ne quid mihi certe in posterū
possis imputare, neq; expostulare queas: quod quum te
conspiceremus tantum unā cum esca deglutientem ha-
mum, non reuocaremus, neq; priusquam in guttur de-
mergeretur, reuulserimus, neq; premonuerimus: uerū
posteaquam cessassemus, donec eo iam adacto atq; in-
fixo trahi iam, ac ui duci conspiceremus, tum quum ni-
hil opis afferri possit, frustra adesse nos atque illachry-
mari, Hæc inquā, nequando possis dicere: quæ si dicantur,
merito profecto dicantur, neq; à nobis refelli possent,
quo minus peccasse uideremur, ut qui prius ista
non indicassemus: audi nunc ordine omnia. Ac rete quē-
dem ipsum cuiusmodi sit, quamq; nullum habeat exitū,
non intus medijs in sinibus inuolutus, sed foris tutò atq;
per ocium ante contemplator, unci æris aculeum, reflexam
hami aciem, ac tridentis cuspides manu tentans,
malaq; admotas experiens. Quod nisi uehementer acuta,
nisi sic illigantia, ut effugiendi nulla sit facultas, nisi
dira uulnera: factura uideantur, acriter trahentia, &
inexplicabiliter retinentia, nos quidem inter formido-
losos, atq; ob id etiam pauperes, famelicosq; adscribitur:
ipse uero sumpta fiducia, uenatum istum, si uidetur,
aggregator

aggreditor, Lari in morem totam escam hiatu deglutiens. Atq; in uniuersum quidē forsitan tua causa omnis hic sermo dicetur. Quanquam non solum de uobis philosophis, aut his quicunq; uitæ institutum sibi delegerunt cum uirtutis studio coniunctius, uerumetiam de grammaticis, rhetoricis, musicis, breuiter de omnibus, qui in doctrinæ professione uersari, quæstumq; facere proposuerunt. Cæterum quum omnia sint inter istos communia, eademq; prorsus accidant omnibus, palàm est philosophorum conditionem non esse à reliquis eximiam. Imò hoc illis turpius ista contingere, quum sint cum alijs communia, si ij qui conducunt, non alijs præmijs eos quàm reliquos dignos iudicent, nihiloq; magis quàm cæteros in honore habeant. Sed quicquid erit, quod narrationis series aperiet, eius culpam potissimum in ipsos conferre par est, qui eiusmodi faciunt: deinde in eos, qui talia sustinent. Ego uero culpari nō debeo, nisi forte ueritas & libertas in commemorando reprehensionem mereatur. Ac reliquum quidem hominum uulgus, puta palæstricos quospiā, aut adulatores imperitos, sordidoq; animo, ac suopte ingenio humiles & abiectos homines, ne operæ precium quidem fuerit ab eiusmodi cōuictu debortari, quippe nequaquam obtemperaturos: neq; rursus æquum sit illis uitio uerte re, quod non relinquunt suos conductores, etiam plurimis ab illis contumelijs affecti. Sunt enim ad eam uitæ rationem accommodati, factiq; neq; ea uidelicet indi-

gni. Præterea ne habeant quidem aliud quippiam, ad quod sese conuertant, & in quo sese exerceant, adeo ut si quis eam uitam illis adimat, ignaui illico, cōsiliq; inopes, desidiosus atq; inutiles reddantur. Quamobrem nec ipsi rem aliquam indignam patiantur, nec illi contumeliose facere uideantur: si (quod aiunt) in matellam imminxerint. Etenim ad eas ipsas cōtumelias iam inde initio præparati, conferunt sese in familiam, atq; hæc sola illis ars suppetit ferre & perpeti quicquid acciderit. Ceterum eruditorum nomine, de quibus institueram loqui, merito indignandum, enitendumq; ut quàm maxime fieri potest, eos inde reuocatos, in libertatem uin dicemus. Videor autem recte facturus, si quibus de causis se quidam ad hoc uitæ genus conferunt, eas causas excussero: parùmque idoneas, atque efficaces esse demonstrauero. Siquidem eo pacto omnis illis præripitur excusatio: summusq; ille titulus, quo suam spontaneam seruitutem solent obtexere. Iam igitur plerique paupertatem & rerum necessariarū inopiam proponunt: atque eam umbram satis idoneam existimant, qua suum factum prætexant, quod ultro ad eam uitam accesserint. Ac sibi sufficere credunt, quum aiunt se quiddam ignoscendum facere: qui id quod est in uita molestissimum, nempe paupertatem, studeant effugere. Postea in promptu t heognis, atque illud plurimum in ore.

Nam quemcunq; uirum paupertas enecat.

Et si quæ alia terricula abiectissimi quique poete de paupertate prodiderunt. Equidem si uiderem ex huiusmodi conuictu paupertatis effugium aliquod uere contingere, non admodum anxie cum eis de uehementer amplectenda libertate disceptarem. At posteaquam eiusmodi quedam accipiunt, cuiusmodi sunt egrotantium alimenta (quemadmodum egregius ille dixit orator) qui queant effugere quo minus in hoc ipsum parum recte sibi consuluisse uideantur, nimirum semper illis manente eodem uitæ illius argumento? Semper enim manet paupertas, semper accipiendi necessitas, nihil quod seponatur, nihil superest quod referuetur. Verum quicquid datum fuerit, ut detur, ut uniuersum etiam capiatur, prorsus omne insumitur, ita tamen, ut ne id quidē in usus sufficiat. Rectius autē futurū fuerat, si nequaquam causas eiusmodi comminiscerentur, quæ paupertatē seruant aluntque, atque eatenus duntaxat opitulantur, uerum quæ illam tandem aliquando tollant. Ac forsitan tibi hoc uolebas Theogni quū diceres eam in altum mare ac præruptis de scopulis præcipitē dari oportere. Quod si quis semper pauper, semper egens, quū semper mercede cōductus mereat, hoc ipso sese arbitretur aufugisse paupertatem: nō uideo qui fieri possit, quo minus hic ipse sese fallere uideatur. Rursum alij negant sese paupertatē formidaturos, si modo reliquorum hominum in morem possint suo labore, suaque industria sibi uictum suppeditare. At nunc sibi fractas esse

2 2 corporis

corporis vires, seu senio, seu morbis: eoq; ad eam uitam mercenariam facilem uidelicet atq; commodam confingere. Age igitur, inspiciamus num uera prædicent, & num ea quæ dantur ex facili illis suppetant, non multo neq; adco maiore labore constent, quàm uulgo suis uictus. Nam id quidem etiam uotis expetendum, uti citra laborem, citra sudorem, nullo negotio paratum argentum accipias. Verum quàm hæc absint à uero, istud profecto ut dignum est, ne dici quidem satis potest: tantum laborum, tantum sudorū in eiusmodi conuictibus exhauriendū, ut hic ne ualetudo quidem ad id par sit: quippe quū quotidie sexcenta non desint negocia, quæ corpus conficiant, adq; extremam usq; defectionem delassent. Verum hæc suo loco dicemus, quum etiam reliquas illorum incōmoditates cōmemorabimus. In præsentia sat erat leuiter ostendere, qui se aiunt hac de causa in seruitutem addicere sese, ne istos quidem uera dicere. Supereft iam ut eam causam referamus: quæ quidem ut est uerissima, ita ab illis minime profertur. Nempe ipsos uoluptatis gratia, & amplis illis spebus incitatos, ultro inuadere familias diuitū, auri argentiq; uim & copiam admiratos: præterea quod felices sibi uidentur ob conuiuia, reliquasq; eius uitæ delitias: sperantes futurum, uti mox, nemine uetante, affatim aurum bibant. Hæc nimirum sunt quæ illos adducunt: atq; ex liberis seruos constituunt. Non rerum necessariarū usus, quem prætexebant: sed rerum non necessariarum cupiditas

piditas, atq; ingentium illarum & ampliarum opum ad
 miratio. Enimvero quemadmodum miseros istos, atq;
 infelices amantes, callidi quidam & ueteratores ama-
 sij receptant & fastidienter ducunt, lactantq; uidelicet
 quo iugiter amantes, ambiant ipsos atq; inserviant. Cæ-
 terum ex amoris fructu, ne summo quidem osculo im-
 pertiunt. Intelligunt enim copia facta dissoluendū amo-
 rem. Id igitur ne fiat, præcauent, diligenterq; sui copi-
 am subtrahunt. Alioqui spe semper retinent amantem:
 metuentes, ne desperatio minuat cupiditatis ardorem:
 amantemq; ab se alienet. Proinde semper arrident, pol-
 licenturq; semper facturi sunt: semperq; gratificaturi:
 semperq; ingentium sumptuum rationem habituri: do-
 nec imprudentes ambo senuerint, atq; utriq; iam præ-
 terierit ætas: huic ad amandum, illi ad dandum. Atq; ita
 omni uita nihil illis peractū est ultra spem meram. At
 qui uoluptatis cupiditate nihil non ferre: id quidem for-
 sitan nō usque adeo uitio uertendum: quin magis uenia-
 danda, si quis uoluptate capiatur, & hanc unde quaq;
 confectetur, quo possit ea potiri: quanquam turpe for-
 san ac seruile, si quis ea gratia semet in ius tradat alic-
 num: propterea quod uoluptas, quæ ex libertate percip-
 pitur, multo suauior est, quàm ea quæ ille libertatis ia-
 ctura sectatur. Attamen hoc quoq; aliquo pacto ignos-
 cendum illis sit, si modo consequantur. Verum enimue-
 ro ob solam uoluptatis spem, multas perferre molestias,
 equidem & deridiculum arbitror, & stultum: maxime.

quum uideant labores certos esse, manifestos, & ineu-
tabiles: porro illud quod speratur, quod quidem nihil
aliud tandem est quàm uoluptas, ne tam longo quidem
tempore contigisse. Præterea autem, nec uerisimile ui-
deri, ut contingat aliquando, si quis modo rem recta re
putet uia. At Vlyssis quidem socij, dulci quadam gusta-
ta loto reliqua negligebant, ac presenti uoluptate deli-
niti honesta contemnebant, ut non prorsus cum ratio-
ne pugnarit in illis honestatis obliuio: nimirum animo
uoluptatis illius sensu occupato. Veram si quis fameli-
cus alij cuiusdam loto sese ingurgitanti, neq; quicquam
inde impertienti, assistat, idq; solam ob spem, quod cre-
dat fore, ut & ipsi aliquando degustandam lotum por-
rigat: assistat, inquam, ad hunc modum, recti atq; honer-
sti oblitus, dij boni quàm hoc ridiculum, planeq; uerber-
ibus quibusdam Homericis dignũ. Ergo quæ istos ad
diuitum conuietum adducunt, & quibus impulsī sese il-
lis dedunt, ad quodcunq; lubitum fuerit utendos, hæc
sunt, aut his fermè simillima. Nisi si quis & illos cõme-
morandos esse iudicat, quos hæc una res ad id commo-
uet, quod gloriosum arbitrantur, cum illustribus atque
opulentis uiris habere consuetudinem. Sunt enim qui
hoc quoq; præclarum ac magnificum supraq; plebem
esse existiment. Nam ego quidem, quod ad me proprie
attinet, recusarim uel cū Persarũ rege conuiuere dun-
taxat, conuietorq; uideri, si nullus ex eo conuietu fru-
ctus ad me redeat. Quum itaq; causa eius uitæ suscipi-
ende

*ende sic illis habeat, age iam cōsideremus apud nosmet
 ipsos: primū cuiusmodi sint illis perferenda priusquam
 admittantur, priusquam obtineant. Deinde cuiusmodi
 in ipsa iam uita cōstituti patiantur. Postremo quæ tan-
 dem catastrophe, quis fabulæ exitus illis contingat. Ne
 que enim illud dicere possunt: hæc tametsi molesta sint,
 tamen assuesci facile, neque ad id multo opus esse la-
 bore, sat esse si uelis modo: postea reliqua omnia factu
 fore facilia. Imò necesse est ut primum diu sursum ac de-
 orsum cursites, mane excitatus assidue pro foribus ob-
 uerferis, ut perdures, quum protuderis, quum exclude-
 ris, quum improbus interdum atq; importunus uideris,
 cum ianitori male Syriffanti, ac nomenclatori Libyco
 subijceris, quumq; nominis tui memoriam mercede re-
 dimere cogaris. Quin etiam uestitus tibi est apparant-
 dus supra tuæ rei facultatem, pro dignitate eius cuius
 conuictum ambis, delegendus color, quo ille potissimū
 gaudeat, uti ne discrepes, neue oculos illius offendas.
 Postremo uti gnauiter affectere necesse est, uel antece-
 das potius, à famulis protrusus, ac ueluti pompā quan-
 dam expleas. At ille interim cōplures iam dies ne aspi-
 cit quidem te. Quod si quando res tibi felicissime uerte-
 rit, si te respexerit, si accersuerit, dixeritq; quicquid
 illud fuerit, quod illi forte in buccam uenerit, tum deni-
 que, tum plurimus sudor, tum multa oculorum caligo,
 tum intempestiua trepidatio, tum sanne eorū qui ad-
 sunt, hesitantiam tuam ac perplexitatē ridentiū. Qua*

quidem nō raro accidit, ut quum oportuerit respondere, quis fuerit rex Achiuorum, mille naues illis fuisse respondeas. Atq; id si qui sunt modesti pudorē uocant: immodesti timiditatem nominant: improbi inscitiam. Ita sit, ut tu primam hanc diuitis comitatem, tibi periculosissimam expertus, ita discedas, ut tantā animi tui imbecillitatem ipse condemnes. Porro ubi multas iam noctes insomnes duxeris: ubi plurimos dies cruentos egeris: haud quidem Helene gratia per louem, neq; ob Priameia Pergama, uerum spe quinq; obolorū, contingerit autē & deus quispiam tragicus qui tibi sit auxilio: iam illud restat, ut exploreris excutiarisq; nū literas noris. Atq; ea quidem disceptatio nō iniucunda est ipsi diuiti: quippe q̄ laudatur interim, ac felix esse praedicatur. Ceterum tibi uidetur, de uita ipsa, deq; omni fortunatum certamē esse paratū: propterea quod tibi uenit in mentē, idq; merito, futurū ut alius nemo sit admissurus, si prius ab hoc reiectus ac repudiatus uideas re. Interim in uarias curas distraharis oportet: dum inuides ijs qui pariter ex aequo tecum examinantur. Finge enim & alios esse, qui eiusdem fortunae tibi sint cōpetitores: te uero tibi uideri cuncta parum absolute respondisse, metuentem interim simul & sperantem, ac misere de illius uultu pendentē: qui si quid parum probet eorum quae dixeris, peristi. Sin arridens auscultat, bilarescis & spe bona fultus consistis. Porro consensaneum est, esse non paucos, qui tibi aduersentur, atque
alios

alios in tuum locum uelint inducere. Horum unus/
 quisq; clanculum uelut ex insidijs in te iaculatur. Iam
 uero illud considera: quale sit uirum promissa barba,
 cana coma, examinari, nunquid bonæ rei didicerit, &
 alijs quidem didicisse uideri, alijs secus. Superior inte/
 rim uita, & omnis antea acta ætas tua curiosius disqui/
 ritur. Quod si quis aut ciuis inuidia, aut uicinus leui
 quapiam de causa prouocatus te deferat, & adulterū
 dicat uel pædaster: is protinus, iuxta uetus illud pro
 uerbium, ex Iouis tabulis testis. Porro si pariter om/
 nes bene de te prædicent, suspecti, leues, ac largitione
 redempti uidebuntur. Nam admodum omnia tibi con/
 stent oportet. Nihil prorsus sit, quod tibi queat obfiste
 re. Alioqui nunquā obtinueris. Age sanè, hoc quoque
 contigit, ac bona quapiam fortuna cuncta tibi felici/
 ter cesserunt, & probauit ipse doctrinā tuam, & ami
 corum præcipui, quibusq; ille huiusmodi in rebus pla/
 rimam habet fidem, non dehortantur. Ad hæc uult eti
 am uxor. Non refragatur domus præfectus, neq; item
 dispensator. Nemo tuam insimulauit uitam, dextra om
 nia & omni ex parte bene promittunt sacra. Vicisti
 igitur ó fortunate, & coronatus es Olympia. Quin
 Babylonem magis cepisti, aut Sardium arcem occu/
 pasti. Habebis copie cornu & gallinaceum lac emul/
 gebis, iam sanè par est, ut aliquando præmia capias, ma
 xima uidelicet, & quæ laboribus tantis respondeant,
 ne corona tua frondea duntaxat sit, simul ut merces

baudquaquam contemnenda præstituatur, eaq; com-
 mode ad usum citraq; negotium persoluatur, utq; reli-
 quus item honos tibi præter ministrorum uulgus sup-
 peditetur. Cæterum à laboribus illis, à luto, à cursita-
 tionibus, à uigilijs, in ociū te recipias, uti id quod uul-
 go solent optare mortales, porrectis pedibus dormias,
 nihilq; iam facias præter ea sola, quorum gratia pri-
 mum receptus es & in quæ conductus. Ita enim con-
 sentaneum fuerat Timocles, neq; ingens malum erat
 futurum, si quis subdita ceruice fræt iugum, leue nimirum
 & portatu facile, quodq; est omnium maximum, auro
 illitum. Atqui longe secus res habet, imò nihil ho-
 rum reperietur. Siquidem in medijs ipsis id genus con-
 uictibus, sexcentæ res accidunt, uiro ingenuo neutiquā
 tolerande. Quæ quum audieris, ipse tecum ordine re-
 putato, num quisquā ea perpeti queat, cui quidē cum
 eruditione uel minimum commercij fuerit. Exordiar
 autem si uidetur à primo conuiuio, unde cōsentaneum
 est te consuetudinem illam auspicatorum. Primum igi-
 tur, adest tibi quispiam, qui te iubeat ad conuiuium ac-
 cedere: famulus nō incomis qui tibi prius placandus da-
 tis in manū, ne uidearis inciuilis, ut minimū quinq; dra-
 chmis. At ille Accissans, seq; quū maxime cupiat, cupe-
 re dissimulans: Apage inquit. Egone quicq; abs te? Ad-
 dit & illa, absit, dij prohibeāt. Tandē flectitur atq; ob-
 temperat, ac discedit, te late diducto rictu subsannans.
 Tu porrò nitida sumpta ueste, mundissimeq; cultus, la-

tus accedis, sollicitus interim, ne prior alijs aduenias
 Nam id inurbanum, quemadmodum postremum uenire,
 graue. Proinde media inter utrunq; obseruata op-
 portunitate ingrederis, teq; sanè quàm honorifice ex-
 cipiunt. Tum arrepta manu te quispiam iubet accum-
 bere, paulo supra diuitē, inter duos fermè ueteres ami-
 cos. At tu perinde atq; in louis ædes ueneris, nihil non
 admiraris, & ad omnia quæ geruntur suspensus inhi-
 as, propterea quod noua tibi atq; inuisa sint cuncta. In-
 terim familia te spectat, omnesq; qui præsentés sunt,
 quid agas obseruāt. Neq; uero ea res curæ non est ipsi
 diuiti, quippe qui famulis aliquot præmonitis negociorum
 dedit, ut oculis obseruent, quemadmodum te ger-
 ras in pueros aut in uxorem, num subinde ex obliquo
 respectes. Ac reliqui quidem conuiuæ, simulatq; te ui-
 dent propter imperitiã ad ea quæ fiunt attonitum, ac
 stupefactum, derident clanculum, coniectantes te nunq̃
 antea apud alium quempiã cœnasse, nouumq; tibi esse
 ut mantile apponatur. Proinde, sicuti uerisimile est,
 præ hesitantia sudes oportet, ac neq; cum sitas, aude-
 as potum poscere, ne uinosus uideare: neq; uarijs appo-
 sitis opsonijs, & in ordinē quendã extructis, scire pos-
 ses, cui prius aut posterius manū admoueas, Quare ad-
 eum qui proximus accumbit respectes necesse est, atq;
 eundē imitatus, cōuiuij rationē & ordinē discas. Alior
 qui anceps sedes, & uarians, animoq; penitus pertur-
 bato, & ad omnia quæ illic geruntur obstupescens.

Atq;

Atq; interim quidem, diuitis admiraris felicitatē, propter auri uim & eboris, tantasq; delicias. Interim tuā ipse deploras infelicitatem, qui quum nullius sis rei, tamen uiuere te credas. Nonnunquā & illud in mentem uenit, fore ut admirandam & expetendam quandam uiuam uitam, quippe qui sis omnibus delitijs illis fruiturus, cunctorumq; ex aequo futurus particeps. Arbitraris enim te semper bacchanalia festa celebraturum. Quin & adolescentuli formosi præministrantes, ac silentio arridentes, suauius in posterum hoc uitæ genus pollicentur, ut Homericum illud nunquam desinas in ore habere,

Haud uitio uerti debet si Troia pubes

Armatiq; simul Danai, sub Marte laborum

Pondera tanta ferant: Ob tantā uidelicet felicitatem. Accedunt ad hæc inuitatiuncula ad bibendū. Ac postulato perquā ingēti scypho quispiam, præbibi tibi, præceptorem, aut aliud quiddā deniq; te appellans. At tu recepto scypho quid uicissim oporteat respondere, propter eiusmodi morum imperitiā ignoras, iamq; rusticanus, & inelegans esse uideris. Ceterū ea propinatio multorum ueterum amicorum inuidiā in te concitauit, è quibus nonnullos iamdudum tuus accubitus clanculum urebat, quod modo quum adueneris, ijs anteponare, qui multorum annorum seruitutem exhaustuerint. Protinus itaq; talia quedam de te inter illos dicta feruntur

feruntur: Illud scilicet malis nostris deerat, ut etiam ijs
 qui nuper in familiam commigrarunt, posthabeamur.
 Et solis Græculis patet urbs Romana. Et quid habent,
 quamobrem nobis debeant anteponi? Num mirificam
 quandam utilitatem adferre uidentur, quum uerbula
 quædam misera dicunt? Rursus alius, hæc: An non uidi
 sti, quantum biberit, quemadmodum cibos appositos
 auide corripiciens deuorarit? Homo inelegans, ac fame
 enectus, qui ne per somnium quidem unquam fuerit al-
 bo pane saturatus, multo minus alite Numidica, aut
 Phasiano, e quibus nobis uix ossa reliqua fecit. Porro
 tertius, fatui, inquit, priusquam quinq; abeant dies, ui-
 debitis hunc nihilo pluris fieri quàm nos. Nam nunc
 quidem, non secus atq; calcei noui solent, in precio est,
 & habetur charus: uerum ubi crebro iam fuerit calca-
 tus, lutoq; deformatus, tum misere sub lecticam abijcie-
 tur cimicibus, quemadmodum nos, oppletus: Atq; inter
 illos talia permulta de te iactantur. Ex quibus aliquot
 iam tum etiam ad calumniandum insimulandumq; te
 incitantur. Omne igitur illud conuiuium tui plenum,
 ac pleriq; de te sermones. Tu uero propter insolentiã
 atq; insuetudinem plus quàm sat est hauris uini tenuis
 & acris, eoq; iam dudum aluo tibi cita discruciaris: uer-
 rum neq; decorum tibi ante alios e cõuiuiio discedere,
 neq; rursus manere tutum. At producta interim in longum
 potatione dum sermo alius ex alio nascitur, dum
 spectacula alia post alia proferuntur in conuiuium (nam
 uniuersum

uniuersum fortune suæ strepitum tibi cupit ostentare) non mediocriter discruciaris, cui non liceat, neq; uide-
 re quæ geruntur, neq; auscultare, si quis uoce, citharæue
 canat egregie dilectus adolescētulus. At laudas tamen
 inuitus: ceterum animo illud optas, ut aut terræ motus
 repens ortus ea cuncta discutiat, aut incendiū aliquod
 renunciatur, quo simul conuiuium tandem aliquando
 dirimatur. Habes amice primum illud scilicet & sua-
 uissimum conuiuium, quod mihi quidem haudquaquā
 suauius sit cepis, candidoq; sale, libere quum uelim ex
 his, & quantum uelim edenti. Verum ut ne tibi cōme-
 morem ructus acidos, qui deinde sequuntur, ut ne no-
 cturnos uomitus, mane uobis erit de mercede pacto
 transigendum, quantum, & qua anni parte te oportet
 at accipere. Ergo præsens duobus aut tribus ami-
 cis, accersito te, & considerare iusso, sic loqui incipit: Fas
 cultates nostræ cuiusmodi sint, iam perspicere potuisti,
 quàm nullus in his fastus, sed citra ostentationem, mor-
 derata ac popularia omnia, sed mediocria omnia ac
 plebeia. Sic autem animū inducas uelim, ut existimes
 omnia nobis fore communia. Nam ridiculū profecto,
 si quum charissimam possessionū mearum partē, puta
 meam ipsius uitā, aut per Iouem, liberorū etiam (si fors
 illi liberi fuerint erudiendi) tibi credam, non aliarum
 item rerum te mecum ex æquo dominum ac possesso-
 rem existimem. Ceterum quando certi quippiam esse
 præfiniendum, equidem uideo uite tue frugalitatem,
 & ani-

Et animum paucis cōtentum. Neq; non intelligo haud mercedis adductum spe te in nostrā uenisse familiam: uerum aliarum gratia rerum: puta nostræ in te beneuolentiæ causa, tum honoris, qui tibi præter omnes continget. Attamen præfiniendum est aliquid. Quin ipse magis quod uidebitur statuito, habita ratione, uir amicissime, munerum etiam illorum quæ quotannis festis diebus à nobis accepturus uideris. Neq; enim uel ista nobis fuerint neglectui futura, etiam si nunc hæc pacti one non complectamur. Scis autem complures per annum eiusmodi munerum occasiones incidere. Horum igitur habita ratione, moderatius nimirum præmium nobis præscribas. Præterea decet etiam uos homines eruditos, pecuniam negligere. Hæc ille dicēs, totumq; te uaria spe labefactans, mitem sibi ac tractabilem reddidit. Tu porrò qui dudum talēta, ac multa nummūm milia somniaras, solidos agros, et familias, sentis quidem tacitus apud te hominis sordes ac parsimoniā: nihilominus blanditur tibi pollicitatio tamen: atq; illud, communia futura sunt omnia, ratū et uerum fore arbitraris: ignarus eiusmodi dicta,

Summis è labijs, non imò è corde profecta.

Tandem præ pudore ipse statuendi ius defers. Verum ille facturū sese negat. Cæterū ex amicis præsentibus quempiam in eo negotio ueluti medium intercedere iubet, qui salarij modum pronunciet cum: qui neque ipsum grauet, ut cui plurimas tū alias in res magis his necessæ

necessarias sumptus sit faciendus: neq; rursus ei qui la-
 turus est, sit omnino indignus. Atq; is seniculus quispi-
 am, diuitis equalis, unà cum illo à pueris adulādo edu-
 catus: Eho tu inquit, num inficias ire potes, quin unus
 sis qui in hac urbe uiuunt omnium fortunatissimus, cui
 primum contigerit, quod pluribus misere cupientibus,
 uix à fortuna dari possit: nempe ut in huius hominis
 consuetudinem admittaris, ut cōmunes penates habe-
 as, ut in familiam inter Romanos primariam recipia-
 ris? Id nimirum tum Cræsi talenta, tum Midæ diuitiæ
 superat, si modo modestus esse noris. Equidē non pau-
 cos noui magni nominis uiros, qui cupissent, etiam si
 quid ultro dandum fuisset, gloriæ duntaxat causa, cum
 isto uiuere, & familiares apud hunc atq; amici uideri.
 Quapropter haud inuenio, quibus modis tuam prædi-
 cem felicitatem, qui quidem ad hanc tam expetendam
 fortunā, etiam præmio addito admitteris. Proinde, mi-
 hi satis esse uidetur, nisi planè es insolens, si tantum ac-
 cipias, simulq; pronunciat, sanè minimum quiddā, præ-
 sertim ad spes illas tuas: attamen boni consulas necesse
 est. Neq; enim iam possis effugere, quum intra retia te-
 nearis. Frenū igitur recipis, musitans, ac dissimulans,
 ac initio quidem nō magnopere illi reluctans, facileq;
 sequeris, ut quod non admodū te torqucat, neq; strin-
 gat, donec illi tandem paulatim assueueris. Tum uero
 ij qui foris sunt mortales, hoc ipso nomine tuam fortu-
 nam admirantur, quod te conspiciant intra cancellos
 uersari

*uerfantem, ac nullo prohibente introcūtem, prorsusq;
 praeclaris illis opibus delicijsq; domesticum quendam
 ac familiarem esse factum. At ipse nondum uidere pos
 tes, quamobrem illi te felicem existimēt, nisi quod gau
 des tamen teq; ipse fallis, semper futura meliora fore
 existimans. Caterum contra atq; speraris euenit, &
 quemadmodum adagio dicitur: iuxta Mandrabuli mo
 rem negocium procedit, in singulos (ut ita dixerim)
 dies, deterius ac retro relabēs. Vnde paulatim uelut in
 luce dubia, tum demū dispiciens intelligere incipis, au
 reas illas spes, nihil aliud fuisse, quā ampullas quasdā
 inauratas, labores autem esse graues, feros, inuitabi
 les, ac perpetuos. Sed quinam isti sint, forsitan me ro
 gabis. Neq; enim uideo inquires, quid in hac consuetudi
 ne sit adeo molestum, neq; intelligo ista quae commemo
 ras, graua atq; intoleranda. Audi igitur uir egregie,
 non molestiam modo negocij perpendens, uerum foedi
 tatem, humilitatem, prorsusq; seruitutem, uel praeci
 pue interim considerans. Principio memineris ex eo
 tempore, te iam neq; liberum, neq; ingenuum posse ui
 deri. Noueris enim te haec omnia, genus, libertatē, pro
 genitores ante limen relinquere, quū in huiusmodi ser
 uitutem temetipsum addicens in aedes ingrederis. Si
 quidem libertas tibi comes ire recusarit, ad uitam tam
 indignam, tam humilem te conferenti. Seruus itaque
 (tametsi nomine ipso grauius offenderis) seruus inq;
 uelis nolis, futurus es, neq; unius seruus uerū complu*

rium, operamq; seruillem præstare cogeris, obstipio capite, à diluculo in uesperam usq; idq; mercede uili atq; indigna. Adde, quod ne placebis quidem ad modũ, neq; domino satisfacies, neq; ab illo magnifies, ut qui non à puero fueris ad seruitium institutus, sed sero didiceris, atq; etate multũ aliena cœperis ad id erudiri. Excru-
 ciat autem te pristinae libertatis memoria, animo recur-
 sans, facitq; ut interdum resilire conere, relucterisq;
 atq; ob id ipsum sit, ut seruitus tibi molestior accadat.
 Nisi forte illud tibi ad libertatem sufficere putas, quod
 non fueris Pyrrhia aut Zopyrione patre prognatus:
 aut quod non sic, uti Bithynicum aliquod mancipium,
 uociferante præcone diuendaris. Atqui tum uir egre-
 gie, quum instante nouilunio, Pyrrhijs & Zopyrioni-
 bus immixtus, manũ itidem, ut alij seruuli protendis,
 capisq; quodcũq; illud tandem est quod datur, hæc uis
 delicti est auctio. Nam præcone nihil opus erat homini
 qui ipse sui fuerit præco, quiq; ipse ultro sibi multo
 tempore dominum ambierit. Age iam ó scelestè (cur
 enim non dicam præsertim in eum qui se philosophum
 esse dicat?) si quis te pirata inter nauigandum captum,
 aut si quis prædo in seruitutem tradidisset, te ipsum de-
 plorares, tanquam indignam fortune iniuriam patien-
 tem. Aut si quis manu iniecta, te duceret in seruitutem
 asserens, leges inclamares, omnia faceres, acerbe fer-
 res, & ó terra, ó dij, magno clamore uociferareris.
 Nunc uero, quum ipse te, ob paucos obolos, id etatis in-
 qua

qua etiam si seruus natus esses, tamen tempestiuū fu-
 isses iam ad libertatem aspirare, cum ipsa uirtute ac sa-
 pientia ultro adductum uendideris, nihil illa reueritus,
 quæ permulta ab egregio Platone, Chrysippo, Aristoteli
 differuntur, quum libertatem laudant, seruitutem
 damnant: an non te pudet, quum inter homines assen-
 tatores, et emptitios, ac scurras uersans ex æquo cum
 illis aestimaris, quū in tanta Romanorū turba, solus per-
 regrino in pallio uersaris, quumq; Romanam linguam
 perperam ac barbare sonas: præterea, quū agitas con-
 uiuia tumultuosa, magna hominū turba conferta, quo-
 rum pleriq; collectitij, quidam sunt et improbi? Atq;
 inter hos laudas odiose, bibisq; præter modum: deinde
 mane ad tintinabulum expergesactus, discussa ab oculis
 dulcissima somni parte, unā sursum ac deorsum citi-
 camcursas, hesterno luto etiam dum tibijs adherente?
 Vsq; adeo te lupini, aut holerum agrestium tenuit pe-
 nuria? Vsq; adeo tibi defuerunt fontes frigida manan-
 tes aqua, ut per desperationē ad ista deuenires? Haud
 puto. Quam potius palam est, te, non frigida aqua, neq;
 lupini, sed bellariorū, atq; opsoniorū, uiniq; odorati cu-
 piditate captū eo uenisse. Quæ dū lupi piscis in morē
 auidius appetis, tuo merito euenit, ut bimus tibi fauces
 transfixerit. Itaq; præsto sunt huius intemperantie, gu-
 laq; autoramēta. Ac perinde atq; simia à trunco reuin-
 ctus collo, reliquis quidē omnib. risui ex: at ipse tibi de-
 litijs affluere uideris, cui contigerit, affatim expleri

caricis. Ceterū libertas, ingenuitas, unā cum ipsis gentilibus, ac tribulibus, hæc nimirum euanda cūcta, atq; istarum rerum ne memoria quidem ulla: quanquā hoc quoq; ferendum, si uita ista cum hac turpitudine duntaxat esset cōiuncta, quod ē libero seruum uideri facit, non labores etiam accederent, cum illa seruorum coluue communes. Sed uide, num quæ tibi imperantur, leuiora sint his, quæ Dromoni aut Tibio mandantur. Nam doctrinæ quidem, cuius rei cupiditate simularat te in familiā suam accersisse sese, perquā exigua illi cura est. Quid enim (ut dici solet) cōmercij asino cum lyra? An nō uides uidelicet, quā misere macerentur immodico desiderio, uel Homerice sapientiæ, uel Demosthenice grauitatis ac uehementiæ, uel Platonice sublimitatis? Quorum me hercle ex animis si quis aurum, argentum, atq; harum rerum curas tollat, nihil fuerit reliquum, præter fastum, molliciem, lasciuiam, luxum, ferocitatem, imperitiā. Atq; ad ista nihil prorsum opus te. Verum quoniā tibi barba ingens propendet à mento, quoniamq; uultu ipso graue quiddam et uenerandum præ te fers, tum quia pallio Græcanico decenter amictus es, noruntq; iam omnes te grammaticum esse, seu rhetorem, seu philosophum, pulchrū ille sibi putat, ut et eiusmodi quissiam, antecambulonū suorum pompæ permixtus esse uideatur. Futurum enim hac re ut Græcarum disciplinarum studiosus, reliquæq; omnis doctrinæ neq; negligens, neq; rudis esse putetur

putetur. Vnde sit ut in periculum uir egregie uenias, ne non tam ob admirandas illas artes, quin magis ob barbam palliumq; conductus esse uideare: proinde ut perpetuus apud illum conspiciaris oportet, neq; absis anquam, uerum ut diluculo relictis stratis, in famulitio temet exhibeas conspiciendum, neq; locum in acie deseras. Porro ille iniecta nonnunquam tibi manu, quicquid forte in mentem inciderit, de hoc tecum nugatur, obuijs ostentans, quàm ne per uiam quidē ingrediens, incurius sit literarū, quin ut illud ipsum etiam otium, quod inter inambulandum datur, in re quapiam honesta collocet. At tu miser interim, nūc cursim, nunc gradatim, nunc scansim plerunq; nūc descensim (Nam scis huiusmodi esse urbem) obambulans, tum sudas, tum spiritum anhelus trahis. Deinde illo intus cum amico quopiam, ad quem accessit, confabulante, quū tibi interim locus desit, ubi uel aspidere queas, librū uidelicet stans in manū sumis, quoq; fallas tedium, legis. Post ubi ieiunum te sitientemq; nox occupauit, incōmode lotus, in tempestiue, puta nocte ferme concubia, ad cœnam accedis, haud perinde deinceps in precio habitus, neque conspiciendus his qui adsunt. Verum si quis aduenerit recentior, tu post tergum reijceris. Itaq; in angulum aliquem abiectissimum reclusus, accumbis, testis dumtaxat ac spectator eorū quæ apponuntur, canum ritu ossa circumrodens, si fors ad te perueniat, uel aridum malue foliū, quo reliqua inuoluunt, si fastidiatur ab ijs

qui supra te accumbūt, præ fame libenter arrepturus.
 Audi iam & aliud contumeliæ genus. Quid quod ne
 ouum quidem soli tibi apponitur. Neq; enim conuenit,
 ut tu semper eadem requiras, quæ hospitibus atq; igno-
 tis ministrantur, quandoquidē hæc tua sit inscitia atq;
 inurbanitas. Neq; auis eiusmodi tibi apponitur, qualis
 alijs. Verum diuiti illi pinguis & succulēta, tibi pullus
 dimidiatus, aut palumbus aliquis aridus atq; insipidus,
 non auis uidelicet, sed manifesta contumelia ludibri-
 umq;. Neq; uero raro fit, ut si quando desit alibi, mini-
 ster repente te inspectate submouens ea, quæ tibi erāt
 apposita alijs apponat: illud tibi ad aurem immurmur-
 rans, tu profecto noster es. Quod si quādo interim dis-
 secetur, uel porca fœta, uel ceruus, aut structorem tibi
 modis omnibus propitium habeas oportet, aut certe
 Promethei partē seres: nempe ossa adipe circumtectā.
 Nam quod ei qui supra te accumbit patina finitur ad-
 stare, quoad satiatus repudiet, te contra tam celeriter
 prætercurrat, quis tandē isthuc ferat, qui modo sit in-
 genuus, cuiq; tantū insit bilis, quantū uel ceruis adest?
 Atq; illud equidē nondū dixi, quod reliquis suauissimū
 ac uetustissimū uinū bibentibus, tu solus malū quoddā
 et pingue bibis. Proinde illud semper curas, ut auro, ar-
 gentōue bibas, ne colore prodente, palām fiat, te usq;
 adco cōtempitū neglectumq; esse conuiuā, quanq̃ bene
 tecum ageretur, si uel illud ipsum ad satietatē usq; bi-
 bere liceret. At nunc ubi crebrius poposceris, minister
 audisse

audisse dissimulat. Adde iam multas interim & alias esse res, quæ te discrucient, imò nihil esse ferme, quod non sit acerbum, maxime quum tibi cinædus aliquis anteferatur, quin pluris te sit is, qui saltandi docet artem, qui iocos Ionicos contextit Alexandrinus quispiam homunculus. Nam qui tibi speres tu ut in accubitu æqueris ijs, qui voluptates & amatoria subministrant? qui literulas in pectore gestant? Proinde in obscuro quopiam conuiuij latibulo tectus, præq; pudore abstrusus, suspiras, uti coniectandum est, teq; ipsum deploras, ac fortunam incusas tuam, quæ tibi ne pauxillulum quidem lepôris ac uenustatis asperserit. At prorsus ita uideris affectus, ut optes poeta fieri, ut amatorias conscribas cantiones, aut si id non contingit, uel eam assequi facultatem, ut possis ab alijs conditas digne canere. Vides enim quibus in rebus situm est, ut quis efferatur, plurimiq; fiat. Quin & illud ferre queas, ut magi quoque, aut arioli personam (si necesse sit) induas, ex horum genere qui amplas hereditates, qui imperia, qui cumulas opes pollicentur. Quandoquidem hos quoq; uides non mediocriter à diuitibus amari, plurimiq; fieri. Eoq; uel unum quodlibet horum fieri percupias, uti ne prorsus reijculus, atq; inutilis appareas. Atqui ne ad ista quidem docilis es infelix: proinde submittas te oportet, mustitesq; ac tacitus feras, etiam apud te plorans, ac neglectui habitus. Etenim si te famulus aliquis susurro deferat, q̃ solus omnium non laudaris puerum heræ saltantem, aut citharæ

canentem, ista scilicet ex re non leue discrimen impendet. Quapropter terrestris in morem rana sitiens uocifereris necesse est, id operam dans, ut in laudantium numero insignis ac precipuus appareas. Quin sepicula, silentibus reliquis, tibi ficta quædam laus proferenda: quæq; multam sapiat assentationem. Iam uero magnopere ridiculum est, cum esurias interim sitiasq;, unguentis collini, ac uertice gestare coronam. Siquidem id temporis nõ dissimilis uidere sepulchrali columnæ, uetusti cuiuspiam cadaueris, quæ gestare solet ea, quæ manibus inferuntur. Nam huic infuso unguento, impositaq; corona, ipsi et bibunt, et edunt apparatus epulas. Porro si etiam xelotypus quispiam fuerit, sintq; illi uel pueri formosi, uel uxor puella: neque tu prorsus à Venere Gratijsq; fueris alienus, profecto nõ satis tutares, neq; periculum negligendũ: propterea quod regis plures sunt oculi, qui quidẽ nõ uera solũ uidet: sed semper ueris aliquid addũt ad cumulũ, ne conuiuere uideantur. Quas ob res, uultu demisso tibi est accumbendũ: quemadmodũ in Persicis cõuiuijs fieri mos est, uerito, ne quis eunuchus sentiat te in concubinã aliquam conicientem oculos: moxq; alter eunuchus, cui iam dudum arcus in manu tensus est, quia uideris quæ uidere nephas, inter bibendum, malam iaculo transfigat. Iam peracto conuiuio, ubi paululum dormieris: ad galli cantum expergefactus: O me miserum inquis, o infortunatum, cuiusmodi quondã cõuictus: quos amicos reliqui:

tunc

tum uitam tranquillam & ocij plenam, somnum quem meapte cupiditate metiri soleo, deambulationes liberar, atq; ex his in quale barathrum memet præcipitem dedi? Et deum immortalem: cuius tandem rei gratia? Aut quod nam istud magnificum præmium? At ne fieri quidem potuit, ut mihi unquam aliàs plures commoditates suppeterent quàm tum suppetebant. Tum autē accedebat libertas, atq; omnia pro meopte arbitrio faciendi facultas. Nunc porro iuxta id quod prouerbio iactatū est: Leo chordula uinctus sursum ac deorsum circumferor. Quodq; omnium est miserrimū, maximeq; deplorandū, neq; efficere possum ut placeam, neq; gratiam emereri queo: propterea quod harum rerum sum imperitus ac rudis, maxime compositus collatusq; cum his qui hæc uelut artem profitentur. Proinde iniucundus sum, ac neutiquam aptus conuiujs, quippe qui ne risum quidē concitare norim. Quin etiam sentio me nō raro molestum esse & importunum, quum adsum, maxime, quum ipse seipso festiuior esse conatur. Nam illi tetricus uideor. In summa nullā inuenio uia, qua me illi accōmodem. Etenim si meā ipsius autoritatē ac seueritatem tueri pergo, iniucundus uideor, ac propemodū horrendus ac refugiendus. Contra si risero, uultumq; q̄ possum maxime ad hilaritatem composuero, fastidit illico ille, & auersatur. Ac prorsus tale quiddam mihi uidetur, quale sit, si quis in persona tragica comœdiam agere tentet. Postremo quam tandē aliam uitam mihi

uiuam demens, posteaquam hanc presentem alteri ui-
 xerim? Dum hæc tecum loqueris, iam sonuit tintinabu-
 lum, iamq; ad eadem tibi redeundum est, obambulan-
 dum, standum, sed ceromate inunctis ante femoribus po-
 plitibusq; , si modo uelis par esse certamini, præmioq;
 tollendo idoneus. Deinde conuiuium idem & eadem ap-
 paratum hora. Iamq; adeo diuersa uiuendi ratio supe-
 riori; contraria, tum insomnia, sudor, defatigatio, pau-
 latim quasi suffossis cuniculis inducunt uel tabem, uel
 pulmonis exulcerationem, uel intestini tormina, uel
 egregiam illam podagram, Reluctaris tamē sedulo, ac
 frequenter quum ualetudo poscat uti lecto decumbas,
 ne hoc quidē licet, eo quod a simulari morbus quo mu-
 nia officiaq; iusta defugas existimatur. Hinc præter
 omneis perpetuo palles, semperq; iamiam morituro ui-
 dere similis. Et hætenus quidem de his quæ domi se-
 renda sunt. Quod si quando fuerit peregrinandum (ut
 ne interim referam alia incommoda sæpe fit, ut pluuio
 cælo, ubi postremus ueneris (Nam is locus tibi sorte cō-
 tigit) uehiculum opperiaris, donec nullo iam reliquo
 loco ubi diuerferis, proxime coquum aut heræ compto-
 rem te reclinant, ne stipulis quidem affatim substratis.
 Neq; uero tibi referre grauabor, quod mihi Thesmo-
 polis iste Stoicus narrauit sibi accidisse, rem profecto
 nimisquam ridiculam, quæ tamen eadem possit & alijs
 cuius accidere. Conuiuiebat enim cum opulenta qua-
 dam ac delicata muliere ex illustribus istis & urbanis.

Eam

Eam, quum aliquando peregre proficisceretur (nam id primum aiebat sibi maximopere deridiculum accidis-
 disse) in curru sibi uiro nimirum philosopho adiunxis-
 se cinedum quempiam picatis cruribus, derasa barba.
 Quem illa honoris (ut conijcio) gratia secum ducebat.
 Quin nomen quoque cinedi commemorabat. Aiebat enim Chelidonium uocari. Iam primum illud cuiusmo-
 di fuerit uide: iuxta uirum seuerum tetricumq; tum se-
 nem canoq; mento (Scis autē quā profundam ac ue-
 nerabilem barbā habuerit Thesmopolis) asidere ni-
 bili hominem & effœminatum, picturatis oculis, lubri-
 co uultu, fracta ceruice, nō Chelidonem per Iouem, id
 est hirundinem, sed uulturē magis, reuulsis barbæ plu-
 mis. Quod ni magnopere illū fuisset deprecatus, ne fa-
 ceret, futurū fuisse ut flammeū etiam in capite gestans
 asideret. Præterea autem perpetuo hoc itinere mole-
 stias innumerabiles pertulisse sese, illo cantillante gar-
 rienteq; demū (nisi idem hominem coercuisset) in rbe-
 da etiam saltante. Addebat secundo loco tale quiddam
 sibi fuisse mandatū. Accersito illi mulier Thesmopoli
 inquit, ita tibi dii bene faciant, magnum quoddam offi-
 cium abs te requirā, quod cauere refuses, neq; expedites
 ut quicquā te sim rogatura studiosius. Atq; hoc (ut est
 credibile) omnia se facturum pollicito: hoc inquit, te ro-
 go quandoquidem uidco te uirum probum, diligen-
 tem & amantem, caniculam quam nostri Myrrhis
 nam, in uehiculum recipe, eamq; mihi serua, curans ne
 quid

quid illi defit. Nam misera grauida est, atq; adeo prope modum iam propinqua partui. At isti scelesti & im-/ morigeri ministri, non dicam huius, sed ne mei quidem ipsius magnopere rationem habent in peregrinationi-/ bus. Quare ne te putes mihi mediocrè beneficiū factu-/ rum, si charissimā mihi iucundissimamq; caniculam ser-/ naris. Recepit Thesmopolis quū illa tantopere roga-/ ret ac propemodum etiam fleret. Porro spectaculum erat supra modum ridiculum. Canicula ē pallio promi-/ nens prospectansq; paulo infra barbam ac subinde im-/ miciens (tametsi hæc quidem Thesmopolis reticuit) ac gracili uoce latrans (huiusmodi enim catellæ iam in de-/ litijs sunt) neq; non philosophi mentū oblingens, maxi-/ me si quid pridiani iuris inhereret. Porro Cinedus as-/ sessor ille, quum non insulse super conuiuium disteria quedam iecisset in eos qui adcrant, ac denique & ad Thesmopolim usq; dicacitas peruenisset: de Thesmopo-/ lide, inquit, unum hoc possum dicere, eum ē Stoico Cy-/ nicum iam nobis esse factum. Equidem audiui canicu-/ lam etiam peperisse in Thesmopolidis pallio. Huiusmo-/ di delicijs illudūt, uel (ut uerius dicam) huiusmodi con-/ tumelijs ac ludibrijs tractant eos, qui cum ipsis uiuunt, paulatim eos cicures ac mansuetos ad ferendas contu-/ melias reddentes. Præterea autē & Carcharorum O-/ ratorem noui, qui iussus super cœnam declamabat, neu-/ tiquam incrudite per Iouem, imò grauitè & absolu-/ tissime, ac laudabatur interim ab illis bibentibus, quum

NON

non ad aquæ modum, sed ad uini amphoram oraret. Atque eam molestiam, ob ducentas drachmas perpeti ferebatur. Verum hæc quidem fortassis utcumq; toleranda. Porro si diues ipse, aut poeticus fuerit, aut historicus, qui sua ipsius scripta in conuiuio recitare gauderet: tum uero maxime futurum est, ut discrucieris ac dirumparis. Nempe quum admirari, quum assentari, quum novos quosdam laudandi modos comminisci necesse habes. Sunt autem qui & formæ nomine studeant admirandi uideri. Eos nunc Adonidas, nunc Hyacinthos appelles necesse est, etiam si illis naris nonnunquam cubitali hiet specu. Quod mi laudaris, protinus in lapidicinas Dyonisiacas asportaberis, tanquam qui illi tum inuideas, tum insidieris, maleq; uelis. Ad hæc & sapientes & rhetores sint necesse est. Quod si etiam rustice quippiam dixerint, tum uero iuxta illud, quod dici solitum est: Atticæ atq; Hymetti plenam orationem uideri uolunt, atq; in legem abire, ut deinceps ita loquantur homines. Quanquam quæ uiri faciunt, ferri forsitan queant. At uero mulieres (nam mulieribus etiam illud studio est, ut doctos aliquot in suo conuictu conductitios habeant, quiq; sese mercede affectentur) quandoquidem hoc quoq; ad reliquum cultum, elegantiamq; pertinere putant, si dicantur eruditæ, si philosophi, si carmina componere Sapphiciis haud multo inferiora, ob hæc sanè hæc quoq; conductitios Rhetores, Grammaticos, Philosophos circumferunt. Hos autem audire solent

lent (id quod ipsum est ridiculum) tum temporis, quum
 uel comuntur, aut capillos in orbem religant, uel in cō
 uinio. Nam aliās non suppetit illis ocium. Porro sepe
 numero fit, ut interim dum Philosophus quippiam dis
 serit, interueniens ancilla, literulas ab adultero porri
 gat. Ac præclari illi de pudicitia sermones intermit
 tuntur, opperientes donec illa rescripserit adultero, at
 que ita redeat ad auditionē. Porro si quando post mul
 tum temporis instantibus saturnalibus, aut panathe
 nais, misera quæpiam umbella tibi mittatur, aut tuni
 cula semiputris ac detrita, tum deniq; plurima misiten
 tur oportet. Atq; aliquis qui statim subauscultarit, her
 rum id facere destinantem, præcurrit, ac primus rei in
 dex, abiensq; non exiguum precium aufert qui renun
 ciarit. At mane plus tredecim te adeunt idem appor
 tantes nuncij: quorum quisq; commemorat quàm mul
 ta dixerit, quemadmodum submonuerit, quemadmodū
 adhortans commodiora subiecerit. Omnes itaq; donæ
 ti premio discedunt, at non sine murmure tamen, qui
 non plura dederis. Porro salariū ipsum sex ferme obo
 lorum. Idq; si tu postules, grauis atq; importunus habe
 ris. Proinde quo illud aliquando auferas: primum ipsi
 hero aduleris, supplexq; si necesse est: deinde captan
 dus et dispensatoris fauor. Nam hoc quoq; quoddam
 est seruitutis genius. Neq; uero negligendus is, quem in
 consilium adhibet, neque item amicus. Deinde quod
 acceperis, iam dudum debebatur uel uestiario, uel me
 dico

dico, uel cœrdoni cuiquam. Vnde fit ut fera atque intempestiua, eoq; inutilia præmia tibi accedant. Ceterum inuidia ingens. Iamq; etiam calumnie quædam paulatim struuntur in te, apud hominem qui iam non inuitis auribus accipiat, siquid aduersum te dicatur: Quippe qui perspiciat te laboribus assiduis iam detritum, & ad obscunda munia famulatus claudicantem, atque obaudientem, ac podagra subinde grauari. Proinde posteaquam id quod erat in te florentissimum decerpserit, cuiq; partem maxime frugiferam ac præcipuum corporis uigorem detriuit, iamq; te lacerum panniculum reddiderit, tū modis omnibus circumspicit in quod sterquilinum te portatum abijciat, atq; alium perferendis laboribus idoneum, in tuū substituat locum. Ibi insimulatus, uel quod pusionem illius tentaris: uel quod homo senex uxoris ancillam uirginem uitiaris: uel alio quouis imposito crimine, noctu obuolutus ac præceps datus extruderis, discedisq; desertus ab omnibus, atq; omnium inops rerum optimam podagram unā cum senectate comitem ducens. Quum interim quæ quondam sciueris, tanto temporis spacio dedideris, tum uentrē canleo reddideris ampliorem, tibiq; paraueris inexplebile quoddam & implacabile malū. Etenim gula ea quibus assueuit, flagitat. Quæ cū negantur, indignatur. Adde quod præterea nemo te posthac recepturus est in familiā, utpote cuius iam præterierit ætas, quiq; similis euaferis equis senio affectis, quorū ne pellis quidē perinde
ut

ut aliorum animantiū est usui. Quin ex hoc ipso quod eiectus es, calumnia quā potest proxime ad ueri similitudinem conficta, facit ut aut adulter, aut ueneficus, aut aliud quippiā tale uidearis. Nam accusatori uel tanti fides habetur. Tu uero Græculus, moribus leuibus, & ad omne facinus facilis. Siquidē huiusmodi nos omnes esse ducunt, idq; iure optimo: uideor enim mihi causam aduertisse, quamobrem eiusmodi de nobis obtineant opinionem. Nam pleriq; qui in familias accedūt, propterea quod alioqui nihil bonæ rei didicerunt, diuinationem ac maleficia profitentur, conciliationē amorum, abductiones in hostes, atq; id quum faciunt, doctos sese affirmant, pallijs amicti, barbisq; neutiquam contemnendis ornati. His rebus fit, ut non iniuria eandem de reliquis omnibus habeant opinionem, quando eos quos præcipuos esse iudicant, uideant tales. Maxime uero, posteaquam animaduenterint, quā sint in conuiuijs, reliquoq; conuictu adulantes, quā ad lucrum humiles ac seruiles: deinde eiectos eosdem iam oderunt, neq; id iniuria, ac modis omnibus adnituntur, ut eos funditus perdant, si quo modo possint. Verentur enim, ne cuncta illa uitæ suæ mysteria in uulgus efferāt, quippe qui nihil non exacte norint, quiq; illos nudos conspexerint. Ea res igitur illos male angit. Omnes enim similes sunt pulcherrimis istis libris: quorum aurei quidem umbilici, purpurea foris pellis: cæterum intus aut Thyestes est liberos in cōuiuio comedens, aut Oedipus matris

matris maritus, aut Tereus cum duabus pariter sororibus rem habens. Eiusmodi sunt & illi, splendidi, conspiciuq;. Porro intus sub purpura uarias occulunt Tragedias. Quorū unumquemq; si euolueris, explicuerisq;, fabulam non mediocriter longam reperiēs, Euripidis cuiuspiam, aut Sophoclis. Contra foris nihil nisi purpurea splendida, aureiq; umbilici. Harū itaq; rerum sibi cōscij oderūt illos, atq; insidias parāt, si quis penitus ab illis defecerit, qui eos probe cognitos depingat, qualēs que sint euulget. Iam uero libet mihi Cebetis illius exempli & imaginem quandam huius uitæ tibi depingere, ut eam contemplatus scire queas, num ex usu tuo sit eam adire. Equidem magnopere cupiam uel Apellem quempiam, uel Parrhasium, uel Actionem, uel Euphranorem ad hanc depingendam tabulam adhibere. Verum quoniam fieri potis non est, ut aliquem artificem tam egregium atq; absolutum nanciscamur, in præsentia tenuem quandam pro mea uirili imaginem adumbrabo. Ergo pingatur uestibulum sublime atq; inauratum, neq; id humi situm in solo, uerum procul à terra in æditi collis fastigio. Præterea inaccessum ferme & abruptum, lubricoq; aditu, ita ut plerunq; qui se iam ad summum usq; uerticem penetrasse sperant, lapsos pede præcipitati ceruicem frangant. Intus autem Opulentia sedeat, tota (sicuti uidetur) aurea, maiorem in modum formosa, atq; amabilis. Porro amator ubi uix tandem conscendit, iamq; ad fores accesserit, obstupes-

cat, oculis in aurum defixis: deinde Spes, quæ & ipsa specioso uultu est, ac uersicoloribus amicta, manu prehensa introducat, mire iam ipso ingressu attonitum. Atq; ab eo quidem tempore Spes usque illum antecedit, ducatq; tum aliæ mulieres illum excipientes, puta Fallacia, Seruitusq; tradant Labori. At is miserum pernitens defatigatum tandem Senectæ tradat iam morbidum, coloreq; commutato. Postremo Contumelia, arreptum illum ad desperationem pertrahat. Ex hoc quidem tempore Spes auolans euanescat. Tum ille nō per aureum illud atrium per quod ingressus fuerat, sed per posticum quoddam, & occultum exitum extrudatur nudus, uentricosus, pallidus, senex, læua quidem pudorem occultans, dextra uero seipsum strangulans. Occurrat autem exeunti Pœnitudo frustra lachrymans, & miserum bis etiam cōficiens. Atq; hic quidem est opus picture finis. Ceterum tu Timocles optime, ipse diligenter consideratis singulis expende, nūc ē re tua sit ut in hanc imaginem per aureas illas fores ingressus, per illas longe dissimiles tam turpiter excutiaris.

Quicquid autem feceris, memineris sapientis illius, qui dixit: Deum in culpa non esse, uerum qui sua sponte delegerit.

DIANO PRAEPOSITO ARIENSI

Consiliario Regio Eras. Rotcred. S. P. D.

V M O R I a m pridem hic perseuerat, acer
R bior quàm ut uerũ esse libeat credere, sed
 cõstantior tamẽ, quàm ut uanus credi possit,
 PHILIP. principem nostrum, è uiuis excessisse.
 Quid querar mi Buslidiane, quid uociferer, quẽ incu-
 sem, hominum uic, Deum uic? Quæ cõploratio tam Tra-
 gica, quæ huic tam atroci uulneri sufficiat? Nimio, heu
 nimio constitistis Hispania, quæ quidem primũ Fran-
 ciscum Buslidianum Archiepiscopum Bizontinũ nobis
 ademistis, neq; tanti uiri iactura contentæ, principem
 etiam cum absorbuistis, quo si uiuere modo licuisset) ni-
 hil unquam habuit hic orbis, neq; maius neque melius.
 Quanquam quid, quæso, supererat etiam adolescenti,
 nisi uti iam ipse sese superaret? Sed ô dirum fortune lu-
 dum, ô nouam fatorum inuidentiam, ô mors quàm ini-
 qua, tam etiam inuida, ut semper præstantissima quæ
 que quàm ocysime tollis è medio, uixq; oculis ostensa
 protinus subducis. Cuius ego uicẽ hic potissimũ deplor-
 rem? MAXIMILIANI ne patris, qui tali sit orba-
 tus filio, quem unum multis etiam imperijs antepone-
 bat? An liberorum magis, quibus etate tam immatura,
 tam pius sit creptus pater? An patrie potius, cui de
 charissimo principe, tam seruum gaudium, tam præpro-
 perus contigerit luctus? An orbis demum uniuersi, cui

A 2 tam

tam singulare lumen sit ademptū? idq; tam ante diem. Hoc nimirū hoc tempestas illa fatalis, qua medio ē cursu in Britanniam depulsus est, portendebat, uidelicet fātis illum palām ab Hispania reijcientibus. Equidem Panegyrico qualicunq; laudaui iuuenem. Tum autem bone deus, quot mihi panegyricos, quā copiosos pollicebar? Et en repente cōmutatis rebus, epitaphium paruo miser. Eamus nunc nos homunculi, & fortunulis nostris fidamus, quū eos etiā pro sua libidine mors rapiat, quos quā diutissime uiuere tantopere omnium refert. Sed quid ego mi Hieronyme, dū meo indulgeo dolori, tuū exulcero? Quod reliquū est, precor ut superi propitij liberis paternam quidem felicitatem, sed cū diui FEDERICI uiuacitate copulatam, largiantur. Tibi item in moderandis illis fraternos succēssus: sed uī tam fraterna diuturniorem. Literis his, ne ad tantum, tamq; doctum amicum nullo literario munusculo comitata uenirent, dialogos aliquot Luciani, comites addidi: quos pauculis his diebus, dum obsidionis metu Florentiam profugeremus, Latinos feci: hoc nimirum agens, ne nihil agerem. Nam in præsentia quidem in Italia mire frigent studia, feruent bella. Summus Pontifex Iulius belligeratur, uincit, triumphat, planeq; Iulium agit. Vale, & amplissimo patri Nicolao Ruterio episcopo Atrebatensi etiam atq; etiam Erasmus commendato. Bononiæ. XV. Calendas decembres.

M. D. VI

C NEMONIS

CNEMONIS AC DAMI

MIPPI DIALOGVS, DES. ERAS-
mo Roterodamo interprete.

CNEMON.

OC illud est quod uulgo dici consuevit,

H Hinnulus leonem. DAM. Quid istuc est,
quod tecū stomachare Cnemon? CNE.

Quid stomacher rogas? Equidē heredem reliqui quen-
dam præter animi sententiā, uidelicet astu delusus mi-
ser, ijs quos maxime mea cupiebam habere præteritis.

DAM. Sed isthuc quinam euenit? CNE. Hermolaū
nobilem illum diuitē, quū orbus esset, imminente mor-
te captabam, asidens atq; inseruiens. Neq; ille grauā-
tīm officium meum admittebat. At interim illud quoq;
mibi uisum est scitum, consultumq; ut testamentum pro-
ferrem, ac publicarem, quo illum rerum mearum in so-
lidum heredem institueram, nimirum ut ille uicissim
idem faceret, meo prouocatus exemplo. DAM. At

quid tandem ille? CNE. Quid ille suo in testamento
scripserit, id quidē ignoro. Caterū ego repente atq; in-
sperato ē uita decessi, testī ruina oppressus, Et nūc Her-
molaus mea possidet, lupi cuiuspiam in morem ipso ha-
mo cū esca pariter auulso. DAM. Imò nō escam modo
cum hamo, quin etiam te quoq; piscatorem simul abstu-
lit. Itaq; technam istam, in tuū ipsius caput struxeras.
CNE. Sic apparet, idq; adeo deploro.

A 3 ZENOPH.

ZENOPHANTAE ET

CALLIDEMIDAE DIALOGVS,

Des. Erasmo Roterod. interprete.

ZENOPHANTES.

T tu Callidemides, quo pacto interisti?

A Nam ipse quemadmodum Diniae parastus quum essem, immodica ingurgitatione praefocatus fuero, nosti, aderam enim morienti. C A L. Aderam Zenophantes. Porro mihi nouum quiddam, atq; inopinatum accidit. Nam tibi quoq; notus est Ptoeodorus ille senex. Z E N. Orbum illum dicis, ac diuitem, apud quem te assidue uersari conspiciebam? C A L. Illum semper captabam, colebamq; id mihi pollicens sperare, ut meo bono quamprimum moreretur. Verum quia ea res in longum proferretur, sene uidelicet, uel ultra Titthonios annos uiuente, cōpendariam quandam excogitavi uiam, qua ad hereditatem peruenirem. Siquidem empto ueneno, pocillatori persuaferam, ut simul atq; Ptoeodorus potum posceret, bibebat autem prolixius, praesentius in calicē inieceret, haberetq; in promptu, porrecturus illi. Quod si fecisset, iureiurando confirmabam, me illum manumissurum. Z E N. Quid igitur accidit? nam inopinatum quiddam narraturus mihi uideris. C A L. Vbi iam loti uenissemus, puer duobus paratis poculis, altero Ptoeodoro cui uenenū erat additum

additum, altero mihi, nescio quo modo errans, mihi uenenum, Ptæodoro porrexit innoxium. Mox ille quidem bibit, At ego protinus humi porrectim stratus sum, superpositum uidelicet illius loco funus. Quid hoc? Rides Zenophanta? Atqui non conuenit amici malis illudere. ZEN, Rideo profecto, nam eleganter ac lepide tibi hæc res euenit. Porro senex ille, qd interim? CAL. Primum ad casum subitum atq; inexpectatum sanè cōturbatus est. Deinde simulatq; intellexit, id quod acciderat, puta pocillatoris errore factum, risit & ipse. ZEN. Recte sanè. Tametsi non oportuit ad compendium illud diuertere, siquidem uenisset tibi populari, uulgataq; uia, tutius certiusq; etiam si paulo serius.

MENIPPI ET TANTALI DIALOGVS

Des. Erasmo Roterodamo interprete.

MENIPPVS.

Q VIDE ciulas ô Tantale, aut quid tuam deplorat fortunam, stagno imminēs? TAN.

Quoniam siti enecor Menippe. MEN.

Vsque adeo piger es atq; iners uti non uel promus incumbens bibere noris, uel caua uola hauriens? TAN. Nihil proficero si procumbam: refugit enim aqua simulatq; me propius admoueri senserit. quod si quando hausero, oriq; coner applicare, prius effluxit q̃ summa rigem labia. Atq; inter digitos effluens aqua, haud scio

A 4 quomodo

quomodo rursus manum meam aridam relinquit. **M E N I P P**. Prodigiosum quiddā de te narras Tantalē: uerū dic mihi isthuc ipsum, quorsum opus est bibere, quum corpore careas: nam illud quod esurire poterat, aut sitire, in Lydia sepultū est. Ceterū tu quum sis animus, quinam posthac aut sitire queas, aut bibere? **T A N T**. At qui hoc ipsum supplicij genus est, ut anima perinde quasi corpus sit, ita sitiat. **M E N**. Age, hoc ita habere credamus, quandoquidē affirmas te siti puniri. At quid hinc acerbi tibi poterit accidere? Nūc metuis ne potus inopia moriari? At equidē haud uideo alteros inferos, si quis hos relinquat, neque locū aliū in quē morte demigret quispiam. **T A N T**. Recte tu quidem dicis: uerum hoc ipsum supplicij genus est, sitire, quū nihil sit opus. **M E N**. Desipis Tantalē, et uti uerum tibi fatear, non alio potu uideris egere quā ueratro mero: nam diuersum quiddam pateris, ijs quos canes rabiosi momorderint, ut qui non aquam, quemadmodū illi sed sitim horreas. **T A N T**. Ne ueratrum quidem recusarim bibere Menippe, si liceat modo. **M E N**. Bono es animo Tantalē, certū habens nunquam fore, ut uel tu, uel reliquorum Manium quispiam bibat: Nec enim fieri potest: quanquam nō omnibus quemadmodū tibi, pœna adiudicata est, ut sitiant, aqua illos non exspectante.

M E N I P P E

MENIPPI AC MERCVRII DIALO/
 gus, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

MENIPPVS

T ubinā formosi illi sunt, ac formosæ Mer-
 A curi? ducito me docetoq; , utpote recens
 huc profectum hospitē. MER. Haud
 mihi licet per ociū Menippe, quin tu isthuc ipso è loco
 dextrorsum oculos deflecte. Illic & Hyacinthus est,
 & Narcissus ille, & Nireus, & Achilles, & Tyro, &
 Helena, & Leda, breuiter quicquid est ueterū forma-
 rum. MEN. Equidem præter ossa nihil uideo, calua-
 riasq; carnibus renudatas, inter quæ omnia nihil sit om-
 nino discriminis. MER. Atqui hæc sunt quæ poete
 cuncti mirantur ac celebrant, ossa scilicet quæ tu uide-
 ris contemnere. MEN. At Helenā saltem mihi con-
 monstra: nam ipse quidem haud queam dignoscere.
 MER. Hæc uidelicet caluaria, Helena est. MER.
 Et huius scilicet ossis gratia, mille naues ex uniuersa
 Grecia, acto delectu, sunt impletæ, tantq; tum Græco-
 rum, tum Barbarorum multitudo conflixit, tot urbes
 sunt cursæ? MER. Cæterū Menippe non uidisti mu-
 lierem hanc uiuam, quod si fecisses, forsan diceres tū
 quoq; uitio dandum non esse,

Pro tali muliere diu tolerare labores.

Alioqui si quis flores etiam arefactos marcidosq; con-
 templetur, posteaquam coloris decus abiecerint, desor-

mes nimirum uideantur. At iidem donec florent color
remq; obtinent, sunt speciosissimi. M E N. Proinde il-
lud iam demiror Mercuri, si Græci non intellexerunt
sefe pro re usqueadeo momentanea, quæq; tam facile
emaresceret elaborare. M E R. Haud mihi uacat te/
cum philosophari, quare delecto loco ubicunq; uelis,
prosterne temet ac recumbe, mihi iam aliæ sunt tra-
ducende umbræ.

M E N I P P I, A M P H I L O C H I, T R O P H O /
nij Disceptatio, Des. Erasmo Rot. interprete.

M E N I P P V S

O S nimirum Trophoni atq; Amphiloche,
V quum sitis mortui, tamen haud scio quor-
nam modo phanis estis donati, uatesq; cre-
dimini, ac stulti mortales deos esse uos arbitrantur.
T R O. Quid? an nobis igitur imputandū, si per insci-
tiam illi de mortuis huiusmodi opinantur? M E N. At/
qui non ista fuissent opinati, ni uos, tum quum uiuere/
tis, eiusmodi quædam portenta ostentassetis, tanquam
futurorum fuissetis præscij, quasiq; predicere potuisse
tis, si qui percontarentur. T R O. Menippe, noueris
Amphilochus hic, ipsi pro sefe respondendum esse. Cæ-
terum ego Heros sum, uaticinorq; si quis ad me descen-
derit: At tu uidere nunquā omnino Lebadiam adiisse,
neq; enim alioqui ista nō crederes. M E N. Quid ais?
equidem nisi Lebadiā fuissetem profectus, ac linteis amia-
tus

Aus, offam ridicule manu gestans, per angustū additū in specum irrepsissem, nequaquam fieri potuisset, ut te defunctum esse cognoscerem perinde atq; nos, solāq; prestigiatura reliquos antecellere. Sed age per ipsam diuinandi artem, quid tandem est Heros? neq; enim intelligo. TRO. Est quiddam partim ex homine, partim ex deo compositum. MEN. Nempe quod neque sit homo, quemadmodum audio, neq; deus, uerum pariter utrunq;. Ergo dimidia illa tui, ac diuina pars, quò nūc recessit? TRO. Reddit oracula Menippē in Bœotia. MEN. Haud intelligo quid dicas Trophoni, nisi quod illud planē uideo, te totum esse mortuum.

CHARONTIS AC MENIPPI DIALOGUS, Des. Erasmo Roterdamo interprete.

CHARON

EDDE naulum sceleste. MEN. Vociferare, siquidem isthuc tibi uoluptati est Charon. CHAR. Redde, inquam, quod pro traiectione debes. MEN. Haudquaquam auferre queas ab eo qui non habeat. CHAR. An est quisquam qui ne obulum quidem habeat? MEN. Sit ne alius quispiam præterea, equidē ignoro, ipse certe non habeo. CHAR. Atqui præfocabo te per Ditem impurissime, ni reddas. MEN. At ego illiso baculo tibi comminuam caput. CHAR. Num ergo te tam longo traiectu gratis transuexero? MEN. Mercurius meo nomine

nomine tibi reddat, ut qui me tibi tradiderit. MER.
 Belle mecum agatur per Iouem, si quidem futurum est,
 ut etiam defunctorum nomine persoluam. CHAR.
 Haud omittam te. MEN. Quin igitur uel huius gra-
 tia perge ut facis, nauim trahere: quanquā quod non
 habeo, quinā auferas? CHAR. At tu nesciebas, quid
 tibi fuerit adportandum? MEN. Sciebam quidem,
 uerum non erat. Quid igitur? num ea gratia erat mihi
 semper in uita manendum? CHAR. Solus ergo glor-
 riaberis te gratis fuisse transuectū? MEN. Haud gra-
 tis ó præclare, si quidem & sentinam exhausti, & res-
 mum arripui, & uectorum omnium unus nō euilui.
 CHAR. Ista nihil ad naulum, obolū reddas oportet,
 neque enim fas est secus fieri. MEN. Proinde tu me
 rursum in uitā reuehe. CHAR. Belle dicis, nimirum
 ut uerba etiam ab Aeaco mihi lucrifaciam. MEN.
 Ergo molestus ne sis. CHAR. Ostende quid habeas
 in pera. MEN. Lupinū si uelis, & Hecatae coenam.
 CHAR. Vnde nobis hunc canem adduxisti Mercur-
 ritum qualia garriebat inter nauigandum? uectores
 omnes irridēs, ac dictarijs incessens, unusq; cantillans,
 illis plorantibus. MER. An ignoras Charon quem
 uirum transuexeris: planē liberum, cuiq; nihil omnino
 curae sit. Hic est Menippus. CHAR. Atqui si unquā
 posthac te recepero. MEN. Si receperis ó præclare:
 ne possis quidem iterum recipere

CRATETIS

CRATETIS AC DIOGENIS DIALOGUS, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

CRATES

M OERICHVM diuitem, nouerásne Diogenes? illum, inquam, supra modum diuitem, illum Corintho profectū, cui tot erāt naues onustæ mercibus, cuius consobrinus Aristæas, quum ipse quoq; diues esset, Homericum illud in ore solebat habere,

Aut me confice tu, aut ego tete.

DIOG. Cuius rei gratia sese captabant inuicem Crates. **CRAT.** Hereditatis causa, quum essent æquales, uterq; alterum captabant. Iamq; testamenta publica uerāt ambo, in quibus Mœrichus (si prior moreretur) Aristæam omnium rerum suarum dominum relinquebat, Mœrichum uicissim Aristæas, si quidem ipse prior è uita decederet. Hæc igitur quū essent in tabulis scripta illi inter sese captabant, & alter alterum adulationibus obsequijsq; superare contendebat. Porro diuini, haud scio utrum ex astris id quod futurum sit coniectantes, an somnijs, quemadmodum Chaldæi faciunt: quin & Pythius ipse, nunc Aristæam uictorē fore pronuntiabat, nunc Mœrichum, ac trutina quidē interim ad hunc, interim ad illū propendebat. **DIOG.** Quid igitur tandem euenit? nam audire est operæ precium Crates. **CRAT.** Eodem die mortui sunt ambo: ceteri

rum hereditates ad Eunomium ac Thrasyclem deuen-
 nerunt, quorum uterq; cognatus illis erat: atqui de his
 nihil prædixerant diuini futurum, ut tale quippiã ac-
 cideret. Etenim quum Sicyone Cirrham uersus nauis
 garent, medio in cursu, obliquo orto Iapyge, eversa
 nauis perierūt. D I O G. Recte factū: at nos quū essemus
 in uita, nihil eiusmodi alter de altero cogitabamus. Ne-
 que enim ego unquā optabam ut moreretur Antisthe-
 nes, quo nimirum baculus illius ad me rediret here-
 dem (habebat autem egregie ualidum, quem ipse sibi
 parauerat oleaginū,) neq; tu Crates, opinor, desidera-
 bas, ut me mortuo, in possessionum mearum successio-
 nem uenires, puta dolij ac peræ, in qua quidem lupini
 chœnices inerant duæ. C R A T. Neq; enim mihi quies
 quam istis rebus erat opus, imò ne tibi quidem Dioge-
 nes: siquidē quæ ad rem pertinebāt, quæq; tu Antisthe-
 ni succedens accepisti, deinde ego succedens tibi, ea ni-
 mirum multo sunt potiora, multoq; splēdidiora, quàm
 uel Persarum imperium. D I O G. Quenam sunt ista
 quæ dicis? C R A T. Sapientiã, inquam, frūgalitatem,
 ueritatem dicendi, uiuendiq; libertatem. D I O G. Per
 Iouem memini me in istiusmodi opum hereditatē An-
 tistheni successisse, tibiq; eas longe etiam maiores reli-
 quisse. C R A T. Verum reliqui mortales hoc posses-
 sionum genus aspernabantur, neque quisquam nos ob-
 spem potiunde hereditatis obsequijs captabat, sed ad
 aurū omneis intendebr̃t oculos. D I O G. Nec iniuria:

neq;

neque enim habebant quo facultates eiusmodi à nobis traditæ acciperent: quippe rimosi iam, uitiatq; delirij, non aliter quàm uasa carie putria. Quo fit, ut si quando quis in illos infundat uel sapientiam, uel libertatem, uel ueritatē, esuat illico perstilletq; fundo quod immissum est continere non ualente. Cuiusmodi quidam & Danaï filiabus aiunt accidere, dum in dolium pertusum haustam aquam important: at iidem aurum dentibus & unguibus, omniq; uī seruabant. **C R A T.** Proinde nos hic quoq; nostras possidebimus opes: illi simulatq; huc uenerint, obulum duntaxat secū ferent, ac ne hunc quidem ulterius quàm ad portitorem.

NIREI AC THERSITAE DIALOGUS,
Des. Erasmo Roterodamo interprete.

NIREVS

C C E denique uel Menippus hic index
Erit, uter nostrum sit formosior. Dic Menippe, an non tibi uideor forma præstantior? **M E N.** Imò quinam sitis, prius arbitror indicandum, nam hoc opinor scito est opus. **N I R.** Nireus ac Thersites. **M E N.** Vter Nireus, uter Thersites? nondum enim uel hoc satis liquet. **T H E R.** Iam unū hoc uinco, quod tibi sum similis, neq; tantopere me præcellis, quantopere te cecus ille Homerus extulit, unū omnium formosissimū appellās: quin ego fastigiato uertice, rarisq; & impexis capillis ille, nihilo te inferior uisus sum arbitro.

uisus sum arbitror. Iam uero tempus est uti pronuncia-
es Menippe, utrum altero formosiores existimes.

N I R. Mirum ni me Aglaia Charopeq; prognatum.

Qui uir pulcherrimus unus,

Omniſus è Graijs Priameia ad Pergama ueni.

M E N. Atqui non item ſub terram opinor pulcherrimus ueniſti, quippe qui reliquis quidem oſibus alijs appareas aſimilis: porro caluaria hoc uno inſigni à Therſite caluaria dignoſci poſſit, quod tua delicata eſt ac mollicula: quandoquidem iſthuc habes effœminatum ac neutiq; uiro decorũ. N I R. Attamẽ Homerum

percontare, qua ſpecie tum fuerim, quũ inter Græcorũ copias militarem. M E N. Tu quidem ſomnia mihi narras: at ego ea ſpecto quæ uideo, quæq; tibi adſunt in præſentia: cæterum iſta norunt, qui id temporis uiuebant. N I R. Quid igitur tandem? an non ego formoſior Menippe? M E N. Neq; tu, neq; quiſq; alius formoſus hoc loco: ſiquidẽ apud inferos æqualitas eſt, paresq; ſunt omnes. T H E R. Mihi quidẽ uel hoc ſat eſt.

DIOGENIS AC MAVSOLI, DES.

Eraſmo Roterodamo interprete.

DIOGENES

H E tu Car, quare tandem inſolens eſt tibiq; places, ac dignum te credis, qui unus

o nobis omnibus anteponare? M A V. Pri-

mm regni nomine ó tu Sinopenſis, quippe qui Caria
impera

imperauerim uniuersæ, præterea Lydiæ quoq; genti-
bus aliquot: tum autem & insulas nonnullas subeger-
rim: Miletum usq; peruenerim, plerisq; Ionie partibus
uastatis. Ad hæc formosus eram ac procerus, ac bellis
cû in rebus præualidus. Postremo, quod est omnium
maximum, in Halicarnasso monumentum erectum habeo,
singulari magnitudine, quantum uidelicet defun-
ctorum alius nemo possidet, neq; pari etiã pulchritudi-
ne conditum, uiris scilicet atq; equis, pulcherrimo è saxo
ad uiuam formam absolutissimo artificio expressis,
adeo ut uel phanum aliquod simile haud facile quis in-
ueniat. Num iniuria tibi uideor has ob res mihi place-
re atq; efferrî? D I O G. Num ob imperium ais, ob for-
mam, atq; ob sepulchri molem? M A V. Per Iouem ob
hæc inquam. D I O G. Atqui ô formose Mausole, neq;
uires iam illæ, neque forma tibi iam adest. Adeo ut si
quem arbitrum de formæ præcellentia delegerimus,
haudquaquam dicere potis sit, quamobrem tua calua-
ria meæ sit anteferenda: siquidem utraq; pariter tum
calua, tum nuda: utriq; dentes pariter ostendimus, pa-
riter oculis orbatifumus, pariter naribus simis ac sur-
sum hiantibus deformati. Cæterum sepulchrum ac saxa
illa preciosa, Halicarnasseis forsitan iactare licebit,
& hospitibus gloriæ causa ostentare, tanquam qui ma-
gnificam quandam apud se structuram habeât: uerum
quid hinc cōmoditatis ad te redeat uir egregie, nequa-
quam uideo, nisi forsitan illud commodum uocas, quod

plus oneris atq; nos sustines, sub tam ingentibus saxis
 pressus ac laborans. **MAV**. Itane nihil illa mihi con-
 ducunt omnia? planeq; pares erunt Mausolus ac Dio-
 genes? **DIOG**. Imò haud pares, inquam, uir clarissi-
 me: nam Mausolus discruciabitur, quoties earum rerum
 in mentē ueniet, quibus in uita florere consuevit: at Dio-
 genes interim eum ridebit: Atq; ille quidem de suo illo
 monumento, quod est in Halicarnasso memorabit, ab
 uxore Artemisia atq; sorore parato: contra Diogenes
 ne id quidem suo de corpore nouit, nunquid habeat se-
 pulchrū. Neq; enim illi res ea cura est, uerū apud uiros
 excellentissimos sui memoriā samamq; reliquit, ut qui-
 uitam peregerit uiro dignā, tuo monumento Carum
 abiectissime celsiorem, ac tutiore in loco substructam.

SIMYLI AC POLYSTRATI DIALO-
gus, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

SIMYLVS

ENISTI tandem & tu Polystrate ad
 nos, quum annos uixeris haud multo pau-
 ciores centum, opinor. **POL**. Nonaginta
 octo Simyle. **SIM**. Sed quinam triginta istos annos
 egisti, quibus mihi fueras superstes. Nam ipse perijt te
 ferme septuagenario. **POL**. Quam suauissime profe-
 cto, etiam si hoc mirum tibi uidebitur. **SIM**. Mirum
 uero, si quidem tibi primū seni, deinde inualido, postre-
 mo etiam orbo quicquam poterat esse in uita suauis?

POL

POL. Principio nihil erat quod nō possem, præterea pueri formosi complures aderant, tum mulieres nitidissimæ, unguenta, uinū mire fragrans, postremo mensæ uel Siculo illis lautiores. SIM. Noua narras, nam ego te planè sordidum ac parcissimum esse sciebam.

POL. Atqui uir præclare, ex alienis arcis opes mihi subscatebant. Tum diluculo protinus quā plurimi mortales ad fores meas uentitabant, simulque ex omni rerum genere quæ terrarū ubiuis pulcherrimæ reperiuntur, munera deportabantur. SIM. Num me defuncto regnum gessisti?

POL. Minime, uerum amantes habebam innumeros. SIM. Non possum non ridere: tū ne amantes tantus natus quā esses, uixque tibi dentes supersessent quatuor?

POL. Habebam per Iouem equidem optimates ciuitatis: quumque essem tum senex, tum caluus, sicuti uides, præterea lippiens etiam, ac senio cacutiens: postremo naribus muccosis, tamen cupidissime mihi inseruiebāt, adeo ut is felix uideretur, quemcunque uel aspexissem modo. SIM. Num tu quoque quemadmodum Phaon ille, Venerē aliquā è Chio transuexisti, ut ob id optāti tibi illa dederit rursus ad inuentā redire, ac denuo formosum atque amabilem fieri?

POL. Haud quāquam, quin magis quā talis essem, qualem dixi, tamen supra modum adamabar. SIM. Aenigmata narras.

POL. Atqui notissimus est hic amor, quā uulgo sit frequens, nempe erga senes orbos ac diuites. SIM. Nūc tua forma unde tibi profecta fuerit intelligo uir egregie

gie, nimirū ab aurea illa Venere. P O L. Veruntamen non parū multas commoditates ab amantibus tuli Si-
myle, propemodū etiam adoratus ab illis. Porro sæpi-
us etiam quasi procax illis illudebam, excludens inter-
dum nōnullos eorū: interim illi inter sese decertabant,
et in ambiendis primis apud me partibus, alium alius
anteire nitebatur. S I M. Sed age, de facultatibus tuis
quid tandē statueras? P O L. Palām quidē affirmabā,
me unūquenq; illorū relicturū heredem: idq; illi quum
crederent futurū, certatim se quisq; obsequentiorē atq;
adulantiore præbebat. Ceterū alteras illas ueras tabu-
las, quas apud me seruaueram, reliqui, in quibus omnes
illos plorare iussi. S I M. At postremæ illæ tabulæ quæ
pronunciabant heredem? num è cognatis quempiam?
P O L. Non per Iouem, imò nouitium quendam ex for-
mosis illis adolescentulis, natione Phrygem. S I M.
Quot annos natū Polystrate? P O L. Viginti ferme.
S I M. Iam intelligo quibus obsequiis ille te demerue-
rit. P O L. Attamen multo illis dignior qui scriberetur
heres, etiam si Barbarus erat ac perditus, quem
iam ipsi etiam optimates colunt captantq;. Is igitur
mibi extitit heres, iamq; inter patricos numeratur,
subrafo mento, Barbaroq; cultu ac lingua: quin cum
Codro generosiores, Nireo formosiores, Vlysse pru-
dentiore esse prædicant. S I M. Non laboro, uel to-
tius Græciæ sit imperator, si libet, modo ne illi potian-
tur hereditate.

Veneris

VENERIS ET CUPIDINIS DIALOGUS,
Des. Erasmo Roterodamo interprete.

VENVS

VID tandem in causa est Cupido, ut quibus
 Q reliquos deos omneis adortus expugnar-
 ris, Iouem ipsum, Neptunum, Apollinem,
 Iunonem, me denique matrem, ab una Minerua temper-
 res, utque aduersus hanc nec ullum habeat incendiū tua
 fax, et iaculis uacua sit pharetra, tum et ipse arcu car-
 reas, neque iaculari noris? C V P. Equidem hanc metuo
 mater: est enim formidabilis truculentoque aspectu, ac
 ferocitate quadam supra modum uirili: proinde si quan-
 do tenso arcu petam illam, galeæ cristam quatiens, ex-
 pauescit me, moxque formidine tremere occipio, sic ut
 arma mihi è manibus excidant. V E N. Atqui Mars
 an non erat hac formidabilior? et hunc tamen supera-
 tum exarmasti. C V P. Imò ille cupide me recipit, at-
 que ultro etiam inuitat: Verum Minerua semper addu-
 ctis supercilijs obseruat: quin aliquando temere ad il-
 lam aduolauī, facem propius admouens: at illa, si qui-
 dem ad me accesseris inquit, per parentem Iouem, quo-
 uis modo te confecero, aut lancea te transfigam, aut
 pedibus arreptum in tartara dabo præcipitem, aut ipsa
 te discerpam. Plurima item id genus comminabatur:
 Ad hæc acribus obtuetur oculis, postremo et in pe-
 ctore faciem quandam gestat horrendam, uiperis ca-

pillorum uice comatam, hanc nimirum magnopere for-
 mido: territat enim me, fugioq; quoties eam aspicio.
 V E N. Esto sane, Minervam metuis ut ais, atq; huius
 gestamē gorgona reformidas, idq; quū Iouis ipsius ful-
 men nō formidaueris: ceterū Musæ quā ob causam abs-
 te non feriuntur, atq; à tuis iaculis tutæ agunt? num &
 hæ cristas quatiant, aut gorgonas præcendūt? C V P.
 Hæ quidem reuerereor mater, sunt enim uultu pudicō
 ac reuerendo, præterea semper aliquo tenentur stu-
 dio, semper cantionibus animum intentū gerunt: quū
 ipse etiam non raro illis aſiſto, carminis suauitate de-
 linitus. V E N. Esto, nec hæ adoriris propterea quod
 sint reuerendæ: at Dianam qua tandem gratis nō uul-
 neras? C V P. Vt breuiter dicam, hanc ne deprehen-
 dere quidem usquam sum potis, quippe perpetuò per
 montes fugitantem: ad hæc alterius cuiusdam sui eur-
 pidinis illa tenetur cupidine. V E N. Cuius o gnate?
 C V P. Nempe uenatu ceruorum & hinnulorū, quos
 insectatur ut capiat, ac iaculo figat. Ac prorsum tota
 rerum huiusmodi studio tenetur: tametsi fra-
 trem eius, qui nimirum arcu ualet &
 ipse, feritq; eminus. V E N.
 Teneo gnate, cum se
 penumero sagita
 ta uulnera
 rasti.

MARTIS AC MERCURII DIALOGUS, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

MARS

Vdistin' Mercuri cuiusmodi nobis minatus sit Iupiter? quàm superba, quàmq; dictu absurda? Ego, inquit, si uoluerò, catenam ex æthere demittā, unde si uos suspensi me uide-
 A trahere concemini, luseritis operam: nunquam enim me deorsum trahetis. Cōtra ego uos si uelim in altū attrahere, non uos modo, uerum etiam tum terrā ipsam, tum mare pariter subuectum in sublime sustulero. Ad hæc alia permulta, quæ tu quoq; audisti. At ego, si quidem cum uno quolibet singulatim confratur, ita præstantiorem cum esse, uiribusq; superiorem, haudquāquam negauerim: uerum unū tam multis pariter in tantum antecellere, ut eum ne pondere quidem uincere queamus, etiam si terram ac mare nobis adiunxerimus, id neutiquam crediderim. MER. Bona uerba Mars. Neq; enim sat tutum est ista loqui, ne quid forte mali nobis hæc petulantia conciliet. MARS. An uero credis apud quemlibet hæc dicturum me? imò apud te solum id audeo, quem linguæ continentis esse sciebam. Sed quod mihi maxime ridiculum uidebatur, tum quū hæc minitantem audirem, haud queam apud te reticere. Etenim memineram, quū non ita multo ante Neptunus, Iuno, ac Pallas, mota aduersus eum scditione,

B 4 machinas

machinarentur comprehensum illum in uincula conijcere, quantopere formidaret, utq; in omnem speciem sese uerterit, idq; cum tres duntaxat essent dij. Quod ni Thetis misericordia commota, Briareum Centimanum illi auxilium accersiuisset, ipso pariter cum fulmine ac tonitru uinctus erat. Hæc reputanti mihi ride re libebat eius magniloquentiam iactantiamq;. M E R. Tace, bona uerba: neq; enim tutum est ista uel tibi dicere, uel audire mihi.

M E R C V R I I E T M A I A E D I A L O G V S

Des. Erasmo Roterodamo interprete.

M E R C V R I V S

*S T uero mater deus quisquã in cœlo me
E miserior? M A I A. Caue ne quid istius
modi dixeris Mercuri. M E R. Quid nō
dicam? qui quidem tantum negotiorum solus sustine-
am quibus delassor, in tam multa ministeria distractus?
Nam mane protinus surgendum est mihi, statimq; uer-
rendum cœnaculum, ubi dij compotant. Tum ubi curi-
am in qua consultant undiq; strauero, ac singula ita ut
oportet cōposuero, Ioui necessum est assistere, ac perse-
rendis illius mandatis toto die sursum ac deorsum cur-
sitare, insuper quum redeo, puluerulentus adhuc, Am-
brosiam apponere cogor. Porro priusquam nouitius
iste pocillator aduenisset, ego nectar etiam ministra-
bam. Quodq; est omnium indignissimum, soli omnium
ne noctu*

ne noctu quidem agere quietem licet, uerum id quoque temporis necesse habeo defunctorum animas ad Plutonium deducere, maniumque gregi me ducem præbere, tui autem et tribunalibus assistere. Neque enim mihi sufficiebant scilicet diurna negocia dum uersor in palaestris, dum in concionibus præconis uices ago, dum oratores instruo, ni hæc quoque provincia accedat, ut simul etiam umbrarum res disponam. Atqui Leda filij alternis inter ipsos uicibus apud superos atque inferos agitant. Mihi necesse est quotidie tum hoc, tum illud pariter agere: deinde duo illi Alcmena ac Semele miseris progeneri mulieribus, ociosi in cõuiuijs accumbunt, at ego Maia Atlantide progenitus illis ministro scilicet. Quin nunc quum recens Sidone à Cadmi filia reuersus essem: nam ad hanc me legarat, uisum quid ageret puella: priusquam respirassem, et adhuc anbelum de uia, rursus ad Argos emandauit uisurum, qui cum Danaë ageretur, Rursus inde in Bœotiam profectus inquit, obiter Antiopam uisito: adeo ut planè iam pariturum me negarim. Quod si mihi licuisset, lubens profecto fecissem, id quod solent ij qui in terris duram seuiunt seruitutem.

MAIA. Missa fac ista gnate: decet enim per omnia morem gerere patri, quum sis iuuenis: ac nunc quò iussus es, Argos contende, deinde in Bœotiam, ne si cessaris, fuerisque lentior, plagas etiam auferas: nam iracundi sunt qui amant.

B § VENERIS

VENERIS ET CUPIDINIS DIALOGUS, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

V E N U S .

V P I D O gnate, uide quæ facis flagitia.

C Non iam de his loquor, quæ te impulsore mortales in terra uel in se quisq; uel inuicem alij in alios faciunt: uerũ de his ago, quæ apud superos quoq; designas, qui quidem Iovem ipsam cogit varias assumere formas, in quodcunq; tibi pro tempore uisum fuerit, cum uertens: tum lunam è cælo deuocat. Quin & solem aliquoties compellis lentum apud Clymenem cessare aurigandi muneris oblitum: nam quicquid iniuriæ in me matrem etiam committis, audacter ac tanquam tutò facis. Verũ tu quidem ò deorum omnium cõfidentissime, Rheam insuper ipsam iam anum, præterea deorum tam multorum parentem, cò perperulisti, ut pusionem adamet, atq; in Phrygium illum adulescentulũ depereat, ac tua iam opera insanit, iunctisq; leonibus, adhibitis item Corybantibus, quippe qui & ipsi furore quodam sunt afflati, per Idam montem sursum ac deorsum oberrat, ipsa quidem Attis amore eius lans. Ceterum Corybantum alius suum ipse penem è se defecat, alius demissa coma per montes fertur insanus, alius cornu canit, alius tympano tonat, alius cymbalo perstrepat: breuiter, omnis undiquaq; Ida tumultus atq; insanie plena est. Proinde cuncta timeo: metuo

ne tale quid accidat, quandoquidem te produxi, malū
 ingens, ut si quando resipiscat Rheæ, uel potius si per-
 gat insanire, Corybātibus imperet, ut te correptū dis-
 cerpant, aut leonibus obijciant. Hic me sollicitat metus,
 quod uideam tibi periculum imminere. C V P. Ocioso
 animo esto mater, siquidem leonibus etiam ipsis iam fa-
 miliaris sum factus, ita ut sæpenumero conscensis eorū
 tergis, prehensaq; iuba, equitis ritu insidens illos agi-
 tem. At uero illi interim mihi caudis adblandiuntur, ac
 manum ori insertam receptant lambuntq; deinde mihi
 reddunt innocuam. Porro Rheæ ipsi quando tandē ua-
 cauerit, ut me ulciscatur quum in Atte sit tota? Postre-
 mo quid ego pecco, quū res pulchras ut sunt, offero ac
 demonstro? uos ne appetite res pulchras: quare his de
 rebus ne in me crimen conferte. Num uis ipsa tu mater,
 uti neq; tu posthac Martem ames, neq; ille te? V E N.
 Vt es peruicax, et nulla in re non superas: attamen ho-
 rum quæ dixi, aliquando memineris.

DORIDIS ET GALATEAE DIALO-
 gus, Des. Erasmo Rotterodamo interprete.

DORIS.

FORMOSVM amantem Galatæa, nem-
 pe Siculum istum pastorem aiunt amore
 tui deperire. G A L A. Ne ride Dork: ete-
 nim qualis qualis est, Neptuno patre prognatus est.

DOR.

DOR. Quid tum postea, si uel Ioue ipso sit progenitus, quum usque adeo agrestis atq; hispidus appareat, quodq; est omnium deformissimum, unoculus? An uero credis genus illi quicquam profuturum ad formam?

GAL. Ne isthuc quidem ipsum, quod hispidus est atq; agrestis, ut tu uocas, illum deformat, quin uirile magis est. Porro oculus media in fronte decet etiam, quo quidem nibilo segnius cernit, quam si duo forent. DOR. Videris Galatea non amantem habere Polyphemum, sed illum potius adamare, sic eum predicas. GAL. E/ quidem haud adamo, sed tamē insignem istam uestram insultandi opprobrandiq; petulantiam ferre non queo. Ac mihi nimirum inuidencia quadam isthuc facere uide mini, propterea quod ille quum forte aliquando gregem pasceret suū, nosq; ē littorali specula in littore ludentes cerneret in prominentibus Aetnae pedibus, quā uidelicet inter montē & mare litus sese in longū porrigit, uos ne aspexerit quidem: at ego omnium una uisā sim formosissima, eoq; in unam me coniecerit oculū. Ea res uos male habet: nam argumentum est, me forma praestantiorē esse ac digniorē, quae amer: uos cōtra fastiditas esse. DOR. An istud tibi putas inuidendū uideri, si primum pastori, deinde lusco formosa uisā sis? quanquam quid aliud ille potuit in te probare, praeter candorem? Is illi placet opinor, quod casco & lacti assueuerit: proinde quicquid his sit simile, id protinus pulchrum iudicat. Alioqui ubi libebit scire, qua sis facie, de scopulo

scopulo quopiam in aquam, si quando tranquilla steterit despectans, temetipsam contemplare, uidebis aliud nihil nisi perpetuum candorem: uerum is quidem non probatur, nisi rubor admixtus illi, decus illi iunxerit.

GAL. Atqui ego illa immodice candida, tamen eius modi habeo amantem, quum interim è uobis nulla sit, quam uel pastor, uel nauta, uel portitor aliquis miretur: ceterum Polyphemus (ut alia ne dicam) etiam canendi peritus est. DOR. Tace ô Galatea, audiuius illum canentem, quum nuper pruriret in te: sed ô sancta Venus, asinum rudere dixisses: nam lyrae corpus simillimum erat ceruino capiti osibus renudato: tum cornua perinde quasi cubiti prominebāt, ijs iunctis, inductisque fidibus, quas ne collope quidem circuntorquebat, agreste quiddam & absonum cantillabat, quum aliud interrim ipse uoce caneret, aliud lyra succineret, ita ut temerare nobis nequiuerimus, quin rideremus amatoriam illam cantionem. Nam Echo ne respondere quidem illi uoluit balanti, quum sit adeo garrula: imò pudisset, si uisa fuisset stridulum illius, & ridiculum cantum imitari. Ad hæc gestabat in ulnis amasius iste delicias suas, urfi catulū pilis hirtum, ipsi non dissimilem. Quis autem non inuideat tibi amicū istum Galatea? GAL.

Quin tu igitur Dori, tuum ipsius amicū nobis cōmonstra, qui meo sit formosior, quiq; doctius ac melius uel uoce canat, uel cithara? DOR. mihi quidem nullus est amator, neq; me hoc nomine iacto, quasi sim uehement-

ter

ter amabilis, meruntamen istiusmodi amicum, qualis est Polyphemus nempe totus hircum olens, tum crudus uisitans carnibus, & hospites, si qui appulerint deuorans, tibi habeas, cumq; tu mutuam ames.

DIOGENIS ET ALEXANDRI DIA-
logus, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

DIOGENES.

VID hoc rei Alexander? itane defunctus es tu quoq; perinde atq; nos omnes?
ALEX. Vides nimirum Diogenes: tametsi si mirandum non est, si homo cum fuerim, defunctus sim.

DIOG. Nun ergo Iupiter ille Hammon mentiebatur, quum te suum filium esse diceret, an uero tu Philippo patre prognatus eras? ALEX. Haud dubie Philippo: neq; enim obiissem, si Hammone parente fuissem progenitus. DIAG. Atqui de Olympiade etiam consimilia quedam ferebantur, puta draconem quendam cum ea fuisse congressum, uisumq; in cubiculo, ex eo grauidam peperisse te: porro Philippum errare falliq; qui se tuum patrem esse crederet. ALEX. Inaudieram quidem & ipse ista quemadmodum tu, at nunc uideo neq; matrem, neq; Hammonios illos uates sani quicquam aut ueri dixisse. DIOG. Attamen istud illorum mendacium Alexander ad res gerendas haudquaquam tibi fuit inutile, propterea quod uulgi te uerebatur metuebatq;
quum

quum deum esse crederet. Sed dic mihi, cuius tam ingens illud imperium moriens reliquisti? ALEX. Id equidem ignoro Diogenes: celerius enim est uita submouebatur, quam ut esset ocium de illo quicquam statuendi, præter id unum, quod moriens Perdiccæ anulū tradidi. Sed age, quid rides Diogenes? DIOG. Quid nō rideam? an non meministi quid Græci fecerint, quum nuper tibi arrepto imperio adularentur, principemq; ac ducem aduersus Barbaros deligerent? nonnulli uero in duodecim deorum numerum referrent, ac phana constituerent: deniq; sacra facerent tanquam Draconis filio? Sed illud mihi dicito, ubi te sepelierunt Macedones? ALEX. Etiamdum in Babylone iaceo tertium iam diem: porrò Ptolemæus ille satellites meus, si quando detur ocium ab his rerum tumultibus qui nunc instant, pollicetur in Aegyptum deportaturum me, atq; inibi sepulturum, quo uidelicet unus fiam ex dijs Aegyptijs. DIOG. Nō possum nō ridere Alexander, qui quidē te uideā etiā apud inferos desipientē sperantē, que fore, ut aliquādo uel Anubis fias, uel Osiris. Quin tu spes istas omittis o diuinissime, neq; enim fas est reuerti quenquam, qui semel paludem transmiserit, atq; intra specus hiatum descenderit, propterea quod neque indiligens est Aeacus, neque contemnendus Cerberus. Verum illud abs te discere peruelim, quo seras animo quoties in mentem redit, quanta felicitate apud superos relictā huc sis profectus, puta corporis custodibus

custodibus, satellitibus, ducibus, tum auri tanta ui, ad hoc populis qui te adorabant: præterea Babylone, Bactris, immanibus illis beluis, dignitate, gloria: deinde quod eminebas conspicuus, dum uestarceris, dum amicum candido caput haberes reuinctum, dum purpura circumamictus esses? nunquid hæc te discruciant, quoties recurfant animo? Quid lachrymas stulte? an non id te sapiens ille docuit Aristoteles, ne res eas quæ à fortuna profiscantur, stabiles ac firmas existimares? ALEXAND. Sapiens ille, quum sit assentatorum omnium perditissimus? Sine me solum Aristotelis facta scire, quàm multa à me petierit, quæ mihi scripserit: deinde quemadmodum abusus sit mea illa ambitione, qua cur piebam eruditione cæteris præstare, quum mihi palparetur interim, ac prædicaret me, nunc ob formam tantam & ipsa summi boni pars quedam esset, nunc ob res gestas atq; opes: nam has quoq; in bonorum numero collocandas esse censebat, ne sibi uitio uerteretur quod eas acciperet. Planè prestigiosus uir ille quidem erat, ac fraudulentus ô Diogenes: quanquam illud fructus scilicet ex illius sapientia fero, quod nunc perinde quasi summis de bonis excrucior, ob ista quæ tu paulo ante cõmemorasti. DIOG. At scin' quid facies? ostendam tibi molestiæ istius remedium. Quandoquidem his in his locis ueratrū non prouenit, fac ut Lethæi fluminis aquam auidis faucibus attrahens bibas, iterumq; ac sæpius bibas: atq; eo pacto desines de bonis Aristotelis

cis

cis disruciari. Verū enim Cletum etiam illum & Calisthenem uideo, cumq; his alios cōplureis raptim huc sese ferentes, quo te discerpant, pœnasq; sumant ob ea quæ quondam in illos cōmisisti. Quare fac in alteram hanc ripam te conseras, & crebrius (ut dixi bibas.

MENIPPI ET CHIRONIS DIALOGUS, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

MENIPPVS.

QVIDEM inaudiui Chiron, te deus
E quū esses, tamē optasse mortem. CHIR.
Vera nimirum sunt ista quæ audisti Menippe, planeq; mortuus sum sicuti uides, quum mihi li-
cuerit immortalē esse. MENIP. At quænam te mor-
tis cupido tenebat, rei uidelicet, quam uulgus hominū
borreat? CHIR. Dicam apud te, uirum neutiquam
stultum atq; imperitum: Iam mihi desierat esse iucun-
dum, immortalitate frui. MENIP. Quid? an iniucun-
dum erat te uiuere, lucemq; tueri? CHIR. Erat in-
quam Menippe: nam quod iucundū uocant, id ego neu-
tiquā simplex, sed uarium quiddam esse arbitror. Ve-
rum quum ego semper uiuerem, atq; iisdem perpetuo
rebus uterer, sole, luce, cibo, tum horæ eadem recurre-
rent, reliqua item omnia quæcunq; contingunt in uita,
reciproco quodam orbe redirent, atq; alijs alia per ui-
ses succederent, satietas uidelicet eorū me cepit. Neq;

LVC. C enim

enim in eo voluptas est sita, si perpetuo fruaris ijsdem,
 sed omnino in permutando posita est. **M E N**. Probe lo-
 queris Chiron: ceterum hæc quæ apud inferos agitur
 æta, quinam tibi procedit, posteaquam ad hanc tan-
 quam ad potiozem te contulisti? **C H I R**. Haud insua-
 uiter Menippe: siquidem equalitas ipsa quiddam ha-
 bet admodum populare. Nihil autem interest, utrum in
 luce quis agat, an in tenebris: præterea neq; sitiendum
 est nobis quemadmodum apud superos, neque esuriens-
 dum, sed eiusmodi rerum omnium egentia uacamus.
M E N. Vide Chiron ne temet ipse inuoluas, nèue cõ-
 dem tibi recidat oratio. **C H I R**. Quamobrem isthuc
 ais? **M E N I P**. Nempe si illud tibi fastidio fuit, quod in
 æta semper ijsdem similibusq; rebus utendum erat,
 quum hic itidem similia sint omnia, eundem admodum
 parient fastidium. At de integro tibi quærenda erit uia
 te commutatio, atq; hinc quopiam aliam in uitam de-
 migrandum, id quod arbitror fieri non posse. **C H I R**.
 Quid igitur faciundum Menippe. **M E N**. Illud nimia-
 rum, uti sapiens quum sis, quemadmodum opinor,
 & uulgo prædicant, præsentibus rebus sis cõ-
 tentus, boniq; consulas quod adest, ne
 que quicquam in his esse pu-
 tes quod ferri non
 queat.

M E N I P P E

MENIPPI ET CERBERI DIALO-

gus, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

MENIPPVS.

E V S Cerbere, quandoquidem mihi tecū
H cognatio quædam intercedit, quum & ip-
 se sis canis: dic mihi per Stygiam palu-
 dem, quomodo sese habebat Socrates, quum huc acce-
 deret? Verisimile est autem te, deus quum sis, non latra-
 re modo, uerum etiam humano more loqui, si quando
 uelis. **C E R.** Quum procul adhuc abesset Menippe,
 uisus est constanti atque interrito adire uultu, perinde
 quasi mortem nihil omnino formidaret, tanquam hoc
 ipsum uellet ijs, qui procul à specus ingressu stabant,
 ostendere: uerum simulatq; despexit in hiatum, uiditq;
 profundum atque atrum antri recessum, simulq; ego
 eunctantē etiam illū aconito mordēs pede correptum
 detraherem, infantium ritu eiulabat, suosq; deplorabat
 liberos, nihilq; nō faciebat, in omnem speciem sese con-
 uertens. **M E N.** Num igitur fucate sapiens erat ille,
 neque uere mortem contemnebat? **C E R.** Haud ue-
 re: ceterum ubi uidit id esse necesse, audaciam quan-
 dam præ se ferebat, quasi uero uolens id esset passurus,
 quod alioqui uolenti nolenti tamen omnino fuerat
 ferendum, uidelicet quo spectatoribus esset miracu-
 lo. Equidem illud in totum de uiris istiusmodi uere
 C 2 possum

possim dicere, ad fauces usque specus intrepidi sunt, ac fortes: porro intus quū sunt, nihil mollius neq; fractius.

MEN. Ceterū ego quonam animo tibi uisus sum subisse specum? C F R. Vnus mortalium Menippe sic mihi uisus es subire, ut tuo dignum erat genere, & prior te Diogenes, propterea quod neutiquam adasti subieritis, aut intrasti: uerum tum ultronei, tum ridentes, atque omnibus plorare renunciātes.

PRAEFATIO SEV HER

CVLES GALLICVS LVCIANI

Des. Erasmo Roterod. interprete.

HERCVLEM Galli lingua gentis uernacula Ogmium uocant. Porro deum ipsum noua quadam atq; inusitata figura depingūt: decrepitus est apud illos, recaluaster, reliquis capillis, si qui reliqui sunt, planē canis, cute rugosa, & in aterrimū exusta colorem, cuiusmodi sunt nautae isti senes. Charontem potius aut Iapetū quempiam ex his qui apud inferos uersantur, dicerēs. In summa, quiduis potius quā Hercules esse conijceres ex imagine. Atque tali specie quum sit, tamen Herculis ornatū gerit, ut qui tum leonis exuuium indutus sit, tum clauam dextra teneat, tū pharetram humeris aptatam portet, tum arcum tensum leua prætendat: deniq; modis omnibus

bus Hercules est. Hæc equidem arbitrabar in Grecani
 corum decorum contumeliam perperam facere Gallos,
 quum eum eiusmodi fingeret effigie, quo nimirum illum
 talibus picturis ulciscerentur, quod olim in regionem
 ipsorum incurfasset, prædas agens id temporis, quum
 Geryonis armenta uestigans, Occidentalium gentium
 plerasq; regiones peruastaret. At nondum etiam dixi,
 id quod erat in imagine maxime nouum atq; mirandū:
 siquidem Hercules ille senex, ingentem admodum homi-
 num multitudinem trahit, omnibus ab aure reuinctis:
 porro uincula catenule tenues auro electrone confre-
 ctæ, pulcherrimis istis monilibus adsimiles. Atqui quum
 uinculis usque adeo fragilibus ducantur, tamen neq; de
 fugiendo cogitant, quum alioqui cōmode possint, neq;
 prorsus obnituntur, aut pedibus aduersus trahentē ob-
 tendunt, sese resupinantes: uerū alacres ac leti sequun-
 tur, ducentem admirantes, ultro festinantes omnes, et
 laxatis funiculis, etiam anteuertere studentes, perinde
 quasi grauitur laturi, si soluerentur uinculis. Ne illud
 quidem pigebit referre, quod mihi uidebatur omnium
 absurdissimum: etenim quum non inueniret pictor, unde
 catenularum summas ansas nefferet, uidelicet dextera
 iam clauam, leua arcū tenente, summam dei linguam
 perterebrauit, atq; ex hac religatis catenulis eos trahi
 fecit. Ipse nimirum ad eos qui ducebantur, uultū et oculos
 conuertebat, arridens. Hæc ego quum diutius aspi-
 crens essem cōtemplatus, admirans, indignās:

Gallus quispiam, qui propius aſtabat, noſtratum literarum non indoctus, id quod declarauit, quum Græcæ nicam linguam absolute ſonaret, philoſophus opinor ex eo genere philoſophorum, quod apud illos eſſe ſeritur: Ego tibi hoſpes, inquit, piſturæ iſtius enigma explicabo: nam uidere uehementer ad eam attonitus ac ſtupefactus. Orationem nos Galli nequaquam arbitramur eſſe Mercurium, quemadmodum uos Græci, uerū Herculi illam tribuimus, propterea quod hic Mercurio longe robuſtior extiterit: nam quod ſenex fingitur, nihil eſt quod mirere. Siquidem una ſacundia conſueuit in ſenectā demum abſolutum uigorem oſtendere, ſi modo uerum ueſtri dicunt poëtae,

Obduci iuuenum denſa caligine peſtus:

Contra ſenectam poſſe quiddam dicere,

Rudi iuuenta melius ac præclarius.

Hinc uidelicet apud uos & Neſtoris lingua melle profluuit, & Troianorum concionatores liriocſſam edunt, uidelicet floridam quandam uocē: nam liria ſi ſatis cōmemini, flores appellantur. Proinde quod ab auribus uinctos ad linguam trahit ſenex hic Hercules, qui non aliud quàm ipſe eſt ſermo, ne id quidē debes admirari, qui quidē nō ignores linguæ cū auribus eſſe cognationem. Neque uero ad contumeliam illius illud pertinet, quod ea pertuſa eſt: nam memini, inquit, & Iambicos quosdam uerſiculos ē comœdijs apud nos diſcere;

Siquidem uiris loquacibus

Extrema

Extrema lingua perforata est omnibus.

Quin de eodem hanc in summa habemus opinionē, ut quicquid egit, id oratione facundiāq; confecisse putemus, utpote uirum sapientem, ac persuadendo plerāq; sibi subegisse. Iam tela illius nimirū rationes sunt acutæ, missiles, citæ, atq; animam sauciantes: unde pennigera dicta uos quoq; nominatis. Hastenus Gallus. Ac mihi quidem quum huc me conferens mecū inter eundem perpenderē, num decorū iam esset, ut tam grandis natu, quiq; iam pridem ab his doctrinæ certaminibus me met abdicassē, rursus me tam multorū iudiciū calculis exponerē iudicandū, in tempore subiit animū meū eius picturæ recordatio: nam antehac uerebar, ne cui uestrū uiderer hæc admodum pueriliter agere, quasiq; præter ætatem iuuenari. Proinde ne quis Homericus adolescentulus illud mihi impingeret dicens,

*Aetas iam periit tua: Tum illud,
Ac te corripuit cariota senecta, minister
Inualidusq; tibi, & segnes tardiūq; caballi:*

Videlicet eo scommate pedes meos notans. Verum quoties senex ille Hercules recurrit animo, ad quid adducor ut faciam, neq; me pudet hæc audere, quū sim ipsi æqualis imagini. Itaq; robur, celeritas, forma, & si quæ sunt alia corporis bona, ualeant, cumq; his tuus ô Teieuates, Cupido, ubi me mento subcano uiderit auro rutilantibus alis, si uidebitur, uel aquilas præteruolet: neq; laborabit Hippolides, imò nūc uel maxime tēpestiuū

fuert, facundia repubescere, florere, uigere, & quàm li-
cet plurimos ab auribus ducere, ac sepius arcu ferire:
quandoquidem periculum non est, nequando quis præ-
ter spem pharetram inanē reperiatur. Vides quibus mor-
dis etatem meam, meamq; senectutem ipse consoler
animemq;, adeo ut non sim ueritus nauim iam olim in
terram subductam denuo reuellere, suisq; instructam
armis, medium in pelagus demittere. Contingant au-
tem à uobis ò dii, afflatus secundi, quando nunc uel ma-
xime, presente bono atq; amico uento nobis est opus:
quo si digni modo uidebimur, in nos quoq; dicat ali-
quis Homericum illud:

Quos profert senior pannis è uilibus armos.

EVNVCHVS SIVE PAM=

PHILVS LVCIANI, DES.

Erasmo Roterodamo interprete.

V NDE nobis aduenis Luciane seu quidnā
rei rides? Semper tu quidem & aliās con-
sueuisti nobis hilaris ac festiuus occurre-
re, uerū isthuc maius aliquid solito uidetur esse, de quo
risum nec comescere queas. LVC. Eforo tibi adsum
ò Pamphile: porrò mox efficiam, ut tu quoq; mecum ri-
deas, simulatq; audieris cuiusmodi litis adfuerim actio-
ni, duobus philosophis inter sese contendentib. PAM.
Iam isthuc ipsum profecto ridiculum est quod ais, phi-
losophos

Iosophos inuicem lites agitare. Nam etiam si quid ma-
 gni fuisset negocij, inter ipsos modeste citraq; pugnam
 controuersiam cōpositam oportuit. L V C. Quid ais?
 tranquille componant illi, qui quidem solida plaustra
 conuicijs onusta, alter in alterum effuderint, uociferan-
 tes miraq; peruicacia contendentes? P A M. Videli-
 cet de disciplinis atq; opinionibus Luciane, ita ut assor-
 lent, dissentiebāt, quod erant diuerse factionis. L V C.
 Nequaquam, imò aliud quiddam erat hoc de quo dissi-
 debant: nam eiusdem sectæ erant ambo, eiusdemq; scho-
 læ, & tamen orta inter eos lis erat. Porro iudices qui
 cognoscebant, primates erant huius Reip. natuq; ma-
 ximi ac sapientissimi. Breuiter, apud quos pudeat ali-
 quis etiam parum apte quippiam eloquutus, nedum ad
 tantam prouectus inuerecundiam. P A M. Quin tu
 igitur litis argumentū exponis, quo uidelicet ipse eti-
 am cognoscam, quæ res tibi tantum risum concitarit?
 L V C. Scis Pamphile salarium, idq; neutiquam exi-
 guum ab imperatore fuisse constitutum singulis philo-
 sophorum generibus: puta Stoicis, Platoniciis, Epicu-
 reis: cumq; his etiā Peripateticis: ita ut unicuiq; sectæ
 premium esset æquale. Ceterum de mortuo ex his quo
 piam, alius aliquis in eius locum subrogandus est, qui
 sit optimatū calculis probatus. Porro premium illud,
 neq; bubula pellis erat quæpiam, quemadmodum ait
 poeta, nec porcellus: uerum singulos in annos decies
 mille nummum, quos accipiunt, uti doceant inuentur-

tem. P A M . Memini quidem ista . Quin aiunt nuper ex illis diem obisse quempiā: alterum (ni fallor) ē Peripateticis. L V C . Hæc ipsa Pamphile Helena, propter quam illi inter sese singulari certamine conflictabant . Et hætenus quidem nihil etiam ridendū erat in illis præter hoc, quod quum philosophos esse se profiteventur, ac pecunias pro nihilo ducere: tamen carū gratia perinde atq; pro patria in discrimen adducta, pro religione maiorum, pro monumentis progenitorū decertarent. P A M . Atqui Peripateticorū istud est decretum: non admodū esse negligendas pecunias: ueram eas in tertio quodam bonorum ordine esse ponendas. L V C . Recte dicis. Nam ista quidē aiunt. Proinde belum hoc ex maiorū iudicio, sententiāq; illis extitit: uerum quæ postea consequuta sint, iam ausculta . Primū cōplures quidem alij in defuncti illius funebribus ludis decertabāt: sed inter hos præcipue duo uiribus pares: puta Diocles ille senex: nosti quē dicam, contentiosum illū inquā: præterea Bagoas, qui quidē ea specie est, ut Eunuchus esse uideatur . Inter hos initio de doctrina, deq; philosophiæ decretis atq; opinionibus est decertatum: & uterq; sui specimen ac documentū dedit, quod esset Aristotelicæ factionis, quodq; eius placita sequeretur ostēdit. At per Iouē in hoc certamine, neuter altero superior erat. Lis igitur huc deflexit deniq; . Diocles definēs iam eruditionis suæ periculū ac specimen ostendere, ad Bagoam descēdit, ac uitā illius in primis carpes

carpere est aggressus. Bagoas itidem huius uitam uicissim taxabat. P A M. Idq; merito Luciane. Siquidē eius rei magis erat habenda ratio. Proinde si ego forte iudex causę sedissem, magis in hoc ut mihi uidetur, futurus eram occupatus: potiusq; spectassē, uter moribus esset præstantior, quàm uter ad disputandū ac dicendum promptior: atq; illi potius quàm huic uictoriam adiudicassē. L V C. Recte dicis: Equidem isti tue sententię meum & ipse calculum addo. Verū ubi iam conuicijs, ubi maledictis essent satiati, tandem Diocles illud aiebat nefas esse, uel conari aut proponere Bagoam, uti cum philosophię studio, cumq; pulcherrimis illius præmijs commercium haberet, qui quidem Eunuchus esset. Imò hoc hominum genus, non solum ab eiusmodi contubernio secludi oportere, uerum ab ipsis etiam sacris, ac uasis puris, breuiter ab omnibus publicis coctibus eijci: ostendens inauspicatum quoddam & occursum infaustum spectaculum fore, si quis mane domo egressus, uel uideat istiusmodi quippiam. Atque hac de re multis uerbis differebat, affirmans Eunuchum neque uirum esse, neque mulierem, sed quiddam utrinq; compositum & conflatum, planeq; monstrum ab hominum natura specięq; alienum. P A M P H I L. Nouam accusandi rationem nobis narras Luciane. Iamq; & ipse ridere compellor, crimen audiens tam inauditum. Sed alter ille quid? Num obticebat? An uicissim & ipse quiddam ausus est ad ista respondere?

LVC. Initio quidem pudore ac metu (nam id est istis familiare) diutius obticebat, erubescens interim, palamq; præ se ferens id quod erat. Tandem autem tenuerem quandā ac muliebrem edens uocem, negabat equum facere Dioclem, qui se quod Eunuchus esset, ob id à philosophia secluderet, cum qua foeminis etiam esset commercium. Allegabantur, Aspasia, Diotima, Thargelia, quæ causam illius adiuuabant. Præterea Academicus quidam Eunuchus natione Gallus, qui paulo ante nostram etatē maximi nominis apud Græcos floruiisset. Porro Diocles etiam illum ipsum siquidem extaret, ac simili negotio sese misceret, prohibiturum sese respondit, nihil expauesactum opinione, quam apud uulgus obtinebat. Ad hæc quum ipse quadā dicteria in illum iaciebat, tum referebat in eū, quæ à Stoicis maximeq; Cynicis dicta ad risum concitandum erant idonea, de corpore mutilo atq; imperfecto. Hac in re iudicium cognitio uersabatur. Deniq; totius causæ iam illud caput esse cœpit: Num Eunuchus idoneus esset censendus, qui ad philosophiam admitteretur, quiq; iuuenibus præfieri postularet, quū alter interim formam etiam ac corporis integritatem, in philosopho requirendam esse diceret. Maxime uero uti barbam altam ac promissam gerat, quo uidelicet ijs, qui discendi cupidi aduenirēt, uir grauis appareat, et is cui fides haberi debeat, neq; indignus uideatur decem illis drachmarū milibus, quæ forent ab imperatore capiendæ. Ceterum Eunuchorū conditio

conditionem etiam quàm Spadonum esse uiliore. Nane illos aliquando uirile quiddam expertos fuisse, at hunc ab ipso statim ortu fuisse exectum, planeq; animal esse quoddam uarium atq; anceps, non aliter quàm cornices, quæ neq; inter columbas, neq; inter coruos numerari queant. Alter contra responderet eo iudicio non de corporis agi figura, uerum de animi uirtute, proinde de mentis qualitatem expendi oportere, deq; dogmatum cognitione querendum esse. Eius rei testis citatus Aristoteles, qui quidem Ermeam cunuchum Atarne oriundum tyrannum supra modũ sit admiratus, adeo, ut illi perinde atq; Dijs sacra fecerit. Ausus est et illud addere Bagoas, multo magis idoneum esse cunuchum, cui adolescentes erudiendi credatur, quod ab hoc nulla in illos calumnia possit herere, neq; Socraticum illud crimen in hunc competat, quod adolescentulos corrumpat. Deinde quæ ille potissimum in mentũ imberbe fuerat cauillatus, ea hic facete, ut ipsi quidem uideatur, reiecit. Etenim si è barba prolixitate, inquit, philosophos æstimare conuenit, nimirum hircus ante omnis primas tenebit. Hic tertius quidam assistens (nomen hominis filebitur) atqui iudices, inquit, hic malis leuibus, ac sceminea uoce, reliquoq; corporis habitu cunuchis adsimilis, si quis uestes detrahat, egregie uir esse uidebitur. Alioqui mentiuntur qui ferunt cum aliquando in adulterio deprehensum, membra in membris, ut legum tabulæ loquuntur, habentem: atq; id quidem

dem temporis ad Eunuchum confugisse, eaq; reperta
latebra absolutum fuisse, quum iudicibus crimen per-
suaderi non posset, ut qui è specie hominem iudicaret
Eunuchum. At nunc mihi palinodiam canturus uide-
tur, idq; propter ostentatum præmium. Hæc quum di-
cerentur, omnibus, ut par erat, risus est obortus. Porro
Bagoas magis etiam perturbabatur, omnem in speci-
em sese uarians, atq; in innumerabiles uersus colores,
tum frigido sudore fluens: ac neq; decorum sibi existi-
mabat adulterij crimen agnoscere, neque rursus eam
accusationem inutilem ad præsens certamen arbitra-
batur. P A M. Profecto deridicula sunt ista Luciane,
neq; uulgarem uobis, uti cõiectandum est, uoluptatem
præbuerunt. Verum quo tandem res euasit? Et quid su-
per his pronunciarunt iudices? L V C. Non erat ea-
dem omnium sententia. Verum alijs quidem uisum est,
uti nudato illo, quemadmodum in emptitijs seruis fieri
consuevit, inspicerent, num in ijs quæ ad penem perti-
nent, philosophari posset. Alij uero sententiam dixer-
multo magis etiam hac ridiculam, nempe ut accersitis
è lustris mulieribus aliquot iuberent illū cum illis con-
gredi, ac uiri officio fungi, astante interim è iudicibus
quopiam, qui quidem esset natu maximus, fideq; spe-
ctatissima, qui inspiceret, num philosophum præstaret.
Hæc ubi omnium risu fuissent excepta, neq; quisquam
omnino adesset, cui non doleret alius risu cõcussus, ui-
sum est, ut integra causa in Italiam reijceretur. Et nūa
alter

alter, ut aiunt, ad eloquentiæ ostentationem semet ex-
ercet, atq; instruit, & accusationem quàm elaboratis-
simam meditatur, adulterij crimen aggrediens, id quod
ipsi maxime aduersatur. Quod quidem & hic facit, iux-
ta malorum rhetorum morem, quum ex ipso crimine
aduersarium inter uiros recenset. Contra Bagoas di-
uersa cura, quemadmodũ audio, & assidue uirũ agit,
negociumq; præ manibus habet. Postremo uicturum
se sperat, si modo docere possit, se nihilo deteriorem
esse equas incuntibus asinis. Id enim amice uisum est
optimum philosophiæ documentum, atque una demon-
stratio, quæ refelli nõ queat. Proinde optarim, ut filius
qui mihi est adhuc admodũ adolescens, non animũ &
linguam, sed penem haberet ad philosophiã idoneum.

LUCIANVS DE SA-

CRIFICIIS, DES. ERASMO

Roterodamo interprete.

NIMVERO si quis recēdere uelit, quæ
E stultissimi mortales facit in sacris, in
festis diebus, in adēdis salutandisq; dijs,
tum quas res ab illis petant, quæ uota faciant, cuiusmo-
di sint, quæ de illis sentiunt, statuuntq; equidem haud
scio, sit ne quisquam animo curis ita confecto, usq; adeo
mæsto quin risurus sit, ubi perpenderit negocij, tum
absurditatē, tum amentia. At multo ante quàm ridere
incipiat

incipiat, opinor secum illud expendet: atrum pios istos
 appellari conueniat, an contra dijs inimicos, atq; infelices,
 ac Genios malos, qui quidem numen ipsum rem
 usq; adeo humilem atq; abiectam existimant esse, ut hu-
 manis egeat obsequijs, utq; adulatione capiatur ac gau-
 deat: rursum ut stomachetur, atq; iracunde ferat, si ne-
 gligatur. Nam Aetolica illa mala, simulq; Calydonio-
 rum calamitates, totq; hominum cedes, ad haec & Me-
 leagri interitum, haec omnia à Diana autore profecta
 esse praedicant, quae uidelicet grauiter ferret, quod ab
 Oeneo non esset ad sacrificium adhibita. Vsq; adeo ni-
 mirum alte dolor hic animo illius infederat, quod sa-
 cris epulis esset frustrata. Quin illam iam mihi uidere
 uideor, ut erat id temporis, in caelo solitariam, reliquis
 dijs ad Oenei conuiuium profectis foras, miseris modis
 gerentem sese, ac miserabiliter eiulantē, quod ab eius-
 modi festo esset absutura. Contra Aethiopes illos for-
 tunatos, ac multis modis felices quis dixerit, si mo-
 do Iupiter illis gratiam referret pro humanitate,
 quam in initio poematis Homericum in ipsum exhibue-
 rant, duodecim perpetuos dies epulis acceptum, idq;
 quum reliquis etiam dijs comitatus ad conuiuium ue-
 niret. Vsq; adeo nihil ut apparet, quicquid faciunt illi,
 gratis faciunt: uerū sua bona uendunt mortalibus, atq;
 emere quidem ab illis licet omnia, puta bonam ualetu-
 dinem bucula, diuitias bobus quatuor, tum regnū bo-
 bus centū. Præterea sospitem ab Troia in Pylum re-
 ditum

ditum tauris nouem. Iam ex Aulide ad Ilium transmittendi facultatem regia puella. Nam alius quidam, ne id temporis urbs caperetur, à Minerua mercatus est bouibus duodecim, ac peplo. Verisimile est autem, esse præterea quedam, quæ uel gallo, uel corolla, uel solo thure ab illis redimi queant. Hæc igitur quum non ignoreret, opinor, Chryses ille, utpote tum sacerdos, tum senex, diuinarumq; rerum egregie peritus, posteaquam re infecta redisset ab Agamemnone, tanquam qui pridem Apollini mutuum dedisset beneficium, ita nunc imputat ac reposcit uicem, quum conuiciatur etiam prope modum, nempe quum sic ait: Equidem Apollo egregie, templum tuum, quum id temporis adhuc esset incoronatum, se penumero coronis ornaui, deinde tam multas tibi in aris adoleui coxas taurorum, pariter atq; caprarum. At tu contra, me negligis, quum huiusmodi patiar iniurias, proq; nihilo ducis hominem bene de te meritum. Qua quidem oratione intantum ille pudefactus est, ut protinus arrepto arcu, ac supra nauium stationem sese collocans, pestem in Græcorum copias iacularetur, ne mulis quidem & canibus intactis. Sed quoniam de Apolline incidit mentio, referam de eodem & alia, quæ de illo sapientes isti tradunt, non illa quidem, quoties quàm infelicitè amarit, nō Hyacinthi cædem, neq; Daphnes superbiam, uerum quemadmodum damnatus etiam fuerit, & ob Cyclopes interfectos in exilium exactus. Vnde factum, ut è cælo in terram demitteretur

teretur, humana iam sorte usus, nostrisq; malis factas obnoxius. Præterea autem quemadmodum in Thessalia mercenariam operã suam locarit apud Admetum, tum item in Phrygia apud Laomedontem, atque apud hunc quidem haud solus, uerum cum Neptuno, quum ambo propter egestatem lateres cõponerent, inq; construendis mœnibus operam præstarent. Ac ne mercedem quidem solidam à Phryge illo tulerunt, uerũ debbat illis adhuc de summa, ut ferunt, plus triginta drachmas Troiani nomismatis. Quid enim? An nõ hæc in deorum honorem fabulantur poætæ? atq; his etiam multo diuiniora de Neptuno, de Prometheo, de Saturno, de Rheâ, deniq; de uniuerſa fermè Iouis familia, idq; inuocatis, ut adsint canentibus in exordio poematum, Musis, à quibus tandem uelut afflati numine, id quod apparet, huiusmodi quædam cantât. Quemadmodum Saturnus ut primũ cœlum patrem suũ executisset, ipse in eo regnauerit, deinde liberos suos deuorarit, sicuti ferunt fecisse & Argiũ illũ Thyestem. Deinde quemadmodum Iupiter furtim occultatus à Rheâ, saxũ pueri loco subiiciente, in Cretam sit ablegatus, atq; inibi à capella nutrice sit alitus, itidem uidelicet, ut Telephus à cerua, Cyrus Persa, is qui prior regnauit à cane narratur enutritus. Postea quemadmodum expulso patre, atq; in uincula coniecto, ipse potitus sit imperio. Duxerat autem uxores complureis quidem alias: sed postremo loco Iunonem germanã, idq; iuxta Persarum

farum & Assyriorum institutum. Tum autē quod esset in amores propensus, atq; in Venerem effusus, facile cœlum liberis expleuerit. Quorum alios ex sue sortis deabus creavit: alios contra nothos, ex mortali terra restiq; genere sustulerit. Quum interim generosus ille, nunc in aurum, nunc in taurum, nūc in cygnum aut aquilam uerteretur: ac in summa plures sibi formas assumeret, quā uel Proteus ipse. Porro Minervam ē suo ipsius capite progeniuit, hanc planē sub ipso cerebro complexus. Nam Bacchū imperfectum adhuc (ut aiunt) ē matre etiamnum conflagrante surreptum, in suum femur illatum defodit. Deinde urgente partu, execuit. Nec his dissimilia de Iunone etiam canunt. Nempe hanc citra uirilem congressum, subuentaneo conceptu grauidam puerum edidisse Vulcanū: atq; cum quidem non admodum fortunatum, uerum excusorem ac fabrum ærarium: quiq; perpetuò tum in igni, tum in fumo uersetur, ac scintillis oppletum: quippe cuius ars in fornacibus exerceatur. Tum autem ne pedibus quidem integris: claudicare enim ē ruina, quā à Ioue præceps datus esset ē cœlo. Quod ni Lemnij pro sua bonitate cum, dum adhuc ferretur in aere, suscepissent, perierat nobis Vulcanus: non aliter quā Astryanax ē turri deiectus. Quanquam quæ de Vulcano narrant, toleranda uideantur. Cæterum de Prometheo, cui non cognitū est, q̄ atrocita sit passus, propterea quod supra modum humane gentis amans fuerit? Siquidem hunc

Iupiter in Scythiam deportatū super Caucasum montem cruci suffixit: adhibita illi aquila, quæ iecur illius assidue circumroderet. Hic itaq; poenas pendit. Porro Rhea (nam sunt hæc quoq; simul referenda) an non indecore, atq; indigne facit? Iam anus quum sit, & ætate exacta, ijsq; rebus intempestiua: deinde tam multorum mater deorum, dum pueros adhuc adamat, eosq; zelotypia prosequitur: dumq; Atten ipsam leonibus secum circumuectat, præsertim quum iam utilis esse non queat? Itaq; quinam post hac uitio uertat aliquis, uel Veneri quod adulteretur, uel Dianæ qd' ad Endymionem frequenter medio è cursu diuertens descendat? Sed age missas faciamus has fabulas: atq; ipsum coelum conscendamus, poetico illo more subuolantes: ea uimirum uia, quam unam pariter cum Homero Hesiodus com-
monstrat, contemplaturi, quem in modū singula apud illos sint ordinata. Ac primum quidem quod forinsecus sit ferreum: uel ab Homero, qui id ante nostrā ætatem dixit, audiuius. Quod si superas, ac sublato paulum capite sursum aspexeris, ac planè in ipsum quasi dorsum perueneris, ibi simul & lumen apparet candidius, & serenior sol, & astra fulgentiora, nihilq; usquā oculis occurrit nisi clarus dies, ac solum undiq; aurum. Ceterum introgrediēti, primo loco mansitant Horæ: quippe portas seruant. Post eas Iris ac Mercurius: utpote ministri Iouis & internuntij. Deinde Vulcani fabrilis officina, omnigeno referta artificio. Postea de-
orum

orum *edes*, ac Iouis ipsius regia: quæ quidem omnia Vulcanus pulcherrime fabricatus sit. At uero dii iuxta Iouem assidentes (conuenit enim opinor, ut in supernis illis sedibus magno strepitu, fastuq; uiuatur) in terram despicunt: & quoquo uersum intento capite, circumspiciunt, sicunde subuolantem ignem uideant, aut nidorem in aere surgentem, circaq; fumum rotantem sese. Quod si quis forte sacrum faciat, epulantur omnes fumo inhiantes, ac muscarum in morem sanguinem exugentes circum aras effusum. Alioqui si domi cibum capiant, nectare atq; ambrosia uiscitant. Nam olim homines etiam ab illis in conuiuium sunt adbibiti, unaq; cum eis potarunt: nempe Ixion ac Tantalus: uerum illi quoniam uim & raptum pararent, essentq; futiles & garruli: ob id in hunc quoq; diem poenas luunt. Porro reliquo mortalium generi coelum iam inaccessum est, atq; occultum. Et in hunc quidem modum uiuitur à dijs. Proinde uidelicet & iam mortales ipsi in colendis illis consimilia quedam atq; istis consentanea moliantur. Nam primum lucos illis attribuerunt, tum & montes dicarunt, præterea aues consecrarunt: deinde suam cuiq; arborem assignarunt. His factis per regiones illos distributos colunt, eosq; uelut in ciuitatem suam receperunt. Nempe Apollinem Delphi Delijq; Minervam Athenienses: quæ quidem Græcis Athena dicta, uel ipso uocabulo se ei Reip. familiarem esse testatur. Argiui Iunonem: Mygdonij Rheam: Venerem Paphij. Rursum autem

Cretenses Iouē affirmant, non modo uixisse apud sese, nutritumq; fuisse: uerum etiam sepulchrum illius ostendunt. At nos scilicet interim tam multis iam seculis salimur: qui quidē opinemur Iouem tonare, pluerē, reliquaq; omnia peragere. Et illud nos latuit, eū iam olim fuisse defunctū, & apud Cretenses sepultū. Deinde uero phanis in honorē illorum erectis, ne testis uidelicet aut penatibus careant, formas illorū exprimūt, adhibito ad id uel Praxitele, uel Polycleto, uel Phidia. At hi quidē artifices, haud scio ubinam uisam, eorū effigiem representant. Ac Iouē quidem barbatū fingūt. Apollinem uero semper puerū. Mercuriū iam pubescentem, primamq; ducentē lanuginem. Neptunū nigro capillitio, caesys oculis Mineruā. Attamen qui templa ingrediuntur, nō iam arbitrātur sese uidere, uel ebur ab Indis aduectū, uel ē Thracū uenis effossum aurū: uerum ipsum Saturni Rheaq; filiū à Phidia in terrā hospitem adductū, iussūq; Pisanorū in solitudine custodem ac speculatorē assistere: idq; hoc contentū prēmio, boniq; consulentē, si intra quinq; perpetuos annos dum olympia celebrantur, interim obiter illi sacrificet aliquis. Tum autē constitutis aris, designatis sacrorum septis, puris uasis collocatis, uictimas offerūt: bouē aratorem agricola, agnū opilio, capram caprarius. Est qui thus, est qui placentulā offerat. At si quis pauperis ita Deo litat, ut dexterā duntaxat suā ipsius exosculetur. Iam uero quū immolant (nam ad illos redeo) primum sertis coronant

coronant pecudem, multoq; ante explorant, num legitima sit & sacris idonea: ne quid forte mactent ex his, quæ religio repudiat: deinde ad aram applicat, ac sub oculis dei iugulant, flebile quiddam emugientē, beneq; sicuti licet conijcere, ominatam: deniq; uoce iam leuiore ad sacri tibus respondentem. Quis uero non facile coniecet gaudere deos, quū ista spectant? Quin & in frontispicio posita scripturā denunciāt, ne quis intra pura uasa consistat, qui manibus sit impuris. Atqui sacrificus ipse sanguine scedatus, neq; aliter q̄ Cyclops ille pecudē incidit, intestina educit, cor reuellit, cruorem aræ circumfundit. Et quid tandē non obiens, peragensq; quod ad pietatē, sacrorumq; ritum pertineat? Post omnia demum incenso igni, caprā ipsam pariter cum pelle deportatam imponit: ipsam item cum lanis ouem. Nidor interim ille sacer atq; diuinus sursum fertur, atq; in ipsum usq; cœlū subuectus paulatim diffunditur. Iam uero Scythæ reliquis omnibus hostijs omisfis, ut quas uiles atq; humiles existiment, ipsos homines mactant Dianæ, atque eo ritu deam placant. Verum hæc fortassis modesta uideatur: cumq; his ea quæ faciliant Assyrij, quæ Phryges, quæ Lydi. Verum, si in Aegyptū profisciscaris: ibi demū, ibi uidebis permulta religiosa, planeq; cœlo digna. Puta Ionē arietino uultu: Mercuriū illū optimū facie canina: Panem uero totum hircū. Ad hæc alium Ibim, alium Crocodilum, alium etiam Simiam. Quod si his quoq; de rebus

Quo planè pernosſe queas didiciſſe libebit, complureis ſophiſtas audies: tum ſcribas, ac prophetas, mento raſo, qui tibi narrent (Sed prius, ut dici ſolet, Fores occlude prophane.) Quemadmodū uidelicet quondam ea ſeditione territi, quā mouerant hoſtes atq; gigantes, in Aegyptū deuenerint: ut illic in poſterum tuti ab hoſtibus latitarent. Et ob eam cauſam alius hircum induerit, alius arietem, nimirū præ formidine, alius ſeram, alius auem. Atq; hinc eſſe, ut dii nunc etiam eas obtineāt formas, quas id temporis aſſumpſerant. Nam hæc diligenter mandata literis, idq; ante annos plus decies mille in adytis illorū reposita ſeruantur. Porro ſacrorum peragendorum idem ſermē apud illos ritus, niſi quod hoſtiā luſtu proſequuntur: iamq; maſtata circumfuſi membra laniāt. Sunt qui ſepeliant duntaxat, poſtea q̄ occiderint. Nam Apis ille, qui quidem deus apud illos eſt maximus, ſi quando moriatur, quis uſq; adeo magni faciat ceſariem ſuam, qui nō eam detondeat, ac nudo capite luſtū præ ſe ferat: etiā ſi uel purpuream Niſi comam habuerit? Eſt autem hic Apis deus ex armento iā antea ſuffragijs designatus: utpote multo formoſior ac uenerabilior reliquis illis priuatis & gregarijs bubus. Hæc igitur quum ſic habeant, & tamen à uulgo uera, ſeriaq; credantur: mihi quidē poſtulare uidentur, non qui reprehendat, ſed uel Heraclitum potius aliquem, uel Democritum: quorum hic amentiam eorum rideat, ille deploret inſcitiam.

Eraſmus

ERASMVS ROTERO-

DAMVS IOANNI EUTY-

chio suo S. D.

VANQVAM hic Luciani Dialogus
 Q Eutychi doctissime, plurimum habeat ar-
 tis, ob decorum mirè seruatum in perso-
 nis tam multis, tamq; diuersis: tamen aliquot repperi,
 qui dicerent esse premendū, quod liberius ac uelut ἐξ
 ἑμῶν φιλοσοφῶν omne genus lacèret. At mihi
 uidetur iustius esse stomachandum in huius seculi mo-
 res, quo uidemus philosophorū ac theologorum scho-
 las multo puerilius etiam inter se disfidere: nec minus
 atrociter digladiari, tum inter religionis professores
 nihilominus cruentam esse pugnam, quàm in eo conui-
 uio fuisse Lucianus, uel finxit, uel retulit. Hunc igitur
 libellum, quoniam fortè ἀδελφῶν repperi,
 Et tamen patrono uidebatur egere, Eu-
 tychio dicaui. Bene uale, καὶ εὖ τῷ
 χαί, ut planè sis quod dice-
 ris. Antuerpiæ. An.
 M. D. XVII

D § Luciani

LVCIANI CONVIVIVM

SEV LAPITHAE, DES. ERAS.

Roterodamo interprete. Philon, Luc.

PHILON.

OVAM quandam & uariam disputatio-
 nem Luciane uobis fuisse narrât, super coe-
 nam apud Aristenetum: tum philosophi-
 eos quosdam sermones dictos, ac super his summam cõ-
 tentionem exortam fuisse. Quod ni mentitus est Chari-
 nus, etiam ad uulnera usq; rem processisse: deniq; san-
 guine conflictum fuisse diremptum. L V C. Atqui un-
 denam Philon ista rescivit Charinus? neq; enim is no-
 biscum aderat in cõuiuiio. P H I L. E Dionico medico
 aiebat audisse sese: Porro Dionicus etiam ipse è conui-
 narum numero fuit opinor. L V C. Fuit maxime. Verũ
 ne is quidem ab initio rebus omnibus fuit præsens: sed
 serius aduenerat, media fermè pugna, pauloq; ante nul-
 nera. Proinde demiror, si quid comperti, certiũe refer-
 re potuit, qui non ordine spectarit illa, unde inter illos
 nata lis, postea ad sanguinem usq; deducta est. P H I L.
 Proinde Luciane Charinus, etiam ipse si rem comperti-
 tius uellem cognoscere, & quo singula modo sint gesta
 doceri, te adirem iussit. Nam Dionicũ etiam ipsum fas-
 sum fuisse: ne se quidem toti negotio præsentem adfu-
 isse. Te uero quicquid esset actum, id omne comperto
 certoq;

certoq; scire: tum etiam quæ dicta inter illos fuerint, meminisse: quippe qui eiusmodi nō obiter neq; neglectim audire, sed per ocium atq; attente auscultari sis solitus. Proinde nunquam effugies, quin nos hoc suauissimo accipias epulo: quo mihi quidem haud scio an ullum possit accidere iucundius: præsertim quod sobrij per ocium tutò ac citra sanguinem, extraq; teli, quod aiunt, iactum constituti sumus epulaturi.

Siue senes aliquid, Super cœnâ sunt debacchati,
Siue etiam iuuenes

à mero cōpulsi sunt, quæ neutiquam fas erat, tum dicere, tum facere. L V C. Iuuenilius tu quidem Philon, atq; inconsultius hæc nos iubes in uulgus efferre, eaq; referre, quæ inter pocula ab ebrijs sunt acta: quum hæc magis oporteat obliuisci tradere, eaq; omnia Baccho deo uelut auctori imputare: qui quidem haud scio an quenquam suis non afflatum Orgijs, & Bacchanalium expertem præterierit. Proinde uide ne hominis sit partem bene morati, eiusmodi adamusim exquirere: quæ rectius erat in cōuiuio reliquisse, atq; ita discedere. Siquidē odi (sicut inquit uersus poëticus) memorem conpotorē. Ne à Dionico quidē recte factū, qui hæc apud Carinū effutiuerit, immodicamq; & pridianā dissiparit temulentiam hominum philosophorum. Caterum ego, absit ut istiusmodi quippiam sim dicturus. P H I L. Nugæ atq; Luciane, quū ista dicis. Quin haudquaquam oportebat ad istum modū apud me præsertim agere: ut qui
certo

certo sciam, te multo cupidiorē esse narrandi, quā ego sim audiendi: adeo ut mihi uidearis, si desint qui te audiant, uel ad columnam aliquam, aut statuam libenter accessurus, quo cūcta pariter euomas. Quod si nūc coner discedere, non fines, ni te prius audiero, abire: uerum ultro aderis, consectabere, rogabis. At tum ego te uicissim lusero. Idq; adeo, si ita uis, abimus: ex alio quopiam hac eadem audituri. Tu uero ne dicito. L V C. Age ne quid succenseas: equidem dicam, quandoquidē usque adeo cupidus es audiendi: uerum heus ea lege, ne passim in uulgus efferas. P H I L. Ni prorsus ignoro Lucianum, tute istuc potius feceris. Nam prior ipse denarabis omnibus, ut me quidem ad id nihil futurum sit opus. Sed illud mihi primo responde loco: Aristanetus, num filio Zenoni dabat uxore, atq; ita in nuptijs eius uos accepit? L V C. Non: imò filiam suam elocauit Cleantidē, Idq; Eucriti nummularij filio, qui philosophiæ dat operam. P H I L. Formoso admodū per Iouem adulescentulo: tametsi tenero adhuc & uxoriæ rei non admodum maturo. L V C. Verum: at non inueniebat, opinor, alterum generū magis idoneum. Hunc igitur qui tum modestus uideretur, tum ad philosophiæ studium propensus: præterea autem unicus Eucriti diuitis, ex omnibus delegit filię suæ maritum. P H I L. Causam neutiquam leuem dixisti, nempe quia diues sit Eucritus. Verū heus Luciane, quinā erant conuiue? L V C. Reliquos illos quorsum attinuerit tibi recensere? Verū ē philo-

ē philosophorum numero, ac literatorum, quos potissimum opinor, audire cupis: Zenothemis erat, senex ille Stoicus: unaq; cum hoc Diphilus, cui cognomen Labyrinthus: & hic quidem quod esset Zenoni Aristeneti filio præceptor. Deinde Peripateticæ factionis Cleodemus: nosti hominem, nempe dicacem illum & argutum, atq; ad refellendum instructum. Discipuli gladium ac bipennē nominant. Quin & Hermon aderat Epicureus. Verum hunc quum ingrederetur, Stoici toruis obtuebantur oculis, & auersabantur, palamq; perinde quasi parricidam quempiam atq; impium ac funestum detestabantur. Et hi quidē tanquam Aristeneti ipsius amici, familiaresq; fuerant ad cœnam uocati, quos comitabatur & istius grammaticus, & Dionysodorus rhetor. Iam uero propter sponsum Cheream unā cum illo ad conuiuium accesserant, Ion ille Platonius: quod is inueni præceptor esset, uir uenerandus aspectu, ac maiestatis quiddam præ se ferens, multumq; dignitatis ipso ostendens ore: Vnde nonnulli propter animi constantiam ac rectitudinem regulam illum appellant. Huic simul ut ingrediebatur assurgebāt omnes, ac ueluti præcipuum quendam ac primarium hominem comiter atq; officiose exceperunt: adeo ut planē numen aliquod aduenire uideretur, quum adesset Ion admirandus ille. Tandem uero, quum iam omnes fermē conuiuæ præsentēs essent, tempus erat ut discumberetur. Itaq; ad dextram ingressus totam illam spondam mulieres (erant autem

autē complures) occupabant. Inter quas erat & sponsa summo studio culta: hinc atq; hinc stipata sceminis, Porro ex aduerso ostij altera turba, pro cuiusq; dignitate locis distributis. Porro ē regione mulierum primo loco accūbebat Eucritus, secūdo Aristanetus: sub hęc ambigi cœptū, utrū altero priorē oporteret accumbere, Zenothemim ne Stoicū, quippe senē: an Hermonē Epicurē. Nam hic erat Castoris ac Pollucis sacerdos: tum autem nobilissimæ inter ciues familiæ. Verū eam hesitationem sustulit Zenothemis: si me inquit Aristanete, minoris ducis Hermone, uiro uidelicet isto, ut ne quid aliud mali dicā Epicureo, discedo, totumq; conuiuium uobis relinquo. Et puerum protinus aduocat, discedere parans. Tum Hermon. Imò habeto, inquit, tibi priores partes Zenothemi. Quanquam etiam si nihil aliud, uel hoc nomine par erat concedi, quod sacerdos sim, ut planē contemnas Epicurum. Rideo, inquit Zenothemis, sacerdotem Epicureum. Simulq; cum dicto accūbebat. Post hunc tamen Hermon. Deinde Cleodemus Peripateticus: pone hunc Ion, proxime hunc sponsus, post eum ego, iuxta me Diphilus: huic asidebat Zenō discipulus: Postremo rhetor Diōysodorus cū Istieo grammatico. PHIL. Papæ Luciane Musarum conuentum quendam mihi narras fuisse istud conuiuium, quippe plurimis sapientibus ac doctis uiris refertum. Ego uero laudo Aristanetum, qui quum optatissimam illam, ac splendidissimam solennitatem celebraret, præ
ceteris

ceteris sapientissimos uiros adhibere uoluerit: idq; a deo delectis ex unaqua; philosophiæ secta præcipuis, non hos aduocans, illos præteriens: uerū promiscue uocans omnes. L V C. Is uero nequaquam est è uulgariū istorum diuitum numero, uerum & literarū est studiosus, ac maximam uitæ partem in his rebus uersatur. Coenabamus igitur initio quidem taciti & quieti, uariisq; erat apparatus & omnijugus. Neq; enim arbitror operæ precium, ut numero recenscam etiam illa condimenta, cupedias, aromata, atq; id genus illectamenta. Cuncta siquidē affatim suppetebant. Inter hæc Cleodemus admoto ad Ionis aurē ore: nō uides, inquit, senem illū, Zenothemim dicebat, (subauscultabā enim) ut sese opsonijs ingurgitat, utq; iure uestem opplevit: tum quā multa puero à tergo stanti porrigit, putans interim se aliorū oculos fallere: neq; meminit post sese accumbentium? Hæc igitur fac & Luciano cōmonstres, quo testis esse possit. Mihi uero nihil lōne monstratore opus erat: quippe qui hæc multo ante limis iam oculis præuideram. Hæc simulatq; dixisset Cleodemus: irruit in conuiuiū & Alcidamas Cynicus: atq; is quidē inuocatus, uulgatū illud festiuitatis gratia præfatus de Menelao, qui ultro ad fratris conuiuium accessisset. Itaq; plerisq; turpiter atq; impudenter uisus est fecisse: et quod cuiq; tum forte in mentē ueniebat, in eum torquebant: alius illud: Insanis Menelae. Alius rursum:

Verum Agamemnoniæ menti non ista placebant.

Ad

Ad hæc alia quæ pro tempore sæpe, lepideq; dici poterant, in eum obmurmurabant. Nam palam nullus audebat quicquam dicere, propterea quod metuerent Alcīdamantem, utpote conuiciatorem egregium, unumq; è Cynicis omnibus clamosissimum. Quæ quidem re adeo uisus est reliquis antecellere, ut nulli nō esset formidandus. At Aristænetus collaudatū illum quod inuocatus aduenisset, iussit accepta sella, iuxta Istiæum ac Dionysodorum accumbere. At ille: Apage, inquit, muliebre quiddam ac molle dicis uti in scamno aut sella sedeant quemadmodum facitis uos, mollibus in stratis penè supini recumbentes, purpura suffulti. Quin ego tibi uel stans cœnauero in ipso interim conuiuio etiam obambulans. Quod si defatigatus fuero: tum humi substrato pallio, cubito innixus cubuero: qualem uidelicet Herculem pingunt. Ita fiat, inquit Aristænetus, siquidem isthuc mauis. Sub hæc Alcidas in orbem conuiuium lustrans, cœnabat, Scytharum ritu ad uberiora pascua subinde sese transferens, unaq; cum his qui inferebant edulia, circumiens atq; obambulans. Atq; interim tamē dum cibum caperet, haudquaquam negotio uacabat, de uirtute obiter, de uitio differens, tum in aurum atq; argentum dicteria iaculans: iamq; Aristænetū percontabatur, quidnam sibi uellent tam multa, tam magna pocula, quum nō minus usui possent esse fictilia? Verum Aristænetus iam obturbantē, molestumq; esse pergentem, in præsens quidem cōpescuit: ministro innuens ut

ut ingentem calicem, infuso meracissimo uino, illi porri-
geret. Atq; id quidem uisus est optime excogitasse: non
dum etiam intelligens, quantorū malorū is calix esset
autor futurus. Hūc igitur ut accepisset Alcidas, ali-
quantisper silentium agebat. Ac solo sternens sese cuba-
bat seminudus, quemadmodū facturum sese fuerat pol-
licitus, cubito humi fixo innitens, simulq; dextra scyr-
pbum sustinens: qualem Herculem apud Pholum picto-
res effingunt. Iam uero & inter alios calix assidue cir-
cumagebatur, tum inuitatiunculae ad bibendū, & con-
fabulationes ortae, demum & lucernae illatae. Interim
ego quum puerum, qui iuxta Cleodemū adstabat (erat
autem is pocillator egregie formosus) subridentem ui-
dissem (nam arbitror, quicquid obiter inter coenans
dum obtigit, commemorari oportere: maxime, si quid
sit elegantius ac scite factum) iam admodū attentus ob-
seruare coepi, quidnam rei rideret. Ac paulo post, acce-
debat puer tanquam calicem à Cleodemo recepturus.
At ille simul & digitum illius substringebat, & drach-
mas puto duas unā cum calice tradebat. Porro puer, ad
substrictum digitū rursus arridebat. Ceterum, de pecu-
nia, quum nō sensisset opinor, eoq; nō reciperet, in ter-
ram delapsis drachmis strepitus est concitatus, moxq;
ambo pariter rubore suffundebantur, idq; ita palam,
ut nemo nō animaduerneret. Ambigebatur igitur in-
ter eos, qui proxime sedebant, cuiusnam essent illi num-
mi, quū & puer negaret à se proiectos, & Cleodemus

item, iuxta quem strepitus acciderat, sibi excidisse dissimularet. Verū ea res tum neglecta est, ac conuiuentem omissa, propterea quod id quod acciderat, nō ita multi uidissent, prater unum (ut mihi quidem uisum est) Aristanctum. Nam is paulo post puerū loco mouit, clanculum ablegans, & alij cuidam innuit, uti Cleodemo possillator assisteret, uidelicet ex exoletis illis, ac robustis, mulioni, aut equisoni cuiquam. Ad hunc modū ea res ut cunq; abiit, summū alioqui allatura pudorem Cleodemo, siquidē ad omnes permanasset, ac nō protinus occupans Aristanctus eam sopisset, ciuilitate dextreq; admodum inducta temulentia. Ceterū Alcidas (iam enim potus erat) percontatus, quid nam esset nomen puellę nubenti, tum clara uoce indicto silentio simul, & ad fœminas cōuerso uultu: prębibo, inq̃t, tibi Cleanthi, Herculis Archegetę omine. Sub hac quū risissent omnes: Ridetis, inquit, sacrilegi, q̃ sponsę, Herculis Dei mei nomine propinauerim? Imō illud scito opus est, ni scyphum à me traditū accipiat, nunq̃ futurum, ut illi filius obtingat talis, qualis ego sum, uirtute interritus, animo liber, tum corpore adeo robusto: simulq; cum dicto, sese magis etiam renudabat, etiam usque ad illa quę sunt maxime pudenda. Ad ea quū iterum arrisissent conuiue, indignatus ille surrexit, toruis iam atq; efferatis obtuens oculis, uultuq; ipso testans iam neq; pacem, neq; quietem acturum amplius. Forsitan & baculum illisset alicui, ni cōmodum id temporis placenta pręgrans

dis

dis fuisset illata. Nam hanc simulatq; conspexit, lenior ac mitior esse coepit, ac stomachari desijt: obambulans interim ac placentam auide uorans. Iam uero pleriq; temulenti esse coeperant, & clamoribus undiq; perstrepebat conuiuium. Nam & Dionysodorus rhetorem illic agens, orationes quasdam pronunciabat, laudabaturq; à ministris, qui à tergo assidebant. Et Isthicus Grammaticus uicissim, qui post illum accumbebat, uersuum centones quosdam recitabat, Pindari, Hesiodi, & Anacreontis carmina simul cõtexens atq; consarcinans: ita ut ex omnibus unicam redderet cantilenam, oppidò quàm ridiculam. in primis autem illa, perinde quasi uaticinans, de his quæ postea acciderunt.

Commisere simul clypeos.

Tum illud quoque.

Tam uero clamorq; uirum luctusq; coortus.

At uero Zenothemis, libellulū quempiam minutis conscriptum literulis, à puero acceptum legebat. Verum quū ij quorū partes erāt edulia inferre, aliquantisper, ita ut solent, cessarent morarenturq;: Aristenetus sedulo curās, ne uel id interea temporis, aut ociosum esset, aut uoluptatis expers, accersitū intro Morionem iussit ridiculum aliquid uel dicere, uel facere, quo magis etiam exhilararentur conuiuae. Moxq; ingressus deformis quidā, derafo capite, pauculos capillos in uertice gestans, eosq; cristæ in morē erectos: hic saltabat, atq; inter saltandū, quo maiore cõcitaret risum, rotatu sese

B 2 circumagebat

circumagebat, distorquebatq;. Tum cymbalo cōcussō,
sonabat interim quiddam, linguam imitans Aegyptio-
rum. Postremo diſteria quēdam iaculabatur in eos quī
aderant. Ac reliqui scommate tacti ridebant. Verū ubi
et in Alcidas tantem simile quiddam torſiſſet: catulū
illum Meliteū appellans, indignatus ille (iamdudum
autē prae se ferebat, quod inuideret illi, dū probaretur
ac conuiuarum oculos retineret) abiecto pallio, ut se-
cum luſtaretur prouocauit. Quod nī faceret, hunc, in-
quit, baculum tibi impingam. Atq; ita miſer ille Satyr-
rion (nam id erat Morioni nomen) congreſſus cum eo,
pancratio decertabat. Erat id ſpectaculi multo incun-
diſſimum, quippe quū uiderent hominē philoſophū cū
Morione compositum, quū ſerire, tum uiciſſim ſeriri.
Proinde qui aderant partim pudore tangebantur, par-
tim ridebant: donec iam iſtus Alcidas, pugnam de-
ſtreſtaret, ab homuncione omnium plauſu comprobato
certamine ſuperatus. Hæc igitur, quū eſſent nō medio-
cri riſu excepta: ibi tandem ingreſſus et Dionicius me-
dicus haud multo poſt peractam concertationem, Aie-
bat autē in mora fuiſſe Polyprepontem tibicinem, dum
hunc phreneſi correptū curandi gratia uiferet. Ac pla-
nē quiddam riſu dignum, cōmemorabat. Dicebat enim
in ædes illius ueniſſe ſeſe ignarū etiam hominē iam eo
marbo teneri. At illum protinus surrexiſſe, ſcribuiq; oc-
cluſis, ac nudato gladio, tibias ipſas ſibi tradidiſſe, iſq;
uti caneret iuſſiſſe. Deinde ubi id non poſſet, illum per-
cuſiſſe

euſiſſe ſcuticam ſublata manu geſtantē . Seſe porrò in
 tanto periculo tale quiddam fuiſſe cōmentum . Nemp̃e
 ad canendi certamē prouocaſſe hominem: idq; ea lege
 ut uictus præſcriptū certūq; plagarū numerū acciperet .
 Ac ſeſe priorē cecinſſe, prauē atq; imperite: de
 inde traditis illi tibijs ſcuticā ab illo recepiſſe: gladiū
 autem extemplo per ſeneſtras in aream abieciſſe. Dein
 quum minore iam discrimine cum illo luſtaretur, auxi
 lio aduocaſſe uicinos. Eos reuulſiſſe belluam, atq; ita il
 lorum opera ſeruatum ſeſe. Oſtendebat autem & pla
 garum ueſtigia quedam; nonnullaq; in facie tubera li
 uentia. Ergo cum Dioniciuſ ob huiuſmodi fabulam non
 minus placiſſet, quā Morio ipſe: proxime Iſtieū re
 clinans ſeſe, de reliquijs coenabat. Atq; hic quidē haud
 abſq; numine quodam nobis aduenerat: Imò proſum
 uſui futurus ad ea quæ poſtea contigerunt. Nam pro
 diens in medium conuiuiū puer quidam, qui ſe ab Etæ
 mocle Stoico uenire diceret, epiſtolium quoddam adſe
 rens, aiebat ab hero ſibi mandatū, ut eo palām omnib.
 audientibus perleſto, rurfus domum ſeſe reciperet. Hic
 igitur permittente Ariſtæneto, admotus ad lucernam
 legebat. P H I L. Num orationē Luciane in ſponſe lau
 dem compoſitam, aut carmē nuptiale: quod genus per
 multa faciūt? L V C. Videlicet nos quoq; tale quippi
 am exiſtimabamus. Verū ne accedebat quidē ad id, ut
 aiunt. Cæterum in literis ita ſcriptū erat. Etæmocleſ
 philoſophuſ Ariſtæneto. Quā non mouear conuiuijs,

omnis ante acta uita mea fuerit testis. Qui quidem quā
 quotidie mihi complures ea causa molesti sint, te mul-
 to ditiores, tamen haud unquam illis morem gessi: per-
 pendens nimirum, quantū sit in eiusmodi compotationi-
 bus tumultus, quantū licentiæ petulantiaeq: uerū ad-
 uersus unum te mihi uideor meo iure stomachatus, qui
 tantum temporis à me officiosissime cultus & obse-
 uatus, tamen indignum habueris, quem uel inter reli-
 quos amicos tuos numerares, sed salū ex omnibus præ-
 terieris, idq: quum uicinus essem. Proinde tua causa ma-
 gis discrucior, qui quidem te tam ingrātū præbueris.
 Nam ipse felicitatem nequaquam in hoc statuo, si quis
 mihi impartiat, uel suam syluestrem, uel leporem: uel
 placentam: quæ mihi affatim contingunt apud alios,
 qui officia norūt. Quandoquidē etiam hodie quā apud
 discipulū Pammenē cœnare mihi licuerit, oppiparam
 (ut uocant) cœnam, nō annui tamen uehementer obse-
 cranti, tibi scilicet demens ego, memetipsum reseruans.
 At tu nobis præteritis, alios accipis conuiuio. Idq: me-
 rito facis, neq: enim ullo modo potes quid sit rectius di-
 gnoscere, nec apprehensiuam illam phantasiā habes.
 Ceterum haud sum nescius, unde mihi ista sint profe-
 cta: nempe ab egregijs istis philosophis tuis Zenothe-
 mide ac Labyrintho. Quibus equidem (absit inuidia
 dicto) uel unico syllogismo mihi uideor os protinus ob-
 turare posse. Alioqui respondeat istorum aliquis quid
 sit philosophia, aut hæc quæ inter elementa traduntur:

quid

quid habitio differat ab habitu, ut ne quid interim de perplexis illis rogationibus proponā: quid sit syllogismus cornutus: quid acervalis, quid metens. Verum tu quidem istis fruaris licet. Nam ego, qui solum in bonis ducam quod sit honestum, facile tulero contumeliam. Atqui ne possis posthac ad istam excusationē confugere, ut dicas te mei oblitum fuisse: nimirum in tanto rerū strepitu, tantisq; occupationibus: bis te hodie sum alloquutus, primū mane domi tuæ: deinde rursus in Castoris ac Pollucis templo rem diuinam facientem. Ac his quidem de rebus hæc responderim. Quod si tibi uideor cœnæ gratia succensere: quid Oeneo acciderit cogitato. Videbis nimirum ipsam etiam Dianam indignantē, quod ille se solam non adhibuerit ad sacrificiū, quū reliquos deos omneis acciperet conuiuio. Nam hac de re sic alicubi meminit Homerus:

Seu quia non norat: seu non succurrerat illi:
Acriter est offensa tamen.

Item Euripides.

Calydon quidem hæc Pelopeij regio solis
Qua parte seuum spectat aduersa fretum
Agros habens, tum diuites, tum fertiles.

Rursus Sophocles.

Immanis apri triste monstrum, in Oenei
Immisit agros gnata Latonæ dea
Docta eminus missis ferire spiculis.

Hæc tibi è plurimis pauca citauit: ut intelligeres, cuius

modi præterito uiro Diphilum ad cœnam adhibeas, cui
& ipsi filium cõmiseris tuũ. Idq; recte. Est enim incun-
dus adolescenti, & ita cum eo uiuit, ut placeat, atq; ob-
sequatur: atq; adeo ni mihi turpe dictu fuerat, addidisse
sem & aliud quiddam. Quod quidẽ tu si libebit, ẽ Zo-
pyro eius pedagogo uerum esse cognosces. Verũ non
cõuenit obturbare in nuptijs: neq; accusare quenq; præ-
sertim criminibus usque adeo scædis ac pudẽdis. Tamet
si Diphilus dignus in quẽ facerem, quippe qui duos iam
discipulos à me retraxerit: ego tamen ipsius philoso-
phie causa reticebo. Porro famulo huic mandauì, uti
si quam partem dare uelles, uel apri, uel cerui, uel pla-
centæ, mihi deportandam, ut istoc pacto te mihi de cœ-
na purgares, ne reciperet, ne ad hoc ipsum à nobis mis-
sus fuisse uideatur. Hæc amice quum legerentur, sudor
interim utiq; mihi manabat præ pudore: simulq; iam il-
lud quod uulgo dici solitum est, optabam, ut terra mi-
hi dehisceret: quum uiderem eos qui præsentès aderant
ad singulas epistolæ partes inter se ridentes, potissimũ
autem hos, qui nouerant Etoemoclem uirũ canam, tan-
tumq; seueritatis præ se ferentem. Admirabantur igitur,
quod eiusmodi uir esset, hætenus fugisse sese, barba
uidelicet ac uultus austeritate deceptos. Ceterum Ari-
stænetum mihi quidem haud uidebatur hominem con-
temptu negligentiãue præterisse, uerum quod desper-
rasset, si fuisset inuitatus, unquàm adduci posse, ut an-
nueret: utq; ad eiusmodi res se morigerum præberet.

Eoq;

Eoq; ne tentandum quidem esse putasse. Ergo posteaq;
 puer iam legere desisset, uniuersum conuiuium in Di-
 philum, ac Zenonem torquebant oculos, quod hi iam
 metu trepidi sederent, ac pallidi, ipsaq; uultus incon-
 stantia ac perplexitate crimen agnoscentes, ab Etæ-
 mocle intētum. Porro Aristenetus quanquam esset sa-
 nè perturbatus, uehementerq; consternatus animo, ta-
 men nos iubebat bibere, conans nimirum id quod eue-
 nerat, cōmode uertere, subridens interim. Ac puerum
 redire iussit, respondēs, ea sibi curæ fore. Paulo autem
 post surgens & Zeno clanculum sese abduxit è conui-
 uio, submonitus à pedagogo, ut discederet innuente,
 idq; tanquā patris iussu. Ibi uero Cleodemus, qui iam
 dudum occasionem queritabat (Nam gestiebat omni-
 no cum Stoicis conflictari, uerum dirumpebatur, quod
 non reperiret causam ad id satis idoneam) tum igitur,
 ansam præbēte epistola Huiusmodi, inquit, facit egre-
 gius ille Chrysippus & Zenon ille mirabilis, neq; non
 Cleanthes, uerbula misera, neq; quicquam præter ro-
 gatiunculas, & umbras duntaxat philosophorum. Cæ-
 terum Etæmocles sunt plerique omnes. Videtis quā
 & ipsæ epistolæ graues sint ac seniles. P. c., remo Ari-
 stanetus hic Oeneus est: Etæmocles Diana, Dij boni, q;
 bene auspicata omnia, quamq; congrua celebrande fe-
 stiuitati. Ita per Iouem inquit Hermon, supra hunc æ-
 cumbens: inaudierat autem, ut opinor, aprum quendā
 Aristeneto paratum, ut in cōuiuiū proponeretur, eoq;

putabat non intempestive factam mentionem apri illius Calydonij: per lares Aristanete, fac quàm primum sacri partem mittas, ne senex interim ille fame pereat, tanq̃ Melcager tabefactus. Tametsi nihil queat acerbum accidere, quandoquidem Chrysippus hæc indifferencia censet esse. Itane uos Chrysippū nominatis inquit Zenothemis, erigens sese, maximaq; uoce intonans: an ex uno homine, qui nō legitime philosophiam exerceat, nempe prestigiatore isto Etoemocle, Cleantem ac Zenonē metimini, uiros sapientes? At qui tandem estis ipsi uos, qui hæc dicitis: an non tu Hermon Castoris & Pollucis cesariem, quam habebant auream circumtondisti? Cuius quidem facti poenam dabis carnifici traditus. Tu porro Cleodeme, nōne Sostrati discipuli tui uxorem stuprasti? Nōne in adulterio eodeprehensus nefandissima passus es? An non igitur silebitis, quum huiusmodi dedecorum uobis sitis conscij? Atqui non sum meæ ipsius uxoris leno, Cleodemus inquit, quemadmodū tu, neq; discipuli diuersantis apud me uaticum sustuli, quod is deposuerat, eoq; facto rapuisse me per Palladem deierans abnegauī, neq; quarternis drachmis scænero, neq; discipulos obtorto collo in uincula duco, nisi in tempore mercedem persoluerint. Verū illud inquit Zenothemis, haudquaquā possis inficias ire, te Critoni uenenum quo patrem necaret ministrasse. Atq; interea forte bibebat, quicquid autem erat in calice reliquum (erat autem ferme semiple-

nus

ens) in duos illos profundebat. Porro conspersus est pa-
 riter & Ion, idq; præmij tulit, quod illis uicinus accums-
 beret, alioqui eo malo non indignus. Hermon igitur de-
 misso uertice merum è capite abstergebat, eos interim
 qui præsentés erant attestans, quod id genus contuma-
 lijs esset affectus. Cleodemus autem quum nõ haberet
 calicem, inuadens primũ conspuebat Zenothemidi: de-
 inde leua comprehensum à barba, plagam in tempus
 erat illisurus: ac senem fortasse necasset ni Aristanetus
 dextram sublata retinisset. Is mox transcenso Zeno-
 themide inter utrunq; medius assedit, ut eo ueluti mur-
 ro dirempti, pacẽ inter ipsos agerent. Hæc igitur dum
 gerebãtur Philon, equidẽ uaria meo cum animo uolue-
 bam. Primũ illud statim occurrebat, nullũ esse operæ,
 precium, si quis disciplinæ perdiscat, ni simul & uita-
 rationes, ad id quod est optimum, accõmodet atq; com-
 ponat: quũ uiderem illos qui uerbis alios antecellerẽt,
 quàm factis ipsis sese ridiculos exhiberent. Deinde &
 illud ueniebat in mentẽ, ne forte uerum esset, quod nul-
 lo pleriq; distitarent, uidelicet eruditionem à recta ra-
 tione bonisq; institutis abducere istos, qui solos libros
 spectarent, quiq; sollicitudine curaq; quam illi adser-
 rent, perpetuo tenerentur. Quandoquidẽ quũ ibi tam
 multi præsentés essent philosophi, ne casu quidẽ ullum
 erat cernere à peccando immunem. Verũ alij faciebãt
 turpia, alij dicebant turpiora. Neq; enim iam poteram
 eorum quæ fiebant culpã, nino auctori imputare: meũ
 reputans

reputans, cuiusmodi essent, quæ Etæmocles, neq; cibo neq; potu etiamdum gustato, scripserat. Ita rerum vires preposteræ atq; inuerse uidebantur, siquidem uiddisses idiotas illos summa cum modestia conuiuî agitantés, neq; uino petulantes, neq; indecore sese gerentes. At ridebant duntaxat: & iam damnabant eos opor, quos dudum suspexerant, ex habitu indicantes eos alicuius esse precij. Contra sapientes illi, & in libidinē ferebantur, & conuicijs certabāt, & supra modū sese potu cibisq; explebant: postremo uociferabātur & ad manus usq; conferendas rapiebantur. Ceterum admirandus ille Alcidas, etiam meiebat sub oculis omnium, nihil reueritus scæminas. Ac mihi quidē si quis hæc quæ in eo conuiuio gerebātur rectissime uoluisset conserre, simillima uidebantur ijs quæ de Eride dea poetæ fabulantur: nempe hanc, quod non esset ad Pelei nuptias aduocata, malum in medium cōuiuium abiēcisse, ex quo tam ingens apud Troiam bellum fuerit ortū. Idem Etæmocles mihi uisus est epistola illa, quasi malo quopiam in medium proiecta, non minus malorum, quàm Iliæ habebat, excitasse. Neq; enim finem contentionis faciebant Zenobemis ac Cleodemus: quanquā medius inter utruq; intercesserat Aristanetus. Age, inquit Cleodemus, in præsentiarum quidem sat est, si literas nescire conuincamini: sed crastino die nos ulciscar, quibus conueniet modis. Responde mihi Zenothermi, uel tu, uel elegantissimus iste Diphilus: qua tandem gratia

gratia pecunie possessionem inter indifferentia ponendam esse censetis: cum ex omnibus nil aliud spectetis, quàm ut ipsi quàm plurimū pecunie possideatis? Atq; ob id cause, semper apud diuites hæretis: sceneratis atque usuris incumbitis, neq; non mercede docetis. Rursum quur uoluptatem detestemini, atq; hac de causa Epicureos in ius uocetis: quum ipsi uoluptatis gratia, turpissimum tum facitis, tum patimini: indigne ferentes si quis uos non uocarit ad cœnam, rursum si uocemini, non sat est tantum uorare ut cibo turgeatis, nisi & famulis tantum donetis. Atq; hæc quum diceret, pariter & linteum reuellere conatus est, quod Zenothemidis puer tenebat, omni carniū genere refectum: planeq; futurum erat, ut apertum illud ac solutum medium in solum abijceret, nisi quia puer non mittebat è manibus gnauiter aduersus trahentem retinens. Hic Hermon: Euge Cleodeme, respondeant qua gratia damnet uoluptatem: quum ipsi supra ceteros omneis studeant uoluptati? Quin magis, inquit Zenothemis, tu Cleodeme respondeo, quamobre diuitias inter indifferentia numeres. Imò tu potius. Atq; hunc ad modū diutius est altercatum: donec Ion capite tandem in apertum prolato, desistite inquit: Ego si libet sermonum argumenta proponam in medium, conuiuio nuptijsq; digna. Vos porro citra contentionē uicissim, & dicite & auscultate: quemadmodum & apud Platonē nostrū, alternis dicendi uicibus res, ut plurimum agitur. Id dictum probabāt

probabant, quū omnes qui aderāt, tum in primis Aristænetus atq; Eucritus, nimirum in spem erecti, fore ut eo pacto ab odiosis illis contentionibus discedi posset. Et Aristænetus priorem in locū sese recepit, iam partam esse pacem ratus. Iamq; nobis inferebatur ea conuiuij pars, absolutam cœnam uocant, singula singulis ues, carnes aprugne, pulpa leporina, piscis Tagenicus, placentæ, breuiter illa, quæcunq; liberū est, seu uelis in aluum condere: seu domū asportare malis. Apponebatur igitur, non sua cuiq; quadrula, uerum Aristæneto atq; Eucrito, eadē in parte mensæ, una ambobus communis, ita ut de sua utriq; parte quæ se spectaret, esset edendum, aut tollendum. Deinde altera Zenotemidi Stoico, & Hermioni Epicureo, & his item inter ipsos cōmunis. Deinceps Cleodemus atq; Ioni. Post hos sponso ac mihi. Porro Diphilo duorum pars apposita, propterea quod Zeno iam discesserat. Hæc facito Philon, uti memoria teneas. Nam paulo post, ad intellectū narrationis erunt usui. PHI. Meminero sanè. LVC. Tum Ion, primus igitur exordiar inquit, si quidem uideatur. Deinde ubi paulisper interfiluisset: Cōueniebat, inquit, fortassis, ut apud eiusmodi uiros de ideis, atque incorporeis substantijs, deq; animi immortalitate sermo haberetur, uerum ne mihi contradicant ij qui diuersam philosophiæ sectam sequuntur, de nuptijs dicam, ea quæ congruunt. Atq; illud quidem optimum fuerat futurum, si nuptijs opus non haberemus, sed Plato
 nis

nis ac Socratis dogma sequenti à sceminarum commercio nos penitus abdicaremus. Etenim qui ita fecissent, ij demum ad absolutam illam uirtutem pertingere potuissent. Quod si uiris omnino ducendæ sint uxores, ut eas iuxta Platoniam sententiam inter se cōmunes habeant, uidelicet quo zelotypia uacemus. Hæc quū essent risu excepta, ut quæ nimis intempestiue dicerentur, tum Dionysodorus, non tu defines, inquit, barbarica ista nobis occinere? Nam ubi zelotypiam istam repperias, aut apud quē? At tu etiā hiscere audes, inquit, sterquilinum? Ad hæc Dionysodorus, opinor, iam erat conuicia quæ conueniebat regesturus, uerum grammaticus Istiaus uir optimus ille: Desinite inquit, Ego uobis epithalamion recitabo, simulq; cœpit legere. Erant autem Elegiaci uersus hi, si satis memini.

Nuper Aristaneti in ædibus unica summo

Nutrita est studio diua Cleantbis bera.

Virginibus cunctis reliquis præstantior una

Vel potior Phœbe, uel potior Venere.

Salue & tu iuuenum ualidissime sponse ualentum,

Nereo prior, ac fortior Aeacida.

At rursum uobis hoc carmen sæpius olim,

Commune ambobus coniugiale canam.

Hæc ita ut est cōsentaneū, risus est cōsecutus. Reliquū erat, ut cibi tolleretur. Iamq; tollebat Aristanetus, atq; Eucritus ex his quæ sibi fuerāt proposita suam uterq; partem. Tum ego quæ mihi, & Chereas item quæ sibi erant

erant proposita. Eundem ad modū Ion & Cleodemus. Porro Diphilus etiam Zenonis digressi partem tolle, re parabat: affirmans uni sibi ea fuisse proposita: atque hac de causa cum ministris dimicabat, ac uicissim inter sese trahabant manibus utrinque in auem iniectis: nō aliter quā Patrocli cadauer hinc atque illinc attrahere conantes. Postremo uicit ille, atque abstulit, plurimū interim risum præbens conuiuiis: maxime quum eam ob rem postea grauitè stomacharetur: perinde quasi atroci affectus iniuria. Iam uero Zenothemis atque Hermon, qui pariter ut dictum est, accumbebant: alter superius, puta Zenothemis: alter infra hunc, reliquæ quidē, quoniam equalia fuerant apposita, citra pugnam sustulerant. Caterum auis, quæ iacebat ad Hermonis partem, erat altera paulo pinguior: idque ita casu euenerat, opinor. Iamque suā uterque sublaturus erat, ibi Zenothemis (sed tu mihi nunc quā maxime fac animū aduersus, iam enim ad ipsum negocij caput peruenimus) Zenothemis inquā, omīssa ea quæ sese spectabat, eam quæ ante Hermonem iacebat tollere est aggressus: quæ quidem (uti iam diximus) erat pinguiuscula. At ille contra nitens retinebat, haud sinens, ut ea in re potiores ferret. Inter hæc clamore coorto utrique in alterum irruentes ipsis auibus facies mutuò cedebant: ac barbis inuicem prehenfis auxilio aduocabant: hic quidē Cleodemum, puta Hermon: ille uero, nempe Zenothemis, Alcidamantem ac Diphilum. At ceteri quidē ad partes

tes acceſſerūt, partim huius partim illius, præter unū Ionem, qui ſeſe neutrū atq; ancipitem ſeruabat. Ceterum illi inuicem conſerti pugnabant. Ac Zenothemis quidē ſcyphum è menſa ſublatū, eum qui corā Ariſtæneto ſtabat, abiecit in Hermonem.

Atq; hunc haud tetigit, aliò ſed flexus aberrat. Verum ſponſi caput diſſecuit, alto grauiffimoq; uulnere. Itaq; mulierum coorta uociferatio, quæ medium in prælium inſiliebat: cum primis autē aduleſcentuli mater, quum iam ſanguinem eius aſpexiſſet: præterea & ſponſa metu territa, proſiliit. Inter hæc Alcidas ſtrenuum uirum præſtitit, quum Zenothemidi ferret opem, & illiſo ſuo baculo, Cleodemi quidem caluariā, Hermonis uero maxillam comminuit: ad hæc è ſamulis aliquot opitulari parantes uulnerauit. Quanquam illi nihil his rebus territi ceſſerunt. Verum Cleodemus intentato digito Zenothemidi oculum effodit: tum admotus narem mordicus auulſit. Porro Hermon Diphilum Zenothemidi ſuppétias ferre conatum, è ſponſa in terram præcipitem dedit. Sauciatus eſt & Iſtæus grammaticus, dum interuentu ſuo eos ſtudet dirimere: calice uidelicet in dentes illius illiſo: idq; à Cleodem, quum hunc Diphilum eſſe credidiſſet, nõ Iſtæum. Iacebat igitur miſer ille, iuxta ſuum ipſius Homerum, ſanguinem ab ore uomens. Præterea tumultus atq; læbrymarum plena undiq; erant omnia: dum & mulieres eiularent Chereæ ſponſo circūſuſæ, dumq; alij hæc

student compescere . Porro maxima malorū omnium pars erat Alcidas , postea quā semel ad suum redisset ingenium feriens , quicumq; forte in ipsum incidisset . Neq; uero pauci in eo praelio cecidissent , scito , ni baculum is fregisset . Ego porro iuxta parietem erectus assistens , spectabam omnia , neq; me ei negotio admiscuebam , nimirū Istiei iam doctus exemplo : quā esset periculosum eiusmodi conflictus uelle dirimere . Lapis has itaq; Centaurosq; uidisses , euertere mensas , effundi sanguinem , proijci scyphos . Demū Alcidas subuersa lucerna , magnas induxit tenebras . Iamq; res ut est coniectu facile , atrocior etiam multo esse coepit , praesertim quum haud esset procliue , luminis copiam aliuscunde recuperare , sed multa interim ac saeva patrata sunt in tenebris . Post ubi accederet , nescio quis lucernam tandem adportans , Alcidas quidem repertus est tibicinæ uestem sustollens , uiq; cum illa cōgredi pugnans , Dionysodorus autem in alio quodam ridiculo facinore deprehensus est . Nam ut surrexerat , scyphus ē sinu illius elapsus in solū decidit , postea excusans aiebat , Ionem in tumultu calicem sublatū sibi tradidisse , ne periret . Id ita factum , Ion admodum sollicitè quasi patronum agens asseuerabat . His rebus dimissum est conuiuium , à lachrymis denuo in ridiculū exitum conuersum , idq; Alcidas , Dionysodori , atq; Ionis gratia . Porro qui erant saucij , sublati sarcinae ritu , foras deportabantur miseris affecti modis , maxime senex ille

Zenothē

Zenobemis, pariter tum oculo tum nare mutilatus, enecari se præ cruciatu clamitans: adeo ut Hermon; quanquam ne ipse quidem expers malorum, nam huic duo dentes fuerant excussi, palam attestaretur. Memineris inquit ó Zenobemis, ne posthac dolorẽ in medijs habendum ducas. At sponsus iam uulnere à Dionico curato, domum reuectus est fascijs reuincto capite, eidem impositus uehiculo quo sponsam fuerat abducturus. Atq; ita miser ille nuptias acerbis celebrarat. Deinde & alijs item Dionicus pro sua uirili remedij adhibuerat. Postremo postquã iam dormierant, asportati sunt, pleriq; medijs in uis uomẽtes. Ceterum Alcidas mihi remanebat. Neq; enim ualebant hominẽ extrudere, posteaquam semel sese in spondam abiecerat, atque ibi transuersus accubuiſſet. Hic erat ó bone Philon eius exitus conuiuij, de quo rectissime illud dici possit, quod in fine Tragædiarũ nonnunq̃ accinitur.

Sunt fortunæ uarij casus.

Plurima quæ haud speraueris unquam

Ea conficiunt numina diuũ.

Rursum quæ certò speraris,

Ea frustratò non contingunt.

Siquidem & hæc planè præter expectationem atque inopinatò exierunt. Præterea & illud iam didici, non esse tutum, cui non sit opus, cum eiusmodi philosophis agitare conuiuium.

LUCIANVS DE AS-

TROLOGIA, DES. ERASMO

Roterodamo interprete.

E cœlo, deq; astris est nobis institutus sermo. Non de ipsis quidē astris, neq; ipso de cœlo, uerum de diuinatione ac ueritate, quæ ab illis in hominum uitam proficiscitur. Neq; rursum mihi libellus hic se traditurum aut docturum profitetur, quo pacto diuinationē hanc assequi liceat. Sed illud queror, doctos omneis cum in cæteris omnibus exerceant sese, suisq; omnibus tradant, solam Astrologiam nec habere in precio, nec exercere. Atqui hoc doctrinæ genus uetustū est, neq; nuper ad nos peruenit, sed inuentum est priscorum regum, quos Dij amabāt. At huius ætatis mortales nō solum inscitia socordiaq;, uerumetiā odio laboris, diuersa ab illis sentiūt. Cumq; forte inciderint in eos, qui falsa prædicūt, tum & astra culpant, & ipsam Astrologiam habent exosam, neque salutarem eam, neq; ueridicam arbitrantur. Sed artem magis falsam atq; inanem, haud recte, sicuti mihi quidē uidetur, sentientes. Neq; enim ob imperitiā fabri, ars ipsa culpatur, neq; ob cantoris inscitiam, ipsa musi ea parum est erudita: quin illi potius artium sunt ignari. Cæterum ars unaquæq; suapte natura scita est. Primum igitur Aethiopes hanc rationem mortalibus tradiderunt. In causa fuit partim gentis eius sapientia.

Nam

Nam ceteris quoq; in rebus Aethiopes reliquos homi-
nēs antecellunt sapientia. Partim regionis quam inco-
lūt opportunitas, propterea quod apud eos perpetua
sit coeli serenitas, tranquillitasq; neq; patiūtur anni mu-
tationes, sed eadem temperie uiuunt. Itaq; cum primū
uiderent lunam nō semper eodem uultu apparentem,
sed uaria subinde specie, & in aliam atq; aliā uerti for-
mam, uisa est illis ea res admiratione atq; disquisitione
digna. Deinde cum inquisissent, reppererunt hanc esse
earum rerum causam, quod lunae non esset lumen pro-
prium, sed à sole mutuatum. Inuenerūt autem & reli-
quarum stellarum motus, harum quas nos erroneas ap-
pellamus, nam stellarum haec sole mouētur, naturamq;
earum ac potestatem, & effectus, quos unaquaeq; praes-
tet nominibus quoq; inditis, non illis, quidem utcunq;
uisum est, confictis: sed quae notae rerum essent. Haec igitur
in caelo perspexerunt Aethiopes, mox Aegyptijs
finitimis artem imperfectā tradidērunt. Porro Aegy-
ptij diuinandi rationem, quam ab illis dimidiatam ac-
ceperant, in maius prouexerunt: quippè qui mensurā
etiam, ad quam unaquaeq; stella moueretur, indicarint.
Ad haec annorum, mensium, horarumq; numerum in-
stituerunt. Ac menses quidem illi luna metiuntur, atq;
eius recursu finiunt. Annum uerò sole, & huius cir-
cuitu metiuntur. Quin his etiam maiora ostenderunt.
Nam ex uniuerso caelo reliquisq; stellis, & errantis
bus & fixis, neq; simul cum ceteris sese mouentibus,

sciētia præcelleret, is imperio potiretur. Ibi Thyestes arietem illis in cœlo demonstrauit, atque hinc aureum arietem Thyestæ fuisse proditum est fabulis. At Atreus de sole, deq; uario illius exortu locutus est, ostēdens non eodem modo ferri solem & mundum, sed contrario inter se cursu rapi. Et qui nūc uidetur occasus, cum sit occasus mundi, solis exortum esse. Hæc locutum Argiui regem crearunt, magnamq; doctrinæ laudem est affecutus. Equidem & de Bellerophonte similia sentio. Nam alatum equum illi fuisse, non admodum credo. Verum arbitror illum hanc disciplinam sectantem, sublimiaq; cogitantem, & inter astra uersantem, in cœlum non equo ascendisse, sed animo. Eadē de Phryxo Athamantis filio dixerim, quem aureo ariete per aerem uectum fabulantur. Quin & ipsum sanē Dædalum Atheniensem, etiā si res est noua auditu, tamen haud existimo eum ab Astrologia fuisse alienū. Sed cū ipse ea maxime est usus, tum filiū suū eandē perdocuit. Ast Icarus cum iuuetutis calore & inscitia, nō ea disquireret, quæ conueniebāt, sed ad ipsum usq; polū animo tolleretur, delapsus est à uero, totaq; aberrauit arte, & in mare præceps decidit rerū immense profunditatis. De quo Græci secus fabulantur, qui ex huius nomine sinum eius maris Icarium frustra uocant. Fieri potest, ut Pasiphae quoq; cum ex Dædalo de Tauro audisset inter stellæ apparēte, deq; ipsa Astrologia, in artis amorem inciderit, ob id existimant factū, ut Dædalus illam tauro copu-

ro copu-

ro copularit. Sunt autē qui scientiam in portiones partiti in singulis partibus singuli, elaborarint, alij in ijs quæ ad lunam, alij quæ ad Iouem, alij quæ ad solē pertinent congerentes, neq; non cursum, ac motū & uim illorum. Atq; Endymion lune rationem tradidit. Phaëton solis cursum deprehendit, non ille quidem uere, sed moriens imperfectam artē reliquit. Hæc qui ignorant, Phaëtonem solis filiū credunt, fabulamq; de illo haudquaquam ueram narrant, adiisse Solem patrem, ac postulasse ab eo, ut sibi liceret lucis currum moderari, illum id concessisse, monuisseq; qua ratione foret aurigandum, Phaëtonem uero conscenso curru, partim ob aetatem, partim ob imperitiam ita egisse, ut aliquando esset uicinus terræ, aliquando longo semotus spacio à terra, interim mortales frigus atq; æstus intolerabilis consiciebat. Ob hæc indignatum Iouem ingēti fulminis telo percussisse Phaëtonem. Eum deiectum sorores circumstantes magno luctu prosequiebantur, donec immutarent formas, quæ nunc sunt populi, ac lachrymarum uice, quibus fratrem deplorabant, electrum destillant. Haudquaquam hæc ita gesta sunt, neq; pium est his habere fidem, neq; Soli fuit filius, neque illi filius interijt. Sed narrāt Græci & alia permulta fabulosa, quibus ego non admodum credo. Nam qui consentaneum est credere Aeneam Veneris fuisse filium, aut Minoa Iouis, aut Ascalaphum Martis, aut Autolycū Mercurij? Verum hi homines pij Dijsq; grati fuerunt, eosq; nati

centes, hunc Venus, illum Iuppiter, alium respiciebat Mars. Etenim qui patres familiâs sunt mortalibus, in hoc progignendi genere, ij ueluti parentes sibi similia producunt omnia, & colorem, & formam, & facta, & animum. At rex quidem Minos Iouis auspicijs, Aeneas formosus Veneris fauore natus est. Fur Autolycus. At ea furacitas illi ex Mercurio contigit. Iam uero nec Saturnum Iuppiter coniecit in uincula, nec in tartara præcipitè dedit, neq; cetera machinatus est, quæ putât homines. Verum Saturnus extremus mouetur, proculq; à nobis semotus est. Segnis illi motus, neq; facilis animaduersu mortalibus, atq; hanc ob causam illam stare dicunt, ceu uinculis alligatum. Ceterum ingens æris altitudo tartarus appellatur. Sed potissimum ex Homeri poetæ Hesiodiq; carminibus liceat intelligere præcorum fabulas cum Astrologia consentire. Siquid ubi Iouis catenam narrat, ac Solis iacula, quæ quidem ego radiorum ictus esse coniicio, tum urbes quas in clypeo sinxerat Vulcanus, præterea choream, & uineam, ad hæc quæcunque de Veneris ac Martis adulterio dixit, deq; detectione, haud aliunde, quàm ex hac scientia sunt conficta. Quandoquidem Veneris & Martis concursus, Homericæ cantilenæ præbet argumentum, in alijs autem uersibus utriusq; diuersum effectum descripsit, Veneris, cum ait illi.

Tute Venus iucunda magis connubia cura.

Porro de belli negocijs,

Cuncta

Cuncta cito hæc curæ fuerint Marti atq; Minervæ. Hæc cum intelligerent veteres illi, maxime diuinationibus utebantur, nec eam ociosam esse putabāt, adeo ut nec urbes conderent, neq; mœnia circumdicerent, neq; quenq; occiderent, neque ducerent uxores, priusquam de singulis à uate responsum accepiſſent. Deniq; nec ipsa deorū oracula, ab arte astrologica erant aliena. Verum apud Delphos uirgo prædicendi munus administrat, quæ cœlestem illam Virginē representat: ac Draco sub tripode uocē edit, quoniam & inter stellas Draco conspicitur: in Didymis uero templum est Apollinis, et hoc, sicuti mihi uidetur, ex his Didymis, id est, geminis, qui cœlo sunt, appellatū. Vsq; adeo uero diuinitio uisa est illis res sacra, ut Vlyſſes etiam cum errando fessus uellet certo de rebus suis cognoscere, ad inferos penetrarit, nō quo uideret umbras et locum inamcēnū, sed quod cuperet cum Tireſia colloqui. Qui simul atq; in locum peruenerat, quē Circe monstrarat, foueam fodit, oues mactauit, cumq; complures essent umbræ, atq; inter hæc matris quoq; sanguinē bibere cupientes, non prius permisit ulli, ne matri quidem, quàm Tireſia gustasset, coactusq; esset sibi uaticiniū edere: potuitq; interim matris umbram uidere sitientem. ad hæc Lyncurgus Lacedæmonijs omnem Reip. administrationē è cœlo temperabat, ac legem illis dedit, ne quando in bellis prodirent, ante plenilunium. Non enim existimabant eandem esse ciuitatis administrationem, crescente luna

Et euascente, propterea quod omnia ab illa regerentur. Porro Arcades soli hæc non receperunt, nec in precio habuerunt Astrologiam, sed iidem ob imperitiam, et stultitiam aiunt se luna antiquiores esse. Proinde cum nostri maiores usque adeo fuerint Astrologie studiosi, huius ætatis homines partim aiunt fieri non posse, ut homines finem inueniant diuinandi scientiæ, propterea quod neque certa sit, neque uera, neque Martem aut Iouem nostra causa moueri in cælo, uerum illis humanarum rerum nullam esse curam, neque quicquam esse eis cum his negocijs commercij, uerum secundum hos necessitate circumaguntur: partim dicunt Astrologiam non esse quidem mendacem, at inutilem. Non enim mutari naticinio quæcunque fati decreta instant. At ego sanè utrisque respondere possum, stellæ in cælo suo quidem motu uolui, cæterum obiter eius motus effectum ad nos peruenire. An ut equo corrente, et gallinis aut hominibus tumultuantibus, lapides subsilire, stipulasque moueri uentis cursu concitatis, syderum uero uertigine nihil præterea effici: tum ab igni exiguo calor ad nos permanat, neque nostra tamen causa quicquam erit ignis, neque illi curæ est æstus noster, ab astris autem nihil ad nos defluit? At sanè fieri non potest, ut per Astrologiam ex malis bona faciamus, neque mutare quicquam earum rerum, quæ ab illis ad nos demanant. Sed hanc utilitatē ars adfert utentibus. Bona multo ante delectant eos, qui uentura præscierint: mala uero facile cum non imprudentibus uenerint

*rint, accipiuntur. Neque enim in illos irruunt, sed quia
meditata expectatâque sunt, lenia mitiâque videntur.
Hæc mea est de Astrologia sententia.*

ORNATISSIMO DO-

CTISSIMOQUE VIRO THO-

*mæ Ruthalo regio apud Anglos Se-
cretario, Thomas Morus*

S. P. D.

*quisquam fuit unquam uir doctissime,
qui Horatianum præceptum impleuerit,
uoluptatemq; cum utilitate coniunxerit,
hoc ego certe Lucianum in primis puto prestitisse.
Qui & superciliosis abstinens Philosophorum præce-
ptis, & solutioribus Poëtarum lusibus, honestissimis si-
mul & facetissimis salibus, uitia ubiq; notat atq; inse-
ratur mortalium. Idq; facit, tamq; scitè, tantaq; cū fru-
ge, ut quum nemo altius pungat, nemo tamē sit, qui nō
æquo animo illius aculeos admittat. Quod quum nun-
quam non egregiè faciat, fecisse tamen mihi singularem
quodam modo uidetur in tribus his Dialogis, quos ob
id ipsum ē tanto festiuissimorum numero potissimū de-
lēgi, quos uerterem, alijs tamē alios fortasse longè præ-
laturis. Nam ut ē uirginibus non eandem omnes, sed ali-
us aliam, pro suo cuiusq; animo præfert, deamatq; nō
quam præcipuam tutò possit asserere, sed quæ sibi ui-
deatur*

deatur: ita è lepidissimis Luciani dialogis, alius alium
 præoptat, mihi certe isti præcipue placuerunt, neq; te-
 mere tamen (uti spero) neq; soli. Nam ut à brevissimo
 incipiam, qui Cynicus inscribitur, quiq; posse uideatur
 ipsa breuitate contemni, nisi nos Horatius admoneret,
 sæpe etiam in exiguo corpore uires esse præstantiores:
 ipsiq; minimas etiã gemmas esse uideremus in precio.
 In eius ergo delectu honorifico calculo mecum suffra-
 gatus est diuus Ioannes Chrysostomus, uir acerrimi iu-
 dicij, doctorũ fermè omnium Christianissimus, & Chris-
 tianorum (ut ego certe puto) doctissimus, quem usque
 adeo Dialogus hic delectabat, ut bonam eius partem
 in Homiliam quandam quam in Ioannis euangelium cõ-
 mentatus est, inseruerit. Neq; id immerito. Quid enim
 placere uiro graui, uereq; Christiano debuit, q̃ is dia-
 logus, in quo dum aspera, paruq; contenta Cynicorũ
 uita defenditur, mollis atq; enervata delicatorũ homi-
 num luxuria reprehenditur? Nec nõ eadẽ opera, Chri-
 stiane uite simplicitas, temperantia, frugalitas, deniq;
 arcta illa atq; angusta uia, quæ ducit ad uitam, lauda-
 tur. Iam Necromantia (nam hic secũdo dialogo titulus
 est) non satis auspicato uocabulo, sed materia tamen fe-
 licissima, quàm false taxat, uel Magorũ præstigiis, uel
 inania Poetarũ figmenta uel incertas quauis de re phi-
 losophorũ inter se digladiationes? Superest Philopseu-
 des, qui non sine Socratica ironia, totus uersatur (id q;
 titulus ipse declarat) in ridenda, coarguendaq; menti-
 endũ

endi libidine: dialogus nescio certe lepidiôrne, an utilis or. In quo nō ualde me mouet, quod eius animi fuisse uideatur, ut nō satis immortalitati suæ consideret, atq; in eo fuisse errore, quo Democritus, Lucretius, Plini⁹, plurimiq; itidē aliij. Quid enim mea refert quid sentiat his de reb. ethnicus, quæ in præcipuis habentur fidei Christianæ mysterijs? Hūc certe fructū nobis afferet iste dialogus, ut neq; Magicis habeamus prestigijs fidem, & superstitione careamus, quæ passim sub specie religionis obrepit, tum uitam ut agamus minus anxiam, minus uidelicet expauescentes tristitia quæpiam ac superstitiosa mendacia, quæ plerunq; tanta cum fide atq; auctoritate narrantur, ut beatissimo etiam patri Augustino, uiro grauissimo, hostiq; mendaciorū accerrimo, nescio quisnam ueterator persuasert, ut fabulam illam de duobus Spurinis, altero in uitam redeunte, altero decedente, tanquam rem suo ipsius tempore gestam pro uera narraret, quam Lucianus in hoc dialogo, mutatis tantū nominibus, tot annis antequam Augustinus nasceretur, irrisit Quo minus mireris, si pinguioris uulgi mentes suis figmentis afficiant ij, qui se tum demū rem magnā cōfecisse putant, Christumq; sibi deuinxisse perpetuò, si cōmenti fuerint, aut de sancto aliquo uiro fabulam, aut de inferis tragœdiā, ad quā uetula quæpiā aut delira lachrymetur, aut pauida imhorrescat. Itaq; nullā frē martyris, nullā uirginis uitam prætermiserunt, in quam non aliquid huiusmodi mendaciorū inseruerint,

pic

pie scilicet, alioqui enim periculum erat, ne ueritas nō
posset sibi ipsa sufficere, nisi fulciretur mendacijs. Nec
ueriti sunt eam religionē contaminare figmentis, quā
ipsa ueritas instituit, & in nuda uoluit ueritate confi-
stere, nec uiderunt usque adeo nihil istiusmodi fabulas
conducere, ut nihil perniciosius officiat. Nempe (ut me-
moratus pater Augustinus testatur) ubi admixtū subo-
let mendaciū, ueritatis ilico minuitur ac labefactatur
autoritas. Vnde sæpe mihi suspicio suboritur, magnam
huiusmodi fabularum partem, à uafis ac pessimis qui-
busdam nebulonibus, hæreticisq; consistam, quibus stu-
dium fuit, partim ex incauta, simplicium potius, quàm
prudentium credulitate uoluptatem capere: partim fa-
bularum fictarum cōmercio, fidem ueris Christianorū
historijs adimere: quippe qui frequenter quædam, his
quæ in sacra scriptura continentur, tam uicina confin-
gunt, ut facile se declarent, adludendo lusisse. Quamob-
rem quas scriptura nobis historias diuinitus inspirata
commendat, eis indubitata fides habenda est. Ceteras
uero ad Christi doctrinam, tanquam ad Critolai regu-
lam, applicantes caute et cum iudicio, aut recipiamus,
aut respuamus, si carere uolumus & inani fiducia &
supersticiosa formidine. Sed quò progredior? epistola
frè iam librum superat: nec interim tamen uerbum de
tuis laudibus ullum, in quas alius fortasse totus incubu-
isset: quarumq; citra ullam adulandi suspensionem uber-
rimam mihi materiam præbuisent (ut ceteras uirtutes
tuas

tua omittam) uel egregia doctrina tua, summaq; in rebus agendis prudentia: quā tot in diuersis nationibus, in tam arduis negocijs, tam feliciter actae legationes declarant: uel singularis fides, gravitasq;, quam nisi satis perspectam, exploratamq; habuisset, nunquam te prouidentissimus princeps sibi à secretis esse uoluisset. Sed ceterarum uirtutum tuarū praedicationi unica modestia tua reluctatur: quae faciat, ut quum laudanda tam libenter facias, fecisse te tamen non libenter audias. Parco igitur pudori tuo: hoc unum duntaxat abs te precatus: ut has in Graecis literis studij mei primitias aequo animo suscipias, sinasq; ut quaecumq; apud te sint amoris officijq; in te mei monumentum, quas tibi sim ausus eo maiori fiducia cōmittere, quod et si tam acre tibi iudicium sit, ut quicquid erratum fuerit, nemo penetrantius uideat: is tamen est ingenij tui candor, ut nemo libentius conuincat. Vale.

LVCIANI CYNICVS

THOMA MORO INTERP.

LVCIANVS ET CYNICVS.

VID tu tandem? barbam quidem habes,
 Q. Et comam, tunicam non habes, nudus conspiceris, ac sine calceis, delecta nimirū uaga, inhumanaq; ac serali uita, tum proprio corpore cō-

LVC. G tra

tra quàm faciūt ceteri, semper usus incommode, nāne
 hic, nunc illuc circuis, in arido præterea solo cubans,
 adeo ut plurimum etiam sordium, tritum isthoc pæ-
 lium referat, alioqui nec ipsum, uel tenui filo, uel molle,
 uel florulentum. CYN. Neq; enim indigeo: siquid est
 huiusmodi, ut comparetur facillime, dominoq; minimū
 exhibeat negocij, id inquam mihi sufficit. At tu per De-
 os dic mihi, putasne esse in luxu uitū? LV C. Imò ad-
 modum. CYN. Contra in frugalitate uirtutem? LV
 CIA. Admodum. CYN. Cur igitur tandem quum
 me uideas uiuentem frugalius quàm uulgo faciunt ho-
 mines, eos uero sumptuosius, me, non illos arguis? LV
 CIA N. Quia non frugalius per Iouem uideris mihi,
 sed egentius uiuere, imò uitam omnino egenam atque
 inopem. Nam tu nihil à mendicis differs, qui cibū men-
 dicant in diem. CYN. Vis ergo uideamus (quando-
 quidē huc processit oratio) quidnam inopia sit, quidq;
 rursus copias? LV C. Si tibi quidem ita uidetur. CY-
 NIC. Nunquid ergo satis id cuiq; est, quicquid ipsius
 explet necessitatem? an aliud quippiam dicis? LV C.
 Esto istud. CYN. Indigētia uero quicquid cuiusquam
 usui deest, nec eò quo sit necesse peruenit? LV C. Scili-
 cet. CYN. Nihil igitur meis in rebus deest. Nihil enim
 in his est, quod necessitatem nō expleat meam. LV C.
 Quo pacto illud ais? CYN. Scies si cōsideres in quem
 usum eorum quodq; paratū est, quorum egemus, ut dor-
 mus, an nō tegumenti gratia? LV C. Maxime. CYN.

Quid

Quid uestis, cuius gratia? nōne tegumenti etiam ipsa? L V C. Sanè. C Y N. At ipso per deos tegumento, cuius rei gratia indiguerimus, nōne ut melius se habeat id quod tegitur? L V C. Mibi quidem sic uidetur. C Y N. Vtrum igitur tibi peius se habere hi uidentur pedes? L V C. Nescio. C Y N. Atqui hoc pacto diceris: quodnam pedum officium est? L V C. Ingredi. C Y N. An deterius ergo ingredi pedes tibi uidentur mei, quàm aliorum? L V C I. Istud uero fortasse non. C Y N. At non possent, seu sese melius seu deterius haberent, officium suū præstare? L V C. Fortasse. C Y N. Pedibus ergo nihil peius affectus uideor, quàm alijs? L V C. Non uideris. C Y N. Quid corpus uero meum? Num deterius quàm reliquorum? Nempe si deterius se haberet, esset idem imbecillius: corporis quippe uirtus robur est. An meū ergo debilius? L V C. Non uidetur. C Y N. Neq; pedes ergo tegumento uidentur egere, neq; reliquum corpus. Quippe si egerent, male haberent. Egestas etenim omnino mala, ac peius habere se facit, ea quibuscūq; adfuerit. At ne ali quidem deterius corpus uidetur meū, qd' quibuslibet cibis alitur. L V C. Manifestum est id quidem. C Y N. Nam nec uegetū esset, robustumq; si aleretur male. Mala siquidē alimenta corpus tabefaciunt. L V C. Ista quidem ita se habent. C Y N. Quo pacto igitur, dic mihi, his ita se habentibus me arguis, nitāq; improbas meā, ac miseram prædicas? L V C. Ideo per Iouem, quod quum natura (quam tu

colis) ac superi terram in cōmuni statuerint, ex ea multa nimirum ac bona ediderint, ut nobis omnia superessent abunde, non in necessitatis modo, uerum in uoluptatem quoq; tu tamen horum omnium aut maxime saltem partis expers es, nec eorum quoquam fueris nihilo certe magis, quā ser. Nempe aquam bibis, quam etiam bibunt ser. Comedis uero quicquid offenderis, quemadmodū canes, tum cubile nihilo melius canibus habes: quandoquidem gramen tibi sufficit, quemadmodum & illis: pallium præterea circumsers nihilo mendico decentius. Quanquam si tu his cōtentus recte sapias, tum Deus profecto neutiquam recte fecit, primū quod ones effecit pingues, deinde uites dulcis uini seraces, ac reliquum deinde apparatus uarietate mirabilem, & oleū & mel & reliqua, omnia ut nos haberemus, edulia quidem omnigena haberemus, potum dulcem haberemus, pecunias haberemus, mollem lectū haberemus. Præterea pulchras domos, ac reliqua demū omnia mirum in modum præparata. Nam & ipsa quoq; artium effecta decorū dona sunt. At uiuere omnibus huiusce bonis priuatum, id fuerit profecto miserum, etiam si ab alio quopiam priueris: quemadmodum hi qui seruantur in uinculis: longe uero miserius, si quis ipse sese omnibus bonis priuet. Nam ea demum manifesta insania est. C V N. Et recte quidem fortasse dicis. Verum istuc dic mihi: Siquis diuite quopiam alacriter atque humane, quin prolixè quoq; exhibente conuiuium, tum

hospites

hospites excipiente, & multos simul, & omnigenos, alios quidem imbecillos, alios autem robustos, deinde apponente multa atq; omnigena, si quis, inquam, omnia corripiat, omniaq; deglutiat, non ea tantum quæ vicina sunt, sed ea quoq; quæ procul absint, preparata uidelicet inualidis, ipse tamen ualens, quum unum duntaxat uentrem habeat, nec multis ut nutriatur indigeat, diutius tamen quàm alij multi immoretur, hic uir cuiusmodi tibi uidetur esse: probusne? L V C. Non mihi quidē. C Y N. Quid uero, num temperans? L V C. Ne id quidem. C Y N. Quid uero si quis eiusdem mensæ particeps, multa illa ac uaria neglegat, uno quopiam ex his quæ proxime appomuntur, electo, quum satis in suam habeat necessitatem, id decenter edat, eoq; solo utatur: cetera illa ne respiciat quidē, an non hunc temperatiorem & meliorem uirū illo putabis? L V C. Ego certe. C Y N. Vtrum ergo iam intelligis, an me oportet dicere? L V C. Quid nam? C Y N. Quod Deus illi quidem pulcre conuiuium instruenti similis est, ut qui apposuerit multa ac uaria, atque omnigena, uti essent quæ cuique conueniant, alia quippe ualentibus, alia rursus egrotantibus, atque alia quidem robustis, alia uero inualidis, non ut omnibus utamur omnes, sed ut his utantur singuli, quæ suæ cuiusque nature conueniunt, & ex his ipsis, quacumq; re maxime quæq; indigere cōtigerit. At uos illum qui per insatiabilitatem atque incontinentiam omnia corripit refertis, ut quæ

G 3 rebus

rebus uti uelitis omnibus, & undecunq; partis, non so-
lis contenti presentibus, existimantes propriam qui-
dem neq; terram, neq; mare sufficere, sed importantes
ab ipsis usq; terræ finibus uoluptates, patrijsq; rebus
peregrina præferentes, sumptuosaq; frugalibus, atque
ea quæ difficile comparantur his quæ sunt comparatu-
facilia: in summa, denique molestias, malaq; potius eliz-
gentes, quàm absque molestijs uiuere. At isti quidem
plurimi ac preciosi, beatiq; apparatus, quibus exulta-
tis, per magnam ad uos miseriam, erumnamq; perue-
niunt. Aurum ipsum tam optabile, si libet, argentumq;
considera: domus considera sumptuosas, uestes opero-
sas considera: atque eius generis omnia, quanto nego-
cio emuntur, quot laboribus, periculis: imò sanguine,
ac cede, quantoq; hominum interitu: non ideo solum
quod dum nauigant, propter ista pereunt complures:
ac dum quærent, parantq; grauias perferunt: sed ob id
quoq; quod digladiationes multas pariunt, quodq; ob
ea insidiantur inuicem & amicis amici, & parentibus
liberi, & maritis coniuges. Sic opinor Eriphylen quor-
que auri gratia prodidisse maritum. Atq; hæc quidem
omnia fiunt, quum tamen uestes illæ uarie nihilo ma-
gis quicquam queant calefacere, aurataq; illa ædificia
nihilò prorsus magis tegant, nec pocula illa argentea
potui quicquam magis conducant. Sed nec aurei illi,
nec eburnei item lectuli, somnum suauiore præbeant,
imò uidebis frequenter in eburneo lecto, sumptuosissq;
stromatibus

Aromatibus, beatis illis somnum contingere non posse.
 Præterea omnigene ille circa edulia cura, nibilo ma-
 gis alunt, quin tabefaciunt potius corpora, iisdemq;
 morbos ingenerant. Quid autem dicere attinet, libidi-
 nis gratia quantas molestias mortales & faciunt, & pa-
 tiantur? quanquam facile est isti cupiditati mederi, nisi
 quis uelit indulgere delitijs. At ne hæc quidē insānia
 corruptelaq; sufficere uidetur mortalibus, sed iam re-
 rum etiam usum peruertunt, singulis rebus ad id uten-
 tes, ad quod minime paratæ sunt, quemadmodum lecto-
 si quis uti carpenti loco uelit, ac tanquā curru. L V C.
 Quisnam is est? C Y N. Vos, inquā, qui hominibus tan-
 quam iumentis utimini. Nam eos iubetis, ut lecticis tan-
 quam currus in ceruicibus ferant. Ipsi uero in sublimi
 residetis delicati, atq; illinc homines perinde tanquam
 asinos aurigamini, imperantes ut hac, nō illac eant, &
 qui hæc facitis maxime, ijdē maxime beati uidemini.
 Tum hi qui piscium carnibus non tantum ut alimentis
 utuntur, uerū tinturas etiam quasdā ex his machinan-
 tur, eos dico, qui purpuram tingunt, nōne & hi præter
 naturā his utuntur, quæ à deo preparata sunt? L V C.
 Non per Iouem, siquidē tingere etiam potest nō come-
 di tantum purpuræ caro. C Y N. At non in id tamen
 nata est. Nam & cratere quispiam, si præter naturam
 detorqueat, olle loco posset uti, nec in id tamē paratus
 erat. Sed quo pacto posset quispiam uniuersam illorū
 infelicitatē percurrere, quæ tanta est? At tu me quoq;

quod nolo eius esse particeps, incusas. Vino ego tamen
quemadmodum modestus ille, his uidelicet duntaxat,
quæ mihi apponuntur uescens, ac frugalissimis utens:
uarijs uero illis atq; omnigenis minime inbians. Ac de
inde quum paucis egeam, ac minime multis utar, seris
nam tibi uideor uitã uiuere. Atqui hac ratione tua Dij
profecto in periculũ ueniunt, ne & ipsi sint seris etiam
deteriores, quippe qui rei nullius indigent. Verum ut
exactius intelligas, cuiusmodi horũ utrunq; sit, uel pau
cis uidelicet egere, uel multis, considera quod pluribus
egẽt, primũ pueri quàm adulti, deinde mulieres quàm
uiri, tũ egroti quàm ualentes: atq; omnino in summa,
inferiora qualibet prestantioribus plurium indigent:
proinde Dij omnino nullius egent rei, qui uero ad De
os accedunt proxime quàm minimis egent. An Hercu
lem putas omnium hominum prestantissimũ, quippe di
uinum uirum, deumq; recte creditũ, miserũ tunc fuisse,
quũ circuiret nudus, pelle duntaxat indutus, harũ rei
rum nostrarum nihil desiderans? At ille miser profecto
nõ erat, quippe qui miseriam ab alijs propulsabat: neq;
rursus pauper, qui terra, mariq; dominabatur. Nempe
quocunq; intendisset impetum, omnes quaquauersum
superabat, nec in quenquam sui temporis incidit, qui se
uel æquarit unquam, uel uicerit, quoad ex humanis ex
cessit. At tu illi stromata putas, calceosq; defuisse, atq;
ob id mundũ obambulasse tantum uirum? Dicendũ pro
fecto non est. Sed continens erat ac fortis, & moderate
uiuere

vinere uolebat, non indulgere delitijs. Quid Tbeseus
 eius discipulus? An non rex erat Atheniensium omnia-
 um, ac filius etiam, ut ferunt, Neptuni, sua certe tempe-
 state fortissimus? Attamen ille quoque uoluit, sine calce-
 is esse, ac nudus ingredi, barbamque et comam nutrire
 placuit ei, nec ei tamen solum, sed omnibus etiam uete-
 ribus placuit: nempe meliores erant quam uos: atque
 adeo ne sustinisset quidem eorum quisquam aliquid huius-
 modi, nibilo profecto magis quam leo quispiam sese
 tonderi. Siquidem carnis molliem ac leuorem dece-
 re mulieres existimabant, ipsi uero sicuti erant, ita uide-
 ri quoque uiri uolebant: ac barbam quidem cultum uiri
 ducebant, quemadmodum in equis iubam, in leonibus
 barbam, quibus deus splendoris quandam atque ornamen-
 ti uenustatem dedit, sic et uiris barbam adiunxit. Illos
 igitur ego emulor, ueteres, inquam, illos imitari uolo,
 huius uero tempestatis homines non emulor mirabi-
 lis huius felicitatis nomine, quam in epulis et uestibus
 habent, dum poliunt ac leuigant singulas corporis par-
 tes, ac ne secretiorum quidem ullam, ita ut instituit na-
 tura, dimittentes. At mihi certe pedes opto, ut nihil
 equinis differant, quales Chironis fuisse ferunt. Tum ut
 ipse stromatis non egeam more leonum, nec cibo egeam
 magis exquisito, quam canes. Contingat preterea
 mihi, ut terra quous mihi per se pro cubili sufficiat.
 Domum uero ut mundum hunc existimem. Alimenta
 demum ut ea deligam, que facillime comparari possint.

Aurum uero, argentumq; ne desiderem unquam, neq; ego, neq; meorum amicorum quisquam. Omnia nanq; mala inter homines ex horum cupiditate nascuntur, & seditiones, & bella, & insidie, & cedes. Hæc omnia fontem habent plus habendi cupidinem. At hæc à nobis abscedat procul, ne unquam plus satis appetam, minus uero quum habeam, ferre æquo animo ualeam. Nostra quidem ita se habent. Plurimum profecto à uulgi sententijs ista dissentiunt. Neq; quicquam ergo mirandum est, si ab his differimus habitu, à quibus tantum differimus instituto. Sed te demiror, quonam pacto quam suam quandam citbarædo uestem tribuas, cultumq; atq; adeo tibicini suum, & tragædo suum, bono uiro cultum uestemq; propriam nullam existimas, sed eandem ei cum uulgo habendam censes, idq; quum uulgus malum sit. Quod si bonorum cultus proprius debet esse ullus, qui nam deceat magis quam hic meus, qui maxime luxuriosus pudendus sit, quemq; illi maxime auersentur? Cultus ergo meus huiusmodi est, squalidum esse, hirsutum esse, tritum pallium indui, comam producere, ac sine calceis ingredi. Vester uero cinedorum ornatui simillimus est, nec dignoscere uos quisquam ab illis possit, neq; colore uestium, neque mollicie, neque camisiarum numero, neq; lacernis, neque calceis, neq; capillo, cura, neque odore. Nam & redoletis ut illi, iam præsertim uos qui estis felicissimi. Et quidē quid facias, quum uir eundem cum cinedis odorem oleat? Etenim

in se/

In frēdis laboribus nihil illis præstatis. Voluptatibus
 uero nihilominus quàm illi superamini, eadem coma-
 editis, eodē modo dormitis, atq; inceditis, imò uero ma-
 cedere non uultis, sed gestari potius, tanquam sarcinæ,
 alij ab hominibus, alij uero à iumentis. At me pedes
 ipsi gestant quocunq; sit opus. Egoq; & frigus toleras-
 re sufficio, & calorem pati, eaq; que dii obtulerint, mi-
 nime moleste ferre, ideo uidelicet, quia miser sum. Vos
 utro propter hanc felicitatem nulla estis fortuna con-
 tenti, sed omnium poenitet, ac præsentia ferre non pote-
 stis, absentia desideratis, hyeme quidē optantes æsta-
 tem, æstate rursus hyemem, atq; in calore frigus, in fria-
 gore uicissim calorem: quemadmodum ægrotantes, mo-
 rosi semper & queruli, quod in illis quidem facit mor-
 bus, in uobis uero mores. Atq; hæc ita quā sint, iam nos
 in uitā uestrā traducere equū censetis, nostramq; cor-
 rampere, quā sepe male cōsulta sint, que facitis, ipsiq;
 sitis in uestris ipsorū negocijs minime circūspecti, ni-
 hilq; eorū iudicio ac ratione, sed cōsuetudine cupidita-
 tis faciatis. Quamobrē nihil profecto differtis uos, ab
 his qui torrente ferūtur. Illi quippe quocūq; fluxus in-
 tenderit, eò rapiuntur: & uos itidem quocūq; libidines.
 At similiter quidem uobiscū agitur, ut cum quodā qui
 equū insanū ascenderat. Equus igitur uirū corripient
 abstulit. Hic uero amplius iam desilire equo corrente
 non poterat. Quidam uero quum occurrisset ei, ro-
 gavit quonam tenderet? Hic respondit, quocumque
 huic

huic uidetur, equum demonstrans. Quod si nos quisq;
 roget, quò feramini, si uerū uultis dicere, dicetis in uni
 uersum quidem: quocunq; uideatur affectibus, sigillas
 tim nero, interdum quocunq; uoluptati, interdum quo
 cunq; ambitioni, interdū rursus quò lucri studio. Quis
 interdum ira, interdum metus, interdum aliud quippi
 am huiusmodi nos auferre uidetur, Neq; enim unū dun
 taxat equū nos, sed multos insilientes, nunc hunc, nunc
 illum, furiosos quidem omnes auchimini. Auferunt er
 go nos in barathrum, ac prærupta. Vos tamen prius
 quam cadatis casuros nos esse nescitis. at hoc detritum
 pallium quod nos ridetis, comaq; habitusq; meus tan
 tam habet uim, ut uitam mihi quietam præbeat, utq;
 agam quicquid uolo, uerserq; cum quibus uolo. Nem
 ps ex indoctis, atq; incruditis hominibus, nemo me adi
 re uoluerit, ob hunc habitum. At molles etiam qui sunt
 adhuc admodum procul declinant. Congrediuntur ne
 ro scitissimi atq; modestissimi, et qui uirtutem cupiūt,
 hi potissimum congediuntur mecum, horum ego cons
 uetudine delector. Eorum uero fores qui homines uo
 cantur, non obseruo, tum coronas aureas ac purpurā
 pro fastu habeo, atq; homines ipsos derideo. At ut cul
 tum hunc intelligas, non bonos modo uiros, sed ipsos
 etiam deos decere, atq; eū deinde, si libet, irrideas, deo
 rum statuas considera, utri uideantur uobis ne, an mihi
 similiores, neq; Græcorum solum sed barbarorum etia
 am templa circumspicias, utri ipsi dii, ut ego, comati
 barbati

barbatiq; sunt, an quemadmodum uos, rasi finguntur
atq; pinguntur. Quin plurimos etiam sine tunicis con-
spicies, ut me nunc esse uides. Quo pacto igitur audens
posthac hunc habitum uitio dare, quum deos etiam
decere uideatur.

☉ MENIPPVS SIVE

NECROMANTIA LVCIANI

Thoma Moro interprete.

MENIPPVS PHILONIDES

ALVE atriu, domusq; uestibulum
mee: Vt te lubens aspicio luci reddis-
tus. PHIL. Num nā hic Memippus
est canis ille? Nō hercle alius, nisi ego
forte ad Menippos omneis hallucia-
nor. At quid sibi uult habitus huius insolentia? claua,
lyra, leonis exuuia? Adeundus tamen est. Salue Me-
nippe. Vnde nobis aduenisti? diu est quod in urbe non
uidimus.

MENIP.

Adsum reuersus mortuorum e latibulis,

Foribusq; tristium tenebrarum nigris:

Manes ubi inferi manent superis procul.

PHIL. O Hercules clām nobis Memippus uita funa-
tus est, reuixitq; denuo? MENIP.

Non, sed me adhuc uiuum recepit tartarus.

PHIL. Quenam causa tibi fuit noue huius atq; in-
credibilis

credibilis uia?

MEN.

Iuuenta me incitauit, atq; audacia,

Quàm pro iuuenta haud paululum impotentior.

PHIL. Siste ó beate Tragica, & ab iambis descendēs
sic potius simpliciter eloquere, quenā hæc uestis, quæ
causa tibi itineris inferni fuit, quum aliqui neq; iucun-
da neq; delectabilis sit uia?

MEN.

Res dilecte grauis me infernas egit ad umbras,

Consulerem manes ut uatis Tiresiai.

PHIL. Atqui deliras, aliqui non hoc pacto caneres
apud amicos consarcinatis uersibus. MEN. Ne mire-
ris amice, nuper enim cum Euripide atq; Homero uer-
satus, nescio quo pacto uersibus sic impletus sum, ut nu-
meri mihi in os sua sponte confluant. Verum dic mihi
quo pacto res humane hic se habēt in terris? & quid
nam in urbe agitur? PHIL. Nihil noui. Sed quemad-
modum prius actitabant, rapiunt, peierant, scenerātur,
usuras colligunt. MEN. O miseri atq; infelices. Nesci-
unt enim, qualia de nostris rebus nuper apud inferos
decreta sunt, qualesq; sorte iacti sunt in diuites istos
calculi, quos per Cerberū nullo pacto poterūt effuger-
e. PHIL. Quid ais? Noui ne aliquid apud inferos
nostris de rebus decretū est? MEN. Per Iouē, & qui-
dem multa, uerum prodere non licet, neq; arcana quæ
sunt reuelare, ne quis forte nos apud Rhadamanthum
impietatis accuset. PHIL. Nequaquā Menippe per
Iouem, ne amico sermonem hunc inuideas. Nam apud
hominem

hominem tacendi gnarum, & initiatum præterea sacris edisseres. M E N. Dura profecto iubes, & neutriquam tuta, uerum tui gratiâ tamen audendum est. Decretum est ergo, diuites istos ac pecuniosos aurum tanquam Danaen seruantes abstrusum. P H I L. Ne prius ó beate quæ sunt decreta dixeris, quàm ea percurras omnia quæ abs te audire libentissime uelim: Quæ uidelicet descensus causa fuerit, quis itineris dux, deinde ex ordine, & quæ illic uideris, & quæ audieris omnia. Verisimile est enim te, quum res pulchras uidendi curiosus sis, eorum quæ uisu aut auditu digna uidebantur nihil omnino prætermisisse. N E N. Parendum etiam in his tibi est. Nam quid facias, urgente amico? Ac primum sanè tibi expediam, quæ res animum meum ad hunc descensum impulerit. Ego igitur quum adhuc puer essem, audiremque Homerum atque Hesiodum, seditiones ac bella canentes, non semideorum modo, sed ipsorum etiam deorum, adulteria quoque, uiolentias, rapinas, supplicia, patrum expulsiones, & fratrum & sororum nuptias: hæc me Hercle omnia bona pulchraque putabam, & studiose erga ea afficiebar. Postquam uero in uirilem iam ætatem peruenirem, hic leges rursus iubentes audio poetis apprimè contraria, neque uidelicet adulteria committere, neque seditiones mouere, neque rapinas exercere. Hic igitur hesitabundus constitui, incertus omnino quo me pacto gererem. Neque enim deos unquam putauim.

mœchatus

moribaturus, aut seditiones inuicem fuisse moturos, nisi
 si de his rebus perinde ac bonis iudicassent. Neq; rura
 sus legumlatores his aduersa iussuros, nisi id conduce
 re existimarent. Quoniã igitur in dubio eram, uisum
 est mihi philosophos istos adire, atque his me in manus
 dedere, rogareq; uti me utcunq; liberet uterentur, uis
 taq; uiam aliquam simplicem ac certam ostenderent.
 Hec igitur mecum reputans ad eos uenio, imprudens
 profecto, quod me ex fumo (ut aiunt) in flammam con
 iicerem. Apud enim hos maxime diligenter obseruans
 summam repperi ignorantiam, omniaq; magis incere
 ta, adeo ut præ his ilico mihi uel idiotarũ uita iam aur
 rea uideretur. Alius etenim soli me iussit uoluptati stua
 dere, atq; ad eum scopum uniuersum uite cursum dirige
 gere. In eo ipsam sitam esse felicitatẽ. Alius rursus o
 mino laborare, corpusq; siti, uigilijs, ac squalore subige
 re, misere semper adfectum, contumelijsq; obnoxium
 assidue, Hesiodi sedulo inculcans celebria illa de uirtu
 te carmina, & sudorem uidelicet, & acclinem in uer
 ticem montis ascensum. Alius contemnere iubet pecu
 nias, earumq; possessionem indifferentem putare. Ali
 us contra bonas ipsas etiam diuitias esse pronunciat.
 De mundo uero quid dicam? de quo ideas, incorporeas
 ac substantias, atomos, & inane, ac talem quandam pro
 gnantium inuicem nominum turbã in diem audiebam,
 & quod absurdorum omnium maxime fuit absurdum,
 de contrarijs unusquisq; quum diceret, inuincibiles ad
 modum

modum rationes ac persuasibiles adferebat, ut nec ei qui calidum, nec ei qui frigidum idem prorsus esse contenderent, contra quicquam hiscere potuerim, atq; id, quū tamen manifeste cognoscerem fieri nunquā posse, ut eadem res calida simul frigidaq; sit. Prorsum igitur tale quiddam mihi accidebat, quale solet dormitantibus, ut interdum capite annuerem, interdū contra abnuerem. Præterea quod multo erat istis absurdius, uis tam eorum diligenter obseruans, comperi eam cum ipsorum uerbis præceptisq; summo opere pugnare. Eos enim qui spernendam censebant pecuniam, auidissime cōspexi colligendis diuitijs inhiare, de scenore litigantes, pro mercede docentes: omnia deniq; nummorum gratia tolerantes. Ii uero qui gloriam uerbis aspernabantur, omnem uitæ suæ rationem in gloriam referebant. Voluptatem rursus omnes fermè palàm incescebant: clanculum uero ad eam solam libenter confluebant. Ergo hac quoq; spe frustratus magis adhuc egre molesteq; tuli. Aliquantulum tamen inde memet consolabar, quod unà cum multis & sapientibus & celerberrimis uiris ipse insipiensq; essem, atq; uere adhuc ignarus oberrarem. Peruigilanti mihi tandem, atque hisce de rebus mecum cogitanti, uenit in mentē, ut Babylonem profectus magorum aliquem ex Zoroastri discipulis ac successoribus conuenirem. Audieram si quidem eos inferni portas carminibus quibusdam ac mysterijs aperire, & quæ libuerit illuc tutò deducere,

ac rursus inde reducere. Optime ergo me facturū putāui, si cum horum quopiam de descensu paciscens Tiresiam Boeotiū consulērem, ab eoq; perdiscerem (quippe qui uates fuerit & sapiens) quæ uita sit optima, quāq; sapientissimus quisq; potissimum elegerit. Ac statim quidem exiliens quā poteram celerrime Babylonem uersus rectā contendī. Quò quum uenio, diuersor apud Chaldeorum quendam hominem certe sapientem, atq; arte mirabilem, coma quidē canum, admodumq; promissa barba uenerabilem. Nomen autem illi fuit Mithrobarzanes: orans igitur obsecransq; uix exorauī, ut quauis mercede uellet, in illam me uiam deduceret. At tandem homo me suscipiens, primum quidem dies nouē ac uiginti cum luna simul incipiens abluī ad Euphratem, mane solem orientem uersus perducens, ac sermonem quempiā longum musitans, quē non admodum exaudiebam. Nam (quod in certamine præcones inepti solent) uolubile quiddam atq; incertū proferebat, nisi quod quosdam uisus est inuocare demones. Post illam igitur incantationē ter mihi in uultum spuens deducit rursus, oculos nusquam in obuium quenquam despectens. Et tibus quidem nobis glandes erant, potus autem lac atq; mulsum & Choaspi Lympha: lectus uero in herba sub dio fuit. At postquam iam preparati satis hac dieta sumus, medio noctis silentio ad Tigridem me fluuium ducens, purgauit simul atq; absterisit, facēq; lustrauit ac squilla, tum pluribus itineribus

dem alijs, & magicum simul illud carmen submurmurans, deinde totum me iam incantans, ac ne à spectris læderer circumiens, reducit domum, ita ut eram recia procantem: ac reliqua noctis parte nauigationi nos præparauimus. Ipse igitur magicam quandam uestem induit, Medorum uesti ut plurimum similè: ac me quidem his quæ uidet ornauit, claua uidelicet, ac leonis exuijs, atq; insuper lyra. Iussit præterea ut nomen si quis me roget, Menippum quidem ne dicerem, sed Herulem, Vlysses, aut Orpheum. PHIL. Quid ita à Menippe? neq; enim causam aut habitus, aut nominis intelligo. MEN. Atqui perspicuum id quidem est, ac neutiquam arcanum. Nam hi qui ante nos ad inferos olim uiui descenderant, putauit si me his assimilaret, fore ut facilius Aeaci custodias fallerem, atq; nullo prohibente transirem, utpote notior tragico admodum illo cultu emissus. Iam igitur dies apparuit, quum nos ad flumen ingressi in recessum incumbimus. Parata siquidem ab illo fuerant, cymba, sacrificia, mulla, & in id mysterium denique quibuscunq; opus erat. Hæc postquam ergo quæ prompta erant imposuimus, tum nos quoq;

Ingredimur tristes lachrymisq; implemur obortis. Atq; aliquantisper quidem in fluuiio ferimur: deinde in syluam delati sumus, ac lacum quendam in quem Euphrates conditur. Tum hoc quoq; transmissio, in regionem quandam peruenimus solam, syluosam atq; opacam,

in quam descendētes (præibat enim Mitrobarzanes)
 & puteum effodimus, & oues ingulamus, & foueam
 sanguine conspergimus. At magus interim accensam
 facē tenens, haud amplius iam summisso murmure, sed
 uoce quàm poterat maxima clamitās, dæmones simul
 omnes cōuocat, Pænas, Erinnes, Hecaten nocturnam,
 excelsamq; Proserpinā, simulq; polysyllaba quedam
 nomina barbara atq; ignota commiscet. Statim ergo
 tremere omnia, & rimas ex carmine solum ducere, ac
 porro Cerberi latratu audiri, & iam res planè tris-
 tis ac mœsta fuit.

Vmbrarum at timuit rex imis sedibus Orcus.

Ac protinus quidem inferorum patebāt pleraq; lacus
 pyriphlegethon, ac Plutonis regia. Tum per illum de-
 scendentes hiatum, Rhadamanthum propemodum me-
 tu reperimus extinctum. Ac Cerberus primū quidem
 latrabat commouitq; sese. At quum ego lyram celer-
 rime correptam pulsassem, cantu statim sopitus ob-
 dormit: deinde posteaquam ad lacum uenimus, trans-
 ire ferè nō licuit. Iam enim onustum erat nauigium, &
 eiulatu certe plenum. Vulnerati quippe in eo nauiga-
 bant omnes, hic femur, ille caput, alius alio quopiam
 membro luxatus, usq; adeo, ut mihi certe ex bello quo-
 piam adesse uiderentur. At optimus Charon quū leo-
 nis uideret exuias, esse me ratus Herculem recepit,
 transq; uexit libens, tum exeuntibus quoq; nobis mon-
 strauit semitam. Sed quoniam iam eramus in tenebris,
 præcedit

præcedit quidem Mithrobarzanes, ego autem à tergo
 continuus illi comes adhaereo, quoad in pratum quodam
 uenimus maximum, asphodelo consitum, ubi cir-
 cumfusa undiq; mortuorū stridula nos sequuntur um-
 brae. Tum paulo procedentes longius ad ipsum Minor
 is tribunal accessimus. Erat ipse quidem in solio forte
 quodam sublimi sedens. Astabant autē illi Poenae, Tor-
 tores, mali Genij, Furiae. Ex altera parte plurimi qui-
 dam addacti sunt ex ordine longa fune uincti. Diceban-
 tur autem adulteri, lenones, mœchi, homicidae, adulate-
 res, sycophantæ, ac talis hominum turba quiduis in ui-
 ta patrantium. Seorsum autem diuites ac fœneratores
 prodibant pallidi, uentricosi, ac podagrici, quorū quis-
 que trabe uinctus erat, ferri pondere duorum talentor-
 um imposito. Nos igitur astantes, et quæ fiunt omnia
 conspiciamus, et quæ dicuntur auscultamus. Accusant
 autem noui quidā atq; admirabiles rhetores. PHIL.
 Quinam ergo hi per Ionem sunt, ac ne isthuc quidē te
 pigeat dicere, MEN. Vmbrāsne unquam istas nosti,
 quas opposita soli reddūt corpora? PHIL. Quid hi?
 MEN. Hæ nos igitur quum primū functi uita sumus
 accusant, testantur, atq; redarguunt, quicquid in uita
 peccauimus, et sanè quædam ex his dignæ admodum
 fide uidentur, utpote nobiscū uersatæ semper, nostrisq;
 nusquam digresse corporibus. Minos igitur curiose
 quemlibet examinans, impiorum relegabat in cœtum,
 pœnas ibi sceleribus suis dignas luiturum. In hos præ-

cipue tamen incenditur, quos opes dum uinceret, ac dignitates inflauerant, quiq; adorari se ferè expectabāt, nimirum breui perituram eorum superbiam fastumq; detestatus: quippe qui non meminissent mortales ipsi quum sint, sese bona quoq; mortalia consequutos. At nunc splendida illa exuti omnia, diuitias inquā, genus, munia, nudi ac uultu demisso steterunt tanquam somnium quoddam humanam hanc felicitatem recogitantes, adeo ut hec dum conficarer nimis quā delectatus fuero. Et si quem eorū forte agnoueram accessi, atque in aurem silenter admonui, qualis in uita fuerat, quantopereq; fuerat inflatus: tum quum plurimi manebat eius obsidentes pulsī interim exclusiq; à famulis illius expectabāt egressum. At ipse uix tandē illis exarrens puniceis, aureis aut uersicolor, felices ac beatos se facturū salutātes putabat, si pectus dextramue porrigens, permetteret osculandā. Illi uero audientes ista moleste ferebāt. At Minos quiddā etiā iudicauit in gratiam. Quippe Dionysiu Siciliæ tyrannū multis & atrocibus criminibus & à Dione accusatū, & graui Stoicorum testimonio conuictū, Cyreneus Aristippus interueniēs (Nam illū ualde suspiciūt inferi, eluq; plurimū ibi ualet autoritas) fermē iam Chimere alligatū absoluit à poena, asserens illū cruditorū nōnullos olim iuuisse pecunia. Tum nos à tribunali discedētes, ad supplicij locū peruenimus. Vbi o amice & multa, & miserāda audire simul, ac spectare licuit. Nā simul et flagrorū sonus

nus auditur, & eiulatus hominum in igne flagratium,
 tum rotæ & tormenta, catenæ, Cerberus lacerat, &
 Chimæra dilaniat, crucianturq; pariter omnes, capti/
 ui, reges, præfecti, pauperes, mēdici, diuites, & iam sce/
 lerum omnes pœnitebat. Et quosdā quidem eorū, dum
 intuemur, agnouimus, uidelicet qui nuper ē uita dis/
 cesserant. At hi se pudentes tum occultebant, nostrosq;
 subtrahebāt aspectui, aut si nos aliquando respiciebāt,
 id seruiliter admodū abicteq; faciebant, atq; hi quidē
 quān olim putas onerosi fastosiq; in uita? At pauperi/
 bus malorum dimidiū remittebatur, & quū interquie/
 uissent, denuo repetebantur ad pœnam. Sed illa quoq;
 quæ fabulis feruntur aspexi, Ixionem, Sisyphum, Phry/
 giumq; grauitèr affectum Tantalum, genitumq; terræ
 Tityum, Dij boni, quantum? Integrū stratus agrū oc/
 cupabat. Hos tandem prætereuntes, in campum ueni/
 mus Acherusium, ubi semideos, heroidasq; reperimus,
 atq; aliam simul mortuorū turbam in gentes, tribusq;
 dispositam, alios quidem uetulos quosdā ac marcidos,
 atque (ut Homerus ait) euanidos, alios uero iuueniles
 & integros, & hos potissimū ob illā cōdiēdi efficaciam
 Aegyptios. Verū dignoscere quēlibet haud procliue
 fuit, adeo nudatis osibus omnes erāt inuicē simillimi,
 nisi q; uix tandē eos diu intendētes agnouimus. Quip/
 pe cōferti cōsidebāt obscuri atq; ignobiles, nullūq; ser/
 uantes amplius pristinae formæ uestigiū. Cū igitur mul/
 ti simul offei consistèrent, inuicem omnino similes, qui

terrificum quiddam per cauos oculorum orbes trans-
spicerent, dentesq; nudos ostenderet, hesitabam certe
mecum, quonam signo Therpsitem à Nireo illo formos-
so discernerem, aut mendicum Irum à Phæacum rege,
aut Pyrrhiam coquum ab Agamemnone. Quippe qui-
bus iam nihil ueteris permansit indicij, sed ossa fuerunt
inter se similia, incognibilia, nullis inscripta titulis, nul-
liq; unquā dinoscenda. Hæc igitur spectanti mihi, per-
similis hominum uita pompæ cuipiā longè uidebatur,
cui præsit ac disponat quæq; fortuna, ex his qui pom-
pam agunt, diuersos uariosq; cuiq; habitus accommo-
dans. Alium siquidē fortuna deligens, regijs ornat ina-
signibus, & tiaram imponens, & satellites addens, &
caput diademate coronans. Alium serui rursus orna-
tum induit, hunc formosum effigiāt hunc deformē atq;
deridiculum fingit: nam omnigenum, ut opinor, debet
esse spectaculum. Quin habitus quorundam plerunq;
in media quoq; pompa demutat, neq; perpetuo eodem
sinit ordine, cultuq; progredi quò prodierant. Sed ore
natu commutato Cræsum quidem coegit serui capti-
uiq; uestes induere. Meandrium autem olim inter ser-
uos incedentem, Polycratis uicissim ornat tyrannide.
Et aliquantisper quidem eo cultu permittit uti, uerum
ubi iam pompæ tempus præterijt, apparatus quisque
restituens, & cum corpore simul exutus amictu, quas
lis ante fuit efficitur, nibilo à uicino differens. Quidam
tamen ob inscitiam quum suos fortuna cultus exigit,
egrese/

egreſerunt atq; indignantur, tanq̃ proprijs quibſdam bonis priuati, ac non potius alienis, quibus pauliſſerutebantur, exuti. Quin in ſcena quoq; uidiſſe te plerumque puto hiſtriones iſtos tragicos, qui (ut fabule ratio poſcit) modo Creontes, modo Priami ſiūt, aut Agamēnones. Idemq; (ſi ſors tulerit) paulo ante tam grauiter Cecropis aut Erechthei formam imitatus, paulo poſt ſeruus, poeta iubente, progreditur. At quū fabule iam ſinis affuerit, quiſq; auratas illas uestes exutus, perſonam deponens, & ab altis illis crepidis deſcendēs, pauper atq; humilis obambulat, haud amplius Agamemnon ille Atreo prognatus, aut Creon Menæcei filius, ſed Polus filius Chariclei Sunienſis, aut Satyrus filius Theogitonis Marathonijs. Sic ſc mortaliū res habent, quemadmodum mihi tum ſpectanti uidebatur.

PHIL. Dic mihi Menippe, iſti qui magnificos altoſq; tumulos habent ſuper terram, & columnas, imagines, titulos, nihilōne ſunt apud inferos plebeis quibuſlibet umbris honoratiores? MEN. Nugaris tu quidē, nane ſi uidiſſes Mauſolum, Carem illum dico Pyramide celebrem, ſat ſcio, nunquam ridere deſiſſes, ita in antrum quoddam abſtruſum deſpectum abiectus eſt, in reliqua mortuorum turba deliteſcens. Hoc tantū commodi mihi uidetur ex monumento referre, quod impoſito tanto pondere, laborat magis & premitur. Nam quum Aecus ō amice, locum cuiq; metitur, dat autem cui plurimum haud amplius pedem, neceſſe eſt eo iacere contem-

tum, seseq; ad loci modum contrahere. At uehementius multo risisses, opinor, si reges hosce nostros, satrapasq; uidisses apud eos mendicantes, & aut salsamenta uendentes, aut primas ipsas literas urgente inopia profidentes, & quemadmodū contumelijs à quouis afficiantur, atq; in faciē cedantur perinde atq; uilissima mancipia. Itaq; Philippum Macedonem conspiciens, contumere me certe non potui: ostensus est mihi in angulo quodam detritos calceos mercede refarciēs. Quin alijs præterea multos erat uidere mendicantes in triuijs, Xerxes uidelicet, Darios, ac Polycrates. PHIL. Admiranda narrae ista de regibus, peneq; incredibilia. Sperates autem quid facit, ac Diogenes? & si quis est sapientum alius? MEN. Socrates profecto etiā ibi obuersatur, omnesq; redarguit: uersantur autem cum illo Palamedes, Vlysses, & Nestor, & quisquis est alius inter defunctos garrulus. Instantur autē illi etiamnū, atq; intumescunt exhausto ueneno crura. At optimus Diogenes Sardanapalo uicinus Assyrio Mideq; Phrygio, atque alijs item pluribus ex istorum sumptuosorū numero manet, quos quū eiulantes audit, ueteris fortune magnitudinem recogitantes, & ridet & delectatur, ac supinus cubans, ut plurimum cantat, aspera nimis atq; infucunda uoce illorū eiulatus obscurās, adeo ut id aegre ferentes, nec Diogenē ferre ualentes, de mutanda sedē deliberent. PHIL. De his iam satis quidem: ceterum quodnam illud decretum est, quod initio dixeras aduersus

fus diuites esse sancitum? M E N. Bene admones: nescio enim quo pacto quum hac de re dicere proposuissem, ab instituto sermone procul aberrauim. Dum igitur ibi uersabar, magistratus concionem aduocauerunt, his ut delicta de rebus, quae in commune conducere. Constatuens ergo multos concurrere, me quoque cum illis simul immiscens, unus de numero eorum qui in concione aderant, efficior. Agitata sunt igitur et alia multa: postremo uero de diuitibus negocium, in quos posteaquam plurima fuissent obiecta, uolentia, superbia, fastus, iniuria, assurgens tandem ex populo primas quidam, huiusmodi decretum legit: Quoniam, inquit, multa diuites perpetrant in uita, rapientes ac uim inferentes, inopesque omnimodo despectui habentes, Curia populoque uisum est, ut quum functi uita fuerint, corpora quidem eorum poenas cum alijs sceleratorum corporibus luant: amare uero sursum remissa in uitam, in asinos demigrent, donec in tali rerum statu quinquies ac uicies decem annorum milia transegerint, asini semper ex asinis renati, onera ferentes, atque a pauperibus agitati. Dein ut liceat illis uita excedere. Hanc sententiam dixit Caluarius, patre Aridello, patria Manicensis, tribu Stygiana. Hac igitur lege recitata, approbaucrunt principes, scilicet plebs, adfremuit Proserpina, allatrauit Cerberus: sic enim uita quae inferi statuunt, autenticaeque sunt. Quae igitur in concione agebantur, erant huiusmodi. Tum ego statim, cunctis gratia ueneram, Tiresiam adeo, atque illi re, uti erat,
ordine

ordine narrata supplicavi, ut mihi diceret, quodnam optimū uitę genus putaret. Hic uero subridens (est autem seniculus quispiam cæcus, pallidus, uoce gracili) ô fili, inquit, causam tuę perplexitatis scio à sapientibus istis profectam, haudquaquam idem inuicem ipsdem de rebus sentientibus, uerum haud fas est id tibi proloqui: siquidem quod Rhamanthus interdixit. Nequaquam, inquit, ô patercule, sed dic amabo, neq; me contemnas, qui in uita te etiam ipso cecior oberro. Abducens ergo me, procul ab alijs auferens, ad aures mihi inclinās: Optima est, inquit, idiotarū priuatorumq; uita, ac prudentissima. Quamobrem ab hac uanissima sublimium consideratione desistens, mitte principia semper ac fines inquirere, & uafros hosce syllogismos despuens, atque id genus omnia nugę estimans, hoc solum in tota uita persequere, ut presentibus bene compositis minime curiosus, nulla re sollicitus, quàm plurimū potes hilaris uitam ridensq; traducas. Hęc quū dixisset rursus Asphodelorū in pratū sese corripuit. Ego igitur (nam & nunc uesper erat) age, inquam, ô Mitrobarzane quid cunctamur? ac non hinc rursus abimus in uitam? Ad hęc ille: confide, inquit, ô Menippe, breuem quippe facilemq; tibi monstrabo semitam: & me protinus abducens in regionem quandam magis priore tenebri cosam, manu procul ostendens subobscurū tenuēq; ac uelut per rimam influens lumen: illud, inquit, Tropheus noster templum est, atq; illac ad inferos ē Boetia descendit.

tur, hac ascendes, atq; illico fueris in Grecia. Ego igitur hoc sermone gauisus, salutato Mago difficile admodum per angustas antri fauces subrepens, nescio quopesso, in Lebadiam perueni.

LVCIANI PHILOPSEVS

DES SIVE INCREDVLVS,

Thoma Moro interprete.

TYCHIADES AC PHILOCLES

OTES mihi Philocles dicere, quidnam
 P id tandem sit, quod multos in mentiendi
 cupiditatē adducit, ut pariter gaudeant,
 quum & ipsi nihil sani loquantur, & his qui talia nar-
 rant, maxime animum intendant? PHIL. Multa Ty-
 chiade sunt, quæ nonnullos mortales mentiri compels-
 lunt, quia in rem uident conducere. TYCH. Nihil ad
 rem hæc, ut aiunt. neq; enim de his rogabam, qui quic-
 usus postulat mentiuntur: uenia nimirum hi, imò laude
 pleriq; eorum digni sunt, quicumq; uel hostes sefellerrūt,
 uel ad salutē tali quopiam pharmaco usi sunt in neces-
 sitatibus. Cuiusmodi multa Vlysses etiam fecit, ut & uī
 tam suam, & sociorum reditum redimeret: sed de illis
 uir optime dico, qui nulla necessitate mendaciū ipsū
 ueritati longe anteponunt, ipsa re uidelicet delectati,
 atque in ea sine ulla idonea occasione uersati. Isti ergo
 scire cupio, cuius cōmodi gratia istud agunt. PHIL.

AN

An alicubi tales aliquos iam deprehēdisti, quibus hæc
 insita sit mentiendi libido? TYCH. Et quidem admo-
 dum multi sunt huiusmodi. PHIL. Quid aliud ergo
 in causa sit, quod mentiuntur nisi dementia? siquidem
 rem pessimam, optimæ loco præoptant. TYCH. Hoc
 nihil est, nam ego tibi multos ostēderim ad cetera præ-
 dentes, ac sapientia mirabili: nescio tamen quo pacto
 captos hoc malo, mendacijsq; studiosos, adeo ut ego cer-
 te moleste feram, quod uiri tales, omnibus ceteris in re-
 bus optimi, gaudent tamen & se, & eos in quos incide-
 rint, fallere. Nā ueteres illi, id quod tibi notius est quàm
 mihi, Herodotus, Ctesiasq; Cnidius, atq; his superiores:
 deniq; Homerus ipse, uiri celebres, mendacijs etiā scri-
 ptis utebantur, ut non solum eos fallerent, à quibus tūc
 audiebantur, uerum usq; ad nos etiam mendacium per
 manus traditū perueniret, in pulcherrimis uersibus me-
 trisq; seruatum. Me ergo sepe illorum uersuū nomine
 subijt pudor, si quando cœli sectionē, ac Promethei uin-
 cula recensent, gigantumq; rebellionem, atq; omnem il-
 lam de inferis tragœdiam. Et quo pacto ob amorem Iu-
 piter in taurum & cygnum uersus sit: & quemadmo-
 dum ex muliere quispiam in auiculam ursamue mutat
 tus sit. Pegasos præterea, Chimærasq; & Gorgonas, ac
 Cyclopas, atq; id genus omnia, admodū absurdas mon-
 strosasq; fabulas, & quæ mentes afficere puerorū que-
 rent, qui laruam adhuc lamiamq; metuunt: quanquam
 paetica sint fortasse tolerabilia. At urbes iam gentesq;

totas una uoce ac publicitus mentiri, an non hoc ridiculum? Veluti quum Cretenses sepulchrum Iouis ostendere nō pudet: Athenienses Erichthoniū editum ē terrā ferunt, primosq; illos homines in Attica olerū more ex terra emerfisse. Hi tamen multo uerecundiores quā Thebani, qui ex serpentis dentibus satiuos quosdā progerminasse narrant: quod si quis hæc, quum sint ridicula, uera esse non credat, sed ea prudenter examinans, Coræbi cuiuspiam, aut Margitæ existimet esse: si quis aut Triptolemū credat in alatis draconibus per aērē uectū esse, aut Pana quendam ex Arcadia in Marathōnem uenisse auxilio, uel Orithyā à Borea raptam esse, impius nimirū hic atq; insanus uideatur eis: quippe qui tam manifesta uerāq; nō credat, usque adeo obtinet mendaciū. PHIL. At poetis Tychiade, urbibusq; fuerit fortassis ignoscendum: nam illi delectationem illam quæ ex fabula profiscitur, ut quæ maxima sit illecebra, poematibus suis immiscent, qua potissimū erga auditores opus habent. Athenienses uero Thebaniq; et si qui sunt alij, patriæ suæ plus maiestatis ex huiusmodi figmentis cōciliant: quod si quis fabulas auferat ē Græcia, nihil obstiterit quo minus earum narratores fame intereant, quando iam nemo futurus sit hospitū, qui uerum uel gratis audire uelit. At si qui nulla tali causa, gaudent tamē mendacio, hi omnino ridiculi merito uideantur. TYCH. Recte dicis, nam ego protinus ab Eucrate illo celebri uenio, ubi multa incredibilia ac fabulosa

fabulosa quā audissem, imò uero medio in sermone dis-
 cessi, non ferens narrationem tam supra fidem, sed me
 uelut furie quedam abegerunt, dum monstrosa multa
 atq; absurda referrent. PHIL. Atqui Tychiade, uir
 grauis Eucrates est, & nemo certe crediderit illū tam
 promissa barba uirum sexagenarium: & qui præterea
 sit plurimum in philosophia uersatus, sustinuisse ut aliū
 quenquam audiret se præsentem mentientem, nedum ut
 ipse tale quicquam audeat. TYCH. At nescis amice
 qualia referebat: tū ea quā constanter asserebat: præ-
 terea quam sancte in plerisque iurabat, admotis etiam
 filiis, adeo ut ego quum eum respicerem, uaria mecum
 cogitarem, interdum quidē illum insanire, neq; animo
 constare: interdū uero ita cogitabam, fugisse me, quod
 impostor esset, ac tantum temporis sub leonis pelle ridi-
 culam quandā simiam circumtulisset: adeo absurda nar-
 rabat. PHIL. Quenam illa (per lares) sunt Tychia-
 de? nam cupio cognoscere quamnam præstigiaturam
 sub tam longa barba occuluerit. TYCH. Solebā qui-
 dem etiam aliās Philocles aliquoties cum interuiscere,
 si quando uidelicet multo ocio abundarem. Hodie ue-
 ro quum opus esset mihi conuento Leonthico (est autē,
 ut scis, amicus mihi) edoctus à puero, eum se ad Eucra-
 tem mane contulisse, ut eum morbi inspiciendi causa ui-
 seret, amborū nomine, nempe ut & Leomthicum con-
 uenirem, & Eucratem uiderem, ignoraueram autem
 quod egrotaret, ad eum peruenio. At Leomthicum ibi
 iam

iam nō inuenio: nam paulo ante ut dicebant exiuerat,
 alios uero confertos reperio, in quibus erat & Cleode-
 mus Peripateticus, & Dinomachus Stoicus, & Ion, nō
 ſti uirū: illum dico, qui ex Platonica doctrina magnam
 ſui admirationem expectat, ut qui ſolus mentē uiri de-
 prēbenderit, quicq; eius oracula alijs quoq; poſſit enar-
 rare. uidēs quos tibi uiros nomino, nimirum omni ſapir-
 entia atq; omni uirtute præditos, utpote ipſum ex qua-
 que ſecta caput, reuerendos hercle omnes, atq; aſpectu
 propemodum terribiles. Aderat præterea medicus An-
 tigonus, ut uſui in morbo eſſet aduocatus opinor: et me-
 lius iam habere ſe uidebatur Eucrates: ac morbus qui-
 dam ex familiaribus erat: humor enim rurfus in pedes
 ei deſcenderat. Sedere me ergo Eucrates in lecto iuxta
 ſe inſit uoce languidule remiſſa paululum, quū me con-
 ſpiceret: quanquam interim dum ingrederer, uociſfran-
 tem eum ac uocem intendentem audieram: tamen ego
 admodum curioſe cauens ne pedes eius tangerem, ubi
 me uulgaribus iſtis uerbis purgaucram, quod eū ægro-
 tare neſciuerim: quod ubi reſciſſē, curriculo uenerim,
 adſedi prope. & illis quidē ſermo iam de morbo erat,
 & quedam iam ante dixerant, quedam uero etiam
 tunc narrabant: præterea medicamenta quedam quiſ-
 que proferebat. Cleodemus igitur: Si quis ergo (in-
 quit) ſiniſtra manu tollens humo muſtelle dentem, ſic
 interfecit, ut ante dixi, in leonis pellem alligauerit, nu-
 per excoriati, ac deinde circum crura poſuerit, illico

L V C. I ſedatur

sedatur dolor. Non in leonis pellem (inquit Dinoma-
chus) ut ego audiui, sed in ceruæ potius scæmellæ uirgi-
nis adhuc, & nondum inite, & res quidem magis est
hoc pacto credibilis: uelox enim cerna est, maximeque
ualet pedibus: & leo quidem fortis est, pinguedoque
eius ac manus dextra, piliq, qui recti è barba promi-
nent, magnam uim obtinent, si quis uti nouerit, cū pro-
prio cuiq; carmine, at pedum curam minime pollicen-
tur. Et ipse quoq, inquit Cleodemus, olim sic putabam.
ceruina pelle utendū, propterea quod cerua uelox es-
set. At nuper uir quidam Libycus, peritus profecto in
rebus huiusmodi contra me docuit, cernis ostendens ue-
lociores esse leones: quippe qui eas, inquit, etiam perser-
quendo capiunt. Laudabant qui aderant, tanquam res-
ste dixisset Libycus ille: Tum ego: Putatis, inquam, in-
cantamentis quibusdam sedari talia: aut foris admotis
appendiculis, quum intus malum grassetur? Riserant,
hunc sermonem meum: & palàm in me magnam dama-
nabant amentiam, qui apertissimas res ignorarem, &
quibus nemo qui sapiat, contradicat, quin sic se habes-
ant. At medicus certe Antigonus delectari mihi uisus
est hac rogatione mea. Iamdudum autem neglectui ha-
bitus fuerat, opinor, quum opem Eucrati ferre ex ara-
te uellet, denunciāns uidelicet uino ut abstineret: atque
oleribus uesceretur, & uigorem animo omnino minue-
ret. Cleodemus ergo subridens interim: Quid ais, in-
quit, Tychiades? incredibile tibi uidetur esse, ut ex reb,
huiusmodi

huiusmodi parentur quædam aduersus morbos remedia? Mihi certe uidetur, inquam ego: nisi naribus adeo mucosis sim, ut credam ea quæ foris applicantur, nihilquæ cum his quæ morbos excitant, intus communicant: per uerbula tamē, ut dicitis, ac prestigiaturam operari: & quæ appenduntur, sanitates immittere. id profecto nunquam fieri possit, nec si quis uel in Nemei leonis pellem sedecim mustelas integras insuerit. Ego profecto leonē ipsum ē doloribus sæpe claudicantem uidi in uniuersa sui ipsius pelle. Nimum idiota es, inquit Dinomachus, nequæ unquam tibi curæ fuit, ut disceres quonam modo res istiusmodi aduersus morbos, quæ adhibentur conferrunt. ac mihi uideris ne notissima quidem ista recepturus: febrium uidelicet istarum profligationes, quæ cetero quodam ambitu recurrunt, tum serpentū demulsiōnes, ac bubonum sanationes, & cetera: quæcunquæ anus etiam iam faciūt: quod si illa fiunt omnia, quær tandem nō putabis hæc etiam similibus rebus fieri? Infinita congeris, inquam, Dinomache, clauumquæ, ut aiunt, clauo extrudis. Nequæ enim constat ea quæ cōmemoras, eiusmodi ui fieri. Quamobrem nisi reddita ratione persuaferis primum natura fieri posse, ut febris tumorquæ; uereatur, aut nomen aliquod diuinū, aut dictionem aliquam barbaricam: ob idquæ ex inguine fugiat: aniles adhuc fabulæ sunt quæcunquæ retulisti. Tu mihi uideris, inquit Dinomachus, quum ista dicas, ne deos quidem esse credere. Siquidem putas fieri non posse, ut per sacra nomina
I 2 remedia:

remedia morbis adferantur. Hoc, inquam ego, uir optime ne dixeris, nihil enim prohibet quo minus, etiam si maxime dii sint, ista tamē sint uana. Ego uero et deos colo, et medelas eorum uideo, et leuamenta quae laborantibus conferūt, pharmacis uidelicet, atq; arte medica restituentes. Itaq; Aesculapius ipse eiusq; posteris salutaria pharmaca admouentes medebantur egrotis: non leones, aut mustelas circumligantes. Mitte hunc, inquit Ion. At ego uobis mirabile quiddam narrabo. Eram adhuc adulescentulus, annos natus ferme quatuordecim, quū quidam ad patrem meū uenit nunciāns ei, Midam uitis cultorem seruum, etiam alijs in rebus robustum atq; industrium, circa plenum iam forum à uipera morsum iacere iam putrefacto crure. Etenim dū ligaret palmites, ac uallis circumplicaret, adrepentē bestiolam maximum ei pedis momordisse digitum. Tum illam quidem ilico aufugisse, et sese rursus in latebram cōdidisse. Illum uero eiulare perditū ē doloribus. Haec ergo quū nunciarentur, iam Midam ipsum uidebamus lectica domum à conseruis adportari, inflatum totum, liuidum, ac superficie tabefactum, uix iam spirantem. Pater ergo quum id moleste ferret, amicorum quispiam, qui tum forte aderat: Bono animo es, inquit. Ego enim uirum quendam Babylonium ex Chaldaeis, quos uocant, protinus huc adducam, qui sanabit hominē: Et ne diem narrando conteram, uenit Babylonius, ac Midam restituit: effugato ex corpore ueneno, quadam incantatione

cantatione, & ad pedē eius appenso uirginis defunctæ
lapillo, quem ē columna exciderat. Atq; istud quidem
hactenus forsan mediocre fuerit. Tum Midas iam ipse
sublato, in quo allatus erat scabello, discessit in agrum:
tantum potuit incantatio, & columnaris ille lapis. At
idem iste Babylonius alia præterea diuina plane fecit.
Nempe in agrū profectus mane, quū pronunciaſſet ſa-
era quedam ex uetusto codice, ſeptem nomina, ſulphu-
re ac ſice luſtrato loco in orbem ter obambulans, ſer-
pentes omnē inuitos exciuit: quicunq; intra eam re-
gionem erant. Veniebāt ergo tanquā ad incantationē
tracti, ſerpentes multi, atq; aſpides, & uiperæ, & cera-
ſtæ, & ſaculi, phryniq; ac phyla: relinquebatur autē
unus draco, annofus, prorepere (ut opinor) ob ſenectā
nō ualens, qui non fuerat audiens dicto. At magus: Nō
adſunt omnes inquit. Tum unum quendam ex ſerpenti-
bus eum uidelicet qui natu minimus erat, ſelectū lega-
tum mittebat ad draconē: ac paulo poſt uenit etiam il-
le. At poſtquam iam collecti conſtitiffent, Babylonius
in eos inſibilauit. Atq; illi repente admodum omnes ab-
eius ſtatu incenſi ſunt, nobis interim admirantibus: Tū
ego, diſce mihi inquam Ion: Serpens ille legatus, iuuenē
illum dico, utrum manu deduxit draconem, qui iam (ut
aiſ) ſenuerat, an ille baculum geſtans inmittebatur? Tu
diſce tu quidem, inquit Cleodemus. At ego, qui & ipſe
quoq; olim minus talia credebam, quā nunc tu, putā-
bam enim nulla ratione fieri poſſe, ut ea crederē; tamē

quum uolantem primū conspicerem, peregrinum illū barbarū (erat autem ut ferebant ex Hyperboreis) credidi, ac uictus sum: quum tamen multū diuq; repugnasset. nam quid facerem quū eum cernerem in aere uolantem, atq; id interdū, ac super aquam ingredientē, atq; per mediū ignem incedentē, idq; lente ac sensim? Tu ne, inquam ego, ista uidebas, uirum Hyperboreum uolantem, aut super aquas ambulantē. Et maxime, inquit ille, carbatinas indutum, quo calceamenti genere illi potissimum utuntur. Nam minutula ista, quid attinet referre, quaecunq; fecit, quo pacto amores immiserit, ac demones exegerit, mortuosq; marcidos in uitā reuocauerit, atq; Hecaten ipsam palām conspectibus exhibuerit, lunamq; e coelo detraxerit? Quis ego uobis referam, quae ab eo fieri conspexi in Glaucia Alexidis filio. Glaucius hic quū patris nuper defuncti substantiam suscepisset, Chrysidem amabat Demeneti filiam, ac mox quidē praeceptore in disciplina utebatur: ac nisi amor ille à studio deduxisset eum, uniuersam Peripateticorū doctrinam perdidicisset: ut qui octo et decem quum esset annorum, iam absoluerat analytica; tū physicam auscultationem in finem usque percurrerat. Amore tamen uictus, mihi rem omnem significat. Ego uero quemadmodum par erat, quippe qui praeceptor etiam, Hyperboreum illum magum ad eum ducor: conuictum quatuor ilico minis in manum datis, oportebat enim preparari quiddā ad sacrificia, tum sedecim praeterea

terea, si Chryside potiretur. Ille uero crescentem obser-
uans lunam (Nam tunc ut plurimum huiusmodi sacra
peraguntur) fossam quam effodisset in aperto quodam
loco domus, sub dio circa mediam noctem, euocauit na-
bis primum quidem Anaxiclem Glauciae patrem, ante
septem menses uita defunctum. Succensebat autem ob
amorem senex, atq; indignabatur. Tandem tamen ei per-
misit: ut amaret. Postea uero Hecaten quoq; eduxit, ad-
ferentem unam Cerberum: tum lunam detraxit multiforme
quoddam spectaculum, & quod aliàs aliud apparebat.
Primum quidem muliebrẽ formam referebat: deinde in
uaccam formosam uertebatur: Postremo uero catula ui-
debatur. Hyperboreus ille tandem, quẽ finxisset quen-
dam è luto Cupidinem: Abi, inquit, atq; huc perducas
Chrysidẽ: ac lutũ quidẽ protinus euolabat: paula post
autẽ affuit illa pulsans ostium. Tum ingressa Glauciam
complectitur, cum quàm insanissime deperiens, & cũ
eo uersata est, quoad gallos canentes audiuius. Tum
uero luna subuolabat in coelum, atq; Hecate subiit ter-
ram, ceteraq; spectra disparuerunt: & Chrysidem tan-
dem emisimus circa ipsum ferme diluculum. Hæc Ty-
chiades si conspexisses, haud quaquam amplius dubi-
tasses, esse multa in carminibus istis commoda. Bene di-
cis, inquã, ego credidissẽ equidẽ, si uidissẽ ea: nunc
uero ignoscendum mihi puto, si qualia uos uidetis, acu-
te perspicere non possum: ueruntamen Chrysidem
illam quam dicis, noui, mulierem planẽ meretricem

ac facilem: nec uideo sanè cuius gratia ad illam eguerit
tis luteo illo legato magoq; ex Hyperboreis usq; , atq;
ipsa insuper luna. Quippe quā uiginti drachmis ducere
in Hyperboreos usq; potuisses. Mirifice enim sese of-
fert ad hanc incantationē mulier. Et cōtrariū quiddā
spectris istis habet. Nam ea quidem eris ferriue sonū si
audierint fugiūt (nam id uos predicatis) illa uero si ar-
gentum uspiam sonuerit, accurrit ad tinnitū. Præterea
ipsum etiam magum admiror: quod cum ditissimas mu-
lieres in amorem sui possit elicere, atq; ab eis solida ta-
lenta suscipere, is tamē ob quatuor minas admodū tan-
tilli lucelli auidus Glauciam amoris cōpotem fecerit.
Ridicule facis, inquit Ion, qui nihil credis. Ego te liben-
ter ergo rogauerim quid de his respondeas, qui demoni-
acos liberant erroribus, adeo manifeste spectra illa
carminibus eijcientes? Atque hæc me dicere non opus
est, uerum omnes nouerunt, Syrus ille ex Palestina, qui
harum rerum artifex est, quā multos mortales susci-
piat, qui ad lunam concidant, oculosq; distorqueant,
spumaq; os oppleant: quos tamen erigit ac sanos remit-
tit, magna accepta mercede, diris eos malis liberans.
Etenim quum iacentibus instet, rogaueritq; unde sint
in corpus ingressi, egrotus quidem ipse tacet: at de-
mon uero respondet (aut lingua Græca loquens, aut
barbaricam, aut undecunque fuerit ipse) & quomodo
& unde intrauit in hominem. Ille uero adiurans
eum, ac ni paruerit minitans etiam, expellit abigitq;
demonem

demonem. Quin ego quoq; demonem quendam ex-
autem uidi nigrum certe & colore fumidum. Non ma-
gnum erat, inquam ego, talia te Ion cernere: cui ipse
etiam apparēt Idea, quas uestre familie parens osten-
dit Platorem uidelicet spectatu tenuē, atq; euandam,
quantum ad nos homines lusciosos. Itā ne solus Ion, in-
quit Eucrates, istiusmodi uidit: ac non alij etiam multi
inciderunt in demones: alij noctu, alij etiam interdies
Ego profecto non semel, sed millies iam talia cōspexi.
ac primum quidem turbabar ad ea: iam nero ob con-
suetudinem nihil nouum, aut prodigiosum mihi uidere
uideor, maximeq; nunc ex quo anulum mihi Arabs de-
dit ex ferro de cruce quapiam sumpto, factū: carmenq;
docuit nominibus multis plenū, nisi forte ne mihi qui-
dem fidem sis habiturus Tychiade. At qui fieri possit
inquam, ut Eucrati non credam Dinonis filio: uiro in
primis sapienti ac libere, quæ sibi uidetur, domi in pri-
uato suo cum autoritate narrāti? Illud ergo de statua,
inquit Eucrates, quæ omnibus qui in domo sunt singu-
lis noctibus apparet, tum pueris, tum adolescentibus,
tum senibus: hoc inquam, non à me duntaxat audieris,
uerum etiam à nostris omnibus. De qua statua, inquit
ego? Non uidisti (inquit) quum ingredereris statuam
quandam in atrio collocatam, sanè quā pulchram,
opus Demetrii: qui statuas humana specie fingere con-
sueuit? Nōne illam dicis, inquā, quæ discum iacet: quæ
inclinata est ad emissuri gestum, reflexa in eam quæ

quoad orta die iam deprehensus est, ea tenens que furto abstulerat: ac tum quidem comprehensus, plagas non paucas recepit, nec temporis multum superstes malus male perijt: napulas, ut dicebat, singulis noctibus: adeo ut rubices postridie apparerent in corpore. I nunc et post ista quoque Tychiades Pelichum ride, ac me tanquam coetaneum Minoi iam delirare puta. At o Eucrates, inquam ego, quam diu es erit es, operisque plures Demetrius Alopecensis fuerit: qui non deos, sed homines fingere consuevit: Pelichi nunquam statnam uerebor: quippe qui nec ipsum etiam uiuentem, si mihi miraretur, admodum timuissim. Ad hoc medicus Antigonus. Et mihi o Eucrates, inquit, Hippocrates arens est magnitudine ferme cubitali: qui tunc detaxat quam lucerna extincta sit, totam in orbem domum ambit, perstrepsens ac pyxides evertens, pharmacaque commiscens, atque ostia circumuertens: maximeque si quando sacrificia praetermittimus, quibus in singulos annos ei sacrificamus. Postulat ergo, inquam ego, etiam Hippocrates medicus iam ut sibi sacrificetur: indignaturque nisi in tempore iustorum sacrificiorum epulis accipiatur: quem nimirum decebat boni consulere, si quis ei libaverit, aut mulsum inperserit, aut caput coronaerit. Audi ergo, inquit Eucrates: istud certe etiam testibus probaui, quod ante annos quinque uidi. Erat ferme uindemiati tempus. Ego uero in agrum circa meridiem uindemiati dimisit operarij, in syluam solus abibam: cogitans

cogitans interim quiddam atq; considerans. At postq;
 in saltum perueni: canum primo latratus insonuit. Ego
 uero Mnafona filium meum, cum æqualibus uenientē,
 ludere uenariq; (quemadmodum solebat) cōiiciebam.
 At res haudquaquam sic se habebat: uerum paulo post
 facto tremotu, sonoq; uelut è tonitru, mulierē adue-
 nientem uideo terribilem: proceritate fermè semista-
 diali: habebat autem in sinistra facem: in dextra uero
 gladium uiginti circiter cubitorū. Et inferne quidem
 pedibus erat serpentinis, superne uero Gorgonem res-
 ferens uultu uidelicet, atq; aspectus horrore: pro coma
 quidem draconibus, tanquam casarie circūcincta: alijs
 collum amplectentibus, alijs etiam per humeros spar-
 sis. Videte, inquit, amici quo pacto etiam inter narra-
 dum exhorruī: & simul hæc dicens Eucrates, ostendit
 omnibus brachij sui setas erectas metu. Ion ergo ac Di-
 nomachus, & Cleodemus uehementer inhiantes aus-
 cultabant eum uiri senes, tanquam naribus traherentur,
 adorantes apud sese tam incredibilem Colossam
 mulierem semistadialē, Giganteum quoddam Moro-
 molygium. Ego uero considerabam interim, cuiusmodi
 erant hi qui cum iuuenibus sapientiæ nomine uersan-
 tur, uulgoq; in admiratione habeantur: quum sola ni-
 mirum canicie barbaq; ab ipsis differāt infantibus: Cæ-
 terum etiā illis ipsis facilius ductiles ad credenda men-
 dacia. Dinomachus ergo, dic mihi, inquit, Eucrates: illi
 canes dæ, quanta magnitudine erant? Elephantis, in-
 quit

discum fert, altero pede modice inflexo, quæq; se erexit
 stura uidetur unâ cum iactu? Non inquit: nam unū est
 ex Myronis operibus ille disci iactator, quē dicis. Sed
 nec eam quæ est ei proxima: cum loquor cui tenijs car-
 put uinctū est, formosam illam. Nam id Polycleti opus
 est: uerum eas quæ à dextra sunt egredientibus omit-
 te, inter quas et tyrannicide illi stant: Critia Nesiote
 plasmata: tu uero an non ad aquam illam quæ inflat,
 quampiam uidisti uentre prominulo, caluam, seminū
 datam, uulsis quibusdam barbe pilis, insignibus uenis
 uero homini simillimam? Pelichus dux Corinthius esse
 uidetur. Per Iouem, inquam uidi quandā à dextra Sa-
 turni, quæ tenias coronasq; aridas habebat, pectoreq;
 folia quædam inaurata. Ego, inquit Eucrates, ea inau-
 rari, quum me sanasset triduo, febre pereuntem. Erat
 ne igitur etiam medicus, inquam ego, optimus iste Per-
 lichus? Est, neq; ride, inquit Eucrates: alioqui homo te
 haud multo post inuadet. Noui ego certe quantum ual-
 leat hæc quam tu rides statua. An non eiusdem putas
 esse immittere febres in quos uoluerit, quandoquidem
 potis est eijcere? Propitia, inquā, placataq; sit hæc sta-
 tua mihi, quæ tantum ualeat. Quidnam ergo aliud fa-
 cientem eam uiderūt omnes qui in domo sunt? Quam
 primum nox est, inquit, hæc ē base descendens in qua
 steterat, in orbem totam domū circuit: omnes occur-
 runt ei interdū etiam canenti: nec quisquam est quē
 unquam laferit, diuertere tantū oportet. Illa uero præ-
 terit

terit, nihil intuentes infestans, quum & lauat sepe, & tota nocte ludit, ut ex ipso aque strepitu licet audire. Vide ergo inquam ego, ne forte non Pelichus hæc statua sit, sed Talus potius Cretensis, qui apud Minocem fuisse dicitur. Nam & ille erem quidam Cretæ custos erat: quod si non ex ere, non autem ex ligno facta esset, nihil eam prohiberet, quin non opus Demetrii, sed una potius ex Dædali machinis esse uideatur. E hæc namque (ut ais) etiam ista fugit. Vide, inquit, o Tychiade, ne te post hæc scommatis huius pœniteat. Noui quidem ego, quid illi euenerit, qui obolos surripuit, quos ei quoque nouilunio suspendimus. Prorsus atrocia, inquit Ion, oportebat accidere: quippe qui sacrilegus erat: quomodo ergo illum ultus est o Eucrates? Nam audire cupio, etiam si quæ maxime Tychiades iste diffusus est. Multi, inquit ille, ad pedes eius oboli lacebant, aliæque item numismata, quedam argentea ad crura eius affixa cera, ac laminae quoque argenteæ: nota cuiusque, aut merces ob sanationem eius, qui ab eo liberatus esset, quum febre detineretur. At erat nobis seruus quidam Libyræus sceleratus, equorum curator. Hic noctu aggressus est: ea auferre omnia, abstulitque digressam iam quum obseruasset statuam. At quum primum reuersus intellexit sacrilegio se compilatum Pelichus, inde quo pacto sese ultus est, atque furti prodidit Libycum. Tota nocte atrium obambulabat in orbem miser, exire non ualens, tanquam in Labyrinthum incidisset, quoad

quoad orta die iam deprehensus est, ea tenens que furo
to abstulerat: ac tum quidem comprehensus, plagas nō
paucas recepit, nec temporis multum superstes malus
male periit: uapulas, ut dicebat, singulis noctibus: adeo
ut uibices postridie apparerent in corpore. I nunc et
post ista quoq; Tychiades Pelichum ride, ac me tan-
quam coetaneum Minoi iam delirare puta. At o Euc-
rates, inquam ego, quā diu es erit es, operisq; plas-
stes Demetrius Alopecensis fuerit: qui non deos, sed ho-
mines fingere consuevit: Pelichi nunquam statuam uer-
tebor: quippe qui nec ipsum etiam uiuentē si mihi mir-
raretur, admodum timuissē. Ad hoc medicus Anti-
gonus. Et mihi o Eucrates, inquit, Hipocrates erens
est magnitudine fermē cubitali: qui tunc dūtaxat quā
lucerna extincta sit, totam in orbem domū ambit, per-
strepens ac pyxides evertens, pharmacaq; cōmiscens,
atq; ostia circumuertens: maximeq; si quando sacrifi-
cia pratermittimus, quibus in singulos annos ei sacrifi-
camus. Postulat ergo, inquam ego, etiam Hippocra-
tes medicus iam ut sibi sacrificetur: indignaturq; nisi
in tempore iustorum sacrificiorum epulis accipiatur:
quem nimirum decebat homi consulere, si quis ei liba-
uerit, aut mulsam inperferit, aut caput coronauerit.
Audi ergo, inquit Eucrates, istud certe etiam testibus
probanero, quod ante annos quinque uidi. Erat fermē
uindemiātē tempus. Ego uero in agrum circa meridiem
uindemiātis dimissis operarij in syluam solus abibam:
cogitans

cogitans interim quiddam atq; considerans. At postq;
 in saltum perueni: canum primo latratus insonuit. Ego
 uero Mnafona filium meum, cum æqualibus uenientē,
 ludere uenariq; (quemadmodum solebat) cōiiciebam.
 At res haudquaquam sic se habebat: uerum paulo post
 facto terræmotu, sonoq; uelut è tonitru, mulierē adue-
 nientem uideo terribilem: proceritate fermē semistadi-
 diali: habebat autem in sinistra facem: in dextra uerō
 gladium uiginti circiter cubitorū. Et inferne quidem
 pedibus erat serpentinis, superne uero Gorgonem res-
 ferens uultu uidelicet, atq; aspectus horrore: pro coma
 quidem draconibus, tanquam cesarie circūcincta: alijs
 collum amplectentibus, alijs etiam per humeros sparsis.
 Videte, inquit, amici quo pacto etiam inter narra-
 dum exhorruī: & simul hæc dicens Eucrates, ostendit
 omnibus brachij sui setas erectas metu. Ion ergo ac Di-
 nomachus, & Cleodemus uehementer inbiantes aus-
 scultabant eum uiri senes, tanquam naribus trahebantur,
 adorantes apud sese tam incredibilem. Colossū
 mulierem semistadiale, Giganteum quoddam Mor-
 molycium. Ego uero considerabam interim, cuiusmodi
 erant hi qui cum iuuenibus sapientiæ nomine uersan-
 tur, uulgoq; in admiratione habeantur: quum sola ni-
 mirum canicie barbaq; ab ipsis differāt infantibus: Cæ-
 terum etiā illis ipsis facilius ductiles ad credenda men-
 dacia. Dinomachus ergo, dic mihi, inquit, Eucrates: illi
 canes dæ, quanta magnitudine erant? Elephantis, in-
 quit

quit ille, proceriores Indicis, nigri & ipsi hirsutiq; sordido squalidoq; nullo. Ego igitur quum uiderem, restitui, inuerso protinus in interiorē digiti partē (quod Arabs mihi dederat) sigillo. Hecate ergo percussio draconicis illis pedibus solo, hiatum effecit maximum: & qui humani magnitudine penitus equaret tartarum. Deinde paulo post abiit in eum desiliēs. Ego uero præsente animo porrecta ceruice inclinatus, inspexi appensa arbore quapiam, quæ uicina stabat, ne obortis mihi tenebris ac uertigine, in caput præceps inciderē: deinde conspexi ea quæ in inferno sunt omnia: pyripblegetontem, lacum, Cerberum, manes: adeo ut quosdam etiam eorum agnoscerem. Patrem ergo meū manifeste cernebam adhuc his ipsis amictum, quibus eum sepeliuimus. Quid agebant (inquit Ion) o Eucrates anī me? Quid aliud, inquit ille, quā per tribus familiisq; cum amicis cognatisq; uersantur: in Asphodelo collocati? Contradicant ergo etiam nunc (inquit Ion) Epicurei sacro Platoni, eiusq; de anima rationibus. At tu nonne Socratē etiam ipsum Platonemq; uidebas inter manes? Socratē (inquit) uidi: neq; illū tamen euidenter, nisi quod inde cōieci, quoniam caluus, ac uentricosus erat. Platonē uero nō cognoui: nam apud amicos nimis uera fateri oportet. Simul ergo atque ego omnia conspexi, & hiatu coijt, & ex famulis meis quidam querētes me, atq; in his Pyrrhias hic, superuenerē hiatu nondū plene obducto: dic Pyrrhia, an nō uera narra-

ro. Per

nos Per louem (inquit Pyrrhias) & latratū audiui per
 biatum: & ignis quidem à face mihi suffulgere uideba
 tur. Tum risi ego profecto, teste latratum ignemq; in
 cumulum addente. Tum Cleodemus: haud quaquā no
 ua ista, inquit, neq; alijs inuisa uidisti. Nā & ipse haud
 ita pridem quum egrotarem tale quiddam conspexi.
 Prospiciebat mihi curabatq; Antigonus hic, ac septis
 ma dies erat: febrisq; ó qualis incendio certe uehemen
 tior. Omnes ergo me relinquentes solum, clausis fori
 bus foris manebant. Sic enim iusserat Antigone: si quo
 pacto possem obdormiscere. Tunc igitur astitit mihi
 iuuenis quidam uigilanti: pulcher admodum, ueste cir
 cumamictus candida. Ac me quum excitasset, per bia
 tum quendā ducit ad inferos: sicuti ilico cognoui: Tan
 talum quum uiderem ac Tityum Sisyphumq;. At cate
 ra uobis quid commemorem? Postquam uero ad tribu
 nal perueni (aderat autē & Aeacus, & Charon, Par
 cæq; atq; Erinnæ) quidam uelut rex (Pluto certe mihi
 uidebatur) affedit singulorum nomina percensens, qui
 morituri erant, quos diem iam uitæ præscriptū præter
 rixisse cōtigerat. Iuuenis ergo me, adducēs illi exhibuit.
 At Pluto tunc incanduit, & ad eū qui me ducebat, non
 dum illi cōpletū est stamen, inquit. Abeat ergo. Tu ue
 ro fabrū Demylū adduc: iam siquidē ultra colū uinit.
 Tum ego letus recurrens, ipse quidem iam febre liber
 eram: denūciabam uero omnibus, quod Demylus esset
 moriturus. Manebat autem nobis in uicinia egrotans
 etiam

etiam ipse nonnihil ut renunciatum est. Ac paulo post
audimus ciulatum eorum qui lugebant eum. Quid mi-
seri est, inquit Antigonus? Ego etenim quendam noui,
post uigesimalium diem quam sepultus est, surrexisse.
Nam hominem & antequam moreretur, & postquam
surrexit, ipse curavi. Et quo pacto (inquam ego) in
diebus uiginti, neque tabuit corpus, neque præterea fame
corruptum est, nisi fortassis Epimenidem quempiam
tu curasti? Hæc quum diceremus, protinus ingrediebantur
Eucratis filij è palestra redeuntes. Alter quidem
iam ex ephebis excesserat, alter uero annos natus erat
circiter quindecim. Tum salutatis nobis iuxta patrens
adsidebant in lecto, ac mihi quidē sella illata est. Tum
Eucrates tanquam è conspectu filiorum admonitus: sic
his frui mihi contingat, inquit, simulque manum eis inieci-
vit, ut apud te Tychiades uera narrabo. Felicis memo-
ria uxorem meam horum matrem nouerunt omnes, quo
pacto dilexerim. Nam declaravi his rebus quas in eam
feci, non modo dum uiueret, uerum etiā postquam uita
functa est. Quippe qui mundum eius uniuersum uer-
stemque qua dum uiueret, oblectabatur, in rogiū illius
iniecerim. Septima uero post mortem die, ego quidem
hic in eundem lectum incumbebam: quemadmodum nunc,
luctum eum mihi committigans, quem de illa conceperam.
Legebam enim tacitus Platonis illum de anima
libellum. Ingreditur interim Demenete ea ipsa, atque
adsidet iuxta: quemadmodum nunc Eucratis hic
minorem

minorem designans filium. Hic uero ilico tremuit admodum pueriliter, ac dudum ad narrationē pallebat. Ego uero (inquit Eucrates) ut cōspexi, amplexus eam singultim lachrymabam. Illa uero me uociferari non patiebatur, uerum incusabat me, quod quum ei fuisset in reliquis gratificatus omnibus, ē sandalijs aureis alterum non cremauerā, superesse autē id dicebat, quod sub arca ceciderat: atq; ob id nos quū nō inueniremus, alterum tantum cremaueramus. Nobis autem adhuc differentibus scelestissimus quidam caniculus, qui mihi in delicijs erat, in lecto cubans allatrabat, ea uero ad latratum euauit. At sandaliū sub arca repertū est: posteaq; à nobis incensum. An hæc etiam Tychiades recusabis credere, quum tam sint euidentia, quotidieq; pbseruētur? Per Iouem, inquam ego, digni fuerint, quibus aureo sandalio nates puerorum more feriuntur, si qui ista nō credant, atq; usq; adeo impudenter uero resistant. Interea Pythagoricus intrabat Arignotus comatus ille, ab aspectu uenerabilis. Nosti illum doctrinæ nomine celebrem: qui cognominatur sacer. Atque ego quidē, ut eum cōspexi, respiraui: hoc ipsum, quod pro uerbio dici solet, aduenisse mihi ratus: nempe securim quampiam aduersus mendacia: Occludet, inquam, eis ora uir sapiens, adeo monstrosa narrantibus: atq; prorsus, iuxta uulgatum illud adagium, repente deum immissum esse mihi hūc à fortuna putabā. Hic uero postquam adfedit, assurgente ei ac cedente Cleodemo, pri-

mum de morbo percōtatus est. seq̃; audisse dicebat, Ba-
 cratem iam se melius habere. At quidnā inquit, inter
 uos philosophamini? Nam interim dum ingrediebar
 subauscultauī, ac mihi certe uidemini in re quapiā pul-
 chra conuersari. Quid aliud, inquit Eucrates, quā ut
 huic adamantino persuadeamus (me demonstrans) ut
 demones credat aliquos esse, phantasmataq̃; ac mortuo-
 rum animas super terrā obambulare, & sese quibus
 libitum fuerit ostendere? Ego igitur erubui, uultumq̃;
 deieci reueritus Arignotum. At ille, uide (inquit) Eu-
 crates num hoc dicat Tychiades. Eorum tantum qui
 uolenter interierint, animas errare, ueluti si quis suffo-
 catus, aut capite truncatus, cruciue suffixus fuerit, aut
 alio quopiam istiusmodi modo ē uita discesserit: eas ue-
 ro quæ fatali morte naturaliq̃; discesserint, haudqua-
 amplius oberrare. Nam si hoc dicat, non usq̃; adeo ab-
 surda dixerit. Per Iouem inquit Dinomachus, ne esse
 quidē istiusmodi, nec præsētia cerni putat. Quid ais,
 inquit Arignotus in me torue aspiciens, nihil horū ti-
 bi uidetur fieri? præsertim quum omnes (ut ita dicam)
 uideant? Ignosces, inquam ego, mihi, si non credo, nam
 solus omnium nō uideo. Quod si uidissem, profecto &
 credidissem, quemadmodum & uos. At qui, inquit ille,
 si quando Corinthū ueneris, roga ubi sit Eubatide dor-
 mus. Atq̃; ubi tibi fuerit indicata, nempe circa Crane-
 um, in eam ingressus, dic ianitori Tibio, uelle te uidere,
 unde demonē Pythagoricus Arignotus quū adduxisset,
 set, ab eo

set, abegerit, ac deinceps habitabilem domū reddiderit. Quidnam hoc erat Arignote? rogabat Eucrates. Inhabitabilis erat, inquit ille, diu propter terricula, quod si quis inhabitasset, expauesfactus ilico fugiebat exactus à quodā horrendo ac terribili spectro. Deciderat ergo iam, testumq; rumpebatur, neq; quisquā erat omnino qui in eam ingredi fuerit ausus. Ego uero ubi hæc audiui, libellos sumens (Sunt autem Aegyptij mihi de talibus rebus admodum multi) ueni in domū circa primam uigiliam, dehortante hospite, ac sermē detinente, postquam didicerat quo iturus essem, in certū, ut putabat exitium. At ego sumpta lucerna solus ingredior, atq; in uastissimo atrio collocato lumine, humi sedens tacite legebā. Adest uero demon ille, cū quopiam ē uulgo se cōgressurū ratus, ac me quoq; quē admodū alios perterriturū squallidus, hirsutus, ac tenebris rugrior. Atq; hic quū adstaret, undiq; me adsultimpetens tentauit, si qua posset expugnare, ac modo in canem, modo in taurū, modo in leonē uertebatur. At ego correpto in manū q̄ maxime horrēdo carmine, simulq; uocem imitatus Aegyptiā, & incantans eum in domicilij tenebroso angulū quendā cōpuli. At quū animaduertissem, ubi se in terram condidit, tum destiti. Mane autem desperantibus uniuersis, ac me quemadmodum alios mortuum sese reperturos putantibus, præter omnium spem progrediens, Eubatidem adeo, feliciter illi adnuncians, quod puram sibi ac spectris liberam

domum iam liceret incolere. Atq; illum affumens aliosq; multos (sequebantur autē huius inopinatae rei gratia) quū ad locū duxissem, ubi condentem se demonem conspexeram, iussi ut sumptis ligonibus matulisq; suffoderent. Atq; ubi id fecerant, inuentū est ferē ad passum defossū cadauer quoddam marcidū, ossibus tantam humana specie coherentibus: Illud igitur effossū sepelinimus, domus uero postea turbari prodigijs desijt. Hæc ubi narrauit Arignotus, uir prodigiosa sapientia, ac reuerēdus omnibus, nemo erat ex his qui aderant, qui non multam mihi imputaret insaniam, qui talia non credam, narrante præsertim Arignoto. Ego tamen nihil ueritus neq; comam, neq; illam quam de eo habebant opinionem. Quid hoc inquā Arignote? Etiam tu talis eras, in quo mihi sola spes fuit, sumo plenum ac simulacris? Illud ergo nobis in te quod dici solet, euenit: ut thesaurum quū sperauerimus, carbones offerimus. At tu, inquit Arignotus, si neq; mihi credis narranti, neq; Dinomacho, aut huic Cleodemo, neque ipsi Eucrati, dic age quēnam digniorē, cui his de rebus fides habeatur, existimas: qui nobis dicat contraria? Per Iouem, inquā ego, uirū apprime mirabilem Abdera oriundum illum Democritum, cui tam firmiter erat persuasum eiusmodi nihil esse in rerum natura posse, ut quum se in monimēto extra portas clausisset, ibiq; degeret dies noctesq; scribens atq; cōponens, iuuenesq; eum quidam illudere cupientes ac perterrefacere

tere, nigra ueste in modum cadaueris ornati, ac personis in capita adsistis circumfistentes, illam circumfili-
rent, crebro subsilientes: hic neq; eorum cōmenta per-
timuerit, neq; eos omnino respexerit, sed inter scriben-
dum: desistite, inquit, ineptire. Adeo firmiter credidit
animas nihil esse postquā ē corporibus exierint. Hoc
dine ais, inquit Eucrates, dementem quempiam uirum
esse Democritum: siquidem sic existimauit. Ego uero
uobis etiam aliud referam, quod mihi ipsi contigit, non
quod ab alio acceperim, fortassis etiam tu Tychiades
quum audieris, compelleris accedere, ipsa narrationis
ueritate coactus. Quum in Aegypto uersarer adhuc
adolescens, à patre uidelicet doctrine gratia transmis-
sus, cupiebam nauigio profectus in Coptum illinc adis-
ens Memnonem, miraculū illud audire, eum uidelicet
sonum reddentem ad orientem solem. Illum igitur aus-
diui non hoc uulgari modo, quo audiūt alij sonū quem-
piam inanem, sed mihi oracula etiam edidit Memnon
ipse aperto ore septem uersibus: quod nisi esset super-
uacuum, ipsos uobis uersus recenserem. Inter nauig-
andum uero incidit in nos unā nauigans uir Mem-
phiticus quidam, ex sacris illis scribis, mirabili sapien-
tia, & qui uniuersam Aegyptiorum doctrinam cal-
lebat. Dicebatur autem tres ac uiginti annos in ady-
tis subterraneis mansisse, Magiam interea doctus ab
Iside. Pancratem dicis (inquit Arignotus) præceptor
meum, uirum sacrum, rasum, lincis indutum, do-

Atum, pureq; lingua Græca loquētē, procerū, simum,
 labijs promissis, cruribusq; gracilibus. Illum ipsum in-
 quit ille, Pancratem, ac primum quidē quis esset igno-
 rabam. At postquam uidi eum, si quando in portū ap-
 pulissemus, cum alia multa miracula facientē, tum cro-
 codilis insidentem agitasse, & cum feris uersantē, illas
 uero reuerentes eum, caudisq; adulantes, agnoui sacrū
 quēpiam uirum esse, paulatimq; comitate mea me in
 eius amicitiam ac familiaritatē insinuauī, adeo ut om-
 nia arcana cōmunicaret. Ac tandem mihi persuadet,
 ut famulis omnibus in Memphide relictis, se solus con-
 sequeretur, neq; enim defuturos nobis ministros, Atq; ex
 eo tempore sic uitam duximus. Quum in diuersorium
 quodpiā ueniremus, homo accepto pistillo, scobināe,
 aut pessulō, uestibus implicans, quū in id carmen quod-
 dam dixisset, effecit ut ambularet, utq; alijs omnib. ho-
 mo uideretur, Illud ergo abiens, & aquam hauriebat,
 & cœnam parabat, instruebatq; atq; in omnibus com-
 mode subseruiebat ministrabatq; nobis. Deinde post-
 quam iam satis huius ministerij fuit, scobinam rursus
 scobinam, ac pessulum pessulum aliud recitans car-
 men reddebat. Hoc ego uehementer conatus non res-
 periebam, quo pacto ab illo expiscarer. Nam id mihi
 inuidebat, quanquam in alijs esset facillimus. At qua-
 dam die in angulo quodam tenebricoso clām illo deu-
 litefcens subauscultauī propius incantationem illam.
 Erat autē trisyllaba. Tum ille quum pistillo mandass-
 set quæ

set que curanda erant, abiit in forū. At ego postridie
 illo apud forum occupato, acceptum pistillum quum
 ornassem, syllabas illas simili modo pronuncians, aquā
 iussi ut hauriret. Tum impletam amphoram quum tur-
 lisset, desiste inquam, neq; aquam amplius haurito, sed
 rursus esto pistillum. At illud mihi haud amplius iam
 obtemperare uolebat, sed aquam hauriebat continue,
 quoad hauriendo totam domū nobis impleret. At ego
 quum resistere huic rei non ualerem, timebam autem
 ne Pancrates reuersus (id quod etiam euenit) irascere-
 tur, correpta secure pistillum in duas partes dissecō.
 At utraq; pars amphoram sumens hauriebat aquam,
 iamq; unius loco duo mihi ministri esse cœperunt. Inte-
 rea Pancrates superuenit, ac re intellecta illas quidem
 in ligna rursus, quemadmodū ante carmen erant, mu-
 tauit. At ipse me clanculum relicto, nescio quo clancu-
 lum se subducens abiit. At possis istud etiam nunc in-
 quit Dinomachus. hominem ex pistillo facere? Per Ior-
 nem inquit ille, dimidia ex parte scio, nā in priorē for-
 mam nunq̃ à me restitui potest, postq̃ semel aquarius
 esse cœperit. Sed deserēda nobis domus esset aquae iam
 impleta. Non desistitis inquā ego, huiusmodi monstrosa
 narrare uiri senes? Alioqui horū saltem adolescentiū
 gratia incredibiles istas ac terribiles fabulas aliud in
 tempus omittite, ne clanculum terroribus ac prodigio-
 sis fabulamentis impleatur. Parcere ergo eis oportet,
 ne talia consuecant audire, quae eos per totam uitam

comitata perturbabūt, atq; ad omnē strepitū meticulō-
sos reddent, posteaq; eos omnigena superstitione imple-
uerint. Recte admonuisti me, inquit Eucrates, quū su-
perstitionem dixisti. Nam quid tibi Tychiade de rebus
huiusmodi uidetur: de oraculis loquor ac uaticinijs, &
quæcunq; quidā numine afflati proclamant, quæ ex
adytis audiūtur? aut quæ uirgo numeris eloquēs futu-
ra prædicit? an uidelicet nec talia credis? At ego quod
anulū quendā sacrum habeo, Pythij Apollinis imagi-
nem exprimente sigillo, quodq; hic Apollo mecum lo-
quitur, nō dico, ne tibi uidear ad gloriā meā res incre-
dibiles narrare. Ceterū quæ apud Amphilochoū audi-
ui in Mallo, heroe meū diu differente, deumq; meis de
rebus cōsulente, tam quæ ipse uidi, uolo uobis narrare.
Deinde ex ordine & quæ uidi in Pergamo, & quæ au-
diui in Pataris. Itaq; quū ex Aegypto redirem domū,
audiremq; illud in Mallo uaticiniū apertissimū simul
ac uerissimū esse, tamen sic oracula dare, ut ad rem res-
pondeat bis, quæcūq; prophete quispiā in schedulam
inscripta tradiderit, recte me facturū putauī, si dū præ-
ternauigare, experirer oraculū, deumq; de futuris
quippiā cōsulerem. Hæc adhuc Eucrate dicente, quum
uiderem q̄ longe res esset processura, quodq; nō breuē
incepisset de oraculo Tragœdiā, ratus non expedire,
uti solus cōtradicerem omnibus, relinquens eū ex Aeg-
ypto adhuc in Mallū nauigantē: Nam & intelligebā
molestā illis esse præsentia meam, utpote qui dissentia-
rem

rem refelleremq; eorum mendacia: Atqui ego ab eo, inquam, quæsiturus Leonticum, nam opus habeo cum eo cõgredi. At uos quandoquidẽ parũ sufficere uobis res humanas putatis, ipsos etiam deos deniq; in fabularum uobis partem uocate. Atq; hæc simul ac dixi, disceſſi. Illi uero alacres iam libertatem naſti, ut eſt ueriſimile, mutuò ſeſe epulis accipiebant, ac mendacijs ingurgitabant. Talibus ô Philocles apud Eucratẽ auditis, uenio per Iouem inflato uentre, nõ aliter quàm hi qui muſto poti ſunt, opus habens uomitu. Tum libenter alicunde magno emerim pharmacũ aliquod, quod mihi obliuioſnem induceret eorũ, quæ audiui, ne me nonnihil earum rerũ lædat inherẽs memoria: nempe mōſtra, demones, atque Hecatas mihi uidere uideor. P H I L. Quin mihi quoq; ô Tychiade, tale quiddã hic ſermo tuus attulit: aiunt etenim nõ ſolum in rabiẽm uerti, atq; aquam formidare, quoſcunq; rabidĩ canes mordeãt, uerum etiam ſi quem mordicus homo morſus momorderit, illum morſum quoq; nõ minus canino ualiturum, atq; cum etiam eodem modo formidaturum. Quin tu ergo uideris, quã ſis ipſe apud Eucratẽ à multis mendacijs morſus, mihi quoq; morſum illum communicãſſe, adeo mihi mentem demonibus impleuiſti. T Y C H. At bono animo ſi mus amice, quum magnam aduerſus huiusmodi res reamedium habemus, ueritatem rectamq; omnibus in rebus rationem: quo ſi utamur, nullis huiusmodi uanis ſtultiſq; mendacijs turbabimur.

LVCIANI DECLAMA-

TIQ PRO TYRANNICIDA,

Thoma Moro interprete.

ARGVMENTVM DECLAMATIONIS.

Ascendit quidam in arcem, ut tyrannum occideret, at ipsum quidem non inuenit, filium autem eius quem peremisset, gladium reliquit in corpore. Tyrannus ingressus, ac filium iam conspicatus mortuum, eodem gladio se transfixit. is qui ascenderat, ac tyranni filium interemerat, tanquam tyrannicida premium petit.

DECLAMATIO.

Q VVM duos tyrannos indices uno die peremerim, alterū quidem iam etate defectum, alterum vero florentem, eoq; ad scelerum successionem idoneum, adsum tamen unicum ob utrunq; premium petiturus: idq; quum solus omnium qui unquam fuisse tyrānicide, sceleratos duos uno ictu sustulerim atq; mactauerim: filium quidem gladio, patrem vero nimio illq quo in filiū ferebatur, affectu. Tyrannus igitur ob ea que gēsit, satis nobis supplicij dedit, quippe qui et uiuens filium spectauit occisum, et tandem (quod maxime prater omnem spem fuit) ipse sui coactus est tyrannicida fieri. Filius igitur à me peremptus

emptus est, in seruiuit autē mihi, etiam mortuus, ad aliam mortem: nam qui uiuens iniurias, unā cum patre fecit, mortuus patrem ut potuit interfecit, Qui tyrannidem ergo sustuli, ego sum: ensisq; qui peregit omnia, manus est, ordinem tantū immutauī cadium, ac perimendi sceleratos nouaui modū: illam qui fortior erat, et qui ulcisci poterat, amolitus ipse: senem uero soli relinquens gladio. Ego igitur ob ista etiam amplius aliquid à uobis expectabā, sperabamq; me premia pro peremptorum numero suscepturū, ut qui uos nō presentibus tantum malis eripuerim, sed futurorum quoq; metu liberauerim, ac certē uobis libertatē pręstiterim, nullo herede scelerū relicto. At interim tot rebus à me pręclare editis, in periculum uenio, ne à uobis nullo premio donatus abeam, solusq; mercede frauder, quā leges à me seruata statuerunt. Hic itaq; meus aduersarius, nulla Reip. studio, sicut ait, istud agere uidetur, sed corū cæde cōmotus, ut in eum qui mortis eis causa fuit ulciscatur. Sed uos iudices auscultate paulisper, dum tyrannidis mala (quanquam ipsi probe sciatis) expono: nam et hoc pacto melius beneficij magnitudinem cognoueritis, et magis item gaudebitis, reputantes quibus estis malis liberati. Neq; enim quemadmodum alijs plerisq; iam sæpe accidit, ita nos quoq; simplicem tyrannidē et unicam seruitutē sustinuimus: neque unius domini libidinem pertulimus, sed soli omnium quos unquā similia prestit infelicitas, duos unius loco tyrannos habuimus.

Et in duplices miseri iniurias distracti sumus. At moderatior admodum senex erat, et in ira mitior, et ad supplicia segnior, et ad libidines tardior: utpote etate iam impetus eius uehementiam cohibente, et uoluptatum appetitiones refrenante. Et ad causas quidem facinorum inuitus à filio dicebatur impelli, quum ipse non admodum tyrannicus esset, nisi quod illi parebat: nam in filium (ut iam ostendit) propensus supra modum fuit. Omnia illi filius erat, illi obtemperabat: et iniuste fecit quicquid ille iniebat, et puniebat quos ille uolebat: in omnibus illi morem gerebat, ac denique sub illius tyrannide uiuebat, et ultroneus filij cupiditatum satellites erat. At iuuenis uero honore etatis gratia patri cessit, et solo imperij nomine abstinuit: ceterum re ipsa tyrannidis caput ipse fuit. Firmitas quoque ac tutamentum principatus ab illo pendeat, quoniam et quod ex iniurijs promeruit, solus ipse fruebatur. Ille erat qui satellites ducebat, qui custodias regebat, qui subditos feriebat, qui insidiatores terrebat. Ille erat qui ephebos rapuit, qui nuptias temerauit, cui uirgines adducte sunt: et si quae caedes erant, si quae exilia, pecuniarum expilationes, tormenta, contumelie, haec omnia iuuenis fiebant audacia: nam senex ipse obsequiebat, et comes in malis erat, et tantum filij scelera comprobabat. Et res quidem nobis intolerabilis facta est: nam quum animi libidines ab imperio sumunt licentiam, nullum iniuriarum finem faciunt. At illud tamen nos urebat maxime, diuturnamque
 imò

Imò eternam potius futuram hanc seruitutem sciebar
 mus, & tradendam per successionem Rempub. popu-
 lumq; alij post alium domino ac scelerato hereditatem
 cessuram. Alijs profecto non parvam spem hæc res fa-
 cit, quod perpendere possunt, ac secū dicere: at iam co-
 hibebitur, at iam morietur, ac paulo post erimus liberi.
 De illis uero nihil tale sperabatur, sed iam nunc paratū
 imperij cernebamus heredem. quamobrem nec suscipe-
 re negotium audebat fortium quisquam, qui tamen ea-
 dem mecum cupiebant: sed desperabatur omnino liber-
 tas, & inexpugnabilis uidebatur tyrannis, cum necesse
 esset tam multos aggredi. At me nihil ista deterruerūt,
 neq; perpenſa negocij difficultate detractaui, neq; peri-
 culum expaui. Solus quidem, solus aduersus tam fortem
 ac multiplicem tyrannidem, imò uero non solus, sed cū
 gladio auxiliari conscendi, cōsorte etiam tyrannicidij,
 mortem præ oculis habens, sed propriam tamen cadē
 communi libertate compensans. Cum in primam ergo
 custodiam incidissem, ac satellites haud facile amouise-
 sem, obuiū quenq; perimens, & quicquid obfisteret cō-
 ficiens, in ipsum negocij caput ferebar, in ipsum unicū
 tyrānidis robur, in ipsam nostrarū calamitatū materi-
 am: & in summa arcis custodia sistens, quum illum com-
 spexissem sese generose defendentem atq; resistentem,
 uulneribus multis tamen interfeci: ac iam quidem sus-
 blata tyrannis erat, facinus confectum erat, atq; exinde
 protinus omnes liberi. Senex relictus est ille solus, in-
 mis

mis, custodibus exutus, magno illo satellite suo adem-
 pto destitutus, nec amplius ulla generosa manu dign⁹.
 Ibi ego mecum iudices talia cogitabam: totū negociū
 meum bene se habet: omnia peracta sunt, omnia stren-
 nue perfecta sunt. Quoniam ergo iste qui superest ple-
 stetur modo? Me siquidē ac dextera mea indignus est:
 præcipue uero facinore tam splendido ac iuuenili &
 generoso confecto, cuius gloriā addita hac tam inerte
 cæde minuerem. Dignum autem querere carnificem
 quempiam oportet, uerum post erumnā, tum ne &
 hāc lucrificiat uideat, puniatur, appositū tantū ensē
 habeat: huic ergo reliqua committo. Hæc ubi statuis-
 sem, illinc amolior. Ille uero sicut ego ante diuinauerā:
 fecit, ac tyrannum interfecit, fabulæq; meæ supremum
 actum addidit. Adsum ergo popularem uobis guberna-
 tionem adferens, & omnibus securitatem denunciāns,
 ac libertatem feliciter annuncians. Nunc igitur factis
 meis fruimini. Sceleratis enim (uti uidetis) arx uacat,
 imperat aut nemo, sed & honores tribuere licet, & in-
 dicare, & ex legibus contradicere: atq; hæc uobis ex
 me, atq; hoc facinore meo profecta sunt: atque ex illa
 rina cæde, post quā pater haud amplius uiuere potuit.
 Dignum igitur ob ista censeo, debitū à uobis mihi præ-
 mium dari: non quod studiosus lucri sim, aut qui parua
 magnipendam: neq; quod ob mercedē de patria bene-
 mereri in animum induxerim, sed quod mea officia cur-
 piam uestro præmio esse comprobata, ne despectus sit,
 uicis

neue inglorius fiat meus conatus, tanquā à uobis man-
tus, & premio iudicetur indignus. At iste cōtradicit,
& me prater equum ait facere, qui honorari uelim, ac
premium referre: non enim esse me tyrannicidam, ne-
que factum à me quicquam secundum legem esse, sed fa-
cto meo quiddam ad premium petendum deesse. Rogo
igitur eum, quid reliquum à me desideras? non uolui?
non ascendi? non peremi? non liberaui? num imperat
quisquam? num iubet quisquam? nū dominus minatur
quisquam? num me maleficorum effugit quisquam? nō
dixeris. Sed omnia pacis plena, & leges omnes reddi-
tae, & manifesta libertas, & popularis gubernatio fir-
ma, & coniugia inuiolata, & pueri extra periculū, &
uirgines tuta, & festas agens serias ob cōmunem felici-
tatem ciuitas. Quis est igitur horū omniū causa? quis
illa sustulit, ista praeuit? Etenim si me quisquā est hoc
honore dignior, illi hac mercede cedo, ac premio istoc
abstineo. Sin uero solus ego cuncta peregi, audens, peri-
clitans, adoriens, interimens, puniens, alterū in altero
ulciscens: quid mea calumniaris officia? quid ingratum
erga me populū facis? At ipsum non occidisti tyrannū:
lex autem tyrannicide premium statuit. Interest ergo
quicquā, dic mihi, an ipsum perimas, an mortis ei cau-
sam praebeas? Ego certe nihil puto, nempe hoc solū le-
gislator spectauit, libertatem & popularem statū, ac
sceleratorū amolitionē, istud honorauit, istud gratia di-
gnum censuit, quod factū à me nō esse nō queas dicere.

Si

Si enim illum occidi, quo occiso iste non potuit uiuere; ipse nimirum mactari. Cædes mea, manus illius erat. Ne nimium ergo curiose de mortis modo disputes, neque exa mines quomodo interijt: sed an amplius non sit, an per me est, quod amplius ille non est. Quandoquidem hoc quoque mihi uideris excussurus, et sycophantam in benemerentes acturus, si quis non ense, sed lapide lignoque, aut alio quopiam modo peremisset. Quid uero si tyrannum fame obsessum, ad mortis necessitatem adegissem? etiamne tum requireres meam et manu peractam cædem? alioqui deesse adhuc aliquid mihi ad legem implendam diceret: atque id grauiore supplicio interfecto malefico? Vnum solum examina, istud interroga, in hoc curiosus inquire, quis facinorosorum superest? quis iniurie metus imminet? quæ uestigia calamitatum? Sin uero purgata sunt ac pacata omnia: sycophanta est, mordum rerum calumniantem, uelle præmio ipsis factis debito fraudare. Ego siquidem hoc quoque in legibus declaratum memini (nisi forsan ob longam seruitutem sim quæ in illis dicuntur oblitus) causas mortis duas esse: si uel equis ipse occiderit: seu si quis ipse quidem non occiderit, neque manu rem gesserit, coegit tamen, atque occasionem necis dedit: equaliter hunc etiam lex plectendam censet, atque admodum quidem iuste: nam præbitam interitus causam nibilo iudicauit ipso facto minorem, ac reliqua iam de modo necis questio superuacua est. Illum ergo qui sic occiderit, puniendum tanquam homicidam

micidam equū censeas, absoluiq; nullo pacto uelis: qui uero eodem quo ille modo ciuitati benefecerit, indignū benemeriti præmio duces? Neq; enim istud possis dicere, me uidelicet id fecisse tantum: bonum autem exitum quendam temere non me id destinante, consequutum. Quid ergo pertimuissem amplius, eo qui fortior erat interempto? Quid in uulnere gladium reliquisset, nisi id ipsum omnino quod erat futurum prædiuinassem? Nisi hoc fortasse dixeris, quod qui peremptus est, tyrannus non erat, neq; hoc nomen obtinebat, neq; multa uos ob id libenter si necaretur, præmia dedissetis: sed hoc nunquam dices. Ergo interempto tyranno, illi qui causam præbuit nō reddes præmium? ô curiositatem, quomodo necatus est curas, quum libertate fruaris, aut ab eo qui democratiā restituit, amplius aliquid postulas. Atqui lex (ut dicis) ipsum rerū caput examinat, media autem omnia ualere sinit, neq; ultra curiosius inquirit. Quid enim, qui in exilium tyrannū compulisset, non honorem iam tyrannicidæ tulisset? Imò ac ualde quidem iuste, nam & ille libertatem pro seruitute præstitit. At quod à me factum est, nō exilium, nec re dintegrandæ rebellionis metus, sed omnino perfecta sublatio est, et generis illius uniuersi internicio, ac totius mali radicitus excisio. Ac nūc per deos omnia mihi ab initio in finem usq; (si uidetur) excutite, an prætermisissum quicquam ad implendam legem fuerit, & an quicquā mihi defuit, quod adesse tyrannicidæ debuit. Ante

omnia igitur animū adesse generosum decet, atq; Reip
studiosum, paratumq; pericula pro cōmuni commodo
subire, ac propria morte multorum salutem redimere:
ergo ad id mihi quicq̃ defuit? An animo fractus sum?
an pericula prospiciens, per quæ mihi uadendum erat
detractavi? non id dixeris. Mane ergo in hoc solo, ac
me finge ex eo solo quod uolui, atq; isto consilio fui, ti
am si nihil inde boni prouenisset, tamen ob mentem ip
sam assurgentem præmiū tanquam benemerentem per
tere, quum tamē ego non potuerim, sed alius me sequen
tus tyrannum occiderit, absouum (dic mihi) aut absur
dum esset tribuere: maximeq; si dicerem, ô uiri, nolui,
cupini, aggressus sum, atq; animi mei signa dedi: solus
honore dignus sum. Quid tam responsurus esses? Nunc
uero non id dico, sed & ascendi & periclitatus sum, at
que innumerabilia priusquam adolescentem peremer
am feci. Neq; enim rem usque adeo facilem esse suspice
mini, custodiā superare, ac satellites opprimere, unū
que tot uiros auertere. Sed ferme maximum in tyrann
icidīo, atq; ipsam rei caput istud est. Nam ipse quidem
tyrannus, non magnum opus est, neq; magno negotio
conficiendum, neque expugnatum difficile, sed ea potius
quæ muniunt ac tuentur tyrannidem, quæ qui uicerit,
is omnia peregerit: nam reliquum quidem parum est.
Siquidem istud ad tyrannum usque penetrare, nequa
quam licuisset mihi, nisi custodū qui eos cingunt, ac sa
tellitum omnium uictori, ac nisi eos omnes prius deni
ciffem

eissem: Nihil amplius, adiicio, sed ijs rursus immoror. Custodias superavi, satellites inquam, tyrannum incustoditum, inermem, nudum reddidi. Ob hæc ne honore tibi dignus uideor? an adhuc à me cædem postulas? At qui si cædem etiam quæris, nec istud quidem deest. Neque enim incruentus sum, sed perpetravi magnam ac nobilem necem iuuenis florentis atque omnibus metuendi, per quem etiam ille tutus ab insidijs erat, quo solo confidebat, qui multorum loco satellitum, suffecit. Quid tum ergo, num præmio dignus sum? num tantarum rerum honore fraudabor? Quid enim si satellitem, unum si ministrum quempiam tyranni peremissem? quid si seruum honoratiorem? an non magnum etiam hoc tibi uideretur ascendere, atque in media arce, in medijs armis aliquem ex amicis tyranni conficere? Nunc autem etiam illum qui peremptus est considera: filius erat tyranni, imò tyrannus grauior, ac dominus inclementior, ac tortor crudelior, extortor uolentior. Tum quod maximum fuit, hæres omnium atque successor: postremo, qui in longum poterat nostras calamitates extendere. Vis ne hoc me solum fecisse, tyrannum autem ipsum adhuc ereptum suaga uiuere? Munus ob ista peto, quid dicitis? non dabitis? Non illum quoque suspexistis? non dominus? non grauis? non intollerandus erat? Nunc uero etiam caput ipsum intelligite. Quod enim iste à me flagitat, id quod optime fieri potuit, peregi, ac tyrannum alterius nece necaui, non uulgariter, neque uno istu, quod illi post tot scelera maxime fuit

optandū. Sed dolore multo prius exagitans, & in oculis ostendens misere prostrata, quæ illi fuerant charissima, filium quanquam malum, tamen ætate florentē, ac patri similem, sanguine ac tabo plenū. Hæc sunt patrū uulnera, hi legitimorū tyrannicidarū gladij. Hæc tyrannis crudelibus digna mors, hoc suppliciū sceleribus tantis debitum. Nam illico mori, illico nescire, nullū tale spectaculum cernere, nihil habet tyrannica poena dignum. Non enim ignorabam (te appello) nō inquam ignorabam, imò nec alius quisquam quantum ille erga filium gerebat affectū, & quod post illum uiuere ne paululum quidem dignaretur. Atq; omnes fortasse patres sunt in filios eiusmodi. At hic certe aliquid supra ceteros habebat, idq; merito, quippe qui illum solū uidebat ducē seruatoremq; tyrannidis, solumq; pericula patris præoccupantem, ac firmitatem imperio præstantem. Vnde etiam quanquam nō ob amorem, at ob desperationem saltem statim illum sciebam moriturū, quum cogitaret inutilem sibi uitam futuram, securitate quam illi filius præbebat ablata. Omnibus igitur illum simul circūsepsi, natura, dolore, desperatione, terrore, ac temporum etiam futurorum metu. His in illum cōmitonibus usus sum, & ad ultimum illud consilium coegi. Interijt nobis orbus, afflictus, dolens, lachrymans, luctum la gens, breuem quidem, sed qui patri sufficiat, & quod grauissimum est, ipse à seipso, quod mortis genus omnium est miserrimum, multoq; acerbius quàm si inferatur

tur

tur ab alio. Vbi mihi gladius est? num quis illum agnoscat alius? num cuiusquam alterius telum est? Quis illū in arcem duxit? ante tyrannū quis usus est? quis illum tyranno misit? O ensis mecum communicans, rerum à me bene gestarū successor, post tot discrimina, post tot mortes despiciamur, & indigni præmio uidemur. Si enim ob istud solum hunc à uobis honorem peterem, si dicerem: ô uiri, tyranno mortem cupienti, ac tum inermi forte deprehensō, meus iste subseruiuit gladius, atq; operam suam ad consequendam libertatem cōmodauit omnibus, honore ac præmio indignum putassetis? dominum tam popularis rei nō retaliassetis? nō inter bene factores inscripsissetis? non inter sacra gladiū ipsum reposuissetis? nō secundū deum illum coluissetis? Nunc mecum cogitate, qualia tyrannum ipsum ante mortem & fecisse, & dixisse sit uerisimile, quum filium perimerem, ac uulneribus multis in parte corporis conspicua perfoderem, quo uidelicet genitor ureretur, atq; aspectu primo stupefceret, miserabiliter exclamauit atque inelamauit patrem, non ut auxiliator esset aut commilito, quippe qui iam senex erat atq; inualidus, sed domesticorum malorum spectator. Ego illinc digredior, totius quidem tragœdiæ autor. Reliqui uero histrioni cadauer, & scenam, & ensē, ac cætera quæ fabulæ supererant. At ille quum adesset, ac uideret filium quem habebat unicum, nix respirantem, lacerum ac morte plenum, uulnera quoq; illa densa ac multa & letalia ge-

rentem, sic exclamauit: O nate, sublati sumus, interempti sumus, tyranni cæsi sumus: ubi iste interfectior est? ad quid mihi parcat? cui me reseruat malo per te iam fili præmortuum? nisi me forte utpote senem cõtemnit, & lente me perimere decreuit: ac mortem mihi producit, ut necem mihi faciat longiorem. Et simul ista dicens, ensẽ querebat: ipse autẽ erat inermis, ut qui omnem in filio spẽm reposuerat. At ne is quidem defuit, iam dudum enim à me ante præparatus erat, atq; ad facinus futuram relictus. Ergo ex corpore euellens, et ex uulnere gladium eximens, iam dudũ me occidisti, peremisti, nunc uero mihi finem facito: O ensis, inquit, patri lugenti consolator ueni, atq; infelicem senis manum ad iuua, iugula tyrannum, perime, ac luctu solue. Vtinam in te prior incidissẽ, utinam ordinẽ cadis incepissẽ, cecidissẽ quidem, at ut tyrannus tantum, at ultorem sperans, nũc uero ut orbus, nũc uero ut etiam carnifice egens. Et hæc simul dicens, uulnus intulit tremulus, impotens, cupiens quidem, inualidus tamen ad facinoris ministerium. Quot sunt ista supplicia? quot uulnera? quot mortes? quot tyrannicidia? quot præmia? Et tandem uidistis omnes iacentẽ iuuenem, opus neq; parũ, neq; facile, senem uero illi concunsum, cruorem utriusq; inherentem, atq; illam libertatis & uictoriæ parrentem Libitinam, & nostri ensis operam: ensẽ uero ipsum inter utrunq; monstratũ, declarantem quàm nõ indignus domino sit, testantemq; quod mihi sit fideliter obsequutus

obsequuntur. Hoc si ego fecissem, obscurius fuisset, nunc
 uero redditur ipsa nouitate splēdidius. Qui tyrannidē
 ergo omnem sustuli, ego sum: opus autem in multos di-
 stributum est, quemadmodum in fabula. Atq; egi pri-
 mas quidem partes, ego, secundas uero filius, tertias ty-
 rannus ipse, ensis autem subseruiuit omnibus.

DECLAMATIO THO- MAE MORI LVCIANICAE RESPONDENS.

NON putaueram iudices, ei, qui (id quod
 ■ ego nūc facio) publicam causam suscepis-
 set agendā, opus fore, ut quur id facere in-
 stituerit, rationem reddat: Neq; enim ullum fore pericu-
 lum, ne id malicia potius aggressus, quā pietate ui-
 deatur, quum hoc certissimū praebeat magnae integri-
 tatis argumentum, quod aliorum omnium cōmodis ele-
 gerit suo priuato labore consulere. Quod quanquam
 omnes istiusmodi causarū patronos merito posse existi-
 mem ab omni calumnia suspicione defendere, me ta-
 men omnium meritissime, qui ut omnibus prosum, non
 solum hunc mihi laborem desumpsi, sed inimicitias eti-
 am cum eo uiro contraxi, qui se tyrannos quoque ia-
 et at occidisse. Sed quoniam nihil tam recte coeptum es-
 se uideo, quod non improborum uellicet ac deprauet
 iniquitas, & quosdam iam nunc musitantes audio,
 L 4 qui

qui istius oratione persuasi, hoc meum officium in peiorem partem rapiunt: statui iudices nobis huius actionis mee causas exponere, ne quis industrie mee malignus interpret es cā dolori, odio, uel inuidie conetur ascribere. Ac primū, quid est quur tyranni mortem dolere puter? nam id iste mihi nuper obiecit, probationē uero nullam attulit, dixisse tantū contentus, et credi si bi sine argumento, sine teste postulat: imō, inquit, nisi doleres, nisi tyranni mortem ulcisci cuperes, mecum non contenderes. Ergo eo sola lugere me tyranni mortem probas, quod tibi ob eius necem, premiū iniuste petenti, ego me iuste opposui? Vis uidere quā nihil dicis? Si te tyrannū occidisse probes, ego tecū litigare, nec si uelim possem, nec si possem uelim. Nūc uero quid aliud contra te dicturus sum, quā quod illū nō occidisti? Si tu interfecisses, nihil quererer, imō laudare, admirarer, ac premiū primus decernerē: nunc uero ideo tibi contradico, ideo tibi honorem denego, ideo aduersor, ideo queror, quia tyrannū nō occidisti. Num igitur occisum protinus dolere uideor? Ostendisse potius iudices debuit, me tyranno fuisse uel sanguine coniunctū, uel affinitate propinquū, uel beneficijs deuinctum, uel scelerum cōmunionē foederatum. At istorum quicquā ne fingere quidem potuit: ergo si neq; cognatus illi, neq; affinis fui, si mea opera nunquam in cuiusquam iniuriam usus est, si ab illo beneficij nihil in me collatum est, si me acerba seruitute cū ceteris simul oppressit, si me illius

interitus

interitus libertati uobiscū unā restituit, quid cause est
ut illius mortem meae salutis ac libertatis auspiciū do-
beam? At odij certe tantundē cause est. Nam quid egit
quod odium in illum prouocaret meum? Primo tyrannus
filium interfecit: postea uero tyranno sibi manus in-
ferente, iste praeium tanquā tyrannicida petijt: quo-
rum alterum, puta quod iuuenem peremit, quanquam
idipsum parum consulte, parumq; ex communi com-
modo fecerat, nisi dij nobis fuissent propitij, fecit ille ta-
men animo (quantū ego certe suspicor) non malo. Al-
terum uero, nempe quod praeium postulat, quum non
meruerit, ut nunc sunt hominum ingenia, non miror,
et ignosco certe, modo possit auferre. Neutrū istorum
odium in illum meum concitat. Extra haec nihil unquā
fecit, quod ad me ullo modo pertineat: ergo tam ini-
quus sim, ut hominem uix tandē satis aut de facie, aut
fama notum, qui me nec re offenderat, nec uerbo lese-
rat, gratis odio persequeretur? Restat inuidiae diluenda
suspicio, quae talis est, ut nullo malo carere uelim liben-
tius. Nam quum omnia uitia sint suapte natura pern-
ciosa, nullum tamen est liuore pestilentius: quodq; pe-
ctus, cui semel infederit grauioribus tormentis exagit-
tet. Nempe alterius fortunam suum infortunium ducere,
secundis aliorū rebus aestuare, alienis laudibus uri,
aliena felicitate torqueri, an non summa miseria, non
extrema dementia est? Itaq; si à quoquā alio uitio in-
dices absum, ab hoc certe longissime absum. Cuius un-

quam fortunæ impetij? Cuius res bene gestas elenchi?
Cuius laudibus unquam detraxi? Cuius famam labe re-
pperfi? Certe ab huius uitij suspitione si me mediocris
ista fortuna mea non asserit, quæ non tam inops est, ut
aliorum opibus ac præmijs inuideam, si me antea acta ni-
ta non vindicat: quæ non usq; adeo est rerum bene ge-
starum indiga, ut aliena debeam laude tabescere, At
ipsa me hercle causa prorsus absoluit: quæ talis est, ut
potius omnium ueniam, quàm cuiusquam mereatur in-
uidiam. Quæso iudices, quod tandē odij signum, quod
inuidiæ documentum præ me fero? Non pronoco, non
irascor, non accuso, urbem tantum in ius uocatam ab
illo defendo. Sed quæ sedentibus ergo cæteris, ac ta-
centibus uniuersis, atq; in his multis & clarissimis ui-
ris, & autoritate præstantibus, & multo ad dicendum
instructioribus, ego potissimum surgo, & petenti præ-
mia contradico? Illi ipsi profecto quin mecum sentiant
non dubito: & quin ex his pleriq; sint, qui hoc ipsum
officium, nisi ego iam suscepissem, libenter fuerint obi-
turi: neq; tamen ideo culpandus sum, quod me pro pa-
tria primus obtulerim. Quicquid est, alieni silentij can-
sas non debeo: me certe ad dicendum cum Reipublicæ
causa, tum deorum immortalium respectus incitabat:
nempe quum uiderem satis tenues ærarij nostri pro-
uentus, & præsentem pecuniam nimis exiguam, tum
instare multas necessarij sumptus occasiones, non se-
rebam uti ciuitas hoc insuper non necessario sumptus
muletaretur

mulstaretur. Tyrannicidij premium quantum sit non
 ignoratis, ac merito quidem: quod enim precium satis
 grande sit, quo agri, foci, fortune, liberi, coniuges, sa-
 lus, ac libertas omnium, postremo ipsæ deorū aræ atq;
 templa redimuntur? Quod quo maius atq; urbi onero-
 sius est, eo magis à nobis prospiciendum est ne temere
 collocetur. Satis iudices, satis impense ac sumptus im-
 minet, satis effundendum est, ut ærarium nostrum tam
 profunde, non iste etiam cui nihil debemus, exhauriat.
 Præterea quæm hoc tyrannicidium sola deorum cle-
 mentia prouenerit, quo toties inelamati calamitatum
 tandem nostrarum miserti, crudelissimi nos iugo tyran-
 ni soluere, ac libertati reddere uoluerunt, non ferendū
 putauit ut ciuitas honorem gratiamq; dijs merentibus
 ablatam, homini non merenti tribueret. Totum autem
 hoc negocij fortune deorumq; benignitati deberi, huic
 nihil gratiæ, apertissimis argumētis docebo: quod dum
 facio, queso iudices diligēter attendite. Tria sunt quo-
 rum iste quodlibet sufficere sibi ad hunc honorem con-
 sequendum putat, uel quod tyranni peremit filium, uel
 quod tyrannam tentauit occidere, uel quod pater filij
 necesse cōmotus, ense quē iste reliquerat mortē sibi cō-
 sciuit. Ergo illius adolescentis cædes tyrannicidiū uir-
 detur? Quid nī? nempe & ille (inquit) tyrannus erat.
 Quis id credat iudices, urbē unam duobus suffecisse ty-
 rannis? duos tyrannos inuicem concordēs eadem in-
 coluisse moenia? unius urbis ambitu potuisse contineri,
 quorum

quorum alterutri uix uel orbis uniuersus suffecerit? Quisquis id credendum duxerit, is mihi parum uidetur tyrannicam considerare naturam: nam legitime quoque potestates, ac non solū legibus gubernantes, sed etiam legibus obtemperantes, ac tyrannide tanto interuallo mitiores, ambitione tamen ita nuncuntur, ut nec uel intimorum amicorum uitae parcant, potiusquā eos habeant imperij sui consortes. Quis tyrannum credat natura ferum ac uiolentum imperij sui, cuius ardore hominum leges protriuerit, deorum contempserit, uitam neglexerit, socium quenquam admittere? Quin brutorum quoque pleraque feruē quae (quod tyrannorum proprium est) raptō uiuūt, quibus solius pabuli cura imprefit aliqua tyrannicae naturae uestigia, in proprios foetus seuiunt, potiusquam socios illos uenationis accipiant. Et hominem tyrannum putamus, quem fastus inflat, ambitio stimulat, cupiditas urget, gloria sollicitat, suam cum quoquam posse communicare tyrannidem? At iste non solum duos tyrannos facit, uerum etiam adolescentem plusquam tyrannum uult uideri: nam ciuibz atroces (inquit) iniurias fecit, cede, rapina, stupro, omnibus denique scelerū formis insignis. Nominē quidem abstinuit, ceterum re ipsa tyrannidis caput erat, ac parente plus potuit, cum ut uolebat rexit. At longe contra se res habet iudices: nimirum impotens semper ac formidolosa res tyrannis est. Neque filius profecto patrem tulisset si posset, neque filio tantum permi-

permisisset pater ut posset. Nemo tyrannis est herede suspectior, qui eo maiorem parenti metum incutit, quo magis ferocem eius indolem ac tyrannicos mores expresserit. Continebat ergo filij sui cupiditates, atque adolescenti stringebat potius quàm laxabat habenas, ne uiribus nimium inualescēs iuuenis, imperij avidus, atq; opibus insolens, nec sibi iam imperans, tandem ne parenti quidem parceret, quin iam Saturno superi Iovem praeferrent. Nam si iniurias interdum fecit, quid aliud quàm se parenti satellitem praeiuit? ex quibus quotusquisq; est, qui non grassetur: nuptias uiolet, domos compilet, phanæ dissipet, obuios cedat, atq; optimum quenq; trucidet? Sed quoniam unus est, cuius potentia atq; umbra freti, tam scelerata grassantur audacia, poenas alioqui facinorum suorum uel illi, uel publicis legibus daturi, ipsi quidem latrones, homicide, fures, adulteri: solus autem unus ille scelerum princeps, sub cuius nomine omnes impune delitescunt, tyrannus est. At ille adolescens si quando patrabat aliquid atrocius, patrē semper sic imperasse dicebat, neq; ego quin imperarit dubito. Nam filius quanquam ea indole fuit, ut parentem aliquando uideretur (si ad tantam peruenisset aetatem) flagitijs ac sceleribus aequaturus, tamen in hac adolescētia prae illius crudelitate ac seuitia quibus iam à puero semper assuetus insenuerat, rudis adhuc miles, ac uix tyro fuit, neq; ferè magnum quicquā, nisi à patre iussus atq; edoctus agebat. Sed siue nō nisi

iussus

inſſus illa faciebat, ſiue ipſe etiam inſſus audebat, ta-
 men quum tanquam inſſus egerit, quum neq; tyranni
 nomen uſurparit, neq; ſe pro tyranno geſſerit, ſed pa-
 tri ſe parere ſignificarit, & auſorum ſuorum cauſas in
 illum retulerit, quum alium ſe potentioſorem eſſe con-
 feſſus ſit, cuius uiribus fideret, à quo omnis eius pende-
 ret impunitas: ſurem ſi uelis, aut ſacrilegū, uel ſi quod
 aliud nomen mauis, appelles: at is proſecto non eſt, in
 quo fieri tyrannicidium poteſt. Quod ſi illum omnia
 ſolum potuiſſe, ac re ipſa tyrannum fuiſſe cōtendas, &
 (quod paulo ante iactabas) illico eius morte liberam
 fuiſſe rempublicam, ſingamus obſecro adhuc parentē
 uiuere, ſed non fugatum tamen, quod neſcio quur ipſe
 ſinxisti, quippe quem nec ipſe fugaueras, nec quur ei
 fugiendum eſſet effeceras. Filio enim tantum per inſidi-
 as adempto, reliquis uiribus integris, non uideo quur
 patri magis deſperandum, aut fugiendum fuerit, quā
 ſi aut filius ei natus nō fuiſſet, aut peſte correptus ob-
 iſſet. Patrem ergo ſingamus (ut dixi) uiuentem, ac fi-
 lio quidem unico orbatum, ſed ſatellitum tamen cater-
 ua cinctum, cædem filij lachrymantē: ſed interſectori
 minantem, atq; omnia ſuppliciorum genera deſtinan-
 tem, in forum uultu triſti quidem, ſed tamen truci pro-
 currere, & prolato quē tu reliquiſti gladio, ingentia
 polliceri premia, ſi quis eius enſis dominum prodiderit:
 hic tu ſoro iam ab illo, atq; eius ſatellitibus occupa-
 to, & in caput tuū queſtione iam haberi cœpta, in pu-
 blicum

blicum fortis Tyrannicida procure, & in medios globos irruens Tyrannum te occidisse proclamita, libertatem omnibus denuncia, ac Tyrannicidij præmiū postula. Quid fugis? Quid latebras queris? Quid Tyrannicida metuis? An non libera est Respublica? An non Tyrannus occisus est? Neq; ergo is quē peremisti Tyrannus erat, sed quidam potius Tyranni satellites: neq; eius morte ciuitas libertati restituta est, quod solū paulo ante dicebas huius legis spectasse latorem. At heredes (inqt) occidi. Quid mihi heredes nominat? Quid in Tyrānide leges memorat? Legum ista nomina sunt. Iuris est ista successio. An Piratæ filium si demortui patris locum impleuerit, heredem quisquam dixerit? Intestatus semper Tyrannus moritur, quippe legibus ab illo captiuis, quæ solæ ratum facere testamentum possunt. Proinde qui defuncti locum Tyranni subit, heres non est, sed nouus Tyrānus. Non enim succedit, sed inuadit. At illi nunc paruissimus. Istud qui cōstat? Ego contra Tyranno mortuo populum ilico liberum esse dico. Alioqui frustra lex Tyrannicidæ præmium statuit, si alterius morte in alterius potestatem recidimus. Sed longe secus iudices, defuncto enim quolibet casu Tyranno, populus iam tum liber dum amici luctu occupantur, dum stupent eius morte satellites, ilico sese in libertatē asseruisset, neq; plus filius aduersus populi vires tum ualisset, quàm nunc potest quisquam, uel ex amicis Tyranni potentissimus, aut genere quisquis ei fuit

ei fuit post filium proximus, ad quem, si successionis nomen atq; hereditatis audiendum est, tam nunc tyrannis pertinet, quàm ad filium pertinuisset. Qui satellitem igitur, qui amicum, qui cognatum, qui filium Tyranni peremerit, frustra Tyrannicidiū iactauerit. Tyrannus ipse solus est, cuius necem tanto præmio Respublica mercatur. Sed uolui (inquit) pertentaui, periclitatus sum, quod negari ne possit, filio tyranni perempto, spe futurae tyrannidis extincta, præclarum animi mei documentum reliqui, uel hoc solum sufficere mihi ad hunc bonorem puto. Hic uide obsecro quàm nihil maliuole, quàm simpliciter agam tecum omnia, quàm ex re tua totum hoc negotium minime suspiciosus interpreter. Nam si alius hanc ageret causam, nec tamen ex inimicis tuis, sed ex acrioribus istis actoribus quispiam qui locos omnes excutiunt, & suspicionibus urgent, ac moleste nimium premunt, sic Hercules hunc tractaret locum, ut te nec id tentasse unquam nec destinaſſe contendere. Quod si tu uociferareris mirari te quenquàm tam insigni esse impudentia, ut talia dicere occiso in ipso conatu tyranni filio audeat, hic ille protinus quasi fieri non potuerit (inquit) ut non patriam liberaturus, quod non præstitisti, non Tyrannum occisurus, quem non attigisti: sed ipsum potius iuuenē quem trucidasti perempturus, ascenderis: illatam tibi priuatim aliquam ulturus ac retaliaturus iniuriam. Hic si instaret, urgeret, premeret, ac certas aliquas probationes illius

illius animi tui ac propositi flagitaret, uides (ut opinor) in quantas traheris angustias. Sed ego tecum hoc pacto non agam, quippe qui in rebus (cuiusmodi ista est) uehementer obscuris, assueui semper in meliorem partem esse procliuior. Permitto itaq; tibi, ut ista fecisse animo in Remp. propenso uidearis. Voluisti ergo, ac tentasti prorsus auferre Tyrannidem. Hoc tibi uidetur isto premio compensandum? Primum quod uoluisti, quis non uidet quàm sit exiguum? Nam hac ratione omnes tyrannicidij præmiū peteremus. Quis enim tam frigido in Remp. animo fuerit, ut Tyrannū crudelissimum non libenter auferre uoluerit? Tentando uero quid aliud declarasti, quàm quod esse Tyrannicida uoluisti? Quod te præterea periculis exposuisti, an id præmium meruerit ullum, postea uidebimus: quod autē istud non meruerit, spero uobis iudices esse uel sola legis recitatione perspicuum. Quæ quum præmium nisi Tyrannicidæ non statuat, qui uero Tyrannum non ceciderit, esse Tyrannicida non possit: quantumlibet quispiam tentauerit, quantiscunq; sese periculis exposuerit, frustra Tyrannicidij præmium, nisi cæso Tyranno, petierit. Nam ei qui dum conatur occidere, in exiliū compulerit, præmiū quidem: sed neq; tantum, neq; tanq̃ Tyrannicidæ decernam. Etenim si morbo quopiam laborans denunciem: quicunq; me sanauerit, si recuperata ualitudine, tria me talenta daturum,

LVC. M ueniat

ueniat aliquis spe mercedis inductus, qui mei curam suscipiat: deinde medicamentis quibusdam adhibitis, ubi frustra se conari senserit: artē suam morbo uictam confessus, me iam deploratum relinquat: aliqua tamen molestie parte leuatum, sanitatis illi mercedem, quia non sanauit, non debeo: rursus quia profuit, inanem profusū à me dimittere haud æquum est. At si post mille pharmacaca, nihilo tamen melius habentem destituat: præmij nihil meretur, qui nihil iuuuit: gratiæ uero tantundem frē, qui quod mederi tentauit, sui gratia, non mei fecit.

Quod si insigniter Medicæ artis ignarus, rem tamen aggredi fuerit ausus, atq; aliquantisper misere uenenis adfectum postea dimittat: quū iam nō modo nihil opis tulit, sed plurimum doloris addidit: etiam si sese gratis obtulerit: utrum amore dignus est, quod me suo labore tam diu nulla præmij spe tam officiose uexauit? an summo potius odio, quod temere sese meo periculo ei negotio, cuius erat imperitus, immiscuit? Huic rei Iudices haud multum mihi uidetur præsens causa dissimilis. Lex enim Tyrannicidam conducere uehementer alticunde studet, eiq; præmium certum, Tyranno caeso, pollicetur. Sed Tyrannicidam quum dicit Iudices, hominem querit artificem: non manu tantum fortem, sed pectore quoq; multo magis ualentem, consilio potius quàm uiribus præstantem: qui insidias tendere, laqueos abscondere, occasiones captare nouerit. Ergo hanc prouin-

provinciam si quis huiusmodi susceperit; qui Tyrannum ipsum arte & insidijs adoriatur, adorsum opprimit, oppressum interimat: nec re coepta semel, nisi perfecta desistat: hic Tyrannicidij premium audacter postulet. Sin id quidem non potuerit, quod autem proximum est & confine, fecerit: Tyrannum uidelicet uel in exilium abegerit, uel ad deditionem condonata uita coegerit, uel ad deponendam Tyrannidem certa conditione compulerit: hunc ego premio dignum, neque nullo quidem, neque tamen Tyrannicide iudico. At si quis manu potens, mentis inops, illarum penitus ignarus artium, quibus instructum esse Tyrannicidam oportet: qui rem uiribus egere tantum, ac non consilio putet, qui denique Aiaci multo sit, quam Vlyssi similior. Sed Aiaci tamen iam abiudicatis armis insanienti, arma hominum loco trucidanti. Si huiusmodi, inquam, quispiam rem tantam conficiendam sibi desumpserit: tum nec insidias collocans, nec tempus eligens, nec occasionem expectans: impetu quodam proruat, nec ab ipso tamen Tyranno incipiat, sed in satellites eius infiliat, dato interim illi sibi cauendi loco. Tum subducto Tyranno: re temere coepta, stulte gesta, per ignauiam relictæ, ac penitus infectæ: sola sibi fuga, abiecto etiam gladio, consulat. Postea uero uel defuncto, uel interfecto Tyranno, in publicum prodeat: premium tanquam Tyrannicide postulet, atque huiusmodi utatur oratione:

Volui Iudices, ausus sum, tētaui, periclitatus sum. Vtrū Iudices illi Tyrannicidij premium decerneretis, quia Tyrannum tentauit occidere? an malam potius gratiam haberetis, ac dignum etiam supplicio duceretis, quod sua temeritate non se solum frustra periculis obiecerat, sed urbem etiam uniuersam in summum discrimen unā precipitauerat: utpote qui Tyrannum stulte irritando fecerit, et ciuibus infestiores, et aduersus infidias cautiorem? Videtis ergo Iudices quemadmodum id quod iste uel solum satis esse confidebat, usque adeo nihil adiuuat, ut etiam nonnihil officiat. Quam obrem si neq; is, quem peremit, Tyrannus fuit: nec satis Tyranni filium occidisse fuit: tentasse uero temere, plus quam frustra fuit, reliquum est, ut ultimum illud, Tyranni uidelicet ipsius mortem, excutiamus: quam iste sibi nos debere disputat. Hoc totius negocij caput est, hoc si uobis iste persuasuerit, causae nihil est quin uicerit. Contraq; si ego hanc partē euicero, atq; sacram hanc, quod aiunt, anchoram illi praecidero, nonne illico necesse est fluctuet, ac naufragio pereat? Idcirco Iudices hic etiam atq; etiam obsecro: ut q̄ maxime sitis attentī, dum Tyrāni cedere doceo, ex qua tota ista pendet cōtrouersia, nihil ad istū quicq̄ pertinere. Totum ergo hunc locū Iudices sic ab isto tractatū esse meministis, ut qui uobis persuadere cuperet, uti crederetis eum iam tum quum filium perimeret, parentem quod pos-

tea

Ita fecit, præscisse facturum. Sciebam, inquit, satis esse filium occidere, sciebam patrem ilico sese post mortem filij perempturum. Imò sciebas certe, quū sic hanc causam ageres, opus esse tibi ut illa præscisse uidereris. Alioqui frustra te præmium Tyrannicidij petiturum: si neq; ipse Tyrannum peremisses, neq; id saltem fecisses, unde illi scires exitum imminere. Eam ob rem Iuridices exitum eius facti tam certum uideri uoluit, ut uobis etiam audientibus dixerit, ob id ipsum sese à Tyranno manum abstinuisse, eumq; sibi ipsi pariter & istius gladio reliquisse: quem alioqui, ut ait, facile potuisset occidere, fecissetq; nisi de exitu securus scilicet, tūc de industria pepercisset, ut paulo post miserius interiret. Hic igitur quid faciam? quò me potissimum uertam? unde argumenta conquiram, quibus hūc probem non esse rerum futurarum præscium? Quin illum percontemur potius, ac rationes aliquas exigamus, quibus ille nobis fidem rei tam longe supra fidem faciat, unde hāc tam mirabile diuinādi peritiā nactus sit, utrumne homine quopiā docēte didicerit, an numine potius inspirante conceperit. Dic igitur nobis Tiresia, quonam probamento facies, uti constet comprehensam esse tibi rerū futurarū scientiā? de fossū alicubi thesaurū effor-
de, cogitationes nostras euolue, abstrusum aliquid atq; occultatum erue, quod miremur omnes: nempe cuiusdem artis esse puto, & quæ præsentia latent edicere,

Et que sunt futura predicere. Aut si tu futuris dantay
 xat uales, aliqua nunc ediffere aliquot post hoc annis:
 aut si libet, seculis potius euentura: que quam ex tuo
 prescripto ceciderint omnia, tum demum redito, et fu
 tura te prescisse dicito. Interim profecto egre, quan
 tum suspicor, obtinebis: ut quod te nesciente fiebat, id
 prescisse credaris antequam fieret. Quod si tum, quum
 filium interimeres, ignorabas patrem sese, quod postea
 fecit, occisurum: quur tu nunc eius cedis premium por
 stulas, quam nisi uelis impudenter esse mendax, fatea
 re necesse est, te ignorante, atq; adeo ne cogitante qui
 dem, perpetrata esse? Sed ideo se fortasse putat hu
 ius etiam necis autorem: quoniam illa cedes quam fe
 cit, istius quoq; tametsi preter spem, causa tamen ali
 quo modo fuit. Qua in re uos longe alia Iudices opinor
 esse sententia. Neq; enim si Tyrannum casu quisquam
 aut mente captus occidisset, ei Tyrannicidij premium
 decerneretis. Quid ita? Nempe quod inscius uterq; at
 que imprudens occidisset, quanquam istius causa est ali
 quanto, ut mihi uidetur, inferior. Nam si alteruter illo
 rum premium peteret, tametsi peteret qui peremisset
 ignarus: atq; ideo frustra peteret, peteret tamē qui per
 emisset: nūc uero et isto nesciente, et non ab ipso per
 emptus est. At nihil ego, inquit, neq; casu, neq; impru
 dens feci: sed filiū cōsultò trucidauī, atq; ita patri uo
 lens ac prudens mortis causam prębui: qui, ni ego filiū
 occi

occidisset, adhuc tyrannus uiueret. Age accedā etiam
 propius. Si tu tyrannū aggressus ut perimeres: deinde
 uictus ab eo, proiecto etiā gladio, fugeres, atq; is equo
 te persequutus, equo collapsō, praeceps in gladiū tuum
 tam opportune caderet, ut eodē transfigeretur: an non
 hic posses eadem omnia dicere, uoluisse te uidelicet, ac
 uolentem aggressum esse: uolentē igitur prudentemq;
 causas ei mortis attulisse? nam nisi tu illum fuisses ador-
 tus, ille non fuisset occisus. Sed nōnne uides, ut eadē ope-
 ra, uel magis fuga tua gloriari liceat, et ignauiae tuae
 premium petere? Nam nisi tu fugisses, ille non cecidisset:
 nisi tu gladium turpiter abiicisses: nec transfixus
 ille fuisset. Postremo hac ratione ignauos etiā Tyrannici-
 das esse liceat. Quemadmodum licet uolens ador-
 tus esses ut interimeres: tamen postquam re infecta fu-
 gisses, quod postea factum esset, tuum non iudicaretur,
 licet id factum non fuisset, nisi tu aliquid ante fecisses:
 Ita etiam si Tyrannum perempturus ascendisti, filiū-
 umq; dum patrem quæris, occidisti: tamen cum perge-
 re ac perficere quod incoeperas, uel timore non ausus
 sis, uel negligentia nolueris, uel casu non potueris: sed
 re prorsus infecta redieris, quicquid inde postea te in-
 scio atque insperante prouenerit, id à te profectum
 esse ne dixeris. Siquidem quicquid tuum dici potest,
 ibi desijt, ubi tu destitisti. At nec istud fortassis ei quod
 ipse fecit simile esse concedet. Sed mihi hoc pacto

rursus opponet. Is quē tu proponis, non ea mente Tyrannum aggressus est, ut se postea uictor ac fugiente, ille uictor dum persequeretur, occumberet. Ideoq; quod non proposuit, merito suum uocare non potest. At ego eo proposito peremi filium: ut pater sese dolore commotus occideret: atq; id facturum animo meo percepi. Videtis Iudices, ut nobis illa diuinatione sua rursus occurrat? Queremus igitur ab eo, quonam pacto praesenserit? praesciuerit ne? an conieceroit? Si se praesciuisset respondere, neminem credo ei crediturum: sin coniecisset, interim nescisse se fatetur: sed opinatum esse tantū, hoc est, dubitasse, incertū fuisse: postremo quid aliud quā ignorasse? Sed uideamus tamen quibus signis, q̄ perspicuis argumentis, rem tam inopinabilem ita collegerit euenturā, ut quod alius nemo sperare potuisset, id ille sibi tanquam certum atq; inopinabile proposuerit. Non ueram inquit, quā misere deperibat filium. Itāne id tandem adeo te certum ac securum reddidit: ut necem eius non tanquam forte secuturam, sed necessario futuram destinares? Scio iudices, haud mediocres illos affectus esse, quos erga liberos parentum pectoribus iniecit natura, neq; tamen aut tantos, aut cuiq; tam exploratos crediderim: ut promittere sibi ac spōdere audeat, id quod iste se fecisse narrat, interempto filio patrē ultronem ei comitē futurū. Nam quotusquisq; ex his, quorū filij & unici, & charissimi quotidie uel morbo

cadunt

cadunt,uel dolo pereunt,uel bello occumbunt,uel casu intereunt, usqueadeo morore consternatur, ut sibi mortem sua sponte consciscat? Sed amori, inquit, etiam desperatio non minor occasio desiderandae mortis accessit. Quamobrem obsecro, an tu quum filium perimeres, reliquos unà satellites omnes occidisti? non dices, opinor, stragē te tantam fecisse. Ceteros igitur adhuc retinebat: opum satis, virium satis habebat. Quapropter uno adempto, quū tot adhuc essent incolumes, quorum omnium intererat maxime hunc incolumem esse, quur ei usqueadeo desperandum fuit, ut nō ab urbe, sed ex orbe festinandum fuerit. An usquam gentiū uiuere quenquam hodie suspicemur, qui id fecisset, quod Tyrannus iste fecit. Quid de alijs querimus? quin te potius interrogemus, quem uerisimile est de te cōiecturam hanc fecisse, & Tyrannum ex animo tuo spectasse. Si tibi ergo filius perimeretur, atq; insuper imminere uideretur nonnullum & fortune simul & uitae pericullum: num potius eligeres te comitem filio dare, quā mortem illius ulcisci? An temet ipse ne ab alijs occidereris, occideres? Certe, ut pro te quoq; respondeamus, nō faceres. Quomodo ergo in mentem tibi uenire potuit: ut quod nec alijs fecerunt, nec quisquam fecisset, nec tunc facturus esses, id Tyrannum cogitares facturum? At plane, inquit, cogitabam: alioqui cur ibi gladium meum reliquisssem. Recte nimirum ignauiae tuae nos admonet.

Nam cum hoc dicit iudices: nonne id nobis uidetur dicere, praesens certe: alioqui cur inde fugissem? quid enim aliud est: alioqui cur gladium ibi reliquissem, quam alioquin cur inde abiecto gladio turpiter me in pedes dedissem. Nam quid opus fuit gladium Tyranno relinquere? Ne deesset ei scilicet, quo periret? Itane qui omnium gladios timet, ipse gladio caret? Qui quicquid habet, gladio peperit, gladio possidet, gladio tuetur, ei gladius unquam abfuerit. O nouum prodigium iudices, Tyrannus sine gladio. Neque illi gladius defuit, nec iste gladium ei reliquit, sed abiicit: nec futurum quod euenit, uel leuissima coniectura praeuidit. Sed posteaquam in arcem temere (nescio quomodo) perrepsisset, atque ibi adolescentem (ut est iuuenta semper incautior) solum, securum, ac nihil minus expectantem, de improviso adortus oppressisset: ac potuisset fortasse progressus ulterius eadem opera Tyrannum sustulisse: ilico hominem timor inuasit, metuentem ne uoce uel gemitu morientis audito, iam tum proditus concurrentibus Tyranni satellitibus, caperetur. Iam ante oculos eius obuersabantur uincula, carcer, tormenta, ac mortes mille, mille supplicia: quorum imaginatione uana perterritus, iam strepitum omnem, omnem sonitum, ac postremo suam ipsius umbram expauescens: tam nunc repente timidus, quam ante temerarius, ex arce se proripuit: nec secum gladium saltim tollere ausus est: seu ne esset fuga tardior, seu ne cum ense deprehensus, insidiatus fuisse Tyranno diceretur.

quo

quo nunc perempto recurrit insolens, & tanquam ipse occiderit, Tyrannicidij præmium postulat. Age ergo Tyrannum ipsum nõ quæro an peremeris: hoc tantum quæro, an peremisse potueris. Si non potueris: ergo occasione non expectasti, locum idoneum non elegisti, tempus opportunum non captasti: sed temere, sine consilio, sine ratione, præceptis incoepisti, quod perficere nõ ualueris. Nec illum ergo te iactes occidisse, quem te fatetur nec potuisse. Sin potueris: magnæ profecto uel inextinguæ, uel ignauie fuit, quod nõ feceris. Imò, inquit, potui: sed de industria supersedi. Satis iam feceram, filium occideram: patrem dolori suo, & gladio meo reliqui, quo eum sese perempturum præuidi. O inuerecundū, si ista mentiris. O insanum, si nõ mentiris. Si tam incredibilia finxisti, miramur impudentiam: si tam absurda cogitasti, miramur amentiam. Tunc adeo eras insanus, ut quā uno ictu potueris, & uitā tuam, & Reip. salutē in tuto collocare, malueris omnia dubijs fortune casibus exponere, & tibi futurū promittere, quod sanus auderet nemo sperare? Quid si Tyrannus id uoluisset, quod tu te haud dubie fecisses, & quod illum quoq; facturū longe uerisimilius quàm quod fecit fuit: conclamasset satellites, coegisset sicarios, armasset carnifices, ac prolato filij cadauere, & natura crudelis, & tam atroci spectaculo irritatus, iram ac furorem illū effudisset: primū in te, per quem filius occisus, deinde in urbem uniuersam, propter

propter quam occisus est:que si contigissent (ut tua de-
 mentia propemodum contigerant) neq; tu miser bodie
 uineres, qui hoc præmium peteres, neq; nos Remp. ul-
 lam à qua peti posset haberemus. Sed Dij immortales,
 Iudices, nota precesq; nostras recordati sunt: Dij serui-
 tutis nostræ mala miserati sunt: Dij nobis in summis at-
 que extremis periculis auxiliati sunt. Qui quū semper
 huic urbi succurrere statuissent, id potissimum tempus
 elegerunt, quo maxime nobis beneficium suum cōmen-
 dare possent. Nam Tyrannus quanquam semper erat
 molestus uiuente filio, tamen eo nomine minus grauis
 incumbebat cinibus, ne miseram penitus atque exhau-
 stam urbem filio relinqueret. At eo trucidato propter
 quem ante pepercerat, cui dubiū esse potest, quin san-
 ctus omnia direpturus fuerit? Postquam ergo Resp.
 Istius primū temeritate, deinde ignauia in extremū il-
 lud periculum corruisset, superi tempus iam uenisse ra-
 ti, quo perpetuam nobis insculperent fauoris sui memo-
 riam, omnia mala que tā prope cernicibus nostris im-
 minebant, subito in ipsum Tyranni caput auerterunt,
 idq; tam celeriter, ut citius nos periculo liberatos esse,
 quàm in periculo fuisse cognouerimus, ne nos interim
 saltem potuisset discriminis tanti metus urgere. Quis
 Tyrānū putasset, Iudices, reperto filij sui cadauere, in
 sese potius quàm in hanc urbem gladiū fuisse uersurū,
 nisi nostri studio superi in propriam illum perniciem
 immisiss

immisſis ei Furijs, agitaſſent? Itaq; iam nūc uidere mihi
 uideor micantes latronis oculos, obducta ſupercilia,
 cōtractam frontem, genus pallentes, dentes ſtridentes,
 labratumentia. Deniq; qualem Pentheum deſcribant
 Poetæ, toto ore, toto uultu, ſue prodentem mentis in-
 ſaniam. Quum primum ingreſſus filium reperiret occi-
 ſum, quid illum feciſſe, quid clamaſſe ſufficemar? quid
 aliud quàm ut impium atq; dementem ſpurciſſimo ri-
 ctu inſana in ſuperos euomiſſe conuicia? O Deorum
 iram, ô numinum inuidiam. Video cœlites odijs ueſtri ſi-
 gna: uideo liuoris atrī ueſtigia. Nihil uobis uiuit iniqui-
 us, nihil ambitioſius, nihil inuidentius. Soli imperare,
 ſoli regnare uultis, nec ſatis propria felicitate cōtenti,
 ſemper aliena tabeſcitis. Qur nō mecum in certamen
 deſcēditis? Qur ignauū inſidiatorē filio ſummifiſtiſti?
 Ille quiſquis erat, cum Tyranno in certamen etiam in-
 gredi non auſus eſt: hoc certe ſaltem gaudeo, quod nec
 nō ſe poterit Tyrannicidam dicere, nemo Tyrannici-
 dij præmium petere. Nemo enim Tyrannū occidet ho-
 die, niſi Tyrannus. Tyrannus ego hodie uel Dijs inui-
 tis moriar. Huiuſmodi ergo deliria quum blateraſſet,
 in gladium tandem amens ac furioſus incubuit. Tyran-
 nus igitur Iudices iſtius gladio, imō nec iſtius, quippe
 quem ante abiecerat, manu quidē ſuapte, ſed ſola Deo-
 rum opera perſoſſus iacet. At nūc iſte ſibi cuius ibi nūllæ
 partes erāt, primas uendicat. Itaq; qui me ſycophan-
 tam

tam uocabas: uide obsecro, uter nostrum huic uitio pro-
 prior est, egone, qui tecum hodie pro Rep. superisq; di-
 micans, premiū tamē nec uictor postulo: an tu potius,
 qui desertor ac fugitiuus, cōtendis tamen alijs, atq; his
 quidem Dijs uincētib; ipse triumphare? Desine, de-
 sine aliena uirtute partam tibi arrogare uictoriam. De-
 sine Deorum in hanc urbem tam clarum obscurare be-
 neficium. Desine deorum laudibus obsistere, & ab hac
 temeraria petitione desiste. Quod si iste Iudices mole-
 stus esse perrexerit, uos tamen ipsam rem aq; uis lancia-
 bus expendite: Nam iste quid aliud, quā Tyrannū ur-
 sibi cauere admonuit? Dij nē cauere sibi posset, ne in si-
 dijs amplius opus esset, effecerunt. Iste quid aliud quā
 gladio suo Tyrannum in nos omnes armauit? Dij gla-
 dium illum à nobis in Tyranni iugulum retorserūt. Iste
 quid aliud deniq; quā uniuersam urbem in summum
 periculum dementia sua cōiecit? Dij corrigentes istius
 insaniam, discrimen illud subito in prosperrimam secur-
 ritatem conuerterunt. Vos ergo Iudices per deos im-
 mortales obtestor: per deos huius clarissimæ libertatis,
 huius insperatæ felicitatis autores, ne quod nobis deo-
 rum omnium consilio ac uirtute successit, id nos unius
 hominis amentia referri sinatis acceptum: nēue hanc
 urbem unquam in deos liberatores tam ingratam esse:
 nēue patiamini ut salutem suam debere se potius huma-
 ne temeritati quā deorum benignitati fateatur, quos

ita demum sperare licet futuros semper huic urbi propitios, si nos eorum quæ contulere memores, eos (ut æquum est) beneficiorum suorum recognoscamus auctores. Alioqui si nos (quod absit) ingrati, quæ ab illis profecta sunt, in alios referamus, gratiâq; superis debetam impèdamus hominibus: uicissim hercle metuendû est: ne dii quoq; suum erga nos fauorem imminuant: ac Reip. nostræ curâ, ut indignæ quæ ab illis curetur, abijciant. Quamobrè ut aliquando finem dicendi faciam: quãdoquidem iste peccauit officio, & bono animo male fecit, dii uero eius peccatum in commoda nostra uerterunt: ac dii quidem coegerunt, sed se tamen Tyrannus interfecit: tum præmium qui coegere nõ petunt, petere autem qui peremit nõ potest: uos sententijs uestris iudices & huic ueniam, & superis gratiam decernite: et urbem ab huius præmij debito, quo eam liberam esse dii uoluerunt, absoluite. Dixi.

LVCIANI SAMOSA-

TENSIS SOPHISTAE ORA-

tio, latine reddita, à Philippo

Melanchthone.

Calumniæ non esse temerè credendam.

PERNICIOSA res Ignorantia est, et uarijs modis noxia mortalibus, non solû cõmuni hominũ uitæ tenebras quasdam of-
fundero

fundere ac ueri cognitionem obliterare solita, sed priuatus quoq; singulorū rationes miscens ac perturbans. Quo sit, ut perindè atq; qui in tenebris errāt, imò haud aliter quàm cæci, iam huc, iā illuc impingamus. Quod haud procul nobis et ante pedes est situm, nō uidemus: formido est his capi, à quibus etiam quàm longiss. absumus. Deniq; in rebus humanis nihil tam faustè feliciterq; agitur, quod non error aliquis interpollet. Hinc sunt innumere ille tragice clades, fata Labdacidarum ac Pelopidum, aliæ item aliorū calamitates. serè enim quidquid malorum scæne ac pulpita clamant, ab Ignorantia ceu tragico deo compositum profisciscitur. Illa uerò cum alias potest plurimum, tūm noxia est immo dicè, si quando in calumnias familiares, & mutua inter se amicorum crimina incidit. Quibus solent, & intestinis disidijs res domesticæ, & odijs ciuilibus urbes funditus eueri. In natos seuire parentes, nati parentibus insidiari, frater fratri, amans amanti, amicus item ab amico diuelli. Turbari demum omnia calumniæ uasfricia. Itaq; quo pacto cauèri facillè possit, & qualis nā sit calumnia, unde originem trahat, quantum serè efficiat, hac oratione, uelut in tabella depingam. Porro quam eius imaginem subiiciam, Appelli Ephesio pictori acceptam refero dicatam. Quum is apud Ptolemæū regem coniurationis, quæ in Tyro autore Theódota, facta est, insimulatus esset, quaquam neq; Tyrum uiderat unquam, neq; Theodotam nouerat, nisi quantum fē-

ma

in acceptit, cum Ptolemæi præfectum Phœnicen admī-
nistrare. Verum Antiphilus quidam artis, gratieq; Ap-
pelleæ emulus, illum apud regem cōiurationis Tyriæ
reum fecit, cum Theodota principe factionis uisum fa-
miliariter congregi, conuiuari, secretò itē & in auricu-
lam inter conuiuandū colloqui. Paulo post & defecisse
Tyrum, & Pelusium Apellis consilio occupatum esse.
Tum Ptolemæus præter modum, cum & alias nō satis
animi compos esset, assentatione insuper tyrannica fra-
ctus, adeo excanduit, adeo admiratione calumniæ per-
citus est, ut cōiecturis quæ causæ fidem, aut facerent,
aut minuerent, neglectis, nō animaduernerit calumniar-
torem Apelleæ artis emulum esse, dein fortuna minori
Apellem, quam ut Pelusium prōdere posset? hunc item
beneficijs regijs plus cæteris pictoribus auctum. Neq;
interim percontatus, num aliquando ille in Tyrios na-
uigasset. Quin statim plectendus uidebatur. Regiam tu-
multu insolito Rex perturbat, Apellen perfidū, ingra-
tum, reum uiolatæ maiestatis, insidiatorem, coniuratū,
clamat. Ac nisi quispiam è socijs coniurationis, qui cas-
pi tenebantur, & audax Antiphili scelus stomachas-
tus, & infelicitis Apellis misertus, nihil ei cōmune cū se-
ditiosis fuisse probasset, dubio procul Tyriorum malo-
rum pœnam capite multatus soluisset, etiamsi nihil sibi
malè conscius. Ptolemæus igitur collecto animo senten-
tiam mutauit, Apellen donauit talentis centum, addito
in seruitutem Antiphilo calumniatore. Apelles contra

periculi memor tali est imagine calumniam ultus. Ad dextram cōsidet quispian aures prælongis insignis, quales ferè ille Mida feruntur. Manum porrigit procul accedenti calumnie. Circumstant eum muliercule due, Ignorantia, ni fallor, ac Suspicio. Adit aliundè prope calumnia eximie compta, vultu ipso & gestu corporis efferam rabiem, & iram æstuantem conceptam peccatore præ se ferens, sinistra faciem tenens flammivomam, dextra secum adulescentem capillis prebensum, manus ad superos tendentem, obtestantemq; immortalium Deorum fidem, rapit. Ante it uir pallidus, in speciem impurus, acie oculorum minime bebeti, ceterum planè ijs similis, qui fontico aliquo morbo contabuerunt. Hunc facile conijcias Liuorem esse. Quin & muliercule aliquot calumniam sequuntur comites, quarum est munus, dominam hortari, instruere, comcre: interpres picturae aiebat Infidias ac Fallaciam esse. A tergo, lugubri habitu, pullata laceraq; Poenitentia subsequitur, quæ capite in tergum deflexo, cum lachrymis ac pudore procul Venientem ueritatē excipit. Hæc Apelles tabula casus suos lusit. Iam & nos, si uidetur, Ephesij pictoris exemplo, recenseamus calumnie rationes. Principio nobis effigianda est, & explicanda finitione quadam, quæ nice iconis fuerit. Est enim calumnia, delatio e mentita odio, clanculum reo calumniatori credita, delato ad respondendum ac refellendum non admissa. Quæ definitio personis, perinde atq; comicum argumentum, tribus constat

constat, delatore, delato, & auditore calumnie. Singulorum partibus defungemur hanc acturi fabulam. omnium, si lubet, primum producamus in mediū, actus principem, & quasi præsultorem, autorem calumnie. Is quidem quàm minime bonus uir sit, ignorat nemo. Neq; enim quisquam uir bonus amico damnū dare causatur. Nam boni uiri est, hominum sibi animos conciliare studio bene merendi de amicis, neutiquam inimicis criminandis. Vnde haud incōmodè colliges, iniustum, sceleratum, impium, In summa, incredibilē rebus cōmunibus calumniatorem esse. Nam quis est, cui non uideatur in uniuersum iusticiæ pensum equalitas, & quod aiūt, NE QUID NIMIS? Inequalitas item, & qd nimium est, iniusticiæ. Qui uerò clanculū absentem insecatur, equalitatis metas egreditur: quippè, auditore sibi totum adserit, aures eius anteuerit, obstruit, et inuias responsuro, calumnijs refertas, efficit. Ea sanè extrema est iniuria uel optimorum legum latorū iudicio Solónis & Draconis, qui iureiurando Senatū Athenien. adstrinxere, ut pari benignitate gratiaq; tam reū quàm actorem Iudex audiat, dum alterius causam bonestiolem intelligat. Scelestum & crudele iudicium esse, si quid statuatur antea quàm cum accusatione comparata sit defensio. Ad hæc, sibi malè propicios deos reddunt iudices isti, qui cum accusanti aures liberè indulserint, reo denegant, aut præstigijs capti delatorijs, musitantes condemnant. Tantum à iusto, equo, bono,

legibus, & iureiurando, senatus bene constitutæ ciuitatis calumnia discrepat. Iam, si cui dubiæ fidei legum cōditores uidentur, quorū decreta cōmonent, iusticia, nō studio partiū iudicare, is longe optimi poëtæ impendio scitam sententiam imò uero legē sacrosanctam audiat.

Nec nisi librato dirimat sententia litem,

Parte quid ex utraq; queat, examine causa.

Nimirū, uates intelligebat, ex omnibus nullam esse neque grauiorem neq; audaciorem iniuriam, quàm indicta causa quenquam mortalium damnare. Id uerò ex omni parte calumniator molitur, uti cum furōre ac uercordia hominis coram quo res agitur, indefensum reū committat, defensurum parteis suas clancularia sectione arceat. Adeo enim hoc hominum genus obnoxium est formidini, adeo nihil audet palàm, sed perindè atq; qui ex insidijs transuersi hostem inuadūt, ex abdito alicunde specu iaculatur, ut non sit qui contra uel mittere telum, uel manu cōtendere possit, hostisq; ignarus aduersarij, fraudisq; inscius pereat. Quod profectò minimè fallax indicium est, in calumnia nihil inesse ueri, nihil sani prorsum. Nam qui accusaturus quempiam, sibi cōsciū est ueri, procul dubio, & palàm audet aduersariū incessere, corrigere, purgantē crimen ferre. Vt in bello, qui iusta acie uincere hostem palàm potest, turpe ducit, astu & insidijs certare. At hoc genus homines in aulis regijs spectare plurimos datur, optimatū fauorē hisce artibus ambienteis, ubi scilicet & inuidia crebra,

Uariae suspitiones, & assentandi criminandiq; occasio multiplex in promptu est. Siquidem ibi quo pluribus plura spes ostentat, eo necesse est maiore inuidia, seuioribus odijs, emulatione callidior certari. Illic uideas licet, quàm acres alter in alterum oculos defigat, qua cura obseruet, ueluti singulari certamine congressus si quid uspiam in alterius corpore fortè fortuna nudum, aut malè munitum conspiciat, quod ferire feliciter possit. Ita studio cuiq; est, cum ipse primus esse cupit, uti proximum deiciat, exturbet, conuellat, proculcet. Hic si quis est uir frugi, temerè euertitur, illuditur, deniq; ignominiosè exterminatur. Cōtra qui adsentandi paulo peritior est, & habiliore ad mentiendum ingenio, probatur, superat. Sanè omninò iuxta Homeri carmen est huius certaminis alca.

Vndiq; communi seuitur Marte, pariq;

Victusq; uictorq; cadunt fato.

Alium subindè alius, alia uia aggreditur, ut serè fieri solet, sicubi de magnis agitur commodis, sed per calumnias iter est ut compendiarium, ita minimè securum. Principia inuidiæ debent inter spemq; metumq; fluctuanti. Exitus nihil nō miserabile, tragicū, calamitosum habet. Caterum quadruplatoris ipsum quoq; studium nequaquam facile est, simplèxue, quanquam ita fortasse uideatur, sed arte multiplici, solertia peculiari, indefessa denique & acurata diligentia opus habet. Neque

enim noxia fuerit calumnia, nisi in specie similia uero narret, neq; temerè cunctorum alioqui rerū DOMINAM VERITATEM superauerit, nisi auditorē argumentosa & probabili actione, in summa, mille modis fallat. Porro defertur is plerumq; qui honore quodam alios præstat, nempe ijs inuidiosus, qui spe illius frustrati sunt. Quo fit, ut omnium telis affectetur ceu obex, qui uiam assequendæ dignitatis alijs intercluserit. Seq; primos tum singuli fore confidunt, si sublimē istū loco demoliti sint, ab amicis abalienarint. Tale quidam in gymnico cursu fieri cōsuevit, ubi, si quis est cursor ingenuus, statim ruptis carceribus primas affectās, & animum ad stadij metas adiiciens, spe uictoriæ è robore suo concepta, neq; sequenti incommodat, neq; omnino laboris huiusce socijs quidquam struit remoræ. Contra, qui malitiosus, imbellis, eneruis contendit cursu cum alijs, desperatis uiribus in fraudem intentus agitur, atq; in uniuersum hoc unicum spectat qua currentem occupet, impediat, ac intercludat, & ni succedat actus, nō est, ut ullo alio modo uincere possit. Haud aliter in ambiendis magnatū amicitijs accidit, ubi si quis feliciter anteuertit, in medias continuo labitur insidias, & incautus ab emulis captus discerpitur. Hi deinde amari, coli, amici uideri incipiunt, uel ob id unum, quod bonis incommodarint. Iam uti probabilem & dignam fide caluniam faciant, non quod fortuito casus ostendit

dit, prebent, sed in hoc toti sunt, ut accurato delectu
 obseruent, ne quid absonum, aut alienū, à causa fide in-
 cidat. Adeo rationes eius quę criminantur uniuersas, in
 peiorem partem trahunt, suspectas reddunt, quo fidem
 addant accusationi. Medicum insimulant ueneficij. Ma-
 gnificū ciuem affectata tyrannidis, tyrannū proditio-
 nis. Interdum auditoris affectus, sua calumnijs discrimi-
 na suppeditat, cū quo si ueteratores isti et nugiuendū
 suas technas comparent, apte illuditur. Quod si audito-
 rem zelotypū norint, annuit, inquiūt, ille uxori tue in-
 ter epulas et defixis in eam oculis alto suspiria pector-
 re duxit, uxor uicissim suauē quiddā et amatoriū, alia
 itē quę ad suspicionē adulterij faciunt. Sin poeticae stu-
 diosus, ea sibi arte præter modum placeat, Philoxenos,
 aiunt, carmen tuū nō probatur hiulcū, lege solutū cen-
 setur. Ad religiosum, en ille de pietate, deq. Dijs male
 sentit, sacra detestatur, prouidentia uniuersi gubernat-
 tricem pernegat. Tum auditor ceu cestro in auriculam
 immisso, exandescit, ut pro re cōijcere licet, amicū ab-
 se impos animi re ipsa nondū cōtente cognita, missū fa-
 cit. Talia ferē sunt, quę ab impuris istis cōsurgunt, ut
 delictet ad irritandos audientiū animos maxime accō-
 moda. Tū, qua parte singuli præstant, eam potissimū ia-
 culis suis obnoxia ij faciunt, ne qd' auditor subita inter-
 turbatus ira, uero cognoscendo colloquet ocium: deinde
 sese purgaturus non fiat hominis copia, quem criminis

admiratio speciesq; ueri occuparunt. Etenim dici non
 potest, quàm instructa sit, quantumq; ualeat calumnie
 facies, si quando cum cupiditatibus auditoris conflictat
 tur. Quondam apud Ptolemæum, cui Dionysio cognom
 en fuit, quispiam Demetrium Platoniciū accusauerat,
 quod in Bacchanalibus aquam biberet, solusq; omnium
 muliebrib. nō uestiretur, de quo nisi accersitus ad regē
 mane palàm uino libasset, & instita muliebri amictus,
 ad numeros Dithyrambicos, Cymbalorumq; modos sa
 lisset, planē actum erat quod & regium exemplū non
 esset imitatus, & aspernaretur Dionysiorū molliciem.
 Apud Alexandrū. grauissimi criminis reus fiebat, qui
 colere & adorare Hephestiona nollet: nam posteaquā
 is uiuis excessit, amore uictus Alexander effuso animo
 ad reliquam funeris magnificentiam additū uoluit, ut
 mortuus inter deos Hephestion haberetur. Cōtinuo ei
 templa ciuitates plerēq; dicarūt, delubra condiderūt,
 aras, sacra, serias NOVO DEO sanxerunt. Iusiurane
 dum omnium religiosissimū Hephestionis nomine fuit.
 Capitale erat, si quis hac parte uel contaretur, uel ne
 glectim coleret. Hic cuiratus affectus, hæc uesania, fuit
 assentatoribus occasione, accendendi, inflammandiq;
 regis. Narrabantur insomnia, uisæ Hephestionis um
 bræ, prædicabantur illius responsa. Denique aræ & sa
 cra dicata sunt FAMILIARI & malorum VIN
 DICI deo. Proinde, cum his Alexander initio mire
 oblectaretur

oblectaretur, tandem ita captus est, ut fidem quoq; adhiberet, gloriareturq; , quod non modo Dijs genitus esset, sed deos quoq; ipse faceret. Quo tempore, quantum putamus amicorum Alexandri afflixit Hephestionis diuinitas. Si quibus non uideretur cōmune numen uenerari, accusabātur, deportabātur, gratia regia exidebāt. Tum Agathocles Samius, qui primos aliquandiu ordines apud Alexandrū duxerat, magnis item ab rege honoribus auctus, parū absuit, quin cum Leonibus committeretur, criminatus, quod illachrymasset prateriens Hephestionis sepulchrū. Verū Perdica hominem seruauit, deos omnes, ipsumq; Hephestiona iuratus, cum sibi in uenatione angusta specie, Deū clare uisum, mandasse, ut Alexandro diceret, parcendū esse Agathocli, qui non hoc lachrymasset, quod aut uana sibi Hephestionis diuinitas uideretur, aut mortem miseratus esset cōmunem, sed pristina consuetudinis, et mutui amoris memoria, permotū esse. Sic igitur affecto Alexandro, locus ad sentationem et calūniæ aptissimus fuit. Nam perinde atque oppugnaturi urbes, non qua probe munitæ sunt alto, præcipiti, ac solido mœnium opere, hostes inuadunt: sed ubi sentiūt q̄ minime defendi, muniri, muros accessu faciles, collapsos, hæc omnibus uiribus, certatim cōtendūt, quā citra difficultatem irruere, ac potiri rebus queant: Ita qui crimina dis alijs desudant quod in auditoris animo languidum,

fragile, facile subactū uident, in eam partē traducunt
 coguntq; machinas suas. Demū quando insultus hosti/
 lis nemo persentit, nedam non obmititur, expugnant.
 Iam intra muros cuncta igni ferroq; deuastant, exci/
 dunt, populantur: qualia uero simile est capto, & in/
 seruitutem redacto animo fieri. Arma sunt istis aduer/
 sum absentē, fallacia, mendaciū, periculiū, supplicium,
 impudentia. Deniq; innumera imposturae ac maliciose
 cautiones. Omnium maxime praesens, & longe efficacis/
 sima assentatio, Calumniae cognata, imò soror. Quip/
 pe nemo hominū tam generoso est pectore, etiam ada/
 mantino septus muro, qui cum calumnia cōcedat, non
 idem assentatione uincatur. Hec foris recti iudicij cen/
 fundamenta suffodit ac subruit. Intus cōiurati cum ho/
 stibus proditores, irruentes adiuuāt, manus porrigūt,
 portas aperiunt, & modis omnibus cōnituntur, ut au/
 scultatorem calumnia sibi seruū faciat. Sunt autē pro/
 ditores, de quibus dico, Nouandi cupido, natura huma/
 nis ingenijs cōsita, praesentū item fastidiū, sequax eo/
 rum animus quorū admiratione capitur. Nescio enim
 qui fiat, ut omnes amore sui immodico admiratio sur/
 tim rapiat, & suspicionibus illeſtet. Quosdā equidem
 cōperi studio calumniae adeo suauiter titillari auricu/
 las, ut si pennīs confrices. Proinde talibus adiuti socijs,
 calumniatores cum irruerint, cuncta pro uiribus eneri/
 unt: nec magno emitur uictoria, ubi nemo repugnat,
 nemo

nemo um tormentorum sustinet, aut iaculis iacula mutat: sed qui auscultat, ipse sese sponte sua in manus hostium dedit. Interim ignarus insidiarum est qui accusatur. Nam haud aliter qui deferuntur, atque qui captis uribus percunt, dormientes trucidantur. Et quod est in primis mirabile, nescius se reum haberi, neque cuiusquam sibi sceleris conscius amico candide cōgreditur, familiariter compellat, facitque pro more, iam ante undique circumuentus insidijs miser. Tum ille, si homo ingenuus est, et liber, confidensque, frangit iram, et effundit animum, defensionem recipit, agnoscitque se frustra aduersus amicū exacerbatū fuisse. Sin autem est indole seruilis, et male mascula, adit quidē, et summis arridet labris, nerum odit, et clanculū dentibus frendit: ac, ut inquit Poeta: Extruit irae fundamenta. Quo ego homine profecto, nihil iniustius, nihil tetrius existimo, qui admorso labro bilem intus alit, odiumque intra se cōceptū auget, aliud in pectore clausum, aliud in lingua expromptum habet, agitque leta et comica facie, tragiœdā meram, et nihil non triste patientē. Id ille maxime patitur quū simili delator uecordia apud eū cui parat insidias, odium mussando dissimulauit, effecitque, ut amicus ei uideretur. Tum enim ne uox quidē delati, nedum non defensio audiri solet. Tantū fidei calumnie facit, cōcepta de illorū amicitia opinio. Hic quanto satius erat perpendere inter amicissimos non raro clam alijs graueis
simultatū

simulatū causas intercedere. Sæpenumero item, quorum sese reum calumniator fieri metuit, socium insinuat: ut quum anteuertit accusando, suspitione culpe ac crimine elabatur. Atque ideo ferè sit, ut quibus nos putent amicos tantū, inimicos nunquā calumniamur. Nam actioni quæ ipsa sese præ se ferens actoris odiū, prodit, fidei nihil esse potest. Verum, quos uulgo amicos estimant, aggredimur, cœu auscultatori specimen fidei nostræ daturi, ubi sua ipsius causa, cōmoda, salutemq; familiariū amicorū, neglexisse uidemur. Est et genus aliorū, quibus tametsi cōperitur falso crimine natus apud se amicū, tamen cum credidisse pudet, neque aspicere illū, neq; in gratiā redire audent: perinde ac ipsi iniuria sint affecti, quod alienā iniuriā non prospexerint. Proinde, multa sunt humane uitæ mala, ex eo quod promiscue ac sine discrimine calūnijs creditur. Quale est quod apud Poetam ait Antia, Bellerophontem occide, aut Præte peribis. Qui mihi conatus præsigne auferre pudoris Fœminei decus. Cum ipsa prior adulescentē ad concubitū sollicitasset, contempta in hoc periculū induxit, ut cum Chimera pugna congresso, parū absuerit, quin uictrice bestia occumberet. Tanta poenā luenda fuit castitas, pudorq; iuuenilis, quæ hospiti coniunx adultera suspectū fecerat. Simile quiddā Phædra priuignū calumniata, effecit ut filij caput pater Theseus execratum belluis marinis deuoueret

ret

ret: quanquam o superi, nihil prorsum deliquisset. At inquiet quispiā, an non dignus est fide nonnunquā uir, ceterū bonis moribus & recto ciuiliq; iudicio prae-
ditus, qui alterū accusat? non licet tali auscultemus, mo-
do reliquis sibi malis artibus temperarit? Age inquā,
est ne alius Aristide iustior, ille tamen aduersatus The-
mistocli, cōtra cum populi animos exacuit, inuidia glo-
riae popularis, ut aiunt, uellicatus. Aliās uir bonus Ar-
stides, uerū homo erat, nec felle caruit, solebatq; amare
alios, alios odisse. Iam si uerū est, q, de Palamede ferūt,
sapientissimus quidā Achiuorū, ac ad res alias geren-
das accōmodus, inuidia flagrās, insidias parasse fertur,
cognato, amico, ad hēc eiusdem belli socio. Adeo natu-
ra hominū familiare est, hoc errore labi. Porro, quorū
sum attinebat & Socratē recensere, insimulatū apud
populū Athenien. seditionis & impietatis? Quid The-
mistoclem aut Miltiadem tot partis uictorijs, suspicio-
ne prodicionis notatos? Sunt enim exempla innumera,
& uulgo iam pleraq; non ignota. Quid igitur faciet
uir prudens in re ambigua? sanē opinor, quod Home-
rus in Sirenū fabula docet, perniciosas taliū sermonū
delitias nauigio praetereat, obturet aures, nec passim
aperiat affectui cuipiā obnoxij, sed ianitore sedulo ac
fido adhibito, ratione uidelicet ac iudicio animi, recta
dicentes reclusis forib. excipiat, inutiles nugas obdito
pessulo arceat. Nempe ridiculū fuerit, datū aedibus ia-
nitorens

nitorē officio suo defungi, aures mentemq; uulgo pate-
 re. Postea q̄ ergo tale quiddā calumniatū audieris, tu-
 te apud animū tuū rem ipsam perpende, nihil attinet
 qualis sit qui accusat, nihil ad rem faciūt alieni mores,
 nihil accusationis acrimonia. Quin, eo maiore cura
 rem discute, quo instructior uenit delator: neque item
 credere cōuenit iudicio & existimationi alterius, imò
 accusantis odio, sed suū ueri examen apud nos accuras-
 te seruandū est, sue item calumniatoris inuidentiæ par-
 tes dandæ. Deniq; quod utrinq; argumenta suaferint,
 statuendū. Tum uel odisse uel amare quem diligenter
 explorauimus, licet: Priusq̄ id factū sit, calumnie con-
 cedere in primo statim cōgressu, hercle nimis q̄ pueri-
 le est, ac indignū uiro, longeq; à iustitia semotū. At ue-
 ro horū omnium causa, una est ignorantia, tenebræq;
 illæ, quibus sue cuiusq; hominis rationes moresq; ob-
 uoluuntur. Iam si deorū quispiā uitæ nostræ lumen affe-
 rat, futurū est, ut euanescat calumnia, fugiatq; in altū
 Baratbrū, nec usquā in humanis locū inueniat,
 reddita nobis luce omnium uitæ stu-
 diorum, ueritatis beneficio.

BASILÆAE, IN OFFICINA FROBE-
 niana per Hieronymum Frobenium,

& Nicolaum Episcopium

M D XXXIIII

ERRATA

Pag.37. lege, Indus uitro oblimit. Pag.144. uersu
à fine 3. lege, tandem uicit Alexander.

